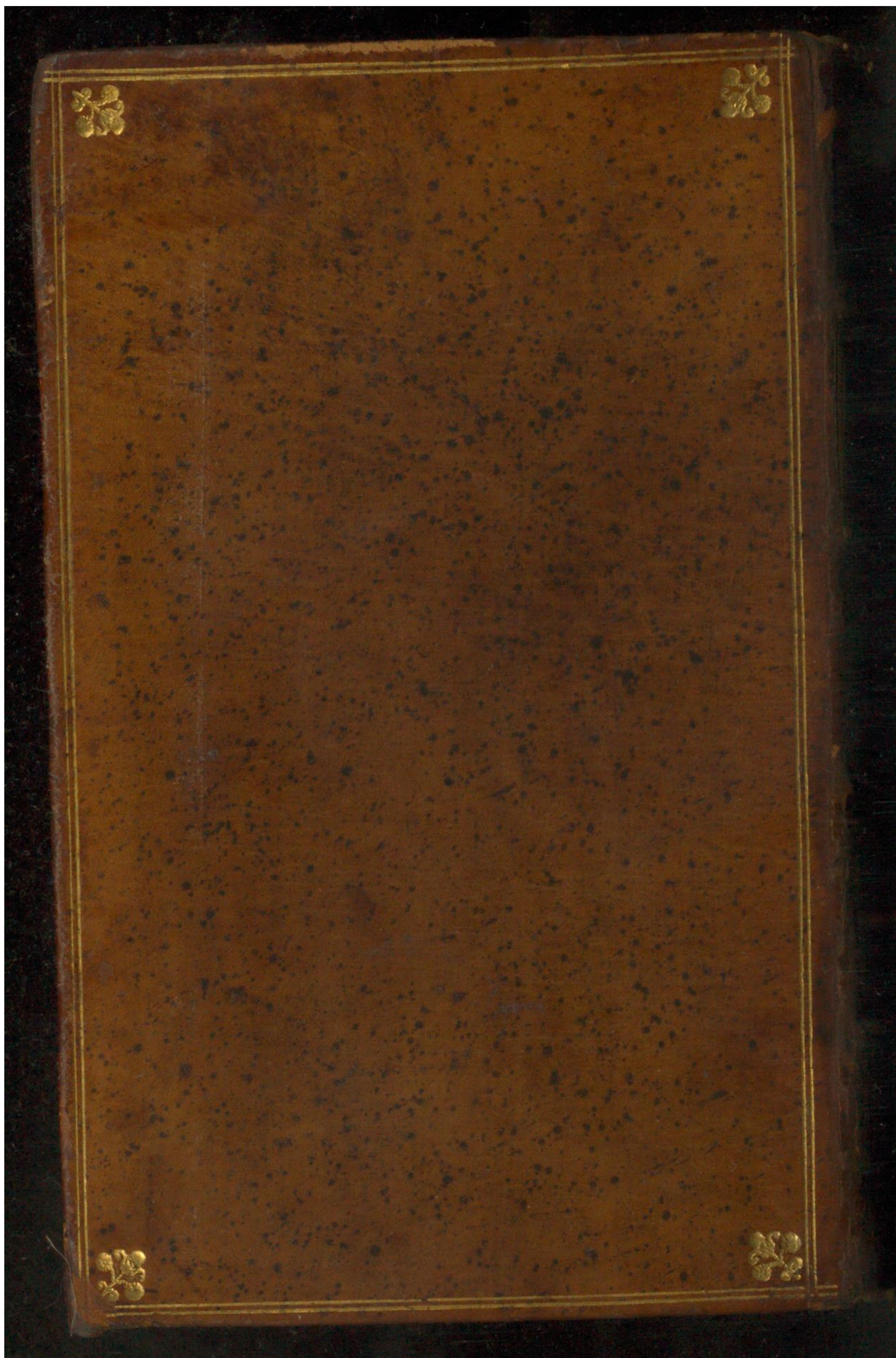

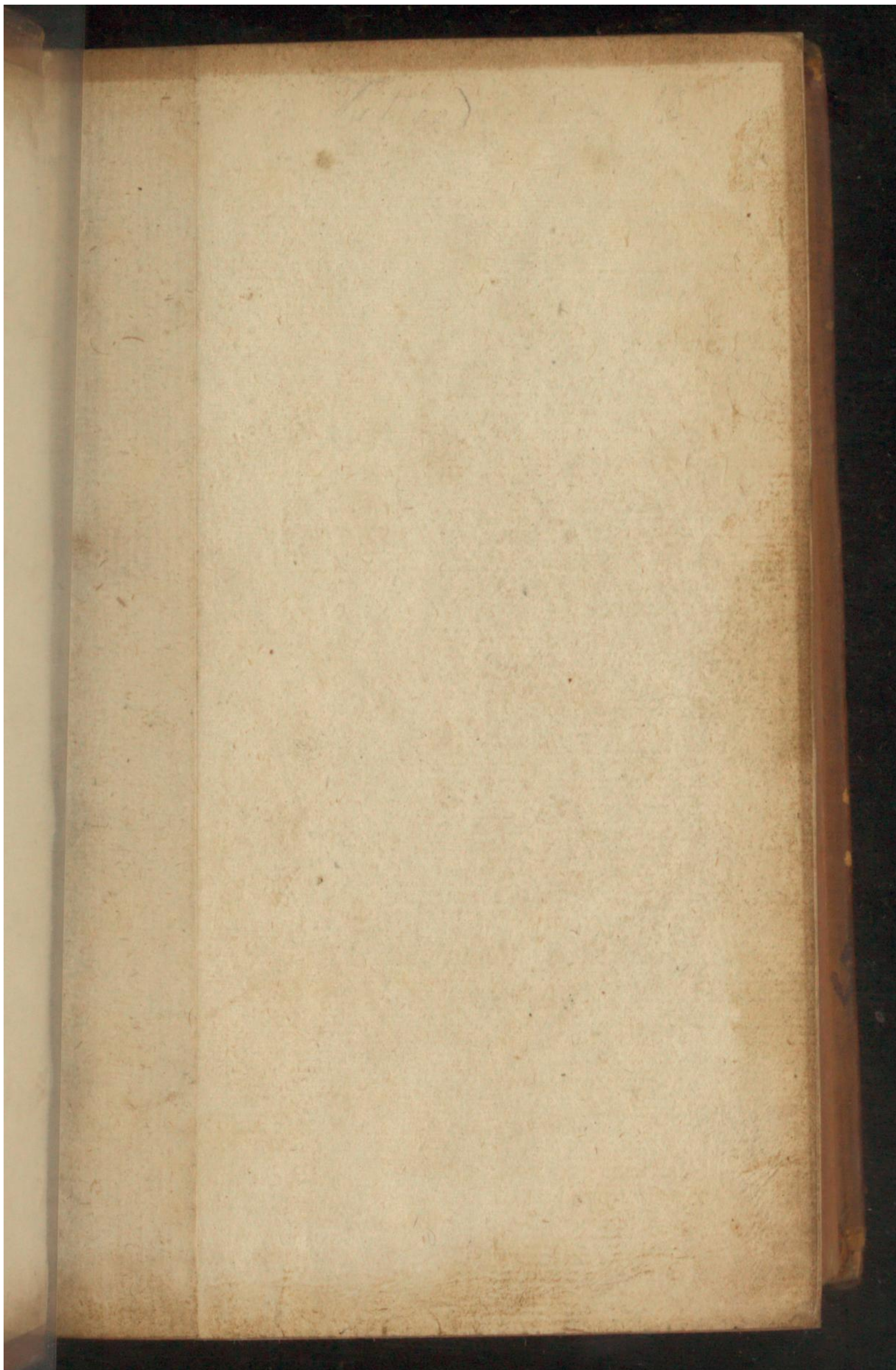

BODINI
DÆMONOMANIA

IO. BODINI ANDEGAVENSIS

DE MAGORVM DAEMONOMANIA,

SEV DETESTANDO Lamiarum ac Magorum cum Satana commercio,

LIBRI IV.

Recens recogniti, & multis in locis à mendis repurgati.

Accessit

Eiusdem Opinionum Ioan. Vieri confutatio, non minùs docta quàm pia.

FRANCOFVRTI

Ex Officina Typographica Nicolai Bassæi.

M D. XC. 5

FIDE ET FORTITUDINE
The Right Hon.ble Algernon Capell,
Earl of Essex, Viscount Maldon, &
Baron Capell of Hadham. 1701

LARISSIMO VIRO T DOMINO CONSVL-

ßimo, D. Christophoro Thullensi, Equiti, Domino Cœliano primo Præsidi Parisiensis Parlamenti, & Consiliario in priuato consilio Regis.

Vòd tibi, clarissime vir, hoc munus exhibeo, non ideò facio, vt mea erga te obligatione solutus sim, sed poiùs vt hoc documento testatum faciam uantum in summa illa Iustitiæ schola, uius tu caput es, & in qua optimã meæ ætatis consumpsi partem, didicerim: vbi nelius quàm vsquam alibi vera legum urisque peritia & iustus decisionũ, quas omnes à seculo Doctores tradiderunt, vius videtur, auditur, atque cognoscitur x principum qui in Europa sunt oratoum concertationibus, summorum Iurecoss. collationibus, sententiisque optimorum iudicum: quibus planè modis germana iustitiæ species velut meridia-

na luce aperitur, cum voluptate eorum & vtilitate incredibili, qui ita discũt narrare doctè, sapienter expendere, & sublimes questiones iuris in singulis causis argutè soluere cùm in hoc aut in illo foro tum in toto consessu Iudicum & causidicorum illius Parlamenti, omnium quæ Sol in omnibus orbis terrarum imperiis & Rebuspubl. viderit illustrissimi. Nam in eo demum vera prudentia (quam optimè ducem lucemque humanæ vitæ appellaueris) perdiscitur, quum digito commonstrantur & oculis tanquam in excelso theatro spectandæ proponuntur actiones abstrusissime, πραξικοπίαι, artesq; hominum vel astutissimorum, quas nulla hominis vita (vt fuerit longissima omnesq; terras peragrauerit) fuisset compertura. Et quamquam in elegante illo Iustitiæ templo spectatissimus est splendor atque amplitudo singularum ipsius partium, refulget tamen in capite ipsius maximè: vt quod alios ad tantum honoris fastigium prouectos superauerit literature humanæ scientia, infinita memo-

n historiarum omnium, & diligẽtia ad
idicandas partium lites incredibili, quę
rtissima singulorum Iurisprudẽtiæ ca-
tum peritia cõiunctæ sunt. Hæc autem
on eò dico, vir clarissime, vt decantem
udes tuas, cùm iam in alio argumento
ersèr: Etsi lex ait Præsidem prouinciæ
on grauatè suas laudes audire oporte-
, & plurimum quoq; interest Reipubl.
t veræ illustrium virorum laudes pas-
m exarentur incidanturque ad horum
xemplum, illorum incitamentum, &
mitationem omnium: cùm alioqui eo-
um honor qui virtutem colunt mini-
nè flagitet vt ad illustrationem sui lau-
libus extollatur. Atq; hoc quidẽ ipsum
le te fuissem facturus, cùm quia me ho-
noris leges religioque obstringunt pro-
pter singularia tua in me beneficia (offi-
cia enim cur dixerim? quæ apud te non
sum promeritus) tũ quia bonos omneis
qui literas humaniores colunt singulari
studio semper prosequutus es. Sed hoc in
alium locum reiicio, & dignius argumẽ-
tum. Mihi satis est in præsentia, si munu-

ſculum hoc tibi obtulero: quod ſi grato animo acceperis, confido ſi quis adhuc mihi reſtabit maleuolus, eum maiore ſaltem vſurum cautione atque prudentia quàm ille nuper vſus eſt (nomen reticeo vt honori ipſius conſulam) qui libellum ſuum contra libros de Republica à me in lucem editos dicauit Regi. Nam ſimulatque animaduertit Rex hominis calumnias, in vincula rapi iuſſit, decretum ſubſcripſit manu ſua, & pœna capitali indicta cauit ne venumdarentur libri. Euaſit tamen hac lege vt honorem quem ſublaturum putabat redderet: qui homo ſi iudicio magis valuiſſet, par ſupplicium fuiſſet meritus, ac olim de pari munere à Ptolemæo Philadelpho Aegypti Rege Zoilus reportauit. Equidem ſpero neminem cõtra hoc opus ſcripturum eſſe, niſi qui Magus ſit patronus cauſæ ſuæ: quem ego ſi percepero, verbum illud DVBITO, quod in permultis huius regni partibus magna voce aduerſus homines Magicarum artium ſuſpectos ſine alia contumeliæ formula procul excla-

amari solet ad amolienda ipsorum carmina & maleficia, illud inquam verbum in eum hominem adhibebo. Laoduno, x. Decembris, M.D. LXXIX.

Tuus humillimus studiosissimusq́ seruus I. Bodinus.

IOHANNIS BODINI IN LIBROS DE MAGORVM DAEMONOMANIA

PRAEFATIO.

IVDICIVM contra Magam mulierem latum, ad quod vocatus fueram pridie Calend. Maias 1578. mihi occasionem scribendi præbuit, vt argumentum de Magis, quod omnibus summè admirabile, nō paucis incredibile videtur, illustrarē. Istius Magæ nomen erat Ioanna Haruilleria Vcrberij ad Compendienses nata, necis multis hominibus pecoribusq; oblatæ accusata: quod maleficium etsi primò negabat pertinacissimè, post sermones tamen subinde commutatos animi nutantis indices, sine quæstione & equuleo confessa est. Agnouit quoque se diabolo (qui specie hominis atri apparebat staturam humanam excedentis atrisq; vestibus induti) inde à duodecimo suæ ætatis anno fuisse oblatam

à matre

matre dicēte se cumprimùm nata esset filia, am illi quem nominabat diabolum spopondisse: illum promisisse optima fide curaturum esse & beaturum filiam: ipsam ex illo tempore Deo renuntiasse, operamq; diabolo addixisse, rem cum illo iamtum habuisse, & exinde ad ętatem vsque illam qua capta fuerat (erat autem fermè quinquagenaria) in eo consortio perrexisse. Addidit præterea diabolum se cùm ipsa annueret illicò sistere eodem amictu & specie qua primùm se exhibuerat, ocreatnm, instructum calcaribus, accinctum gladio, equo præ foribus exspectante, quem equum nemo præter ipsam animaduerteret: eumq; interdum ita rem cum ipsa habuisse, vt maritus ipsi ad latus cubans nihil perciperet. Quamuis autem ex communi sermone omnium pro infami Saga haberetur, rusticiq; ægrè impediri possent, ne ipsam tradendam igni manibus Iudicum adimerent (grauiter enim metuebant ne mulier ista effugeret) Antequàm tamen ad ferendam capitis sententiam veniretur, Consilio placuit in natalem illius pagum Verberium mitti & in vicos alios in quibus habitauerat, vt de illius vita ampliùs cognoscere-

tur. Itaque compertum est illam ex eodem crimine ante annos triginta virgis fuisse cæsam & matrem igni damnatam ex Aresto Curiæ Parlamenti sententiam Iudicis Sanlisiani cõfirmante: nomen suum sedemque tegendis facinoribus mutare solitam, vbique tamen magicarum sortium euictam esse. Quapropter videns illa se teneri maleficij, dari veniam sibi postulauit, & rerum gestarum se finxit pœnitere, licet maleficia quamplurima à se perpetrata quæ antè confessa fuerat, pernegaret. In postremi tamen homicidij quod commiserat cõfeßione perstitit, se pulueres quosdam à diabolo præparatos in eum locum iniecisse, quà transiturus fuerat is qui filiam ipsius pulsauerat: alterum verò quem nõ oderat illac transeuntem acerbo dolore per totum corpus illicò affectum esse: Cùm autem vicini omnes qui in illum sortium coniectarum locum ingressam viderant, hominem animaduerterent tam repente cum morbo conflictari, eos inclamasse fuisse magicas sortes ab ea immissas: ideoq; sanitatem eius spopondisse, & durante morbo languentem hominem curauisse. Adhæc confessa est se die Mercurij antequàm prehenderetur

retur orauisse diabolum, vt decumbenti homini restitueret valetudinem, quo renuente & negante posse fieri, se cum diabolo expostulasse quòd semper ipsam falleret, atque mandauisse ne se ampliùs inuiseret: respondisse diabolum se deinceps non esse venturum, & biduo pòst hominem exstinctum esse: itaque se confestim in aream illam vbi comprehensa est abdidisse. Qui consilio aderant, dignam quidem morte esse iudicabant omnes: sed quidam natura mitior & procliuior ad misericordiam satis arbitrabatur fore si vitam finiret laqueo: alij verò cùm detestabilia maleficæ istius crimina, tum supplicia æquè diuinis ac humanis legibus instituta expendentes, vniuersamq́; totius Christiani orbis consuetudinem iam olim in florentißimo hoc regno obseruatam, censuerũt damnari & viuam igne cremari oportere: quæ sententia lata & sine prouocatione pridie Calend. Maias effecta est, instante D. Claudio Dosæo Regis apud Ribemontium procuratore. Pronuntiata condemnatione, eadem confessa est se à diabolo in Magarum cœtus exportatam esse, postquàm certis pinguibus ab eo traditis delibuta esset, & tanta leuitate tam

procul

procul agitatam vt defessa planè & quasi confecta ex labore esset: in illis cœtibus permagnam hominum turbam vidisse, atrum hominem in excelso positum, trigenarium fermè, quem vocabant Belzebub, adorantium, deinde verò inter se coeuntium: hoc facto Principem concionem apud ipsos habere vt fidem in ipsum habeant, se vlturum inimicos omneis ipsorum, & ipsos denique beaturum. Rogata an non daretur pecunia, respondit nõ dari: & opilionem quemdam imbricariumque tectorem Genlisianum magicæ artis incusauit, confessaq; resipuit à peccatis suis & veniam à Deo postulauit. Nobis autem placuit librum hunc componere, quem Dæmonomaniam Magorum inscripsimus à furore manico, quo diabolos miseri prosequuntur, vt omneis qui ipsum viderint commonefaciat, & quasi digito spectandum ante oculos monstret, nulla esse crimina quorum tam horrẽda sit constitutio, quæ tam graues pœnas mereantur, aut quæ ad hæc proximè videantur accedere: præterea vt iis respõdeam qui modis omnibus in illud incumbunt vt libris palàm tueantur magos, adeò vt Satanas eos inspirasse promulgandis tam bel-

lis libris & in suam nassam videatur perduxisse. Talis fuit Petrus de Apono medicus, qui persuadere volebat nullos esse spiritus, cùm tamen posteà fuerit comprobatum eum fuisse Magorum omnium quos habebat Italia facilè principem. Sed ne cui mirũ videatur quod dico, homines existere à Satana subornatos, qui scribant, propalent, doceãtq; id omne quod de Magis prædicatur fabulosum esse, memorabile exemplum afferam, quod Petrus Mamorius in libello de Lamiis de M. Guilhelmo Linensi Doctore Theologiæ annotauit accusato Magicarum artium condemnatoque duodecimo die Decembris 1453. Hic ergo cùm resipiscentia tandem afficeretur, confessus est se per noctem cum Magis aliis persæpe deportatum esse, vt diabolum adoraret modò humana specie, modò hircina conspicuum, & religioni toti renuntiasse. Quinetiam penes ipsum instrumentum obligationis contractæ cum Satana fuit deprehensum, quo sponsiones reciprocæ continebantur: inter alias autem hæc, Doctorem obligatum esse vt publicè concionetur quicquid de Magis prædicetur fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus

istis haberi oportere: atq; his concionibus augebatur mirum in modū Magorum numerus & se confirmabat, dum ab illis persequēdis cessarent Iudices. Hinc certè apparet Satanæ ex omnibus ordinibus & cōditione qualibet suos esse fideles administros: quemadmodum Cardinalis Beno, Platinaque scripserunt complures esse Papas, Cæsares, & alios Principes viros, qui se à Magis inescari paßi sunt, tandemque miserrimè à Satana deturbari: & Toleti quoque (vbi Magorum schola habebatur olim) nunquam existimasset quisquam eos homines eiusdē criminis affines esse, qui effusè ridebāt si quādo quæstio de Magis haberetur, totius coronæ risum suis vrbanis dictis salibusq́; cōmouebant, constanter affirmabant fabulas esse, ἀδύνατα, itaq́; frangebāt & mitigabant Iudicum animos vt Magi omnes euaderent: prout nuper Alciatus fecit, Inquisitoris offensus facto, quòd in Pedemontana regione Magos amplius centum comburi curauisset. Queritur Bartholomæus Fayus quæstionum Curialiū Præses in suis operibus, quod conniuentes multi Iudices non fuerint ausi Magos igni addicere, vt Parlamentū omnibus seculis

& aliæ

& aliæ gẽtes qualibet factitarũt, id causã maximis calamitatib. quas Deus immisit attulisse. D. verò Auctonius Consil. in Parlam. Pictonum præses deinde factus (cui in Pictonicis honorib. successit Saluertus) Magos 4. viuos Pictauij cremari iußit an. 1564 neglecta ipsorũ prouocatione, affirmãs indignè factũ quòd aliquot Magi antè ad prouocationẽ ipsorum fuißet absoluti, qui ex eo tẽpore totã regionem cõtaminauerint, populumq; seditionib. mouẽdis excitatũ inflãmauerint: Etsi multa homicidia carminibus suis sortibusq; cõmissa fatebantur, ideoq; iudicatũ in ipsis (vt lege dãnatis) iubebat fieri nihil obstante appellatione, quia plus est, ait lex, occidere veneno quàm gladio. Ac Magorũ quidẽ impunitas quæ fuit illis temporibus, admirabile ipsis in regno hoc attulit incremẽtũ, quò omni ex parte cõfluxerũt, Italiaq; maximè: inter quos Neapolitanus quidã existit Cõseruator dictus, Magorũ princeps, & rebus gestis plus satis celebratus. Ex eo verò tempore ita perrexerũt, vt Cenomannus ille Magus Triscalanus, cùm iudicio capitali in ipsum lato veniã hac lege impetrasset si indicaret cõscios, dixit in hoc regno supra centũ

l. 1. C. de malefic.

millia

millia Magorum esse, idque fortasse falsò, vt impietatem suam tanta comitatus frequentia eleuaret. Quocunque modo res habeat, non mediocrem numerum indicauit: sed huic rei tã bene prouisum est vt pleriq; omnes euaserint, licet confiterentur execranda scelera quibus Cœlum ipsum inficitur, & quibus exacerbatus Deus summisit terribiles persequutiones, pro-
Leuit. 20. ut Lege comminatus fuerat se eos populos exterminaturum qui Magis vitam permitterent. Quamobrem Augustinus in libris de ciuitate Dei testatur omnes sectas, quæcunque tãdem fuerint, supplicia in Magos decreuisse. Epicureos solùm excipio, quos Plutarchus in libro de Oraculorum defectu, & Origenes contra Celsum Epicureum scribens refellerũt, eosq; sequuti Academici, Iamblichus, Porphyrius, Proclus, familiæ Epicureorum fundamenta euerterunt. Etsi iam satis Aristoteles Metaphysicis suis principiis ea conuellerat necessaria, concludens argumentatione totidem cœlos esse quot sunt intelligentiæ mouendis cœlis, aut intelligentes spiritus: has autem intelligentias à corporibus separatas esse: Angelosq; ita moueri in cœlesti motu, vt anima homi-

hominis in humano motu. Ex quibus verbis demonstratur planè quæstionem de Angelis dæmonibusq; Physicè tractari non posse, eosq; non mediocriter falli qui negant posse id nunquam fieri quòd est natura ἀδύνατον. Nam tactus motus, & locus (si Physicè egeris) corpori solùm conueniunt, idq; in corpore. verumtamen ex rei veritate (quæ sibi semper & vbiq; constat) de tactu quoque, motu, & loco fatendum est eos spiritibus æquè ac corporibus conuenire: quod Aristoteles de Angelis aut intelligentiis cœlos mouentibus in Metaphysicis demõstrauit. Quamquam Plutarch. & Apuleius testes sunt Aristotelem scripsisse quod nusquam in libris qui ad manus nostras peruenerunt offenderis (amplius enim dimidia parte desyderatur de scriptis illius) mirari Pythagoricos si qui homo inter mortales exstet qui nunquam Dæmonem cognouerit. Idemq; Aristoteles Thasium quẽdam à se visum narrat, cui indesinẽter spiritus specie humana adhærebat, quam nemo alius quàm ipse cerneret: hoc autem Magorum omnium commune est. Et nuper etiam Franciscus Picus Mirandulanus Princeps à se visos fuisse scribit Magos

Arist. lib. 4. & 6. φυσικῆς ἀκροασ.

Metaphys. lib 8

Plutarch. lib. de Dæmon. Socratis.

Apul. lib. de Dæm. Socrat.

libro περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.

Sacerdotes duos, quib. duo Hyphialtæ muliebri specie comites aderant, eosq́ amplius quadraginta annis ad muliebre consortium succubis istis abusos esse: prout antè confeßi sunt quàm traderentur igni, & nos suo loco ostendemus. Ibidẽ quoq; scribit Aristoteles Aeolidũ insularum vnam admirabilibus tympanorum cymbalorumq́ sonis & cachinnationibus personare nemine cõparente: quod etiam non rarò in locis cõpluribus ad Septentrionẽ fieri narrauit Olaus, & in Atlante monte Plinius Solinusq́ testantur. Hi autem sunt Magorũ cœtus & saltationes cum spiritibus impuris ordinariæ, vt quæstionibus innumeris fuit confirmatum. Eodem libro ait Aristoteles Tenæ in Thessalia fuisse Sagam, quæ conceptis verbis circulisq́ ductis basiliscum incantabat: quæ efficacitas nõ à natura est, vt suo loco demõstrabimus, sed à vi & facultate spirituum: qui spiritus (Aquinas inquit) non possent facere actiones insolentes illas quæ cernũtur oculis, nisi in loco essent vbi suas actiones exhibent. Absurdum enim profectò fuerit, si Angelis mouẽtibus Cœlos à quibus separati sunt tactum locũ motũq́ tribueris, quod Peripatetici omnes, A-

cademici, & Stoicum Hebræis & Arabibus statuerunt: spiritibus verò per elementa fusis easdem proprietates ademeris. Hæc autem eò pertinent, vt non ijs solùm informētur qui credunt vnum esse Deum, & plures intelligētias (quæ duo ab Aristotele demonstrata vniuersa Scriptura sacra confirmauit) sed vt aliorum quoque barda & torpentia ingenia reuincantur. Etsi non est propterea singularum actionum quas Dæmonū intellectus parit reddēda ratio, quod nemo homo præstare potest: nam quisquis rationem omnium rerum explicare posset, is Deo qui nouit omnia, foret persimilis. Quemadmodum autem Deus ita vt est à nemine cognosci aut comprehendi potest, nisi idem qui sic cognoscit & cōprehendit sic Deus: quia non potest is qui essentia, potestate, amplitudine, æternitate, sapientia, & bonitate infinitus est ab alio cōprehēdi quàm qui fuerit infinitus, infinitū autē nihil est nisi vnus Deus: ita etiā cōfiteamur necesse est Deum solum posse rationes rerum omnium exponere. Infinitate enim scientiæ opus est, quæ neque in hominibus, neque in angelis, neque in re vlla creata potest subsistere. Ideoque Aristoteles

lib. 6. Physic. & 8. Metaphysic.

Methaphysicorum primo de spiritibus agens intelligentibus fatetur eam esse humanæ mentis imbecillitatem vt cognoscere nequeat veritatem, eoq; pacto καθόλου cernit ignorantiam omnium, nec videt ἐν μέρει suam, cùm eodem libro dicat vbi non est ratio ibi non esse inuestigandam rationem. Hæc illius verba, quæ Plinius libro 37. naturalis historiæ capite quarto imitatur dicens, Non vlla in parte ratio, sed voluntas naturæ quærenda. Indignum verò sermonem philosopho, eorum quæ videntur causas si ignorabuntur negari potius, quàm ignorationem humanam profiteri. Atqui laus nunquam maior Deo tribuitur quàm si propriam ignorationem fateamur: contrà verò iniuriam Deo facimus nisi tenuitatem ingenij nostri agnoscimus. Quamobrem post omnes sermones à Iobo & amicis vltro citroq; habitos, factaque Dei in disceptationem reuocata cùm veritatem sibi videretur attigisse, Deus visione apparens effari cœpit in hanc sententiam. Quis ille ignarus homo est qui sermonibus suis inanibus obscurat opera excelsi? tum de cœlorum altitudine agens, magnitudine, e motu admirabili, de vi astrorum, de Cœli

lib. 4. 6. & 7 Metaphysic.

terra

terram legibus, de terra aquis innitente, de aquis in medio mundo pendentibus, aliisq; miraculis quæ ante omnium oculos versantur, scientiam humanam docet ignorantia abundare. Multi scientiæ primas tribuunt Aristoteli, quẽ certè multa nouisse constat, sed ne millesimam quidem partem rerum naturalium tenuisse. Etenim Hebræi omnes philosophi & Academici ostenderũt eum nihil vidisse ἐν τοῖς νοητοῖς, & naturalium quoque pulcherrimas non paucas ignorasse. Verbi gratia, ne Cælorum quidem cognouit numerũ in Scriptura decem aulæis tabernaculi (quo figurabatur mundus) adumbratũ, & his verbis expressum, Cæli sunt opera digitorum tuorũ: vt tam deni Cæli quàm digiti intelligerentur (alibi enim Scriptura semper opera manuum Dei nominauit) quod omnes Philos. & Mathematici nesciuerũt donec à Ioan. Realmontano fuit demonstratum. Imò ne Planetarum quidem ordinem didicit Aristoteles, aut vnicum astrorum motum, qui Venerem Mercuriumq; supra Solem collocauit, cõtra quàm à Ptolemæo pòst fuit ostensum. Sed ne ad res altas semper contendamus, aut ex Aristotele veritatem Dæmonum earumve

R.Maymoni l. 2. More nebocim.

rerum quæ naturam superant sciscitemur, bonam rerum naturalium partem videmus ipsi fuisse incognitam, vt maris salsuginem, quam Mirādulanus Princeps (qui Phœnix sui temporis dicebatur) soli Dei prouidentiæ tribuit. Origo tamen fontium quam statuit Aristoteles magis est absona, cùm dicit ex putrefacto in terræ specubus meatibusq; aere progigni fontes: maxima enim & inexhaustæ scaturigines fontes, & peremnes riui sunt, nec totus aer corruptus qui in mundo est centum annorum spatio eam aquam generaret quæ vel vnico die profunditur. Hebræi verò Philosophi ac imprimis Solomo docuerunt, vt venas human corporis ab hepate, sic aquas orbis nostri à ma ri proficisci. Quinetiam sæpenumero in natu ra rerum effecta cernuntur præter omnem ra tionem naturæ consequentia: vt à niue (qu aqua glaciata est) terram calefieri sementém que contra iniuriam gelu conseruari, à prui na (vt est frigidissima) torreri segetes, & a duri tanquam in furno pampinos: quamobre Festus pruinam à perurendo arbitratur d ctam, neque scriptura sancta inter admirabil Dei opera hanc quoque reticet Psalmo 14.

Ioan. Picus in position.

Q

Qui dat niuem, inquit, sicut lanam, & pruinam sicut cinerem spargit: quem locum Buchananus sic interpretatur.

Qui niuibus celsos operit ceu vellere montes,
Densas pruinas cineris instar disiicit. Et Beza.
Qui couure les monts & la plaine
De nege blanche comme laine,
Et qui vient la bruine espandre
Tout aussi menu comme cendre.

Hi verò insigne illud miraculum non attigerunt: bona autem pars lanarum nigra est, & pruinæ cum cineribus nulla interuenit similitudo. Quamobrem non incommodè hoc pacto verteris.

Qui niuibus campos refouet ceu veste iacentes,
Torret pruina, ardente vt foco, pampinos.

De iride quoque Albertus Aristotelis errorem demonstrauit negantis de nocte conspici. hoc enim planè falsum est, ac proinde rationem Aristotelis vt alienam à ratione atq; veritate concidere: cùm eodem argumento foret necessarium vt nubes omnes vnius coloris essent. Taceo mille naturæ miracula, quorũ obscuræ sunt adhuc & ignotæ causæ: quæ Cardinalem Cusanum virũ suis tẽporibus insignem, & ante hunc Cardinalem Bessarionem addu-

lib.1. sent.q.3.

Plut.lib. περὶ τῆς ἐν τῷ τιμαίῳ ψυχογονίας. Gal.lib. de placit. Hippoc.

xerũt vt Aristotelis doctrinam velut variam, & ambiguam & incertam perstringerent. Inter alios verò Cardinalis de Alliaco defendit rationibusq́; certis confirmauit, nullam exstare in Aristotele demonstrationẽ necessariam præter eam quæ demõstrauit vnicũ esse Deum & alias perpaucas quas idem annotat. Aeternitatis verò mundi demonstratio, quam Philosophorum primus & solus Aristoteles tuebatur, plena est ignorãtiæ: quod Plutarchus, Galenus, Stoici, & Academici docuerunt, & ipsi Epicurei ludificati sunt: Ex Hebræis quoque Rabbi Maymon, (qui ob præstantiam doctrinæ aquila magna vocabatur) doctissimè ostendit Aristotelis demonstrationem ἐν τοῖς ἀδυνάτοις reponendam esse, itemq́; Philoponus libris quatuordecim quos Græcè de eodem argumẽto scripsit coutra Proclum Academicum planè dignos qui donẽtur sermone vernaculo: Aquinas denique demonstrationem illam accipi non posse argumentis aliis docuit, quæ in præsentia vt annotata alibi præteribimus. Quid verò, quòd ipse Aristoteles sicubi offendit locum vnde se ipse nequiuit expedire, tam bellè agit Oedipodem, vt nemo ipsius mentẽ diuinare possit?

Plut. in Placitis philos. Plato in Timæo. Philopon. lib. 14. cõtra Proclum. Lucret. & Plut in placit.

lib. 2. more hannebocim.

li. 2. dist. 1. q. 3. lib. de methodo historiarum. cap. 6.

Demonſtrant illud caput primum Phyſicæ & liber de anima, vbi Scotus inter argutos philoſophos locum non poſtremum obtinens rationes contrarias Ariſtotelis & pugnantes inter ſe annotauit: & quibus alij corruptionem animæ tentarũt eruere, vt Ariſtotelis ipſius tempore Dicæarchus, Atticus Epicureus, Aphrodiſeus, Simon Portius & Pomponatius: alij verò vt Theophraſtus, Themiſtius, Philoponus, Simplicius, Thomas, & ipſi quoque Arabes, & Mirandulanus princeps immortalitatem eius confirmarunt. Auerroes enim ex iiſdem locis vnitatem humani intellectus nõ dubitauit aſſerere. Quibus ex rebus ſtatuimus elegantia naturæ arcana ab Ariſtotele nõ fuiſſe viſa: quod veteres quoque obſeruauerũt poſt ſignum Ariſtotelis fingentes mulierẽ velatam facie cui nomen eſt Phyſis, id eſt, natura: atque hoc pacto innuerunt dignitatem naturæ fuiſſe tectam Ariſtoteli, & veſtem ſolùm externam quodammodo fuiſſe ab eo viſam. Atque hanc ob cauſam præcipitem ſe in mare, vt Procopius, dediſſe dicitur, cùm non potuiſſet inueſtigare cauſam cur reciproco fluxu Helleſponti fretum mearet per diem remearetque ſepties. lib. 4.

Quòd si præstantißimi naturæ thesauri nobis sunt abditi, ecqui tãdem eas res quæ supra naturam sunt & in intellectu positæ pertingemus? Ideoq; Heraclitus primus, Plutarcho teste, & post eũ Theophrastus dixit res mundi pulcherrimas ab arrogantia hominum ignorari: dum nihil statuunt credere nisi humana mens orationem illius perceperit: quo in genere admirabilia Spirituum impurorum Magorumq; facta, quæ humani ingenij aciem & naturaleis causas transcendunt, meritò numeranda sunt. Verùm quemadmodum stultus & excors, neq; iniuria dicendus est is qui Cadmiam Magnetémve negauerit impreßione sui Boream versus gnomonem obuertere, quia ignorat causam: aut qui fateri noluerit à torpedine retib. inclusa manus primum, dein brachia, tum ipsum piscatorum corpus totum obtorpere, quia nescit causam: ita etiam stulti dementesque habendi sunt qui vt ut admirabilia Magorum facta spirituumq; videant, nihil omino credendum putant, siue quia eorum causas mente non poßunt comprehẽdere, siue quia sunt naturæ lege ἀδύνατα. Nam ipse Aristot. in Ethic. Nicom. *raptus admiratione multarum rerum ignotis causis*

causis orientium, ait quisquis id quod videt in dubium reuocauerit hūc nihil melius quàm cæteri faciant allaturum. Videmus autem Orpheum, qui antecessit Christum quasi mille ducentis annis, deinde Homerum autores è Gentibus antiquissimos artes magicas, necromanticas, & carmina quæ hodie in vsu sunt literarum monumentis tradidisse. Videmus in lege Dei quæ amplius ducentis annis antè promulgata est quàm Orpheus viueret, Pharaonis Magos opera Dei effinxisse: Euocatos spiritus à Saga illa Saulis & sermonem cum eis habitum legimus: Exstant interdicta Legis à Deo data, ne qui diuinos, magos, pythonas consulat: vbi recensentur omnia magiæ diuinationumq; genera, propter quæ Amorrhæos & Chananæos à se fuisse exterminatos è terra declarat Deus, & propter quæ Iehu Reginam Iesabelam præcipitem ex arce datam canibus exposuit deuorandam. Supplicia quoque in Magos lege xij. tabularum instituta exstant, quas tabulas Legati Romanorum de Græcis legibus deprompserant: quin acerbissima omnium quæ legantur in constitutionibus Cæsarum aduersus Magos decerni legimus, vbi

Exod. 6. & 7.
1. Sam. 28.
Leuit. 20. & 21.
Deut. 18.
Ierem. 17. 19. & 50.
Nahum. 3.
2. Reg. 9. & 2. Paral. 33. Esai. 3. 4. 8. & 47.
Num. 23.
2. Reg. 23.

hostes

hostes naturæ, inimici humani generis, & malefici propter grauißima ipsorum crimina appellantur: quibus adde horrendas imprecationes expressas legibus, quales imprecationes nusquam in legibus, nisi contra Magos inueneris, Quos feralis pestis, ait Lex, absumat. Extant Græcæ, Latinæ, priscæ, nouæ, omnium regionum populorumq; historiæ, in quib. describuntur res gestæ à Magis, effectaq; eadem variis in locis, excessus animi, & Magorum corpora cum animis in longinquas terras à spiritibus impuris deportata pauloq; momento eodem à spiritibus iisdem reportata: quod Magæ omnes fatentur vno ore, vt German. Italorũ, Gallorum, aliorumq; populorum testantur libri. Nouimus quid scriptum reliquerint Plutarhus de Aristæo Proconnesio & Cleomede Astypalæo, Herodotus de atheo quodam philosopho, Plinius de Hermotimo Clazomenio, Philostratus de Apollonio Tyanæo, & Romanæ omnes historiæ de Romulo, qui ante oculos totius exercitus in aera sublatus est: quod item Matisconensi cuidam Comiti in Chronicis nostris legimus accidisse. Præterea ex variis quæstionibus habitis & illud compertum

toto ti. de malef. C. l.3. de malefic. C. l. nemine. de malefi. C.

Plutarch. in Romulo.

Hugo Floriacensis.

est

est multos cùm imitati fuissent Magos momẽto ad centesimum aut ducentesimum milliare à domo sua absuisse, aspectis Magorum conuentibus Dei opem & auxilium implorasse, conuentum nefariorum spirituũ Magorumq́ statim euanuisse, illos qui soli relicti erant magnis itineribus domum reuertisse. Denique ad manum, ante oculos sunt quæstiones de Magis in Germania, Gall. Italia, Hispaniaq́ habitæ & scriptis consignatæ: nec dies vllus præterit, quin testimonia innumera & repetitiones eorum, collationes, cõuictiones & cõfeßiones exscriptas videamus, in quibus ad mortem vsque perstiterunt damnati, quorum pars maxima aut imperitißimorum hominum aut vetularum fuit, qui neque Plutarchum, Herodotum, Philostratum, aliorúmve populorum leges nouerant, neque cum Germaniæ aut Italiæ Magis communicauerant, vt ipsis tam bellè inter se de rebus singulis conueniret. Nesciebant Augustinum lib. 15. de ciuitate Dei dicere non esse dubitandum, & impudentiæ videri, si quis negauerit Dæmonas & impuros spiritus coire cum hominibus, quos ideo Græci Ephialtas & Hyphialtas, Latini incubos, succubos, &

Sprangerus in Malleo. Paulus Grillãdus.

Sylua-

Syluanos, Galli Dusios (ait Augustinus) nuncupant hos virili specie, illos muliebri. Ac de hoc quidem congressu constans est Sagarum omniũ cõfessio, eum nõ dormiendo sed vigilando fieri: quo argumento ostenditur non esse illam Medicorum τίφην aut nocturnã suppressionem, quam agnoscunt illi dormientibus solùm accidere: tum etiam hoc altero quòd nõ posset res eadem Succubis atque incubis accidere. Nec minus dignum admiratione est, quod omnium quoque Magarum communis docet consensio, malignos spiritus cùm se forma humana exhibent, plurimùm atros esse aut proceriores aliis, aut exiliores, vt nanos: quod Georgius Agricola non mediocri eruditione vir scriptis demõstrauit. Nostri autem Magi no n'ɔiderant illud quod Valerius Maximus libro .1 de Cassio Parmẽsi tradit, procerum hominem & atrum valde ei se obtulisse, qui rogatus se κακο δαίμονα esse responderit: neque similiter Magæ historias Plinij iunioris in epistolis, Plutarchi, Flori, Appiani, & Taciti legerant de Curtio Ruffo Africæ Proconsule, de Dione & Bruto, quibus vigilantibus visiones eædẽ oblatæ sunt: aut historiam illã memorabilem Athenodori philosophi,

lib. de spiritibus subterraneis.

Plinius secund. in epist.

sophi, cui vigilanti consimile visum obuenit maligni spiritus humana specie, procera, nigra, catenis vincta, qui in ædibus propter allatas à maligno spiritu molestias, iamdiu desertis indicauit locum vbi prostrata erãt cæsorum quinq; corpora: aut quod apud Suetonium post cædem Caligulæ, quod apud Plutarchum post cædem Damonis & Remi legimus accidisse, post quorum cædem horrentia & inhospita loca effecta sunt per eos spiritus quos Latini à Remo Remures, & mutatione vnius liquidæ Lemures appellabant. Initio autem diximus Ioannam Haruilleriam confessem esse humana semper specie, procera, & atra diabolum à se conspectum. Historiam hîc placet apponere, quæ anno 1578. quarto Nonas Februarias gesta est. Catharina Darea agricolæ cuiusdam vxor Coparis in Suessionensi agro habitantis, ab Hunautio Copararũ Præfecto interrogata cur puellis duab. quarum altera ipsius, altera vicinæ filia erat, caput abscidisset, respõdit à se diabolũ humana specie visum altum atrumq; valde, qui oblata viri falcula ad hoc facinus ipsam incitauerit. Hæc iudicio Compendiis lato morte affecta est. Denique perpetuam historiarum

In Caligula in vita Cimonis.

riarum quæ apud varios populos variis seculis acciderunt conuenientiam & similitudinem cum rebus Magarum gestis & confeßionibus earum suo loco demonstrabimus. Non est igitur, nõ est pertinaciter cum veritate pugnandum, si tot effecta quorum obscura causa est videntur apertißimè. Nam vbi humana mens causam rei, id est, τὸ διότι nequit pertingere, tum certè iudicium oportet inhiberi, & in eo quod fit, id est, ἐν τῷ ὅτι ἐστὶ consistere. Itaque maximus ille Plato & agnomine diuinus appellatus, de Sagarum actionibus (quas studiosè perquisiuerat & diligenter expenderat) loquens vndecimo libro de legibus rem affirmat difficilem esse cognitu, & quam si noueris difficilius alteri persuaseris: Rident plerique, inquit, si quando cereis sigillis vti dicuntur Magi ad sepulchra & compita, sub ianuas apponendis, aut carminibus, incantamentis, atque ligaturis res admirabiles efficere. Ac Magæ quidem nostræ Græciam non viderunt, Platonem non legerunt, vt imagines cereas facerẽt, per quas adiectis suis coniurationibus ope Satanæ homines occidant, quod infinitis iudiciis (vt dicturi sumus) fuit cõfirmatum, inprimis

lib. 12. de legib.

verò

verò Magarum Alenconiarum quæ inimicorum suorum quærebant necem. Itaq; Enguerrandi Marignij iudicium maximè constitutum est de coniuratis imaginibus cereis quibus accusabatur Regis exitium procurasse: & nuper etiam Magus Sacerdos Anglus Curio vici Istinctonij (qui vicus Londino abest fermè quingentos passus) deprehẽsus est cum tribus cereis imaginibus (vt vocant) coniuratis, quibus Reginam Angliæ & duos alios Reginæ proximos è medio tolleret: sed dũ hæc quæstio ad nos ex Anglia perferretur, amplius erat de ea cognoscendum. Quamuis autem istarum rerum causam Plato ignorauerit, eas tamen pro certis & indubitatis habuit, & in legibus suæ Reipublicæ pœnas capitales constituit in Magos qui istis artibus homines pecoráve sustulißẽt, quod homicidium ab aliis quæ sine Magia committuntur optimè distinxit: pariterq; Hebræus Philo in libro περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων. Imperiti homines fieri non posse iudicant: Athei & quicunque fouent κενολογίαν scientiæ nolunt id quod vident confiteri, quia ignorant causam, ne quid nescire videantur: Magi ludificantur duabus causis,

tum vt seipsos eximant suspicione istius maleficij, tum vt hoc pacto regnum Satanæ stabiliant: stulti & curiosi facere volũt periculum (quemadmodum Comi in Italia nuper, teste Syluestri Priera, cùm officialis & Inquisitor fidei turbam Magarum in vinculis detinẽtes non possent fidem habere admirabilitati rerũ quas illæ narrabant, ipsis placuit experiri & se vni Magæ ducendos permittere: itaque abducti cùm seorsim in locum aliquem starẽt, res quidem abominandas prospectarunt, fidem dari diabolo, saltari, coiri, sed tandem diabolus qui eos à se non videri finxerat tam strenuè verberauit eos vt post dies quindecim morerentur) alij renuntiarunt Deo, seque periculi faciundi gratia Satanæ deuouerunt, sed illis perinde euenit ac illis bestiis quæ speluncam leonis ingressæ non reuertebantur. Quicunque verò ducuntur reuerentia Dei, cognitis Magorum historiis, miraculis Dei quæ in toto orbe sunt exploratis, lectaque diligenter lege & sacra Scriptura, eò adduci non possunt, vt res istas in dubium vocent quæ humanæ menti videntur incredibiles: sed ita statuunt si res naturales plurimæ sunt incredibiles, nonnul-

nonnullæ ἀκατάληπτοι, multo magis potentiam actionesque spirituum intelligentium captum animi nostri excedere. Videmus autem res multas quæ à natura sunt admirabiles frequenter & de more fieri, puta terram & mare à mercatoribus nostris circumdari, pedibus sursum versus decurri equis pegaseis (quod Lactantius & Augustinus riserunt negantes esse Antipodas, rem tam certam & ita clarè demonstratã vt est lux meridiana Solis) & similia. Et ij quoque ipsi qui fieri non posse contendunt vt impius ille Spiritus exportet hominem ad centũ aut ducenta milliaria, nõ animaduertunt cœlorum cœlestiumq; corporum (vt sint maxima) conuersationẽ fieri horis viginti quatuor, id est, si milliari bis millenos passus tribueris, tam breui spatio 24579440. milliaria decurrere. Quòd si dixerint quotidie videri ista, & sensibus standum esse, fateantur ergo pariter credi actiones spirituũ quæ præter ordinem naturæ fiunt oportere, si ne ipsius quidem naturæ miracula quæ in oculis quotidie versantur possumus comprehendere, maximè cùm inter Philosophos non satis conueniat, in quo κριτήριον τῆς ἀληθείας veritatis index

sit positum. Nam Dogmatici regulam dijudicandi verum à falso in quinque sensibus constituunt ad rationem singula perferentibus: Plato & Democritus repudiant sensus, & solam iudicem veritatis ponunt intelligentiam: Theophrastus sensibus & rationi intermediũ fecit communem sensum, quem τὸ ἐναργὲς nominabat: animaduertentes autem Sceptici nihil ad rationalem animam peruenire, quin illud antè sensus perciperent, & nos à nostris sensibus decipi, nihil sciri posse contenderunt. Aiebant enim si Aristoteleum illud axioma ex Platone verum est, animam intelligentem similem esse tabellæ albæ imponendis figuris accommodæ, & nihil inesse animæ quod non fuerit priùs in sensibus, fieri non posse vt sciamus quicquam. Sensum enim omnium potentißimum & argutißimum esse visum, oculos autem falsos testes esse, qui (vt bonus Heraclitus inquit) Solem centies sexagesies sexies ampliorem terra sic nobis exhibent vt si vnius duúmve pedum esset, qui in aqua res lõgè maiores quàm sint, & baculos tortos qui recti sũt videntur aspicere: Cæteros verò sensus planè in iuuenibus senibusq; vt vegeti sint, variare:

Ptolemæus in Almageſt. lib. 5.

huic

huic enim calidum videri quod illi frigidum, & (quod omnes vidēt) eumdem hominem vario tempore de iisdem rebus cùm admouentur sensui variè iudicare. Primus hanc viam aperuit Socrates, se dicens hoc vnum scire quòd nihil sciret: cuius secta deinde aucta est per Arcesilam principem Academiæ, quem Aristo, Pyrrhus, Herilus sequuti sunt, & Cardinalis Cusanus memoria nostra in libris quos fecit de docta ignorantia. Quemadmodum autem primi illi se honoris causa Dogmaticos, id est, Doctores, sic etiam postremi Scepticos siue Ephecticos tanquam dubitatores sese nuncupabant. Etsi hos tamen pudebat confiteri se nihil scire, quod fatebatur Socrates: fatendo enim se optimè scire quòd nihil scirent, nos posse aliquid scire pariter fatebantur. Itaque roganti scirent ne calidum esse ignem aut clarum Solem, respondebant cogitari de hac re oportere, vt Socrates respondebat se vtrum homo bestiáve esset ignorare: & Polyænus Mathematicorū sua ætate princeps auditis super hoc argumento Epicuri sophismatis, Geometriam totā falsam esse confessus est: cùm tamen hæc pro verissima omnium habeatur & minimè sensibus

innitente, quos Aristot. fundamenta esse statuit scientiarum omnium, & quibus ita standum esse dicit vt ex collectis rebus singularibus catholica axiomata componantur ad consequendas scientias & eam quæ inuestigatur veritatem. Quòd si sensibus solùm stari oporteret, falsa esset regula Aristotelis (omnes enim homines etiam Lyncei agnoscent ampliorem esse Solem, & res in aqua mersas breuiores quàm videntur, neque baculum in aqua fractum, vt omnibus videtur, esse) falsa item Platonis & Democriti sententia iudicium veritatis intelligẽtiæ soli vindicantiũ: neq; enim cæcus de coloribus potest, neq; surdus de cõcentibus iudicare. Amplectenda igitur nobis est opinio Theophrasti inter sensus & intelligentiam velut interpretem adhibẽtis communem sensum, & ad rationem tanquam ad Lydium lapidem quicquid videmus, audimus, gustamus, & odoramur perferendum. Quoniam verò plurimæ res exstant quarum excelsa constitutio à nobis ægrè comprehẽdi potest & à paucissimis qui ad eas percipiendas fuerint idonei, hic verò perito cuique in scientia ipsius oportet haberi fidem. Itaque etiamsi omnibus certissimum

In Analytic. poster. lib 4. 6. 7. Metaphys.

tißimum videretur Solem & Lunam æquales esse, prout in speciem videtur cùm vnus in occasu, alter in ortu situs est, peritis tamen huius scientiæ fides habebitur, qui Solem demonstrant centies sexagies sexies terra maiorem esse & ampliùs octauis tribus, eumdemq́ maiorem Luna sexies millies quingẽties quadragies quinquies, prætereaq́ octauis septem: qua ratione Iurecoss. in reb. medicis accipiunt Medicorum placita, neque secùs definiendum putant. At non sunt profectò Magorum arcana tam tecta, quin à tribus annorum millibus per totum orbem terrarum innotuerint. Primùm lex Dei ἀψευδὴς ea declarauit expreßitq́ minutatim, qua perditionem interminantur populis qui Magos non castigauerint. Hîc ergo sistendus gradus est, non de iis quæ nescimus cum Deo contendendum. Deinde Græci, Romani, aliiq́ populi antequàm de lege Dei audiuissent quicquam, Magos consimiliter & facta eorum abominati sunt, eosq́ supplicio vltimo (vt suo loco dicemus) affecerunt. Denique, ait Augustinus, quotquot in mundo fuerunt sectæ, pœnas in Magos decreuerunt. Quòd si ad consequendam veritatem periti

l. 7. de stat. hom ff. l. 2. de suis & leg. ff. Auth de rest. fidei-com. & ea quæ parit xi. mense. l. Aediles aiunt, de edil. edi. ff. l. 1. de ventre insp. ff.

Leuit. 20.

lib. 13. de ciuit. Dei.

requiruntur, an peritiores ipſis Magis inueniri poſſunt? qui inde à ter mille annis actiones ſuas, ſacrificia, ſaltationes, nocturnas exportationes, homicidia, carmina, ligaturas & artes magicas indicarunt, confeßi ſunt, ad mortem vſque confirmarunt. Præterea quotquot in Italia, Germania, & Gallia cremati ſunt, eorum concors eſt vbique confeßio omnium teſtimoniis. Si igitur legis Dei communis conſenſio, humanarum legum, populorũ omnium, iudiciorum, conuictionum, confeßionum, repetitionum, collationum, excutionum, ſi communis ſapientũ conuenientia non eſt ſatis; quæ amplior, obſecro, probatio deſiderabitur? Demonſtraturus Ariſtoteles ignem eſſe calidum, ita eſt, inquit: Nam ſic Indi, Galli, Scythæ, & Mauri agnoſcunt. Argumentis quæ in cõtrariam ſententiam adducũtur ſperamus nos ita reſponſuros, poſteà vt ſinguli acquieſcant: intereà verò ſapientes iſtos dubitandi autores omittemus, quibus incertum eſt ſitne Sol clarus, glacies frigida, calidus ignis, & qui rogãtibus teneántne ſuum ipſorum nomen reſpondent cogitari de eo oportere. Certè impietatis ferè eiuſdem eſt reuocare in dubium, poßintne

Magi

Magi esse, & sitne Deus dubitare: nam qui vnum, idem etiam alterum confirmauit Lege. Omnium autem errorum cumulus ex eo processit, quòd multi qui facultates Spirituum & Magorum facta pernegabant, putauerunt Physicè de rebus metaphysicis quæ supra naturam sunt disputandum esse. Hoc verò planè absurdum est. Nam scientiæ cuilibet sua principia & velut fundamenta sunt, alia ab aliis diuersissima. Statuit Physicus atomos esse corpora quæ nequeas diuidere, hoc erroribus grauissimis deputat Mathematicus, docens & demonstrans quodcunque minimum corpus in orbe terrarum exstiterit, id posse in infinita corpora diuidi: demonstrat Physicus nihil infinitum esse, Metaphysicus primam causam statuit infinitam: Physicus præteritum ac futurum tempus numero motuum disterminat, Metaphysicus æternitatem spectat carentem numero tempore & motu: Physicus demõstrat in nulla mundi parte exstare quicquam quod non sit corpus, non posse motum nisi corporib. accidere, sola se corpora inter se contingere, Metaphysicus Spiritus & Angelos esse mouenteis Cœlos & Cœlorũ motu sentienteis mo- Lib.2. Physic.

lib.4.&6. φισικῆς ἀκροάσεως. tum κατὰ συμβεβηκὸς, vt cõfitetur Aristot. proinde illos spiritus vbiq; eodẽ tempore minimè subsistere, sed ibi necessariò esse vbi apparet ipsorum actio: Physicus demõstrat naturalem formam nõ esse ante subiectũ aut extra materiã, & corruptione omnino intercidere: hæc enim Aristoteles vniuersè de omnibus natural. formis enũtiat, Metaphysicus verò formas suas disparatas permanere sine corruptione & mutatione vlla: eoq; amplius idẽ autor & Metaphysicis ait formam hominis h. e. intellectũ extrinsecus aduenire (θύραθεν ἐπεσιέν) ait & permanere post corruptionem corporis. Prætereà Physici omnes principiũ illud retinẽt cõstantiss. nõ inesse formas duas in vno subiecto, depelli semper alterã ab altera, neq; vnquã ab vno corpore in alterũ commigrare: Dæmonas autẽ contrà malignosq; spir. quos Peripatetici formas separatas nuncupãt, euidentissimũ est se insinuare in hominũ pecorumq; corpora, in corporibus effari, siue os hominis clausum siue lingua ad laryngas vsq; proiecta habeatur, idque variis linguis & ipsi dæmoniaco incognitis, & (quod amplius est) modò ventre modò pudẽdis eloqui, quamobrẽ eos veteres & ἐγγαστρομύ-

lib.8. τῶν μετὰ φυσικά. Libro 12. lib.2. de generat. animal.

στρομύλας, ἐγγαστριμάντεις & εὐρυκλέας appellabãt. Si cui autẽ cum Academicis placebit statuere dæmonibus sua esse corpora, tum admirabilius sane futurum est & magis à principiis naturæ alienum, quæ corpus vnum in alterum penetrare negant: cum illud tamen fuerit ab omni antiquitate visum, & in cõpluribus hominibus quos dæmones infestãt sæpe videatur. Ideoque ait Aristoteles non placuisse priscis vt Physica disputatio commisceretur scientiæ Metaphysicæ, sed Mathematicas disciplinas interposuisse, vt eo pacto indicarẽt, non esse ex rationibus Physicis de Magis & de actionibus quibus cũ Dæmonibus spiritibusq́; malignis cõmunicant faciendum iudiciũ. Nostrum autem hoc argumentum (quod alioqui ex se difficile atque obscurum est) vt fiat euidẽtius, totum opus in quatuor partes diuisimus. Primo libro de natura spirituum agimus, de eorum cum hominibus consociatione, de modis tum diuinis tum etiam humanis ad res occultas cognoscendas. Secundo Magorum artes & modos illicitos quàm breuißimè fieri potuit attigimus, idq́ue tam sobriè vt nemo vllam ex eo occasionem abutendi inuenturus sit,

atque

atque in hunc finem vt singulis pedicæ retiaq; monstrarentur à quibus cauendum est, & iis Iudicibus leuamen afferretur quibus non vacat ista excutere, quamuis ad iudicia bene ferenda desiderent informari. Tertio modos licitos & illicitos exponimus anteuertendis aut amoliendis sortibus occupatos. Quarto agimus de forma quæstionis habendæ & constituendi iudicij aduersus Magos, & de probationibus necessariis vt pœnæ legib. in eos sancitæ decernantur. Adieci deniq; Ioannis Vvieri confutationem, & solutionem argumentorum quæ in hanc causam afferri possent, sermones meos regulis conformans & axiomatis priscorum Theologorum atque determinationi quā facultas Theologiæ fecit Parisiis xix. Septembris M.CCC.XCVIII. Quapropter nos illam disertis verbis hic apponi curauimus.

DETERMINATIO PARISIIS FACTA PER ALMAM FAcultatem Theologicam. An. Domini M. CCCXCVIII. super quibusdam superstitionibus nouiter exortis.

Niuersis ortodoxæ fidei zelatoribus Cancellarius ecclesię Parisiensis & facultas Theologię in alma vniuersitate Parisien. matre nostra cum integro diuini cultus honore spem habere in domino: ac in vanitates & insanias falsas non respicere. Ex antiquis latebris emergens nouiter errorum fœda colluuio recogitare commonuit: quòd plerumque veritas catholica apud studiosos in sacris literis apertissima est: quæ cęteros latet, nimirum cũ hoc proprium habeat omnis ars, manifestam esse exercitatis in ea, sic vt ex eis cõsurgat illa maxima, Cuilibet in sua arte perito credendum est. Hinc est orationum illud, quod Hieronymus ad Paulinum scribens assũ-

mit

mit, Quod medicorum est, promittunt medici: tractent fabrilia fabri. Accedit ad hæc in sacris literis aliud speciale, quod nec experientia & sensu constant vt aliæ artes, nec possunt ab oculis circumuolutis nube vitiorum facilè deprehendi. Excæcauit enim eos malitia eorum. Ait siquidem Apostolus quòd propter auaritiam multi errauerunt à fide: propterea non irrationabiliter idolorum seruitus ab eodem nominatur: alij propter ingratitudinem, qui cũ cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt in omnem idololatriæ impietatem (sicut idem commemorat) corruerunt. Porro Salomonem ad idola, Didonem ad magicas artes pertraxit dira cupido. Alios postremò misera timiditas tota ex crastino pendens in obseruationes superstitiosissimas impiasq́; depulit: quemadmodum apud Lucanum de filio Pompeij Magni, & apud historicos de plurimis notum est. Ita fit vt recedens peccator à Deo declinet in vanitates & insanias falsas, & ad eum qui pater est mendacij tandem

dem impudenter palamque apostando se conuertat. Sic Saul à Domino derelictus Phytonissam cui prius aduersabatur cõsuluit, sic Ochozias Deo Israel spreto misit ad consulendum Deum Acharon. Sic denique eos omnes qui fide vel opere absque Deo vero sunt, vt à Deo falso ludificentur necesse est. Hanc igitur nefariam pestiferam mortiferamque insaniarũ falsarum cum suis hęresibus abominationem plus solito nostra ætate cernẽtes inualuisse, ne forsan Christianis. regnum quod olim monstro caruit & Deo protegente carebit inficere valeat tam horrendæ impietatis & perniciosissimæ cõtagionis monstrũ: Cupientes totis conatib. obuiare, memores insuper nostræ professionis: proq; legis zelo succẽsi paucos ad hac rẽ articulos dãnationis cauterio (ne deinceps fallãt incogniti) notare decreuimus: rememorantes inter cętera innumera dictũ illud sapiẽtissimi doctoris Augustini de superstitiosis obseruationib. Quod q talib. credũt aut ad eorũ domũ eũtes aut suis domib. introducũt aut

inter-

interrogant, sciant se fidem Christianam & baptismum præuaricasse, & paganum & apostatam, id est, retro abeũtem & Dei inimicum & iram Dei grauiter incurrisse, nisi Ecclesiastica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. Hæc ille. Neque tamen intentio nostra est in aliquo detrogare quibuscunque licitis & veris traditionibus scientiis & artibus, sed insanos errores atque sacrilegos insipientium & ferales ritus pro quanto fidem orthodoxam & religionem Christi lædunt, cõtaminant, & inficiunt, radicitus quantum fas nobis est extirpare satagimus: & honorem suum sincerum relinquere veritati.

EST autem primus articulus quòd per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias quærere familiaritates & amicitias & auxilia dęmonum non sit idololatria. Error. Quoniam dæmon aduersarius pertinax & implacabilis Dei & hominis iudicatur: nec est honoris vel domini cuiuscunque diuini verè seu participa-

ticipa-

ticipatiuè vel aptitudinaliter ſuſceptiuus vt aliæ creaturæ rationales non damnatæ: nec in ſigno ad placitum inſtituto, vt ſunt imagines & tēpla, Deus in ipſis adoratur.

Secundus articulus, quòd dare, vel offerre, vel promittere dæmonibus qualemcunq; rem vt adimpleant deſiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid oſculari vel portare non ſit idololatria. Error.

Tertius, quod inire pactum cum dæmonibus tacitum vel expreſſum non ſit idololatria vel ſpecies idololatriæ vel apoſtaſiæ. Error. Et intendimus eſſe pactum implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa: cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Quartus, quod conari per artes magicas dæmonas in lapidibus, annulis, ſpeculis aut imaginibus nomine eorum cōſecratis, vel potius execratis includere, cogere & arctare vel eas velle viuificare, non ſit idololatria. Error.

Quintus, quod licitum eſt vti magicis

artibus, vel alijs quibuſcunque ſuperſti-
tionibus à Deo & Eccleſia prohibitis pro quocunque bono fine. Error: quia ſecundum Apoſtolum non ſunt facienda mala vt bona eueniant.

Sextus, quod licitum ſit aut etiam permittendum maleficia maleficijs repellere. Error.

Septimus, quod aliquis cum aliquo poſſit diſpenſare in quocunque caſu, vt talibus licitè vtatur. Error.

Octauus, quod artes magicæ & ſimiles ſuperſtitiones & earum obſeruationes ſint ab Eccleſia irrationabiliter prohibitæ. Error.

Nonus, quod Deus per artes magicas & maleficia inducatur compellere dæmones ſuis inuocationib. obedire. Error.

Decimus, quod thurificationes & ſuffumigationes quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio ſint ad honorem Dei & ei placeant. Error & blaſphemia, quoniam Deus aliàs non puniret vel prohiberet.

Vndecimus, quod talibus & taliter vti

non eſt ſacrificare ſeu immolare dæmonibus, & ex conſequenti damnabiliter idololatrare. Error.

Duodecimus, quod verba ſancta & orationes quædam deuotæ & ieiunia & balneationes & continentia corporalis in pueris & alijs, & miſſarum celebratio, & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiuſmodi artes, excuſent eas à malo & non potiùs accuſent. Error: nam per talia ſacræ res immo ipſe Deus in Euchariſtia dæmonibus tentatur immolari, & hæc procurat dæmon, vel quia vult in hoc honorari ſimilis altiſſimo, vel ad fraudes ſuas occultãdas, vel vt ſimplices illaqueet facilius & damnabilius perdat.

Decimuſtertius, quod ſancti prophetę & alij ſancti per tales artes habuerũt ſuas prophetias & miracula fecerunt aut dæmones expulerunt. Error & blaſphemia.

Decimuſquartus, quod Deus per ſe immediate vel per bonos angelos talia maleficia ſanctis hominibus reuelauerit. Error & blaſphemia.

Decimusquintus, quod possibile est per tales artes cogere liberum hominis arbitrium ad voluntatem seu desiderium alterius. Error & hoc conari facere est impium & nepharium.

Decimussextus, quod ideo artes præfatæ bonæ sunt & à Deo, & quod eas licet obseruare: quia per eas quandoq; vel sæpe euenit sicut vtentes eis quærunt vel prædicunt, quia bonum quandoq; prouenit ex eis. Error.

Decimusseptimus, quod per tales artes dęmones veraciter coguntur & compelluntur, & non potius ita se cogi fingunt ad seducendos homines. Error.

Decimusoctauus, quod per tales artes & ritus impios, per sortilegia, per carmina & inuocationes dæmonum, per quasdam insultationes & alia maleficia nullus vnquam effectus ministerio dæmonum subsequatur. Error. Nam talia quãdoq; permittit Deus contingere: patuit in magis Pharaonis & alibi pluries: vel quia vtentes, seu consulentes propter malam fidem & alia peccata nephanda

dati

dati sunt in reprobum sensum, & demerentur sic illudi.

Decimusnonus, quod boni Angeli includantur in lapidibus & consecrent imagines vel vestimenta aut alia faciant quæ in istis artib. continentur. Error, & blasphemia.

Vicesimus, quod sanguis vpupæ vel hœdi vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum vel corium leonis & similia, habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos dęmones ministerio huiusmodi artium. Error.

Vicesimusprimus, quod imagines de ære plumbo vel auro, de cera alba vel rubea vel alia materia baptizatæ exorcizatæ & consecratæ seu potius execratæ secundum prædictas artes & sub certis diebus habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. Error in fide & philosophia naturali, & astronomia vera.

Vicesimussecundus, quod vti talibus & fidem dare non sit idololatria & infidelitas. Error.

Vicesimustertius, quod aliqui dæmones boni sunt, alij omnia scientes, alij nec saluati nec damnati. Error.

Vicesimusquartus, quod suffumigationes quæ fiunt in eiusmodi operationibus conuertuntur in spiritus, aut quod sint debitæ eis. Error.

Vicesimusquintus, quod vnus dæmon sit rex Orientis & præsertim suo merito, & alius Occidentis, alius Septentrionis, alius meridiei. Error.

Vicesimussextus, quod intelligentia motrix cœli influit in animam rationalem sicut corpus cœli influit in corpus humanum. Error.

Vicesimusseptimus, quod cogitationes nostræ intellectuales & volitiones nostræ interiores immediatè causantur à cœlo, & quod per aliquam traditionem magicam tales possint sciri, & quod per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. Error.

Vicesimusoctauus articulus, quod per quascunque artes magicas possimus deuenire

uenire ad viſionem diuinæ eſſentiæ vel ſanctorum ſpirituum. Error.

Acta ſunt hæc & poſt maturam crebramque inter nos & deputatos noſtros examinationem, concluſa in noſtra congregatione generali Pariſijs apud S. Maturinum de mane ſuper hoc ſpecialiter celebrata. Anno domini M. CCCXCVIII. die 19. menſis Septembris. in cuius rei teſtimonium ſigillum dictæ facultatis præſentibus literis duximus apponendum.

Originale huius determinationis eſt ſigillatum magno ſigillo facultatis Theologicæ Pariſiis.

INDEX CAPITVM.

Libro primo.

Libro ſecundo.

De

Libro Tertio.

Libro quarto.

De

DAEMO-

DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber primus.

Magi definitio. *CAPVT I.*

MAGVS est, qui sciens prudens diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire. Hanc definitionem ponimus vt necessariam, non ad huius operis solùm intelligentiam, verumetiam ad iudicia quæ contra Magos ferenda sunt. Est autem ab omnib. adhuc prætermissa, qui de Magis instituerunt scribere: quamuis huic fundamento tractationem totam oporteat incumbere. Nunc ergo definitionem nostram minutatim exponamus. Primùm vocibus illis, *Sciens prudens*, vsus sum: quia non videntur (ait lex) vllo pacto consentire, qui errant. AEgrotus itaque medicinam diabolicam

l. nihil cõsensui, de reg. iur. ff.

bolicam

l. si stuprũ, de adulte. ff. l. aut facta, de poenis, ff.

bolicam à Mago, quem virum bonum putabat, sibi ministratam bona fide sumens, non est magus: iustam enim causam habet ignorantiæ. Sin autem indicauerit Magus, aut malignos spiritus coràm inuocauerit, vt nonnunquam accidit: ratio diuersa est. Hoc autem exempli gratia solùm apponimus, suo loco ampliùs explicaturi. Iam quinam modi sint diabolici, opus est cognoscere. Diabolus Græcè calumniatorem significat: quia semper explorat bonorum facta, vt Scriptura ostendit, & coram Deo appetit calumnijs. Modi verò diabolici sunt superstitiones & impietates quas excogitauit, & seruos suos docuit, ad perdendum humanum genus. Quamobrem illum Hebræi Satanam, id est, aduersarium nominarunt. quod Salomo innuebat, dicens Deum creasse hominem ad imaginem suam, qui immortalis esset: inuidià autem Satanæ mortem in mundum ingressam esse, & narratur compluribus Scripturæ locis. Statuit enim his verbis Salomo, non solùm existere eum qui ad-

Sapient. 3. Eccles. 17. Genes. 3. Iob. 1.

uersetur

uersetur humano generi, sed à principio creatum esse: vt in libro Iobi dicitur. Iob. 4.
Cum hac autem Scriptura sacra omnibus etiam Academicis, Peripateticis, Stoicis, & Arabibus, optimè conuenit, spiritus existere: adeò vt quisquis hoc in dubium vocauerit (quod athei Epicuri faciunt) is principia totius Metaphysicæ negauerit, & substantiam Dei, ab ipso Aristotele demonstratam, corporumq́; cœlestium motus spiritib. & intelligentijs attributos. vox enim Spiritus, de Angelis Dæmonibusq́; enũciatur. Et quamuis Platoni, Plutarcho, Porphyrio, Iamblicho, Plotinoq́; placeat, dæmonas bonos & malos esse: Christianis tamen appellatio Dæmonum, de spiritibus malis vbiq; accipitur, & Sorbonæ quoq; determinatio; confecta 19. Septembris, 1398. sententiæ veterum Doctorum conformata, eos pro hæreticis damnat, qui Dæmonas bonos esse docent: vt contrà Angelicorum spirituum nomine semper intelliguntur boni. quæ quidem resolutio est optima, & præcidendæ eorum excusa-

Libris Physic. & Metaphysic.

Aug. tract. 42. in Ioan. & libr. 8. de ciuitat. Dei, c. 22. & lib. de vera reli. ca. 13. & lib. contra Manich. cap. 33. & lib. 1. contra Pelagium.

cuſationi & impietati apprimè neceſſa-
ria, qui ſpecie bonorum Dęmonum no
dubitant inuocare diabolos, atq; accer-
ſere. De origine Dæmonum, vix inuen-
as quod poſſis affirmare. itaq; ſic de illi
in Timæo Plato: περὶ δὲ τῶν δαιμόνων εἰπεῖν
καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν, μεῖζον ἢ καθ' ὑμᾶς. πιστέον
τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν. i. de Dæmonibus au-
tem dicere, & eorũ noſſe originem ma-
ius eſt quàm vt à nobis præſtari poſſit. Fi-
des verò ijs eſt adhibenda, quæ à veteri-
bus dicta ſunt. Priſcorum verò patrum
ſententiam amplecti licet, qui ſpiritu
gratia præditos, exortéſq; peccati, à De
creatos eſſe docuerunt: quorum alij, vo-
lentes in Deum inſurgere, dati fuerint
præcipites. Huic ſententiæ accommo-
dant Draconis caſum, pertrahentis ſe-
cum ingentem ſtellarum numerum i
Apoc. 12. Apocalypſi: Dæmonúmque principem
cum ſubditis ſuis intelligunt. Ethnici ve-
rò ad Gigantomachiam olim retule-
runt: atque in eam ſententiam Phere-
cydes Draconem *Ophionæum*, caput re-
bellium Angelorum; Triſmegiſtus i
Poimar

Poimandro, & Empedocles, Dæmonas cœlo delapſos οὐρανοπετεῖς appellarunt. Hoc ſentit Auguſt. lib. viij. cap. xxij. de Ciuit. Dei : idemq́; propter antiquitatem, autoritatemq́; eorum qui ita ſenſerunt, à Christianis receptum eſt. Verumtamen illis videtur Deus ab initio mundi magnum illum Satanam, quem Scriptura Behemoth & Leuiathan vocat, Iob. 40. & 41.
creauiſſe, ait enim Scriptura: Is prima rerum origine à Deo conditus eſt. atque vt eum confirment fuiſſe à gratia in creatione alienum, adducitur Eſaiæ Eſaiæ 54.
locus, in quo ſic effatur Deus: Feci & formaui Satanam, vt perdat, vaſtet ac deſtruat. (Itaque non rarò appellatur Aſmodæus, à verbo שמיד quod ſignificat profligare) & Deus populo Hebræorum narrans, ſe in toto AEgyptiorum regno de omnibus tam hominum quàm iumentorum primogenitis vltionem ſumpturum eſſe: Non ſinam, inquit, de- Exod. 12.
ſtructorem intrare domos veſtras. Orpheus ipſe dæmonem magnum appellat vltorem, atque (vt erat Magorum princeps)

ceps) ei decantat hymnum. Similiter
Psal. 74. hæc Psaltæ verba adducuntur, Magnum
illum Leuiathanem, quem formasti vt
Exod. 9. triumphares de ipso: & illa in Exodo, Fe-
cite, ô Pharao, vt demonstrem meam
potentiam in te. quæ præter nudum hi-
storiæ sensum, de Satana accipiuntur: vt
Ezech. 29. ista in Ezechiele: Ecce me inimicum tu-
um, Pharao magne, Leuiathan, Draco
iacens in medio fluuiorum, qui dixisti,
Meus est fluuius, & ego feci me, &c. Ef-
ficiam te escam volucribus cœli. Quibus
in locis interpretes consenserunt, Leui-
athane, Pharaone, & Behemoth, signifi-
cari magnum humani generis inimi-
cum, regno AEgypti, carnem cupidita-
temq;: & fluuio, torrentem naturæ flu-
xæ, continenter in corruptionem dela-
bentis: quæ corruptio destructori pro-
pria, Creatori verò omnium Deo aduer-
sa est. vt enim ad creationem & genera-
tionem Creatore patre & genitore opus
est, ita etiam corruptore ad succedentem
elemētaris huius mundi corruptionem
opus esse. eadem quoq; ratione Prouer-
biorum

biorum Salomonis xxx. capite dici allegoricè, coruos torrentis effodere oculos illius qui deridet patrem, & contemnit doctrinam matris. his enim verbis diabolos elementaris huius torrentis intelligi, qui nigri plurimùm apparent vt corui, & rationis lumen in eis extinguunt, qui contemnunt naturæ legem, & ludificantur Deum. Quinctiam Hebræi affirmant, periturum Satanam, adductis locis ex Ezechiele xxi. & Esaia xxvij. vbi Deus dicitur certo die Leuiathanem magnum occisurus, magnum serpētem tortuosum qui est in mari: intelligentes maris nomine, materiam hanc fluxam & elementarem, quam Plato & Aristoteles, originem mali indagantes, subiectum esse statuerūt malorum omnium, & quā Salomo in allegorijs parabolisq; vocauit mulierem, dicens nullam malitiam accedere ad malitiam mulieris: & paulo pòst (quod amplius est) meretricem quæ viros omneis admittit, vt materia formas. Atque hæc R. Maymonis interpretatio. Præterea dicunt, eos ho- Lib. 1. More nebocim.

mines qui se cultu Dei in hoc mundo pe
nitùs addixerint, fore vt Angelos Dei: E
Marci 13. runt, inquit Scriptura, sicut Angeli Dei
e diuersò autem qui Deo renũtiauerint
& se in cultum Satanæ dederint, eos pe
pessuros, seruituros vt diabolos & carn
fices iusticiæ Dei, ac perituros tandẽ (hu
enim adducunt Zachariæ locum: Aufe
ram, ait Dominus, spiritum immũdum
de terra) hæc deniq; electorum Angelo
rum signa, reproborumq; diabolorũ e
se, quòd illi vitam, hi mortem æternam
consequentur, cùm tormenta suis scele
ribus digna pertulerint, idq; eo tempor
quod singulis fuerat destinatum arcan
consilio Dei. Hæc ergo summatim He
bræorum quorundam Theologorum o
pinio, qua prisci quoq; autores Græci im
buti sunt. Nam Plutarchus causas expo
nens, cur oracula desiuerint (quod Cice
ro iamdiu ante ætatem suam scribit con
tigisse) hac inter cæteras vtitur, quòd vit
Dæmonum circumscripta sit, & illis de
ficientibus defecerint oracula. Porphy
rius quoq; hos versus citat ex Apolline

Lib. περὶ ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.
Lib. de diuinatione.
Lib. περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας.

οἱ

Οἴ οἴ μοι τρίποδες στοναχήσετε· οἴχετ᾽ ἀπόλλων, οἴχετ᾽. ἐπεὶ φλογόεν με βιάζεται οὐράνιον φῶς.

Id est.

Væ væ mihi, tripodes lugete, perijt Apollo,
Perijt, quoniam ardens mihi vim infert
cæleste lumen.

Euſebius item Eccleſiaſticus hiſtoriographus memorabilem narrat hiſtoriã, Lib.5.cap. ad Tyberium Cæſarem fuiſſe perlatam, 1.8.&9. quæ apud Plutarchũ etiam legitur: Mul- προπαρα- tos cùm Echinadas inſulas prænauigarent, σκεύης εὐ- audiuiſſe in aere vocem ſæpius αγγελικῆς inclamantem, Thamus (hoc autem fuit gubernatoris in naui nomen) & huic edicentem, vt cùm Palodes appuliſſet, magnum Pana mortuum eſſe indicaret. hoc facto, repentè magnos gemitus eiulatusq; per Palodes, nemine comparente, exauditos eſſe. Auguſtinus autem, Aquinas, Hebræorumque Theologorum plurimi, Latinorumq; crediderunt ex Dæmonum cum mulieribus conſortio (quod in Scriptura aiunt exprimi, & Geneſ. 6. Magi ſemper confeſſi ſunt) diabolicos homines generari, quos Hebræi appel-

lant Roſchoth, id eſt capita, & diabolo
eſſe putant humana ſpecie : ſimiliter
Magos & Magas, qui liberos ſuos ab ipſ
ortu addicunt Satanæ, & deteſtandar
parentum imitantur vitam, naturæ di
bolorum eſſe. Ac propterea Deus ſum
mam hanc impietatem abominatus, e
Leuit. 20. ecrandæ maledictioni deuouit eos, q
Moleco ſemen offerebant, minatus
ipſos è terra eradicaturum, vt Chanan
os qui vſi fuerant illis, eradicauerat: qu
Sapient. 3. rum ſemen ait Salomo eſſe à Deo mal
dictum. Hi enim perſæpe liberos ſuos d
abolo ſacrificauerant, viuos cremau
rant, mactauerantq;: vt maga Medea f
cit, ad vlciſcendam filiam Creontis reg
Corinthi, Iaſoni ſuo amatori nuptar
Siue ergo Dæmones de gratia illa de
derint in qua creati fuerant, & immort
les ſint (prout nos quidem ſtatuimus)
ue propagatione (vt Hebræi volũt) m
tiplicati ſint, & Deus Satanam malig
fecerit, vt deſtruente ac perdente illo g
neratio in corruptionem ſuccedēs co
tinuētur in hoc elementari mundo: n

eſt propterea ferendum æquis animis, & accipiendum iſtud, eſſe iniquitatem in Deo: neque illud quod Manes Perſa, Manich. autor, affirmabat, duo principia inter ſe poteſtate & origine æqualia ponenda eſſe, vnum boni, & mali alterum: quod tamen à ſe dicebat poni, vt abſurdum iſtud declinaret, ſi fateamur ſatanam naturà malignum à Deo creatum eſſe, malum igitur à Deo prouenisſe: ſin autem perfectum, non potuiſſe igitur peccare, & in ſceleſtam deprauatámque naturam degenerare. Hæc enim hæreſis ſupra omnes quæ vnquam extiterunt, abominanda eſt, eámque deſeruit D. Auguſtinus hoc argumēto, quòd malum nihil ſit aliud quàm priuatio boni: cum tamen in ratione iſta non poſſint illi conquieſcere, quibus æquè vitia ac virtutes ſunt habitus, & æquè actionib. diſpoſitionibusq; comparantur. Omnia verò Manichæorum argumenta, velut acciſa radice, corruunt, ſi obſeruabitur quod Dionyſius ait libro de diuinis nominibus, in mundo nihil non bonum

esse. nihil fieri quod non sit bonum aut per se aut relatione: vt optimè Magister sententiarum tradit. Quemadmodum enim plantas fecit Deus his venenatas, illis salutareis: & serpentes quoque ipsi ac viperæ (quas Manichæi à diabolo creatas iudicabant) componendæ theriacæ, pharmaco omnium præstantissimo, sanandæque elephantiasi, & immedicabilibus morbis sunt vtiles: ita etiam de actionibus illis dicendum est, quæ per se malæ sunt, per relationem bonæ. Verbi gratia: Prædo cùm viatorem occidit prædæ causa indignum commisit facinus atque capitale: fortasse verò nesciuerit parricidam à se interfectum fuisse, aut hominem Deo charum ex calamitatibus istius vitæ liberatum: vt in libro Sapientiæ ostendit Salomo: itaque Deum quidem ipso vsum esse administro, se verò propter idem factum, vt prædonem peruestigari, præhendi, pœnas luere certissimo iudicio Dei, ac postremò gloriam Deo tribuere. Iubebat quidem Pharao, mares Hebræorum vt nascebantur

occidi: veruntamen Deus in Scriptura dicitur indurasse ipsum, rebellémque sibi effecisse, vt illustraretur potentia Dei, quæ alioqui tanquam sepulta latebat, & prædicaretur in vniuersa terra. Quamobrem docet Salomo, improbum non rarò efferri atque educari, solùm vt seruiat gloriæ Dei, in die vindictæ. quicquid enim hic geritur, tandem oportet cedere in Dei gloriam. Atque hac quidem in re innotescit maximè iustitia Dei, & sapientia ex turpissimis hominibus laudem suam, & ex crudelissimis sceleratorum factis, dum exequitur vltiones suas, gloriam eruentis. An ergo faciendum est malum, vt ex eo eueniat bonum? Hoc argumento Paulus ad Romanos in eadem causa vtitur: deinde verò subijcit, damnationem eorum iustam esse qui sic loquuntur. & sermonem concludens, ab admirabili Dei sapientia exclamat: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius? Lutetiæ nuper vir quidam nobilis Rom. 11.

per falsos testes, nec infirmatos, euictus
hominem quem nunquam viderat, oc-
cidisse, vbi animaduertit se Aresto Curię
condemnatum, & mox ad necem rapi-
endum esse, patrem à se veneno subla-
tum confessus est. cuius rei testes sunt
quàm plurimi. Infinita sunt exempla ad
manum, & omnibus cognita: sed mihi
sufficit breuiter indicasse, non debere
quemquam Deo, velut iniusto, illud vi-
tio vertere, quòd Satanam creauerit ad
perdendum, aut Angelos siuerit conci-
dere. perinde enim illud fore, ac si qui
emissaria, cloacas, latrinas, & alia sordi-
um conceptacula, in elegantissimo quo-
uis palatio necessaria criminetur. Qui-
cunque autem laborat, vt calumnijs Deo
imputet malum quod inest mundo, i
proculdubio horribiliori malediction
deuouebitur, quàm illa Chanaanis fue-
rit, cuius pater Cham ludificatus fuera
pudenda Noë parentis sui, quæ fratres ip
sius auersa facie contexerunt. Atque hæ
quidem causa est, cur post narrationem
creati mundi, elegantia, amplitudine
pe

perfectione admirabili, dicat Scriptura ſancta, Deum vidiſſe quicquid fecerat pulchrum eſſe, bonúmq; valde. Etenim cloaca mundi, eſt minutiſſima hæc elementaris mundi particula vbi verſamur, quam Proclus Academicus non dignatur particulam mundi, ſed appendicem aut apotelesma appellare. & mare ipſum terráque (ſi cum cœlo comparaueris) nihil eſt niſi punctum quod ſenſu vix perceperis: vt à Ptolemæo optimè demonſtratur. Verumtamen in hac cloaca, fœtorem & malum iſtius mundi continente, elegantia Dei opera & admirabilia extant. Sicut autem Deus, qui ſolus natura ſua bonus eſt, neque errare poteſt, neque rem vllam à natura non bonam committere: ſic etiam diaboli, ſi naturà maligni ſunt, nequeunt rem vllam facere quæ ex ſe bona ſit: ſin autem non ſunt à natura mali, poſſunt benefacere, vt Angeli poſſunt errando & offendendo malefacere. Dicitur enim Sol immundus in conſpectu Dei, & iniquitatem in ſuis Angelis Deus inuenire. & alibi Angelus ad

ἐν τοῖς λόγοις περὶ κόσμου.

Iob. 4.

Genes. 19. Lotum: Si peccauerimus, non condonabit iniquitatem nostram. Veteres porrò vno consensu docent, Angelos partim ad cœlorum motum cœlestiúmque luminum, & agitationem naturæ fuisse institutos, partim ad imperiorũ & rerumpublicarum conseruationem, (hos Psellus & Porphyrius κοσμάγους vocant) & ad hominum moderationẽ, partim vt Deum singulariter colant & celebrent: etsi omnes simul in gloriam & laudationem Dei certum est conspirare. De malignis verò spiritibus, hi quoque gloriæ Dei inseruiunt, tanquam supremæ illius iustitiæ administri & carnifices, nihil efficientes, nisi iusta permissione illius. Quamuis enim maligni spiritus quicquam non faciant boni, nisi per accidens, & vt maius aliquod malum ex eo consequatur, vt si ægrotum curent, suæ religioni obstringendum: tamen certo certius est, nunquam passurum fuisse Deum, vt malum vllum committatur, nisi hoc consilio fieret, vt in maius aliquod bonum redundaret: vt Augustinus

nus docuit sanctissimè. Hic autem definitionem Dæmonum, quæ apud Apuleium extat, Magorum sui temporis facilè principem, definitionem igitur istam sequutus est: *Dæmones sunt genere animalia, ingenio rationabilia, animo paßiua, corpore aerea, tēpore æterna.* vbi vox, *Æterna,* pro perpetua aut diuturna sumitur: sicut in Scripturis persæpe. nam Deus vnus æternus est, principio carens. & nunquam sortiturus finem: siue (vt Esaias loquitur) fuit ante omnia, & post omnia futur⁹ est. Quòd autē Dæmonas esse tradit corpore aereos, id verò spirituum (qui puræ intelligentiæ sunt) naturæ aduersatur. sed Dęmonas non esse puras intelligentias, placet Academicis. Hebręus Philo in locum Numerorum, Diuisit Deus de spiritu qui erat super Mosen, in electos septuaginta-duos: ita esse scribit, vt est in lumine. Potiùs fuerim dicturus, è substantia quinta existere, vt de cœlo dicitur: ad declinandum illud ἄτοπον, de corruptione spirituum, quod consequuturum est, si elemētares dicantur esse. hanc enim vnicam

ob causam defendit Cicero, non esse illos ex elementis constitutos. Apuleius, sintne Dæmones boni an mali, dissimulat. quanquam apud veteres illud obtinuit, alios ex eis bonos esse, alios malos, & indifferrenteis alios. Inter Christianos Psellus, inter Academicos Plotinus, & Iamblichus inter AEgyptios, ponunt tres differentias, omneisq; in vniuersum Dæmonas sex locis collocant, in cœlo, in summa aeris regione, in regione media, in aquis, in terra, & sub terra. Nos autem definitioni Theologorum insistemus, Dæmonas malignos esse. Enimuerò ferri non potest, vt constitutio illa indifferens in natura intelligente statuatur: cum ipsi quoque veteres, duo ista solùm epitheta Dæmonum vsurpauerint, εὐδαίμων, & κακοδαίμων. His ita constitutis de origine, natura, & qualitate Dæmonum vel diabolorum, via ad primum nostræ definitionis caput munita est: vt diabolorum actiones cognoscamus, & diabolicos modos, quibus ad labefactandum homines abutuntur. Huic autem

capiti necesse est societatem & fœdus cum Dæmonibus anteire. Videamus ergo póssintne vnquam fieri, vt hæc ineatur consociatio.

De spirituum cum hominibus consociatione. CAP. II.

NVlla rerum potest esse societas atq; coniunctio, nisi similium, aut quibus aliqua inter ipsas est conuenientia. Apes societatem inter se ineunt, propter ipsarum inter se similitudinem, vt ex societate mutua vtilitatem capiant: formicæ quoque, & si qua sunt in animalibus ad societatem apta. Lupis autem cum ouibus (quibus impressit Deus ἀντιπάθειαν quandam, & ἀσπόνδους inimicitias ac capitales indidit) proiectis ad omne scelus cum sanctis hominibus societas non potest consistere, neque Angelis cum Dæmonibus. Inter homines verò inueneris qui nec boni sunt, nec mali: sed ita se his & illis accommodant, vt de homine non ineptè statueris, intelligentem ipsius animam inter Dæmonas &

Ange-

Angelos, tanquam in medio positam. Deum enim Opt. Max. videmus res omneis à natura constrinxisse medijs quæ suis extremitatibus respondeant, & in rebus intelligentibus, cœlestib. atque elementaribus harmoniam mundi certis medijs & adamantinis vinculis compegisse. Quemadmodum autem si contrarias voces medijs nõ temperaueris, concidit harmonia: sic etiam fit mundo, & illius partibus. Cõtraria cœlorum signa, conueniente cum vtriusque signo colligantur. Inter lapidem & terram sunt argilla & tophus, terræ metallorúmque intermedium obtinent pyrites lapis, & fossilia multa: inter lapides & plantas genera sunt coralij, tanquam lapidescentes plantæ, quæ radices, ramos & fructus afferunt: inter plantas & animalia habemus zoophyta prædita sensu, motu, & facultate ducendi vitam radicibus quæ ad lapides adhærescunt: inter animalia terrestria & aquatica sunt amphibia, vt fibri, lutræ, testudines, cancri: inter aquatilia & volucria sunt volantes pisces: inter

ter alias beſtias & homines ſimijs & cercopithecis eſt locus: inter animãtes brutas & naturam intelligentem, Angelos puta & Dæmonas, Deus hominem fecit mortalem corpore, immortalem intelligentia. Itaque homines ſancti, qui ſpreta mortali & terrena parte in id incumbunt, vt ſuam intelligẽtem animam adiungant Angelis, hi mundum intelligentem cum inferiore colligant, quod quidem tum primùm factum eſt, quando in conditione gratiæ creatus eſt Adam, cõiuncto pariter libero arbitrio, vt bonus aut mal⁹ exiſteret. Atq; hanc ob cauſam Hebræi tradunt, hominem poſtremum omnium à Deo creatum eſſe, adhibitis (inquit Philo Hebræus) Angelis: cùm vt eum oſtenderet intelligentis naturæ eſſe participem, tum vt ſuperiorem mũdum cum inferiore compingeret. De cæteris enim animantibus, dicitur aquis præcepiſſe Dominus, vt volucres & piſces producerent: terræ, vt animantes alias: de homine verò minimè, vt qui medium quodammodo vinculum inter

Geneſ.4. Deut.30.

mundum

mundum intelligentem & aſpectabilem erat præſtiturus: quod vinculum inter Angelos perſtat & homines ſanctos, quorum precibus atq; interuentu genus humanum fuit conſeruatum. Idcirco in Pſalmis Deus hominem feciſſe dicitur paulo minorem Angelis (hîc enim voce Elohim non ſignificatur Deus, vt quibuſdam placuit: ſed lxxij. interpretes ἀγγέλους reddiderũt, & Chaldæus מלאכיא ducta voce ab Hebræa מלאכים angeli, ad æquiuocum Elohim exponendum: & quod Marotus noſter dixit,

Psalm. 8.

Tu l'as faict tel que plus il ne luy reſte:
---- Fors eſtre Dieu.

id commodius fuiſſet dicturus in hanc formam,

Tu l'as ſi haut eleué de ſon eſtre
Qu'il eſt peu moins que l'Ange de ta dextre:

& Hebræi Angelos pædagogos hominum nuncupant, ſicut homines paſtores dicuntur animalium. Quamobrem Plato vt ab Hebræis illud didicerat, ca-

Lib. Pirke a both.

In ſympo- ſio Prota.

prarum

pratum custodiam dixit, non permitti capris, & bestiarum bestijs, sed hominibus, hominum verò Angelis: Nos, inquit, sicut oues, mira diuinorum pastorum custodia semper egemus. Cùm itaque boni sint Angeli, Diaboli verò mali, homines quoq; liberum habere arbitrium: vt boni sint aut mali: quemadmodum inquit in lege Deus, Posui ante oculos tuos bonum & malum, vitam & mortem: elige ergo bonum, & viues. & alibi dicitur euidentius: Deus postquam creauit hominem, permisit eum libero arbitrio ipsius, & dixit ei, Si voles, seruabis mandata mea, & seruabunt te: ignem & aquam dedi tibi, potes manum in vnum aut in alterum immittere: habes bonum & malum, vitam & mortem, & vtrum voles, habiturus es. Vt autem ostendatur, homini post peccatum Adæ liberum arbitrium non intercidisse, verba illa haberi in lege Dei, & Caino fuisse dictum, penes ipsum potestatem esse faciendi bonum aut malum. Quo in loco Moses Maymonis inquit, idem sentire

gora, postico, Critia, legibus, & Epinomide.

Deut. 30.

Ecclesi. 15.

Genes. 4.

Hebræos omneis, homini esse liberum arbitrium, de eo nihil dubitari: qua de re (inquit ille) laudetur Deus. Hæc illius verba. Itaq; stat illa Theologorum sententia, omneis spiritus aut bonos esse, aut malos, & alios ab alijs disparatos: quam sententiam his verbis significari volunt Theologi: Deus diuisit aquas ab aquis. & ab hominibus interuallum medium occupari. eorum enim alij consociantur Angelis, alij Dęmonibus: sunt etiam qui neq; hos, neq; illos curent. Siue autem cum Angelis, siue cum Dæmonibus societas & amicitia ineatur, ea principium habet à tacitis aut expressis conuentionibus vt ijsdem verbis cum August. Thoma Aquinate, & alijs Theologis vtamur. Sunt quidem homines, qui sese nunquam τοῖς νοητοῖς contemplandis occupant, neq; animum altiùs attollunt rostro, tanquam sues aut bruta animantia transigentes vitam, de quibus Scriptura:

Lib.3. More hannebocin.

Psal.94.

Nō generi nostro similes, in bruta vidētu
Degeneres, animamq; vomunt corpusq; s
pulchro.

A

Ac mihi quidem videntur cum ſpiriti-
bus bonis aut malis nullo pacto conſo-
ciari poſſe, propter diſcrimen illud am-
pliſſimum quod inter ſucs iſtas interce-
lit, & ſpiritus, quorum incorporea &
ſpiritalis eſt ſubſtantia. Qui autem ſuas
cogitationes ad malum conuertens vl-
tró ſe in eo occupat, huius anima, inquit
Iamblichus, in diabolicam naturam de- Lib.5.c.32
generat, primùm quidem tacitis conuē-
tionibus (vt poſtea dicemus) deinde ex-
preſſis. Econtrariò autem qui bonis re-
bus ſtudens, animum ſuum ad Deum,
bonum, virtutemq́; extulerit, ſi purgata
per Dei gratiam anima ipſius in virtutes
morales primùm, tum etiam νοητὰς & ſpi-
rituales incumbat, is cum Angelo Dei
fortaſſe poterit eam ſocietatem contra-
here, qua ab ipſo conſeruabitur, præſen-
tem ipſum ſentiet, easq́; res cognoſcet
quas ipſe iuſſurus & vetiturus eſt. Hoc ve-
rò pauciſſimis accidit, idq́; ſingulari Dei
gratia & beneficio. quod Auerroes ade-
ptionem intellectus vocat, in eo ſtatu-
ens maximam felicitatem omnium: &

Græcorum primus Socrates percepit, vt apud diſcipulum eius Platonem in Theage legimus: *Adeſt*, inquit, *mihi diuina quadam ſorte dæmonium quoddam, à prima pueritia me ſequutum.* deinde vocem à ſe audiri addit, qua illud quod inſtituebat, faciendum ſibi non eſſe cognoſceret. Atque hoc quidem inter Hebræos frequenter accidiſſe, è ſacra Scriptura didicimus: quæ mille exempla proponit gratiæ ſingularis, qua Deus per Angelos adſtabat ſanctis, eos non obſcurè p Angelos cōpellabat voce, aut ἀφώνῳ ſigno. Eorum autem qui ſocietate cum ſpiritib. bonis coniuncti ſunt, gradus ſunt varij. Alios enim Deus adeò excellente ornabat Angelo, vt prophetię & prędictiones eorum ſemper eſſent certæ, nec vllo pacto eludi poſſent: prout de Moſe, Elia, Samuele, & Eliſæo dicitur. Aliorum verò prædictiones non vſquequaque valuerunt, ſiue hi ſpiritus illis imperfectiores eſſent, ſiue minus accommodatum ſubiectum. Nã quemadmodum Sol non tam clarè in terra quàm in aqua reſplendet, neq; tam

in aqua turbida quàm in clara, in agitata quàm in ſedata: ſimiliter etiam turbatæ animæ, ac minus quietæ perturbationes, non capiunt tam commodè claritatem quæ eſt intelligentiæ. Diximus autem, ſingulare Dei donum eſſe, quando ſpiritum bonum immittit ei quem diligit, vt ab ipſo curetur, & in actionibus ſingulis dirigatur: quia fieri etiam poteſt, vt vir amans virtutis, & timens Dei, preces apud ipſum fundat aſſiduè, neq; tamen à Deo donetur ſpiritu, ſed ea ſolùm ſapientia & prudentia, quæ fuerit opus: aut ſi fortè Angelum bonum ad cuſtodiam ipſius addiderit (vt Theologis placet, & Scriptura de eo loquitur, qui ſedet in latibulo Altiſſimi, ipſum præcepiſſe Angelis, vt cuſtodiant eum ambulantem in vijs ſuis:) Angelum tamen Dei præſentem nec cernet, nec ſentiet. Sic quod Abraham Eliezeri dixerat, Deum præmiſſurum eſſe Angelum ſuum ad ducēdum ipſum, id verè factum eſt: quanquam nihil amplius percipiebat Eliezer, quàm puer aut demens aliquis, quos Deus ſæ- Geneſ. 24.

penumerò conſeruat Angelorum ope-
rà, alioqui infinita mortis diſcrimin-
quotidie incurſuros. Si cui autem Deus
ſingulare hoc donum contulit, vt præ-
ſentem ſibi Angelum ſentiat, & diſtinctè
diſertéque cum ipſo communicantem,
hic de maiore poteſt felicitate ſibi grat-
lari: de maxima verò, ſi Prophetiæ do-
num habuerit, ſummum honoris faſti-
gium, quò homo poſſit cõſcendere. Ho-
rum itaque numerus ſemper fuit pauci-
ſimus. Deo per deſertum populum ſuum
deducente, erant quidem ſupra ſexcen-
hominum millia vigeſimum annum ſu-
perantia, hanc verò gratiam ſeptuagin-
taduobus ſolùm eſt largitus. & alio tem-
pore ſolus Ieremias fuit gratia eadẽ pr-
ditus, cui præcepit Deus, vt Barachiæ do-
num Prophetiæ petenti à Domino, in-
caret rem nimis magnam ab ipſo expo-
Huius communicationis Angelorum
cum ſanctis exempla, in Scripturis ext-
quàm plurima. Non ſum neſcius, At-
os & Epicureos his velut fabulis re-
maturos, neq; verò efficere ſtatui, vt
ſapia-

ſapiant: hoc tamen pro indubitato obtinuit apud omneis cuiuſcunq; generis philoſophos. Plutarch. in libello de dæmonio Socratis, & certiſſimam aſſerit ſpirituum cum hominibus conſociationem, & Socratem, virum optimum Gręciæ iudicatum, narrat ſæpe amicis dixiſſe, præſentem à ſe ſpiritum aſſiduè percipi, qui & à malefactis & à periculis ipſum auerteret. Longa eſt Plutarchi oratio, & quantum quiſq; voluerit, tantum de ea crediturus eſt. Ego verò confirmare poſſum, me ex homine qui adhuc viuit, audiuiſſe, ſpiritum quendam eſſe aſſiduum ipſius comitem, quem tum demum cœperit agnoſcere, cùm annum fermè trigeſimumſeptimum ageret: putare quidem eundem ſpiritum ſibi per totam vitam adfuiſſe, cùm ex antecedentib. ſomnijs, tum ex viſionibus, quib⁹ fuerat præmonitus, vt certa vitia periculaq́; præcaueret: nunquam tamen ita percepiſſe planè, vt ab ea ætate fecerit. Hoc autem ſibi narrabat accidiſſe, cùm prius non deſiuiſſet anno integro Deum orare ex

animo vesperi & mane, vt bonum Angelum, futurum actionum suarum ducem, ad ipsum transmitteret: se antè & pòst quàm orauisset, certum tempus in contemplandis operibus Dei occupauisse, binis interdum aut ternis horis considentem, vt meditaretur, volutaret animo, legeretq; Biblia, & deprehenderet tandem, quænam ex omnibus religionibus tantopere controuersis, cum veritate faceret: itaque hos versus à se non rarò pronuntiatos esse:

Psal. 143.

Me Deus informa quæ sit tua sancta voluntas,
Morigerásque manus præsta, greßúsq; sequaces:
Namque eris ecce Deus semper mihi: tramite recto
Spiritus ille tuus diuináq; virgula ducat.

Se itaque improbantem eorum factum qui Deum orant vt in præcepta opinione confirmet ipsos, pergentem in oratione hac, & legentem Scripturas sacras apud Hebræorum Philonem reperisse in libro de sacrificijs, virum bonum & integrum, ac purificatum à Deo, non posse vllum maius aut Deo gratius sacrificium, quàm sui ipsius offerre Domino

obse-

obſequentem huic conſilio, animam ſuam Deo obtuliſſe: ex eo tempore (ſic enim ille mihi) ſomnia ipſi & viſiones monitorum plenas obueniſſe, modò huic aut illi vitio corrigendo, modò anteuertendo periculo, modò huic aut illi difficultati ſoluendæ tum in diuinis, tum etiam in humanis rebus: inter alia verò dormientem ſe viſum eſſe audire Dei vocem, dicentis, Seruabo animam tuam: ego ſum qui ante apparui tibi. Poſtmodùm quotidie ſub horam tertiam aut quartam matutinam ſpiritum pulſaſſe fores, ſe verò cùm ſurgens aperuiſſet fores, vidiſſe neminem: ita perſtitiſſe ſpiritum vnoquoque mane, & niſi ſurgeret, excitaſſe. Tunc ſibi demum obueniſſe metum, cogitanti (aiebat ille) ſpiritum aliquem malignum eſſe: propterea non deſtitiſſe, neque diem vllum intermiſiſſe, quin oraret Deum, vt Angelum bonum ad ſe tranſmitteret, & ſæpe Pſalmos (tenebat enim memoriter pleroſq;) ceciniſſe. tum ergo vigilanti ſeſe patefeciſſe ſpiritum, leniter pulſantem:

quo die primùm ſenſu percepit illum, & ſæpius tangentem vitreum baucalium: quo facto non parum fuit attonitus. Biduo pòſt cùm amicum quendam Regis Secretarium adhuc ſuperſtitem prandio excepiſſet, erubuiſſe illum, vt audiuit ſpiritum ita cædentem ſcamnum quod adſtabat ſibi, & fuiſſe perculſum metu, ſe verò dixiſſe illi, Ne timeto, nihil eſt: vt tamen hominem confirmaret, facti veritatem ipſi explicaſſe. Ab illo igitur tempore mihi confirmauit, ſpiritum ſemper ſibi àdfuiſſe, & ſigno afficiẽte ſenſus monuiſſe: puta modò aurem dexteram feriendo, ſi quid mali faceret, modò ſiniſtrã, ſi ſecus: ſi quis ad circumueniendum ipſum accederet, aurem dexteram fuiſſe pulſatam: ſiniſtram verò, ſi vir bonus, & ad rem bonam adueniret: ſi quid mali bibiturus aut eſurus eſſet, ſi quid facere cunctaretur, aut aggredi, ſignum item fuiſſe datum: ſi quid mali cogitaret aut inſtitueret, ſigno reuocatum eſſe: ſi quãdo Deum laudare Pſalmis inciperet, aut facta eius admirabilia eloqui, ſpirituali

quadam

quadam vi auctum fuisse atq; confirmatum. Atq; vt inspirata somnia à delirijs discerneret, quæ ex inualetudine aut animi perturbatione solent incidere, se sub secundam tertiámve horam excitari à spiritu, deinde redormiscere, tum sibi demum vera somnia de eo quod facturus aut crediturus esset, de ijs quæ dubitabat aut quæ ventura erant, obtingere: adeò vt ex illo tempore nihil ferè sibi acciderit, cuius non sit præmonitus: nihil credendum dubitauerit, quin fuerit factus de eo certior. Se quidem quotidie à Deo petijsse, vt ipsum doceret voluntatem, legem, & veritatem suam, & vnum ex hebdomade diem occupasse (nō autem Dominicum, propter luxum vitámque perditam, quam die illo dicebat agitari) legendis Biblijs, meditandis & expēdendis rebus lectis, Deo cum voluptate laudando Psalmorum laudibus quo die feriebatur, domo non exiuisse: Verumtamen in suis actionibus reliquis satis esse hilarem, lætoq; animo: citabat enim ad hanc rem Scripturæ locum, *Vidi facies*

sancto-

sanctorum lætas. Quòd si versanti cum aliis contigisset non bonum sermonem habuisse, aut diebus aliquot precari intermisisset Deum, illicò dormientem fuisse monitum. Si librum malum legeret, fuisse librum percussum à spiritu vt eum deponeret. Ab eo quod valetudini ipsius fuisset nociturum reuocatum esse, & in morbo curatum studiosissimè. Denique tam multa mihi narrauit, vt infinitum esset percurrere. Monebatur verò in primis vt manè surgeret, idq; hora fermè quarta, sibi dormienti narrabat edi vocē quæ dicebat, Quis primus oraturus surget? Narrabat quoq;, sæpe se commonefactum esse de eroganda eleemosyna: quò plus erogaret, eò secundiores suarū rerum successus percepisse. Cùm inimici appetentes vitam ipsius, aqua vectum iri cognouissent, patrem sibi per somnium fuisse visum, adducentem equos duos, ruffum & album, ideoq; curauisse, vt duo equi conducerentur, & quamuis de colore nihil indixisset, famulum duos illos ruffum & album adduxisse. Mihi autem

tem roganti, Quid non apertè ſpiritum compellaret? hoc quidem à ſe reſpondit ſemel poſtulatum eſſe, repentè verò ſpiritum tanquam malleo vehementer fores pepuliſſe, vt iſtud ſibi ingratum eſſe oſtenderet. Cæterum ſe à Spiritu, ne diu legat aut ſcribat, impediri, vt quieſcat animus, & meditetur ſolus, perſæpè ad ipſius vigilantis aures ſubtiliſſimam quandam vocem & ἄναρθρον peruenire. Quærenti etiam, An formam ſpiritus vidiſſet vnquam? reſpondit, ſe dum vigilaret, nihil vidiſſe vnquam, præter lumen quoddam valde clarum, in orbem ductum. Semel autem cùm in extremo agens vitæ diſcrimine, Deum oraſſet ex animo, placeret ſaluti ipſius conſulere, & ſub diluculum dormitaret: ſuper lecto cui incumbebat, animaduertiſſe puerulum veſte alba in purpureum colorem inclinante, vultu formaq; admirabili: hoc ille plurimùm confirmabat. Iterum verſantem in graui periculo, & modò cubãtem, à ſpiritu impeditum eſſe, qui non ceſſaret donec è lecto ſurrexiſſet, inſom-

nem

nem itaque totam noctem in precibus consumpsisse: postridie se mirabili ratione & incredibili, carnificum manus effugisse: hoc facto, se dormientem audiuisse cùm inclamaret vox, Iam dicẽdum est, qui sedet in latibulo Altissimi. Ne plura, narrabat ille se in omnibus difficultatibus, itineribus, institutis quæ aggressurus erat, consilium à Deo petijsse. & quadam nocte cùm benedictionem à Deo sibi donari postulasset, visionẽ dormienti fuisse oblatam, in qua ipsi benedicebat pater. Hæc de eo homine perspecta placuit enarrare: vt ostendam, non debere mirari quenquam malignorum spirituum consociationem, si Angeli boniq; spiritus, societate huiusmodi & frequentatione cum hominibus communicent. Quod autem narrabat ille aurem sibi à bono Angelo pulsatam esse, idem optimè Iobi 33. & Esaiæ 50. ostenditur. hic enim, *Dominus*, inquit, *vellicauit mihi aurem diluculo:* verò longè apertius secretum hominib. peritis retigit, quo se paulatim Deus percipiendum sensibus exhibet.

bet. Similiter quod dicebat ſe tanquam malleo pulſantẽ audiuiſſe. hoc primum legimus fuiſſe Prophetarum ſignum. De Manoha enim Iudicum libro legitur, cœpiſſe Angelum Dei pulſare ante ipſum interprete Rabbi Dauide, vbi vox לפעמי pulſare & ſonare, eſt à nomine פעמין tintinabulum aut tympanũ denotante. An ſuus autem cuiq; bonus ſit Angelus, difficile eſt ſtatuere. Nam etſi peruetus hæc ſententia eſt, quod hi verſus Græci non obſcurè docent,

ἅ παντὶ δαίμων ἀνδρὶ τῶν γενομένῳ
ἅπαντός ἐστι μυστάγωγος τοῦ βίου: id eſt,

Omni dæmon viro nato
Omnis eſt moderator vitæ, vel initiator.

contraria tamen magis videtur probabilis. Etenim Saulem videmus, poſtquam benedictione per Samuelem conſecratus, turbam Prophetarum inſtrumentis muſicis ludẽtium in via offendiſſet, Spiritu Dei indutum eſſe, & ſe totum (ait Scriptura) ſenſiſſe commutari: propterq; mandaſſe ei Samuelem, tum demũ faceret quicquid ſibi in mentem venturum 1. Sam. 10.

rum

Num. 11. rum esset. Item cùm dicitur Deus cepis-
se de spiritu Mosis, quem in septuaginta-
duos homines diuideret, è sexcentis mil-
libus electos, & illi quiescente super ipsos
Spiritu Dei prophetasse: facilè ex eo colli-
gas, Spiritũ Dei nondũ ipsis adfuisse: hũc
autem Dei spiritum esse tanquam lumẽ,
quod sine sui deminutione communi-
catur, & in perpaucis hominibus, idque
non semper esse. Sic ediuersò Spiritus
Dei Saulem reliquisse, & malignus Spi-
ritus eum nonnũquam agitasse dicitur:
legati quoque ab ipsó ter ad Samuelem
Dauidem, aliósq; Prophetas missi, à Spi-
ritu Dei, simul ac propè aderant, occupa-
1. Sam. 19. ti prophetabant. quin Saul ipse eódem
veniens vt illos comprehenderet, mor-
tique traderet, à Spiritu Dei comprehen-
sus cœpit laudare Deum, & vaticinari:
discedentem verò à Prophetarum tur-
ba, Spiritus Dei reliquit, quẽ antea quo-
que Spiritus malus inuaserat, adeò vt fu-
riosus factus prophetaret. Sic in Scriptu-
1. Sam. 18. ra passim prophetãdi verbum in bonam
& malam partem sumitur: quia malign.

spir

ſpiritus, diuinorum miraculorum ſimia, conatur ea imitari, & quòd res futuras nouerit perſuadere. quanquam fieri poteſt (quemadmodum dixi) vt ab Angelo Dei homo ducatur & cuſtodiatur, Quē Angelum neque percipiat, neque compellet νοητῶς ἢ αἰσθητῶς intellectiuè vel ſenſitiuè: ſiue quòd Angeli dignitate differant, vt de ſpiritu Moſis, Samuelis, Eliæq; diximus, Prophetas reliquos longo interuallo ſuperantium, ſiue quòd homo ineptus ſit percipiendæ ſpirituali intelligentiæ. De bonorum ſpirituum cum hominibus coniunctione ſatis: de hominum verò cum Diabolis conſociatione, in hoc opere dicturi ſumus: ſed tenenda eſt priùs bonorum ſpirituum à malis differentia.

De bonorum ſpirituum malorumq́ differentia. CAP. III.

MAgum diximus eum eſſe, qui diabolicis modis ad aliquid conatur peruenire, tum de conſociatione ſpirituum cum hominibus egimus: iam itaque

cognoſcenda eſt horum ab illis differen-
tia, vt filij Dei à Magis diſcernantur. Hoc
enim perneceſſarium eſt ad pietatis ac
religionis velum, laruamq; luminis adi-
mendam, quã non rarò diabolus homi-
nibus fallendis abutitur. Veteres Græc
& Latini annotarunt eſſe bonos ſpiritu
& malos: quorum illos ἐυδαίμονας, hos κα-
κοδαίμονας, ἀλάστορας καὶ παλαμναίους, Latin
Lemures appellabant: quod imperiti n
poſſunt: Athei nolunt credere, Magi a
tollendam de ſe ſuſpicionem rident qui
dem in ſpeciem, ſed reipſa plus ſatis in
telligunt. Docemur autem exemplis n
paucis, in hoc diabolum incumbere, v
Dei effingat opera, prout de Magis Pha
raonis legimus. Hoc quoque legimus
malignos ſpiritus olim, vt hodie ſolent
fefelliſſe duobus modis: vno aperto e
preſſis pactis (hoc autem rudes & imp
riti ſolùm ac mulierculæ decipiebar
tur:) altero idololatria & religionis ſp
cie, viris bonis ſtudioſisq; circumuen
endis accommodato. Ideoq; Satanas
ab adoratione veri Dei ad ſui adoratio

ner

nẽ homines abduceret, nolebat oracula responsaq; edere, nisi per virgines, & eos q in precibus orationibusq; ad Apollinem Deosq; similes cum ieiunijs temp⁹ transigerent. Atq; hunc qdem ritum tã bellè ouit Diabolus, vt in Occidentalib. insulis, anteq̃ Hispani illis potirentur, fuerit compertum, Sacerdotes illarum gẽtium eiunia maxima, preces, & supplicationes celebrasse, Labaris idola circũgestasse, eorumq; honores decantasse, tum occupatos à spiritibus malignis res mirabiles pronuntiauisse, quales in historijs Indiæ Occidentalis legimus: omnibus autẽ n vniuersum vxores non esse præterquã s qui peccata audiebant, pœnitentiam nperabãt, & confessionẽ sub graui pœa nõ audebãt retegere: omnes persæpe eiunare, maximè si quãdo facienda messis aut bellum, aut Deus ipsorum, id est, Diabolus consulendus: vt autẽ vehemẽius raperentur, oculos occlusisse aut euisse sibi, cùm sacrificandi essent homines & omne genus animalia idolis suis: multa puellarum esse monasteria quas

Plutarch. lib. de oraculorum defectu.

hominès castrati naso labijsq; præcisis asseruarent, indicta aduersus incestam capitali pœna, vt Romæ Vestalibus factum est: qui ambibant Sacerdotium, eos cum Sacerdotibus se in syluas albis vestibus indutos vel candidatos abdidisse, vbi annos quatuor aut quinque transigerent, hoc facto cum literis testimonialib. (syllabas Imperatores vocant) abire solitos: Maximum Deum ab ipsis adorari Solem quem vocant Guaca, & Paniacana Solis & Lunæ filium. Omnibus autem notum est Amorrhæos aliosq; populos quos exterminauit Deus has artes magicas exercuisse, hominesq; diabolis sacrificauisse, quos compellabant adorabantq;: in primis verò Solem quem κατ' ἐξοχὴν Hebræa voce *Bahal*, id est, Dominum appellabāt: vnde processit nomen *Bahalzebub*, muscarum dominus, eo quòd nulla in templo illius musca degeret, quemadmodū in Venetiano palatio nulla esse dicitur, & in Toletano vnica. Hoc autem nec nouum nec inauditum est: Cyrenæos enim legimus cùm Acaroni Deo muscarum

rum ſacrificauiſſent, & Græci Ioui quem Myriodē quaſi dicas muſcarium nominabant, muſcas omneis vna nebula euocaſſe, vt narrat Pauſanias in Arcadicis, & Plinius lib. 29. naturalis hiſtoriæ, cap. 6. Magis quoque certis carminibus omnes angues è regione vna abigi animaduertimus: non eſt igitur mirum ſi omnes muſcæ à Satana horum magiſtro abiguntur. Quòd ſi certa eſt de Toletano Veneticoq; palatio fama, omnino ſtatuimus idolum aliquod ſub palatij limine fuiſſe conditum: vt nuper in quodam Ægypti oppido (vbi non erant crocodili vt in alijs oppidis ſecundum Nilum) inuentum eſt plumbeum crocodili ſignum ſub ædis limine conditum, quam Mehemed ben Thaulon cremari iuſſit: quo nomine expoſtularunt incolæ dicētes ſe ex eo tempore à crocodilis grauiſſimè infeſtari. Eadem ratione rex Iudææ Ezechias ſerpentem æneum comburi iuſſit, ne adorari poſſet. Extant libro tertio Moſis Maymonis Chaldæorum ſacrificia & ceremoniæ excerptæ è libro

zeuzit (qui ceremoniarum illius gentis liber eſt) vbi ſacrificia, preces, ieiunia, ſaltationes, & ſupplicationes deſcribuntur illis perſimiles quas Occidentales Indiæ tenuerunt: apud quos etiam Bahalis ſacerdotes erant Prophetæ ſeorſim degentes à mundo, colore fumido amicti (horret enim iſte color vt qui maximè) ex quo nominabantur Camarin. Quin etiam (quod magis miramur) Indi Occidētales de Sole ſeu Apolline idem ſentiebant quod Amorrhæi, Græci, & Latini ſenſerant, hunc Deum prophetiarum eſſe: quo argumento planè oſtenditur Diabolum præclarum iſtam ſcientiam omnes docuiſſe. Itaq; Ochozias rex Iſraelis maximus ſua ætate Magus cùm de feneſtra cecidiſſet, legatos in ædem Bahalis miſit victurúſne à caſu eſſet conſulturos, quibus Elias cauſa itineris perſpecta obuiam venit & dixit, an Deus non eſt in cœlo quem conſulatis? Dicite Regi moriturum ipſum. Itaq; nemini mirum videri debet, ſi Occidentales populi à Satana precum, ieiuniorum, ſacrificiorum

ſuppl

ſupplicationum,& prophetiarum ſpecie faſcinabũtur,cùm Palæſtinæ, Græciæ,& Italiæ populi hac religioni eſſent & nihil celſius cognoſcerent. Dixerit quiſpiã,nõ habuiſſe eis fidẽ ſapientiſſimos: ego verò ſũmos philoſophos video id pro re diuina certiſſimaq; habuiſſe. Quis inter Philoſophos Platone diuinior? At cũ Apollinis oraculum nõ deſtituram peſtem Athenienſibus reſpõdiſſet donec altera ipſius (quod omneis in partes quod ratũ erat) fuiſſet duplicatũ,& Plato ea tẽpeſtate Geometrarum maximus aperta Phyſica & craſſa duplicã di altaris ratione dixiſſet Athenienſibus, Deo rem omnium quæ in Geometria ſint difficillimam & quæ adhuc minimè comperta fuerit poſtulaſſe,vt eos ab auaritia,ambitione, inhoneſtisq; voluptatibus reuocaret,& ad cõtemplationem τῶν νοητῶν mirabiliumq; Dei operum pertraheret: diabolus maximæ iſtius peſtis occaſione arrepta plurimum abuſus eſt, & amplificauit opinionẽ de diuinitate oraculi. Secũdus à Platone Iamblich⁹ AEgyptius tẽporib. Iuli-

ani apostatæ magn⁹ ante omnes & summè diuinus est habitus, quem Porphyrius, licet Philosophus κατ' ἐξοχὴν dictus pro magistro agnoscebat. Verumtamen in istius libris de mysterijs (quæ integra Romæ traducta atq; impressa sunt) non in Marsilij Ficini fragmento, videmus illorum impietatem ab ipso reprobari qui imagines & characteras ad vaticinãdum faciunt, affirmando prophetiam non esse naturale bonum, sed donum Dei maximum: à Deo enim solum ad eos promanare quibus purificatæ sunt animæ: reprobari quoq; illorum factũ, qui Prophetiæ donum per δαίμονας παρέδρους.i. Dęmonas assessores vel comites & consiliarios (quos in annulis phialísve gestare solent) aucupantur: etsi Prophetia comparari ait Hydromantia, Lithomãtia, Actinomãtia, Xylomantia, Rabdomantia, Orneomãtia, & Alphitomãtia, miraturq́; Deos se ita demitterevt in cibis diuinitatẽ suã dignẽtur collocare (quod Porphyrius in dubiũ reuocabat) & Deorũ naturam in istis omnibus adorari iubet. Omnia

Lib. 2. c. 30 32. & 34.

lib. 3. cap. 24. & 37. Synesius περὶ ἐνυπνίων.

lib. 3. c. 13.

lib. 3. c. 14.

lib. 3. c. 17.

nia autem hæc facta impia Deum videmus deteſtatum eſſe grauiſſimè, atq; nominatim iſtud vetuiſſe ne lapis imaginationis adoretur: quem lapidem Chaldęus interpres vocat adorationis, multi ſtatuam ἀπροσλιονύσως interpretati ſunt. Iamblichus prætereà, de quo iam habetur ſermo, ſcribit animam interdum extra hominem ſic rapi diuinitus, vt corpus maneat ἀναισθητὸν, neq; ictuum neq; punctionum ſentiens: interdum verò corpus animamq; exportari, quod genus appellat ἔκστασιν: atq; hoc Magorum commune eſt qui expreſſis pactis cum diabolo coniuncti ſunt, vt modò ſpiritu deportentur dum ſenſus corpus fugiunt, modò corpore ſimul & ſpiritu, cum nocturnos cœtus obeunt, vt quæſtionibus infinitis (de quibus poſteà dicturi ſumus) fuit comprobatum. Hic tamen animaduertens malignos ſpiritus ſubire bonorũ locum, θεουργίαν dixit & ſacrificia indignè facta diſplicere dijs, tum demum malignos ſpiritus ſe hominibus loco deorum exhibere: qua occaſione Porphyrius,

Leuit. 26.

lib. 3. ca. 2. & ſequẽt.

quamuis Christianorum hostis infensissimus, eò adductus est vt Deos omneis veterum esse κακοδαίμονας & malignos spiritus affirmaret. Atq; hic quidem Iamblichus, qui de istis rebus, quàm accuratissimè potuit, disserebat, ea tempestate sanctissimus vir omniumque maximus habebatur, adeò vt Iulianus apostata literis quas sæpe ad ipsum mittebat inscriberet, Magno Iamblicho: sed postquam ipse cum alijs tentauit Alectryomantia cognoscere quis post Valentem impe rio potiturus esset, Imperator Valens de quatuor literis θεοδ. à gallo gallinaceo exaratis factus tandem certior morti ad dixit Magos innumeros, & Iamblichu veneno sibi ademit vitam vt supplicium effugeret. Verùm vt demonstretur indu strios quosque & sanctos viros non raro deceptos esse a specioso illo pietatis prætextu, qui plurimùm in rebus magici potest: suo loco posteà exponemus vt a dæmonum inuocationem à sceleratissimis magis nostra memoria vsurpatam orationes, ieiunia, cruces, hostiæq; soleā

ab ipſis ad ſuum ſcelus occupari. Sic non ita pridem quædam BleſenſisMaga faſcinatam mulierem & decumbentem curatura mandauit vt media nocte Miſſa S. Spiritus in æde S. Mariæ virginis auxiliatricis caneretur, deinde poſtquam toto corpore incubuiſſet ægrotæ & occentaſſet voces aliquot, ſanata eſt (quam ceremoniam à Satana mulieri traditam fuiſſe conſtat exemplo Eliæ Prophetæ, qui Sunamitidis potentia Dei è mortuis ſuſcitauit.) Sed poſt duos menſes eadem mulier, quæ curata fuerat, in morbum relapſa, obijt, & conſulta de ea re Maga reſpondit ſe plus ſatis loquutam eſſe, vt Harduinus Bleſenſis hoſpes ad Leonis inſigne mihi expoſuit: ſortes enim à malefica quæ hanc incantauerat in alteram dixit coniectas eſſe, quod Magorum omnium medicam artem fingẽtium commune eſt, vt poſteà dicturi ſumus. Et Magorum ὑπερασπιστὴς poſtquam orbes & nefarios characteras (quos hic de induſtria omiſſuri ſumus) ad inueniendum theſauros poſuit, fodiendo ſcribit Pſalmos

mos dicendos esse, *De profundis, Deus misereatur nostri,* &c. *Pater noster, Aue Maria,* &c. *à porta inferi, Credo videre bona Domini,* &c. *Requiem æternam,* &c. & legendam Missam: Item vt aliud quippiam quod reticebo consequantur, inscribi quatuor tabulis membranæ puræ, *Omnis spiritus laudet Dominum,* & ad quatuor parietes domus suspendi: ad alia quoque scelera quæ nolo scribere Psalmum centesimumoctauum pronuntiari. Quinetiam Hispani & Itali regionem Belgarum adituri anno M. D. LXVII. amuleta sortilegiorum plena & sibi tradita gestabant vt tuti ab omnibus malis essent: Germani quoq; nonnulli indusium necessitatis portãt forma exsecrabili quam nihil opus est describere, & crucibus vbique figuratum: & Magorum princeps indignus cuius hic apponatur nomen, ad malignorum spirituum inuocationẽ priùs ieiunari mandat, & S. Spiritus missam accurari. Quapropter difficilè est Magos retegere & à viris bonis discernere, sed olim difficilius quàm nostro tem-
pore:

pore: etsi omnes populi omnesq; Philosophorum sectæ Magos condemnarunt, vt Augustinus inquit, sectus omneis Magiæ pœnas decreuisse, & Seruius apud Romanos narrat horrori semper fuisse Magos & incantatores, quod ex legibus 12. tabularum & Pandectis constat: cùm tamen omnia oracula quæ pro sanctissimis habuerunt planè essent magica, vt antè diximus & pòst ampliùs declarabimus. Si quis igitur affirmet bonorum spirituum & malignorum signum ex operibus bonis aut malis petendum esse, verum quidem dixerit: sed in circumscribendis bonis operibus res tota vertitur: nam vtcunque ieiunia, preces & orationes, castitas pudicitiáque, solitudo, contemplatio, ægrotorúmque curatio res per se bona sint, si tamen propterea fiunt vt honor Satanæ idolóue habeatur, vt de rebus præteritis aut futuris oracula cognoscantur, hæc verò opera non tam bona sed detestabilia, damnanda, & diabolica censeri necesse est. Veteres autem historiæ docent hæc ab ijsdem Eth-

lib. 18. de ciuit. Dei.

L item iubeo. § si quis astrologus. de iniu. toto ti. de maleficis & math. l. si quis aliquid, de pœnis. §.

nicis fuisse, facta à quibus fascinatores &
l.6. de malefic. C. qui elementa (vt lex ait) turbabant fuerunt condemnati: eadem Amorrhæos fecisse, Indosq; similiter. Ac horum quidem Magorum nonnulli fuerunt voluntarij: sed verum certúmque indicium tangendis & cernendis Magis spiritibusque bonis & malis inter se distinguendis
Deut. 18. Lex Dei exhibet, nam lege Dei omnes sortes seuerissimè prohibentur, & varia illarum genera adducuntur, vt alia quoque similia statuamus eodem iure prohiberi. Neque verò Iosephi dictum libro Antiquitatum 8. oportet accipi, artem coniurandi malignos spiritus à Solomone repertam esse: cùm enim res longè minores de eo scriptæ sint, & in omnibus eius scriptis ne minimum quidem istius artis vestigium exstet, non est credibile Scripturam fuisse illud dissimulaturam: nisi fortè quispiam voluerit Solomonem illorum detestabilium librorũ autorem facere, quos inscriptos Mag circumferunt ipsius nomine. Potuit verò sic Iosephus decipi vt Iamblichus de

ceptu

ceptus est. Narrat enim Eleazarum quē-dam Iudæum coram Vespasiano Cæsare annulo nares cuiusdam dæmoniaci attigisse, malignumq; spiritum vi radicis annulo inclusæ, quam à Solomone monstratam aiebat, abegisse. Quod genus erroris perniciosissimum est ac sceleratissimum, licet multi squillam esse opinentur, & malignis spiritibus arcendis soleāt præ foribus suis suspendere. Constat enim puluere quodam in ouile per Magum iniecto perituras oues, nisi auertat Deus: & quemadmodum fascinata pecora hominesque interdum per Magos administros suos restituit Satanas (sed ea lege vt sortes in alium transferantur nequicquam sibi intercidat, vt postea demonstrabimus) sic etiam è dæmoniacis malignos spiritus sæpe eijcere, artésque diabolicas ad istud facinus effingere. Sic iste de quo Iosephus narrat faciebat annulo, cui non radix inerat sed malignus spiritus, cuius facultate aut collusione potiùs alter spiritus exibat, vt fides Magiæ & idololatriæ, qua imperitos ludifi-

catur

catur Satanas, haberetur. Signis autem dixerit luporum morsus lupos non petere, nec malignos spiritus à malignis pelli, huic responsurus sum non tam hac arte diuidi regnum Satanæ quàm confirmari, & his miraculis stabiliri foueriq; idololatriam: neque absonum est illud Augustini, Diabolos à diabolis pelli etiámq; euerti, vt improbi ferè non euertuntur nisi improborum opera per volũtatem Dei dicentis apud Ieremiam, *Vlciscar inimicos meos per inimicos meos*. Etenim si boni sæpe bello petunt bonos, multo magis improbos appetunt improbi, diabolósq; diaboli. In Daniele autem legimus Angelos imperijs & regnis præesse, belláq; inter se gerere: Angelus enim Dei
Danie. 10. Danieli dicit Angelum Michaelem Hebræorum principem contra Angelum Persarum ad auxilium suum aduenisse: sed de huius loci interpretatione sapientes viderint. Sic Deus in cœlo disposuit contrarios stellarum planetarumq; motus & effecta, sic contraria elementa, sic antipathiam hinc, illinc sympathiam in

vni

'niuerſitate rerum, qua contrarietate &
uaui concertatione harmonia mundi
ontinetur. Iſta autem bonorum ſpiritu-
m & malignorum confuſio ex illo no-
orum Academicorum axiomate pro-
ecta eſt, Cœlum cum terra copulari o-
ortere, virtuteſq́; cœleſtes cum terre-
tribus, & alia alijs coniungi, vt vis diuina
lementaribus pariter ac cœleſtib⁹ mo-
lis attrahatur. Hæc Procli, Iamblichi,
'orphyrij, & aliorum Academicorum
ypotheſis: qua magiſter ille artium di-
bolicarum fretus, cuius libri cum ma-
nificis priuilegijs excuduntur, funda-
nento huic ſuperſtruxit omnes ſortes &
liabolorum inuocationes, quę cum pri-
iilegijs principum, peſtilentiſſimo Re-
umpubl. exitio, vbiq; excudūtur. Com-
onit enim characteras proprios dæmo-
ium planetas ſingulos (vt ait) mode-
antium: hos characteras in metallum
lanetæ cuiuſque proprium eodem mo-
nento incidi iubet, quo planeta in ſua
lomo & exaltatione verſatur cum ali-
qua ſignorum coniunctione grata: atq;

tum præstò esse plantam, lapidem, & ani-
mal Planetæ destinatum: ita planetæ hu-
ic sacrificari omnia: interdum verò pla-
netæ imaginem & Orphei Magi hymno
adhiberi: quibus hymnis plus satis M-
rãdulanus hæsit specie Philosophiæ, cùm
ait hymnis Orphei non minorem vim
inesse ad Magiam quàm hymnis Dauid
ad Cabalam (de qua dicemus suo loco)
& à se primùm gloriatur arcanum hym-
norum Orphei, qui Medeæ maleficæ ma-
gister erat, fuisse reuelatum. Quin hym-
nos istos ad honorem Satanæ factos fuis-
se cernimus. quò spectant illa Pici ver-
ba, Frustra naturam adit qui Pana non
attraxerit. Hac eadem ratione iste mago-
rum magister discipulos suos in omni i-
dololatria, impietate, artibusq; magic-
informauit. Etsi quod illi Academici ig-
noratione per errorem sine dolo mal-
& bona fide rem bonam arbitrati facie-
bant, eo per detestandam impietatem A-
grippa abusus est: fuit enim quamdiu v-
xit Magorum sui temporis maximus.
Lib. elegiorum. quo defũcto scribit Paulus Ioui⁹ & com-
plure

complures alij canem atrum (quem ille vocabat dominum) è cubiculo illius exeuntem fuisse visum, qui se in Rhodanum immerserit, neque ab eo tempore comparuisse. Verùm lex Dei prospiciens sapientissimè eorum impietatibus, qui inferiorem mundi partem superiori volunt coniungere & connubio mundum sociare (vt Picus ait impietatem maximam specioso tegens velamine) & herbarum, animantium, metallorum, hymnorum, characterum, sacrificiorúmq; opera Angelos & Deos primùm minorum gentium, tum per hos Deum maximum creatorem omnium adducere: Deus igitur ipse impietati huic occursurus disertè videtur vetuisse, neq gradus fierēt ad conscendēdum altare suum, sed vt ad ipsum rectà adiretur præcepisse: quod dictum Platonici nō satis assequuti, Dæmonum inferiorum & Semideorum opera superiores Deos perducendos esse, horumq; opera consimiliter supremum Deum. Ex his igitur Platonicos & alios Ethnicos statuimus fuisse quidem idololatras, Exod. 20.

qui ſimplice animo per ignorationem Iouem adorauerint ſupplicauerintq́;, Saturnum, Martem, Apollinem, Dianam, Venerem, Mercurium, & alios ſemideos, viuendo ſanctè, orando, ieiunando, quæuis iuſticiæ, charitatis, & pietatis facta exercendo: ſed Magos neq; hos eſſe credimus, neque eos qui errore pari detinentur, quamuis res futuras diabolicis modis conati ſint prænoſcere, quia rem Deo gratam à ſe fieri exiſtimauerunt. Quamobrem etiam has voces, *ſciens prudens*, in definitione Magi poſuimus. Sed quiſquis notitia legis diuinæ prȩditus intelligit omnibus iſtis diabolicis diuinationibut interdictum eſſe, & ijs tamen ad aſſequendum aliquid vtitur, hic Magus dicendus eſt. Certiſſimum igitur notam internoſcendæ bonorum ſpirituum à malis, & pietatis ab impietate differentiæ ſitam eſſe in eo animaduertimus, vt perſpiciatur ſi fortè res creatæ Creatoris loco ad conſilium adipiſcendum adeuntur. Sed quia pleriq; in prædictionum argumento falluntur, & bona

na pro malis non infrequenter accipi-
antur, nunc de prædictionibus præsagi-
isq; videamus.

De prophetia alijsq; diuinis modis ad res occultas cognoscendas. CAP. IV.

DIuinum Græci appellant μάντιν ἢ μαντὴν παρὰ τὸ μαντεύεσθαι, id est, diuinare, vel vaticinari: quod genus hominum quia fraudibus mendacijsque circumfluit, mendacem hominem Galli appellant *Menteur*, vt mihi quidem videtur, παρωνύμως. Latini diuinum vocant, ineptè Magis nomen præstantissimum æquè ac Prophetis dantes. Illud autem est à voce μαντεία, quasi μανεία quædam dicta, quia Diuini fascinati & à maligno spiritu possessi furebant plurimùm: neq; enim Pythias sacerdos diuinabat nisi furore ageretur. Quapropter etiam Herculeus morbus appellatur sacer, quia abrepti Magi similes sunt hominibus ex eo morbo laborantibus. Hebræi diuinos primùm *Videntes* nominauerũt: vt cùm Saul amissis asinabus diuinum consul-

Cic. lib. de diuinat.

Sam. 9. turus de ijs quæreret, Samuel Videns esse
dicebatur: idem drachmam argenti
quam videnti traderet à suo comite po-
stulauit: & Samuel roganti essétne *Vi-*
1. Sam. 10. *dens* se esse respondit: nondum enim ai
Ierem. 26. Scriptura, *Videntes* נביאים id est, Pro-
Zach. 13. phetę dicebantur. Est autem hoc nomen
à verbo נבא, quod plurimum passiuæ cõ-
iugationis est, vt ostendatur veram diui-
nationem à Deo percipi. Græcum au-
tem προφητεία prædictionem significat, si-
ue in bonam partem siue in malam ac-
ceperis. Quod verò eos qui pulueribus e
pingui vtuntur appellamus Magos, hoc
scitè cum veteribus distinguens Aristo-
teles vernaculo sermone Magos dixit
τὺς περὶ τὰς φαρμακείας, & Magos φαρμακίδας
vt videre est libr. 6. cap. 18. & lib. 9. cap.
17. historiæ animalium, cum hippoma-
nes scribit ὑπὸ τῶν φαρμακίδων vsurpari. Ve-
rùm vt cognoscatur quænam sit licita &
quæ illicita diuinatio, omnem diuinati-
onem statuemus aut diuinam esse, aut
naturalem, aut humanam, aut diabo-
cam, & de his quatuor generibus dice-

mu-

nus ordine. Prima ergo quia à Deo extra ordinem proficiſcitur præter naturaleis cauſas, diuina dicitur. De hac extat teſtimonium Dei dicentis: Si qui Propheta fuerit inter vos, ego viſione appariturus ſum ei, & cum eo loquuturus ſomnio: De Moſe verò ſeruo meo fideli præ omnibus, non ſic futurum eſt, nam ego facie ad faciem ipſum alloquar. Quem in locum Hebræi annotant Prophetiam eſſe munificentiam opera Angeli aut actiuæ intelligentiæ à Deo collatam rationali primùm animæ, deinde imaginationi, hinc Moſis ſolùm prophetiam excipi oportere, quam Moſi Deum immediatè alloquenti ſine alio modo traditum affirmant, idq́; vigilanti: atq; hoc ipſum ſignificari cùm Moſi dicit Dominus, Apparui quidem Abrahamo, Iſaaco & Iacobo nomine meo Schadai, ſed magnum nomen meum Iehouah non expoſui eis. item ſub finem Deuteronomij, cùm dicitur nũquam fuiſſe Propheta ſimilis Moſi, qui Deum facie ad faciem cognouerit. Quoſcunque igitur ſer-

Num. 12.

R. Moſes Maymonis lib 2. more nebocim.

Exod. 9.

mones in Scriptura Deus cum Prophetis habuit, per Angelos aut intelligentias somnijs & visionibus fuerunt traditi: ac propterea Hebræorum Theologi à quibus Prophetarum doctrina quasi per manus accepta est, omnia somniorum visionumque diuinarum genera diligenter expenderunt, quæ Augustinus breuiter formis quinque complexus est, comprehensis putà humanis somnijs, quæ neq; huius loci sunt, neque vllius pretij, vt in Ecclesiastico legimus. Nam eorum solùm ratio habenda est quæ diuinitus immittuntur: etsi omnia voce Hebræa חלם & Græca ἐνυπνίου contenta sunt, vt visa Hebræi מראות, Synesius τὰ ἀναρθεάματα, Latini visiones appellarunt. Inter hæc autem duo differentia insignis interuenit: primùm à perceptione vtriusque. Etenim diuinum somnium à dormiente percipitur, visio à dormitante, idq; impressione viua imaginationi adhærente, quæ instituendis hominibus res perinde exhibet ac si præsentes oculis cernerentur: itaq; hæc ab humanis & brutis som-

R. Moses Maymonis lib. 3. more nebocim.

Lib. περὶ ἐνυπνίων.

nijs plurimum discrepant, quibus nihil aliud inest quàm naturalis impressio ita ad imaginationem accedens vt anteà res à vigilantibus fuerunt visæ. Modus autem diuina consequendi somnia & ad celsum illum prophetiæ gradum assurgendi est, si primùm omnis arrogantia & κενοδοξία deponatur, & ab inhonestis voluptatibus auaritiaq; abstineatur, deinde si vitæ bene instituendæ incumbatur, operaq; in contemplandis & cognoscendis operibus ac Lege Dei consumatur. Præterea antiqui Hebræorum Theologi à tristitia senioq; non mediocriter effectum prophetiæ tradunt impediri, & Prophetas bona ex parte fuisse iuuenes. Hoc autem est totius rei pertingendæ caput, si læto alacri integroq; corde laudetur Deus, & Psalmi sæpe ad laudes ipsius maximè verò ad instrumenta musica concinantur: ideóq; prophetizandi verbum etiam significat laudare Deum, vt 1. Sam. 10. & 13. בהתנבאתו cùm prophetizaret, id est, laudaret. Neq; verò ad visionum diuinarúmque prophetiarum vim

Libri Pirke aboth.

intelligendam dicta Philosophorum oportet accipi, qui, ex coniectatione pura iudicantes, putant, si cuius natura est temperatior huic veriora somnia accidere: virum enim qui florente ætate nunquam prophetauerit interdum videas in ipso mortis articulo, dum mors præstò est, prophetare. Itaq; non habens Aristoteles quod super hac re statueret, ait in libro de somnijs, non exstare verisimilem aliquam causam diuinandi, nisi quæ diuina & occulta sit, captumq́; nostri ingenij superet. Illud quoq; non est omittendum, quod Num. 12. legimus Deum se cum hominibus (excepto Mose) non communicare nisi dormientibus somnio & visione, idq; cum Prophetis solùm, vt visionis à somnio discrimen, diuiniq́; somnij ab humanis ostenderet, aut quæ à morbis importantur. Diuinorum autem somniorum atque visionum gradus sunt plurimi. Primus grad⁹ prophetiæ est reuelatio facta per somnium de colendo bono & fugiendo malo aut euitandis sceleratorum manibus:
qua

qua in ſpecie (inquiunt Hebræi) homo ſentit cum animo ſuo præceptorem quendam à quo inſtituitur, ideoq́ue de hoc Scriptura dicit S. Dei ſuper ipſo conquieuiſſe, aut Deum ipſi adfuiſſe. Secundus gradus eſt, cum homo vigilans aliquid percipit, quod animæ adhæreſcens impellit ipſum ad laudationem Dei operumq; eius: quemadmodum Dauid Pſalmos compoſuiſſe dicitur, Solomo Parabolas, quibus ampliſſima & elegant. arcana continentur allegorijs inuoluta. Etenim Dauid & Solomo (vt Hebræi notant) ad eundem gradum quo Eſaias, Ieremias, Nathan & alij conſimiles minimè peruenerunt: ſed quoties in ſcripturis Deus alloquutus Dauidem aut Solomonem dicitur, id Hebræi per Prophetas accipiunt dictum, puta Gadem aut Nathanem, quibus exhibebantur ad Dauidem informandum viſiones Dei, aut Ahiam Silonitem qui ad Solomonem miſſus eſt, & illud etiam quod Solomoni dictum eſt eum fore omnium qui vnquam extiterint ſapiētiſſimum, illud, in-
quam,

quam, non pro visione accipiunt, sed pro diuino somnio, quam in sententiam Scriptura narrat expergefactum Solomonem percepisse id esse somnium: item quod Deus secundò apparuisse Solomoni dicitur, id visionem fuisse negāt. Tertius gradus est, cùm purgatus anim⁹ cernit figuram aliquam somnio, hominem, bestiam, aut aliud quippiam, & significationem visi eodem momento percipit: quod in Zacharia non rarò legimus. Quartus est cùm nuda ab omnibus figuris & pura verba intelliguntur. Quintus, cùm homo loquens apparet, ac res diuinas retegens dormienti. Sextus, cùm Angelum loquentem videre sibi videtur dormiens. Septimus, cùm dormientem Deus videtur alloqui vt E-
Esai. 6. saias inquit, Vidi Deum & dixit, &c. sic apud Ezechielem, Micheam, & alios. Octauus, cùm visio Prophetica Dei verbo coniuncta aduenit; quo in gradu Hebræi prisci visiones Abrahæ posuerunt, excepta ea quæ obuenit in conualle Mābræ: hanc enim visionem in nono gradu
collo-

colloeant. Decimus gradus eſt cùm Angelus videtur facie ad faciem colloquẽs, vt in ſacrificio Abrahæ. Vltimus & ſupremus omnium eſt, cùm Deus in os alloquens ſine alio modo videtur à vigile: qui gradus, vt ait Scriptura, Moſis fuit proprius. Num.12. Quod itaq; Eſaias Deum à ſe viſum fuiſſe dicit capite 6. hoc viſionis eſt quæ non vigilanti offerebatur: quod Ezechiel in campum inter cœlum terramq; ſitum delatus dicitur, id obuenit dormienti: nam etiam murum templi Ieroſolymitani Ezechiel, cùm in Babylonia eſſet, dicitur perforaſſe, & conſimiliter Ieremiæ indicitur vt cingulum abdat in Euphrate fluuio Babyloniæ, & poſt dies aliquot cingulum dicitur computruiſſe, cùm tamen Ieremias nunquam fuerit in Babylonia. Sic de Gedeonis vellere: nam loca perſæpe, tempora, perſonas, & alia ſingularia Prophetæ circumſcripſerunt, quæ ad viſiones tamen referri neceſſe eſt. Quod cùm Ethnici & infideles multi non animaduerterent, prophetias à Deo vigilantibus reuelatas fu-

iſſe

isse putauerunt, & occasionem criminandi scripturam sanctam aucupantur: multa enim visionis sunt quæ vigilantibus non potuerunt accidisse, & ex Scriptura quoq; discimus Prophetas consultos die solùm postero respondisse, nisi anticipasset visio: qua conditione Ahias Propheta reginæ Samariæ vxori Ierobo-ami respondit. Holda verò Prophetissa legatos Regis Iosiæ in noctem iussit exspectare, & Balaam legatos Balaci regis per noctem consistere, quando per visionem asinam loquentem videre sibi visus est, non autem (quod opinãtur multi) audiuit vigilans. Diabolus quoque diuinorum operum simia sacerdotes Apollinis in spelunca soporabat, & quicunq; oraculum Mopsi consulebant, in æde ipsius dormiebãt: ita enim Plutarch. narrat præfectum quendam Asiæ cum Epicureorum aliquot comitatu omneis religiones ludificantium, puerum in ædem Mopsi misisse cum occlusis literis questionem hanc continentibus, vtrum vellet Mops? sibi à præfecto sacrificari, albúmne

Danie. 10.

Lib. de oraculorũ defectu.

búmne

búmne vitulum, an nigrum: puerum autem, cum noctem vnam in æde dormiuisset, reuersum dixisse dormienti sibi visum esse hominem qui nihil amplius quàm nigrum responderit, ex eo tempore Præfectum credentem Mopso sæpe sacrificauisse. Duo tamen in discrimine prophetiarum Dei & incantationum Satanæ oportet obseruari. Vnum est eos qui à dæmonibus inspirantur tum magis furere, qui autem à Deo sapere vt cùm maximè. Quamobrem Scriptura Saulem narrat, cùm Spiritus Dei incesseret eum, studiosum fuisse, integrum, sapientem, idq; per biēnium, cùm verò Spiritus malus, amplius furiosum fuisse & prophetauisse (sic enim scriptura, cúmque in cœtu prophetarum esset, 1. Sam. 18.
spirit⁹ Dei inuasit eum, cœpitq́; prophetare & laudare Deum) & veteres Hebræi dixerunt solos sapientes prophetas esse: contrà verò Sibyllæ & Apollinis Prophetissæ nihil nisi furentes & spumantes rabie prophetabant, similiterq́; dæmoniaci prophetæ antequàm diuinent agun-

aguntur furore summo. Alterum diuinæ prophetiæ incantationumq; discrimen est, quod illa semper vera est, hæ à maligno spiritu profectæ aut semper falsæ sunt, aut pro vna veritate centũ mendacia nectunt. Propterea in lege Deus,
Deut. 13. Hac re, inquit, Prophetas agnoscetis, cùm quid dixerint ac non euenerit, ego non fuero alloquutus ipsos. Neq; tamen continuò Propheta falsus aut improbus putandus est qui prophetiæ donum habuerit: hoc enim interdum ac non semper obuenit: quæ si posteà humano somnio nec diuinitus immisso permotus vẽturum aliquid dixerit quod non euenit, errat ille quidem, sed eo tamen non desinit vir bonus esse & timens Dei: verum Deus hoc pacto docet non stãdum humanis somnijs, & Eccles. cauendum præcipit vt credatur somnijs nisi quæ Deus immiserit. Ex omnibus itaq; Prophe-
1. Sam. 3. tis, qui Sam. tempore vixerunt, nullus
Eccl. pen. præter Sam. fidelis & certus appellatur, qui nihil quæ non sit gestum pronunciauerit: & inter omnes quoque theologos
con-

conuenit non ſemper Prophetis ſan. fu-
iſſe donum Prophet. fuiſſe etiam cui v-
nica viſio, aut duo triáve ſomnia obue-
nerint, interdum verò gratiam hanc di-
uinitus per totam Prophet. vitam ob-
tingere, vt Sam. Eliæ, Eliſæ, Ahiæ Silon.
obtigit, quinetiam prophetia quæ non
euenit, aliquando Prophetis reuelatur,
vt Micheas interminatus eſt Hieroſoly-
mis, Ionas Babylonem mox euerſum iri
poſt 40. dies prædixerat: cum tamē iſtud
non euenerit vbi pacatus eſt Deus pœni-
tentia. Hoc idem Ieremiæ 26 Ionæ 2. &
Ezechielis 17. animaduertimus. Sed pro-
phetia ferè deſiſtit ſenio: vt Ierem. quin-
quageſimoprimo dicuntur Ieremię ver-
ba deſinere, cùm tamen deinde pertexat
hiſtoriam, vbi Hebræi annotant prophe-
tiam tunc in ipſo deſiuiſſe: & de ſene He-
li dicitur ipſum oculis fuiſſe captū, quod
Hebræi accipiunt de viſione prophetica:
nam etiam Samuel admodum iuuenis
viſionem habuit, vt ſacerdoti Heli iudi-
cium Dei contra domum ipſius latum
exponeret. Ideoq; apud Ioelem legimus

diebus vltimis iuuenes visuros esse visiones, & senes somniaturos somnia: hæc autem illis lõgè inferiora sunt. Nonnunquam etiam gratia prophetica rationali parti infunditur, ac non phantasiæ, fortè ob phantasiæ vel imaginationis imbecillitatem: aut contrà infusa imaginationi ad rationem non permeat, tum quia imbecilla est, tum quia homo in contẽplando sese non occupat. Aliquando ita infunditur vt ad exsequendum mandatum homo compellatur, quod Ieremiæ qui solus suo tempore Propheta fuit, videmus contigisse. Huic enim iubente Domino somnijs & visionibus vt populo exponeret futurum vt Hierosolyma ab hostibus obsessa caperentur vi, Rex populusq; cæderentur gladio, templum cõflagreret, oppidum euerteretur, rem imperatam à Deo non audebat explicare: sed ita sibi institisse Spiritum Dei narrat, vt vi quadam prophetiam coactus fuerit pronuntiare: ac tum reclamante populo in foueam cœno refertam coniectus est, & famem aliquantisper passus

donec clàm à Rege euocatus veritatem
rci declarasset. Etenim sæpenumero pro-
phetia & somnium immittuntur vni, vt
moneat, minetur, aut declaret damnati-
onem alterius, vt Eliæ de Achabo Rege,
Nathani de Dauide, & Ahiæ de Ieroboa-
mo indictum est: quamuis Dauid Spiri-
tu Dei fuisset præditus, sed aut visione
prophetica quam alij prophetæ habe-
bant oportuit caruisse, aut nõ fuisse tam
excellenti præditum. Hoc ita esse eo de-
monstratur, quòd si quando bellum aut
magnum aliquid gerere cogitaret, visio-
nem à Gade Propheta postulabat, aut
sacerdotem (qui comitabatur ipsum)
iubebat Ephod induere, vt voluntatem
Dei ex Vrim & Thummim cognosce-
ret. Hæ autẽ voces Vrim & Thummim
Hebrææ sunt, quas LXXII. interpretan-
tur declarationem & veritatem, Chal-
dæus (vt mos Hebræorum fuit mysteria
condere) seruauit ἀνερμηνεύτως: Hebraicè
Vrim lumina, & Thummim perfectio-
nes sonant. Hoc nomen fuit tabulæ in
quam duodecim gemmæ erant insitæ,

incisáq; duodecim filiorum Iacobi no-
mina, ex catenulis duabus impendentis
maximi Sacerdotis pectori, vt in libr. Ex-
Exod. 28. odi legimus. Eleazar itaque Pontifex
Num. 27. successor Aaronis iubetur in Numeris
pro ratione Vrim consulere, vt res geran-
tur ex verbo & responsione ipsius. Si res
quæ gerenda erat bene casura esset, quæ-
stione proposita gemmæ viuida mica-
bant luce, aut inspiratus à Deo sacerdo
futura prædicebat: quemadmodum ex
Esdræ 2. Scriptura discimus, & Iosephi antiquita-
Nehem. 7. tibus, vbi lumen istud ante ducentos an-
Antiquit. Iudaic. lib. 3. cap. 9. nos quàm viueret scribit desiuisse. hic
autem trigesimo anno à Christo natu
est. Græci pectorale istud vocarunt λόγι-
ον, id est, oraculum, quod vulgus inept
vertit Rationale: Reges enim in causi
omnibus grauissimis per Pontificem cō-
sulebāt deum, & si non edebatur respon-
sum, hęc fuit iræ Dei significatio. Quam-
obrem Sauli cùm à Deo abiectus esse
1. Sam. 28. (ait Scriptura) nihil responsum est, neq;
prophetia, neq; somnio, neque Vrim &
Thummim: ille verò Sagam diabolic
Spi-

Spiritu instructam sibi præcepit inueniri, vt exitum prælij, quod postridie commisit & in quo cecidit, cognosceret. Dauidi cõtrà aut Prophetæ visione semper, 2.Sam.2. & 5.
aut somnio, aut per Vrim & Thummim responsum dabatur, atq; hic rem imperatam efficiebat sedulò: Saul verò cum non paruisset, à Deo populoq; simul desertus, & ab hostibus occisus est: ad excusationem enim dicenti Regem Amale- 1.Sam.15.
chitarum pecudesq; à se non fuisse cæsas vt de ijs sacrificia pararet Domino, respondit Samuel idololatria artibusque magicis peiorem esse ἀπειθείαν, & præstare obsequium omnibus sacrificijs. Apud Iobum quoque legimus Deum miseren- Iob.33.
tem hominum eos cõmonefacere somnio aurémq; vellicare docere quid facto sit opus vt eos humiliores efficiat, idque ter: si enim tertiò monenti morem non gesserint, tum eos abijci. Quòd si is quem Deus bono Spiritu agendum instruxit, vrgenti nõ obsequatur, obiectionem cõminatur Spiritus: si corrigitur, non abijcitur: si non resipiscit, abijcitur. Atque

hi tres modi sunt quibus olim Deus ho-
minibus declarabat voluntatem suam:
visio, somnium, & pectorale sacrũ. Qua-
re Propheta Balaam à Deo inspiratus cũ
Israelitis benediceret, Beatum, inquit
populum qui incantationes non habet
cui futura cùm opus est reuelat Deus.
Quamuis autem ex Lege Dei promulga-
ta, tot prophetijs, visionibus, iudicijsq́
Dei quæ in Scripturis historijsq; sacri
consignantur, ita de veritate & volunta-
te Dei bellè informemur, vt non sit opu
prophetijs: certum est tamen non eo mi-
nus somnia, visiones, & bonos Angelo
diuinitus immitti hominibus ad expo-
nendam eis voluntatem Dei, ex qua s
ipsos regant & instituant alios. Hebræ-
rum itaque Doctores etsi oraculum V
rim & Thummim à tempore Babylon
cæ reuersionis desiuerat, confitentur
liquam diuinam vocem semper fuis
exauditam, quam Iosue filius Leui קול
בת, id est, filiam vocis, Græci ἠχὼ appell
runt. De veris autem indicijs quib
homines his donis instructi agnoscu
t

Libris Pirke aboth.

tur vt dicamus paucis, obseruanda sunt optimè recognoscendaq; ipsorum facta, inprimis verò quem colant Deum. Nam fieri potest vt visionem aliquis & somnium habeat, futura prædicat prout accident, edatque miracula, qui tamen adorationem aliorum Deorum prædicabit quàm eius qui fecit cœlum & terram: neque propterea fides huic habenda est, cùm hoc vnum sit è signis quæ Deus disertè præcauit Lege, dicens se hunc somniatorem prophetamque mittere ad experiẽdum amemúsne & reuereamur ipsum. Quibus ex verbis apparet, non electis solùm & viris bonis à Deo immitti somnia, sed improbis quoq; & infidelib. vt consternatos eo seuerius præcipitet. Huius rei plenæ sunt historiæ, vt de Pharaonis somnijs & Nabuchodonosoris legimus: ante omnes verò principibus viris accidisse, cùm de Reipublicæ statu ageretur. Plerumque tamen vsu uenit quod ait Solomo in libro Sapientiæ, vt improbis terribiles horrendæq; visiones adsint: bonis verò, etsi nonnunquam Deut. 13.

ſomnijs conſternantur, ſua ſecuritas & conſolatio. Sic Veſpaſianus ſomnio monitus eſt ſe Imperatorem fore, cùm Nero dentem vnum (quod poſtridie accidit) amiſiſſet. Sic Antoninus Caracalla ſomnio Seuerum patrem ſtricto gladio audiuit dicentem, vt fratrem occidiſti, ita te hoc ictu oportet mori. Sic Athenienſis tyrannus Hippias pridie quàm occideretur, ſomniauit ſe dextera Iouis in terram dari præcipitem. Artemidorus huiuſmodi abundat hiſtorijs. Notandum porrò illud eſt maxima naturalium ſomniorum parte naturalem humorẽ aut morbum hominis indicari, vt Galenus experientiam docuiſſe ſcribit ſomnium de ſtellæ caſu, aut fractione currus cui ægrotus inſideat, mortem homini portendere. Somnia diluculo accidentia homini, cuius animus vacet perturbatione, veteres pro veris annotarunt. Scriptura ſacra præſtituit regulam, ne credatur ſomnijs niſi quæ Deus iniecerit. Eorum ſignum eſt, ſi ab homine bono & verace manãt, aut ſi ab improbo cùm agitur perditio e-

ius. Magorum verò, Atheorum, & vita conſceleratorum turpiumq́; ſomnia à Spiritibus malignis infundi poſteà demonſtrabimus.

De naturalibus modis ad res occultas cognoſcendas. CAP. V.

NAturalis diuinatio eſt rerum futurarum, præteritarum vel præſentium anticipatio, quæ nihilominus occultæ ſunt in cognitione cauſarum quadam veluti catena inter ipſas dependentium, prout has inde à creatione mundi ordinauit Deus. Hanc definitionem ſtatui, vt iudicium fieri certò poſſit quænam ſit licita, & quæ illicita aut diabolica diuinatio: quod ex noſtra Magi definitione eſt conſectarium. Inter omnes autem philoſophos & Theologos conuenit Deum primam æternamqúe cauſam eſſe, & omnia ab eo dependere. Licet enim Plato tria mundi principia poſuerit, Deum, materiam & formam, in Timæo tamen, Theæteto, alijsq́; locis compluribus Deum ſupra omnes cauſas, & extra omnem

Epiſt. 7. ad Dionem.

Lib. Physic. 6. & 8. & τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ 12.

consequutionem ordinemq; causarum euehit. Demonstrauit quoq; Aristoteles necessariò oportere vt Deus vnus sit, prima causa de qua omnes reliquæ pendeant. Itaq; impietas Manichæorum euertitur duo principia esse confirmantium, vnum bonum, & malum alterum, vnum elementaris mundi, alterum cœlestis & spirituum bonorum Creatorem. Quòd enim Marcionem tria Epiphanius, Basilidem quatuor principia statuisse narrat, opiniones fuerunt improbæ & detestabiles: nam πολυθεότης, inquit Proclus Academicus, pura ἀθεότης est, & qui plures Deos infinitásve statuit, Deum verum conatur tollere, ἀπειρία τὸν θεὸν ἀναιρεῖ. Sed do aliarum causarum cõsequutione philosophis cum theologis minimè conuenit. Academici enim & Peripatetici docent Deum causam efficientem esse primæ intelligentiæ (Hebræi Metatron vocant) hanc secundæ causam esse, hanc tertiæ, sic deinceps ad causas vsque vltimas. Quamobrem Iulianus apostata Plat. errorem & Iamblichi præceptoris

sui

ſui ſequens in libro quem aduerſus Chriſtianos ſcripſit in eadem eſt ſententia, & Chriſtiãos eo nomine criminatur, quòd Deum affirmẽt principium & originem eſſe rerum viſibilium & inuiſibilium ſine alio modo: etſi hoc dogma nihil abludit ab ipſo contextu hiſtoriæ ſacræ, dicentis, In principio creauit Deus cœlum & terram, tum creaturas ſingulas, ita vt ex ordine agatur de creatione Angelorum, ne rerum creatio Angelis tribuatur: & homines quoq; arcanorum Legis peritiſſimi his verbis, Deus creauit cœlum & terrã, materiam dicunt formámque innui: vt opinionem eorum euertunt qui non materiam ſed formam ſolùm à Deo factam fuiſſe putant, & materiam confuſam iam antè exſtitiſſe, errore pernicioſiſſimo. Origeni quidem & nonnullis placet Deum ex ordine ſemp infinitos mũdos creauiſſe, & cùm viſum fuit exſcidiſſe, puta elementarem mundum ſepties milleno quoq; anno, cœleſtem verò quadragies nonies milleno: tũc omneis beatos ſpiritus ſibi adunare, & per

Apud Cyrillum cõtra Iulianum.

& per annos mille materiam confusam informémque sinere: deinde virtute sua omnia in statum priorem dignitatémq; reformare. Huic opinioni requiem terræ septimo quoque anno, & annum Iubilæi quadragesimo nono accommodant: ac propterea in creatione mundi aiunt Angelorum creationem reticeri, vt ostendatur eos corruptis mundis antecedentibus immortaleis permansisse, quod Mirandulanus princeps in suis Cabalæ positionibus pro certo habuit. Hæc in arcana sua philosophia Hebræi docent cum Origine: quæ opinio etsi omnibus Theologis non æquè accepta est, quia plus satis videtur in profundissima Dei secreta penetrare, eorum tamen impietatem resecat qui Spiridionem & alios Nicenæ synodi Episcopos ludificati sunt, dicendo mirum illud esse quòd Deus inde à tot centenis annorum millibus, ac potius ab æternitate infinita de mundo hoc tandem faciendo, & quidem breui perituro, ante tria aut quatuor demum annorum millia cogitauerit: etiamquè hoc

Rabbi Iuda, & Leo Hebræus, & alij. lib. περὶ ἀρχῶν.

hoc pacto speciem habitura esset Rabbi Eliezeri sententia, dicentis Deum de lumine vestis suæ tanquam ex materia fecisse cœlos, quod non absimile est à Solomonis dicto qui ante creationem mũdi materiam confusam fuisse docet, & nihil noui sub sole factum. Verumtamen si infiniti mundi alij alijs successissent (quod dogma repudiandum est) fateri tamen oporteret materiam primam à Deo creatam esse: hoc enim sine impietate negari non potest. Alioqui sequeretur materiam æternam esse, causam efficientem æquandam effecto, & alia absurda necessaria, quæ alibi annotauimus sententiæ Aristotelis aduersari ostẽdentis non posse aliter fieri, nec posse à natura cohærere ista, & vnicam primam causam esse demonstrantis: quemadmodum etiam Hebræi, Academici, & Stoici vno ore improbarunt ista, & Plutarchus, Galenus, adeoque ipsi Epicurei deriserunt. Nobis igitur sic constitutum est, Deum ex nihilo materiam creauisse, quod ברא Hebræum significat; sin minus,

Lib. Sapien.

In method. cap. 6.

Lib. περὶ τῆς ἐν τῷ τιμαίῳ ψυχογονίας. lib. de placitis Hip.

nus, עשה facere, vsurpasset, vt cùm Deus
pocrat. & Platonis. hominem de limo terræ fecisse dicitur,
materia quæ antè comparata fuerat, de-
sumpta: quibus verbis mysterium celsi-
us innuitur, teste Rabbi Paulo Riccio,
nempe ex anima intellectum à Deo fuis-
se factum. Atque hoc prætereà in verbis
Psalm. 33. istis obseruandum, *dixit & facta sunt*, ver-
bum אמר ex propria significatione non
solùm esse dicere, sed etiã velle, & sic He-
bræos accipere: cùm De⁹ sermonẽ ad res
creatas, q̃ nondũ erant, non fuisset habi-
turus, sed inde à creatione rerũ Angelos
suos distribuerit, quorũ opera res creatas
instaurat & fouet. Deus autem si quando
efficiens causa, forma, & materia mundi
nominatur, non ꝓptereà cœli aut alteri⁹
creaturæ forma esse intelligendus est, sed
is qui omnib. dat vt sint, & sine quo nihil
potest subsistere. Angelũ cùm dico, om-
nem potentiam virtutémque in genere
volo intelligi quam Deus rebus creatis
donat, & spiritus boni & mali, homines,
venti, ignisq; in Scriptura Angeli appel-
Psal. 103. & 104. lantur. Quod itaq; moueri cœlos cerni-
mus

mus cœlestiaq; lumina, id Angelorũ fit ministerio q̃ ꝓpriè dicuntur angeli, prout Theologi omnes & philoſophi confitentur, adeóq; ipſe Ariſtoteles aiens vt cœli quinquaginta ſint totidem ineſſe Angelos ſeu intelligentias: nõ quòd Deus ſolo nutu nequeat ſine alio modo regere omnia, ſed q̃a magis decet ipſum rebus quas creauit vti. Ideóq; in Scripturà legimus Deum eſſe in Angelorum cœtu, ſe ibidẽ ſpiritus malignos ſiſtere, vt Propheta Michæas narrauit Regibus Iudæ & Samariç, & Deum Satanam in Angelorũ cœtu compellare: quæ Hebræi omnes de ministerio rerum creatarum accipiunt quibus Deus ad ſingula vtitur. Diximus anteà quemadmodũ homines Deus nõ alloquitur niſi per Angelos, ſic nihil in rebus corporeis efficere niſi per corpora cœleſtia, ſiue ordinaria poteſtate vtatur, ſiue extra ordinẽ immediatè faciat: quod Zachariæ viſo demõſtratur lucernarum in candelabro ſeptem (quod in Apocalypſin poſtea fuit translatum, & ibidem interpretatur Angelus ſeptẽ oculos eſſe qui

Iob. 1.

Zachar. 4.

quibus videt Deus) & Angelorum fundentium oleum ex duabus oleis ad dexteram Dei, quos aiunt Hebræi ſeptem planetas eſſe, quibus diuina virtus infuſa eſt per totum orbem manatura. Licet igitur ſempérque licuit cœleſtium luminum virtutem inquirere, modò in cauſis naturalibus conſiſtatur: nam in eo verſatur Dei gloria, quòd per creaturas ſuas res facit tam admirabiles. Hæc ſententia Damaſceni, hæc Thomæ Aquinatis in libro de ſortibus, & altero de iudicijs aſtronomicis, hæc Scoti: neq; amplectendus Lactantij Firmiani error, qui Aſtrologiam, Necromantiam, Magiam, haruſpicinam à malignis ſpiritibus inuentas aſſerit: nam hoc quidem de alijs verum eſt, ſed Aſtrologia effectorumq́; cœleſtium notitia à Deo donata eſt. Et quamuis Caluinus certo (opinor) conſilio, quia Melanchthonem animaduertebat in Aſtrologiam plus æquo incumbere eamq́; magni facere, pro eo ac potuit Aſtrologiam depreſſerit, mirabilia tamen aſtrorum effecta fateri cogitur, hoc vnum ad-

In Theologicis ſententijs.

Lib. contra Aſtrologos.

dens

dens esse Deum superiorem istis omnibus, & qui confidit Deo hunc nihil ab istis debere metuere. Atqui tantumdem Ptolemæus dicit, imperare cœlo sapientem, & Abraham Aben Esra maximus inter Iudæos Astrologus filios Israelis ait non subijci astris, de ijs qui confidunt Deo intelligens: qui verò non timet Dominum, inquit Solomo, transibit sub rota, cœlum procul dubio his verbis, virtutésq; & influentias cœlestes denotans. Eadem ratione Hebræus Philo allegorias Bibliorum explicans, vbi dicitur Cherubinus ante Paradisum gladio flammāte rotam efficere, dicit hoc cœlum flammans esse, luminibusq; abundant cœlestibus, quorum vi & influentia materialem hunc mundum tuetur Deus, hanc verò materiam homini bruto terrenisq; voluptatibus seruienti esse impedimento, ne in contemplationem admirabilium Dei operum assurgat, itaq; efficere vt tanquam in sepulchris, sic in corporibus suis sepulti iaceant: de quibus agit Scriptura Psal. 77. versu 7. dicens, Sicut vul-

In decalogum.

Lib. Pirke aboth.

nerati dormiẽtes in ſepulchris, quorum non es memor ampliùs, & ipſi de manu tua repulſi ſunt: qui locus complures nõ attendentes ad Hebræorum allegorias torſit, à Chaldęo verò Paraphraſte in hãc formam redditur, Sicut occiſi gladio dormientes in ſepulchris quorum non recordaberis ampliùs, & ipſi quidem à facie diuinitatis tuæ ſeparati ſunt, nempe gladio cœlum naturalemq́; eorũ influentiam intelligẽs, qui conditionem quæ à natura eſt & brutam beſtiarum vitam proſequuntur. Quapropter etiam Deus aquas quæ ſub firmamento ſunt, id eſt, cœleſtes influentias dicitur ab ijs diuiſiſſe quæ ſupra cœlos ſunt, id eſt, ab Angelorum & intelligentiarum mundo. Euidentiſſimum verò potentiæ quam Deus cum aſtris communicatam voluit habemus teſtimonium, vbi dicit Iobo, Poteris ne ligare Pleiades, aut ſtellas maioris vrſæ diſiungere? An produces Hyadas & poteris gubernare ſtellas Arcturi? Hic Deus aſtra totius cœli annotauit quæ maximam vim exerunt in hoc elemen-

Iob.33.

tari

tari mundo, prout ſingulis anni tempeſtatibus cognoſcitur in ortu & occaſu heliaco & chronico ipſorum. Deinde verò vniuersè lobo dicit Deus, Scísne leges cœli? túne poteſtatem cœlo daturus es quam habet in terram? Hi omnes loci amplam demonſtrant potentiam, quam Deus corporibus cœleſtibus indidit in hunc elemẽtarem mundũ. Quinetiam Deus creatis cœlorum luminibus edixit vt ſint temporum annorum dierúmq; ſigna: ꝙ ad commoditatẽ numerandi dies referre fuerit ridiculum, quia tot cẽtena ſtellarum millia futura eſſent inania. Atq; hęc quidem magna facultas & virtus admirabilis corporum cœleſtiũ tantum abeſt vt minuat vllo pacto potentiam Dei, vt eam contrà extollat euehatq́; mirificè. Si enim virtute lapidis, herbæ, animalis cognita laudamus Deũ, quanto maius habituri ſumus laudationis illius argumẽtum, ſi amplitudinem, vim, claritatem, celeritatem, ordinem, ſtupendumq́; motum cœleſtium corporum animaduertamꝰ? Ideoq́; Pſaltes lau-

dato Deo istarum rerum inferiorum nomine, cùm ad vim astrorum annotandam venit, extra se raptus exclamat in hanc formam:

Psal. 8.

Suspiciens oculis tua celsa palatia cœlos,
Artifices digiti quos peperere tui,
Lucentémq; globum Lunæ, Titaniáq; astra,
Quæ docta Domini constituere manus:
Ecquid homo est, dico attonitus, quem mente reuisas
Sollicita, cuius te meminisse iuuet?

Enimuerò cœlum theatrum est laudis Dei elegantissimum, cuius luminum effecta quò magis agnoscuntur, eò magis ad Deum celebrandum homo abripitur. Cernentes imperiti plenilunio nouilunióque abundare marinos fluxus, alio tempore breuioreis esse, fluxus quotidie spatio vnius horæ tardari, in eodem agro, regione, climate, sed varijs portubus reciprocari variè fluxus, obstupescũt. Vident piscatores omnia ostracina esse inania: similiter animalia, plantæ, elementáque omnia mirabilem sanguinis, humorum, medullarumque mutationem declinante Luna & augescente sentiunt.

tiunt. Arborem ad ædificandam putatores non cædunt plena, ſed decedente Luna, alioqui lignum ædificijs foret inutile. Eodem tempore inſeritur, plantarũq; radicibus accumulatur: grana & legumina vanno excutiuntur declinante Luna, aliæq; obſeruationes innumeræ à veteribus fuerunt annotatæ, quas videre eſt apud Plinium lib. 18. cap. 32. Critibus febrium morborúmque dies fatentur Medici à Luna gubernari, etiamq; Galenus libros complures ſcripſit de hoc argumento, miratus id quod in horoſcopo ægroti ferè animaduertitur, oppoſitum Soli aſpectum Lunæ aut quaternũ morbis afferre mutationem manifeſtam, itemq; ſi Luna ſtationem oppoſitam aut quaternam aſſequatur ab eo loco vnde inuadente morbo profecta eſt. Conſimiliter in lue peſtilentiáque publica per ſingulos quadrantes Lunæ videmus innumeros ſubita morte concidere. Verumtamen Galenus ab experientia iudicabat, quam ex veterum obſeruationib⁹ didicerat: nam ne verum quidem Lunæ

De diebus decretorijs Hipp. li. 1. προγνωστικῶν.

motum cognoſcebat, vt ex libris ipſius conſtat. Quanto maiore igitur admiratione fuiſſet traductus, ſi aliorum Planetarum coniunctionum, reciprocantium aſpectuum, fixarumq; ſtellarum effecta etiam in corpus & conſtitutionem hominum percepiſſet? Veteres enim hæc axiomata ex multorum ſeculorum experientia annotarunt, Saturno & Mercurio inter ſe in bruto aliquo ſigno oppoſitis hominem qui tum naſcitur balbum ferè aut mutum eſſe: Luna ad ortum poſita eſſe incolumem, defectum patiente non poſſe infantem viuere: nec eum diu viuere qui tum naſcitur cùm Luna in cõiunctione eſt. Arabes deniq; cognita cœleſtium influentiarum in corpora facultate, inaugurari nolebant medicum niſi peritum Aſtrologiæ, & Græci peritos vtriuſq; ſcientiæ Iatromathematicos appellabant. Ne plura, ex cœleſtium rerum profluentia & humores cognoſcuntur, & naturalis corporum humorumq; cõſtitutio: ſed malè audiuit hæc ſcientia, inquiebat Melanchthon, apud multos

propter

propter eorum qui ineptè de ea ſcripſerunt ignorantiam. Aſtrologos verò iudicium facere de animis, ſpiritibus, vitijs, virtutib⁹, meritis, & ſupplicijs indignum eſt: de religione arrogare omnium eſt indigniſſimum: q multi faciunt, eos monetæ adulteratores imitati qui è plantis quidem & metallis quintam eſſentiam extrahunt, mirifica olei & aquæ genera faciunt valde ſalutaria, de virtute metallorum & tranſmutatione acutiſſimè diſſerunt, ſed nihilominus adulterinā monetam conflant: ſic iſtorum Aſtrologorum multi cùm ex horoſcopo humorē & naturalem corporis affectionem explicarunt, ad ea impudenter tranſcendunt quæ corpus non attinent, vt connubia, dignitates, expeditiones, opes, & alia huiuſmodi quibus nihil cum aſtris commune eſt, & ſi quod ius in eas res haberent aſtra, impium tamen foret ſtultiſſimumqúe omnium de eo perueſtigando laborare. Etenim ſi Diuinus falsò prędixerit igne aut laqueo periturū quempiam, tū mille mortes obit ante mortē

ſine occaſione miſer: ſin vera eſt prædi-
ctio, ſemper inquietus eſt geminato ma-
lo. Si cui diuinus falsó affirmauerit ip-
ſum magnum fore & diuitem, hunc eò
ſpe inani perducet, vt bona ſua otioſus &
iners dilapidet: Sin verè, ſpes dilata (ait
Sap.) facit vt homo langueat, adeò vt
cùm res adeſt, iamdiu abſit voluptas. Etſi
in more habet Dominus, vt eos qui ſcru-
tantur iſta fruſtari bono exſpectato ſinat
& malo à quo ſibi metuunt opprimi. In-
excuſabilis verò illorũ eſt impietas, qu
profluentijs cœleſtibus aſſignant religi-
onis dominatum: vt Iulij Materni ſcri-
bentis eum cui Satur. in Leone eſt victu-
rum perdiu, & poſt mortem in cœlos a-
ſcenſurum: itemque Albumazaris affir-
mantis eum qui orabit Deum quando
Luna cum altero planeta (cuius nomen
de induſtria placet reticere) in capite
Draconis coniuncta eſt, imperaturum
petitionem ſuam: quod Petrus de Apo-
no Magorum omnium qui fuerunt vn-
quam Coryphæus ſe expertum narrat, v
homines ad eandem improbitatem per
trahat

trahat. Qua in re gemina est impietas & ignorantia: cùm caput & cauda Draconis nihil ſint aliud quàm duo puncta intercurrentis ſectionis imaginariæ duorumque orbium, quibus nec ſtella nec planeta ineſt, ſingulis momentis variantium. Quamquam maioris adhuc impietatis tenetur Albumazar, quod ex profluentijs cœleſtibus religionum fines auſus ſit circumſcribere, Chriſtianã religionem dicens anno M. CCCC. LX. deſituram, quod tempus ante annos plus centum videmus effluxiſſe. Ineptè ſimiliter Arnoldus Hiſpanus Antichriſtum anno M. CCC. XLV. vẽturum prædixerat; & Cardinalis de Alliaco, qui librum ſuum infarciuit mendacijs huiuſmodi de fine trium religionum agens ſepties mille ſeptingentos quinquaginta octo annos ſtatuit à creatione mundi, aberrans à probato Chriſtianorum Hebræorumq; calculo mille quingentis annis: idémq; Horoſcopum faciens creati mundi Solem ponit in Ariete, quem in Libra fuiſſe docet diſertus

Exod. 23. Iosepho li. 5. antiq. c. 3. R. Abraham Aben esra in cap. 7. Danielis. initiū mundi in Tisri constituunt qui mensis est September.

Bibliorum textus. Primum enim mundi creati diem fuisse eum quem dicim⁹, septimi mensis decimum (in quo Libræ signum est) ex Biblijs sacris didicim⁹. Amplius insaniuit Cyprianus Leonicus memoria nostra: qui religionem Iesu Christi mundumq; finem habituros dixit anno M.D.LXXXIII. & tam grauiter cōfirmat vt dicat, *Proculdubiò alterum aduē-tum filij hominis in sede maiestatis suæ prænuntiat*, idq́; propter coniunctionē summam quæ est in triplicitate aquatica Iesu Christi. Hoc verò in Astrologia insigniter absurdū est, in causa religionis impiū: nullus enim Planeta vnq̄ signum suū stationemq́; euertit: Iupiter autem piscibus cōiungitur in ea cōiūctione abs qua iste metuit tantopere, Iouis cū Saturno, quæ duo signa inter se amica sunt. Cùm autē istud tam seriò confimauerit vt dubitari de eo nefas videretur, quàm stultū illius est hominis factum qui Ephemeridas in triginta annos post cōsummationē mūdi (quod iste fecit) cōscripserit? Neq; verò prudentius Gardanus iudicauit, rationes

iniens

niens horoſcopi Ieſu Chriſti & in Italia Galliaq; excudi iubens, quib⁹ Saturnum in ſtatione nona ſignificare putat deſertam fore religionem, & Martē in domo ſeptima coniunctum Lunæ gen⁹ mortis oſtendere: ridicula omnia, cùm Mars in ſigno ꝓprio, id eſt, igneo verſaretur. Verùm ſummæ impietatis eſt ſiquis religionem aſtris tentet ſubijcere: quemadmodum Abeneſra fecit, qui magnum ducē (quem vocat Meſſiam) Iudæis liberandis prædixit naſciturū anno M. CCCC. LXIIII. nec tamen illud accidit. vt igitur opiniones iſtas diuinationésq; impietatis & ignorantiæ plenas omittamus, eas ſolùm naturaleis prædictiones accepturi ſumus quæ profluentijs cœleſtibus in corpora atque humores tribuuntur. Certum quidem illud eſt, ingenia & mores hominū ad humores ſæpe accedere, vt Galenus ait in libro, Quòd mores humoribus obſequantur: ſed non ſemper eſt neceſſariū, cùm inclinatio ſit à natura ſolùm, ac non neceſſitas. Quum itaq; lingua ſancta (qua Adā, vt eſt in Geneſi,

omni-

omnibus rebus ex proprietate ipſarum, naturali indebat nomina) Saturnum שבתי legimus appellari, id eſt quietum & tranquillum propter naturalem eorum inclinationem quorum Horoſcopum Saturnus obtinet (vt ferè ſunt melancholici, tranquilli, & contemplationum ſtudioſi) aut Iouem צדק. i. iuſtum, quia iuſtitiæ ciuili ſtudere videntur ij quibus Iupiter dominus eſt horoſcopi, aut Martem מאדים, id eſt, robuſtum, propter naturalem inclinationem qua eos afficit quorum præeſt horoſcopo, vt eos quodammodo Martiales reddat aptósq; laboribus, & ſic de cæteris: non tamen continuò neceſſitatem poni opus eſt, ſed inclinationem à neceſſitate liberam. Idem quoq; iudicium facimus de magnis ſuperiorum planetarum coniunctionibus cum differentibus triplicitatibus, poſt quas coniunctiones veteres permagnas mutationes in rebuſpub. atque imperijs annotant accidiſſe: nullam enim hic neceſſitatem adeſſe alibi demonſtrauimus. Nam etiam fieri non

Lib. de rep. & lib.

potest

potest vt à ter mille annis solùm ex quo obseruationes Astronomicæ fuerũt traditæ (antiquissima enim est Sennacheribi Assyriæ Regis) tanta capta fuerit experientia quanta ad iudicium certò faciendum est necessaria. Itaque Ptolemæum videmus & Firmicum Borealibus populis triplicitatem ignis tribuere: Albumazarem verò Orientalibus, & triplicitatem aquarum meridianis, & cum hoc Paulum Alexandrinum & Henricum Mechliniensem facere, Alcabicium verò Capharem, Abenacram, Messahalam, & Zaelem Israelitam triplicitatem terræ Meridianis assignare. Omnino certi nihil potest in futurum de mutatione rerumpub. cõstitui, nisi fundamentum hoc fuerit confirmatum, prout amplius in libris de Repub. declaraui, ac proinde breuior hoc loco futurus sum. Nulla igitur fortuita prædictio statui, nulla vsurpari potest nisi quæ nitatur experientia: quæcunque autem rerum experientia teneatur, tamen dominatus omnium semper est Deo committendus,

de metho. histor.

6. magni introductorij.

In Instit. artis Apotelesmaticæ.

qui

qui Solis & Lunæ cursum potens est sistere, vt fecit postulante Iosua, & solem ad retrogrediēdum impellere, vt fecit cùm vitam regis Ezechiæ annis 15. prorogaret: nec dubium est quin is qui fidem in Deo collocat, superior sit quauis cœlesti profluentia. Quamobrem Platonicus quidam dicebat olim, qui naturam sequitur eum se fato submittere & cursui naturæ singulis rebus elementaribus destinato: eum verò qui à bono spiritu agitur, omnibus fatis potiorem esse. Vt autem maiestas Dei per illam scientiam naturæ astrorum cœlestiumq́; luminum reuelatur, sic etiam contrà damnandæ sunt electionum Arabicarū fraudes, & illicitæ iudicandæ: & de ijs oportet accipi decretum Concilij Toletani primi cap. 8. & Concilij quarti Carthaginensis cap. 89. Naturales diuinationes aliæ plus habent euidentiæ, quæ fiunt ex temporis constitutione, prout ordinaria est illarum experientia. Ex his tota μετεώρων scientia constat, id est, impressionū ignis in suprema regione, aut generatio-

nis imperfectorum corporum in media aeris regione: vt Luna rubens significat ventos, imbres pallida, serenitatem clara. Fumida enim exhalatio quæ gignit ventos similis est fumo quo rubescit flãma, & pruna ex atro carbone rubet, ait Theophrast⁹, quia nigrum & clarum inter se confusa sunt: humidus vapor efficiens pluuiam serenæ Lunæ claritatem adimit: claritas verò nitente aere sine impedimento cernitur. Hæ autẽ naturales diuinationes eò certiores sunt, quòd experientia conueniat causæ, quæ non perinde abstrusa est atque huius inuestigatio cur pluuia hoc potiùs tempore quàm illo decidat. Hîc dicet Astrologus monstrari obseruatione veterum vapores primùm, deinde pluuiam à Luna Hyadibus, Pleiadibus, aut stellis Cancri coniuncta excitari. Sed aliæ alijs sunt certiores in hoc argumento: cuiusmodi illa est ab antiquis omnibus probata & oculis omnium exposita, quarta & sexta Luna si serena fuerit, constitutionẽ Lunę totius certissimè præmonstrare, nisi qua

con-

coniunctio insignis intercidat : sed tamen nunquam huius rei causa fuit ex-
1. Georg. plorata, quod Virgilius optimè annotauit dicens,

Sin ortu in quarto (namque is certissimus autor)
Pura non obscuris in cœlum cornibus ibit,
Totus & ille dies & qui nascetur ab illo
Exactum ad mensem pluuijs ventísque carebunt.

His rebus plenus est Arati liber, quas nihil opus est minutatim pertexere. Taceo naturaleis medicorum prędictiones quę in omnium oculis versantur, & ab Hippocrate Galenóque libris singulis, maximè verò in libro de arte parua exponuntur: vt cùm ait si quis debilitatem neruorum palpitationémq; senserit, eo de podagra ventura confirmari: dysenteriam si à melancholia inceperit lethalem esse, & cætera. Est quoque Phytoscopia, id est, occultarum rerum ex plantis prædictio, vt virga è corylo per medium dissecta si tenetur manu, eò inclinat vbi metalla sunt, quod omnes metallici plurimùm experti sunt: itaque ad augendam corylum metallica terra ipsi apponitur. Hæ

prædictiones omnes experientia cognitæ etsi causas occultas habent & incognitas, naturales sunt tamen: quarum instigatione amplitudo operum Dei & admirabilis forma retegitur. Quemadmodum autem naturales modi, quos Deus cognoscendis occultis rebus & futuris dedit, boni sunt & laudabiles: ijdem quoque sunt modi quos Deus nobis præmõstrauit vt tueamur nos ipsos, nutriamus, induamus, incolumitatem vim & alacritatem conseruemus, & curemus morbos, modò ex animo illud agnoscamus virtutem alimentorum medicamentorúmque & alias occultas vires quæ elementis, plantis, lapidibus, metallis, animalibus insunt à Deo proficisci, qui vires eis cum videtur adimit, frangitq; facultatem panis (vt in Lege Dei est) immittens famem. Qui enim rerum naturalium viribus sic vtitur vt si manarent ab eis, Deo iniuriam facit ad quem laus tota pertinet. Ac propterea Galenus 20. libros quos de vsu partium corporis humani scripsit, postquam admirabilia se-

creta quæ in eis ſunt retexerat, hoc dicto
terminat, videmur nobis elegantem ho-
noris cantum in Dei laudem ceciniſſe:
meliusq́; Seneca reprehendens eos qui
aiunt, hoc aut illud natura fecit, Tu na-
turæ (inquit) Deo nomen mutas: quan-
to pulchrius ſi dixeris, Deus hoc aut illud
fecit? In tota Scriptura ſacra non exſtat
iſtud Naturæ vocabulum, ſed vbiq; dici-
tur, hoc effecit Deus, fecit Deus vt illud
fieret, & tranſitiuum verbum Hebræum
adhibetur חפקיל, quod eſt (vt ita dica-
mus) fecit facere: ſed hoc verbum Græ-
ci & Latini octauo verbo reddiderunt,
cuius verbi abuſus errores non paucos
attulit eorum qui Deo res attribuerunt
maieſtate ipſius indigniſſimas. vt cùm
dicitur Deus rotas è Pharaonis curribus
ſuſtuliſſe, primogenitos AEgypti occi-
diſſe, cum nihil feciſſe niſi per Angelos
conſtat: nam populo ſuo præceperat v
ſuperliminare ianuarum ſanguine Pa
ſchalis agni obſignaret, vt vidēs (inquit
ſanguinem vobis intactis prętercam, ne
que deſtructorem patiar venire in do

mo

mos veſtras. Ita ſolet Scriptura Deo rerum creatarum opera tribuere tam mala quàm bona, vt cùm Eſaias inquit, Nullum eſt malum in ciuitate quod non fieri fecerit Dominus, & Ieremiæ 32. Omne malum hoc venire feci ſuper locum iſtũ: etſi ſpiritus hominéſq; peſſimi plerumque ſunt illius adminiſtri, vt eſt apud Malachiam, Increpabo deuoratorem ne perdat fructus veſtros & vites veſtras efficiat ſteriles: idque adeò quàm ad Deum confugiatur, ne alius quàm ipſe timeatur, néue alteri præter ipſum agãtur gratiæ, aut alterius laudes quàm ſolius Dei prædicentur. Etenim non fugit Hebræos operum Dei & naturæ differentia à Salomone non raró annotata, vt cùm in Prouerbijs allegoricis ait, Filius ſapiens obſequitur mandatis patris, neque obliuiſcitur legem matris, nempe mandata Dei & legem naturæ intelligens. Nam horrendæ omnes idololatriæ inde omnino profluxerunt quòd relictus fuit Deus, bonorum acceptorum honos exhibitus actæq; gratiæ Soli luminibusq;

cœlorum, tum ſpiritibus poſtremò infe-
rioribus creaturis. Atque hoc pacto AE-
gyptij boues adorauerunt, quia maxi-
mum ex bobus emolumentum percipi-
tur, Palæſtini & Amorrhæi arietes quos
vocabant *Eſtheroth*, & quibus veſceban-
tur: qua in re falſus eſt Cicero cùm ait,
Nulla gens eſt tam ſtupida quæ id quo
veſcatur Deum eſſe putet. Hæc igitur ſa-
tis futura ſunt ad demonſtrandum natu-
raleis modos quibus aliquid conſequi-
tur eſſe licitos & à Deo inſtitutos, ſi ad ip-
ſum non ad res creatas honor & laus eo-
rum nomine referatur: ſiue futuris re-
bus abditisq; cognoſcendis ſiue efficien-
dis alijs, vt ſi certorum lapidum planta-
rumq; indicijs ac non diabolicis artibus
metallicæ venæ perueſtigabuntur. Præ-
terire tamen ſilentio non poſſum, quod
Ioannes Picus Mirandulanus Princeps
ſcribit in magicis poſitionibus, natura-
lem Magiam nihil aliud eſſe quàm περάξιν
Phyſicæ, quo reti Satanas nobilia multo-
rum ingenia in naſſam ſuam pertrahit,
ſic fore cogitantium vt naturalium re-
rum

Lib. de natura Deorum.

rum facultate virtutes cœleſtes non attrahantur ſolùm, ſed etiam vi quadam compellantur. Idem verò poſitione 24. confirmat nihil figuris & characteribus in Magia eſſe valentius, & poſitione 21. barbaris & ἀσήμοις vocibus plus ineſſe virium quàm ijs quæ aliquam habent ſignificationem: quarum rerum vanitatem ac impietatem potius antè oſtendimus. Verùm vt fraudis iſtius arcanum retegatur quod idem autor aut quiſquis fuerit abuſus nomine illius conatur tegere, poſitione 25. in hymnos Orphei hæc verba legimus, Fruſtra naturam adit qui Pana non attraxerit, id eſt, Satanam non inuocauerit. Panos enim appellatione veteres omnes eum intellexerunt qui Hebræis eſt Satan, terroréſque Panicos dixerunt eos qui à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniaci agitantur cùm malignos ſpiritus ad vexandum ſe irruentes fugiunt: & Plutarch. libro de Oraculorum defectu principem dæmonum magnum Pana vocat, ad cuius mortem alij dæmones clamoribus magnis flebi-

liter eiulantes auditi sunt Tyberio Cæsare imperium obtinente: quam historiam Eusebius quoq; confirmat in libris de præparatione Euangelica. Similiterq; positione 11. per Leucotheam Lunam intelligit, quam Hebræi לבנה id est, albam vocant, & positione 19. dicens nihil esse quod in Magia effectum sine vesta consequatur, sacrificia igne confecta intelligit. Idem ex Cabala pestilentem Magiam efficit & fundamenta Legis Dei prorsus euertentem, vt facilè agnoscet quisquis ad rem propriùs attenderit. Cùm enim Cabala nihil sit quàm recta diuinæ Legis interpretatio quam litera adumbrat, hic contrà eò solùm spectat vt literarum & characterum vi faciat miracula. Hanc fraudem placuit retegere, vt quicunque Agrippam magorum magistrum legerint & qui idem sentiunt, se porrò non sinant decipi, lapidibus, plantis, alijsq; rebus naturalibus abutentes ad virtutes & profluentias cœlestes attrahendas. Quamobrem Hippocrates libro de Morbo sacro Magos detestatur qui se

co

eo tempore iactabant Lunam attractu-
ros: hoc enim (inquit) foret Deos pla-
nis subijcere, & cœlum terramq; homi-
nibus mancipare: quod & principijs na-
turæ & ipsi contextui sacræ Scripturæ in
Iobo aduersatur, vbi Deus legum quas
cœlo terræque tulit mentionem facit.
Quinetiam technam hanc demonstrãt
characteres ipsi & figuræ diabolicæ, bar-
bara vocabula, & quæ nusquam intelli-
guntur, quæ nihil cum elementis com-
mune materia formísve naturalibus aut
qualitatibus habent, quæcunq; tandem
illæ sint. Non sunt igitur artes, vanitates,
& superstitiones Ethnicæ idololatrarum
Magorumq́; velandæ naturæ nomine:
vt pleriq; Magi olim persuadebant artes
suas in sola plantarum, animalium, lapi-
dum, metallorum, cœlestiumq́; corpo-
rum facultate positas esse: quod Arabes
quoque docent vt scientiæ suæ dignita-
tem, Magis impunitatem comparent, A-
uicenna, Algazel, Alpharabius, & Agrip-
pa memoria nostra: ac propterea opinio
hæc quondam inualuerat, vt est apud

Plinium lib. 26. cap. 4. AEthiopide herba amnes ac ſtagna ſiccari coniecta, tactu clauſa omnia reſerari: Achimenide coniecta in aciem hoſtium trepidare agmina, ac terga vertere: Latacen dari ſolitam à Perſarum rege legatis vt omnium rerum copia abundarent, id eſt, regia diplomata quæ terrorem omnibus populis incuterent. In eodem numero ponimus quod Plinius de Verbenaca ſcribit (Græci ἱερὰν βοτάνην dicunt) febres abigere, amicitias conciliare, nulli non mederi morbo: quod Plinius ipſe ridet omneſq; medici, quibus diuturna experientia conſtat nihil horum Verbenacam poſſe, neq; valentiſſimam omnium Cynocephaliam, neq; Homeri nepenthes, neque herbam Moly, quam Plinius non iniuria ridet: non quòd multi velut theſauri non ſint in rerum natura conditi, qui indies reteguntur, in primis verò igne quintam eſſentiam abſtrahente: ſed hæ vanitates, quas recordatur Plinius, non comparent vſquam. Simile quoq; iudicium de eo facimus quod Plinius ex Demo-

Democrito narrat, aues quosdam esse quarum confuso sanguine serpens gignatur, quem quisquis ederit intellecturus sit alitum colloquia: quid si etiam dixisset vitulorum? item de adamante aduersus incantationes, coralio rubro aduersus carmina, iaspide contra dæmonum vmbras, Lycurio contra præstigias, & de eo quod Dioscorides lib. 5. cap. 15. narrat pulueratum lapidem Memphiticum & cum vino & aqua potum stupidum planè hominem reddere. Diuinas prædictiones siue prophetias neq; à natura neq; ab humana voluntate diximus procedere, sed à pura Dei inspiratione sine modo vel Angelorum opera: Naturales verò prædictiones fieri per cognitionem causarum effecta sua antecedentium, & naturales rei alicuius assequendæ modos communi ratione nosci, si à causis ad effecta venias. Humanæ autem prædictiones etsi quodammodo à rerum natura pendent, humanæ tamen eò dici possunt quòd neque semper certæ sunt, vt natura est, neque semper

Lib. 10. nat. hist. c. 49. Gellius libr. 10. cap. 12. Philostratus Lemnius.

incertas, siue propter causarũ ignorantiam, siue propter ingenij humani imbecillitatem: & eas quisque in sua conditione facit ab experientia. Exempli gratia, Politicus videns in Republica impunè abire scelera & sine præmio merita, prædicit illius casum: cùm autem prædictio hæc neque ex causis naturalibus pendeat, neq; speciatim sit ei à Deo exposita, humana potest appellari, & ea quidem licita, sed nõ pro certa & indubitata affirmanda: hoc enim pacto inuolaretur in consilium Dei, qui sæpe contra vim omnium sartam tectam ciuitatem bonorũ votis precibúsque præstat: Itaq; Deus Abrahæ promittebat, si decem homines à sceleribus Sodomæ integros offenderet, non esse regionem ab ipso perituram. Verùm si quando bonos & virtutis studiosos viros à Deo subinde recipi in cœlum videris, tum ne dubites imperium illud propediem grauissimis procellis ruiturum. Quemadmodum autem homini politico suæ prædictiones sunt, sic etiam procellas, ventos, imbres, tempe-
statesq;

ſtatesq́; naucleri præuident ab ordinaria experientia, vt cœleſtium motuum ſint imperitiſſimi: paſtores quoque ſi putre iecur leporinum viderint, luem ouium prænuntiant: ſimiliterq́; agricolæ cum ſinapi viderint, aut dẽſitatem baccarum quas *Ribes* vocant, aut quid ſimile animaduerterint quod experientia ſine cognitione cauſarum naturalium & reuelatione diuina didicerũt, fertilitatẽ anni præſagiunt. Hæ autẽ prædictiones, niſi qs eas ꝓ indubitatis affirmare & teneri velit nõ ſũt illicitæ, vt neq; in pari cauſa Metopoſcopia, q̃ ex ſola vultus inſpectione interiores hominis perturbationes dijudicat: è quibꝰ aliæ ſunt naturales, vt ſubitꝰ rubor pudorem, pallor metum denotat, quibus ſunt naturales cauſæ: aliæ humanæ potiùs quàm naturales, vt micãtes bubonum oculi crudelitatem plerunq; deſignant (quales Sylla & Cato Cenſorius habuit) & ſanguine guttati: eademq́; ratione ſimi dicuntur impatientes atque cholerici, naſones contrà plus valere prudentia & patiẽtia. Atque hoc quidem

epithe-

epitheton inter cætera ſibi Deus arrô-
Exod. 34. gat, qui Moſen alloquens proprietatibus decem hanc adijcit ארך אפים, id eſt, magno naſo, vt Hiſpanica editio Complutenſis & Antuerpiana ad verbum exprimunt, & alijs quoq; Bibliorum locis Deus magno naſo vocatur, quod omnes interpretes exponunt patientem, vt contrà קצר אפים breui naſo, Hebræi promptum ad iram vel iracundum interpretantur. Quæ res pariter oſtendunt licere vti naturali Metopoſcopia, cuius Orientales populi admodum periti ſunt. Sed non continuò perpetua lex inde cõficienda eſt: homines enim ita perſonatos inuenias tantóq; artificio & fuco ingenium ſuum obuelãtes, vt eos non ineptè dominos ſuorum vultuum nominaueris, à quibus deluſi multi locum dederunt prouerbio, Fronti nulla fides: qua ratione Alcibiades in cachinnum effuſus eſt, cùm Zopyrum phyſiognomonẽ de Socrate dicentem audiret eum mulieroſum, adulterum, & iracundum eſſe, quod Socrates quidem fatebatur, ſed muta-

mutatum ſe amore ſapientiæ. Itaque hominem videmus facie virginea, animo leonem eſſe, vt erat Alexander magnus, & contrà qui leo videtur fronte, animo eſſe leporem. *Humana igitur eſt Metopoſcopia cum ſuis prædictionibus ob incertitudinem ipſius, licet Ariſtoteli liber Phyſiognomiæ Metopoſcopiam continens (qui nihil Ariſtotelem ſapit) tribuatur. Chiromantiam verò vel Chiroſcopiam in numero Phyſignomicarum artium poni inſulſum eſt, cùm inter principia magiſtrorum qui de ea ſcripſerunt non magis cõueniat quàm inter ignem & aquam, prætereáque lineamenta mutentur plurimùm, neq; exſtent vnquam in puerili, virili, & ſenili eiuſdem hominis ætate ſimilia. Omitto populareis prędictiones cæteras, quia numero iſto indignæ ſunt: vt ſi ranæ plurimùm coaxauerint, ſi mergus in aquam inuolet, ſi grues ab aquis auolent, portendi pluuiam, & ſimilia innumera quæ humana ſunt & bona ex parte appendent cauſis naturalibus. Aliæ quoque prædictiones

huma-

humanę in vſu ſunt quamuis reipſa illici-
tæ, quia ſuperſtitioſam fidem, metum à
rebus vanis, & diffidentiam à Deo velut
comites adiunctas habēt. Hoc enim cer-
to eſt certi⁹, quiſquis prædictiones ſuper-
ſtitioſas aut timet aut credit, eum ſemper
potentiæ Dei diffidere: vt qui olim domo
exiens ad limen offendebat pede, præci-
piebat animo infortunium (quod Bruto
eueniſſe aiunt quo die occidit Cæſarem)
aut cui annulus excidebat cùm ſponſus
in ſponſæ digitum eſſet inſerturus. Simi-
liter apud antiquos fuit coniectatio (pal-
mirum augurium dixerunt) ex palpitan-
te membro, quod certè naturale eſt &
naturaleis cauſas coniunctas habet. Sed
hæc iuſtiſſima eſt à Deo vltio, quòd ij fe-
rè qui credunt iſta, ac non ij qui ludificā-
tur ea, opprimūtur malis. Quamobrem
Cæſar nunquam rationem iſtarum va-
nitatū habuit, & ipſi contrà ſucceſſerunt
omnia quàm diuini prædixerant. Nam
cùm è naui deſcendens in Africam re-
pentè cecidiſſet, quamuis hoc argumen-
to malè ominarētur augures, dixit, teneo
te Afri-

te Africa, & tribus victorijs insignibus reportatis inimicos omneis post dies paucos profligauit. Similiterq; prælij Pharsalici (vbi Pompeium superauit, qui longè maiores habebat copias diuinosq; omneis antè prælium adhibuerat) exitum noluit vnquam à Magis percontari. Multorum principum historias annotauimus, qui consultis diuinis perierunt miserè. Ariouistus Germanorum Rex quadringentis hominum millibus instructus cùm de die conflictus mulieribus Sagis haberet fidem, & inire prælium ante nouam Lunam ab illis vetaretur, Cæsar re (vt scribit) cognita statim commisit prælium atq; superauit. Sed ne longè exempla petantur, fuit qui per Magum exitum Patauini prælij voluit cognoscere, &, visis hostium copijs, responsum par priscis oraculis reportauit: exitus verò toti Galliæ fuit luctuosus. Sed de his rebus seorsim postea dicturi sumus. Alterum nostra memoria exemplum fuit in Rege Sueciæ: nam literis ad Principes Germaniæ scriptis anno M. D. LXIII.

expo-

exponitur Henrico Suecíæ Regi Sagas fuiſſe quatuor, quæ ſe gloriabantur effecturas ne rex Daniç victoriam conſequeretur: ſed vna iſtarum maleficarum capta non impediuit carnificem quin viua igne conſumeretur, & Rex Sueciæ poſt annos quatuor à ſubditis interceptus, dignitate ſpoliatus, & in vincula, quibus adhuc tenetur, coniectus eſt. Hactenus de humanis prædictionibus: nunc de illicitis modis videndum eſt.

De modis illicitis ad perueniendum eò quò intenditur. CAP. VI.

DIximus eum Magum eſſe qui diabolicis modis atque illicitis ſciens prudens ad aliquid conatur peruenire: iam igitur modos illicitos cognoſci neceſſe eſt. Ac modos quidem eò quò intendit animus perueniendi (ſi licitum eſt) ope Dei, aut medijs quæ in rebus creatis exhibet tum naturalium cauſarum conſequutione tum effectorum inter ſe cohærentium, aut denique libera hominis voluntate, iam declarauimus. Sed ſi

qui

qui rem licitam conãtes assequi ad quam neq; natura, neq; facultate humana adiuuentur, Deum qui omnia potest minimè accedẽtes non ritè sed tentandi gratia fecerint, aut si bono quidem animo sed rebus secundis à Deo discesserint, adeò vt in aduersis ab ipso deserantur, illiciti sunt modi: vt cùm Deus inquit apud Ieremiam, Si Moses & Samuel me nunc orarent vestra causa, non exaudirem eos (hi autem ante secula multa obierant, & dum in viuis essent, solebant iram Dei precibus suis mitigare) & alibi Prophetæ imperat, Ne ores pro isto populo in bonum, nam neq; ieiunijs neq; precibus & sacrificijs illorum exaudiam ipsos, sed fame & peste consumam. Eos enim oportuerat cœlos precibus perrumpere, & in Dei fide persistere, qui minatur quidem vehementer sed repente sedatus est, vt ait Ionas. Huic Deus prænuntiauerat se Niniuen intra quadragesimum diem euersurum esse: cùm autem populus, qui res creatas vt Solem & Lunam adorabat, & omni idololatria magicisque artibus

Iere.14.

circumfluebat, præ ſe ferret magnam reſipiſcentiam, Deum quoque pœnituit: quod Ionas indignatus factum cum Deo
Ionæ 4. expoſtulauit dicens, Nónne ſciebam te Deum eſſe mitem, miſericordem & clementem præ omnibus, & vltionis, quam inſtitueris, momento vno pœnitere? Vir autem impatiens deſperat & diabolum ad opem aduocat, vt Saulem regem vidémus cùm de euentu inſtantis prælij Deum, Prophetas, & Sacerdotes conſuluiſſet, ad cognoſcendum ſuæ rei exitum ad Sagam abiuiſſe. Alij theſauris inueniendis, alij depellendo morbo, alij voluptatibus perfruendis, alij conſequendis honoribus & dignitatibus, alij futuris rebus aut abſentibus percipiendis, alij omnium peſſimi hoſtibus vlciſcendis accerſunt diabolum: qui vocatus non ſemper reſpondet, quamuis ſit præſens & propinquus non ſolùm quærentibus ipſum, verumetiam faſtidientibus (vt alibi oſtendemus) ſed importuna frequentia rogari expetit. Qui autem ex Magis Deo renuntiant, & ad Satanam conuerſi dant

expreſſa

expressa cõuentione fidem de obsequio, seruitute, submissione, & adoratione huic exhibenda, hi Magi, vt qui maximè, sunt detestabiles. Sunt etiam qui vt illud sciant quod expetunt Satanam horrent consulere, sed Magos adeunt intrepidè, modò non intersint sacrificijs: quo facto penè tam grauiter Deus offenditur quàm si Diabolus ipse adiretur: item qui Satanam nõ essent accessuri vt leuentur morbo, sed non dubitant tamen Magos consulere qui Diabolũ precantur coràm vt sanet ipsos: quemadmodum nuper in Vallo (hoc suburbij Laodunensis nomẽ) quædam malefica mulierem miseram grauissimè decumbentem sortibus liberauit, cùm procidẽs in genua demisso in terram vultu Diabolum magna voce sæpius inuocasset vt curaret mulierem, & verbis aliquot enũciatis bucceam panis dedisset ei comedendam: atq; hoc modo curata est. Quod quidem planè tantidem est, ac si ægrotans ipsa Diabolum de valetudine orauisset: itaq; præstaret vel crudelissima omnium quæ vnquam co-

Leuit. 19, & 20. Deut. 18.

 gitari

gitari possint perire morte quàm eo pa-
cto curari. Sunt item alij qui neq; cum
diabolo neq; cum Magis consociari vo-
lunt, sed diabolicis modis abutuntur
quos Magi ope diaboli soliti sunt exse-
qui: hic enim modos istos vsurpantibus
præsto est consiliáq; eorum dirigit. Atque
hæc tacita cum Satana conuentio est, v
Augustinus ad distinguendam conuen-
tionem expressam definiuit. Hic enim &
item Aquinas, Durandus, AEgidius Ro-
manus, alijq; theologi vno ore duas esse
cum Satana pactiones docent, vnam ex-
pressam quam faciunt Necromantici &
Magi illi qui adorant ipsum, alteram ta-
citam siue implicitam qua tenentur o-
mnes idololatræ & quicunque sciente
hærēt superstitiosis obseruationibus na-
turali causa vacantibus. Hæc illorum
definitio. Certum quidem est, eum qui
ex volatu auium successum instituti si
itineris cupit cognoscere, vt religiosè ve-
teres factitarunt, Magum dici non posse
neq; expressam tacitámve cum Satana
conuentionem iniuisse quamuis sit ido-
lolatra

Idolatra, neq; tam grauiter offendere quã si quis nesciens à Deo interdici fecerit curiosè: vt etiam qui curiosè aut per errorem facit non ita offendit vt qui sciuit vetitum esse diuina lege, ac propterea voces, *Sciens prudens*, ad definitionẽ Magi adiecimus. Sed ille omnino tenetur culpæ qui interdicto legis diuinæ cognito & contempto se addicit istis, ac proinde cõmuni cum Magis supplicio plectendus, etsi leniore quàm esse illorum debeat qui expressa conuentione cum Satana deuincti sunt. Verùm vt Sortilegi vocabulum exponatur (hoc enim frequens Magorum genus est) is est propriè qui sorte vtitur & in actionibus illicitis conicit sortes. Quædam enim sors lege Dei, quædam politicis legibus probata est. Iosuam videmus cogniturum quisnam anathema cepisset Ierichunte, sortem de toto Israelitarum exercitu coniecisse: similiterque Samuelem cùm Rex habendus esset coniecta sorte dixisse, Domine da sortem (quem morem amoliendæ potestatati & sorti diabolicæ veteres vsurpa-

κληρομαντεία.

 surpa-

ſurpabãt) tum Beniaminis tribui ſortem accidiſſe, deinde ſortitione de principib. familiarium facta familiã Cis obueniſſe, è cuius domeſticis coniectam ſortẽ Sauli accidiſſe, quem Deus regem in populum ſuum declarauerat: ne quis ſceptra regaléſq; coronas putaret fortuitò obtingere: Saulem poſtea de toto exercitu ad cognoſcendum, quis ieiunij legem feciſſet irritam, ſortitione facta deprehẽdiſſe Ionathanem, qui ſolus contra interdictum
Leuit. 16. Regis mel comederat. In Leuitico quoque legimus ſortem in duos hircos fuiſſe coniectam, vnum ſacrificandum Domino, alterum Zazeli committendũ: quod myſterium LXXII. interpretes nolentes Ethnicis reuelare, Zazel ἀποπομπαῖον reddiderunt, id eſt, emiſſarium, quia emittebatur in deſertum neque inueniebatur ampliùs. In Actis quoque Apoſtolorum legimus ſortitionem Matthiæ & Barnabæ fuiſſe factam. Idem inter Ethnicos pariter fuit obſeruatum. Etenim ſi qua tempeſtas grauis incumbebat mari, ſortem conijciebant nautæ, & qui ſortę
obue-

obuenerat mittebatur in mare, vt Ionæ factum est. Ordinariè item frequentatur sors in successionibus diuidundis & bonis communibus, populorum legibus permissa, & valde necessaria rixis & contentionibus quæ infinitæ forent euitandis. Sic Romani in causis publicis sortiebantur Iudices, & magistratus prouincias oneraq;, nisi inter ipsos aliter conueniret, quod Latini dicebant sortiri aut comparare inter se prouincias. Hinc sæuissimi illius belli inter Marium & Syllam occasio, quòd bellum in Mithridatem sortitione obtigisset Syllæ, & Marius libello ad populum sortitionem voluit eripere. Ex his igitur constat ex se licere sortem si res merebitur, & verba illa, Domine Deus cedo sortem, quæ in Scriptura sacra sunt tenebuntur, non autem Mercurius (quod faciebant Græci) κληρωτὴς inuocabitur. Græci enim principio Hermem siue Mercurium (id folio nomen oleagino) immittebãt in κληρωτίδα καδδον, tum iniectis sortibus Hermem ante omnes è cado educebant:

Ionæ 1.

L. sed cũ ambo. de iudic. ff. l. si duobus. commun. de leg. C. & c. sors. & c. hi qui. & ca. illud. 26. q. 2. & ca. vl. de sortile.

Asconius in Verrianas.

bant: quæ ratio Ethnica vt corrigeretur, Christiani cùm sortiuntur Regem, primam Dei educunt sortem. Verumtamen ne hoc quidem satis est, ad sortitionem inuocari Deum, sed religionem oportet adhiberi ne alijs in rebus quàm necessarijs vsurpetur, vt sũt eæ quas modò diximus: alioqui si quis res leues sortiri, aut curiosa mente experiri, aut in consilijs publicis bellúmne suscipiendum aut aliquid magni sit instituendum volet cognoscere, sortes conijci indignum est: sic enim Deus tentatur, quod disertè prohibetur lege. Itaque in causis huiusmodi Dauid sanctiqúe homines consulebant Deum, qui voluntatem suam aut per Prophetas, aut per Sacerdotem Ephod & Pectorale (de quibus antè diximus) gestantem exponebat, aut per somnia & visa consulentibus reuelabat: cumque in rebus omnibus grauissimis homines sancti consilium à Deo postulassent, si quando non respondebat, lætum tamẽ rei euentum dabat, si quidem res bona esset, rectusque animus consu-
lentis

lentis. Cumq; pacem Iosue Deo inconsulto cum Gabaonitis pepigisset, ab ijs deceptus est, quia Deum (ait Scriptura) non consuluerant. Quamobrem iustius adhuc fuerit diabolicas sortes reprobari in quibus Deorum exterorum inuocantur nomina, vt olim fuerunt Eliensium, Lyciorum, Prænestinorum, & Antiatium sortes, quas hic exponi non est opus, sed magis sepeliri obliuione sempiterna. Illicita quoq; est Astragalomantia, ex tesserarum & ossiculorum iactu inquirens quid fieri, quid mitti oporteat: etsi veteres non raro, & nostri hodie plurimum abutuntur: vt ter à Germanis sortem fuisse iactam testatur Cæsar ad cognoscendum, Marcúmne Valerium legatum ipsius necaturi essent, eumq; sorte euasisse. Eodémque iure par esset omnes sortitionis ludos omnemq; aleam exterminari, prout Martia lege & alijs antiquis legibus interdicuntur. Similiter nefarium est & diabolicum omne sortis gen⁹, quo res aliter quàm quibus modis diximus perquiruntur: vt olim fuerunt Home-

Ἀστραγαλομάνται.

ricæ & Virgilianæ ſortes, & cùm primus verſus ex aperto Homeri aut Virgilij volumine applicabatur ſorte: item cùm obſeruatur apertura Euangelij, vt iam olim abiectis Homeri & Virgilij ſortibus fuit factitatum (quod genus vocabant ſortes Apoſtolorum & Auguſtinus ad Ianuarium ſcribens improbauit) & receptum memoria noſtra Dodecaderon, & ad præcipiendos caſus Paſtorum ludus: quæ omnes formæ improbæ ſunt & diabolicæ. His ſortibus illicitis Geomantiam annumerabimus aliam artem diabolicam, quæ libris editis & excuſſis inualuit maximè, ſitam in alea & fortuito illius iactu qui puncta ſignauerit è quibus figuræ quindecim conflantur. Idem iudicium de Tephramantia, quæ fiebat è cineribus (vt è terra primùm Geomantia à qua hæc diuerſa eſt) iam inuſitata arte & quã nolim explicare vt ſepulta maneat: item de Botanomantia & Sycomantia ineptioribus artibus & planè ridiculis, in quibus prout folia vento per noctem agitata inter ſe concurrebant fiebat

Γεωμάντεια.

Τεφραμάντεια.

Βοτανομάντεια.

Συκομάντεια.

ebat coniectatio. Etſi hæc ab illa diſcrepat cuius Virgilius & Liuius meminerunt, cùm ſacerdotes folijs ſuper puluinaria poſitis inſcribebant eorum nomina qui poſtquàm idola adorauiſſent ſciſcitabantur veritatem: huic enim coniuncta ſemper eſt plana idololatria, illi verò minimè. In eodem genere ſunt Onomantia & Arithmomantia, quæ fiebat ex eo numero quem literæ proprij alicuius nominis deſignabant in numerorum ordinem relatæ, prout accommodari poterat aliqua ſignificatio. Hæc autem Latinis ſolùm recepta eſt. quamuis numerorum qui extant tabulæ non cõueniat planè cum facultate literarum numeros ſignificantium: nam litera M q̃ deſignat mille, non amplius LXXVIII. in tabula efficit, & C deſignans centum, non amplius VI. Quibus tamen in pretio eſt iſta diuinatio, ij numeros beſtiæ in Apocalypſi ex his literis & quidem ita numeratis ſolent interpretari. Nominum verò & cognominũ anagrammatiſmi omnino ſunt ridiculi, cùm ſignifi-

[Margin notes: Li.6. Aen. Lib.22. — Ὀνομάντεια. — Ἀριθμομάντεια. — Numeri ſunt 666. & 1260. — Ἀναγραμματισμός.]

cationes

cationes ex diametro aduersantes transpositio literarum afferat. Primus horũ autor exstitit Lycophron Chalcidensis, quibus si habetur fides, etsi à sorte non pendeant, ad sortem tamen pertinent illicitam. Veteres autem aliud sortis genus vsurpauerunt quod dixerunt Alectryomantiam, à gallo gallinaceo quem Solis, Dei diuinationum, altem esse prædicabant. Hac vsus est Iamblichus, vt cognosceret quis post Valentem imperio potiturus esset, & quatuor has literas θεοδ, à gallo comperit exaratas: quod vbi resciuit Imperator Magos amplius centum occidit, cùm Iamblichus sibi vitam veneno ademisset, nobilesq; viros omneis quibus Theodori, Theodoti, Theoduli, & similia fuerunt nomina, è medio sustulit. Sic diabolus seruis suis mercedem pendit. Formam diuinationis istius reticebo: vtinam verò authores eã omisissent: hoc enim planè impium est & diuina lege disertè cautum, Non inueniatur (ait lex) in te sortilegus, quia est abominatio Deo tuo. Quo in loco ponitur

[Margin: Ἀλεκτρυομάντεια. — Deut. 18.]

nitur vox *Menahes* ducta à verbo Manah מנח, significante numerare aut characteras inducere, quia ſortilegia, omnéſque ſortes magicæ (ſunt autem infinitæ) ex characteribus numeriſq; pendent: ſic ſpeciei frequentioris nomen generi ſcientiarum iſtarum συνεκδοχικῶς tribuitur. Alioqui propria ſortis apud Hebr. appellatio eſt *goral, pur, ſoles*, quæ non continentur interdicto legis, ob eas cauſas quas ſuprà explicauimus. Notandus verò diligenter Scripturæ loc⁹ interdicta diuinationum genera complectens. Primum eorum eſt qui liberos per ignem tranſmittebant, quod Rabbi Maymonides ſine eorum concrematione dicis cauſa ſcribit obſeruari: cùm tamen horrendis ſacrificijs conſumptos fuiſſe legamus Regis Manaſſis & Hyrcani tempore, & obſeſſum quoq; Idumæorum Regem in muro coram hoſtibus filium ſuum immolaſſe, quo ſpectaculo perculſos hoſtes obſidionem ſoluiſſe, vt apud Ioſephum oſtenditur. Secundum legi Dei vetitum eſt diuinus, קסם, à verbo quod lata ſignificatione de-

מנח, ſupputatio: vnde Arabicum Almenach id eſt ſupputatio, vt Arabica lingua ex Hebræa nata eſt.

Deut. 18.

ne de-

ne docere eſt, prout accipit Michæas cap. 3. dicens Iudices pecunia iudicant, & Sacerdotes diuinant argēto: interdum verò bonam diuinationē denotat, vt Prouerb. 16. ſed in malam partem plerumq; ſumitur pro omnibus illicitis diuinationibus, vt Deut. 18. Num. 23. Ezech. 13. & 1. Sam. 15. quibus locis omnia genera cōprehendit quę ſpeciatim poſteà enarrantur: nempe מעונן *megonem*, id eſt eum qui dubitantibus de eo quod ſuſcepturi ſunt reſponſa dat, à verbo ענה reſpondere, hunc interpretes verterunt augurē, noſtrates à Iudæis hanc vocem aſſequuti, incantatores pro *Megonim* appellant *Maiſtre gonim*. Tertium qui in lege dicitur מנחש *Menahes*, id eſt (vt propriè reddam⁹) calculatorem, quem Rabbini vocant ſortilegum, in ſortes & numeros incumbentem. Quartum מכשף *mecaſeph*, præſtigiatorem, à verbo כשף quod eſt oculos hominum faſcinare (vt fit malignorum ſpirituum opera) quibus incantatores iungendi ſunt, Hebraicè *malebeſim* à verbo *Lahas* murmurare & ſuſurrare, quos

re, quos 72. interpretes ἐπαοιδοὺς, Hiſpani *Hechiezeros* vocant, Antonius de Turca meda lib. 3. horti ſui definit eos qui tacitè inuocant dæmonas & Magiam naturalem confundũt cum diabolica. Quintum חבר *chober* aſſociatum, ea conſociatione puta quæ in ſaltationibus magorum & conuentibus obſeruatur, à verbo חבר aſſociare: hunc nos propriè ſortiarium appellamus, Hiſpani *Bruxo*, Germani *zauberer*: ſextum שאל אוב *Schoel ob*, rogantem ſpiritus, à dictione אוב lagenam aut vas cauum ſignificante: malignorum enim ſpirituum oracula è ſpecubus dehiſcentis terræ petebantur, vnde vox *oraculi* ſumpta pro foramine ab ore paruo terræ hiantis, quod Latini dixerunt oraculum: ſeptimum ידעני *Ledehoni*, à verbo ידע ſcire, vt vocem δαίμονα ſciẽtẽ, Euſtathini⁹ Homerũ quaſi δαΐμονα oſtendit fuiſſe dictam: hunc Interpretes exponunt Magum, quo ſapiens & doctus Perſarum lingua denotatur, Hebræi verò in libro ſexcentorum tredecim mandatorum diuinæ legis, voce *ledehoni* eos

ſigni-

ſignificari tradunt qui diabolum conſulunt latentem in oſſibus beſtię quam vocant *Iadoha*, aſpectu enecantis & quam eminus ſagittis oportet transfigere. Athenæus eam κατωβλεπάλα nominat, quã inſtar vituli eſſe narrat, ſemper paſcere, oculos vix poſſe attollere, & tũ eos quos inſpexerit enecare: Marium Conſulem bellum in Numidia gerentem, poſt iacturam aliquot militum de capienda vna laborantium, è longinquo telis occidi curauiſſe, & pellem miſiſſe Romam, quæ in æde Herculis fuit repoſita: quod in noſtris commentarijs ad Oppiani de venatione librum annotauimus: octauum דרש אל המתים cõſulentem mortuos, id eſt, Necromanticum. Hæc omnia ſubijcitur eſſe abominationi Domino. Pharaonis Magi in Exodo appellantur *Quoſemim* Hebraica voce, & *Chartumim* AEgyptia, quos interpretantur multi Genethliacos: ſed nihil effectis Magorum AEgyptiorum cum Aſtrologia, nihil cum Aſtrologis, qui neque virgas ſerpentibus commutare, neque ranas formare

mare possunt. Hactenus de sortilegijs quæ sorte fiunt, de alijs postmodùm dicturi sumus. Sed hoc intereà obseruandum, nostratibus propriè eos non dici Sortiarios, qui cõiecta sorte bonum aut malum euentum præcipiunt animo (quamuis hoc quoque sit genus sortilegij) sed eos potissimùm qui per vias serunt, aut ad stabulorum limina ferales infodiunt pulueres, ad eos qui supergressi fuerint exstinguendos. Quamobrem non rarò sortes amicos sortilegorum inuadunt, aut eos quibus non malè cupiunt, vt suo loco demonstrabimus. Iam verò percurramus alias artes & modos illicitos eò perueniendi quò intenditur, quos modos in Lege sua prohibuit Deus.

De Teratoscopia, Aruspicina, Orneomantia, Hieroscopia, alijsq́ similibus.

CAP. VII.

TEratoscopia est ars quæ obseruat miracula, eorumq; peruestigat causas, effecta, & significationes: Orneomantia, quæ auium intuetur motus ad

res futuras prænoſcendas: Hieroſcopia, hoſtiarum & ſacrificiorum cõtemplatio eſt ad explorãdam rei futuræ veritatem. Latius patet Aruſpicina, vt quæ aeris, fulminum, tonitruum, fulgurum, monſtrorúmq; obſeruationes continet, auguralẽq; ſcientiam totã vniuersè, in qua non omnia criminanda ſunt, ſed res bonæ à malis diſtinguendæ. Etenim quæcunque monſtra ſignaq; præter naturæ ordinem offeruntur, ijs aliquam iræ Dei ſignificationem exhiberi nemo negauerit, & homines admoneri vt reſipiſcentes ſe ad ipſum conuertant: non autem pernicioſa Ariſtotelis opinio amplectẽda, cõfirmãtis nihil in rerum natura mutari atq; variari, monſtraq; ſolum ob materiæ defectum accidere: quo dicto euertuntur opera & miracula Dei quæ adhuc acciderũt & præter naturam quotidie accidũt. Quamquam idem Ariſtoteles ſui diſſimilis conſcripſit librum περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων, i. de miraculis, & terram quoq; agnoſcit fuiſſe, velut grauiorem, aquis omni ex parte obruendam, ſed partem eius

ad

ad terreſtrium volucriumq́; commoditatem retectã eſſe:qua confeſſione ſe ipſe iugulat ſeruiens gloriæ Dei & Scripturę ſacrę conſentiẽs pro miraculo ſexcẽtis locis illud adducenti, ꝙ Deus ſuper aquas fundauit terram ita vt ſupernatet eis, ꝓut oſtẽdit Loſſenſis inſulæ, aliarumq́; multarum documẽtum. Quamuis enim terra inueniatur in fundo maris, in alto tamẽ naucleri bolide immiſſa terrã nequeunt pertingere, & mare ipſum tanquam montem celſum aſſurgere videm⁹ in littore, Deumq́; virtute admirabili adſtrinxiſſe & terminos aquis poſuiſſe quos non tranſiliant. Cometas autem, quæ teſte communi totius antiquitatis experientia ſunt fueruntq́; ſemper iræ diuinæ ſigna, Ariſtoteles ipſe non negauerit naſci præter ordinarias naturæ leges: & quæcunque rationes de Cometarum ortu, lancearum, ignecorumq́; draconum ab ipſo afferuntur, ab omnibus Philoſophorum nationibus, vt inanes ridiculæq́; fuerunt exploſæ. Cometæ enim ordinariè durant non minus dieb⁹ XV. vix amplius

duobus mensibus, hi magni, illi parui, hi aduersus cursum mobilis primi nitentes, vt postremus ille Nouembri mense 1577. illi à meridie Septemtrionem versus contendentes, vt ille qui anno 1556. visus est, alij permanentes fixi, vt is qui in Nouembri 1573. apparuit. Quo autem alimento magnus ille & horrendus ignis foueatur, cur pestes, fames, bella sint horum consectaria, nihil in hoc argumento vidit Aristoteles. Sunt enim signa Dei, in quibus oportet suam quemque fateri ignorantiam laudemque Deo tribuere, ac non pestilente arrogantia tantum honorem ipsi eripere: quod procul dubio facimus, si tanti ignis & tam diuturni alimoniam ex fumis & vaporibus in purissima ætheris regione dicam' existere. Adde quòd singulis annis, mẽsibus, diebus non desunt vapores & fumi, impressiones verò igneæ vix semel in regione ętheris spectantur decennio, quod veteres optimè obseruauerunt. Sed vt res miraculosas & præter naturæ ordinem contingentes omittamus, etiam depre-

deprehenditur ignorantia in rebus ordinarijs, quæ etsi quotidie spectantur sunt tamen nobis incognitæ: vt in stellarum magnitudine, quarum minima (si Lunã & Mercurium exceperis) decies est terra maior; & in homine quoq; (vt ad res propinquiores veniamus) pars operum Dei nobilissima ab hominib. ignoratur. Quo igitur modo posset de extraordinarijs Dei operib⁹ & miraculis iudicari? Antequã Xerxis copiæ octodecies centies mille hominum in Europã traiecissent, insignis Cometes apparuit, paulo ante bellũ Peloponnesiacum vnus, ante cladem ab Atheniensibus in Sicilia acceptam vnus: ante cęsos à Thebanis Lacedæmonios vnus; sic ante ciuile bellum inter Cęsarem & Pompeium flammæ igneæ in cœlo visæ sunt: item Cæsare interfecto, & ante cædem eorum quos Augustus & M. Antonius proscripserãt ingẽs Cometes fulsit, cuius signum ad honorẽ Cęsaris posteà pecuniæ impressum est. Ante captam Hierosolymã toto anno supra templum igneam flammam fuisse visam Iosephus Herodotus.

testis est. Ex quib' certe fatendum est naturalia non esse aut ordinaria miracula quæ præter leges naturæ accidunt, sed irā Dei nobis portendere, quam nos precibus anticipare conuenit & resipiscentia. De insolentib' monstris, quę contra ordinem naturæ accidunt, iudicium idem. Etenim si vitio materiæ dicas accidere, cōtinuò sequitur principia & fūdamēta ex quibus Aristoteles constituit mundū, caduca esse atq; vitiosa, in eis enim materia numeratur: & hoc quoq; ex eo conficietur mundum minari ruinam, quod ab Aristoteléa æternitate mundi abest longissimè. Fateamur itaque hæc nobis occlusa & abstrusa esse, & Deum solum, prout libuerit, ea disponere. Nam proptereà mutari tempestates animaduertimus, pecudes emori, famem peruadere, sanguinem, lapides pluere, & inusitatas res quàm plurimas, dum Astrorum in suo ordine perstat conuersatio, & Deum benedictionem suam modò terræ, modò aquis, modò pecori adimere, famémque, pestem & bellum hominibus importare.

portare. Harum autem rerum prædictio ex miraculorum conſpectu non eſt illicita, ſi Deo feratur accepta, ac non idolis, quod olim faciebant & adhuc faciunt Ethnici. Athenienſes ait Plutarchus, eos olim tanquam hæreticos viuos tradebant igni qui interiecta vmbra corporis terræ aut Lunæ fieri Eclipſim affirmabant, eóſq; vocabant μετεωρολεσχεῖν, velut celſarum rerum diuinorúmq; arcanorũ plus ſatis curioſos. Romani vidẽtes eclipſim ea nocte quæ Perſei Regis anteceſſit cladem, ad ciendum Lunæ ſplendorem galeas ſuas armáq; quatiebant. Indi flebant putantes Lunam à Sole Deo ſuo lethale vulnus accepiſſe. Hæ ſuperſtitiones vbiq; ferè exoleuerunt itémq; auguria ex volatu auium, quibus veterum libri pleni ſunt. Populorum enim conuent⁹ nullus, nulla pax, nullúmq; bellum inibatur quin aduocarentur augures ad conſtitutionem aeris auiúmque obſeruandam, & vanitates alias huiuſmodi plenas ſuperſtitionis & impietatis, & lege diuina vetitas. Quò pertinet illud quod Ioſe-

In Pericle.

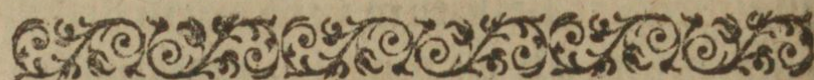
Plutarch. in Aemylio. Tacitus in Druſo.

In bello Iudaico.

phus narrat, ducem quemdam Iudæum occidisse auem ex qua Augures prædixerant, & affirmasse stolidum hoc planè videri quòd exitus belli à bruto animante sui exitus ignaro peteretur. Verùm altera quoq; ratio afferri potest ad euincendam rerum istarum vanitatem: nempe quòd Latini sinistrum volatum auium pro infausto, dexterum alij populi habuerint, vt in libris de diuinatione Tullius annotauit: ex quo omnino confirmatur puram putam fraudem & mendacium esse, siquidem principia horum illis aduersantur cùm in aeris constitutione, tum in volatu auium exponendo. Auguralis enim scientiæ fundamentum in eo fuit positum, vt templũ constitueretur, id est, definiretur regio aeris vnde cõtemplarentur Augures & dexteram mũdi à sinistra distinguerent: qua in re omnes autores Græci, Latini, & Barbari inter se discrepant & ab Hebræis quoq; dissident, vt alibi ostendimus. Ieremias verò propheta hirundines quidem, turtures, & ciconias tempus reuersionis nouisse

In methodo hist. ca. 8.

uiſſe prædicat, bellorum verò exitus & ſimilia multa ab eis teneri nuſquam fit mentio. Ante omnia verò admirabilis eſt hoſtiarum, hepatis, cordis, fellis, inteſtinorum obſeruatio, ad præuidendum an inſtituta conſilia bene ceſſura ſint: qua in re duplex eſt impietas, veritatem in mendacibus iſtis rebus perueſtigari, & ſacrificia idolis exhiberi. Etſi qui his vtebantur nõ propterea Magi dicendi ſunt, cùm illis hęrerent quàm optima fide poterant, & rem Deo gratam ſe opinarentur facere. Magum autem eum eſſe diximus qui ſciens prudens diabolicis modis vtitur vt ad aliquid perueniat, cuiuſmodi futurus eſſet qui cognito diuinæ legis interdicto iſtis rationibus vteretur. Nũc itaque de alijs technis diabolicis, quæ inter Ethnicos maiorem impietatis ſpeciem habuerunt, porrò dicendum eſt. ἡπατοσκοπία.

IOANNIS BODINI DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber secundus.

De Magia vniuersè, & generibus ipsius. CAP. I.

MAGIA vox Persica est scientiam rerum diuinarũ & naturalium notans, & Magus nihil est aliud quàm philosophus: Sed quemadmodum philosophiæ attulerunt vitium Sophistæ, & sapientiã, quæ donum est Dei, corrupit Ethnicorum impietas & idololatria, sic etiã Magia diabolicis sortibus commutata est. Primus Satanæ administer promulgandæ huic impietati in Perside fuit Zoroastes: sed obducebatur ei pietatis velum, quod sibi Diabolus solet arrogare: Semper enim viri boni à sceleribus istis abhorrue-

horruerunt. Plinius libro 30. capite 1. hic de ea loquitur, Magica fraudulentissima artium plurimum in toto terrarum orbe, plurimisq; seculis valuit: autoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium tres alias imperiosissimas humanæ menti complexa, in vnam se redegit. Natam primùm è medicina nemo dubitat, ita blandissimis promissis addidisse vires religionis ad quas maximè caligat humanum genus, deinde miscuisse artes Mathematicas. Ac propterea Iamblichus, Proclus, Plotin. Porphyrius & Iulianus apostata Magiam dixerũt esse bonorum Dæmonum inuocationem, Goetiam verò malignorum, reprobatam ab illis artem, qua vtuntur ij qui nocte sepulchra adeunt, effossisq; cadaueribus spiritus inuocant. In eandem sententiam cæcus ille Magus, qui accusatis amplius centum quinquaginta socijs Lutetiæ fuit suspensus anno M. D. LXXIIII. viro cuidam nobili (ex quo rem cognoui) semel dixit se albam Magiam ipsi, non autem nigram

Γοήτεια ἀπὸ τῶν γοῶν καὶ θρηνῶν τῶν περὶ τοὺς τάφους.

nigram demonſtrare velle, & Leo Africanus ſcribit albos dæmonas ab Africanis magis inuocari. Quinetiam maximũ illum doctorem artis diabolicæ, cuius nomen præ deſyderio ſepeliendæ in æternum impietatis ipſius reticebo, in prima librorum ſuorum fronte non videmus alias res quàm Phyſicam, philoſophiam, virtutem abditam aquarũ, plantarum, animantium, metallorum, tum numerorum & aſtrorum prædicare: ſed libro demum quarto (cuius tamquam clauis ſpem lectori fecerat, & quem Magi diſcipuli ipſius ediderunt) venenum tartareum permiſcere characterum, diabolicorum nominum, ſpirituum, & inuocationis illorum. Eodem errore implexi Auicenna & Algazel quicquid à Magis efficitur id naturalibus cauſis contendunt effici: qui certiſſimus eſt modus ad ineſcanda ingenia quæuis illuſtria & omni magicarum ſortium genere implicanda. Huc quoque pertinent commentitiæ illæ appellationes, familiaris ſpiritus, alborum dæmonum in Africa, in

in Græcia Sibyllarum, in Germania albarum Sibyllarum, & Fearum ſeu ſatiferarum in Gallia: cuius rei lectores volui admonitos, ne circumueniantur iſta nominum elegantium ſpecie. Nam quomodo poſſet dictum boni illius doctoris conſiſtere, ſingulis planetis etiamq́; ſtellis æquè malum dæmonem adeſſe ac bonum? nam diaboli in cœlo non ſunt, omne malum elementari mundo incluſum eſt, qui minima eſt vniuerſitatis iſtius particula, & milliaribus amplius quinquagies mille à cœlo Lunæ eſt diſſitus. Omnes autem Theologi & Philoſophi conſentiunt ſuam eſſe cuiq; intelligentiam ſiue Angelum ad motum & conuerſationem. Sed vt demus vnicuique ſtellæ ſuam eſſe intelligentiam, nũquam tamen exſtitit philoſophus qui malignos ſpiritus in cœlo verſari crederet: multo minus igitur inter duos aduerſos dæmonas in rebus agendis conueniret, maximè verò in motu cœleſtium corporum ſtato & immutabili. Neque enim perinde vt homo liberè ad bene aut malè fa-

lè faciendum conuertitur, qui modò à maligno Spiritu agitur cum in sceleribus seipsum occupat, modò à bono spiritu quando ad Deum conuertitur. Prætereà quomodo bonus Angelus aut albus Planetarum dæmon sine damnanda idololatria potest inuocari? nam aut planeta, aut dæmon adoratur, aut vterq; simul. Inprimis verò si ritum sacrificiorum animaduertamus quæ insignis ille magister præcipit, lapidem, plantam, animal, numerum, characterem, metallum, aspectum, & propriũ Planetæ tempus aptans carminibus, hymnis & inuocationibus, quomodo sine damnanda idololatria constabit hæc inuocatio? vndénam, obsecro, omnes Bahalis, id est, Apollinis vel Solis, omnesq; Lunæ (quã Reginam cœlorum vocat Ieremias) manarunt idololatriæ, nisi ex isto fœtido commentorum fonte? Atqui iurat apud Ieremiam Deus se igne, gladio, peste, fame eos omneis absumpturum esse qui reginam cœli adorauerint: quapropter Septemtrionales populi eam masculina

Ierem. 32.

voce nominabant adorabantq́;, vt memoria nostra Germani faciunt priscam maiorum suorum superstitionem imitati, qui (vt Caracallam Imperatorem dixisse apud Spartianum legimus) eos solùm vxoribus suis putabāt dominari qui Lunam masculino genere nominarent. Sic Iamblicho respondetur, sic Proclo, Porphyrioq́;, sic magnis illis Diabologicæ artis doctoribus tam multa centena animarum millia ad impietatem suam pertrahentibus, qui dicunt adunari omnia oportere, & creaturis elementaribus stellas & planetas, his suos dæmonas, dæmonibus Angelos & cœlestes minorum gentium Deos, his deniq; Deum adipisci. Verumtamen isti proxenetæ quotquot sunt Satanam solùm attrahūt, nec aliud Agrippa veteres Doctores imitatus præstitit. Ideoque 26. articulo determinationis à Sorbona factæ anno M. CCC. XCVIII. rescinditur & damnatur eorum impietas qui vim facultatēq; intelligentiarum cœlestium in animam ac docet influere, vt cœlestiū luminum

facultas influit in corpora: verùm amplius damnanda est atque detestanda eorum impietas qui vnicuique stellæ malum Dæmonem adesse tradunt. Quamquam errorem istum Aphrodiseus philosophus, Porphyrius, Proclus, & Iamblichus reiecerunt, qui ieiunabant optima fide, & bonis dæmonibus, paruulis Dijs alijs & Semideis sacrificabant, Hercule, Baccho, Apolline, AEsculapio, Angelis, & consimilibus insuper cooptatis. Quamobrem in Lege multoties inculcauit Deus, ne alius præter ipsum colatur aut adoretur Deus. Vox enim Hebræa *Tistaueh* quæ in Decalogo habetur, & Chaldæa *Tisgod* nihil aliud significat quàm inclinare sese & quod Latini dicũt adorare: vt Plinius, Galli, inquit, adorando dextram ad osculum referũt, totumque corpus circumagũt, quod in læuum fecisse religiosius esse putant. Præuidens autem Dominus Ethnicos primùm Stellas, planetas, aliásq; res creatas adituros, disertè pœna capitali id cauit fieri: eo amplius gradus in altari suo vetuit ad a-

cendendum exſtrui, vt rectà ad ipſum adiretur, non autem ijs gradib⁹ quos Platonici, Pythagorici, & alij ſequuti ſunt. Exod. 20. Iſtud enim interdictum ne gradus fiant quibus ad altare Dei conſcendatur, notandum eſt Decalogo & in eodem capite ſubijci, vbi nulla eſt expreſſa tacitáue templi aut altaris mentio: ac propter eà de lapidibus ſolùm accipi non oportere. Sed vt pręclaræ illius Magiæ quam albam vocant impietas demonſtretur, quisquis ea ad rem optatam adipiſcendam & fruendam vtitur, effigiem Planetæ ſolenni ritu affabrè factam geſtat: quod nobis idcircò viſum eſt annotare, quia magnos viros & qui in magna opinione erant iſtis impietatib⁹ addictos vidimus: etiam vni ex Chriſtianorum principum potentiſſimis (cuius nomen præſtat reticeri) auream Iouis imaginem ex Theurgia fabricatam dari, quam ille circumgeſtabat vt maiorem ſibi amplitudinem compararet, & quæ de collo poſt mortem ipſius (mors autem fuit miſera) pendens inuenta eſt. Nam etiam Neapolitano cui-

O dam

dam Mago, quo vtebatur & conſeruatorem ſuum appellabat, mille ducentas libras francicas in ſtipendium annuum numerabat. Atqui mandatum illud Dei, non ſculpes tibi imaginem, habet Hebræum פסל omnem imaginem fuſam, cæſam, ſculptam, cælatam ſignificans: eorumq́; idololatria qui imagines iſtas & characteras gerunt omnino longè maior eſt, quàm illorum qui coram Deorum iſtorum quos diximus ſimulachris procumbunt, quod tamen indicta capitali pœna in lege Dei prohibetur. Sed Pythagoreorum, Academicorum, & infidelium gentium quæ iſtis rebus optima fide vtebantur inſignis ab his eſt differentia. Illi enim vt fuerint idololatræ, cùm eo pacto à ſe Deum adorari & dignè coli putauerint, non fuerunt Magi: hi verò qui interdictum norunt, & quamuis diabolum autorem ſciant eſſe ac inuentorem iſtorum ſcelerum, eis nihilominus abutuntur, hi igitur Magi dicendi ſunt. Iam itaq; minutatim illicitos modos quàm maxima religione poterimus ordine

Exod. 20. & 21.

ordine persequamur, tum vt caueatur ab illis, tum vt si quando iudicia de artificibus erunt faciēda bene expendi possint. Quamquam in hoc argumento non mediocriter animi pendeo. Si enim oculis commonstrauero & palpandos digitis exhibuero ritus, modos, verba, quæ ad eam rem oportet adhiberi, equidem sic docuero id quod sepeliendum est obliuione sempiterna: sin autem obscurè vno verbo impietatem rei perstrinxero, sic neq; imperitis (quos vt ab isto pręcipitio caueant pręmoneri opus est) profuero, neq; iudicib⁹ qui ne fortè ex communi errore defunctoriè iudicent de merito istius criminis cupiunt informari: idq; præsertim hoc tempore, quo vrbes, vici, agri, adeoq; elemēta ipsa contaminata sunt, ac ne pueruli quidem ipsi exsortes sunt istius criminis. Fieri tamen non potest vt centesimam partem impietatum annotem quæ in hac causa cōmittuntur, quas neque scire cupio, neq; si scirem vellem exponere: sed aliquid solùm exscribam quod aut in scriptis

legero, aut ex quæstionibus habitis cognouero. Etsi maligni spiritus nouas artes, noua scelera comminiscuntur momentis singulis, vt Poeta inquit, tibi nomina mille, Mille nocendi artes, &c. Vvierus autem (qui de comparando Defensoris magorum nomine videtur satagere) non potest se excusare quin impietatis summæ teneatur, quòd formulas omnium quæ vnquam cogitari possunt sceleratissimas & summopere detestandas in librum suum retulerit: adeò vt specie tenus diabolum & commenta eius criminetur, sed ea tamen doceat indicétque, etiam characteribus & verbis appositis, quæ præceptor ipsius Agrippa dum viueret publico noluit committere. Atque hæc quidem causa est cur res istas obliuione inuoluendas, quoad eius fieri potuit, celauerim: facturus enim mihi sum visus operæpretium, si Iudices teneant quid supplicio dignum, & imperiti à retibus sibi caueant, quæ bellus iste protector ipsis decipiēdis & ad Satanam perducendis antè comparauit. Modi igitur

tur quos antè explicauimus ex ſorte ducti & in alea ſola videntur poſiti: in ſequentibus verò ſunt verba, ſunt motus quidam, ſunt & imagines, ex quibus malignus adeſſe ſpiritus manifeſtò cognoſcitur. Eiuſmodi eſt cribri ſaltatio à veteribus paſſim vſurpata, vt apud Lucianum legimus: vnde prouerbium κοσκίνῳ μαντένεσθαι, & nomen diuini κοσκινόμαντις (quaſi cribrouatem dixeris) apud Theocritum,

εἶπε καὶ ἀγροιῶτ' ἀλαθέα κοσκινόμαντις.

Hac arte multi vtuntur palàm. Memini me Lutetiæ ante annos 20. in domo clariſſima videre adoleſcentem, qui intactum cribrum ſine alio naturali & latente modo præſentibus multis honeſtis viris agitauit, enuntiatis ſolummodò & reiteratis ſæpius voculis aliquot Gallicis quas hic placuit reticere. Huic autem malignum ſpiritum adfuiſſe eo demonſtratur, quòd eo abſente alter idipſum enuntiatis ijsdem vocibus tentauit facere, nec effecit quicquam. Equidem impietatem hanc affirmo eſſe, tum quia blaſphematur Deus quando per alium

Deut 19. Ierem. 5. & 12.

iuratur quàm per ipſum, quod iſte faciebat: tum quia modus eſt diabolicus, vt qui à natura fieri nequeat, & prohibeatur diuina lege. Quòd autem verborum virtus aliquid præſtare dicitur, technam eſſe diabolicã apertè vident omnes, eaq́; malignos ſpiritus ſolere vti ad ineſcandos imperitos & ad ſcholam ſuam paulatim perducendos: nam etiam Iohannes Picus Mirandulanus Princeps voces barbaras nec intellectas in Magia plus ſcribit poſſe quàm eas quæ intelliguntur. Sed vt impietas apertius oſtendatur, nemo iam ruſticus neſcit vno verſu (quem nolo indicare) è Pſalmis pronuntiato quando lac premitur, non cogi butyrum. Fui Chellis Valeſiorum agro, cùm paruulus à pedibus puer ancillæ impedimento eſſet ne butyrum cogeret: ea autem interminante flagrũ à domino ſi carmen non eximeret, fecit eodem verſu præpoſterè enuntiato ac velut retexto, vt butyrum (in quo totus ferè dies conſumptus fuerat) cogeretur. Si vel tantillũ ſacchari indatur, butyrum non coagulari conſtat:

In poſitionibus.

hæc

hæc enim à natura est ἀντιπάθεια: eademq́; ratione si æris Cyprij aliquantulum inijciatur in fornacem ferri, nõ liquatur ferrum sed abit totum in cinerem: quamobrem fusores accenso igne metuentes ne qd immittatur æris, in illud incũbunt nequis proximè caminũ veniat. Sed hic quæritur liceátne versum Scripturę sacrę pronuntiare verbi gratia, versum è Psalmis cùm itur cubitum, vt qua hora voles expergiscaris. Spectabat quidem versus vt Dauid ad orandum & prædicandum Dei laudes excitaretur: verumtamen nõ apponam eum, quia iniquè fit cùm verbis virtus tribuitur: vt nihil amplius sit quàm quòd verbis habetur fides, hoc tamen satis est vt homines prouehantur longiùs & ab his principijs in res superstitiosas & impias ferantur præcipites. Imò ne quem circumueniant Magi, ipsorum carmina abundant pulchris orationibus, Psalmis, nomine Iesu Christi vbiq; insperso & sanctæ Trinitatis, cruce ad voces singulas, aqua lustrali, verbis è canone Missę, Gloria in excelsis, Omnis spiri-

tus laudet Dominum, A porta inferi, Credo videre bona Domini,&c. Quod eo deteſtabilius eſt, cùm ſanctæ voces ad ſortes magicas admittuntur. Si qui itaq; pronuntiatis aliquot verſibus aut Pſalmo bipennem rectà impingunt, ac tum eorum de quibus ſuſpicio eſt nomina proferunt ad aliquid cognoſcendum, ſi prolato illius qui reus eſt nomine mouetur bipennis, ars diabolica eſt quam veteres Ἀξινομαντείαν appellabant: ſimiliter annulo ſuper aquæ cyathum poſito Δακτυλιομαντεία, quam famoſa quædam malefica genere Itala exercebat Lutetiæ anno M. D. LXII. neſcio quas voces admurmurans, & interdum rem diuinans, de qua conſulebatur: etſi plerisque dabantur verba. Ioachimus Cameracenſis narrat Hieronymum Moronem, ex quo Cancellarius Mediolani fuit, loquentem annulum ac potius diabolum habuiſſe, qui tandem mercedem rependit hero ſuo dignam,& curauit eum abdicari. Sūt tamen qui genus iſtud ὑδρομαντείαν vocēt, Dactyliomantiam verò putent de illis

ἀξινομαντεία.

δακτυλιομαντεία.

ὑδρομαντεία.

annu-

annulis accipi in quibus Magi portant ſpiritus quos familiareis dicunt, δαίμονας παρέδρους Gręci. Ὑδρομαντείαν & Παγομαντείαν ex fontibus Numa Pompilius exercuiſſe dicitur. Etſi Hydromantiam Varro aliter accipit, narrans imaginem à puero, cuius opera vtebantur Magi, fuiſſe in aqua viſam, quæ verſus quinquaginta de toto bello Mithridatico antequàm gereretur pronuntiauerit. Incerta eſt ἀεροµάντεια, niſi fortè pars fuerit Auguralis ſcientiæ, quæ ex aeris conſtitutione coniectaret. Alia quoque diuinationis ſpecies ex farina fuit ἀλφιτομάντεια vel ἀλευρομάντεια, cuius meminit Iamblichus ſed ritum illius non exponit. Meminit quoque Λιθομαντείας, ex lapidibus, nec eam explicat: nos autem ſuprà eam attigimus, interpretantes legis diuinæ locum qui lapidem imaginationis vetat adorari: vnde videtur lapis fuiſſe ad vnguem expolitus, tanquam ſpeculum ex quo imagines offerebantur & diuinationes petebantur. Illa quoque diuinatio facta ex lapide dici poſſet, cùm digito fertur Amethyſtus,

παγομαντεία.

ἀεϱομαντεία.

ἀλφιτομαντεία vel ἀλευρομαντεία.

lib. 3. c. 12.

λιθομαντεία.

quem Hebręi & Arabes vocant אלחלמיה propter naturalem ipsius proprietatem in efficiendis somnijs: nam articulus *Al* est Arabum, reliqua vox Hebræorum, somniumq́; significat. Diuinationis ex lauro, quam Δαφνομάντειαν dicunt, ratio est eadem: quæ planta fuit olim sacra Apollini, & somnia creditur gignere magnasq́ue vires in Magia obtinere, vt inquit Proclus. Ac somnia quidem per laurum effici concedo, quemadmodum ab omni odorata planta & fumis omnibus generantur: sed vsum illius ad veritatem alicuius rei cognoscendam illicitum esse affirmo ac diabolicum: aditur enim res creata, & creator deseritur ad diuinationem, quod prohibetur seuerissimè. Κεφαλεονομαντείας, ex asinino capite, idem iudicium. Quî fieret, nondum legi: ab AEgyptijs profectam puto. Nam apud Iosephum legimus contra Apionem Grammaticum (qui legatione ad Caligulam Imperatorem functus est) illum Iudæos calumniatum esse quòd in Dei templo caput asini habuerint. Πυρομάντεια

Δαφνομαντεία.

Κεφαλεονομαντεία.

μάντεια & Καπνομάντεια, præcepta ex igne diuinatio & ex ſeminum quorundam fumo, præ alijs eſt diabolica: nam thymiama vel ſuffitum coniunctum habet, quo ſubiectum quoddam ac veluti corpus ſpiritui maligno ſubminiſtratur: quo genere imperitos pleroſq; circumueniunt Magi, nihil aliud eſſe quàm albam Magiam affirmantes. Ab hoc malo cauendum ſtudioſius quàm à peſtilentia. Πυρομαντεία & καπνομαντεία.

Ραβδομάντειαν medicum Tholoſæ exercẽtem vidi, & ſubmiſſa voce aliquot verba murmurantem, vt ambæ vnius virgæ extremitates oſcula iungerent: ſed nihil profecit, eos cauſatus qui intererant carere fide. Hoc facto, duo fruſtula eiuſdem virgæ accipiunt, eaq; de collo ſuſpẽdunt curandæ quartanæ. Nefarium inſtitutũ, ſcelerata carmina, quæ ſine ope Satanæ nihil omnino poſſunt. Ραβδομαντεία.

Ξυλομαντείας Hebræus quidam Doctor meminit in li. de ſexcentis tredecim mandatis Dei, narrans è fragmentis ligni fieri in Illyrico: ſed quid illud fuerit neſcio, nec ſatis poſſum colligere. Thomas Aquinas genera Ξυλομαντεία. Thom. 22. diſtin. 95.

& 26 q. 4. igitur & q. 5. nec mirum. & 26. qu. 2. & Gaſpar Peucerus.

nera percurrit multa, ſed ne centeſimam quidem eorum partem. Sufficiunt iſta quæ diximus, vt de conſimilibus ſecreta verba aut characteras ad rem ſimplicem adiectos habentibus iudicari poſſit. An nuda verba ſine alia actione vlla quicquam poſſint, ſuo loco dicturi ſumus. Ex omnibus autem ſceleribus huiuſmodi nullum exſtat frequentius paſſim, nullum propè pernicioſius eo impedimento quod nouis coniugibus affertur: hoc vulgus dicit ligare ligulam, quod pueri quoq; exercent palàm ſumma impunitate & licentia, nonnulli etiam gloriantur. Neque verò nouum hoc inſtitutum eſt: nam Amaſin AEgypti Regem apud

Lib. 2.

Herodotum legimus fuiſſe vinctum & impeditum ne rem haberet cum Laodice vxore ſua, donec carminibus ſolennibusq; precibus ſolutus eſſet. Concubinas quoque Theodorici Regis ijſdem ligamentis aduerſus Hermambergam vſas eſſe Paulus AEmilius in vita Clotarij ſecundi teſtatur. Rident quidem philoſophi Epicurei iſtud miraculum: verumtamen

tamen

tamen hi nodandæ ligulæ artifices qui habentur paſſim illos reddunt attonitos, vbi ſe experti ſunt nulla arte mederi poſſe. Ideoq; Canon, Si per ſortiarias, inquit, & maleficas artes, occulto ſed nunquam iniuſto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non ſequitur, ad Deum per humilem confeſſionem eſt recurrendum. Quo ex loco notari quatuor aut quinq; axiomata neceſſe eſt: Primum, copulationem arte malefica impediri poſſe, quod omnes Theologi agnoſcũt vno ore, & ipſe Thomas in librum quartum ſententiarum, diſtinctione 24. vbi dicitur vir reſpectu vnius ſolùm mulieris ac non aliarum nodari poſſe, & cap. vltimo de frigidis: Secundum, id occulto fieri ſed tamen iuſto iudicio permittentis Dei: Tertium, id totum à diabolo præparari: Quartum, ad Deum ieiunijs & orationibus recurrendum eſſe. Quod poſtremum caput apprimè notandum eſt, quia impietatis eſt in eo laborare vt (quod multi faciunt) diabolicis modis ſoluatur nodus:

33. qu. 8.

ſic

ſic enim ad diabolum & diabolicas ſuperſtitiones recurritur. In primis verò illud eſt admirabile, quod pueruli magicarum ſortium imperitiſſimi hanc artem pronuntiatis quibuſdam vocibus exercent, vinctaq́; ligula. De Rioleo generali apud Bleſenſes legato me audire memini puerulum quemdam in templo nodationem ligulæ ſub petaſo ſuo facientē à muliere fuiſſe perceptum quo tempore coniugio duorum benedicebatur, eumq́; deprehēſum cum ſua ligula aufugiſſe. Pictauij quoq; cùm in magnis conuentibus vices regij Procuratoris gererem anno M.D.LXVII. acta cuiuſdam quæſtionis in Magos mihi ſunt tradita: quam cauſam cùm meæ hoſpitæ, mulieri honeſtæ & bona exiſtimatione, narrarem, illa tanquam iſtius artis doctiſſima, me & Iacobo Bauuaſio relationum actuario præſentibus, explicauit eſſe formas nodandæ ligulæ amplius quinquaginta, ſiue ad virum coniugatum impediendum, ſiue ad mulierem ſolummodo, vt alter alterius faſtidiens infirmitatem adulte-

ulterijs ſeſe pollueret: plerumq; tamen
virum illigari, vix mulierem: ligari autē
poſſe in diem vnum, in annum, in æter-
num, aut quantiſper duratura eſſet ligula
niſi ſoluerentur: eſſe nodationem qua v-
nus alterum deamet neq; redametur, ſed
odio ſit vehementiſſimè: eſſe qua inter
ſe amarent ardentiſſimè, ſin ad congreſ-
ſum veniretur alter alterum laniaret vn-
guibus & cæderet indigniſſimè: vt mihi
fuit aliquando Tholoſę narratum, eo pa-
cto fuiſſe virum mulieremq́ue illigatos,
qui poſt triennium recōciliati pulchram
ſobolem progenuerint. Et quod amplius
mirer, narrabat mulier dum vincta ma-
nebat ligula tumores ei adnaſcentes ve-
luti verrucas ſpectari, indicia (vt aiebat il-
la) liberorum qui fuiſſent editi niſi occu-
buiſſet nodatio: poſſe verò nodationē
fieri ad procreationem intercipiendam,
non ad copulationem præuertendam.
Homines etiam affirmabat eſſe quos no-
dare non poſſis: eſſe quos nodatio impe-
diat ante coniugium: eſſe quos impedi-
at coniugatos, ſed difficiliùs. Prætereà in
homi-

hominibus aiebat eiectionem lotij impediri posse (cauillare dicunt artifices, quasi διαπορονᾷν subscude infibulare dicas) ex eo non paucos emori. Sic comperi miserum quendam puerum propè enectum esse, tum impedimentum per eum qui infibulauerat sublatum fuisse, vt mingentem palàm puerum traduceret: deinde verò post menses aliquot Magus iste decessit de vita maniacus. Narrabat quoque mulier sermones varios ad nodationem quemq; pertinenteis (qui neq; Græci fuerunt, neq; Hebraici, neq; Latini, neque Gallici, neq; Hispanici, neque Italici: ac ne cum alijs quidem linguis habuisse puto conuenientiam) & quo ex corio, quo colore ligulas esse oporteret. Nihil profectò ad nostram hāc Doctores omnes qui in titulum de frigidis & maleficiatis annotarunt. Cùm itaque in Pictonum agro hoc percrebuisset malum, Niorti capitalis Quæstor cùm vicinam suam noua nupta detulisset & accusauisset ligati viri anno M. D. LX. in obscurum carcerem eam rapi iussit, mi-
natu-

natus ex eo nunquam egreſſuram eſſe niſi ſoluiſſet virum: itaq; poſt biduum captiua coniugatis concubitum imperauit, & Iudex ſolutum eſſe audiens è vinculis dimiſit illam. Vt autem verba ligulasq; nihili eſſe conſtet, ſed rem totam arte diaboli malitiaque peragi, abutentis hominibus & ſceleratam ipſorum volũtatem adiuuantis, demonſtrãt illud Latina Maronis verba, quæ certo conſilio omittimus: carmen enim quo ad impediẽdam copulationem vtitur, Latinum verbis, ſenſu apertum eſt, ex quatuor metricis vocibus conſtitutum: quæ autem dicuntur hodie, planè ſunt barbara: deinde Virgilius nouem nodos imperat, vnico vtuntur noſtri. Illud prætereà obſeruatione dignum eſt, neq; penes Diabolum neq; penes Magos ipſius adminiſtros eſſe vt alios ſenſus obligent, hominesque à bibendo aut comedendo auertant intercepta eorum facultate: neque ſimiliter poſſe homini membrum vllum præter virilitatem adimere, quod in Germania faciunt pudendis abditis

atq; in ventrem contractis. Ita Sprengerus hominem Spiræ narrat, cùm se pudendis orbatum esse crederet, Medicos & Chirurgos ad se inspiciendum aduocauisse, hos verò nihil omnino, ne vllum quidem vulnus percepisse: itaque hunc pacata deinde ea quam offenderat malefica restitutum esse. Alterum quoque exemplum affert ciuis Ratisbonensis, qui Magam arripuit strãgulaturus, eámque vi ad impedimentum soluendum compulit. In hoc autem Hebræi omnes consentiunt, Diabolum Deo permittente plurimùm in genitalia & concupiscẽtiam posse, dicentes allegoricè Satanam à serpente ferri. Serpente verò ἀλληγορικῶς voluptatem quæ in ventrem incumbit significari Philo & Hebræi tradunt. In
Tob. 7. Tobia quoque legimus septem viros qui Raguelis filiam duxerant prima nuptiarum nocte à maligno spiritu fuisse occisos. Non debet autem videri mirum, si nodationibus istis diabolus plurimùm abutitur: primùm enim generis humani quod totis viribus conatur perdere
pro-

procreationem impedit: deinde augu-ſtum illud amicitiæ vinculum inter virum & vxorem tollit: poſtremò qui ligati ſunt artibus, ad ſcorta & adulteria tranſuolant. Horrendæ igitur impietatis iſtud eſt atque capitale, vt ſuo loco demonſtrabimus: plerique tamen qui notationibus iſtis abutuntur expreſſam cũ diabolo conuentionem neſciunt, neque inuocant eum: ſed eum artificibus iſtis adeſſe conſtat. Iam igitur de ijs videamus qui inuocant diabolum: nam Magorum conditiones diuerſæ ſunt.

De tacitis malignorum ſpirituum inuocationibus. CAP. II.

INſignis Magorum eſt differentia, quã ob varietatem ſuppliciorum neceſſe eſt cognoſcere. Illi enim de quibus antè dicebamus carent malignorum ſpirituum inuocatione: horum verò non mediocris eſt differentia. Nam alij quibuſdam verbis & myſterijs abutuntur ſine expreſſa inuocatione, quamuis eò pertineant verba vt ſpiritus dicat aut indicet

rei illius quæ agitur veritatem, alij ex-
pressam inuocationem adhibent. Λεκανο-
μάντειαν prisci Assyrij & Chaldæi plurimi
exercuerunt, inditis in peluim aqua ple-
nam auri & argenti laminis gemmisque
certo charactere sculptis: qua ex pelu
post sermones aliquot pronuntiatos exi-
lis vox instar sibili exaudiebatur ex aqu:
responsa edens, sine expressa inuocatio-
ne. Γαστρομάντεια ex vasis vitreis rotundi
aqua plenis conijciebatur, postquàm ac-
censis cereis quasdam voces effati fuis-
sent Magi: neque audiebatur vox vlla
sed responsa ex notis quibusdam & signi
percipiebantur. Similiter è speculis κα-
τοπτρομάντεια, è glacie aut è crystallinis κρυ-
σταλλομάντεια: quemadmodum Ioachimu
Cameracensis ciuem Noribergensem
se visum testatur qui crystallinum annu-
lum emerat, ex quo quidem annulo visi-
onem eorum de quibus consulebatu
percipiebat puerulus, sed posteà empto
cùm à diabolo infestaretur diffregit an-
nulum. Ea quæ dicitur ονυμάντεια fit, cùm
fricato vngue aut crystallo certis confe-

ctioni

Λεκανο-μαντεία.

Γαστρο-μαντεία.

Κατοπ-τρομαν-τεία.

κρυσταλ-λομαν-τεία.

ὀνυμαν-τεία.

ctionibus nescio qui sermones pronuntiantur, ac tum puerulo integræ & incorruptæ pudicitiæ videndum exhibetur illud quod quæritur: persuadet enim diabolus à se virginitatem deamari, cùm vt arte ista homines ab ineunte pueritia ad se pertrahat, tum vt humani generis impediat procreationem, cùm tamen suos ad nefarios concubitus & contra naturam prouocet & commixtionibus horrendis contaminet. Diuersa est Catoptromantia cuius Pausanias in Achaicis meminit, ab ea qua Magi nostri abutuntur. Cupiens enim aliquis cognoscere an à morbo reualiturus esset, speculum in fontem ad Cereris indebat Patris, & si mortui hominis figura appareret, iudicabatur moriturum, sin viuentis, reualiturum consultorem esse. Vide autem diaboli κυβείαν in magicis sortibus admirabilem: nam quia sunt viri boni & religiosi qui ne minante quidem morte grauissima diabolum essent inuocaturi, hoc ille persuadet verborum, characterum, herbarum, aut animantium, viribus affici,

eóque pacto à vero abducit etiam consyderatissimos: itaque Virgilius, qui non postremus inter Magos habebatur, inquit,

Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam,
Carminibus Circe socios mutauit Vlyßis, Et alibi,
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &c.
Atq; satas aliò vidi traducere messes. Item,
Hæc se carminibus promittit soluere mentes,
Sistere aquam fluuijs, & flumina vertere retrò,
Nocturnosq; ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, descendere montibus ornos.

Amplius verò Ouidius agens de malefica, cùm inquit,

Quum volui, ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussaq; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, ventos abigoq; vocoq;,
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manésq; exigere sepulchris:
Te quoq; Luna traho, &c.

Quæ omnia si vera essent, humanas mētes plurimùm raperent admiratione: verumtamen magnum est quòd ita homines fascinātur, vt illud quod nihil est,

ad

ad oculorum aſpectum putent eſſe veriſſimum. Et ſi hoc verborum vi non poteſt fieri, quicquid ſcribant homines ſcientiæ iſtius peritiſſimi, ſed ſolus diabolus iſtorum faſcinorum autor eſt atque adminiſter. Quam ad rem confirmandam illud argumentum pertinet quod antè diximus, homines à diabolo omni ſermone per Græcas, Latinas, barbaras, & inauditas voces decipi, quamuis pro varietate nationum ad eandem rem vocabula artis ſuæ ſoleat commutare. Demonſtrãt illud poetæ Virgilius & Theocritus, hic Græcus, Latinus ille, Marcellus & Nicolaus medici, & ipſe quoque Plinius, qui multa iſtarum fraudum profert vocabula ab ijs quæ Magi noſtri ſcripſerunt planè diſſonantia. Cruces etiam ac hoſtiæ inſperguntur paſſim, vt in iudicio cæci (qui Pariſijs fuit ſuſpenſus) confirmatum eſt, & duorum aliorum qui euicti fatebantur ſe hoſtijs, crucibus, & orationibus plurimis vſos eſſe. Maximam impietatem, cùm Diabolus eo quod Magi putant ſanctiſſimum ad res ſummo

 horro-

horrore & detestatione dignas abutitur. Etenim qui ludificatur & blasphemat Iouem quem putat esse Deum (prout Caligulam fecisse legimus) is tam reus est propemodũ, quàm si ludificetur Deum qui animos & voluntates hominum introspicit: quemadmodum primus ille Scæuola, qui Porsennæ Hetruscorum Regis vitam appetens occidit legatum eius, non minus reus exstitit quàm si occidisset Regem. Hæc igitur illa mens, hoc consilium Satanæ, vt non veram solùm religionem ex animis humanis eximat, verumetiam omnem conscientiam metumq; maleficij: ideoque imperitis persuadere nititur non à se ista geri, sed ex vi verborum proficisci. Dixerit quisquam Cabala (quæ Hebræorum est philosophia) vim quoq; verbis & characteribus tribui, vt in Reuchlino, Galatino, & Cabalistis Pici positionibus legimus. Respondeo Cabalæ duas esse partes, vnam quam vocant Bereschit, in principio, à prima Bibliorum voce, eámque veram Physicam & naturalem philosophiam
in

in qua exponunt magnum iſtud opificium mundi & res arcanas inuolutas allegorijs, ſententiasq́; aliorum Philoſophorum reprehendunt diuinę legi aduerſantes: Alteram quam dicunt Mercaua, id eſt currus, à viſo Ezechielis figurans maieſtatem Dei & Angelorum comitatum, quæ celſa quidem & difficilis eſt, ſed tamen intellectum in admirationem rapit & νοητȢ κόσμȢ contemplationem. Hanc Hebræi aquarum ἐπȣρανίων vel ſupercœleſtium, illam (Phyſicam dico) inferiorum aquarum appellãt nomine. In Prophetis & Lege Dei animaduertimus ampliſſima & elegantiſſima ſecreta operum Dei allegorijs Biblicis occultari (vt quiſquis bene attenderit apud Philonem, Leonem Hebræum, Origenem, & Salomonem comperturus eſt) easq́; viros & Prophetas ſanctos quaſi per manus poſteris tradidiſſe: At non ita curiosè atque ſubtiliter clauſulas, voces, ſyllabas, literas, adeóque ſingularum literarum puncta & characteras aucupabantur, vt poſteà recentiores Iudęi rimati ſunt. Hi enim

mirificam ſubtilitatem in magno Dei nomine tractando occupant, ex quo ſeptuagintaduo nomina Dei componunt, & Angelorum totidem: argutias quoque adhibent ad numeros, quos vocant Sephiroth: ex his nominibus numerisque putant mirabilia præſtari poſſe. Sed iſta mihi non probantur admodum, maximè cùm à magis Agrippa & conſimilibus maximum illud Dei nomen & auguſtiſſimum characteribus ipſorum intermiſceri & contaminari video, ad quos ſermonem Dauid habebat, dicens,

Pſalm. 50.

At Deus irarum plenus ſic dicet iniquo
Quem cœli aut hominum non cohibet metus.
Quid celſum nomen, quid polluis improbe iuſſa?
Infandumq́, agitans in manibus nefas,
Fœderis inſtitus crepitantes fundere laudes?
At tu quæ doceant vtilium viam Spernis.

Reuchlinus & Agrippa falsò tradiderunt victoriam aduerſus Lyſiam & Antiochũ Epipiphanem Macchabæo Iudæ accidiſſe, quòd has quatuor literas militari ſigno impreſſit מכבי quibus ſignificatur

מי כמוך באלים יהוה, qs eſt par tibi inter fortes, ô Iehouah? Atq; hæc quidem bellica fuit teſſera militibus imperata, ſed p hos characteras victoriã reportaſſe pernego. Itaq; Dei nomina in ore, in tabulis, in characteribus Magorum aut eorum qui tentant Dominum, non ſanctificantur, ſed polluuntur atq; blaſphemantur. Dei autem lex præcipit vt qui per contemptum nomen ipſius pronuntiat lapidetur. Leuit. 24. Non ſum neſcius malignos ſpiritus ab hoc ſacro nomine abhorrere, nominatoq; Iehouah repentè fugam verti: ſed Iehouæ nomen, quo æternus ſignificatur, quolibet ſermone pronuntiatum eumdem effectum obtinet: imò ſolum Dei nomen vtut commune & peruulgatum eſt, bono animo enũtiatum diabolos ſtatim propellit (ꝙ toties vſuueniſſe nouimus quoties Magus aliquis in communi cœtu auxilium Dei implorauit) & quod amplius eſt, ſolus Dei metus & terror ab ipſo propulſat diabolos, vt poſteà dicturi ſumus. Paulus Grillandus qui vixit anno M. D. XXXVII. Sabinum Lib. 1. de ſortilegijs.

quem-

quemdam non procul Roma fuisse scribit ab vxore persuasum vt se exemplo ipsius certis vnguentis inungeret, eoq; pacto cum Magis alijs exportaretur: credentem itaq; illum à diabolo istud non esse, sed ex vi vnguenti & enuntiati sermonis vxori paruisse: tum delatum in Beneuentanum Comitatum optimum Papæ fundum, idq; sub nucem vbi versabantur Magi innumeri epulantes, idem fecisse quod faciebant alij: cumq; sæpius salem quem perhorrescunt diaboli petiisset, & sal tandem (vt videbatur) ei allatus esset, vernaculo suo sermone dixisse, *Laudato sia Dio pur e venuto questo sale*, Laudetur Deus quandoquidem hic aduenit sal: simulatq; Dei nomen fuit pronuntiatum, omnem diabolorum Magorumque conuentum momento euanuisse, miserum illum Sabinum solum ac nudum remansisse, qui domum mendicans ad centesimum milliare reuersus est: reuersum vxorem accusasse, quæ viua igni fuit tradita postquàm veritatem facti agnouisset aliásque complureis accusasset,

cuſaſſet, quæ euictæ ſimiliter incendio fuerunt ſublatæ. Quo exemplo conſtat euidentiſſimè, efficacitatem miraculorum non in figuris, characteribus, ſyllabis, vocibus, ſed in timore Dei poſitam eſſe, Diabolum verò ſuas celantem fraudes verbis, characteribus, & conſecratis hoſtijs abuti ad perficiendum voluntatem ſuam. Quod autem diabolum à ſale diximꝰ abhorrere, ratione optima nititur, quia ſal æternitatis eſt & immortalitatis ſignum, neq; putredine neq; corruptione infeſtus vnquam, ſed ipſe à corruptione atque putredine omnia vindicans: Diabolus verò nihil procurat aliud quàm rerum creatarum corruptionem & diſſolutionem, vt generationem Deus. Quamobrem ſalem menſæ loci ſancti omnibusq; vniuersè ſacrificijs apponi lex Dei imperat: quod mandatum ab Leuit. 2. Hebræis Plato videtur didiciſſe cùm ſalem à Dijs affirmat diligi. Contrà verò ſacrificijs vinum aut mel lex Dei vetat adhiberi, quod faciebant Ethnici, innuens Deum ſine adulatione attentè pru-

denter & ſobriè accedendum eſſe. Atq; hac in re falluntur qui vxorem Loti in ſtatuam ſalis mutatam putauerunt: ſic enim Hebræi ampliſſima naturæ arcana tenentes ſolent ſtatuam ſalis pro perpetua nominare, vt Lex Dei inquit, pangam vobiſcum fœdus ſalis, id eſt, perpetuum. Si characteribus aut figuris nominum Dei proprium eſſet vt res eaſdem efficerent, non eſſent profectò Magi ad ſuas inuocationes illis abuſuri, quibus tamen pleni ſunt ipſorum libri. Ex his itaque conficitur Cabalam, id eſt, ſapientiam à Deo acceptam quaſi in manum, Angelorum Prophetarúmque miniſterio, non eſſe in characteribus aut figuris poſitam, ſed in ſecreta diuinorum miraculorum intelligentia allegorijs per ſacram Scripturam implicata paſſim. Nulla enim propemodum exſtat oratio, præceptum nullum, cuius non ſit duplex, aut etiam triplex intelligentia. Exempli cauſa, præceptum datum Sacerdotibus de includendo homine qui ex elephantiaſi cœpit laborare cum pri-

Geneſ. 19.

Num. 18.

Lib. Pirke aboth ſæpe legitur Moſes accepit quæ tamen ſcripta in libris Moſis nuſquam reperiuntur.

Leuit. 13. & 14.

primùm malum cernitur, & ſepteno quoque die, donec ſanatus fuerit aut totus à capite ad pedes albus euaſerit, reuiſendo: tum de eo liberè dimittendo quia mundus eſt, inquit Scriptura: ſin apparentem aliquam viuæ carnis partem habuerit, de eo ab aliorum conuerſatione ſeparando: præceptum igitur iſtud politicum miratur Philo, itaque moralem affert ſenſum, ſi bene memini, dicens non poſſe eum qui prorſus cognitione Dei caret ac conſcientia aliis damno eſſe: qui autem diuinæ legis & veritatis ſenſu præditus ſe aliunde ſinit nefarijs opinionib9 deprauari, hunc perniciosũm eſſe, quia religionis ſpecie venenũ impietatis miſcet, vt magi miſcent Dei nominibus. Ad ſenſum illum politicum expreſſum lege Dei, & moralem Philonis alterum accedit elegantiſſimũ naturæ myſterium quod nemo attigit: nempe quicquid corrumpitur id aerem quoq; & accedentes propiùs corruptionem inficere donec fuerit conſummatum, quod Theophraſtus paucis libro de

Odori-

Odoribus exposuit dicens πᾶν σαπρὸν κα-
κῶδες, quicquid corrumpitur fœdum ex-
halat odorem: vt ouum, suauis & saluta-
ris cibus quem antiquas regum delicias
vocat Horatius, si incubatu cœperit cor-
rumpi fœtet supra modum, aeremq; in-
ficit donec perfecta sit corruptio & pul-
lus excludatur: Ozimum quoque & La-
uendula, quam veteres Nardum Celti-
cam à naturali ipsius apud Occitanos or-
tu appellabant, quãdo tecta & compressa
incipiunt corrumpi, fœtent vehemen-
tissimè, sin corruptio ipsorum finitur cõ-
summari, oleum afferunt optimum &
odoratissimum: Corruptum item geni-
tale semen si in corruptione perstat, can-
cros, bubones, & varos horrendos efficit.
Eadem igitur ratione elephanticorum
sanguis est fœtidissimus quãdo corrum-
pitur, donec tota materia sanguiuis pla-
nè conuersa sit: quamobrem dum con-
uertitur, non sine periculo ad elephanti-
cos acceditur: conuerso eo nihil pericu-
li. Atque hæc genuina Legis sententia.
Interdum historica solùm est sententia,

vt cùm

vt cùm Moſes dicitur populum numerauiſſe, & ſimilia: interdum allegorica, vt cùm Lex præputia cordium circuncidi iubet: præputium cordi nullum eſt, & ſi ineſſet nunquam tamen circuncidi poſſet: Innuit ergo lex improbas cogitationes reſcindendas eſſe, vindictæ appetentiam, auaritiam, cæteraq; vitia. Hoc pacto imperiti qui in Cabalam inuehuntur viſuri ſunt Deum nobis quaſi palpandum & cernendum oculis iſtud exhibere, non ſolùm literalem ſenſum teneri à nobis oportere, cùm verè Scriptura dicat, Litera occidit, Spiritus autem viuificat. Quamquam pulcherrimus in Lege Dei habetur locus ad rem iſtam demonſtrandam, vbi Moſes dicitur è monte (in quo dies & noctes 40. fuerat) deſcendens velum faciei ſuæ impoſuiſſe vt alloqueretur populum, quod velum cùm ipſe ad Deum reuertebatur eximebat: id autem feciſſe, quia non poterat diu populus ſplendentem ipſius faciem conſpicere, id eſt (vt è literali ſenſu excedamus) non valebat myſteria & allegorias, quæ con- Exod. 34.

fertim habentur in Lege Dei, animo percipere. Verumtamẽ populus Moſem recte ctum vidẽs dicitur faciem ipſius quàm valde ſplenderet animaduertiſſe. Certè quicunque ex inconſyderata pertinacia expoſitiones iſtas improbant, quib⁹ Hieronymi, Auguſtini, Baſilij, præcipuéque Origenis, omnium quoque Doctorum Hebræorum ſcripta abundant, iniuriam Deo ac Prophetis faciunt, qui nunquam aliter loquuti ſunt. Ac ne excelſa quidem illa Salomonis ſcripta ſunt aliud quàm parabolæ & allegoriæ, eáque certo conſilio in eam formam inſcripſit, vt demõſtret ſingulis non oportere vbique inſiſtere in literalem ſenſum quem Hebræi *ſenſum paſſuk*, id eſt, verſus nominant: vnde barbari Latinitatis autores ex verſu facientes paſſum *in hoc paſſu*, ſoliti ſunt dicere. At Salomonem ſcribitur ſapientia fuiſſe cumulatum, Deumq; plus in eum contuliſſe quàm in vllum hominem vnquam contulerit: hic tamen vt ſapientum mentes ſupra terram altiùs erigat, docet cognitionem Dei eſſe arboris

vitæ

itæ fructum. Non eſt igitur, quod ple-
ique literæ inſiſtentes tradunt, arbor in-
elligenda. Hinc enim accidit vt boni
ſti literalis ſenſus interpretes multa ἀθέως
entena millia peperint, qui ex ſcripto
lud de ſerpente in Geneſi loquente in- Geneſ. 3.
erpretati dicunt animantes brutas olim
oquutas eſſe: vt faber quidam ferrarius
n Gallia, poſtquam à celebri Prælato au-
iuiſſet in concione per Adamum (pro-
tereà quòd pomum ederat) totum ge-
us humanum præter exiguum Chriſti-
norum manipulum in damnationem
ternam labefactatum eſſe, cùm vide-
et ſibi contrà diſputanti Prælatum de
nſu literali non ſatisfacere, dixit tan-
em tam multas rixas pro re tantilla in-
ptè excitari: quod blaſphemum dictum
mulac noſtrorum aulicorum pulſauit
ureis in prouerbium abijt, non abitu-
um ſententia mea, ſi hic qui docebant
lios bene intellexiſſet atq; ſapienter ex-
licauiſſet locum. Eodem errore Por-
hyrius in libris quos aduerſus Chriſtia-
os ſcripſit, ex literali ſenſu illud exagitãs

quod de arbore ſcientiæ boni & mali & de arbore vitæ in Moſe legimus, innumeros homines à religione vera auocauit propter ea ἄτοπα quæ naſcuntur ex literali ſenſu: deſinunt verò ex diuina interpretatione, quam Deus Moſi & Prophetis tradidit, & quam apud Philonem, Leonem, Moſem Maymonis filium, Leuin, filium Iarrhi, Origenem, alioſque Theologos Hebræos & Chriſtianos legimus. In hanc ſententiam ait Lex non ea ſolùm animalia quæ non ruminant & quæ ſciſſum non habent vnguem immunda eſſe, ſed ea etiam quæ non ſunt vngue fiſſo, vtcunque ruminent: quod Origines de ijs accipit qui ſeſe in meditanda & contemplanda Dei Lege occupant, ſed inter literalem ſenſum & myſticum, inter carnem & ſpiritum nullam diſtinctionem ſeruant. Hunc autem (Origenem dico) magiſtrum Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos vocat Hieronymus, omniumq; Doctorum principem. Cùm itaque in Lege Dei legimus Pharaonem curauiſſe vt occiderentur mares

Leuit. 11.

In catalogo ſcriptor.

mares, & puellæ ſeruarentur incolumes, id præter conſtantem literalis ſenſus veritatem ſapientes Doctores ita accipiunt, Diabolum quem figurat Pharao in hoc incumbere, vt intellectum maſculam hominis partem interimat vitámq; det concupiſcentiæ. Item quod Abraham Saræ dominæ obſequutus dicitur ancillam eiusque filium eieciſſe, id Cabaliſtæ Theologi ſapienter exponunt rationi vt dominæ obſequendum eſſe, & cupiditatem eijciendam ac peccatum ex ea genitum. Cùm prohibetur ne fructiferæ arbores gerendo bellum excidantur, interdictum quoq; intelligendum eſt ne homines virtute præditi & opifices periti tollantur. Cùm dicitur oletum terra obrui oportere ne inficiatur aer, hoc quoq; eſt inde eruendum, dignius eſſe malum excuſatione quod occultum eſt: ideoq; cauendum ſingulis vt propalent ſuam turpitudinem, ne cuiquam ſit exemplũ mali. Quando interdicitur ne aries aut ouis Deo offeratur niſi tota ſit alba & ſine macula, putandum eſt animam quo-

que ſiſtendam Deo puram & mundam
haberi oportere: quando interdicit ne
clauda ſit, rectè ambulandum ſignifica
in Lege Domini. Hebræus Philo in mo-
ralibus interpretationibus afferendis eſt
mirificus, Leo & Maymonides in natu-
ralibus, in vtriſque liber Zoar qui non
dum fuit è Chaldæo ſermone verſus. Si-
cut autem de naturalibus prædictioni-
bus, de Aſtrologia, & ſcientijs conſimili-
bus antè dicebamus, ſic etiam in Cabala
à communi illo abuſu quem ſuprà atti-
gimus abſtinendum: nihil enim eſt tam
ſanctum & inuiolatum, quod non à Sa-
tana & adminiſtris ipſius polluatur. Ar-
tis eſt diabolicæ cùm Scriptura ſacra tan
quam ad carmina adhibetur, quod nun
quam priſci Hebræi cogitauerunt. Atq
hinc data fuit gentib' occaſio ad calum-
nijs petēdum verbum Dei Hebræorum
que Cabalam, de qua ſic Plinius libro 30
cap. primo. Eſt alia, inquit, Magices fa-
ctio à Moſe & Iochabella Iudæis pendēs
Corrupit autem dictionem Cabala qua
ſignificat Græcè ἀκρόαμα, id eſt, ſcientiam
audi-

aüditione comparatam nec literis exaratam, à verbo קבל accepit, eo quòd Cabalam non licebat docere aliter quàm viua voce, & quidem eos qui quadragesimum ætatis annum superasset: vt autem verba concepta ad miracula edenda pronuntientur nulla mentio, quamuis id Reuchlin' & Galatinus voluerint: omnino certè abusus est. Si quis autem mihi obiecerit nihil hic inesse diabolici, si quando certus Psalmorum versus aut ad expergiscendum constituta hora, aut ad orandum Deum, aut ad conficiendas alias actiones bonas pronuntiabitur: Fatebor illud quidem non vltimum sapientiæ fundamentum esse, vt quis mane oraturus surgat, credibile esse qui primi suas preces offerunt eos primarias benedictiones reportare, vt Iacob anteuertit Esauum: propterea scriptura tota indice Prophetas summo mane ad laudandum Deum & primas suas actiones ei sacrificandum surrexisse, quemadmodum aiebat Dauid, *In matutinis meditabor in te.* Item, *Exsurge Psalterium, exsurge*

cithara. exsurgam diluculo, & apud Ierem. *Misi ad vos Prophetas surgendo manè*: & Deus quoq; in deserto videtur maximè procurasse vt mane populus surgeret, quia Sole super Man radiante abibat in fumum & liquescebat illico, quamvis igne non liquefieret, vt gratiarum (ait Salomo) agendarum Deo monerentur: Nihilominus tamen illud affirmamus non licere vti Scriptura sacra vt vis aliqua verbis tribuatur, quamuis ad finem optimum. Hæc recepta est Theologorum sententia. Minorem itaq; veritatis speciem habuerit, si quis Magos verborum vi posse crediderit segetes & terræ fructus perdere: etsi 12. tabulis disertè cauebatur ne incantarentur fruges, *Qui fruges excantasset, aut qui malum carmen incantasset*, &c. non quòd magi suis carminibus fruges perdant aut tempestatem virtute verborum commoueant (vt alibi ostendemus) sed ope Satanæ: Sortilegus enim alter non posset idem efficere, quamuis eadem verba pronuntians. Quapropter imperitum vulgus non
valde

valde miratus ſum, ſed Catonem illum docere luxatis membris carmen auxiliari: Cæſarem quoque Dictatorem poſt vnum ancipitem vehiculi caſum, ſemper vt primùm conſediſſet carmine ter repetito ſecuritatem itinerum ſolitum aucupari, cùm tamen obſeruationes iſtas ex more deriſerit: & M. Seruilium Nonianum principem ciuitatis, qui chartam duabus literis Græcis P & A inſcriptam ſubnectebat collo metu lippitudinis. Si qua fuiſſet radix ſalutaris herbáue medica, odore & proprietate naturæ mala hęc curatura, ſpeciem aliquam habuiſſent: vt radicem Pæoniæ appenſam collo certum eſt epilepticis adiumento eſſe plurimùm, & confirmatum experientia: ſed chartam aut characteras ſubnecti collo, quicquid inſcribatur, cum Ioanne Chryſoſtomo & Auguſtino ſtatuimus meram eſſe idololatriam, ſi ignorantes fecerint: ſortilegium verò, ſi iſtud illi commiſerint qui nouerunt interdictum, nec eo minus fidem ſuperſtitionibus adhibent. Etenim hic quoque eſt idololatria, ſi vis

Plinius li. 28. cap. 2.

Homil. 43. in Matth. ca. 23. licet fiant periapta cum inſcriptione Agnus

Dei, Lib. 1. de ceremonijs, & distin. 7. ca. 3. de consecra.

curandi herbis, plantis, animalibus, metallis tribuitur, nisi eadem opera laus ad Deum tota referatur. Ideoq; Hebræi tradunt Salomonis librum de vi & proprietate animantium, plantarum, lapidum, herbarum, metallorumq́ue omnium ex mandato Regis Ezechiæ crematum esse, ne ad idololatriam ratione ista homines adducerentur: vt serpentem quoque æneum è deserto allatum Ezechias igni præcepit tradi, quod eum imperitus populus adoraret. Quanto æquius ergo futurum est censeri idololatriam, si verbis & characteribus adhibetur fides, ijsq́ue non formatis à Deo (vt sunt res creatæ) sed per homines aut malignos spiritus inuentis? hoc verò non solùm idololatria, sed purum putum est sortilegium. Idololatriam cum Augustino veteribusque & recentibus Theologis appello auersionem à creatore ad creaturam. Etenim videmus verba ad effectum suum nunquam perduci, nisi ipsis adhibeatur fides: tum peruigil Satanas seipsum ingerit & ad tempus compẽsat idololatriam,

vt ex

vt ex idololatra perfectum Magum Sortilegumq; reddat, quod ſuo loco oſtēdemus. Hic fortè aliquis obiecerit vocem, ſermonem Dei, duasq; tabulas manu ipſius exaratas tam eſſe opera Dei quàm Solem, Lunam, aut cœlum: itaq; illa etiā naturalem vim obtinere: quod Mirandulanus Princeps & Reuchlinus ſentiūt. Ego verò nullam his verbis facultatē ineſſe dico, niſi ad eum effectum cuius cauſa enuntiata à Deo ac digitis inſculpta ſunt: neq; ad tempeſtatem ſerenitatémve aut aliud efficiendum, ſed ad vitam æternam ijs qui morem geſſerint tribuendam, ſicuti ſcriptum eſt, Hoc fac & viues. Hominum aūt Sataneq; verba nihil ampliùs poſſunt, quā fructus picti, ſtatuę, & res artificioſæ eiuſdem generis. Hanc demum poteſtatem Satanas à Deo obtinet, vt eam aduerſus Ethnicos, idololatras, infideles, & Dei contemptores exerat qui decipiuntur verborum fucis, ac eorum inprimis quæ nequeunt intelligi, quia minorem (ait Plinius) fidem homines adhibent ijs quæ intelligunt. Quamobrē
Gale-

Galenus lib. 6. de ſimplicibus pharmacis Xenocratem Aphrodiſæum & Pamphilum quendam improbat, qui fraudibus iſtis inſtructi Medicos ſimulabant. Plinius quoq; ſeptem primis capitibus lib. 28. his abundat ineptijs: & quamuis eas ſecundo capite dicat ſapientiſſimi cuiuſq; fide reſpui, Theophraſtum tamen, Catonem, & Cæſarem in quibuſdam malis narrat fidem his nugis adhibuiſſe. Mirum autem eſt & ab omni antiquitate annotatum, ſerpentes incantari: Improbum enim Dauid comparat Aſpidi aures ab incantatoris callidi voce obturanti. Hi verò plerumque à ſerpentibus occiduntur: quamobrem ait Salomo neminem de incantatore occiſo à ſerpēte capturum miſericordiam. Sic Sortilegus quidam Salisburgenſis cùm in oculis totius populi ſerpentes omneis qui in ambitu ad milliare integrum fuerant, in foſſam vnā coegiſſet & tradidiſſet morti, à poſtremo eoq́ue permagno furiosè inſultante enectus eſt. Atque hac ratione conſtat, neque voce *hypokindox* quam

Theo-

Theophrastus Paracelsus affert, neq; aliis Psalmi 91. neq; vocum vllarum virtute, quicquid obtendatur, hæc præstari posse. Qui enim fuissent serpentes per integrum milliaris ambitum vocem hominis audituri, & quidem profundè in terram abditi? Quamquam Aristot. sub finem libri περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων scribit Tenæ oppido Thessaliæ fuisse maleficam quæ fascinaret basiliscum. Is ergo fuit diabolus, qui fidos suos administros hoc compensat præmio. Ac propterea Canonem, nec mirum, 26. q. 5. & Augustinum dicentes per Magos virtute carminum infici homines atq; enecari, sic intelligimus vt opera Diaboli istud effici statuamus. Docuit enim amplius millies experientia à verbis ab altero quàm Mago pronuntiatis nihil esse consectarium: Sin autem leuioribus in rebus nonnunquam visa sunt effectum suum habuisse, vt in ligaturis diximus, pro certo illud habendum est diabolos (qui vbiq; præsto sunt) & voluntatis illius qui maleficium aliquod cogitat administros

esse,

esse,& ad hominem grauioribus malefactis ac impietatibus implicandum eam perficere.

De expreßis malignorum spirituum inuocationibus. CAP. III.

QVicunq; rem bonam facere arbitrati malignum spiritum (quem pro Deo habent) inuocant ad consilium aut opem aut consolationem suam (vt Ethnici prisci faciebant, & multi nostra memoria in Occidentalibus insulis faciũnt) nihilo amplius Magi dicendi sunt quàm illi qui Solem Lunam & res creatas adorabant: Idololatræ iure appellantur. An verò bonam ipsorum conscientiam accipiat Deus, id committo iudicio eius: nam qui hoc quæsierit, is se in Dei arcana plus satis intulerit: vt ij qui Socratem, Phocionem, Aristidem iustum non dubitauerunt velut Magos turpissimos æternæ damnationi & supplicijs paribus addicere, cùm tamen Lex Dei pœnam pro delicti grauitate decerni imperet. Deut. 25.
Sed inter Ethnicos quicunq; bonorum

mali-

malignorumque ſpirituum diſcrimine cognito & ſacrificabant liberos, & adulteria, præpoſteram libidinem, omniaque turpia, horrenda, & rectæ rationi (quam à natura in mentib' noſtris ingenerauit Deus) aduerſantia committebãt vt inſtitutum ſuum aſſequerentur, hi nõ ſolùm fuerunt idololatræ, ſed etiam Magi, eoq; nomine à Philoſophis omnibus & legumlatoribus condemnantur. Hæc illa cauſa eſt cur Deus populo ſuo dixerit, ſe Amorrhæos alioſq; populos ſortilegia exercentes è regione exſtirpaſſe: cur etiam Rom. Senatuſconſulto Bacchanalia cognitis exſecrabilibus ſortilegijs quæ noctu committebantur, ex vrbe & Italia tota eiecta ſunt. Nullum autem lapidem non mouet Satanas vt ſibi homines vindicet abduceátque à vera veri Dei adoratione: Cùm itaq; Deus non ſit aſpectabilis, ſed admirabilem Solis elegantiam, cœleſtiumq; luminum conuerſationem, vim, motum homines proſpiciunt, perfacilè illuc delapſi ſunt, vt Solem, Lunam, Iouem, & alia cœleſtia corpora Deut. 18.
laudi-

laudibus extollerent atq; supplicarent: & pro eo quod Noe liberos suos docuerat vt sacrificarent vbique Domino, facile fuit vota ad Solem, Lunam, cœlestiaque corpora conuertere, quæ Noe & posteri perdiu exhibebant Deo. Hoc Abraham in Chaldęa videns indignè fieri pronunciauit, & eo nomine malè exceptus est, vt Philo, Iosephus, & Moses Maymonis vno ore docẽt: Deus verò ipsum ex Chaldæa exire iussit, vt in ipso & posteris verum Ecclesiæ signum conseruaret. Hoc cõsequutus Satanas, cœlestium inquam corporum adorationem, elementorum quoq; sensim inuexit cultum: primùm ignis, cui omnes gentes honorem per magnum habuerunt, deinde terræ veluti matris & genitricis hominum bonorumq́; omnium: nec spectantibus altiùs hominibus, nec contemplatione intellectus ad Deum vsq; rerum omnium autorem & creatorem euolantibus. Ab elementis ad alias res creatas ventum est: adorauerunt itaq; Deos panis & vini inuentores Bacchum & Cererem multi

etiam

etiamque bouem AEgyptij quem vocabant Apin, eo quòd videatur animalium omnium quæ in orbe terrarum degunt esse vtilissimum: Quam opinionem vt confirmaret Satanas, aliquando specie bouis apparebat, eoq; mortuo lamentationes fiebant maximę. Atq; hæc Apidis superstitio adeò Israelitarum animos incesserat, vt ad figurandum Deum qui eduxerat ipsos è terra AEgypti vitulum fusilem confecerint, Deum cœli & terræ quem adorabant forma vituli putantes fingi oportere, cùm tamen Deus indicta capitali pœna vetuisset formam vllam aut figuram sibi assignari: quamobrem incensus ira populum grauiter castigauit. Sed ne his quidem acquieuit Satanas: principes enim viri (ait Salomo) amissorum liberorum quos deamauerant memoriam conseruaturi, eorum curabant pingi & incidi vultum, studiosè imagines asseruabant, osculabantur sæpe, honorem exhibebant: quēadmodum Augustum Cæsarem Capitolio exeuntem legimus defuncti nepotis ima-

Exod. 20.

Suet. in Augusto.

imaginem forma expressam Cupidinis solitum osculari. Idem quoque factum Principibus potentissimis. Nam apud Herodotum legitur in summa Babylonis turri fuisse templum dicatum Belo regi Assyriæ quem vocabant Iouem cumque illius cultum Assyrij & Chaldæi cœpissent instituere, procedente ipsorum imperio ad omnes Asianos bonamque partem Africæ, sacrificia quoque & superstitiones ipsorum inualuerunt per imperium totum quod fuit amplissimum (capiebat enim 127. præfecturas, & in ijs AEgyptum duplo ampliorem quam sit regnum Galliæ) & paulatim in Græciam transmearunt. Ideoque Deus per Esaiam abominatur Babylonem, quòd sortilegia & superstitiones suas in populos transmiserit: & Porphyrius ad Boethum scribens, Theodoricus, & Iamblichus consentiunt omnes antiquas superstitiones à Chaldæis manauisse. Ex quo in Deorũ numerum cœperunt homines cooptari, infinitus Deorum numerus exstitit. Fuerunt enim

Lib. de curatione Græcarum affectionum.

nim minimùm tricies ſexies mille, vt veteres annotarunt, præter Deos manes, id eſt, parentum & conſanguineorum ſpiritus, quos pro Dijs habebant, quibus ſacrificabant, & ad quorum ſepulchra comedebant: in quos Scriptura inuehens ac deteſtans eorum maleficia, inquit: Et comederunt ſacrificia mortuorum. Horum ſacrificiorum ſpecie animæ defunctorum primùm fuerunt inuocatæ: atque hæc Νεκρομαντεία, haud ſcio an prima ſortium magicarum & vetuſtiſſima. Eſaias enim deteſtans impietatem iſtam capite octauo, An non quiſque, inquit, mortuos pro viuis conſulturus eſt? Et Saul exitum poſtremi in Philiſtæos prælij cupiens cognoſcere Magam Endore conſuluit, quæ euocatum Samuelem aut Samuelis imaginem ſola vidit, Saule non vidente eum. Itaque rogauit eum Samuel quamobrem interturbaret quietem ſuam, cùm à Deo relictus, & Deus ipſi inimicus eſſet, adiecit eum Dauidi regnum tradidiſſe quòd verbo eius Saul non obſequutus eſſet, ipſumq; &

Νεκρομαντεία.

1. Sam. 28.

liberos fore ſecum die poſtero. Non ſum
neſcius placere quibuſdam Theologi
diabolum fuiſſe iſtum, ac non Samue
lem: ſed bona pars refragatur freta loco
Eccleſiaſtici cap. 46. qui narrat in Samu
elis laudibus, ipſum poſt mortem pro
phetaſſe prænuntiata morte Regis &
Philiſtæorum victoria. In eadem ſenten
tia eſt Iuſtinus Martyr, Rabbi Sædias, Ha
ias, & Hebræorum plerique: & ijs obſer
uandum eſt illud ſuffragari quòd reſpon
ſio per Samuelis imaginem, quem dia
bolum putant, Sauli facta, magnum Ie
houæ nomen habet quinquies repeti
tum, quod etiam audire dæmones per
horreſcunt. Ideoq; iudicium R. Daui
dis Kimhi in hunc locum, neq; Tertul
liani libro de anima neq; Auguſtini am
plecti poſſum, ſtatuentium hunc fuiſſ
diabolum, nec aduerſantem huic ſentē
tiam planè confirmare. Deinde verò
eo damnetur Saul, quòd Regem Amale
citarum, captiuos, & pecora ex mandat
Dei non interfecerit (nam hanc ſolan
1. Sam. 20. cauſam Scriptura ſacra adducit cur Deu
Saul

Sauli infenſus fuerit) altius quidem certè in conſilium Dei penetratur: maximè cùm huius peccati nomine tantiſper dũ vixit pœnas luerit non mediocreis, vexatus à Satana & plerumque in ſummum furorem actus. Paulus autem 1. Corint. 5. conſilium dat, vt qui inceſtum perpetrauit eijciatur ex Eccleſia, vt corpore ipſius tradito Satanæ quod affligeretur, ſpiritus ſeruaretur die iudicij: quo ſpectat illud Samuelis, *cras mecum eris*, nimirum poſtquàm iuſtè afflictus à Deo & deſertus fuerat eam ob cauſam quòd in Amalecitis omnibus pecoribusq; occidendis morem non geſſiſſet Domino. Sic etiam in pari cauſa 1. Regum 13. Prophetæ ad Ieroboamum miſſo dicitur, non fore vt ſepeliatur in ſepulchro maiorum, quia cibum contra quàm ipſi fuerat indictum in Samaria ſumpſerit: deinde à leone paulo pòſt occiditur, qui tamen corpus ipſius cum aſino reliquit intactum donec in ſepulchrum efferretur. Qua ex re manifeſtum eſt, Prophetæ animam ob peccatum iſtud non fuiſſe à Deo damna-

tam, cùm præsertim cadauer eius non siuerit à leone deuorari. Vt ergo damnationem iudicio Dei permittamus, Deus æquè potest voluntatem suam per sortilegos & improbos atq; per electos exponere, vt somnijs Nabuchodonozeris, Pharaonis, & Balchami demonstratur: sic etiam tradunt Theologi in locum illum Euãgelij, Expedit vnum hominem mori pro populo, atq; hanc esse ꝓphetiam ex ore Caiphæ docẽt. Deinde quid illud dici prohibet, Deum siuisse vt veniret Samuel postquàm defunctus esset, ad ruinam Saulis & status euersionem prædicendam? Audiui ex Insulano Abbate Noualliorum Domino, qui iam legatione Constantinopoli à Rege fungitur, & ex nobili Polono cui nomen est Pruinski Legato in Galliam, vnum ex maximis Christiani orbis Regibus auidum sui exitus cognoscendi Iacobitam Necromantem ad se accersiuisse, qui confecta missa & sacrata hostia primogenitum quendã decẽnem puerum ad hoc comparatum truncari iussit capite: eo hostiæ imposito

certi

certas voces pronuntiasse, characteras quos scire non attinet adhibuisse, ac tum roganti quid vellet caput duobus verbis respondisse, *Vim patior*: illicò furibundum Regem indesinenter clamauisse, tollite caput istud, & in eo furore exspirasse. Hęc historia in toto regno vbi gesta est pro cęrta & indubitata habetur, etsi quinq; homines solùm negotio interfuere. Non dissimilis huic historia Theodorici Imperatoris legitur, qui postquàm Symmacho ceruices præscindi curauisset, apposito ad mensam ingente piscę visus est sibi videre caput Symmachi, & furore correptus paulo pòst vita defunctus est. Quod si ita est, quis duas illas voces in os pueri inditas fuisse à Deo dubitet? Græcè enim Latineq; puer nesciuerat, & repentina tam horrendi sceleris vltio certè à Deo sumpta est: nisi quis fortè dixerit spiritum pueri aut Angelum proloquutum esse, & Regem excarnificasse ad vindictam sceleris: nam quò innocentior est sanguis, eò vindicta grauior. Atque hac quidem in re conspicua est

execrabilis impietas, quòd innocẽs, mas,
Leuit.13. & primogenitus (quem Deus Lege sibi
sanctificari iubet) capitur & præsciendis
futuris sacrificatur diabolo: eaque non
noua sed peruetus impietas, vt Elias Leuites annotauit, qui istud sermone suo
appellat Theraphim. Etsi hic cruentum
caput scribit laminæ aureæ imponi solitum cum nomine dęmonis certisq; characteribus, quos omissurus sum, ita eum
adorari conceptis verbis, quæ neque dici
opus est neque scribi, sed præstat reticeri
prout institui facere: cum tamen sit necessarium probè teneri, quãta sit istorum
damnatorum hominum impietas, vt ab
ipsis caueatur. Hominum interfectorum
animas plerumque instare vindicandis
occisoribus veteres affirmarunt. Pausaniam Lacedæmoniorum regem in Plutarcho legimus, cùm esset Constantinopoli, generosam adolescentulam munere accepisse: vt autem puellam virginem
ad ipsum pudebat accedere nisi digressis
omnibus, solam cubiculum ingredientem noctu lucernam abiecisse: cui⁹ casu

Pausa-

Pausaniam repētè excitatum, & tanquā si vita ipsius in tenebris peteretur attonitū, arripuisse pugionem, & incognitam adolescentulam occidisse: ex eo tempore sine intermissione Pausaniam à spiritu vexatum esse ad mortem vsque, quem spiritum adolescētulæ narrabat esse persimilem. Hominem in vinculis vidi anno millesimo quingentesimo sexagesimo nono, quòd ira percitus vxorem occidisset, qui data sibi & confirmata venia maleficij conquerebatur sibi nullā quietem esse: se enim singulis noctibus ab ea cædi. Sed hoc tamen homicidis omnibus non vsuuenire constat. Existimant quidem nonnulli si homo occisus sine vindictæ studio decesserit, id non accidere: verumtamen notauit antiquitas, & Plato scripsit libro de legibus 1. animos eorum qui occubuerunt in occisores insistere: quod Marsilius Ficinus libro 16. de animarum immortalitate, Lucretius, & Virgilius AEnei. 4. verum esse dicunt, & infinitis iudicijs probauerunt iudices, homicida super cadauer (etsi non attin-

gat) transeunte statim è vulnere manare sanguinem. In hanc rem nō pauci quoq; Doctores ciuilis & canonici iuris cōsentiunt, & præsumptionem hanc argumētum esse cōiecturamq; violentam in reum statuunt, ex qua legitimè ad quæstionem rapi possit: nam etiam hoc modo persæpe innotuerunt sontes. Id Plutarchus de Damone scribit, Sueton. de Caligula. Aiunt consimiliter animam quæ de hoc mundo non inuita migrauerit, aut saltem brutis cupiditatibus se non immerserit, vestigijs corporis non ampliùs hærere: vt ij faciunt qui bestiarum vitam vixerunt, de quibus Horatius,

Et affigit humo diuinæ particulam auræ.

Horum itaq; animas desyderari à Necromantis & sortilegis, sepulchra de nocte circumeuntibus carnémq; corporum edentibus: quemadmodum in Thessalia Magi exstiterūt qui mortuorum perquirebant corpora, eaq́; (nisi accuratè per vigiles obseruarentur) erosis naribus, ore, genis, alijsq́; partibus inueniebantur. Potius crediderim eò impietatis a Diabolo per-

Paris. de Puteo in syndicat. verbo tortura. Hippolit. cons. 24. nu. 2. vo. 1. & con. 90. n. 3. & cons. 91. nu. 4. & cons. 100. nu. 4. & consil. 110. nu. 4. vo. 2. Ang. in tractat. de homic. Ioan. de Neuisa in sylua nup. ver. cadauer. Boerius decis. 519. nu. 1. Apulei. in asino aureo.

perduci Magos persuadente sic defunctorum animas attrahi. Etsi Græci Necromantem appellauerũt ψυχαγωγὸν quasi animæducum dixeris: Thessalis quoq; & Arcadibus fuit istud palàm vsitatissimum, apud quos Pompeio placuit ex Erichthone Maga exitum Pharsalici prælij Necromantica arte cognoscere, quo in prælio (vtcunq; de victoria fuisset confirmatus) fusus est, prout omnibus accidit qui viam istam sequuti sunt. Nuper nostrorum patrum temporibus siquando eos qui sancti habebantur indigitari oportuit, quidam liber inuocationum plenus publicè legebatur noctu. Libro nomen erat *Grimorium*, quod asseruatur in abdito: itaque de eo aut de re sanctè & in rem bonam facta nequeo iudicare. Hoc solùm affirmo damnandum esse vsum Necromantiæ, qua diabolus pater mendacij de veritate, de rebus abditis, etiamque de salute hominum consulitur. Etenim animæ quas Necromantæ sacrificijs à se adduci putant ferè sunt diaboli; ac propterea quicunque capita mor-

tuorum ſeruant, niſi medicinam aut chirurgicam faciant, ij plerumque exercent Necromantiam, vt Ioachimus Camerarius à ſe viſos narrat nō ita pridem, qui diabolo per caput mortui loquente vtebantur. Sed quoniam homines bene inſtituti & quicunque ſunt meticuloſi perhorreſcunt noctu ſepulchra accedere & in artes iſtas incumbere, alias rationes excogitauit Satanas vt hos ad ſui adorationem pertraheret: inſinuabat enim ſe in earum corpora quæ frequētes in templis erant, & per eas loquebatur. Id autem plurimùm virginibus accidebat ſortilegis ad impietatis opus adornatis, quæ ieiunantes religione maxima orabant in ſpecu Apollinis, ſomnumq́; in ea capiebant (nam quo grauior eſt impietas, eò honeſtiore pietatis & religionis velo obtegitur) tum diabolo in illius corpus ingreſſo quæ ita noctem tranſegerat, illa poſtridie diuinabat & de rebus quæſitis reſponſa dabat plerumq; amphibola: atque hæ ſacerdotes Pythiæ, nonnūquam etiam Sibyllæ dicebantur. Sic Virgilius Sibyl-

Sibyllam Cumanam nominat, quæ precibus ad Satanam in ſpecu habitis furore correpta ſpumabat, & nouo ſermone loquebatur, ac tum prædicabatur Deum ad ipſam aduenisse. Quamobrem in Lege Dei præcipitur, vt lapidibus obruatur mulier prædita ſpiritu Pythonico. Hebræi appellant אב, LXXII. interpretes ἐγγαστρίμυθον ἢ ἐπαοιδὸν, quaſi dicas in vẽtre aut vaſe loquentem: quod Magi cum ſuis phialis vitreis peluibusq́; faciunt. Vulgata verſio Græcos in transferendo ſequuta eſt Apollinis Pythij oracula conſulentes. Narrat Cælius Rhodiginus puellam nuper in regione ſua à ſe viſam, cuius in corpore ſpiritus erat Pythonicus res præſentes & occultas verè per pudenda reſponſans, & de futuris perſæpe mentiens. Verùm quod ex Apolline Delio reſponſa plurimùm petebantur, id eo factum eſt quòd euidentiora eſſent: quamobrem Delius dicebatur ἀπὸ τοῦ δήλου. Scribit Chryſoſtomus Sacerdotem in ſpecu proſtratam Pythonicum ſpiritum ſolitam accipere & deſpumare furore

cor-

correptam,ac tum plerumq; dæmonem (quem Ethnici colebant pro Deo) per eius pudenda respondisse: quod Origenes aduersus Celsum Epicureum deridet grauiter,& Plutarchus etiam (quamuis Ethnicus) extremi esse furoris testatur quòd Deus in fœminas istas intrare creditur, imò & religionem & naturam Dei sic traducendam polluendámque propinari. De Sibyllis iudicium permitto sapientioribus: videtur tamen Lactantius & quicunque tanti fecere Sibyllarum oracula, non satis originem vnde processerunt ista attendisse. Etenim Virgilius testis est Sibyllam Cumanam omnium celeberrimam Sacerdotem Pythiam fuisse ac dæmoniacam: & bona pars istorum oraculorum Saturno solùm,Ioue,Venere,Neptuno personant. Prætereà Ethnicæ fuerunt Sibyllæ omnes & à fide nostra alienæ, quarum neque Scripturæ meminerunt vnquam, neque vllam confirmationem aut approbationem dedit Conciliorum (fuerunt autem ampliùs sexcenta) autoritas. Verùm

Lib. 6. AEneid.

Lactan-

Lactantius videns apud Ethnicos nihil maiestatem Bibliorum posse, Sibyllinis oraculis tentauit id quod volebat ostendere: quamquam hæc oracula quibus illis adhibebant fidem fortè pro libito fuerunt concinnata. Hos autem Sibyllinos versus qui excusi exstant & Latini per Castallionem facti, nihil quàm summam historiæ Biblicæ continentes: hos ergo Sibyllarum esse ridiculum est credere: cum ne vnus quidem versus eorum compareat quos è Sibyllinis Cicero, Liuius, Porphyrius, Plutarchus, & Græci authores adduxerunt. Verumtamen benefactum eo tempore putauerunt Patres, si Ethnici quocunque modo pertrahi ad religionem Christianam possent: quæ opinio impura est ac iure damnata, cùm Prophetias diuinitus inspiratas cum ijs sit nefas coniungere, quas apud infideles Ethnicos Satanas Sibyllis inspirauit. Aristoteles huius diuinationis & furoris peruestigans causam admiratur vehementissimè: tandemq; statuit ex antrorum vapore fieri, vt in Lebadia

Lib. de mundo ad Alex.

dia

dia ſpecu, Trophoniana, Corycia, Pythia, & alijs: ſed hæc cauſa ratione nulla nititur. Nam cur hæc potius quàm illa ediderit? cur ex tot centenis ſpecuum millibus ne ſex quidem ediderunt? cur etiam centum annis aut centum viginti ante Ciceronis tempora (vt in libris de diuinatione legimus) edi in ſuis antris deſiuerunt? neq; enim permutata fuerunt antra: qua occaſione Plutarchus eorum Dæmonas defendit obijſſe. Præterea an iſtud aliquam veritatis cauſam habuerit, eo vapore fieri vt ſpiritus ingrediatur in fœminam, in ſtomacho eius loquatur occluſo ore, aut ore loquatur exerta lingua, aut denique pudendis? Et veritas tamen cum mendacio ſæpe confuſa deprehendebatur, & cùm oraculum dixit apud Iuſtinum Martyrem, & Euſebium,

Lib. de oracul. defec.

Μοῦνοι χαλδαῖοι σοφίην λάχον, ἠδ᾽ ἄρ᾽ ἑβραῖοι,
Αὐτογένητον ἄνακτα σεβαζόμενοι θεὸν ἁγνῶς.

Id eſt, Soli Chaldæi ſapientiam ſortiti ſunt, & Hebræi. Ex ſe genitum Regem colentes Deum ſanctè. Taceo myſteria

& ſa-

& sacrificia quæ obseruabantur ad exoranda responsa, & apud Diodorum & Pausaniam legimus. Quid verò quod eos interdum diabolus occidebat qui suas adibant specus, nisi aliquid postularent? Fernelius historiam recitat cuiusdam magi, quem, cùm accersiuisset dæmonem, superueniens occidit dæmon: rogāti autem sortilego sodali istius quare occidisset eum, id à se factum respondit diabolus propterea quòd à se nihil postulauisset. Ab hominibus enim rogari, orari, & adorari Satanas percupit, & nonnunquam veritatem profert vt mētienti sibi habeatur fides, aut si ignorat verum, ambages responsat atque ænigmata. Deus autem alium præter se de rebus futuris Lege prohibet consuli, aut alteri haberi fidem, licet id euenerit quod malignus spiritus & diuini prædixerint. Non tamen eam ob causam prohibetur, quod spiritus rerum multarum ignari sint, cùm ipsi dæmones quasi δαίμονες id est, scientes, Eustathio teste, appellentur (qua significatione Hebræi verè linguæ

& naturalis magiſtri appellant ידעבים à verbo ידע nouit, ſciuit) contra quam Euſebius dæmonas à timore quem inijciunt hominibus dici παρὰ τὸ δαιμαίνειν cenſet: quorum tamen bona pars familiaris eſt agitq́; familiariter, quam ob cauſam Græci δαίμονας παρέδρους nominabant. Ex his itaq; concludimus nihil in prophetiarum cauſa accipi aut credi oportere, niſi verbum Dei aut quod omnino cum verbo Dei conſenſerit, ne ſi Angelus quidem è cœlo dixerit, nedum quod Satanas inſpirauerit. Quamuis autē Chriſtiani Ethnicorum templa ipſamque ædem Apollinis exſpilauerint atq; euerterint, non tamen Satanas continuò deſtitit vires ſuas nouis idololatrijs artibusq́ue magicis exercere, frequentibus nunc vt cùm maximè. Ac olim quidem religionis ſpecie rogabatur: iam verò accurrit non vocatus, & ſe ratione cæca intrudit in omneis partes ineſcandis & peſſumdandis hominibus. Qui autem diabolum non accerſit neq; inuocat, ſed exhibentem ſe accipit, is certè non eſt tan-

ta im-

ta improbitate omnino quanta ille qui
eum aduocat, orat & accipit: verumta-
men vterq; morte dignus est, vterq; sor-
tilegus. Non ita est homo δαιμονιόληπτος,
qui neq; rogato neq; inuocato diabolo
possidetur ab eo atque obsidetur: cuius-
modi in Italia inuenias multos, plerasq;
fœminas, pauciores viros, quos tan-
quam furiosos & agitatos rabie oportet
necti. Sic anno M. D. LIV. Romæ o-
ctoginta duæ inuentæ sunt, quas Gallus
quidam monachus Benedictinorum or-
dinis voluit eiurare, sed frustra. Scribit D.
Mayus Consiliarius in Parlamento, qui In lib. Energumen.
cum agebat Romæ, postero die rogatos
diabolos cur eas inuasissent, respondisse
fuisse in corpora fœminarum istarum
(quæ bona ex parte Iudææ erant genere)
Iudæis missos, indignè (aiebant illi) fe-
rentibus quòd fuissent baptizatæ. Quam
ob causam Theatinus Papa capitali o-
dio Iudæos prosequens fuisset relega-
turus illos, nisi Iesuita quidam liberè de-
fendisset non posse hominem quem-
quam in vllius hominis corpus diabolos

immittere. Certum illud quidem, ac ne diabolum quoq; ipſum niſi Deo permittente poſſe: hoc permittente poteſt. Sic in Germania fortaſſe Kentorpenſi monaſterio euenerit, vt moniales omnes à ſpiritibus malignis obſiderentur: quibus dicentibus per coquam monaſterij Eliſabetham Kamam effectum eſſe, illa agnouit factum, ſe ſortilegam faſſa eſt, & improbis ſuis precibus ſacrificijsq; diabolos in earum corpora fuiſſe miſſos: atque hoc nomine fuit igni tradita. At Romanus ille diabolus Iudæorum accuſator nullius nomen detulit: (Non potuerunt autem in tanto virorum mulierum puerorumq; numero omnes rei eſſe) licet dæmoniaci diuerſis linguis quas nunquam didicerant loquerentur. Spiritus autem modò fatur velut in ſtomacho dum os mulieris occluſum eſt, modò exerta ſemipedali lingua, modò pudendis: qua in re omnes Athei qui diabolos eſſe negant coguntur obmuteſcere. Etenim aut occluſo ore, aut exerta & rigente lingua, aut pudendis fari nemi-

Στόρνε-μάντεια. Εγγαςρί-μυθοι.

nem

nem fatentur posse: & mulierem quæ nihil vnquam didicit, doceri à melancholia Græcè Hebraicè Latinéque non ausint dicere: quæ tamen in dæmoniacis inesse constat. Huc pertinet quod Fernelius medicorum nostra memoria princeps ca. 16. de abditis rerũ causis ignarum furiosumque puerulum à se visum fuisse scribit qui Græcè loquebatur: ac se tum dixisse eum à maligno spiritu possideri. Sunt etiam quæ à diabolo sic ligantur vt solui non possint vincula, sed ea rumpi aut secari sit opus. Est Menilij ad Dammartinum mulier domina Rossa nomine, quæ inde ab octauo suæ ætatis anno à maligno spiritu ligari cœpit ad arborem, ad pedem lecti, ad præsepe stabuli, aut altera manu alteri imposita, fune, vimine, seta equinæ caudæ, cannabe: idq; tanta celeritate vt facto diabolus velocissimum quemque oculorum iactum anteuerteret. Puellam Parisios ductam anno M. D. LII. viderunt Doctor Picardus alijq; Theologi, omneisque artes suas ad liberandam ipsam consumpserunt: sed nihil

effectum. Hos medicus Hollerius ridens dicebat primum morbum esse melancholicum: posteà verò quàm oculis suis in frequente corona vidit miraculum, puellam inter duas trésve mulieres stantem clamare, & illicò sic vinciri ambab⁹ manibus vt solui non posset, vinculum ac secari opus esset, malignum spiritum confessus est. Nemini apparebat quicquam, sola puella albam videbat nubē, cùm spiritus vinctur⁹ accederet. Eadem ratione quod Magi & Magæ sibi copulationem carnis cum maligno spiritu fatentur intercedere, id complures Medici Ephialtas aut Hyphialtas, Incubos aut Succubos esse aiunt vel lienteriam: sic ementiuntur legem Dei, homines in cæca ignoratione continent efficiuntq́;, vt grauissima omnium scelera impunè abeant. Similiter diuinationes pro delirijs habent, quarum tamen euenta spectantur adeò mirifica, vt nemo non rapiatur in admirationem. Si bene Platonem euoluissent isti, comperissent ab eo statui duo diuinationis vel θεομαντείας genera, vnum

num morbo accidens, alterum dæmonum inſpiratione. Quod enim ſcribit Ariſtoteles nullam foris diuinationem accedere, id philoſophorum omnium exploſit conſenſio, certiſſimaq; euertit experiẽtia, prætereà ab opinione iſta diſceſſit idem in libro de mundo quem Alexandro magno dicauit. Non ſum neſcius Platonem, quia legem Dei ignorauerat (nondum enim ac ne poſt quinquaginta annos ab illius tempore ſermone Græca donata fuerat) prædictionem diuinam à diabolica minimè diſtinxiſſe, ſed generatim diuinationem vel μαντικὴν definiuiſſe κοινωνίαν τινὰ περὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους καὶ δημιουργὸν τῆς θεῶν καὶ ἀνθρώπων φιλίας, id eſt Diuinationem eſſe modum inter Deos & homines communicandi, eorumque amicitiæ effectricem, quod prophetiæ diuinæ non malè conuenit. Diabolica autem prædictio modò ab expreſſa conuentione & diaboli atque hominis conſenſu naſcitur, modò à diaboli violentia ſine morbo hominẽ obſidentis adeò vt diuinet: quẽadmodum Saul à Dæmone

agitatus & in furorem versus eo autore diuinabat: nam scriptura (vt antè diximus) prophetiæ voce vtitur. Non rarò etiam malignus spiritus magum immorigerum vexat, in furorem agit, & nonnunquam occidit. Sic nobilem à biennio virum cognoui ad Villerios Costeretanos habitãtem, qui in annulo quem ab Hispano percarè emerat familiarem habebat dæmonem, cui ex sententia animi sui volebat imperare & velut mancipium subijcere: cúmque mendacia plerumq; effaretur dæmon, annulum in ignem iniecit homo tanquam si eodem inijci potuisset dæmon & annulo hærere teneretur: sed ex eo tẽpore furiosum hominem effectum diabolus exagitat. Iudicium legi latum in Ducatu Geldriæ M. D. XLVIII. contra magum quemdam Iacobum Iodocum à Rosa nomine, Cortraci natum, qui dæmonem sibi esse inclusum annulo fatebatur: sed addebat se quino quoq; die fuisse coactum dæmonem compellare atq; consulere. Multis etiam Sagis mulieribus accidit, si pro-

missæ

misso fœdere & fide data Satanæ ipsas aliquando consortij istius tæduerit, nec seria resipiscentia ad Deum conuertantur, vt tundantur & vexētur nocte mortemq; expetant, vt Iacobus Sprangerus Coloniensis Inquisitor fidei, cuius operâ Magæ non paucæ igne perierunt, literis consignauit. Equidem cognoui hominem (cuius nomen quia in viuis est reticebo) qui mihi indicauit ipse se à persequente spiritu & varijs modis seipsum obtrudente plurimum infestari, de nocte vellicari naso, excitari, persæpe percuti, & quamuis rogantem vt se sineret quiescere non dimitti tamen, sed continenter agitari, dicente spiritu, aliquid mihi impera: ideoque se putantem fore vt à spiritu sineretur Lutetiam aduenisse specie litis suæ quam procuraturus venerat, si fortè malo suo remedium comperturus esset. Cùm itaq; animaduerterem non audere hominem singula mihi retegere, rogaui quam vtilitatem ex seruitute domino huic præstita percepisset: Ad hęc ille, se existimasse futurum vt for-

tunas atq; honores adipiſceretur, & res abditas cognoſceret, ſe autem ſemper à ſpiritu falli cùm rem veram ſemel protulerit tria mendacia enuntiante, ſe ne obolo quidem à ſpiritu ditatum eſſe, neque amata potitum, qua occaſione præcipuè ad eum inuocandum venerat, ſe de plantarum animalium lapidumq; viribus, deq́; ſcientijs abditis (prout ſperauerat) ex eo nihil didiciſſe, vrgeri ſolùm verbis vt inimicos vlciſcatur, technam conſuat, aut ſcelus perpetret. Dixi facile eſſe ab iſto domino liberari, videndum vt eo aduenienute ſtatim Dei nomen ad auxilium ſuũ inuocaret, & ſe mente pura optimoq; animo ſeruituti Dei addiceret. Ex eo tempore non vidi hominem, neq; an pœnituiſſet potui cognoſcere. Hic ſpiritum paruum ſuum dominum appellabat: nam Satanas decipiendis hominibus blanda ſibi arrogat vocabula, familiris ſpiritus, albi dæmonis, parui domini, quia in odio eſt Satanæ & diaboli appellatio: itaq; plerique Magorum appellant paruum dominum, vt in libro Pauli Grillandi

-andi Itali (qui multos adiudicauit mor-
ti) memini legere. Diximus de ijs qui ma-
lignorum ſpirituum accerſunt opem vt
ijs imperent eosq; in ſua poteſtate habe-
ant, & qui vtendos comparant, etſi emp-
tores iſti ſeruitutem miſerrimam depre-
hendunt ſibi impoſitam: tum etiam de
ijs qui inuocationes faciunt ceremonijs,
ſacrificijs, & orationibus ad eam rem ac-
commodis, quarum orationum verba
nolui exſcribere, cùm tamen plus ſatis de
ſcripto excuſaq; adiectis priuilegijs habe-
antur, quorum autores cum ſuis operib⁹
iuſtum eſſet concremari. Quamobrem
in hoc noſtro opere ſategim⁹, vt quicqd
mentib⁹ curioſis occaſionem experiun-
di iſta ſcelera prębiturum eſſet, intectum
& occultum permaneret: id ſolùm quod
ad informandos Iudices pertinet, eosq;
præmonendos qui in foueam technis
Satanæ inciſuri eſſent, placuit exponere.
Iam dicamus de ijs qui præter inuocatio-
nem expreſſis verbis Deo creatori totiq;
religioni renuntiant, & ſeruitute diabo-
lo addicti ab eo obſignantur.

De

De ijs qui expressa conuentione Deo & religioni suæ renuntiant, & an corpore à dæmonibus exportentur.

CAP. IV.

DIscrimen inter Magos obseruari optimeque intelligi pernecessarium est propter iudicia quæ variè de eis ferenda sunt. Hi autem præ omnibus sunt abominandi qui Deo & cultui eius renunciant, aut qui (siquidem non Deum verum, sed superstitiosam aliquam religionem coluerint) suæ religioni renuntiant vt se conuentione expressa dedant Diabolo. Nulla enim est religio tam superstitiosa, quæ homines non coerceat quodammodo in legis naturæ repagulis, vt parentibus & magistratibus coniuncto nocendi metu obsequantur: quem nocendi metum ex hominum mente conatur Satanas eximere. Expressa autem conuentio modò fit verbis sine scripto, modò scriptura confirmatur: cùm Satanas (vt suos obstringat sibi antequã impetrent postulata sua) iubet eos, si nouerint,

uerint, instrumentum obligationis conficere atq; subscribere, interdum etiam ipsorum sanguine, prout veteres in sanciendis coniurationibus fœderibusq; vtebantur, vt apud Liuium Libro secundo, & apud Tacitum de Regibus Armeniæ legimus. Sic ergo cum suis experitur Satanas. Theophilum quemdam narratur se ita diabolo obligasse, & quidem obligatione sanguine exarata. Et nuper etiã anno M. D. LXXI. inter eos quos ille cæcus Lutetiæ suspensus detulit, fuit causidicus cuius prætereo nomen, qui se fatebatur obligatione diabolo facta renuntiauisse Deo, & obligationem sanguine suo conscripsisse. Multis præterea iudicijs compertum est reciprocam inter diabolum & Magum obligationem interdum esse ad anni spatium, ad biennium, aliúdve tempus: item esse qui postulent sibi facultatem dari curandi dolores dentium, quartanam, aut aliud malum, ea lege vt alios occidant aut abominanda committant sacrificia. Quòd si ab ijs qui se in totum addixerunt diabolo

Plutarch. in Valerio Publicola.

vt ali-

vt aliquid cõsequantur, ipse metuerit vt cultum suum deserant, tum non satis habet si disertis verbis Deo renuntiauerint, sed notam eis insuper imprimit, vt Danæus in dialogo de sortiarijs obseruauit: qui autem ex animo se tradunt ipsi & quos stare nouit promissionibus, his non indit signum, vt idem autor ostẽdit. De notis autem quod dicimus tam certum est quàm quod certissimum, & ordinariè Iudicum oculis compertum, nisi in locis abditissimis occultentur: vt ex Valesio quodam nobili audiui his inter labia notam esse, illis sub palpebris (vt Danęus inquit) alijs in sede si metuũt retegi, plurimùm ad dexterum humerum, fœminis verò ad femur, sub axilla, aut in genitalibus. Narrauit mihi Albertus Picto Aduocatus in Parlamento, se quæstioni de vetetinario quodam Mago in Theoderici castello adstitisse, in dextero cuius humero comperta est nota, postridie verò à diabolo obducta deletaq;. D. item Claudius Dessayus Procurator regius Ribemontij affirmauit notam Ioannæ Haruille-

nilleriæ Magæ à se fuisse visam, sed dele-
tam die postero. Cenomannus ille Tris-
calanus nomine qui à Præfecto prætorio
damnatus veniam hac lege impetrauit
vt affines eiusdem criminis indicaret, cũ
in populareis conuentus ducebatur, aut
de facie agnoscebat eos quos in Sabba-
thismis viderat, aut ex alia nota quam ip-
si inter se nouerant: atq; vt dictum con-
firmaret, signatos aiebat esse notis quæ
in nudis deprehendi possent. Excussi ita-
que illi quos accusauerat signati depre-
hendebantur quodam quasi vestigio le-
poris, sed ex sorte sensus adeò vt vel ad os-
sa vsque intima in loco vestigij punctim
percussi magi non persentiscerent. Sed
tam multi diuites ac pauperes in isto nu-
mero comperti sunt, vt alij effugiũ alijs
comparauerint: itaq; serpsit hoc malum
semperq; dissipauit se latiùs, vt reorũ im-
pietatem in æternũ testatã faciat & con-
niuentiam Iudicum, quibus habendæ
quæstionis iudicijq; perficiendi munus
erat commendatum. Hoc verò mira-
bilius, quòd plerique Magi non satis esse
ducunt

ducunt Deo renuntiauiſſe, niſi ſe iterum in nomine diaboli baptizari curauerint & vocari altero nomine, ex quo fit vt Magis ferè duo ſint nomina. Neq; diſſimulandum iſtud, ad efficiendum quingentos Magos vnum ſufficere: nam ei qui ſe addixit diabolo nihil eſt expedit⁹ ad gratiam eius ineũdam & habendam pacem quam vt multos ſubditos pertrahat: itaque perſæpe vxor perducit virum, mater filiam, & iuſtæ familiæ ſic aliquando perſtant in multa ſecula, vt infinitis iudicijs fuit comprobatum. Cuiuſmodi familiæ olim in Africa Italiaque exſtiterunt, quæ ſolo aſpectu vel laudatione homines enecabant, vt Solinus, Memphodorus, Plinius, Gellius, & Iſigonus ſcripſerunt, & in Problematis Ariſtoteles annotauit 20. ſectione, Problemate 24. veteres ante laudationem præfari ſolitos eam nocituram nemini: & Itali quoq; dicunt, vbi aliquem plenis buccis laudari audiunt, *Digratia no gli diate mal d'ochio*: & Magi denique opportunè importuneq́; faciunt. Prout enim laus propriè ad Deum

solum pertinet, certum est, si quando sic laudatur homo vt non referatur ad Deum laudatio, plus æquo exultare eos qui laudantur & gloriam sibi arrogare, eoq; pacto Satanam plenis velis in præcipitia ruinæ ineuitabilis eos perducere. Sed ad alia veniamus. Doctor Grillandus Italus & quinq; illi inquisitores, qui de multis Magis in Germania Italiáque cognouerunt, nihil aliud dictum fuisse tradunt quàm idipsum quod rei euicti in hoc regno confessi sunt, idq; nominatim Lugduni Lochijs, apud Cenomannos, Pictauij, Sanlisij, Lutetiæ. Ioan. Charterius, qui Caro. 7. conscripsit historiam, Guilhel. Edelinum Sorbonæ Doctorem narrat Magicarum sortium fuisse damnatum pridie natalis Christi 1453. confessum se per noctem sæpe in Magorum cõuentus exportatum Deo ibidem renunciauisse, diabolum hirci figura visum adorasse, & podici eius oscula dedisse. Hoc autem insignibus exemplis oportet demonstrari, vt intelligatur Canon Episc. 26. q. 5. Concilij Aquileiensis, à cuius in-

telligentia abluſerunt quamplurimi: etſi neque à Concilio generali profectus eſt, neq; à Theologis approbatus. Vt igitur id quod diximus illuſtretur, nullum iudicium fuiſſe puto inſignius quàm illud de Maga Lochiana recentiſſimum. Vir quidam tenuis cùm vxorem interdũ abeſſe noctu perciperet, bonámque noctis partem emanere, prætereà dicentem ſe aut ad deonerandum aluum egredi aut ad lauandum cum vicina ſua aliquoties falſi euiciſſet, ſuſpicionem concepit de perfida eius libidine, & necem interminatus eſt niſi locum quò proficiſcebatur indicaret. Illa ſibi à periculo metuẽs rem vt erat confeſſa eſt, atq; vt explores & videas hæc ita ſe habere (inquit illa) ſi volueris, eodem venies: tunc tradidit ei vnguentum quo ſe vterq; inunxerũt, & pronuntiatis aliquot vocibus diabolus eos Lochijs in arenarias Burdegalenſes (quæ à Lochijs minimum quindecim dierum abſunt) exportauit. Videns itaq; vir ſe in ignota Magorum, Magarum, & diabolorum (humana ſpecie aſpectꝰ tamen horrifici)

rifici)

fici) frequentia versari, dicere cœpit, Deus mi, vbinam sumus? Hoc dicto, repentè cœtus disparuit: ille verò cernens nuditatem sui corporis oberrauit per agros nudus, donec manè rusticos inuenit qui ipsum in viam deduxerunt. Reuersus Lochias ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectà, qui audita probè historia fœminam prehendi iussit: illa verò minutatim omnia quæ diximus confessa est, & vltrò agnouit peccatum. Lugduni quoq; ante paucos annos mulier potens comperta est, quæ surrexit de nocte, accendit lucem, arrepta pyxide inunxit sese, & post voces aliquot elata est: hos ritus fieri obseruans mœchus qui cum ea cubauerat lucernam capit, peruestigat vndique: & ea non inuenta cùm solam vnguēti pyxidem reperisset, curioso animo exploraturus quid vngüentum posset fecit prout fieri animaduerterat, ita statim elatus comperit se cum Magorum cœtu esse in agro Lotharingiæ, & consternatus est: Sed cum primùm Dei opem implorauit, euanuit to-

tus cœtus, ille verò ſolum nudumq; ſeſe comperiens Lugdunum reuerſus eſt & maleficam accuſauit, quæ confeſſa rem totam igne perijt. Idem quoque nobili cuidam viro non ita pridem ad Melodunum accidit, qui & molitoris verbis & ſua ipſius curioſitate adductus cœtum maleficorum adijt: ſed quoniam perhorreſcebat metu, quamuis non inuocaret Deum, Diabolus maxima voce inclamauit, quiſnam hic metuit? Sic volente nobili viro diſcedere, ex oculis abſceſſit cœtus. Atque hic reuerſus indicare Magum ſtatuerat, ille verò præmonitus ſibi conſuluit fuga. Quod de timore diximus, ex iudicio magarum Valerianarum in Sabaudia commodè poteſt intelligi: vbi fatebatur filia cùm parentes primò ad cœtus ſuos eſſent ipſam deducturi, vt momento efferrentur, baculum ſibi ab eis fuiſſe datum quem femoribus ſubderet, eosque indixiſſe vt ante omnia ſibi caueret à metu: ſic cum parentibus ſtatim exportatam eſſe. Hoc iudicium in poſtrema editione libri Danæi fuit excuſum

typis,

typis, quod anno M. D. LXXIIII. fuerat confectum, vt posteà demonstrabimus. Sunt qui sartaginem aut æneum vas aliquod argenteúmve deferant ad festa sua solennius celebranda: quo spectat ille articulus Salicarum legum capite 67. *Si quis alterum hæreburgium clamauerit, hoc est, strioportium aut qui æneum portare dicitur vbi striæ concinant, & conuincere non poterit, soluat solidos 62.* hic enim *stria* & *striges* vocabula designant magas quæ dæmonas prosequuntur. Olaus magnus libro 3. cap. 11. scribit apud Boreales populos locis compluribus istas Magorum dæmonúmque saltationes conspicuas esse. Idem in monte Atlante plerumq; fieri tradunt Mela lib. 3. Solinus lib. 38. cap. 44. & Plinius lib. 5. cap. 1. Nec absimile est quod apud Paulum Grillandum Iureconf. Italum legimus, qui de multarum maleficarum factis cognouit atq; iudicauit: anno M. D. XXVI. non procul à Roma rusticum extitisse, qui postquam nudam vxorem suam se inungentem vidisset noctu, sublatámq; ocu-

lis domi non inueniſſet, eam poſtridiè arrepto baculo non deſtitit percutere donec rem ex veritate fateretur, quod illa faciens veniam ſibi dari poſtulauit. Hic veniam ea lege dedit vt ſe in cœtum vxor deduceret. Ea poſtero die virum vnguento ſuo curauit oblini, ſic vterq; inſidentes hircis peruenerunt in cœtum velociſſimè. Virum autem vxor præmonuerat à nomine Dei planè abſtinendum eſſe, niſi per ludibrium blaſphemiámve diceretur. Nam hac in re omnes conſentiunt, eum qui baiulatur ſi Deum nominauerit in media via repentè deſeri: vnde oſtenditur nihil vnguento effici, ſed Diabolum ocyus Euro deportare (prout Auguſtinus inquit, Dęmones auium volatus incredibili celeritate vincunt) ac multo etiam velocius Angelos, quibus propterea ad pernicitatem eorum maximam & ἀκατάληπτον figurandam ſenæ alæ in Scriptura ſacra tribuuntur. Hunc igitur in cœtu verſantem mulier ſeorſim aliquantiſper iuſſit conſiſtere, vt myſterium totum cerneret, donec ipſa

caput

caput illius cœtus ſalutauiſſet ornatum Principis amictu magnificẽtiſſimo, maximáq; virorum & mulierũ corona cinctum, qui honorem clientelarem ſinguli exhibuerunt domino. Hoc facto ſaltationem inſtitui in orbẽ vidit ore extrorſum obuerſo, ita vt non viderent alter faciem alterius, quod in popularibus ſaltationibus receptum eſt: fortè eo conſilio vt alij nõ poſſint alios commodè obſeruare atq; agnoſcere, quos illi indicent ſi ad iudicum manus peruenerint. Quod etiam Triſcalanus Magus cui Rex Carolus 9. veniam dedit vt ſocios indicaret, adſtante magna procerum turba expoſuit Regi: Magos in ſuos conuentus exportari, innumeras eorum adeſſe copias qui adorant hircum & poſteriores illius partes oſculantur: tum aduerſis tergis non videntes inter ſe ſaltare: deinde cum diabolis virili & muliebri forma coeuntibus copulari. Poſt ſaltationem inſtructæ fuerunt menſæ, cibi appoſiti. Mulier tum admouit virum vt Principem ſalutaret: deinde vt cum alijs accubuit mẽſe

videns cibos insulsos esse & in mensis desyderari salem, clamauit continenter donec sal (vt videbatur) allatus esset, quem antequàm gustauisset dixit, *hor laudato sia Dio pur e venuto questo sale*, Iam laudetur Deus, cùm hic sal aduenerit. Hoc dicto abierunt statim ab oculis omnia, homines, cibaria, mensæ: ipse solus remãsit nudus, affectus ingenti frigore, nesciens vbi locorum esset: cúmque illuxisset dies, pastores nactus est, à quibus rogans vbinam esset, cognouit se in Comitatu Beneuentano agere opima ditione Papæ. Hæc sub nuce gesta ad centesimum milliare ab vrbe Roma: vnde proficiscens ille panem & amictum coactus est mendicare, & octauo demum die macer atque exhaustus peruenit domum, vxorémq; detulit, abs qua accusatæ aliæ & veritatem confessæ viuæ igni fuerunt traditæ. Idem autor est anno M. D. XXXV. adolescentulam in Spoletano Ducatu tredecim annos natam a vetula quadam in Magorum cœtum sic perductam esse, miratámq; conuentum

adeò

adeò numeroſum dixiſſe, *Dio benedetto, che choſa e queſta?* Deus benedicte, quid hoc rei eſt? Simul atque pronuntiaſſet iſta, euanuiſſe omnia: miſeram diluculo à quodam ruſtico inuentam ei rem totam enarraſſe: eum deinde ad ſuos puellam remiſiſſe, & Magam ab ipſa accuſatam igne ſublatã eſſe. Quod autem hic narrat conuentus ſub nuce ingente habitos, ex hiſtorijs compluribus annotaui & ex iudicijs, loca à Magis ad ſuos conuentus deſtinata aut certis arboribus aut crucibus plurimum inſigniri. Sic in Magarum Pictonicarum iudicio fuit deprehenſum, conuentus ad crucem quamdam tota regione celebrem haberi ſolitos, quò ante annos centum olim conuenerant, vt Saluertus Præſes ex actis veteribus & centenarijs ſe mihi narrauit comperiſſe. Malberij quoq; ad Lomagnienſe Bellomontium octauo ad Tholoſam milliari Magorum cœtus & ſaltationes compertum eſt ad crucem artocreatis haberi ſolitas, vt alijs locis fuit factitatum: & Magarum vna Beronda no-

mine, cùm propè esset vt igni traderetur, contendens cum nobili quadam fœmina quæ negabat se interfuisse, dicebat huic, *No sabes pas tu que le derrain cop que nous hemes le baran a la Croux do pastis, tu portaos lo topin des poudoux?* An ignoras cùm postremò saltationem faceremus ad crucem artocreatis te portasse poculum venenorum? Hæc autem Beronda viua exusta est. De exportatione autem, post vnctionem transuehi Magos legimus, vel sine vnctione sæpe, hirco, pegaso, scopis, baculo, vel sine baculo & iumento vllo, alios nudos (vt plerosq; ad se inungendum nudos esse ostendimus) alios amictos, hos noctu, illos interdiu, plurimum tamen de nocte, idq; ea nocte quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit: cuius rationem suo loco dicemus. Huc pertinet quod Paulus Grillandus libro de sortilegijs scribit se anno M. D. XXIIII. à nobili quodam viro fuisse rogatum vt in castellum S. Pauli, (quod Spoletani Ducatus est) veniret, & de tribus Sagis mulieribus cognosceret. Earum minimam,

fretam

retam ſponſione ſuæ liberationis fuiſſe
õfeſſã, ſe iam ante ãnos 15. à vetula Saga
n Magorum cœtum deductam eſſe, vbi
Diabolus interſuit, quo autore Deo, fi-
dei, & religioni ſuæ renuntiauerit, iura-
mento cauens ſe fidelem fore & diabo-
i mandatis obſequuturam, idque manu
ibro obſcuriſſimam ſcripturam haben-
i impoſita: item ſe ad ſolennitates no-
cte ad ferias cùm imperabuntur ventu-
ram, & quoſcunque poſſet eodem addu-
cturam: diabolum ipſi viciſſim lætitiam
æternamque felicitatem ſpopondiſſe.
Ampliùs confeſſa eſt ſe ex eo tempore
necem hominibus quatuor intuliſſe,
pecori ſæpenumerò, & fruges calamita-
te deuaſtaſſe: Siquando ipſam die ſtato
contigiſſet ad cœtus non accedere ſine
vera certáque excuſatione, ſe ita de no-
cte fuiſſe vexatam vt nec ſomnum cape-
ret nec quietem vllam: Cùm proficiſ-
cendum illuc fuit, ſe viri vocem audiuiſ-
ſe, quem paruum dominum, aut etiam
interdum magiſtrum Martinetũ appel-
labant: itaq; ſimulac ſi vnguento quodã
obli-

obliuiſſet, hircum qui præſtò ad portam aderat conſcendiſſe quem tenebat pilo, eóq; hirco ſub magnam illam Beneuentanam nucem vbi innumeros offēdebat Magos tranſuectam eſſe: ibi fide Principi data ſaltari, tum mēſis accūbi, poſtremò quemq; dęmonē cum eo eáve cuius prę-erat cuſtodiæ copulari: Hoc facto ſingulos ſuo dæmoni inſidentes reuolare: priuatim verò diabolum intra parietes domeſticos adorare. Hæc vbi fuiſſet cōfeſſa & cum duabus alteris cōparata, aliæ præ-tereà fuerunt accuſatæ, quæ confeſſę culpam cum ſuis pulueribus & vnguētis viuæ fuerūt cōcrematę. In libro quoq; tertio Antonij de Turquameda Hiſpani aliā inter cæteras hiſtoriam recentem legimus, voluiſſe Magum quemdam ſocio ſuo perſuadere fore ipſum beatiſſimum omnium, ſi crediderit ipſi & magorum conuentus adiuerit: vt autem conſenſit ſocius, Magum de nocte poſt aliquot voculas manum ſocij prehendiſſe, & vtrumque elatum in aera procul fuiſſe in cœtum tranſuectos, in quo viri & mulie-

res

tes innumeræ circumſtabant thronum cui maximus inſidebat Hircus: ad hunc oſculandum omnes acceſſiſſe *en la parte maſuzia que tenia* (qui ſciunt Hiſpanicè, eam partem eſſe intelligunt quæ honeſtè nõ poteſt nominari) Nouitium cùm videret iſtud, ſocio dixiſſe, amitto patientiam, & inclamaſſe repentè *Dios a muy grandes bozes*, ait autor. i. Deum voce quam maxima: tunc irrumpente turbine procelláq; vehemẽtiſſima diſparuiſſe omnia, illum ſolum ſubſtitiſſe, & triennium totum conſumpſiſſe antequàm in agrum ſuum reuerteret. Apud Cenomanos nuper cremati ſunt plurimi, qui ſe in ſabbatha ſua perſæpe abiuiſſe & ea quę antè diximus commiſiſſe fatebantur: his acta forenſia plena ſunt, & iudicia recens huc illuc tranſmiſſa, quæ ita nota ſunt vt breuiter contentus indicaſſe præterire malim ad cætera: Minimùm enim viginta magi inuidia inter ſe perciti alter alterum incuſarunt, quorum confeſſiones vno ore teſtificabantur tranſuectionem, adorationem diaboli, ſaltationes, & re-

& religionis abiurationem. Recens quoque iudicium exstat in Valerianas Magas Sabaudiæ confectũ anno M. D. LXXIV. cuius historiam summam Danæus copiosè satis pertexuit, vnde similem sui diabolum semper esse constat: nam ex earum confessionib⁹ & comparatis earum sermonibus inter se commissarum videtur corporis exportatio baculo solùm innitentis sine vnctione, tum abiuratio Dei, diaboli adoratio, epulum pudendorum Satanæ (qui apparebat specie pecudis) deosculatio, obligatio de perpetrandis malis innumeris, pulueris in quemq; subministratio: ab vna nefariam hanc artem triginta annis fuisse exercitatã: interdum se diabolum tetrum horrificumque valde humana forma ostendere. De cibarijs autem hominibusq; euascentibus habemus apud Philostratum Lemnium Græcum autorem testimonium, Tyanæum illum Apollonium domum quandam ingressum vbi hilaria sua exercebant Magi, eis interminatum esse, omniáq; disparuisse illico, mensas, cibaria, homi-

homines, ſuppellectile, & adoleſcentem vnicum quem Magi recens deceperant in eo loco ſubſtitiſſe. Ne procul abeamus, viuunt adhuc memoria noſtra plurimi qui Comitem quendam Aſpremõtenſem norunt omneis domum ad ſe venienteis tractare magnificè excipereq; ſolitũ, adeò vt accurati cibi, officia, omniumque rerum copia ſummopere turmis eò diuertentibus ſatisfacerent, ſed homines illos & equos, cum primùm ab eo exibant, fame & ſiti oppreſſos eſſe: quod de multis adhuc ſuperſtitibus me audire memini. Ita fuit Matiſconẽſis Comes Magorum ſua ætate facilè princeps, quem hiſtoriæ noſtrę aiunt excipientem prandio frequentem conuiuarum numerum ab homine foras euocatum eſſe, atque (vt non audebat homo Satanæ refragari) equum nigrum præ foribus expectantem reperiſſe, quo ille ſtatim cum eo homine tranſuectus diſparuit, nec vnquam ex eo viſus eſt. Idem Romulo ad Capreas paludes accidiſſe Plutarchus autor eſt, cum irruente turbine è medio ſubla- Hugo Floriacenſis.

ſublatum eſſe,nec deinde viſum, vt procerum turba, quæ illi ad latus adſtabat, cõfirmauit: quod vt Plutarchus probet, ſimilia duo exempla adijcit, Ariſteæ Præconneſij, & Cleomedis Aſtypalæi. Nec aliter Apollonio Tyanæo fuiſſe factũ ſcribit Philoſtrat⁹, vt hoc pacto eum dijs accẽſeat q maximus ætatis ſuę Magus habebatur. Sed quoniã hoc factũ multi autoritate nationalis Concilij ac potius Conciliabuli Aquileienſis volunt defendere cuius antè meminimus, placet iam Theologos annotare, qui vno conſenſu docent Magos à diabolo corpore exportari. Multas complurimum populorum atq; nationum autoritates apponimus, vt illuſtretur amplius veritas tam multis totiesq; probatis exemplis, idq; non per ſomnia & deliria, ſed per iudicia contradictoria, per mutuas conreorum accuſationes, ἀντικατηγορίας, repetitiones, euictiones, comparationes, confeſſiones, condemnationes, & executiones iuridicas. In quibus vnum habuit Germania exemplum memorabile, quod Ioachimus

August. lib. 10. & 21. de ciuitat. Dei, Thomas in summa secũda secundæ q. 95. artic. 5. tit. de supe. & in tract. 40. pri. par. q. 8. ti. de mira. & q 16 arti 5. & 6. & tit. de Dæmon.

Came

Cameracenſis narrat libro de natura dæmonum. Cùm fortè lanius quidam per ſyluam de nocte iret, ſtrepitum & ſaltationes exaudiuit: re itaque peruestigata accedens pocula vidit argentea: quæ, vt magi & diaboli diſparuerunt illicò, accepit lanius & poſtridie ad magiſtratum detulit: ſic illi quorum ſigna poculis inerant accuſauerunt alios citati in ius, & omnes ſupplicio digno affecti ſunt. Alterum exſtat exemplum inſignius executionis illius quæ facta eſt Pictauij anno M. D. LXIIII. cuius executionis hiſtoriam cùm à multis in eodem loco, tum etiam à Pictonum Præſide Saluerto didici (qui cum ad iudicium ferendum cum Daucentonio Pictonum Præſide & iudicibus alijs fuerat accitus) & omnes in ea regione tenent. Tres viri cum fœmina vna Magi damnati & igne concremati ſunt viui, cùm fuiſſent euicti necis hominibus plurimis pecudibusq; importatæ opera (vt fatebantur) diaboli ſubminiſtrantis pulueres, quos humi ſtabulorum, ouilium, domorumq; limini ſub-

Bonauen. in 3. ſent. di. 19. q. 3. Pau Gr l. landus li. de ſortil. ſec. 7. nu. 4. Syluester Prier. in tractat. de ſtrigib. dam. lib. 1. ca. pen. & lib. 2. ca. 1. Sprenger in malleo maleficarum.

debant. Narrauerunt autem isti se ter in
conuentum maximum solitos proficis-
ci, quò conueniebant Magi innumerabi-
les ad compitalem quamdam crucem,
quæ ipsis vsum præbebat signi: ibi præes-
se hircum ingentem nigrum, adstantes
ratione humana compellantem, in eius
ambitum saltare omneis, tum vnum-
quemq; posteriores illius partes cum ar-
dente candela osculari: hoc facto, hir-
cum absumi igne, de cuius cinere singu-
los capere, vt eo bouem inimici neca-
rent, huius ouem, illius equum, hunc ho-
minem languore, illum morte efficerēt:
postremò diabolum voce terribili hæc
verba intonare, vlciscimi vos, aut mor-
tem oppetetis: ita singulos ope diabo-
redire quà venerant. Non est autem le-
uiter prætereũdum illud, quod ter quot-
annis sacrificium istud diabolo tenentur
facere: imitantur enim sacrificium hirci
lege diuina imperatum, Leuit. 16. & præ-
ceptum illud vt mares singuli ter quot-
annis solennibus ferijs compareant co-
ram Domino. Ampliùs dicebat Præse-
Saluet

...luertus vir clarissimus, apparere ex a-
...is veteribus Magos iam ante annos cē-
...um de eadem causa fuisse damnatos, &
...ribus confessionibus idq́; eodem loco
...d crucem eandem gestum. Horum duo
...sipuerunt, & duo in prouicacia sua ces-
...runt vita. Iudicium quoq; legi in Ma-
...s Potezanas latum, quod mecum A-
...ianus Ferreus generalis vicarius Regis
...ud Laodunenses communicauit. In
... confessio illarum exstat eiusmodi, se
...opè Lognium ad Frenquisanum pi-
...inum certis vocibus quas reticebo,
...onuntiatis cum scopis delatas esse: i-
...q́; alias scopis ad manum instructas &
...m eis sex diabolos quorum habentur
...mina inuenisse: postquam Deo renū-
...uissent, diabolos humana forma sed
...men aspectu teterrimos osculatas ado-
...sse, tum habentes in manibus scopas
...tauisse, posteà diabolos rem cum fœ-
...inis habuisse, ipsas verò pulueres ene-
...ndo pecori postulasse: postremò con-
...tutum fuisse vt eodem post octiduum
...eunte nocte conuenirent ad diem Lu-

næ, cumque tres horas illic ſubſtitiſſen
fuiſſe reportatas. Vnum omiſeram, te
neri Magum quemque malefactorun
ſuorum rationes exponere, aut cædi, ni
fecerit, grauiſſimè. Hoc mihi Bouinu
Caſtelli ruſſi præfectus Biturigum no
mine delegatus apud Bleſenſes affirma
uit, Magam ſe iudice crematam fuiſſe
quam filia accuſauerat, quòd ipſam i
conuentus deduxiſſet mater & diabol
inſtituendam obtuliſſet: hæc inter ali
ſcelera iſtud confeſſa eſt ſe ſaltaſſe in hu
ci ambitum, & tandem ſingulos ratio
nes rerũm à poſtremi cœtus tempor
geſtarum reddidiſſe, & qua in re puluc
rem occupaſſent. Hic enectum à ſe in
fantem aiebat, alter equum, ille arbo
rem. Vna autem nihil ab eo tempore fe
ciſſe comperta frequentes ictus accepi
baculo ad plantam pedum, & ab alijs o
mnibus deriſa eſt. Addebat illa puluc
rem ſæpe recentem haberi oportere. Hu
ic ſimile eſt quod in altero Magæ iudicio
legimus, quæ ſe fatebatur minimè quie
cere niſi quid mali quotidie committe
ret

t, ſaltem vt vaſculum diffringeret: ſed
m hera ipſius frangentem de induſtria
s terreum deprehendiſſet, tum rem
nfeſſa eſt & addicta morti, quia dice-
t nullam ſibi omnino quietē eſſe, ni-
ut enecto homine aut perpetrato ma-
: Quibus ex rebus apparet non pulue-
m, ſed Satanam eſſe qui ruinam ſolùm
neris humani appetit, & coli frequen-
r atque adorari cupit: cùm plerumque
luis vnum duósve pedes in terram de-
ergatur. Memini Furnerium virum
ctum Aurelienſem conſiliarium mi-
dicere, vulgò ſermonem eſſe & qui-
m compertum Magarum conuentus
beri ad Cleriacum, & diabolos illic
icquid varijs in regionib⁹ agitur nun-
re, quia ſingula hominum facta refe-
nt velut in commentarios: atque hic
uinandi modus quo vtuntur Magi. Illa
tem Maga cuius meminimus à ſen-
ntia lata noluit prouocare, dicens ſe
ortem anteponere tantis diaboli cru-
atibus, à quo non poterat vel momen-
quieſcere. In primis verò illud obſer-

uandum est nullum haberi conuentum
in quo nō saltetur: sic Longuianæ Magæ
inter saltandum canebant, har, har, dia
bole, diabole, sali huic, sali illuc, lude hic
lude illic: dicebāt aliæ, Sabbath, Sabbath
id est, dies quietis fest⁹, elatis sursum ma
nibus & scopis, tum vt testificarētur cer
tò, quanta alacritate animi studioq́; co
lerent diabolum atq; adorarent, tum v
adorationem quæ debetur Deo effinge
rent. Priscos enim Hebræos in templum
apportantes munera cùm prope altar
accederent saltauisse constat, vt optim
In Psal.41 Dauid Kimhi de voce חגג significante fe
stum & saltationē annotauit: Dauidem
quoq; ad testificandum lætitiam anim
sui cùm præiret arcæ canentem Psal. 47
& psallentem saltauisse. Saulem etiam le
gimus à Samuele ad prophetas ablega
tum esse saltantes & laudantes Deum in
strumentis musicis, prout musica homi
nibus ad Dei laudes læto & hilari anim
potissimùm efferendas fuit attributa: se
corporis motus nihil habebat insolen
quin potiùs lenitas illius animum in co
lun

um quodammodo extollebat, quod officium est Deo acceptissimum. Non potest enim quisquis Dei laudes ista alacritate prædicat, non abripi amore & zelo honorandi Creatorem suum. Ita singulis Psalmorum locis vbi legitur Sela (legitur autem sæpissime) qui canebant illud, vnà cum corpore attollebãt vocem, vt Dauid Kimhi Hebræis commentarijs in Psalmos notat: etsi eandem vocem Chaldæ⁹ æternitatem exponit, Symmachus & Theodotion διάψαλμα. Abraham Abben Hezra אמת id est, verè: vtut sit, cantores tamen ad vocis huius enuntiationem assurgebant. Priscarum autẽ saltationum vestigia quædam hodiernæ supplicationes videntur ostendere, quibus populi etiam omnes in suis sacrificijs & solennitatibus vtebantur. Scribit Moses Maymonis, Persarum filias nudas saltare, & instrumentis psallere. Magorum verò saltationes homines furiosos reddunt, & fœminis abortum faciunt: quemadmodum de saltatione illa ex Italia in Galliam per Magos indu-

cta, quam voltam nominant, optim
iure potest prædicari, huic saltationi præ
ter insolentes ac impudicos mótus ho
inesse mali, quòd homicidia & abortu
innumeri ex ea accidunt: quod in repu
blica in primis consyderari oportet, &
seuerissimè prohiberi. Itaque Satanas
eo quòd Geneuæ saltationes ante om
nia sunt odio, puellam Geneuensem si
instituerat, vt quoscunque virga ferre
ab ipso tradita attingeret eos ad saltan
dum compelleret: atque hæc iudices lu
dificabatur dicens se necari ab ipsis no
posse, neque vnquam voluit resipiscer
donec ad mortem damnata esset. Ho
factum ab homine didici qui interfuit
addebat autem eam simulatq; fuit com
prehensa, metu & trepidatione maxim
fuisse cōsternatam, dicēdo se ab hero su
deseri, ab eo promissionem de morte n
oppetēda accepisse, eúmq; ab ipsa sed so
la percipi. De furore autem, omnino cō
stat non alios quàm furiosos & væsan
homines tripudiationibꝰ istis & saltatio
nibꝰ violentis vti, neq; magis expedita

cis curandis rationem esse quàm vt sedatè grauiterq; cogantur saltare, vt Germania facit insanis ex eo morbo laborantibus quem sancti Viti & Modesti vocant. Vt caput absoluam, conclusionem cuiusdam disputationis apponam factæ coram Sigismundo Cæsare, quam Vlricus Molitor in libello ea de causa conscripto retulit: nam in ea ex infinitis exemplis iudicijsq; fuit constitutum Magos verè à Satana corpore animoque deportari. Historia quidem Euangelij exponeretur ludibrio si vocaretur istud in dubium, an diabolus de loco vno in alterum deportet Magos: cùm in Euangelio dicatur Satanas Christum in cacumen templi, ac deinde montis transtulisse. Plerique enim Theologi ac eruditissimi sentiunt corpore & animo verè Christum exportatum esse: Abacuc item Prophetam fatentur & corpore & animo translatum fuisse in Babyloniam, similiterq; Philippum Apostolum vtroque vectum. Ex quibus Thomas Aquinas eruit, si id in vno potuit, in alijs eiusdem

naturæ & ponderis fieri potuisse: hoc illius argumẽtum in caput Matthæi quartum. Apud Philostratum etiam Gręcum autorem legimus, Apollonium Tyanæum à Nili fontibus in AEthiopia fuisse breui spatio Romam exportatum, id est (vt rectà contendas) in bis millesimum quingentesimum milliare: item Roma Corinthum, Smyrnáq; Ephesum. Ioannes Theutonicus sacerdos Halberstadiensis Magus eo tempore celeberrimus anno M. CC. LXXI. media nocte tres Missas cecinit, vnam Halberstadij, alteram Moguntiaci, tertiam Coloniæ. Pythagoram item narratu transuectum fuisse Metapontum Thurijs. Quin Vierus ipse Magorum defensor affirmat verum esse certitudine quadam scientiæ, scire se multos homines ex vna regione in alteram momento sic translatos esse. Hæc ipsius verba libro 2. cap. 8. de præstigijs dæmonum, & lib. 3. cap. 12. Sed quia nonnullis videtur spiritu solùm translationem fieri, nunc de spiritus raptu dicendum est.

De

De ecstasi aut raptu Magorum, & ordinaria illorum cum Dæmonibus frequentatione.

CAP. V.

EX ijs quæ de translatis corpore animoq; Magis docuimus, & ex tam frequente experientia exemplisque memorabilibus, cernitur velut meridie, & palpatur eorum error qui Magorũ translationem statuunt esse imaginarium, neque aliud definiunt quàm ecstasin, exempli gratia visum Ezechielis adducentes, cuius spiritus è Babylonia abrept⁹ est Hierosolyma: quod visum aut vera animi separatione fieri potuit, aut sine separatione accidere. Ac Hebræi quidem in arcana sua Theologia animas electorum Deo per Angelos offerri tradunt quadam abstractione, homine tamen superstite: atque huc adducunt locum Psalmi 116. pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius, quam iucundam mortem in Phædone dicere videtur Plato. At non propterea veram corporis & animi

animi translationem per bonos ſpiritus & malos fieri negandum eſt. In exemplum Eliam & Henocum corpore abreptos adducimus, & Abacuc opera Angeli in leonum foueam corpore importatum. Quòd ſi in antecedentibus exemplis non verè fieret corporis exportatio, quî potuiſſet Lochianus ille à lecto in Burdegalenſibus arenarijs ſe deprehendere? Lugdunenſis in Lotharingia? Græcus ille Plutarchi Crotone ad Neapolim, vbi milliaria ampliùs centum oportet transfretari? quî ſexcenta alia huiuſmodi perfici? Thomas Aquinas, Durandus Heruæus, Bonauentura Tarantaſius, & Geraldus Odetus, qui in ſecundum librum diſtinct. 8. Magiſtri ſententiarum quæſtionem hanc explicarunt, omnino confirmant corpore à Diabolis naturali potentia de loco in locum tranſportari. Quamquam raptus ille, vt vocant, ecſtaticus plus habet admirabilitatis iudicio meo, quàm corporis exportatio. Etenim ſi poteſt diabolus, vt fatentur illi, extra corpora ſua animos abripere: nónne facilius

cilius eſt corpus animumque ſine diſtractione & diſparatione partis ratione prędite devehere, quàm alterum ab altero nec interueniente morte diuidere? Quãuis autem immortalitatis animarũ certiſſima teſtimonia & indubitatæ demõſtrationes ſuppetant, hoc tamen in validiſſimis & maximis numerari mihi videtur oportere, adeoque ſufficere ſi bene probatum fuerit (vt profectò hiſtorijs, iudicijs, repetitionibus, teſtium comparationibus, conuictionibus, confeſſionibus, & executionibus infinitis fuit comprobatum) ſufficere igitur reuincendis Epicureis & Atheis: adeò euidenter docet humanum ſpiritum eſſentię immortalis eſſe. Hypotheſis enim Ariſtotelea libro ſecundo de anima ſic optimè demonſtratur, animam ſiquid ſine corporis adiumento poteſt immortalem eſſe: & altera hæc ſimiliter, animam immortalem eſſe ſi à corpore poteſt ſeparari. Iſti autem infidi, qui neque poteſtatem Dei neque ſpirituum naturam credunt, eam quam vocamus animam eſſe dicunt vin-

culum

culum harmonicum formámq; catholicam ex ſingularibus humorum aliarumq; humani corporis partium formis reſultãtem: quod certè planè abſurdum eſt, hominis formam (quam omnes Philoſophi puram & ſimplicem fatentur eſſe) ex compluribus formis componere. Ecſtaſin verò definiunt ſomnum melãcholicum, quo vires animæ ita ſepultæ ſunt vt mortuus homo videatur: rem ridiculam, cùm plures Magi, Olao magno teſte, in Noruegia, Liuonia, Borealibusq́; partibus quàm in reliquo orbe terrarum exſtent: & quod de Satana apud Eſaiam prædicatur, Aſcẽdam ſuper Aquilonem, ero ſimilis Altiſſimo, ad eam poteſtatem referri poſſit quam Satanas in Boreales præcipuè populos exercet, famoſos Dæmonum Magorumque nomine: prout etiam in tota Scriptura legimus ventu- rum ab Aquilone malum, Sapientiæ 2. Eſai. 14. 41. & 49. Ierem. 34. 4. 6. 13. 15. 23. 25. 46. 47. 50. & 51. Ezechiel. 8. 48. Daniel. 11. Zachar. 2. at populus iſte minus quàm quiſquam alius habet melancholiæ:

liæ: ſunt enim omnes flauo capillo aut coloris ruffi. Quamobrem iſtos neceſſe eſt ignorantiam ſuam agnoſcere: nam Solenem quendam Plutarch. Plinius Hermotimum Clazomenium, & Præconneſium philoſophum atheon Herodotus ita abreptos fuiſſe tradunt in exceſſum mētis, vt corpora eorum mortua & ſenſus expertia ſubſiderint, itáque proſtratum Hermotimi corpus ab inimicis captum, occiſum, & crematum eſſe. Scripſit Hieronymus Cardanus ſe cum luberet, per ecſtaſin extra corpus rapi adeò vt corpus maneret ἀναίσθητον, Ego verò eos qui voluntariè inter vigilandum patiuntur iſtud Magos eſſe confirmo: & Cardanus ipſe fatetur patrem ſuum triginta annos familiarem ſpiritum habuiſſe. Sic plerumque patres ſortilegi informant liberos vt in mentis exceſſum rapiantur: quò pertinet illud Virgilianum de Maga AEneidos ſexto, quæ ſe promittit ſoluere mentes. Nam reuera anima vegetatiua, vitalis, & animalis permanet, quamuis ſoluti ſint ſenſus, motus,

Plin. lib. 2. cap. 52.
In ſua G[illegible]
In lib. de rerum variet. ad finem.

motus,& ratio. Exſtat recens hiſtoria Magiæ naturalis à Neapolitano, qui rem narrat à ſe in muliere Saga fuiſſe exploratam, quæ poſtquàm ſe vnxiſſet nudam λειποθυμοῦσα & ſenſu deſtituta concidit, reuerſaq; poſt trium horarum ſpatium in corpus ſuum multa è regionibus varijs nuntiauit, quæ vera deinde comperta ſunt. Sed autor libri digni incendio rationem rei iſtius gerendæ explicat. Hac arte Satanas ergo eos vtitur qui nolunt retegi, ſiue propter familiæ amplitudinem ſiue propter alias cauſas non audeant magnos conuentus accedere, Ex Turettano Præſide audiui Magam à ſe in Delphinatu viſam quæ viua fuit concremata: hanc ergo cubantem ad ignem, manente domi corpore in ecſtaſin abreptam eſſe, & quia nihil intelligebat, grauiſſimis virgæ ictibus ab hero percuſſam, tum etiam vt viderent an de hac vita deceſſiſſet, ignem partibus quæ maximè valent ſenſu, fuiſſe ſubiectum, nec proptereà euigilauiſſe: eam itaque iacentem ab hero heráq; mortuam eſſe exiſtimantibus

tibus

tibus ibi derelictam esse: manè iacentem in lecto inuentam: quod cùm miratus herus quæsiuisset quid rei contigisset ipsi, exclamãtem suo sermone dixisse, Ah, here, quàm verberasti me? Id hero apud vicinos narrantem aliquem dixisse, Saga est: ideoq; non destitisse herum, donec illa rem fassa indicauisset se animo cœtum Magorum adiuisse. Sic alia insuper scelera quæ perpetrauerat agnouit, & igni fuit tradita. Iacobus Sprangerus Inquisitor, qui de permultis Sagis quæstionem habuit, eas scribit confiteri se, cùm visum est, spiritu abripi, sin aliter videatur etiam corpore. Exemplũ nostra memoria apud Burdegalenses alterum habuimus anno M. D. LXXI. cùm in Magos Galliç instituta esset persequutio. Vetula quædam Burdegalensis Maga apud Iudices confessa est se cum alijs per hebdomadas singulas fuisse exportatam, vbi magnus hircus aderat, quo autore abnegabant Deum, se Diabolo seruituras spondebant, singuli pudenda illius osculabantur, & post saltationes pulue-

res accipiebat quiſque. Tum D. Belotus libellorum ſupplicum magiſter, dicente Maga ſe nihil poſſe niſi è carcere educta eſſet, volēs rei veritatem explorare, eam educi iuſſit: & illa cum ſe nudam certo adipe inunxiſſet, velut mortua expersq; ſenſus corruit, deinde poſt horas quinq; reuerſa exſurgensq́ue permulta narrauit quæ varijs in locis ita habere vt dixerat comperta ſunt. Hanc hiſtoriam mihi quidam Comes equeſtris ordinis narrauit, qui adhuc viuit & iſti experientiæ interfuit. Id in Borealibus partibus frequentari Olaus teſtis eſt, & amicos eccſtatici ſtudioſè corp⁹ obſeruare donec cum dolore ingente reuertatur, & annulum, literas, cultellúmve eius qui milliaribus trecentis abeſt ab eo reportari. AEquè admirabile eſt iudicium illud Magorum ſeptem quod anno M. D. XLIX. apud Nannetas didici. Cùm igitur iſti coram multis ſe indicaturos recepiſſent antè horam, quid per milliaria decem in ambitum ageretur, exanimes conciderunt illicò, & tres horas defecti animo iacuerunt:

runt: posteà exsurgentes renuntiauerunt quicquid in toto Nannetum oppido & ambitu longiore perceperant, locis, factis, & hominibus obseruatis: quæ omnia statim comperta sunt. Itaq; omnes isti accusati & maleficiorum multorum comperti, ad ignem fuerunt damnati. Dixerit fortasse quispiam non abripi animam, sed visum & illussionem à diabolo præstari: at effecta huic sententiæ aduersantur. Possunt quidem homines mandragora & narcoticis potionibus soporari ita, vt mortui esse videãtur: sed horum alij ita soporantur vt nunquam euigilẽt, alij epotis eis ad triduum quatriduúmue indesinenter dormiunt: prout ijs faciunt Turci quos castraturi sunt, & Vasconi cuidam ex inferiore Occitania captiuo qui pòst fuit redemptus, accidit. At nihil tale epotant Magi, & qui narcoticis soporantur nullius rei meminerunt: Magi verò impressionem viuam habent saltationum, sacrificiorum, adorationum, & aliarum rerum quas in conuentibus viderunt feceruntq;, obseruant eos qui

adſunt, qui cum illis commiſſi fatentur culpam: & Iacobus Sprangerus ex maleficarum quas igni damnauit, confeſſione id Magos confiteri narrat ſe in ecſtaſi eaſdem res percipere, quas, ſi corpore adfuiſſent, pariter percepiſſent. Auguſtinus quoque libro 19. de ciuitate Dei ait Præſtantij patrem tanta ecſtaſi ſæpe abreptum eſſe, vt reuerſo ſpiritu ſe fuiſſe verſum in equum affirmaret, commeatumque in caſtra cum equis alijs importaſſe: cum tamen ipſius corpus exanime iaceret domi. Atq; hæc fortaſſe fuerit ratio, cur Lycanthropia illa & hominum in pecora cõmutatio (de qua pòſt agemus) fuerit tantopere ab antiquis celebrata, & adhuc in Orientis partibus frequentetur. Sunt etiam morbi qui hominem orbant ſenſibus ac propè exanimant, vt ſunt epilepſia & apoplexia. Sic Iulius II. Papa ſpatio bidui pro mortuo habebatur: & Ioannem Scotum viuum fuiſſe humatum creditur cùm exiſtimaretur mortuus: cœpiſſe enim dicitur conflictari cùm præcluderetur anima, cuius

con-

conflictantis motum percipientes vespillones qui inijciebant humum retraxerunt quidem, sed sanguine offusum & egentem animam inuenerunt. Non insunt ista mala sortilegis, syncope, epilepsia, apoplexia: nam si quando placuerit, ita affecti sunt, neq; aliam ob causam patiuntur ista quàm vt se à conuentibus adeundis excusent si metuunt retegi, nec eo minus dant fidem diabolo, & cùm volunt eum alloquuntur domi. Sic Radiorum Baro (qui apud Nannetas magicarum sortium damnatus supplicium pertulit) non tantum fassus est se octo puerulos occidisse, & in animo habuisse occidere & diabolo sacrificare nonum, suum ipsius filium, idq; in matris vtero, vt summopere gratificaretur Satanæ, verumetiam se in conclaui suo procidẽtem in genua Satanam adorare humana specie comparentem, eiq; adolere: qui detestabilium sacrificiorum ritus apud Amorrhæos olim & Canan. obtinebat. Huic res admirabiles Satanas spoponderat, ac nominatim ipsum fore magnum.

Tandem verò se videns captiuum & acerbissimis malis oppressum, omnia cōfessus est vltimumq; supplicium passus, & lis adhuc sub iudice hæret de bonorum eius publicatione. Apud Sprangerum legimus, cùm de quadam malefica quam damnauit igni cognosceret, eam confessam esse (vt erat obstetrix) se pueros suscipientem è matris vtero Diabolo obtulisse in aerem extollendo, deinde in caput eorum aciculam magnam ita vt non proflueret sanguis indidisse: tum ijs in sepulchrum elatis abeuntem de nocte eos eruisse, furno coxisse, carnes comedisse, pingue ad suum vsum asseruasse: hoc pacto quadraginta puerulos à se interemptos esse. Hæc Danensis fuit ad Basileam. Alteram quoque Argentoratensem innumeris occisis crematam esse. Istius summè præ omnibus quas vnquam audiuerim detestandæ crudelitatis & idololatriæ placuit lectorem admonere, vt bene ad obstetrices attendatur. vesci autem istos humana carne est certo certius: nam eam post omnem homi-

hominum memoriam ſic appetiuerunt Sagæ, vt ægrè mortuorum corpora ſeruari aut concludi etiam poſſent, quin illæ ingreſſæ ad oſſa vſque abroderent: quamobrem 67. capite legum Salicarum dicitur, Sortilegam, ſi hominem ederit, atq; euincatur, ſolidos ducentos ſoluturam. Philoſtratus Lemnius autor eſt, Lamiam, quæ ſic humanis veſcebatur carnibus Corinthi, ab Apollonio Tyanæo retectam & eiectam eſſe: quò ſpectans Horatius & velut crudeliſſimum facinus abominatus inquit,

Apule. lib. I. aſini.

Neu pranſæ Lamiæ puerum viuum extrahat aluo.

atqui hoc Magis in more fuit poſitum, vt cibo iſto alerētur. Apud Ammianum Marcellinum lib. 29. legimus Pollentianum Tribunum conuictum & confeſſum fuiſſe quòd viuę mulieris exſecuiſſet ventrem, vt intempeſtiuo partu extracto de futuro Imperatore conſuleret. Quibus locis omnibus ea quæ in iudicijs noſtrorum temporum vidimus confirmātur. Imò complures Magi exiſtimant

ſe à Dæmonib⁹ ad crudelia hæc facinora adduci, vt hac ratione ex animi ſui ſententia aut ſpiritu aut corpore rapiantur. Et ne longè abeamus, Rondeletus doctiſſimus medicus & celeberrimus, Magum quendam in Montepeſſulano ſepulchris hærentem obſeruauit, qui ad ſepulchrum profectus vbi mulieris corpus fuerat pridie conditum, ex eo reſcidit femur, quod imponens humeris carnem dentibus mordicus auellebat. Hoc mihi quidam Rondeleti diſcipulus, qui tum eum proſequebatur, narrauit. Lycanthropiam morbum Rondeletus dicebat eſſe, qua homines furioſi facti ſe verti in lupos putant, eóq; cibo veſcuntur. Iam itaq; dicamus poſſintne homines verè in lupos & alias beſtias verti, an verò ſic imaginatione aut morbo ſibi videantur.

De Lycanthropia, & an ſpiritus vertere hominem in beſtiam poßint.

CAP. VI.

Per-

PErmultis exemplis, & diuinis humanisq́; autoritatibus, itemq́; accusationibus, euictionibus, confessionibus, iudicijs, & executionib⁹ antè ostendimus, viros & mulieres via diabolica modò spiritu & corpore, modò spiritu solùm exportari: nec paucis Satanam persuadere ista verborum vi & vnguentorum quæ tradit effici, eumq́ue plurimum hircina specie apparere. Ex quibus demonstrationem effectorum nobis esse constat, quam Dialectici appellant ὅτι ἔστι: quæ demonstratio etsi non æquè habet euidentiam ac ea quæ ex causis nascitur, non minus tamen habet certitudinis. Cùm autem nostram in causis ignorationem confitemur, amplissimam Deo laudem tribuimus, aduersus quem si infirmitatem mentis nostræ attendimus nefas est de eo quod fieri non potest contendere. At illud profectò mirum est Satanam (qui se quocunq; lubet corpore induit) sæpissime ac propè ordinariè secundum formam hominis hirci figuram assumere, nisi eo fortasse nomine quod hircus

Arist. in posterioribus analyticis.

fœtidus eſt & ſalax. Videmus enim diabolos in Scriptura ſacra hircos appellari, Eſa. 13. & 34. vt in Eſaiam Chaldęus interpres exponit vocē שעירין qua ſignificatur hircus. Ait enim Eſaias ſaltaturos Babylone dracones & hircos, & Satyrum vnum inclamaturum alterum Zoroaſtes hircorum nomine Dæmonas intelligit, quia putidum & laſciuum eſſe in proprietatibus hirci numeratur: quod Mirandulanus Princeps obſcurè 12. poſitione in Zoroaſtem ſignificauit his verbis, Quid ſit intelligēdum per capros apud Zoroaſtem, intelliget qui legerit in libro Bair quæ ſit affinitas capris cum ſpiritibus. Propria autem Dæmonum eſt in laſciuā brutamq́; cupiditatem dominatio, vt Hebræi annotant in lib. פרקי אבת dicentes Satanam portari à ſerpente. i. (vt Philo Hebræus interpretatur) à voluptate, qua Architas ille ſapientiſſimus aiebat nullam peſtem capitaliorem hominib⁹ à natura datam, Catone Cēſorio teſte apud Tulliū. Quāobrem Dæmonib⁹ figurandis Græci ſalaces Satyros ſemiuiros atq; ſemihircos depinxe-

pinxerunt: & in libro Leuitici poſtquam mandauit Deus animalia certa à populo ſibi ſacrificari & ſanguinem ad altare fũdi, tandem inquit, Neq; vnquam in poſterum ſequamini hircos veſtros & Satyros vt ſacrificetis eis: quem in locũ Rabbi Moſes Maymonis ex libris, quos de myſterijs & ſacrificijs Chaldæorum Sabæorumque legerat, tradit in more fuiſſe poſitum vt ſacrificaturi diabolis in deſerta concederent, effoſſaq; fouea ſanguinem in eam inijcerent, ad eam epularentur, & in honorem malignorum ſpirituum dies feſtos celebrarent. Leuitici quoq; 16. ca. Aaroni præcipitur vt ſumptis duobus hircis ſortiatur vnum ꝑ Deo, pro Zazele alterum, & vt hircus ille qui Zazeli ſorte acciderit ſuper quod Sacerdos peccata populi cõfitetur in deſertum emittatur, Deo ſacrificetur alter: quẽ tamen hircum Hebræi nunquam fuiſſe inuentum annotarunt. In Deut euidẽtiore legis interpretatione maligni ſpirit⁹ propria ſignificatione vocãtur, לשדים, omnes exponunt dæmonia: itaq; fieri potuit

Lib.3. More nebocim.

Deut.32.

vt

vt vox Lacedæmon ex Hebræa voce & Græca componeretur idem ſignificante. Scribit enim Ioſeph. Hebræis iam olim cum Lacedæmon. fœdus interceſſiſſe: etſi poſtremam hanc interpretationem non moror. Quicquid autem de Satyris vulgò prædicetur, quorum frequens eſt in vita eremitarum Antonij & Pauli mentio, non dubium eſt quin maligni fuerint ſpiritus. Non raro etiam figura hominis proceri & nigri Satanas ſeipſum exhibet, vt de eo diximus qui Catharinæ Dareæ viſus eſt, Dioni Platonis amico, Caſſio Parmenſi, Athenodoro philoſopho, Magdalenæ Cruciæ, Ioannæ Haruilleriæ, quæ ſibi annos duodecim natæ confeſſa eſt oſtenſum à matre fuiſſe diabolum forma hominis proceri & nigri, atrati, ocreis & calcaribus inſtructi, qua ſpecie compellat momentóq; accedit ipſam pro voluntate ipſius: id toto vitæ ſuæ curriculo fuiſſe factitatum. Sed nihil omnino tam incredibile & admirabile, quàm hominis in beſtiam & corporis in corpus tranſmutatio. Verumtamen

men hoc iudicia in Magos conſtituta, & diuinæ atque humanæ populorum omnium hiſtoriæ probant certiſſimè. In libro Quæſitorum quinque aduerſus Magos, cuius ſæpe memini, legimus Staſum quendam Magum in Bernatum agro è medio inimicorum (quos habebat quãplurimos) repentè ac multoties effugiſſe, nec aliter quàm inter dormiendum occidi potuiſſe. Hic duos reliquit diſcipulos, Hopponem & Stadlinum ſummos Germaniæ Magos, qui eo loco dicuntur tempeſtates, fulmina & procellas maximas excitaſſe. Et ne procul ab hoc regno diſcedamus, exſtat quæſtio in Parlamento Dolenſi habita, & ſententia lata die 18. Ianuarij M. D. LXXIII. contra AEgidium Garnerium Lugdunenſem: quod iudicium nihil hic attinet exſcribere, cum Aurelijs apud Eligium Giberium, Pariſijs apud Petrum Hayanum, & Senonibus fuerit typis commendatũ: præcipua ſolùm capita quorum accuſatus & euictus fuit, annotabimus. Et quòd Garnerius iſte die Michaelis feſto ad Ser-

ranam ſyluam in vineis Chaſtenoyanis (quæ à Dolenſi oppido quadrante milliaris abſunt) puellam decẽ aut duodecim annos natam ceperat, manibus quæ luporum pedibus conſimiles videbantur dentibúſq; occiderat, femorum & brachiorum carnem deuorauerat, & de ea ad vxorem detulerat: quòd item poſt menſem eadem forma alteram puellam ceperat occiderátq; voraturus, niſi tres homines (vt ipſe fatebatur) impedimentum attuliſſent: quòd etiã poſt dies quindecim puerum decennem in Gredisanorum vineis ſtrãgulauerat, carnémq; crurum, tibiarũ, & ventris comederat: quòd deniq; puerum alium hominis, non lupi ſpecie quaſi tredecim annos natum in vici Peruſani ſaltu occiderat comedendi animo (vt ipſe ſponte ac non coactus aiebat) niſi fuiſſet impeditus: his ergo de cauſis ad ignem viuus eſt damnatus, effectáque ſententia. Alia quoque habetur cauſa Veſontione cognita à Ioanne Boino Inquiſitore anno ſalutis milleſimo quingenteſimo vigeſimoprimo,

Decembri menſe, in Galliam, Italiam, & Germaniam miſſa, quam Vierus Magorum defenſor libro ſexto de Præſtigiis, capite decimotertio exponit copiosè, itaque percurram paucis. Rei Petrus Burgotus & Michael Verdunus ſe Deo renuntiaſſe fidémque dediſſe diabolo confeſſi ſunt. Burgotum igitur Michael duxit in vicum caſtelli Carlonij, vbi candelam virentis ceræ obſcura flamma & coloris Veneti habebant ſinguli, ita ſaltabant & ſacrificabant diabolo. Poſteà ſe vnguento oblitos faſſi ſunt lupos fuiſſe factos celeritate ſumma excurrentes: tum verſos in homines ac ſubinde in lupos, eáque ſpecie lupas iniuiſſe eadem voluptate qua cum mulieribus rem habere ſunt ſoliti. Præterea confeſſi ſunt, Burgotus quidem ſe puero ſeptenni lupinis pedibus dentibúſque mortem attuliſſe, voraturum niſi ruſtici abegiſſent: Verdunus verò ſe puellam in horto quodam piſa carpentem occidiſſe, & à domino Cuueæ depulſum eſſe: ab vtriſque puellas quatuor voratas

eſſe

esse certo tempore & loco, quarum ætatem exponebant: se puluere quodam tacto necem hominibus importare. D. Bordinum generalem Procuratorem Regis aliud exemplum mihi narrare memini ad se è Belgis missum cum iudicio toto à Iudice & actuarijs obsignato, de lupo sagitta ad femur transfixo, qui posteà in hominem versus decubuit in lecto cum sagitta, quam auulsam agnouit ille qui fuerat iaculatus, tempore & loco ex confessione hominis comprobato. Iobus Fincelius lib. II. de mirabilibus scribit Paduæ Lycanthropum fuisse deprehensum, cui lupini pedes resecti sunt, & momento manibus pedibusque truncatus homo exstitit. Quo exemplo iudicium Magarum Vernonij confirmatur, quæ frequenter felium innumerabilium specie in castellum peruetus solebant cōuenire. Ibi constituentes viri quatuor aut quinq; pernoctare multitudinem felium se inuadētem experti sunt, quorum vnus occubuit, cæteri læsi sunt, sed multis felibus vicissim læsis quę posteà in foe-
minas

minas versæ grauia vulnera compertæ sunt accepisse. Sed quia res incredibilis videbatur, iudicia siluerunt. Quæsitores autem quinq; huiusmodi causarum peritissimi de scripto tradunt tres Magas ad Argentoratum forma trium ingentium felium agricolam adortas esse, qui defendendo se vulnerauit depulitq́; feles, deinde verò momēto mulieres decumbentes fuerunt compertæ & grauiter vulneratæ: qua de re cum interrogatæ eum accusauissent à quo vulnus acceperant, ille iudicibus horam & locum indicauit quo feles appetiuerant ipsum easq́; læserat. Petrus Mamorius in libello de Sortilegis mutationem istam hominum in lupos dicit à se in Sabaudia visam: Henricus Coloniensis in libello de Lamijs pro indubitato affirmat: Vlrichus item Molitor in libello quem dicauit Sigismundo Cæsari, disputationem conscribit coram Imperatore factam, & certissimis rationibus exemplorumq́; innumerabilium experientia cōstitutum fuisse docet trāsmutationem istam veram In malleo malefic.

esse: & ipse Lycanthropum à se fuisse visum narrat Constantiæ, qui accusatus, conuictus, damnatus, & à confessione morti fuit traditus. Multis quoq; libris in Germania editis ostenditur vnum ex potentissimis Christianorum Regibus qui nuper vita defunctus est, in lupum sæpe fuisse versum, vt Magorum omnium facilè princeps habebatur. Verumtamen hæc pestis Græciam Asiamque amplius peruasit quàm Occidentis populos, vt aiunt mercatores nostri eos illic cippo & carcere contineri qui in lupos conuertuntur. Itaq; anno M. D. XLII. Sultane Solymanno imperium obtinente, tanta fuit luporum vis Constantinopoli, vt armatus Imperator cum prætoriano milite procedens ad centum quinquaginta simul compulerit, qui vniuerso populo prospectante ex vrbe disparuerunt. Hanc historiam narrat Iobus Fincelius libro 2. de mirabilib⁹, atq; in hanc rem populi omnes consentiunt. Hos lupos Germani dicunt *vverwolff*, Galli *loups garous*, Picardi *loups varous*, ac si lu-

pos

os varios dixeris (g enim in locũ vv suf-
ciũt Galli) Græci λυκανθρώπȣς & μορμολυ-
κίας, Latini varios & versipelles, vt Plinius
gens de hac transmutatione annota-
it. Franciscus Phœbus Fecensis Comes
n libro de venatione voce *garous* ait sig-
ifiri *gardez vous*, cauete vobis, cuius rei
ne Fauchetus Præses admonuit. Hoc
nihi quidem est verisimile: nam alij na-
urales lupi pecudes persequuntur, hi
erumq; homines: itaq; meritò dici po-
st, *gardez vous*. Pomponatius & Theo-
hrastus Paracelsus principes sua ætate
hilosophi certissimam esse confirmant
ominum in lupos transmutationem.
aspar Peucerus homo doctus gener
hilippi Melanchthonis scribit has sibi
mper visas fuisse fabulas, sed coactum
isse credere ex quo istud sibi mercato-
s plurimi fide digni negotiantes in Li-
onia confirmarunt, multos etiam fuis-
accusatos, euictos, & à confessione ad-
dicatos morti: itaq; describit modum
ui in Liuonia obseruatur: nempe quot-
nnis sub finem Decembris nebulonem

esse qui Magos omneis citat vt loco indicto cōpareant: si defuerint, eos à diabolo ictibus ferreæ virgæ cogi adeò vt vibices exstēt: præire ducem, myriadas sequi tranantes fluuium: eo traiecto mutari in lupos, in homines & in pecora inuolare, & innumerabilia dāna importare: post dies duodecim eodem fluuio remeare, & humanam formam recipere. Languetum Burgūdum vidi sæpenumerò virum doctissimum agentem in rebus Ducis Saxoniæ, dum pro Domino suo cum Rege Galliæ ageret: hic ergo similem historiā narrauit mihi, & se in Liuonia agentem dixit cognouisse, id toti populo haberi exploratissimū. Habeo apud me Germani cuiusdam literas qui stipendiarius fuit Henrici 2. Regis scriptas ad Connestabilē Galliæ, quib9 certiorē facit Connestabilē de Liuonia à Moscho capta: deinde subijcit, In illis locis Herodotus Neurios collocare videtur, apud quos dicit homines conuerti in lupos: quod est adhuc vsitatissimum in Liuonia. Multa autem dicta ab Herodoto, quæ incredibilia olim videban-

debantur, posteritas comprobauit. Idem enim autor est exstitisse Magos qui certis incisionibus tempestatem illam sedauerunt qua iamque naues Xerxis ampliùs quadringintæ fuerant submersæ: & apud Olaum magnum libro 3. cap. 18. legimus Lappos Magos secundos ventos & procellosos vendere solutis quibusdam funibus, quod ab experientia frequentissima omnes nautæ sciunt. In historia quoque Ioannis Tritemij legimus anno DCCCC. LXX. Iudæum quemdam Baianum nomine Simeonis filium in lupum se cùm placuit transformauisse, & oculorum aciem effugisse factum ἀόρατον. Mirum quidem istud, sed hoc meo iudicio est admirabilius complures non posse credere, cum populi omnes terræ & tota antiquitas id vno ore agnouerint. Neq; enim solùm ante annos bis mille ducentos id scripsit Herodotus, & ante hunc Homerus 40. annis, sed etiam Pomponius Mela, Solinus, Strabo, Dionysius Afer, M. Varro, Virgilius, Ouidius, & sexcenti alij: atq; in hanc sententiã Virgilius,

-- has herbas atque hæc ponto lecta venena
Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere sylvis Mœrin.

Lib. 8. ca. 22. Miratus autem Plinius de hac re autores consentire, Homines, inquit, in lupos verti rursumq; restitui sibi falsum existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa seculis comperimus. Hoc ille non audet confirmare, metuens vt sibi habeatur fides: nam inter principes Græcos autores adducit Euanthem ipsum, qui ait in Arcadia ex gente Antæi vnum tranare quoddam regionis stagnum transfigurariq; in lupum, deinde post aliquot annos reuerti ad idem stagnum, & cùm tranauerit effigiem humanam recipere. Antè notauimus perdendæ iustæ familiæ toti Magam vnam sufficere: & Agriopas qui Olympionicas scripsit narrat Demænetum Parrhasium degustatis pueri Ioui Lycæo immolati extis in lupum fuisse conuersum: quod M. Varro omnium Græcorum Latinorumque, Tullio teste, doctissimus adducit & pro indubitato confirmat. Olaus magnus

de

de gentibus Pilapiæ, Narboniæ, Fincladiæ, Angermaniæque loquens (ſunt autem hæ gentes Ethnicæ adhuc, & malignorum ſpirituum Magorumque plenæ) in hiſtoria narrat homines vulgò in beſtias ab eis commutari: & qui infinita exempla, quæ breuitatis ergò omittimus, deſyderauerit, is Olaũ, Saxonem Grammaticum, Fincelium, & Guilhelmum Brabantinum poteſt conſulere. Taceo Metamorphoſin Ouidij, quia res veras confudit cum fabuloſis multis: ſed quod de Lycaone Rege Arcadiæ ſcribit in lupum verſo non eſt incredibile,

Territus ipſe fugit, nactusq; ſilentia ruris
Exululat, fruſtraq; loqui conatur:

cùm Rex quidam memoria noſtra exſtiterit transfiguratus in hanc formam, & id vbiq; ſit adhuc vſitatum. Neq; fabuloſum eſt quod Homerus narrat de Circe malefica, Vlyſſis comites ab ea in porcos fuiſſe transformatos: cùm Auguſt. ipſe in libris de ciuitate Dei hiſtoriam eandem adducat (quamuis opinione ipſius Lib 18. ca. 17. & 18.

 mi-

miram) & illam de Arcadibus in Alpibus quoque memoria ſua frequens fuiſſe dicat vt ſtabulariæ mulieres imbutæ malis artibus in caſeo darent viatoribus vnde in iumenta illicò verterentur, vt neceſſaria quæque portarent, póſtque perfuncta opera iterum ad ſe redirent. Huic perſimilem hiſtoriam legimus apud Guilhelmum Tyri archiepiſcopum, quam eamdem Sprangerus Inquiſitor narrat, iuuenem Anglum militem in Cypro fuiſſe à ſaga transformatum in aſinum, qui cùm in nauem ad ſocios volens remeare fuſtibus abactus eſſet, ad Magam redijt: itaq; illam eo vſam eſſe, donec aſinus in Eccleſia viſus eſt in genua procidere, eáque facere quæ ab animante bruta nequeunt proficiſci: tum Magam quæ agebat ipſum ex ſuſpicione ad iudices raptam eum triennio elapſo reſtituiſſe, & morte affectam eſſe. Idem de Ammonio Philoſopho Peripatetico legimus, aſinum ordinariè lectioni eius interfuiſſe. Nihil in AEgypto magis frequentari tradunt mercatores noſtri: & ipſe

ipſe Belonius in ſuis obſeruationib9 Lutetiæ excuſis hiſtrionem ait in ſuburbio Cayri oppidi in AEgypto à ſe fuiſſe viſum, qui cum aſino ſuo ſermones conſerebat & confabulabatur quàm familiariſſimè: aſinum verò ſignis, geſtibus, & voce indicauiſſe optimè accipi à ſe quicquid dicebatur: Si herus iuberet aſinum pulcherrimam de cœtu fœminam deligere: contemplatum eum in omneis partes ad vnam tandem ſolitum, cui gratularetur, certo iudicio accedere; ſi herus ediceret hordeum aſino afferri, tum eum aliter quàm ſoleant aſini exultaſſe, & alia id genus innumera: quibus copioſè enarratis ſubdit Belonius, Amplius etiam dicturus eſſem, ſed metuo vt eis haberetur fides: quemadmodum nec ego credidiſſem, niſi meis oculis ſpectante vniuerſo Cayri populo percepiſſem. Huic adſtipulatur quod ſcribit Vincentius, duas in Germania hoſpitas fuiſſe Sagas quæ hoſpites ſolebant in beſtias interdum vertere: cùm itaq; hiſtrionicum adoleſcentem in aſinum conuertiſſent, qui (vt

In Speculo li. 3. ca. 109 & Fulg li. 8. cap. 11.

erat rationis compos) voluptates mille viatoribus exhibebat, hunc magno fuisse à vicino emptum: illas tamen dixisse se non esse præstituras, nam eum si flumen accederet amissum iri: asinum itaq; die quodam elapsum in lacum proximum abijsse, & simul ac fuisset immersus formam recepisse. Id Petrus Damianus vir sua ætate inter primos numerãdus cùm rem sciscitatus esset diligentissimè ex hero, ex asino, ex mulieribus Sagis confessis factum, & ex ijs qui asinum elapsum ac restitutum viderant, Leoni 7. Papæ narrauit, & postquam diu in vtramq; partẽ coram Papa fuit disputatum, hoc tãdem posse fieri fuit cõstitutum. Atq; hoc quidem pacto confirmari posset illud, quod apud Lucianum & Apuleium atheos homines in asinum versos legimus, qui hoc sibi aiunt à Larissæis mulieribus Sagis accidisse, quas ideò inuiserant vt cognoscerent an istud ex veritate esset. Fuit autem vterq; & ἀθεότητος & artis magicæ accusatus: quamobrem Apuleius omnes machinas admouet in Apologia, vt istam
sorti-

ſortilegij & veneficij accuſationem dilu-
at. Verùm vbi de hac ſua transformatio-
ne loquitur, obſeruandum illud eſt quod
ait, Minus hercule calles prauiſſimis opi-
nionibus ea putari mendacia, quæ vel
auditu noua, vel viſu rudia, vel certè ſu-
pra captum cogitationis ardua videntur:
quæ ſi paulò accuratiùs exploraris, non
modò compertu euidentia, verumeti-
am factu facilia ſenties. Et paulo pòſt,
Prius deierabo Solem iſtum videntem
Deum me vera & comperta memorare,
ne vos vlteriùs dubitetis, &c. Potuit qui-
dem ille narrationem ſuam facetis hiſto-
rijs locupletauiſſe: ſed hiſtoria nihil am-
plius habet admirabilitatis quàm illæ
habent quas ſuprà attigimus. Nam ip-
ſam Apuleij transformationem Augu-
ſtinus lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 18. neq;
negare audet, neq; affirmare: putat qui-
dem & iudicat faſcinationem eſſe: alij
verò contendunt iſtud & vera & natura-
li ratione poſſe contingere, & mutatio-
ne puellarum fœminarum in maſculos
comprobari, de qua legimus apud Hip-
pocra-

pocratem libro Epidemion, cap. 8. Plinium libro 7. cap. 4. Gellium libro 9. cap. 4. & Amatum Lusitanum centuria 2. curatione 39. Huius rei exempla octo meis commentarijs in Oppianum poetam Græcum de venatione annotaui: sed omnes mutationes sunt fœminarum in mares, pudendis videlicet quæ priùs in ventris sinu latuerant tunc primùm erumpentibus. At Lycanthropiæ cum hac nulla intercedit similitudo, neque naturalem habet causam, sed supra naturam omnia. Illud tamen certum est historia sacra Nabuchodonozoris regis confirmari, quem ait propheta Daniel fuisse mutatum in bouem, & septennio fænum & gramen duntaxat comedisse. Hoc fieri posse confirmant Arabes: etsi Pythagorea μετεμψύχωσις multo plus à iudicijs nostris videtur abhorrere, quam Platonici omnes, Chaldæi, Persæ & AEgyptij defenderunt. Complures autem Medici rem adeò mirificam, at non causam animaduertentes, ne quid nescire viderentur, sermone & scriptis tradide-

runt

runt Lycanthropiam morbum hominũ ægrotorum dici cogitantium ſe lupos eſſe atq; in ſyluis oberrantium, qua in ſententia eſt Paulus AEgineta: verùm permultis rationibus & teſtibus fuerit opus ad ementiendos populos omneis terræ, omnes hiſtorias, adeóq; hiſtoriam ſacrã, cùm Theophraſt. Paracelſus, Pomponatius, & Fernelius ipſe medicorum ſuæ ætatis non vltimi, & alij multis ſeculis Lycanthropiam certiſſimam eſſe, veram, & indubitatam duxerint. Prætereà illud ridiculum eſt quòd res naturales æquantur ijs quæ naturam ſuperant, & actiones animantium actionibus ſpirituum dæmonumq; comparantur. Abſurdius verò illud hic cauſari morbum: malum enim Lycanthropo ineſſet ſoli, non eos afficeret qui hominem in beſtiam verti deinde reſtitui vident. Maleficam Circen ait Chryſoſtomus ſic brutis voluptatibus comites Vlyſſis ineſcaſſe vt ſi fuiſſent porci: quibus verbis videtur innuere nõ mutatum corpus, ſed rationem ſolùm abiectam fuiſſe brutamq; factam. Quicunq;

Fernel. lib. de abditis rerum cauſis.

cunq; tamen veteres & noui autores de Lycanthropia ſcripſerunt, vno ore confirmāt mutari humanam formam ſpiritu & ratione integra permanente: quod Homerus in Odyſſea optimè,

Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλὰς, φωνήν τε, δέμας τε,
Καὶ τρίχας. αὐτὰρ ὁ νοῦς ἦν ἔμπεδος ὡς τὸ πάρος περ.

Hi verò ſuum quidem habebant capita, vocémque, Et pilos, ſed mens erat integra vt anteà. Et diſertis verbis exprimit Boetius, voce & corpore perditis ſola mens ſtabilis, quæ ſemper monſtra quæ gemit patitur. Itaque Lycanthropia neque aduerſatur canoni Epiſcopi, 26. q. neque Theologorum ſententiæ, quorum plerique docent omnia à Deo creata eſſe adeò, vt ne maligni quidem ſpiritus formam eorum mutari poſſint, cùm non eſſentialis forma hominis, id eſt ratio, ſed figura ſolùm permutetur. Quòd ſi facultatem hominibus eſſe fatebimur efficiēdi vt roſas proferat ceraſus, & braſſica poma, ſi ferrum vertendi in chalybem, argentum in aurum, ſi mille artificioſas lapidum formas cum natura-

libus

libus gemmis venuſtate concertantium faciendi: an illud mirum videbitur quòd Satanas (cui permagnam vim in hunc elementarem mundum conceſſit Deus) figuram vnius corporis alterius figura commutat? Hæc omnia à Thoma Aquinate in ſecundum librum ſententiarum confirmantur, cùm ait, Omnes Angeli boni & mali ex virtute naturali habent poteſtatem tranſmutandi corpora noſtra: atq; huc pertinet Eſaiæ locus, Babylonem euerſum iri, & ſtriges ibi ſaltaturas, lemures, dæmonas, & quos appellat שעירים, quos vulgata Bibliorum interpretatio apud Plantinum Antuerpiæ excuſa Gallicè ſemiuiros & ſemiaſinos vertit: hoc autem nõ fuiſſet interpres dicturus, ſi de morbo ſolùm aut illuſione accipi oporteret: nam hos ſermonis vſu omnino carere cõſtat omnium teſtimonijs. Verumtamen fieri etiam interdum poteſt, vt Magus illuſione diaboli faciat vt homo alius quàm ſit eſſe videatur: vt in S. Clementis hiſtoria legimus per Simonem magũ effectum eſſe, vt Fauſtinianũ

Diſtinct. 7. art. 5.

Eſai. 34.

ami-

amicorum nullus agnoſceret: item Neroni imperatori dixiſſe vt ſibi ceruices iuberet abſcindi, ſe enim tertio die reſurrecturum eſſe, quod cùm Nero (vt videbatur) feciſſet, eum die tertio reuertiſſe, Neronem verò miratum ei ſtatuam Romæ poſuiſſe cum hac inſcriptione, *Simoni mago Deo*: Neronem ex eo tempore in artes magicas incubuiſſe totum. Simon autem Neronis oculos & totius cœtus ſic faſcinauerat vt arietem Simonis loco decollarent. Simile eſt quod narrat Apuleius de tribus hominib⁹ quos à ſe putabat occiſos, cùm tres hircinas pellas à Pamphila Saga faſcinatus confodiſſet. Sed momentanea eſt iſta faſcinatio: hominis verò in animãtem brutam transformatio nonnunquam durat ſeptennium, vt apud Danielem Nabuchodonozoris. Deinde verò actiones & aſininus labor quem tres homines perferre nequeant, magnitudo, inceſſus, cibus gramineus, cardui humano corpori nequeunt conuenire. Nam & Propheta Daniel & quicunque de hac transformatione

ſcripſe-

ſcripſerunt non alio tradunt vſos fuiſſe cibario: etſi Apuleius ait, ſe cùm inuenire potuit, vitam humanis cibis (vt erat integra ratione) toleraſſe. Accedit luporum celeritas, curſus, morſus vncorum dentium ab homine alieni. Quòd autem aiunt quidam, humanum corpus à Satana ſoporari phantaſiamq́; abripi, eoq́; illius mutationem perſuaderi (quam in ſententiam propterea veniunt, quòd ij quorum brutum corpus fuit vulneratum poſtquam reſtituti ſunt (vt ante diximus) ſe vulneratos eſſe humano corpore compererunt) & hoc interdum fieri & illud poteſt: poteſt etiam Satanas eodem momento vulnus humano corpori inflixiſſe. Neq; ſpeciem habet veritatis quod quidam aſſerunt, non eſſe has vires Satanæ à Deo attributas: etenim neq; Dei conſilium ab hominibus comprehendi, neq; poteſtas diabolo data cognoſci poteſt, quum in libro Iobi dicatur, non eſſe poteſtatem vllam in terra quæ poſſit ei obſiſtere. Præterea dicuntur Magi Pharaonis eaſdem res feciſſe

quas facit Moses, id est, baculos in virgas vertisse, & ranas produxisse: quod mini mè fuisset dicturus, si qua fuisset oculorum fascinatio: nihil enim Moses per illusionem fecit, neq; Mosis serpens baculos fuisset digestura, si Magorum serpentes meri fuissent baculi. Et quisquis spirituum actiones cum humanis comparat, is perinde fallitur ac si defenderet nō posse pictores aliosque artifices politissima opera & dignitate cum operibus naturæ concertantia facere, quia id vituli mulíve nequeunt. Deus enim singulis rebus à se creatis pro ipsarum captu res suas admirabiles impertiuit. Si qua autem exponenda est ratio cur homines præcipuè in lupos asinósque vertantur potius quàm in formas alias, hæc mihi probatur ratio, quòd qui primi in lupos fuere transformati humanas carnes comedebant in sacrificio Iouis, quem ideò Lycæum, quasi lupinum dixeris, appellabant: quemadmodum eum qui Dolæ pœnas dedit in lupum verti solitum, & Sabaudos diximus ex confessione ipsorum

rum pueris multis cibatos esse. Deus itaque iusto iudicio sinit eos humanam formam amittere, & lupos sicut merentur fieri. Nam post omnem hominum memoriam famosi fuerunt Magi & Magæ hoc nomine, quòd cibis vescantur huiusmodi, mortuorum corpora effodiant & abrodant ad ossa vsq;: quod Pausanas annotauit dicens à dæmone terrestri factum, Apuleius ait fecisse Sagas. Qui autem asini fiunt, eò transformantur, quod detestabilia Magorum arcana expetiuerint cognoscere: quemadmodum ij qui maleficam amarunt Circen, iusto Dei iudicio fuerant in sues transformati, & in Liuonio affirmatur eos qui Magos & Lycanthropos frequentant ijs tandem conformari. Enimuerò quæcunq; afferatur causa: & diuinis humanisq; historijs, & bonæ Theologorum partis cõsensione, & experientia tot seculorum atq; populorum & doctissimorum hominum iudicijs coguntur vel pertinacissimi veritatem agnoscere: quam iustissimæ Theologorum sententiæ, etsi hoc

nostro argumento à Canoniſtis diſſidẽ-
tium, ſtatui permittere. Vtut ſit, homi-
nes in beſtias verti conſtat forma & rati-
one integra permanente, ſiue potentia
Dei ſola efficiente, ſiue per Satanam effe-
ctorem atq; adminiſtrum voluntatis e-
ius. Nam ſi veritatem hiſtoriæ ſacræ a-
pud Danielem (quæ in dubium vocari
non poteſt) ſi vxoris Loti in ſaxum im-
mobile verſæ confitemur, certum eſt æ-
què poſſe hominem in bouem, lapidem
aut animantes alias transformari. Atque
hoc Thomæ argumentum agentis de
corpore Chriſti ſuper montem & tem-
plum exportato, ſi in vno fieri poteſt,
poſſe in omnibus: id enim per Satanam
geſtum fuiſſe dicitur.

An Magi rem cum dæmonibus habeant.
CAP. VII.

PRincipio huius operis diximus Io-
annam Haruilleriam Verberij ac
Compendienſes natam inter cætera fu-
iſſe confeſſam, ex decreto Curiæ ſenten-
tiam Iudicis Sanliſiani confirmante ma-

trem

rem ipſius viuam fuiſſe adiudicatam igni: ſe verò annos duodecim natam à matre oblatam fuiſſe diabolo ſpecie hominis atri, amictu atro, ocreis & calcaribus inſtructi, gladio accincti, equum nigrum habentis præ foribus, vtente his verbis, Ecce Filiam meam quam ſpopondi tibi, ad ipſam verò dicente, Ecce amicum tuum qui beabit te: ex eo tempore Deo & religioni renuntiauiſſe, & illum ſic concubuiſſe ſecum vt viri cum fœminis ſolent, niſi quòd frigidum erat ſemen: id octonis poſteà dieb9 aut quindenis feciſſe, nec percipiente viro cùm ſimul in lecto eſſent: diabolum ſemel ex ipſa quæſiuiſſe an grauida ex ipſo vellet fieri, ſe autem renuiſſe. Summam quoque interrogationum Potezanis Magis ad Lognium propoſitarum (quæ igne quoq; ſublatæ fuerunt) à Domino Adriano Ferreo generali Regis vicario apud Laodunenſes traditam legimus, ex qua confeſſiones aliquot hic viſum eſt apponere. Margarita Bremõtia vxor Noelis Laucreti dixit ſe die Lunæ proximo

nocte ineunte cum matre Maria in conuentum, qui apud Franquiſanum piſtrinum prope Lognium in prato habebatur, iuiſſe: matrem inter femora ſcopas habentem dixiſſe (verba hic placet omittere) & ſtatim vtramq; eò exportatam eſſe, vbi inuenerunt Ioannam Robertam, Ioãnam Guilleminam, Mariam vxorem Simonis Agni, & Guilielmam cuiuſdam Graſſi vxorem cum ſuis ſcopis ſingulas: eodem ſex diabolos humana ſpecie aduenisse, aſpectu horridos, &c. facta ſaltatione Diabolos concumbẽtes rem cum ipſis habuiſſe: eorum vnum qui ſaltantem duxerat, cepiſſe ipſam, bis oſculatum eſſe, & amplius ſemihoram cum ipſa concubuiſſe, perfrigidúmq; ſemen eieciſſe. Ioanna Guillemina huius aſſentitur dictis, ſemihoram fuiſſe copulatos faſſa & perfrigidum ſemen ab eo excreatum. Taceo confeſſiones alias huic perſimiles. Legimus item li. 16. Ioannis Meyeri, qui hiſtoriam Flandricam ſcripſit accuratiſſimè, an. M. CCCC. LIX. ingentem virorum fœminarúmq; numerum

in A-

in Atrebatiorum oppido crematum esse, qui inter se accusantes fatebantur se noctu ad saltationes fuisse transuectos, & cũ diabolis, quos adorabant humana specie, copulatos. Iacobus Sprangerus, & collegæ 4. Magarum quæsitores se de innumeris Sagis cognouisse scribunt, plurimásq; Sagas supplicio vltimo addixisse in Germania, nominatim verò in Constantiensi & Ratisbonensi agro anno M. CCCC. LXXXV. quæ omnes fatebantur Diabolos concubuisse secum, postquàm Deo & religioni suæ, Diabolo autore, renuntiauissent. Amplius scribunt non paucas exstitisse quæ nec accusatæ resipuerint & à consortio isto discesserint, easq; idem confessas esse, nempe diabolos tantisper dum fuerunt sagæ cum ipsis rem habuisse. Hanc opinionem confirmans Henricus Coloniensis ait nihil in Germania tam vulgatum esse, adeoque in tota Græcia & Italia notissimum. Nam Fauni, Satyri, Syluani dæmones sunt & maligni spiritus: & illud quod vulgo dicitur σατυρίζειν nihil est

 aliud

aliud quàm ſcortari. Auguſtinus lib. 15. de ciuitate Dei iſtam diabolorum cum mulieribus copulationem ſcribit adeò certam eſſe vt contradicere magnæ ſit impudentiæ. Hæc illius verba: Et quoniam creberrima fama eſt, multiq; ſe eſſe expertos vel ab eis qui experti eſſent & de quorum fide dubitandum non eſt audiſſe confirmant, Syluanos & Innos, quos vulgo Incubos vocant, improbos ſæpe exſtitiſſe mulieribus, & earum appetiſſe & peregiſſe cōcubitum: & quoſdam dæmones quos Galli Duſios nuncupant hanc aſſiduè immunditiem & tentare & efficere, plures taléſq; aſſeuerant, vt hoc negare impudentiæ eſſe videatur. Gerardus Lilius & Iſidorus lib. 8. rem eamdem narrant: ſed omnes in voce Duſios errant, legendum enim Druſios quaſi Syluestres diabolos dixeris, vt Latini Syluanos. Quòd igitur Auguſtinus ait, veriſimile eſt dæmonas illos à maioribus Druſios fuiſſe dictos, vt inter hos & Druidas ſyluarum incolas diſcrimē ponerent. Ad hæc Sprāgerus adijcit perſæpe ſagas in a-

gris

gris & ſyluis ſeſe retegere & clara die coire cum diabolo, & ſæpe retectas in agris viſas, interdum etiam hærenteis diabolis (quos homines eſſe exiſtimabant) à viris ſuis eſſe deprehenſas, eosque gladio cædenteis nihil effeciſſe. Paulus Grillandus Iureconſ. Italus (qui de ſagis plurimis cognouit) narrat in lib. de ſortilegijs ſe anno 1516. Septēb. menſe à S. Pauli ad Rom. Abbate rogatum eſſe vt de tribus Sagis cognoſceret: easq; inter cætera confeſſas eſſe Magas ſingulas cum diabolo copulari. In hiſtoria S. Bernardi legimus Sagam exſtitiſſe, quæ marito ſuo nec percipienti accubans ſæpenumerò diabolo commiſcebatur. Hæc quæſtio, an iſti coitus fieri poſſint, coram Sigiſmundo Cæſare fuit agitata, & an ex ijs aliquid naſci: tandemq; fuit conſtitutum contra iudicium Caſſiani, poſſe copulationem iſtam & generationem exiſtere: quod gloſſæ ordinariæ placet & Thomæ Aquinati in 6. cap. Gene. dicenti: quicunque ex iſto coitu procreantur eos aliter à natura comparatos eſſe, quàm qui

naturæ lege. Libro quoq; primo hiſtoriarum de Occidentali India, cap. 27. legimus apud Indos pro certo haberi Deum ipſorum Cocoto fœminis concumbere: nam illorum dij plane ſunt diaboli. Sed neq; hac in re inter Doctores conuenit: ex quib⁹ nonnulli putant Dæmonas Hyphialtas ſiue Succubos virorum ſemen accipere, & Ephialtas ſiue Incubos eodē in mulieres abuti, vt Aquinas: quod tamen videtur incredibile. Vtcunq; res habeat, ſcribit Sprangerus Germanorum (qui Magos ab omni antiquitate frequētiores quàm aliæ gentes experti ſunt) hanc opinionem eſſe, nonnunquam ex iſto coitu naſci liberos quos appellant *vvechſel kind*, mutatos liberos, hos alijs longè grauiores eſſe, macros, & qui ne tribus quidem nutricibus exſuctis pingueſcerent: alios eſſe diabolos ſpecie puerorum, qui cum nutricibus Magis congrediuntur & plerumq; in incertum abeunt. De hac autem copulatione Hieronymus, Auguſtinus, Chryſoſtomus, & Gregorius Nazianzenus contra Lactan-

tium & Iosephum asserunt nihil ex ea procreari: si fiat, diabolum in carne, non hominem fore. Qui se omnia naturæ arcana rimatos putant, cùm nihil planè in Dei mysterijs & spirituum intelligẽtium videant, copulationem cum diabolo esse negant, sed ex oppilatione morbum: qui tamen dormiendo solùm ex consensu medicorum omnium accidit. At ex earum quas antè dixim⁹ confessione cõstat ipsas non potuisse hoc morbo infestari, postquam certo die locoq; anteà indicto saltauissent. Præterea quàm ridiculè philosophantur isti: nam hic morbus non potest homini Mago accidere cum diabolo vt cum fœmina concumbenti, id est, non cum Incubo aut Ephialte, sed cum Hyphialte aut Succubo. Nam apud Sprangerum legimus Germanum hominem robustum & Magum fuisse Confluentiæ, qui coram vxore & socijs hac ratione vtebatur: & illos hominem huic actioni incumbentem vidisse nulla fœmina comparente. Ioannes Franciscus Picus Mirandulanus Princeps Magum

Picus maior in libris de prænotione.

gum Sacerdotem nomine Benedictum Bernam octogenarium ſcribit à ſe viſum, qui ſe amplius quadraginta annis dicebat cum Dæmone muliebrem formam habente coiuiſſe, eumq; ſibi nemine cernente fuiſſe comitem, quem vocabat Hermionem, fatebatur item puerulorum multorum ſanguinem à ſe fuiſſe hauſtum, horrendaque ſcelera non pauca commiſſa: ideoq; viuum crematum eſſe. Item vidiſſe alterum Sacerdotem ſeptuagenarium, fatentem ſe itidem cum diabolo muliebri ſpecie ampliùs quinquaginta annis coiuiſſe, & fuiſſe igni traditum. Et (vt recentius aliquid afferamus) anno M. D. XLV. Magdalena Crucia Cordubæ in Hiſpania nata, monaſterij cuiuſdam Abbatiſſa, cùm in artis magicæ ſuſpicionem apud religioſas veniſſet, eoq; ab igne ſi accuſaretur ſibi metueret, anticipandi conſilium cepit veniamq; à Papa impetrandi: Se itaque duodecimo ætatis anno faſſa eſt à maligno Spiritu qui Mauri nigri præ ſe ferebat ſpeciem, ad inceſtum ſollicitatã ei conſenſiſſe,

ſenſiſſe, & ab eo tempore annis amplius 30. ei concubuiſſe: illius opera ſe cùm in Eccleſia eſſet, in editum fuiſſe ſublatam, & monialibus communionem ſumpturis poſt conſecrationem hoſtiam in aere ad ſe perferri ſolitam cæteris videntibus, à quibus ſancta habebatur, & vidente Sacrifico qui tum hoſtiam vnam deſyderari animaduertebat, interdum etiam parietem quodammodo fuiſſe diuiſum vt hoſtia videnda exhiberetur. Huic reſipiſcenti (vt aiebat) Paulus III. Papa veniam dedit. Verumtamen hanc inde ab vtero dicatam Satanæ à parentibus fuiſſe puto: dixit enim Satanam ſibi cùm ſextum annum ætatis ageret apparuiſſe, quę iuſta ad noſcendum ætas puellarum eſt, & duodecimo ætatis anno, qui puberum annus eſt, ſollicitauiſſe: quod Ioannam Haruilleriam de eadem ætate confeſſam eſſe oſtendimus. Hæc hiſtoria in toto Chriſtiano orbe pugnata eſt. Recentiorem alteram legimus, in Germania monaſterio quod vocatur Nazareth, Colonienſis diœceſis accidiſſe: Monialem

ade-

adoleſcentulam Gertrudem nomine agentem annum decimumquartum collegiatis ſuis indicauiſſe vt adueniens Satanas cum ipſa ſingulis noctib⁹ concumberet: cuius rei periculum facere volentes cæteras à ſpiritibus malignis fuiſſe occupatas. Ioannes Vvierus qui hiſtoriam ſcripſit ait ſe præſente multíſq; claris viris in eo monaſterio anno M. D. LXV. amatorias literas ad Dæmonem ſcriptas in Gertrudis ciſta repertas eſſe. In horto florido Antonij de Turquameda Hiſpani (quem librum nō eſſet indignum donari ſermone Gallico) aliam hiſtoriam reperi de Hiſpana fœmina nobili quæ ſe per vetulam Sagam cùm annum ageret duodevigeſimum perductam fuiſſe narrabat, & rem ex eo tempore cum Dęmone habuiſſe: hæc viua & impœnitens cremata eſt, Cerdenas genere. Alteram idē reſipuiſſe narrat & in monaſterio fuiſſe collocatam. Adamus Martinus Laodunenſis cōſeſſus Procurator mihi narrauit ſe de Saga Biebræ (hic vicus eſt duobus milliarib. Laoduno diſtans) quæſtionem

habu-

habuiſſe in iuriſdictione D. Boani Veromanduorum Præfecti anno M. D. LVI. quæ cùm ad ſtrangulationem primùm deinde ad ignem fuiſſet damnata, viua tamen igni tradita eſt culpa carnificis, ac potius iuſto iudicio Dei: qui ſic demonſtrauit oportere vt noxiæ par pœna ſit, neq; maleficium qđ ignem magis mereatur, hanc igitur confeſſam eſſe Satanam (quem ſocium ſuum appellabat) rem ſecum habere ſolitum, & ſe frigidum ſemē illius perſenſiſſe. Atq; haud ſcio an illum in Lege Dei locum, Maledictus qui dabit Molocho ſemen ſuum, de his poſſit intelligi, itemq́; de ijs qui liberos ſuos (quos Hebræi denotant voce ידע) dicant diabolo: quod ſcelus ſupra omnia quæ cogitari poſſunt eſt execrabile, & cuius cauſa Deus furorem ſuum contra Amorrhęos & Cananæos ait exarſiſſe, eosq; propter flagitia huiuſmodi de terra deletos eſſe. Illud etiam fieri potuit vt eæ familię, de quibus Plin. lib. 7. cap. 2. in Africa & Illyride verſantes Pſylli & ὀφιογενᾶς. i. ſerpentibꝰ geniti, qui in ſerpentes poteſtatē habent,

habent, & oculorum aſpectu faſcinant atq; enecant, ea igitur ſint ex illorum numero qui à pueritia dicati & inde ab vtero deuoti ſunt Satanæ, aut ſaltem ab ortu: quemadmodum in Theſſalia ex quo malum iſtud per Medeam Circes agnatam fuit importatum, non potuit vnquã eijci. Parentes enim liberos antequam eſſent editi dicabant Satanæ, & in hoc flagitio poſteri tamquam hæreditario pergebant: etiam primogenitos ſolebãt offerre Satanæ, vt Ezechiel. cap. 20. ſcriptum eſt: nonnulli etiam inde à matris vtero, vt nobilis Germanus in vxorem exardeſcens cùm imprecatus eſſet vt diabolum pareret, illa peperit monſtrum aſpectu horridum: nam ille Magus inſignis exiſtimabatur. In agro quoq; Valeſiorum & Picardiæ genus Sagarum eſt quod vocant *Coche-mares*: & Nicolaus Nobletus prædiues agricola in Altofonte Valeſiorum agro mihi dixit ſe puerum ſæpe de nocte ſenſiſſe Incubos aut Ephialtas eiuſmodi quos vocant *Coche-mares*, poſtridie verò mane Sagam illam vetulam

iam abs qua metuebat, post eam noctem qua hoc sibi contigisset venire solitam, vt ignem aut aliquid aliud postularet: cæterùm se quàm optima fuisse valetudine. Hoc non ille solùm, sed complures alij confirmarunt. Consimilem huic historiam libro octauo Scoticæ historiæ legimus, ita fuisse quemdam singulis noctibus à Saga oppressum, vt neque exclamare, neque se expedire posset, tandem verò precibus & orationibus liberatum esse. Innumera quidem alia possemus exempla adhibere: verùm hæc videntur sufficere vt demonstretur illud quod diximus, copulationes istas neque illusionibus neque morbis annumerandas esse. Iam verò dicamus an Magi morbos, sterilitatem, grandines, tempestatésque immittere, & homines atq; pecora enecare possint.

An sit penes Magos facultas morbos, sterilitatem, grandines, procellasq; immittendi, & homines ac pecora occidendi.

CAP. VIII.

INter philoſophos omneis, Theologos & Hiſtoricos conuenit Dæmonas plurimum poſſe, hos plus, illos minus, hos illis mendaciores eſſe, alios improbiores alijs: atq; (vt vno verbo dicam) hæc opinio apud veteres inualuit, terreſtres & ſubterraneos dæmonas alijs crudeliores improbiores & mendaciores eſſe: quod Græcus interpres Syneſij libro περὶ ἐνυπνίων, inquit, οἱ δὲ χαλδαῖοι ψευδεῖς φασὶ τοὺς προσγείους δαίμονας, ὡς πόῤῥω θείας ἀποικισθέντας γνώσεως. id eſt, Chaldæi autem mendaces dicunt terreſtres Dæmonas, quaſi longè à diuina cognitione deiectos. Nos autē ſuprà diximus ſingulos Dæmonas malignos, mendaces, planos, & humani generis inimicos eſſe, ac nihil amplius poſſe quàm Deus ipſis conceſſerit: etſi Magi ſibi omnia videntur poſſe, vt de Erichthone Arcade Saga in Lucano, & de Pamphilia Theſſala in Apuleio legimus. Saga, inquit Apuleius, diuinipotens cœlum deponere, terram ſuſpendere, fontes durare, montes diluere, manes ſublimare, ſydera exſtinguere, tartarum ipſum

ſum illuminare. Et paulo pòſt de inimicis loquens ipſam cogitantibus lapidibus obruere, Precibus, inquit, & ſepulchralibus deuotionibus in ſcrobem procuratis cunctos in ſuis domibus tanta numinum violentia clauſit, vt toto biduo non clauſtra perfringi, non fores euelli, non deniq; parietes ipſi potuerint perforari, quoad deierarint ſe non ei manus admolituros: & ſic illa propitiata totam ciuitatem abſoluit. Atq; hoc quidem poſtremum caput verè poteſt fieri, vt Auguſtinus lib. de diuinatione, Accipiunt ſæpe, inquit, poteſtatem morbos immittere, & aerem vitiando morbidum reddere: nam penes Deum mille habentur modi hominibus caſtigandis & maximi vltionum theſauri, ait ille, modò per ſeipſum, modò per Angelos ſuos, modò per diabolos, homines, beſtias: tota denique natura ad vlciſcendum iniuriam Deo factam eſt comparata. Verùm omnis impietatis fundamentum, quo nituntur magi & quo freti dedũt ſe diabolo eſt promiſſionũ ei⁹ exſpectatio,

cùm diabolus promiſerit ſe poteſtatem hanc in eos collaturum eſſe, aut demonſtraturum pulueres, verba, characteras, quib⁹ amorem, honorem, diuitias comparare, deliciari & inimicos euertere poſſint, vt ex multarum ſagarum confeſſione compertum fuiſſe oſtendimus. Hæc ille miſeris Deo renuntiantib⁹ promiſſa facit: & quia princeps mendacij author eſt, puræ deprehenduntur fraudes in omnibus promiſſis eius, præterquam in vltione, idq́; in homines certos ſolùm, & quantum permittit Dominus. Exſtant exempla in ſcripturis ſacris innumera, momentisq́; ſingulis docet experientia. Itaq; Deo inter Angelos (in quibus aderat Satanas velut effector iudiciorum eius) roganti an quiſquam eſſet integrior Iobo & qui plus timore Dei ageretur, reſpondit Satanas, immeritò fo- ret aliter, cum protegas eum & velut præalto muro circummunias ipſum, familiam, pecora, domos & quicquid ipſius eſt, adeò vt attingi non poſſint: ſed ſi vel tantillum ab eo diſceſſeris, te mo-

Iob. 1. 2. & 3.

mento

mento petet blaſphemijs. Tum permi-
t Deus calumniatori Satanæ, vt vires
uas in omnia quæ habebat Iobus præ-
terquàm in ipſum exerceret: momentó-
que Satanas eum euertit rebus omnib⁹,
ec paulatim ſed vno impetu, omnibus
rimùm ſublatis facultatibus (quamuis
rientalium eſſet locupletiſs.) ſingulas
des deturbans, liberos, familiamq́;, &
ecora perdens vt eum ſtatim peſſunda-
et, ſolamq́; ei vxorem capitalem eius ad-
erſariam relinquens ad vexandum &
ædificandum eum: A quibus omnibus
ncommodis Iob immotus dixit, nudus
eni, reuertar nudus, Deus bona mihi
ederat & repetijt, in omnibus laudetur
Deus. Hac firma conſtantia conſilioque
rabili prouocatus Satanas, quod Deum
audaret in tantis calamitatibus, iterum
um coram Deo calumniatur dicens, ni-
hil eſſe quod homo non ſit traditurus ad
edemptionem vitæ ſuæ: ſi ergo Deo vi-
eretur vt affligeretur Iob corpore, eum
reui nomen Dei blaſphematurum eſſe.
Tum permittente Deo vt Satanas pote-

ſtatem ſuam in affligendo Iobo occuparet modò ne vitam adimeret, ſtatim illius corpus à vertice ad talos Satanas affecit apoſtematis & ſcabie fœtidiſſima: neque tamen propterea, vt maximas fuderit querimonias, blaſphemauit Deum. Quamobrem Deus animo ipſius & integritate cognita, incolumitatem, vires, alacritatem & duplum bonorum reſtituit ei, dedit ſeptem filios & filias tres, & annos CXL. in vitam tranquillam & ſuauem largitus eſt. Dignam hiſtoriam conſyderatione, vt tota Iobi cum amicis cõfabulatio & deciſio eius eſt, elegantiſſimam, & inter omnes planè diuinam: ex qua conſtat euidẽtiſſimè, non poſſe Satanam vires ſuas exercere, niſi quantum & quia permittit Deus, cui ſi ſemel habenas permiſerit, mirabilia Satanæ effecta ſpectari. Hic verò nectunt quæſtiones multi, etiamq́; iudicant ea quæ cernuntur oculis non fieri à Satana, Deumq́; offendi putant ſi credatur tantam illius poteſtatem eſſe. Alij contrà Dei verbum vocari in dubium affirmant, ac nomina-

tim

tim obſeruandum locum, vbi Deus ait deSatana, Non eſt potentia ſuper terram quæ cum ea comparetur. Equidem non minus argumentum laudationum Dei ineſſe ſtatuo in potentia quam confert Satanæ & factis illius, quàm in viribus & facultate Soli, ſtellis, plantis, animalibus, herbis, metallis ab ipſo attributa. Si itaq; vir bonus tonitrua, grandines, fulmina, tempeſtatesq; maximas, & terræmotus perceperit, hæc non dicet à Satana fieri, licet fortaſſe fuerit adminiſter, ſed à Deo proficiſci, vt canebat Dauid: Iob. 41.

Erumpens cœlo Domini vox clara tonantis
Perſonat æthereas humentia culmina nubes:
Vires oſtentat Domini vox clara tonantis,
Spirat magnificum Domini vox clara tonantis.
Perfringit cedros Domini vox clara tonantis,
E Libano effringit Domini vox clara tonantis,
Flammas diffundit Domini vox clara tonantis,
Et deſerta quatit Domini vox clara tonantis.
Omnia dum paßim Domini de voce fatiſcunt,
Laudibus è templo findunt pia pectora cœlos.

Sic ergo ad omnia opera facturi ſumus quæ Deus per Angelos bonos vel malos,

per aſtra, per alias res naturaleis, vel per homines effecerit: Benedicens enim Deus gratuita ſua beneficia prolixè largitur & multiplicat per adminiſtros bonos, flagellaq; per malos: neq; minus neceſſe eſt in ampliſſimi huius mundi adminiſtratione, vt Deus æterna iuſtitia ſua pœnas improbis tribuat, quàm bonis præmia. Cùm itaq; ait lex, Multi non dubitant magicis artibus elementa turbare, vitam inſontium labefactare, & manibus accitis audent ventilare vt quisq; ſuos conficiat inimicos: horum omnium poteſtas (etſi diabolorum & ſpirituum aliorum fiunt miniſterio) eſt Deo aſſignanda, credendúmq; nihil ſiue per dæmonas ſiue per Magos fieri, quia iuſto iudicio fiat permittentis Dei, tum ad eos qui promeriti ſunt caſtigandos, tum ad tentandos & confirmandos bonos. Ideoq́; agens de vltionibus Dominus, nulla eſt, inquit, afflictio, nulla calamitas quæ à me non euenerit. Ex omnibus autem actionibus quas Magi ſibi vindicāt, vix inſigniorem vllam inueneris quàm ful-

fulgura & tempeſtates prouocandi, vt e-
am lex pro explorata habuit. Itaque in l.4.de ma-lefic.C.
libro Inquiſitorum quinq; dicitur anno
M. CCCC. LXXXVIII. in Conſtan-
tienſi diœceſi procellas, grandines, ful-
mina, & tempeſtates exſtitiſſe, quæ pro-
uentum terræ per milliaria quatuor af-
flixerunt. Ruſticis autem omnibus in
Magas inuehentibus comprehenſæ fue-
runt duæ, Anna de Mindelem & Agne:
quæ primò infitiatæ, cùm ad quæſtionē
raperentur confeſſæ ſunt ſeorſim ſe vno
die in agrum cum paucula aqua proceſ-
ſiſſe, & quamuis altera conſilium neſci-
ret alterius, effodiſſe ſcrobem & ſub me-
ridiem aquam ſcrobi iniectam contur-
baſſe adhibitis quibuſdam verbis, quæ
ſatius fuerit ignorari, diabolum inuocā-
tes: his geſtis, ſimulac reuertiſſent domū
procellam exſtitiſſe: hæ incendio perie-
runt viuæ. Potuit diabolus tempeſtatem
venturam ex naturę cauſis præuidens eas
incitaſſe, vt ſibi reuerentiam & metum
conciliaret: Solet enim Satanas peſtem,
ſterilitatem, luémve præuidens id Magis

perſuadere, ex poteſtate ipſius Magos peſtem, calamitatem, aut famem & accerſere & depellere, & re vera ſæpe fit, ſed non ſemper. Idem author ait iudicium à ſe in Sagam agri Conſtantienſis latam, quæ cùm videret omneis ſui pagi incolas in nuptijs conuiuari & ſaltare, ægrè ferens quòd non fuiſſet eò vocata, ſe per diabolum clara luce ſpectantibusq; paſtoribus curauit in collem exportari propinquum pago, & quia aquam non habebat quam in ſcrobem à ſe effoſſam inijceret vt cieret tempeſtatem (nam hunc ritum faſſa eſt obſeruari) emiſit lotium, & illud in ſcrobe mouens ſermones quoſdam pronuntiauit: mox cœlo quod ſudum ſerenumq; fuerat obſcurato, grando vehementiſſima ſolummodò in pagum & in ſaltantes irruit, Saga verò in pagum reuerſa eſt: ea itaque viſa tempeſtatem ab ipſa accitam fuiſſe crediderunt omnes, eaq; capta Paſtores pro teſtimonio dixerunt ſe vidiſſe cùm in aere transueheretur: quod illa accuſata euictáque agnouit, & viua igni fuit tradi-

tradita. Hic autem obſeruandum eſt fruges non fuiſſe tactas, prout in Fornicario legimus Magum quemdam confeſſum eſſe facile ipſis eſſe excire tempeſtatem per ſacrificium vnum diabolo oblatum quod nihil opus eſt deſcribere: verùm hoc adiecisse, non poſſe ipſos tempeſtatibus nocere ex ſententia animi ſui, aut fruges vaſtare. Quamquam Sagæ, ac potiùs Satanas ipſis poſtulantibus & Deo permittente fruges interdum perdit, ſed neq; omnes, neq; omnium, vt pòſt dicturi ſumus. Exſtat enim lex in 12. tabulis: *Qui fruges excantaßit, pœnas dato.* Lex etiam prohibet nequis fertilitatem alienæ frugis ad ſuam attrahat his verbis, *Ne alienam ſegetem pellexeris incantando*, & alibi, *Ne incantanto, ne agrum defraudanto.* Atq; hoc nomine Furnius à Sp. Albino fuit accuſatus, qui cùm non abundaret probationibus cur ſuæ fruges tantopere alijs præſtarent, ſemper (licet hæc fortaſſe fuerit illuſio) boues, plauſtra, ſeruos in Senatum adduci iuſſit, & cùm oſtendiſſet non alia ſibi incan-

tamenta

tamenta esse, teste Liuio, fuit absolutus. Hopponem verò & Stadlinum summos Germaniæ Magos gloriatos legimus apud Sprangerum se tertiam fructuum ex agro vno in alterum pellecturos: cùm tamen ex omnibus iudicijs sit compertissimum, nunquam quemquam Magum fuisse arte sua locupletatum & auctum obolo, vt pòst demonstrabimus. Apud Pontanum etiam libro 5. memorabilem historiam legimus, Gallis Suessæ in regno Neapolitano ab Hispano obsessis, cùm siccitate æstuq; feruerent omnia, & penuria aquæ dulcis Galli in summo discrimine essent, aliquot Sacerdotes Magos crucifixum nocte per vicos traxisse, atq; in mare proiecisse, deinde consecratam hostiam asino tradidisse, eumq́ue viuum ad portam templi inhumasse: tum post aliquot carmina & detestandas blasphemias (quas nihil attinet cognosci) imbrem vehementissimum diluuioq; pene similem accidisse, itaq́ue obsidionem ab Hispano solutam esse, & vulgo fuisse dictum:

Flecte-

*Flectere si nequeo superos, Acheronta mo-
uebo.*

Hic autem mos trahendi crucifixos & imagines in profluentem ad impetrandum pluuiam, apud Vascones etiam obseruatur: eumq; Tholosæ clara luce facientes vidi puerulos in media totius populi corona, qui istud *tiremasse* vocat, quasi trahemassam dixeris. Fuit etiam qui omneis imagines in Salini puteum iniecit anno M. D. LVII. deinde abundauit pluuia. Hoc verò scelus insigne est iniquè dissimulatum, ex Magorum regionis illius doctrina profectum, qui miseram plebem impietatem istam docuerunt cantionibus quibusdam enuntiatis, vt Suessani sacerdotes illi in regno Neapolitano fecerant. Pecudes autem plerumq; Sagæ pulueribus limini subiectis enecant: non quò pulueres illud possint (Sagas enim potius quæ gestant eos enecturi essent quàm supergredientia animalia, maximè cum eos Sagæ ad pedẽ vnum sub humo condant) sed solus Satanas est huius rei administer. Audiui

tre-

trecentas pecudes ratione iſta in quodam ouili Biturigum momento vno exſtinctas eſſe. Nec ſolùm in tempeſtates, grandines, fulmina, fruges, & animalia has vires exercet Satanas, ſed etiam in homines, in improbos tamen maximè. Sagas quæ Pictauij anno M. D. LXIV. crematæ ſunt diximus confeſſas in ijs cœtibus quò ad diabolum figura hirci adorandum conuenerant, concluſionis loco fuiſſe maxima voce ab hirco pronuntiatum, vlciſcimini vos, aut moriemini: à ſe autem multas pecudes & homines enectos eſſe, cauſantibus non aliam ſeruandæ vitæ ſuæ rationem exſtitiſſe. Proprium enim Satanæ à natura eſt perdere, deſtruere, atq; euertere, vt Deus apud Eſaiã loquitur, Feci & formaui Satanam vt euertat, perdat, deſtruat: etſi hoc nunquam niſi ad ſupremam ſuam iuſtitiam exſequendam ſinit. Ex omnibus autem animantib⁹ ſceleratiſſima eſt hominis, ex hominibus pueruli innocẽtis cædes, & Satanæ acceptiſſima, vt de Sagis obſtetricantibus diximus, quę libe-

ros oblatos diabolo interimunt antequã sistantur Deo: Sagis enim persuadet Satanas certam partem (quam nominari nõ est opus) inesse puerulis qua illæ res mirificas se effecturas putant. Vt itaq; impudentissimam diaboli fraudem ostendamus, Niderus scribit iudiciũ à se de Staldino quodam diœcesis Lausanensis fuisse constitutum, qui fœtus septem à se in vtero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familię illius factũ: rogatum verò de modo respondisse, bestiam quandam cuius nomen reticebimus à se limini subiectam esse, qua sublata desiuit à tota domo abortio. Liceátne his remedijs vti dicemus posteà: in præsentia satis est dixisse id à bestia quæ putris inuenta est non fuisse præstitum, cùm alij pulueres solũ substernant sibi à Satana datos. Præterea alij magi vtuntur bufonibus venenato quidem animali, sed cuius puluis vel nudo pede aut manu tactus abortum aut mortem inferre non potest: verùm has opiniones prauas humanæ mẽti obtrudit diabolus, vt hominem

tur-

turpiſſimis ac fœtidiſſimis animantibus ſeruire cogat. Nam apud Magos bufones perſæpe deprehēdi eſt vulgatiſs. quos alunt & ornant colorijs: hos Valeſiorum ager Mirmilotos vocat. In Monſtreleti hiſtoria legimus Compendienſem ſagam cum duobus bufonibus à ſacerdote baptizatis fuiſſe comprehenſam, quibus ad res magicas vtebatur: quod ridiculum exiſtimarem niſi quotidiana eiuſdē rei exempla exiſterent. Cùm dominus Ioannes Martinus vices præfecti Laodunenſis gerens Sagam S. Probæ condemnaſſet vt viua igni traderetur, qui exuebant bufones duos maximos in loculis illius inuenerunt. Dum hanc hiſtoriam ſcriberem, mulier bufonem ad Laodunum dicebatur peperiſſe: quod mirata obſtetrix & quæ ipſi aderant, rem pro teſtimonio dixerunt, fuitq; bufo alijs diſſimilis, quem viderunt multi, delatus in præfecti ædes. Froiſſardi hiſtoria teſtis eſt Curionem quemdam apud Sueſſionas ad vlciſcendum inimicum à ſaga conſilium petiuiſſe: qua conſulente vt bufo-

nem

nem baptizaret, nomen ei inderet, & cõ-
secratam hostiam edendam traderet, id
à se factum & alia permulta tacenda cõ-
fessus est. Quinque Magarum quæsitores
narrant inter alia se quæstionem de Ma-
ga habuisse, quæ fatebatur se consecra-
tam hostiam quam oportuerat degluti-
uisse, sudario exceptam in poculo vbi
bufonem alebat condidisse, puluerésque
sibi à diabolo datos adiecisse vt certis vo-
cibus (quas reticeri præstat) enuntiatis
ad enecandas pecudes limini ouilis sub-
sterneret. Deprehensa itaq; & euicta vi-
ua concremata est. Arte enim procurat
Satanas, non solum vt præstinguat ocu-
los hominibus & veri Dei notitiam adi-
mat, sed etiam vt ex humanis mentibus
euellat omnem religionem, omnem
conscientiam, & quicquid à singulis De-
us verus esse creditur, itaq; sibi ipsi con-
cilıet reuerentiam, aut eò saltem homi-
nes perducat, vt id adorent quod Deum
non esse nouerunt, creatis rebus confi-
dant, eas reuereantur, & ab eis earumq;
etiam turpissimis medicinã aut salutem

exſpectent. Verum vt amplius conſtet, neq; buſones, neq; hoſtias, neq; pulueres diabolicos mortem animalibus importare, certo certius eſt Sagarum peritiſſimas flãdo in os nonnunquam enecare, quod in ſuo dialogo Danęus optimè obſeruauit: quòd autẽ id veneno fieri quod in ore circumferant idem exiſtimat, probare nequeo. Nam ipſæ primum Sagæ morituræ eſſent, cui argumento non video quid reſponderi poſſit, & ad cauſam cuiuſdam Itali (qui veneficiorum princeps ſua ætate fuit habitus) adhiberi poteſt: quamuis enim dicatur ille venena valentiſſima ſubminiſtraſſe multis, qui odorati ea breui occubuerint, non credo tamen, quia ipſe odoramentorum artifex occubuiſſet primus, niſi eos diabolus ipſe occidiſſet, de quibus iuſta permiſſione Dei mandatum acceperat opera Magi iſtius (qui veneficus dicebatur) occidendis. Et in Sagarum quoq; Valerianarum in Sabaudia iudicio quod proſtat excuſum, legitur iacto in plantas puluere eas repentè emori. Quamobrem non
poſſum

possum in Ioberti medici sententiam descendere, scribētis quædam venena tam subtilia esse vt qui conscendit equum moriatur si eis oblita fuerit stapia siue ἀναβολεύς. His enim pharmaceutas ipsos primùm oporteret mori, & stratores seruos, etiamq; eos qui propius equum accesserint. Quinetiam pecudes supergressas limen, vbi pulueres aut serpentes Magi condiderint, videmus mori. Non igitur enecat pharmacum, non ossa, non pulueres, sed Sagarum precibus Satanas, Deo permittente. Quòd si ampliore demonstratione opus est, habeo penes me iudicialia acta à generoso Domino Pipemontensi missa, de Barba Doræa, quæ ex decreto Parlamenti 11. Ianuarij M. D. LXXVII. sententiam Præfecti S. Christophoro ad Sanlisium confirmante fuit adiudicata igni, postquàm confessa est se tribus hominibus necem intulisse coniecto pauculo puluere charta inuoluto in eum locum quà erant transituri, idq; cum his verbis, In nomine Dei & diabolorũ omnium, &c. quæ hic nō placet ad-

ſcribere. A veneno qualecunq; ſit hoc non poſſe effici nemo neſcit, nedum à ſicco puluere: itaq; ſententia damnatoria dicit propter ſortilegia quibus vſa eſt damnatam eſſe. Nam etiam horrendæ fuit blaſphemiæ Deum in hac imprecatione rebus creatis coaptari: vt eadem quoq; adiecit ſi cui vellet à ſortibus præcauere ſe tum dixiſſe, In nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, ne illac tranſiens vllo occuperis malo. Vt autem diſcrimen inter naturaleis morbos & eos qui à ſortilegijs veniunt teneatur, videntur ſæpe homines ſortibus infeſti ex languore mori, interdum ferramenta, pilos, pãnos, vitrum confractum eijcere. Scribit Anglus Palatinorum Principum medicus anno M. D. XXXIX. Vlrichij fuiſſe infeſtum ſortibus agricolam Nenſſeſſerum nomine, à cuius pelle ferreus clauus auulſus eſt, & cuius interanea tantis doloribus erodebantur vt ſeſe deſperans iugulauerit. Eum in conſpectu ciuium omnium fuiſſe diſſectum, & in corpore ei⁹ baculum, cultros chalybeos quatuor, ferra-

[f]erramenta duo, capillorumque glomus [c]omperta esse. Amplius ait Niderus qui [d]e Sagis innumeris quæstionem habuit, [v]nam à se visam quæ vnica solùm voce [h]omines enecaret: alteram, quæ vicinæ [m]entum sursum deorsum vertit, horrendo spectaculo. Non est itaq; mirandum magnopere, si Thessala Saga Pamphila fecit vt mulieris venter sic intumesceret tanquam si tergeminos fuisset paritura, & octo menses circumferret onus. Eiusmodi fuit Martina Saga quæ occidit Germanicum, non veneno (vt ait Tacit⁹) aut ouo galli gallinacei (quod idem autor est summo apud Gallos in pretio habitum ob eas virtutes quas de eo prædicabant) sed vi diabolica: & illa in Constantiensi diœcesi Maga, quæ efflando totum hominis corpus ita affecit elephantiasi vt paulo pòst animam ageret. Hanc Sprangerus & Quæsitores alij cremari curauerunt viuam. Idem Sprangerus narrat, se autore alteram in finibus Basileæ & Alsatiæ fuisse combustam, quę fassa est se conuitium à viro bono agri-

cola obiectum ferentem indignissimè, rogatam fuisse à diabolo quid eo homine fieri vellet qui dixerat conuitium: cui cùm respondisset cupere se vt semper facies illius turgeat, non multo pòst agricolam ex insanabili elephantiasi laborasse. Hæc tamen Iudici confessa est se non putasse id effecturum diabolum: quo argumento vincimus non à puluere, sed à diabolo hæc omnia effici, qui voluntati hominum ipso vtentium ita se accōmodat, vt si quis aduersariū suum curet per socium tolli. Verumtamen hoc agit Satanas, vt ipsum ad id efficiendum precētur serui, vt manum operi admoueant, hominem attingant, de pilo aut vnguib' illius habeant, certósve sumant pulueres ab ipso, includēdos esse homini, aut fornicibus subdendos aut compitis. Sin autem pactio cum Satana non interuenerit, frustra omneis pulueres, characteras, & Sagarū voces homo adhibuerit, neq; virū neq; pecudem afficiet morte. Quāuis autem Deo permittente possit diabolus morti animalia tradere, vult tamē in

Mago-

Magorum causa vt ipsi suum consensum adiungant manumque ad opus adhibeant. Exempli causa, ait Sprangerus quæstionem à se de Saga fuisse habitam, quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonensis affecit morte: dixit illa fossam tantummodo à se factam esse, in eam pulueres à diabolo sub limen ianuę iniectos esse: sic illa manum admouerat. Similiter qui cereas inimicorum faciunt imagines & defigunt eas, postquàm se ipsi vouentes Satanæ Deo renuntiauerint, & horrenda quæ assolent fecerint sacrificia, itaq; si Deus siuerit inimicos afficiunt morte (etsi hoc non sæpe accidit, nam vix è centenis binos fortè offendas quibus ista nocuerint, vt ex Magorum confessionibus est manifestum) in eis homicidium est à diabolo effectum, ab ipsis exoratum. Sic Enguerrandi Marignij iudicium hac potissimum causa niti legimus, & alterius in Alenconiorum vrbe tempore Francisci 1. regis, cuius factum probatum in iudicio fuit, & copiosè in Nauatrenæ Reginæ heptamero,

neq; tanquam fabula, ſed velut hiſtoria vera cum forenſibus geſtis omnibus exponitur. Anno M. D. LXXIV. generoſus vir quidam (vt in iudicio eius quẽadmodum excuſum eſt legimus) qui Lutetiæ fuit decollatus, imaginem ceream capite & corde transfixo & characteras alios habere compertus eſt: quæ fortaſſe non poſtrema cauſa fuerit cur addiceretur morti. Et quod recentius eſt, Septemb. menſe vltimo M.D. LXXVIII. Legatus Angliæ & Galli multi per Galliam nuntiauerunt tres imagines cereas deprehenſas eſſe in fimo cum inſcriptis Reginæ Angliæ & aliorum nominibus quas imagines Curio pagi Iſtinctonij ad dimidium milliare Londino diſtantis feciſſe dicebatur. Sed necdum iudicium fuerat conſtitutum aut probata res, cùm nuntius fuit in Galliam perlatus. Ex iſtis autem omnibus hiſtoricis narrationibus nulla exſtat memorabilior quàm illa Duffi Regis Scoticæ quæ in Scotica hi-
Boet. lib. 2. ſtoria legitur. Huic enim morbus dicitur accidiſſe, quo ita premebatur vt quãuis

uis bellè ederet, biberet, ac corpore constitutus esset, tamen nocte somnum capere non posset, sed alterius doloris expers aresceret totamq; noctem in sudorem solutus contabesceret. Tandem verò cùm rumor increbresceret Sagas ad Regem Scotiæ enecandum à Morauis conductas esse (Morauos autem Scotiæ incolas intelligo, olim Scotorum hostes, & iamdiu Scotorum regno adunatos) Legati in Morauiam missi sunt in Forensem vicum, vbi ceream imaginem nomine Regis vocatam Sagæ torrebant & certo liquore perfundebant. Certior de hac re Douenaldus Præfectus loco à Legatis factus in re præsente deprehendit eas, quæ rem confessæ viuæq; crematæ sunt, eodemq; momento Rex Scotiæ restitutus valetudini, prout dies fuerat obseruatus. Sic videtur Meleager paulatim crematus esse cùm Althea Saga torrem fatalem incendisset: hæc enim deliria esse viderentur, nisi iam olim istæ imagines fuissent vsurpatæ. Plato libro II. de legibus narrationem hanc confirmat de

imaginibus cereis quas faciebant Magi. Neque verò magnopere mirari oportet qui potuerint ista innotescere: Magi enim per conuentus suos rerum à se gestarum rationes reddunt, vt antè ostendimus, ac eorum etiam omnium quæ vbiuis terrarum fiunt, vt Aurelijs ex Cleryano Magorum conuentu retectum est. Apud Sprangerum quoq; legimus Pumberum quemdam Magum Lendemburgi in Germania exstitisse, quem docuerat Satanas Crucifixum sagittis antepaschali die Veneris configere, qua ratione adhibitis nefandis quibusdam verbis iaculans in aerem ternos homines quos vidisset cognouissetq; poterat quotidie occidere, quamuis in arcem munitissimam abditos, modò certum deliberatumque consilium occidendi eos habuisset. Eum verò tandem rustici in frusta laniauerunt sine iuridica cognitione vlla, postquàm homicidia plurima perpetrasset: hæc gesta anno M. CCCC. XX. cùm adhuc Germani Crucifixum colerent. Etenim æquæ propè impietatis est eum quem

pro

pro Deo habeas ac Deum ipſum offendere, quia fit in contemptum Dei, qui cor animumq́; tanquam actionum bonarum malarumq́; (vt ait Aquinas) fundamentum introſpicit. Omnino conſtat (vt loquamur propriè) Deum offendi non poſſe, & quemadmodum qui cœlum ſputis appetunt, cœlum non conſpuunt, ſed ſeipſos reuertente ſputo inquinant, ita offenſionem quæ Deo putatur afferri in afferentis caput recidere. Illud itaque Magorum genus qui Sagittarij dicebantur non amplius in Germania exſtat, ex quo Sagittarij Crucifixum neq; Deum eſſe neq; diuinitatis quicquã in ſe habere crediderunt: quod ante religionem mutatam crediderant. Iure porrò dubitari poſſit, cur Magi memoria noſtra non poſſint ea πανεργήματα factaq; præſtare mirifica, quæ Simon ille Magus, Apollonius Tyanæus, Circe, Medea, & alij inſignes Magi præſtiterunt. Sed duplex mihi quidem videtur eſſe ratio: vna, quam in iudicio quodam Sanliſiano legi, quòd iſta geruntur pro ratione

pacti

pacti cum Satana initi, puta si quis ei ministrare optimè horrendaque malefacta velit committere: altera, quòd Deus tantas vires in populos sui cognitione præditos non tribuit Satanæ, quantas in Ethnicos tribuerat. Diximus lib. primo de diuinis, naturalibus, humanisq; modis, ijsq; licitis ad prænoscendas & præcipiendas res futuras: Secundo de modis illicitis & Dei lege vetitis egimus: Iam dicamus quibus modis liceat magicas sortes anteuertere, & mala cùm sunt cognita medicari.

IOANNIS BODINI DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber tertius.

De modis licitis ad magicas ſortes præuertendas. Cap. I.

SOrtilegia nouos morbos nõ eſſe docent hiſtoriæ, ſed vt hodie multa ſint, olim centuplo frequentiora exſtitiſſe. Etenim in lege Dei, quæ ante ter mille centum quinquaginta annos fermè fuit promulgata, Chaldæam legimus, AEgyptum, Palæſtinam ex eo laborauiſſe: & minorem Aſiam, Græciam, Italiamq́; vixdum parte dimidia habitatas hoc modo abundauiſſe ex hiſtorijs priſcis cognoſcimus. Interdicta cernimus atrocesq́; pœnas Lege Dei in Magos

gos imperatas, horrendáq; ſcelera ex quibus ad exterminandos Cananæos exarſit Dei furor: quod non propter idololatrias cæteráve peccata quæ cum alijs populis tum fuerunt communia, ſed propter ſortilegia abominanda in Lege diſertis
Deut.18. verbis factum fuiſſe dicitur. Videmus ante & poſt Troianum bellum (fuit autem quaſi poſt ducentos annos à Dei lege promulgata) crudeliſſima Medeæ ſortilegia, Circes Proteiq; transformationes, & Necromantias Theſſalicas: etiamq; Romulum apud Liuium, Dionyſium Halicarnaſſeum, & Plutarchum legimus procelloſo turbine ſublatum eſſe, & pleroſque alios quos antè annotauimus. Et (quod amplius mireris) quos ſpiritu abripiebant dæmones (vt antè diximus) aut ſpiritu & corpore ſimul, quos diabolus obſidebat, & per quos loquebatur, ij pro diuinis ab imperita plebe habebantur. Videmus & Hippocrates libro de morbo ſacro abominatur Magos. Platonem inter Ethnicos animaduertimus optimam legem contra Magos ferre li-
bro 11.

bro II. de legibus, cùm Magos qui carminibus, verbis, ligaturis, cereisq; imaginibus incantauerint, fascinauerint, aut homines pecudésve necauerint, morte iubet affici. Ex eo tempore omnes Philosophi vno ore damnauerunt Magiam, & cremari libros curauerunt, vt videre est in l. cæteræ, famil. herciscundæ. ff. Iamblichus, Porphyrius, Proclus, Academici, alijque Ethnici philosophi consentiunt Magos & malignos spiritus (vt diximus) fugiendos esse: itaq; sortilegi cum sortilegijs fuerunt damnati & iudicijs infesti primùm Tyberio imperante, vt apud Tacitum legitur, pòst Domitiano longè acrius & diligentius quæstionem de eis habente, tum etiam Diocletiano: sed omnium seuerissimè, cùm Imperatores fidei Christi sese adiunxerunt. Tunc euersa sunt templa & oracula, sacrificia gentium totaque aruspicina illicita pronuntiata & Auguralis scientia, earumque interdictus vsus, indicta in aruspices mortis pœna, deportationis in eos qui augures & Aruspices con-

Lib. 2. de malefic. C.

L. nemo aruſpicem, eo. C.

consulerent: etſi non tanta apud Christianos cenſebatur Augurum improbitas quanta Magorum qui malefici dicebantur, & viui tunc temporis ex Lege tradebantur igni: poſteà verò Aruſpices ad pœnam iſtam, Magi verò ad beſtias fuerunt damnati. Videmus itaq; non ſolùm ex quo Lex Dei & religio Chriſtiana fuerunt datæ cœpiſſe homines ab eo quod colebatur abhorrere, verumetiam ante promulgatam Legem ſortes magicas & diuinationes horrori fuiſſe gentibus. Vlpianus enim, licet fuerit Ethnicus & infenſiſſimus Chriſtianorum hoſtis, qui libros ſeptem compoſuit de Chriſtianorum ſupplicijs, magicas tamen ſortes omnemq; diuinationem quam illicitam dicunt exhorruit, vt ipſe declarat dicens, Si quis aſtrolog⁹ vel qui aliquam illicitam diuinationem pollicetur conſultus aliquem furem dixiſſet qui non erat, iniuriarũ cum eo agi non poteſt: ſed conſtitutiones eum tenent iam contra diuinos factæ. Et quamuis Saga quædam nomine Martha Marij temporibus certiſſimam

L. nemo aruſpex, eod. C.

L. multi eod. C.

L. item apud Labeo. § ſi quis aſtrolo. de iniur. ff.

tiſſimam

tiſſimam in hoſtes victoriam ijs modis quos ſe tenere aiebat pollicetur, eam tamen Senatus (vt in Dione legimus) noluit adhiberi. Perſæ quoq; hac peſte inquinatiſſimi ſupplicijs tandem atrociſſimis vtentes in Magos, capita eorum (vt narrat Plutarchus) inter duos lapides eliſerunt. Sed legis diuinæ promulgatio vires Satanæ plurimùm eneruauit: & quicunque populi manſerunt diu infideles aut adhuc permanent, ij grauiſſimè fuerunt infeſtati à ſpiritibus malignis & adhuc dies noctesq; infeſtantur: vt fit in Norvegia, Finlādia, Pilapia & alijs regionibus ad Boream ſitis, & in occidentalib⁹ inſulis, vt in Olai magni Indorumq́; hiſtoria legitur. Inprimis verò in Breſiliæ regione & conterminis illius, vbi adhuc ſacrificantur homines eduntur q́;, Mirum eſt (inquit hiſtoria) quantum ab omni malignorum ſpirituum genere infeſtentur. Germania quoq;, antequàm Paganiſmum ex ea Carolus magnus ſuſtuliſſet, circumfluebat Magis, vt ex Salicis legib⁹, capitibusq; de Carolo magno,

& ex Cæsaris commentarijs constat. Denique si quis diligenter caput XLI. Iobi expenderit & allegorias discusserit earum proprietatum quæ de Behemoth & Leuiathane prædicantur (hæc enim omnes de hostibus humani generis, corporis & animi interpretati sunt) is res multas abditas comperiet ad proprietatem malignorum spirituum pertinenteis. Primùm vires Behemoth dicuntur in lumbis ventre & cauda positæ, ad cupiditatem bestialemque partem denotandam, vt prisci Hebræi dixerunt Satanæ in voluptates brutas potestatem esse. Deinde dicitur facere vt Deus ipsum gladio suo, id est, verbo cædat: tum in palustribus volutari, vitijs puta & impuritate in qua deliciatur Satanas: prætereà montes ipsi suppeditare escam, quibus in Scriptura Principes arrogantes & superbi homines designantur, vt istos reuera Satanas plerumq; aucupatur: item sub opacis arboribus & in salictis exultare: opacæ autem arbores in Scriptura hypocritas significant sola pietatis contentos vmbra,

mbra, ſalices infrugiferos. Verumta-
men dicitur idem viſu obtuſo eſſe, vt o-
endatur non ineſſe Satanæ oraculis ve-
am prophetiam: quamobrem Prophe-
a Baleham populo Dei benedicens in-
uit, Beatum populum cui non ſunt ma-
i & incantatores, ſed cui Deus cùm opus
ſt res abditas viſionibus reuelat certiſ-
mè. Poſtremò beſtia hæc dicitur faci-
è naſo infibulari poſſe, vt diſcamus nihil
Satana eſſe metuendum. De Leuiatha-
e verò qui non contentus corpori-
us animas aggreditur, An cum eo pa-
iſceris, inquit Dominus, vt ſemper
taris eo? quod quidem ad eos ſpectat
ui familiares ſpiritus ſibi mancipatos
utant. Quod autem dicitur Principes
iperbos & elatos homines Satanas ap-
etere, iam olim exploratum eſt, & vi-
emus memoria noſtra eos Principes
ui Deum deſerunt ſe Magorum opera
ancipandos miſerè & rapiendos Sa-
anæ exponere, ac multos quidem ex-
are quos veterator ille deceperit, ſci-
ns quales principes tales ciues. Si

enim Magiam princeps coluerit, primũ deliciæ principis aulici, deinde verò populares eodem, ac proinde in omnem impietatem pertrahuntur. Neronem quinque annos principem bonum fuisse ait Sueton. itaq; dicebat Troian. procul distare omnes Principes à Neronis quinquennio: sed ex quo se rebus magicis addixit, idem autor est famosiorem magum neminem exstitisse, turpissimam fuisse illius vitam, & miseriorem finem quàm vllius ea tempestate Principis. Na Plinius res magicas permultas narrans & vires quæ de illis prædicantur, ait, Qua omnia ætate nostra Princeps Nero vana falsaq; comperit: primùm imperare dij concupiuit. Nemo vnquam vlli artium validiùs fauit. Deinde, Immensum & indubitatum est exemplum falsæ artis, qu dereliquit Nero: & paulo pòst, nam homines immolare etiam gratissimum illi fuit, de Magia & sortilegio loquens. A nunquam Satanas suos abire sine meri ta mercede sinit, nec desinit eos in om nem sæuitiam, incestas libidines, & par

ricidi

ricidia impellere, vt in Nerone fecit. Hũc enim Magi & diaboli docebant multas cædes, atrocia facinora, & parricidia cõmittere, vt ſecurior in ſua dignitate viueret: vt hodie quoq; Principibus autores ſunt Magi, vt cædes & crudelitatem curent, & improbitati cuiuis dent veniam. Verumtamen à Principibus ipſorum cõſultoribus plerumq; caſtigantur Magi, ſiue metuentibus vt plus effutiant, ſiue explorantibus an veræ ſint eorum diuinationes. Sic Domitianus cùm Aſcletarionem Magum, qui Imperatorem breui occiſum iri prædixerat, ſciſcitatus eſſet qui ipſum Aſcletarionem maneret exitus, & is affirmauiſſet fore vt breui laceraretur à canibus, Imperator eum interfici ſine mora iuſſit, & poſt funus diſcerpſerunt eum canes repentino caſu, quo Domitianus fuit commotus vehementiſſimè. Prudentior ille Tyberij, quem Tyberius in altum lubricumq; præcipitium ducẽs rogauit, an tempus quo ipſi moriendum erat cognoſceret: ille reſpondit ſe in maiore quàm vnquàm an-

teà verſari diſcrimine: hunc enim, teſte Suetonio, ſi ſecus reſpondiſſet, Tyberius inſtituerat dare præcipitem. Vtcunq; ſe res habeat, diem mortis ſuæ & genus à magis ſæpe videmus fuiſſe prædictum atq; confirmatum. Extant huius rei exempla innumera: ſed nullum aut recentius noui aut propinquius quàm Nouiodunenſis Magi, cui interceſſerat cum Nouiodunenſi Epiſcopo ex Hangeſtana domo familiaritas: hic quo die fore prædixerat Satanas vt occideretur, ſe in domum recepit Epiſcopi, indicans ei fore vt eodem die occidatur: cùm autem prãdiſſet ad menſam Epiſcopi, aliquis tandem ſuperuenit eum conuentum cupiens: iubetur ille aſcendere, aſcendit, & colloquendo inter duas ianuas occidit Magum. Hanc hiſtoriam accepi à D. Ludouico Caſtellano Legato Nouiodunenſi, & multi alij confirmarunt. Quamobrem vt mala hæc vitari poſſint, legem Dei ſæpe oportet prædicari, metum eius ſummis, medijs, infimis inculcari, & ante omnia fidem in eum imprimi: nam ſi

Dei

Dei maximi, terribilis, & omnipotentis nomen bona fide ab homine timente Dei pronuntiatum Diabolorum & Magorum propellit turbas (vt ſæpenumerò vſu veniſſe antè demonſtrauimus) quanto magis eum ſpes erit procul fugiturum ſi prædicari, legi, promulgari, & ſermonem haberi de laudibus operibusq; Dei audiuerit? Hic ergo maxim⁹, hic pulcherrimus, hic facillimus omnino modus eijciendi è Repub. Magos, artes magicas, maleficia, & malignos ſpiritus: tantiſper enim dum hic blaſphemia illic ἀθεότης obtinet, nulla planè ſpes oſtenditur malignos ſpiritus, magos, peſtem, bella, famemque depellendi. Non quò magi omnino poſſint eijci, quin ſubſidant ſemper ex ijs quidam, vt bufones & angues in terra, in ædibus aranei, erucæ & muſcæ in aere, quæ corruptione generatæ venenum è terra & ex aere corruptionem attrahunt: ſed bene culta terra, purgatus aer, putatæ arbores non ita his malis infeſtæ ſunt, quæ ſi multiplicari ſiueris, non attrahunt ſed gignunt

corruptionem & inficiunt omnia. Sic beatus est populus cui ſapientes moderatores, boni magiſtratus, & boni paſtores præſunt, qui bene inſtituunt ipſum: non ſunt in eo populo magni ſpirit⁹ diu habituri ſedem. Verùm optimè cauendũ eſt qui illuſionem eſſe prædicant quicquid de Magis fertur, vt doctor ille Magus prædicabat, quem antè perſtrinximus, prout ſe à diabolo in hoc argumento informatum fuiſſe confeſſus eſt. Quemadmodum autem peſtilentiam, bella, famem, malignorum ſpirituum miniſterio (vt qui executores ſunt iuſtitiæ eius) immittit Deus: ſic etiam Magorum opera vtitur, maximè verò cùm Dei nomen blaſphematur, vt hodie ſumma impunitate licentiáque blaſphematur paſſim, & impia blaſphemandi ars ex profeſſo ab ipſis quoque puerulis exercetur. Atqui ſcelera omnia, parricidia, inceſtus, veneficia, cædes, adulteria, neque tam magna ſunt, neq; tantis digna ſupplicijs ex conſtante Theologorum omnium conſenſu, ac ſunt blaſphemiæ. Cætera enim

nim maleficia in homines primò committuntur, vt ait Samuel, blaſphemiæ verò honori Dei directè aduerſantur & pertinent ad contemptum eius: qua loquēdi formula blaſphemi ferè abutuntur. Cùm autem iſta impietas regnante Carolo nono obtinuiſſet vt cùm maximè, Rex Henricus III. adueniens ſanctiſſimum edictum contra blaſphemos promulgauit: ſed neglecta illius executio eſt in maximam Dei contumeliam, & continuata blaſphemis impunitas, quorum pleriſque non videtur ſatis audaciſſimè Deum abnegaſſe, niſi ſe optimo animo facere adiecerint. nonnulli etiam inter blaſphemandum poetarum numeros aucupantur, vt Campanus ille Trecenſis, cui nomen fuit Burſario. Hic die Veneris antepaſchali anno 1569. blaſphemans fuit comprehēſus, ſententiáq; in eum lata vt labium eius candēte ferro finderetur, honorariam pœnitentiā profiteretur, & mulctam 500. librarum ſolueret, prouocauit ad curiam, & è vinculis euaſit: verum iterum poſt dies 7. captus & in vin-

cula retractꝰ eſt: Placuit Curiæ priꝰ iudicium improbare & in hanc formã corrigere, vt induſiatus honorariam profiteretur pœnitentiam, lingua candente ferro perfoderetur, & laqueo fineret vitam. Ex eo tempore ne in decies quidem centenis millibus ſupplicium vnus perpeſ-
Leuit. 24. ſus eſt: etſi lex Dei præcipit vt quiſquis contumelioſè Deum nominauerit lapidibus obruatur, crudeliſſimo, (ait Mo-
Lib. 3. More nebocim. ſes Maymonis) mortis genere. Hanc impietatem placuit attingere, vt quę in hoc regno graſſatur latiſſimè & impunita permanet. In rebus omnibus gerendis olim maiores dixerunt, ſi Deo placet, confectis dixerunt, laudetur Deus: ſaluere aut valere iubentes, Seruet te Deus, pro eo quod χαῖρε dixerũt Græci, id eſt, lætare, Hebræi verò שלם לך pax tibi, quod ſalutationis genus apud Aſiaticos & Afros obtinet, qui Turcico & Arabico ſermone ex Hebræo corruptione ducto pronuntiant *Schalama lec.* Itali & Hiſpani oſculantur manus: ſed omnium optima iudicio meo & maximi momenti eſt
con-

consuetudo nostra prout tribus aut quatuor exemplis demonstrauimus eos qui imprudentes in sabbatha ab vxoribus perducti dixerunt, Deus mi, quid hoc rei est? vniuersum malignorum spirituum magorumque cœtum abegisse. Ante omnes autem nequissima est blasphemia cùm Deus inuocatur ad sortilegium: quod nunquam Magi faciunt, nisi aut rebus creatis adiungentes eum, aut ad scelus implorãtes, aut Poetas imitati quæ in rebus turpib. pro interiectione pathetica Dei nomine abutũtur blasphemia in Dei nomen contumeliosissima. Atq; hic vniuersè modus est præuertendis sortilegijs: sigillatim verò cuiusq; munus est vt familiam doceat orare Deũ mane & vesperi, ante cibum benedicere, à cibo gratias agere, & horam vnam aut alteram in legenda scriptura sacra die certo hebdomadis præsente familia tota consumere. Priscus erat Regum nostrorum mos quẽ S. Ludouicus à puero optimè obseruauit, vt Rex è lecto surgens in genua procideret veniam peccatorum postulans, Deo gra-

gratias agens de nocturna ſui cuſtodia, & orans vt porrò in ſancta hac cuſtodia pergat: hoc facto, ex Biblijs, dum ſe veſtiebat Rex, legebatur. Hac ſi ineatur ratio, maximum certè generatim Reipub. & ſigillatim familiæ cuiq; momentum eſt allatura. Semper enim populus ſequitur affectionem principis, etiam exſecranda quæq; periuria & blaſphemias eius imitatur: cuiuſmodi fuit Princeps, qui ad iuramenta ſingula nomen diaboli adhibebat. Sceleratiſs. multorum conſuetudinem, accerſi & iurari diabolum: quos propterea nonnunquam diabolus adhuc vitæ plenos ſpirantesq́; tollit. vt anno 1551. in Germania Vvildſtudienſi agro mulierem quæ indeſinenter iurabat diabolum, toto populo ſpectante ſuſtulit: ſimiliterq́; hoſpitem crumenam hoſpitis qui ad ſe diuerterat furatum, & ſe in iure dedentem diabolo ſi res ita eſſet, aſſumpſit diabolus, neq; ab eo tempore viſus eſt. De puero aliud narrat Fernelius repentè ſublato cùm diabolum accerſeret. Hæc de familijs, vt non ſolùm oppidorum

Vierus lib. de præſtigijs.

Lib. de abditis rerũ cauſ.

dorum portæ, ſed ædium quoq; ſingularum Magis & ſortibus eorum occludantur. Alterum quoq; remedium eſt, puta vt neq; à Satana neq; à Sagis vlla ratione metuatur. Vix enim expeditior modus eſt quo ſe homo dedat poteſtati Satanæ quàm ſi eum metuerit: nam etiam Deo fit iniuria cum diabolus metuitur: ideóque in Lege Dei diſertis verbis cauetur ſæpius, ne à dijs gentium, qui neq; bono poſſunt neque malo afficere, metuatur quicquam. Itaque non rarò compertum eſt & quotidie cernimus non poſſe ei nocere Sagam qui accuſat ipſam, aut proculcat pedibus, cùm Sagam eſſe nouerit. Alium præterea modum confitentur Sagæ, cùm aiunt hominem in pauperes munificum non poſſe à magicis ſortibus offendi, quamuis alijs in rebus vitioſum. Scribit Vierus Sagarum protector libro quarto capite decimo, Vvertanas moniales in Hornenſi Comitatu amplius tres annos à malignis ſpiritibus fuiſſe vexatas, atq; hanc occaſionem inter alias fuiſſe obſeruatam, quòd libram ſalis Sagæ

cui-

cuidam vetulæ (quam Sagam nesciebant esse) hac lege commodauerant, vt libras tres post duos menses redderet, quod effecit Saga: tum micas salis à monialibus in monasterio inuentas esse, & ipsas eodem momento à spiritibus malignis obsessas. Neq; tamen hæc sola fuit occasio, sed cùm de vitijs permultis famosæ essent, hoc prçterea fuisse compertum eas loco erogandæ eleemosynæ fœnus pauperibus imperasse. Atq; hæc causa est cur Magi, quibus à Satana aut malefaciendi, occidendi, & veneno homines pecoráque tollendi imposita est necessitas, aut dira indesinenter patiendi si inimicis quos vlciscantur caruerint, mendicant eleemosynam, & siqui facultate præditus demagauerit periclitatur ab eis, si Magum esse nesciuerit. Non enim amplius Magus in quemquam potest, quàm in eum qui stipem erogat homini quem Magum esse nouerit. Quinetiam cauendum est ne ijs detur quæ vulgi sermone Sagæ feruntur esse: qui autem Magos esse ignorans stipem non dederit, is offen-

offendi periclitabitur, vt persæpe compertum est. Sic cùm in magnis conuentibus essem Pictauij anno M. D. LXVII. inter vicarios Procuratoris generalis meas partes agens, accepi duos Magos squallidos egentésq; ad prædiuitem domum stipem postulauisse: ea recusata iniecerunt sortes, & domestici omnes in rabiem acti obiuerunt furiosi: non quòd hanc ob causam Deus illos potestati Satanæ Magorúmque administrorum eius illos tradiderit, sed quia (vt erant improbi & immisericordes erga egentes) Deus non ceperat de ipsis misericordiam. Scriptura enim eleemosynam appellat צדקה, id est iustitiam, & pro eo quod est date eleemosynam, ait date iustitiam, quia hæc præ cæteris ex improbo iustum facit: quò pertinet illud Scripturæ, Eleemosyna liberat à morte. Tobiæ 12. & alibi hilarem datorem diligit Deus, & Psalmo 111. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in æternum, vbi vox צדקתו significat eleemosynam, quam LXX. iustitiam sunt interpretati.

hoc

hoc consilio Daniel suadebat Regi Nabuchodonozori, vt animam suam redimeret eleemosynis, & alibi dicitur non tam citò frigida ignem extinguere quàm peccata extinguit eleemosyna: his denique documentis Scriptura plena est. Hoc igitur fortasse inter maxima & pulcherrima arcana fuerit obseruandum quibus Satanæ Magisque omnibus potestas nocendi adimitur: neque id solùm à viris bonis quorum certa est custodia, sed ab improbis quoque & gentibus Deum ig-
Actor. 10. norantibus, vt in Actis Apostolorum Cornelius fuisse dicitur. Verumtamen certissimus omnium præstantissimusq; modus est, vt fidem in Deum habeamus, & de eo velut de celsa & inuicta arce cõfirmemur: hoc (inquit Philo) maximũ & acceptissimum est Deo sacrificium, ex quo Abraham tot benedictionibus fuit cumulatus, qui credidit Deo, & ad iustitiam imputatum est ei. Omnes itaque Magi, qui curationes & excantationes pollicentur, hoc primùm ab eo quem curaturi sunt postulãt, vt certò credat se

cura-

curaturos esse fidemq; sibi habeant. Frequentissimum hoc quidem, sed iniquissima tamen idololatria est, cùm fides ad Creatorem pertinens in rem creatam habeatur. Satanas etiam sua medicamenta omnia & vires confert, vt eum qui sibi aut rebus creatis fidit restituat: Quod Galenus de medicatione Homerica, & Ogerius Ferrerius Tholosanus medicus vir doctus admirantes aiunt, quo plus fidei habetur verbis & ligaturis eo citius valetudinem instaurari. Sprangerus tamen de Sagis quæstionem habens hoc in ijs demum accepit obtinere morbis qui ex sortilegijs acciderũt, neq; Magos à naturalib⁹ morbis posse amplius liberare quàm possint medici sortibus exoluere. Fuit Lutetiæ veteramentarius sutor Magus, qui solùm attingens manu febri quartana liberabat: sed is minimè curabatur qui nolebat credere se curari posse. Alterum vidi Mirebellensem in Andino agro qui sic curabat dolorem dentium, & videns D. Carolum Carsium Lingonensem Episcopum Parem

Galliæ ex quartana laborare dixit hominem ſibi notum eſſe à quo certiſſimè curari poſſet. Poſtridie hominem adduxit qui manum attingens illius petijt nomen ſibi indicari: cognito illius nomine dixit Epiſcopo, fidem habeto in me te curatum eſſe. Eram autem in cubiculo illius. Cumq; ego & Faber medicus doctiſſimus audito hoc nouo ſancto miraculis affluente ſubriſiſſemus, Non (inquit ille) ſi qui volet, ſponſione cum ipſo certabo hunc curatum eſſe. Homine profecto, dixi Epiſcopo hanc Magorum rationem eſſe, vt fidem hominum pellicientes à fide in Deum auocent ipſos, ne quicquid boni aut mali ſibi euenerit ad laudem illius referant. Sed non deſtitit Epiſcopus totum biennium ex ſua febri laborare. Ille autem videns ſubinde febrim accedere, dixit erubeſcendo ſe tantum feciſſe cauſa Epiſcopi quantum vllius hominis: ſed quid illud eſſet non exponebat. Sunt qui ab omni vetuſtate obſeruauerint malignos ſpiritus in maleficia certo tempore magis incumbere,
maximè

maximè verò de nocte potius quàm interdiu apparere, idq; ea nocte quæ inter diem Veneris & Sabbathi interuenit potius quàm vlla alia, vt ex veteribus Lauaterus libro 1. cap. 8. annotauit: quod ego quidem non animaduerteram: ſed poſteà obſeruaui (vt idem autor annotat) legentes Grimorium quibus apparet Satanas, ea nocte inter veneris ſabbathique diem legere: itemque in libro qui cum priuilegio typis mandatus eſt diabolicum documentum legi ad offendendum certis carminibus (quæ hic non placet adſcribere neq; autoris nomen digni incendio) aut occidendum furem: atq; hoc die Sabbathi ante ortum Solis faciendum eſſe dicitur. In multis quoq; iudicijs comperi plurimum die Sabbathi ſortes maleficas iniectas eſſe. Cuius rei perquirens rationem, in Hebræis Abraham Aben Heſræ commentarijs in quartum caput Decalogi Deum inducta capitali pœna legi mandauiſſe, vt ceſſatione ſacra dies Sabbathi ſanctificetur & benedicatur præ omnib. deinde affirmat Deum

Geneſ. 2. Exod. 12. Deuter. 5. Ezech. 22. & 23.

Secretum & tesseram vocat inter Deum & hominem.

ſpiritibus malignis dediſſe facultatem caſtigandi & nocendi quarta ſeptimaq́; nocte: proinde ſummopere cauendum eſſe ne quod opus fiat die Sabbathi. Sed Aſtrologicam rationem plus miror ab eo adductam, Martem & Saturnũ, quos Aſtrologi dicunt maleficos, duobus illis diebus præualere. Quòd ſi ita eſt, tertiam & ſeptimam potius fuiſſet dicturus, niſi in numeris fuerit erratum: nam noctem die priorem eſſe omnes conſentiunt (vt dictum eſt, Factum eſt veſpere & mane dies vnus) eamque noctem quæ inter diem Veneris & Sabbathi eſt poſita noctẽ eſſe Sabbathi, vbi Saturnus planeta ſummus imponit primæ noctis horæ & diei ſequenti nomen, qui planeta Hebræis dicitur Sabthai, id eſt, quieſcens à Sabbathi, quietis appellatione. Et lege Dei quoque præcipitur feſtum quietis diem ſtatim ab occaſu Solis celebrari. Quibus ex rebus fuit concludendum eam tertiam eſſe noctem quæ inter diem Lunæ & Martis interuenit, quæ inter diem Veneris Sabbathique, ſeptimam. Itaque vidi

Leuit. 23. Exod. 21.

acta

acta forensia, in quibus dixerunt Magi se nocte inter diem Lunæ & Martis intercedente conuenisse. Sic fuit Logmanus Potezanarum conuentus, in quo Sagæ se cum diabolis saltantes elatis sursum scopis fatebantur dixisse har har Sabbath Sabbath: sic in altero conuentu apud Biturigas. Sed an Magorum cœtus die quoq; Sabbathi habeantur, nondum didici. Vt autem die potiùs tertio quàm quarto nocendi & castigandi improbos facultatem spiritibus malignis à Deo tribui ostendamus, in Leuitico scribitur, Sacerdotes in sua consecratione purificari die tertio oportere, vt sanctificentur septimo: itē Num. 19. & 31. qui non fuerit purificatus die tertio, eum septimo non sanctificatum iri. Adde quod planeta Martis incipit post occasum Solis hora prima à die Lunæ desinente, vt etiam Saturnus post occasum Solis hora prima noctis Sabbathi à vespera diei Veneris desinentis. Si enim à planeta omnium dignissimo Sole principium fiat, & prima hora instituatur creati mundi à die

(vt appellatur) Solis, ſubductis horis 24. Luna hora prima ſequentis noctis die Lunæ obtinebit, & Mars nocte ſequentis Martis. Et ijſdem commentarijs in Decalogum accepi Deum benedictiones ſuas eo præſertim die impertiri, quem notauit antiquitas amænum ferè ac ſerenum eſſe: vnde illud vulgo dictum, quod inter prouerbia popularia Iobertus medicus retulit, nunquam diem Sabbathi præterijſſe quin Sol fuerit conſpicuus, quam ad rem ego non adieci animum. Neq; verò ſciſcitari oportet curioſè cur diei 7. potius quam alijs Deus benedixerit eumq; ſanctificauerit: ſed quemadmodum Iudæi feriantur die Sabbathi, & Mahometiſtæ Veneris, ita nos Chriſtiani legem & priſcas Eccleſ. conſtitutiones ſequuti ſanctificamus ac potius debemus ſanctificare diem Dominicum: qui tamen omni corruptionis dementiæq́ue genere quod homines comminiſci queunt inquinatur maxima in Deum contumelia, qui nihil tam ſeuerè imperauit quàm vt quiete ſancta

dies quietis celebretur, idq; indicta capitali pœna. Iam verò dicamus possintne Magi efficere (quod plerique putant) vt homines incolumes, alacres, diuites, potentes, victores, & honorati sint, suisque voluptatibus perfruantur.

An sit penes Magos valetudinem incolumium hominum confirmare, & ægrotos instaurare. Cap. II.

NOn debet cuiquam videri mirum quòd multi in orbe terrarum sunt Magi, cùm eis qui se vouerint & cultui ipsius addixerint magnificè promittat Satanas, se eos diuites, potentes, & honoratos effecturum, & optata omnia daturum perfruenda. Quamuis enim prudentes viri fraudem vno momento retegant, & Magorum bona pars sit egentissima, rudis, & imperita, atq; ab omnibus etiam contemnatur nisi bonis, honoribus, opibusq; affluant: sunt tamen quidã adeò miseri vt ipsi sibi certo deliberatoque consilio retia Satanæ induant, hi curiosa mente, alij vt magnificorum pro-

missorum eius faciant periculum, præsumentes se inde cum primùm volent euasuros: ex quo autem illis fuerunt implicati, vix decimus quisque fortè se potest expedire, & eorum pleriq; vbi se addixerunt Satanæ deserto Deo, exploratis fraudibus illius contemnunt quidem, sed non eo magis renuntiant Satanæ & in gratiam cum Deo redeunt. Quos homines lege optima tranquilleq; à Satana possideri non est dubium, licet ab eis cerni omnino nequeat. Et quoniam secundum animam nihil est præstantius corporis valetudine, ægrotantes multi consuluerunt diabolum an possent reualescere, vt fecit Rex Ochozias, cuius legatis Elias factus obuiam dixit, abite renuntiate Domino vestro esse in cœlo Deum quem oportet consuli, & ipsum quia Bahalis oraculum consulit moriturum. Alij doloribus pressi diabolo se addixerunt ad recuperandam valetudinem, vt Parisiensis quidam causidicus, à me ἀνώνυμος, qui accusatus anno M. D. LXXI. dixit se cùm ægrotaret grauissimè, diabolo seipsum

ipſum permiſiſſe valetudinis ergo, & cautionem ſuo ſanguine exaratam ſubſcripſiſſe: quæ excuſatio ad illud tempus, ſeu vera ſeu falſa fuerit, admiſſa eſt. Alij ſe non committunt diabolo, ſed Magis ſe audent curandos committere, quorum vocem (ait Chryſoſt. in lib. de fato cap. 7.) vt peſtiferam oportet fugere. Sunt autem in Hiſpania Magi artem medendi profitentes, quos illi *Salutadores* vocant: & fuit apud Andes vetula quædam Itala morbos curans anno M. D. LXXIII. quæ cùm ab interdicto Iudicis, ne morbos curaret amplius, Curiam Parlamenti appellaſſet, diſertè pariter ac doctè ipſius cauſa à D. Ioanne Baltruo cauſidico Parlamenti Matratiam domino collega & ciue meo fuit perorata: ſed modos quibus curabat probatum eſt à natura abhorrere, vt felis cerebro quod venenatum eſt, capite corui, & alijs conſimilibus: quæ res planè euincunt non præſtantis olei aut ſalutaris vnguenti viribus (quod multi viri boni & pauperum amantes faciunt) ſed modis præter na-

turam aut carminibus curationes fuisse factas. Scribit Iodocus Darmudanus in Praxi crim. cap.37. Brugis in Flandria extitisse Magam in opinione maxima sanctimoniæ, quòd morbos curaret innumeros: sed illa hoc curabat primũ vt crederetur se posse sanare, deinde ieiunia indicebat, mandabátq; dici aliquoties Pater noster, aut Compestellas ad S Iacobũ aut ad S. Arnoldum iri: tandem verò multarum sortium magicarum euicta meritoq́; supplicio affecta est. Sed Hebręus Philo in lib. de specialibus legib⁹ morbos sortilegijs immissos remedijs naturalibus posse curari negat, quod ex Magorum confessionibus Quæsitor Spranger se ait cognouisse, & Barbara Doręa Sanlisiana agnouit, quæ ex decreto Curiæ an. 1574. cremata est. Magos quidem posse existimo interdum a maleficio morbóve soluere quem magi alij aut ipsi quoq; immiserint: sed neq; omnes, neq; semper possunt: nam etiam in iure fassi sunt ex more oportere vt in alterum traducãt sortes, alioquin non posse ipsos effugere quin

quin ſortes illæ in ipſos recidant: A morbis autem qui aliter quàm ſortibus accidunt, fatētur Magi ſe nemini remedium afferre poſſe. Cognituros autē an ſortilegium ſit Sprangerus ſcribit Magos facere periculum, indendo plumbum liquatum in vas aquæ plenum quod ægroto imponitur. Verumtamen idem autor eſt maleficia extare his importata, quæ illi delere nequeant, ac ne ipſi quidem maleficiorum autores: cuius rei documentum eſt certiſſimum in Ioanna Haruilleria, quæ viua (vt antè diximus) fuit igni tradita. Hæc enim ſortem à ſe iniectam confeſſa eſt, vt hominem qui filiam pulſauerat ipſius enecaret, alterum verò ſupergreſſum ſorti repentè in lumbis ſenſiſſe malum & toto corpore: cùm autem (prout ipſa iamq; famoſa erat iſtius artis nomine) homini fuiſſet dictum non aliunde malum ei obueniſſe, tum ſe promiſiſſe facturam vt reualeſceret & cuſtodiam eius recepiſſe; ad eum finem precibus à diabolo contendiſſe, & multis modis (quos deſcribi nihil attinet) de curatione

ratione eius laborauiſſe, quam fieri non poſſe Satanas reſponderit: dicenti itaq; ſibi ne ergo amplius veniret ad ſe, diabolum reſpondiſſe non venturum eſſe ſe: paulo pòſt ægrotum obijſſe, & Magam ſe abdidiſſe: ſed vt abdita fuerit inuenta eſt. Ex his conficitur non eſſe in Magorum poteſtate vt eos ſemper curent qui ægrotant ex maleficijs, cùm eos ſemper curare nequeant in quos ſortem coniecerint. Secundò ſi hominem ſorti infeſtum Magi curauerint, teneri dicuntur ſortis in alterum transferendæ: quod ex multorum Magorum confeſſionibus eſt vulgatiſſimum. Sic Aruernam quemdam Magum captiuum Lutetiæ vidi anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono equos & homines interdum curantem, apud quem permagnus liber inuentus eſt pilis equorum, boum, & aliarum beſtiarum coloris cuiusq; plenus. Hic ſiquando ſortem in equum iniecerat conſulebatur, & de pilo equi illius habens ita curabat illum vt ſortem alteri traderet, ſed pecuniam non accipiebat, ſi

acci-

acciperet non curaturum esse affirmabat: itaq; peruertere sago ex pamunculis mille suffecto amictus ambulabat. Sed cùm semel in equum nobilis cuiusdam viri coniecisset sortes, rogatus curauit traductis in seruum eiusdem viri sortibus: accidentibus iterum ad curandum seruum respondit ex nobili cognoscendum esse vtrum mallet, seruúmne an equum amittere: qua in re anxio hærente nobili & ad deliberandum cunctante interijt seruus, & fuit comprehensus Magus. Illud autem obseruandum est à diabolo semper in commutationibus captari lucrum: itaq; si sortem equo adimat in meliorem equum transmissurus est eam: si mulierem à morbo liberet, recidet in virum morbus: in adolescentem, si senem: Quòd si sortem aliò Magus non transferat, de vita periclitabitur: deniq; si diabolus corpus sanauerit, occidit animam. Huius rei duo exempla afferam. Vnum à Domino Furnerio Aureliensi consiliario audiui de Hulino Paruo Aureliensi Materiario. Hic sorte magica affectus

fectus lethaliter , accersi curauit hominem qui omnes morbos depulsurum se pollicebatur, suspectum magicæ artis vt sanaret ipsum: is autem respondit se non posse sanitatem homini restituere, nisi morbum filio ipsius tum adhuc lactenti transdaret. Consensit parens in paricidium filij, rem obseruandam vt eò meliùs Satanæ malitia videatur. Nutrix re cognita aufugit cum puero, dum Magus patrem sanaturus attingebat. Sanato ex tactu patre, puerum Magus efferri postulat: quo non inuento, repentè exclamauit, Actum est de me, puer vbinam est? & vixdum abiens pedem ianua extulerat cùm eum diabolus interemit subitò, & cadauer eius tam fuit atrum quàm si quis de industria colore atro infecisset. Audiui etiam in iudicio Sagæ apud Nannetas, quæ sortilegij in vicinam iacti accusabatur, imperauisse Iudices vt mulierem sorte affectam attingeret, quod à Germaniæ Iudicibus etiam in Camera Imperiali fit sæpissime, recusauit, & se cogi videns, exclamauit, actum est de me. Simul atque

mulie-

mulierem effectam ſorte contigit, hæc reualuit, mortuaq́; Saga corruit: cadauer igni damnatum. Hiſtoriam ab vno Iudicum accepi, qui iudicio interfuit. Tholoſæ quoq; audiui Burdegalenſem quendam ſtudioſum amico ſuo grauiſſimè ex quartana laboranti dixiſſe vt febrim vni ſuorum inimicorum traderet: reſpondente illo ſibi neminem inimicum eſſe, dixiſſe, da igitur ſeruo tuo: tandem cùm hoc illi religio eſſet facere, Magum dixiſſe, da mihi eam, tum annuente ægroto Magum febri oppreſſum obijſſe, & ægrotum reuixiſſe. Hoc autem minimè nouum & inauditum eſt: nam apud Gregorium Turonenſem lib. 6. cap. 35. legimus Childeberti Regis vxorem, vt filiolum ſuum ex maleficio audiuit obijſſe, muliebri rabie ingentem Sagarum numerum iuſſiſſe comprehendi, cremari, & rotis imponi: quæ Regis filium à ſe enectum fuiſſe agnouerũt vt Mummonem magnum Magiſtrum ſeruarent incolumem. Captus itaq; Mummo & equuleo impoſitus certas pinguedines ſibi potiones-

nesq́;

nesq; à Sagis datas fuisse dixit ad conciliandum (vt putauit) Principum gratiam, & carnificem qui torquebat ipsum indicare iussit Regi, nullum à se dolorem percipi. Tunc imperauit Rex eum distendi trochleis, stylosq; ferreos vnguibus pedum & manuum interseri: prout est in Oriente ratio torquendi, qua sine membrorum fractura dolor fit intolerabilis. Post dies aliquot ad suos Burdegalenses deportatus obijt. Hoc placuit annotare, vt ostendamus Satanam lucrum facere commutationibus, cùm Sagæ Regis puerum quem parentes adorabant pro Mummonis incolumitate à se enectum dixerint. Ferè fit autem, vt quod impensius amatur citius amittatur, iusto iudicio Dei castigantis eos qui res amatas pro dijs habuerint, & plus in eos Satanas quã in alios possit. Morbum autem naturali modo, non maleficio obtingentem confirmatur non posse à Magis tolli. Exemplum Quæsitor Sprangerus affert: cùm de Sagis Insprugensibus in Germania cognosceret, figulum Magum exstitisse,

tiſſe, qui pauperem vicinam ſuam videns affligi grauiſſimè vt ſi inteſtina ipſius gladijs indeſinenter peterentur, experiar (inquit) an ſorte affecta ſis & ſanabo te. Tum liquatum plumbum diſco infudit aquæ pleno & mulieri ægrotæ impoſito, & certis vocibus enunciatis, quas reticere placet, imagines quaſdam percepit indurato plumbo, ex quibus agnouit ſorte affectam eſſe mulierem. Hoc facto, abducit virum illius mulieris, & reſpicientes vterq; ſub limen ianuæ imaginem ceream palmarem inuenerunt, cui acus duæ ad duo latera hærebant fixæ, cum alijs pulueribus, granis, ſerpentumq́; oſſibus quæ omnia obiecit igni: mulier verò, cùm pignori dediſſet animam ſuam Satanæ & Magis quos pro incolumitate ſua adiuerat, fuit reſtituta. Idem autor eſt Magum hunc cum Saga quæ maleficium vicinæ intulerat familiaritatem ſupra æquum & bonum coluiſſe: itaque potuiſſe Magum ex ea rem totam cognoſcere. Verumtamen an illius mali quod ex maleficio venit, aliò deri-

uari ſortem ſemper oporteat, non poſſum ſtatuere: Satanam quidem ea eſſe malitia puto, vt bonum non patiatur fieri niſi grauius ſit euenturum malum: puta à Mago comperto & cognito petatur incolumitas, cum precibus eius communicetur, ſuperſtitio aliqua ſeruetur, dicantur verba, amuleta portentur, aut committantur alia quæ ſine idololatria committi nequeunt, eoq; ſpectant omnia vt homo à fide, quæ in Deum ſolum habenda eſt, abducatur. Nam indubitatum mihi videtur axioma iſtud, nunquam Satanam benefacere niſi vt grauius ex eo redundet malum: adeò naturæ Dei aduerſatur, qui nullum malum permittit fieri niſi vt maius conſequatur bonum. Scribit Hippo. lib. de morbo ſacro, ſuo tempore fuiſſe Magos qui pollicebantur ſe ab eo morbo certis precibus & ſacrificijs curaturos & ſibi comparabant opinionem ſanctimoniæ: ſed eos ait deteſtabiles & improbos eſſe, Deumq; ab iſtis blaſphemari qui morbos iſtis à Dijs immitti doceāt. Etſi Hippocrates apertè con-

confiteri nolens nonnullos homines à Dæmonibus occupari, comitalem morbum esse dixit: cùm posteri omnes agnouerint epilepticorum alios esse qui remedijs curantur naturalibus, alios verò à Dæmonibus obsessos curari Magorum opera momento vno, aut conuentione facta cum Satana, aut sacrificijs generibusque certis idololatriæ à Satana imperatis. Magos itaq; statuimus ope Satanæ nocere posse non omnibus, sed ijs solùm quos Deus permittit secreto iudicio suo siue bonos siue malos, his castigandis, illis explorandis, vt electos suos quos stabiles constantesq; viderit augeat benedictionibus. Monstraturi autem Sagas maledictis suis execrationibus & nefandis sacrificijs vindictæ diuinæ administras esse, cùm manum suam voluntatemque commodauerunt Satanæ, historiam admirabilem quæ iam manauit in vulgus & recentis memoriæ exponemus. In Ducatu Cliuensi ad Eltanum vicum via publica verberabantur equites peditésq;, & subuertebantur plaustra,

nec tamen aliud præter manum videbatur, quam vocabant *Ekerken*. Tandem verò cùm Saga quædã Sibylla Dinſcops nomine in illo tractu habitans comprehenſa & cremata fuiſſet nihil perceptum eſt. Hoc anno M. D. XXXV. geſtum. Ex his ergo concludimus, Sagas vtentes ſua arte plurimum mali ope Satanæ poſſe efficere, Deo iuſtè permittente & tanquam carnifices ad ſuum opus adhibente (ſemper enim ſapientia & iuſtitia Dei bene illud facit quod homo facit malè) Verùm illud videri quoque non poſſe Magos alijs morbis liberare quàm quos maleficio ſuo intulerint, nec vnquam eos tollere quin lædant animam, aut aliud malum perpetrent. Poſteà dicemus an iſtos adire liceat ad conſequẽdam valetudinem: Sed illud videamus primùm an fauorem adipiſci ſuo facto poſſint, exoptatam illam à deformibus mulierculis pulchritudinem, voluptates, honores, & diuitias, quorum cauſa plerique ſeſe in miſerrimos caſus præcipitant.

An

An Magis arte sua gratiam hominum, pulchritudinem, voluptates, honores, diuitias & scientias comparare poßint, & fertilitatem dare.
Cap. III.

NIhil tantopere miseros in præcipitem & lubricam perditionis viam attrahit vt se voueant Satanæ quàm hæc opinio improbissima, dari à diabolo pauperibus diuitias, afflictis voluptates, infirmis vires, formam deformibus, scientiam ignorantibus, honorem abiectis & fauorem gratiamq; procerum: etsi hoc contrà est compertissimum (vt suprà ostendimus) homines miseriores Magis, egentiores, plus exosos, imperitiores, aut plus infestos malis nusquam existere. Reginam Olympiadem magni Alexandri matrem Plutarchus narrat de viro suo Philippo Rege Macedoniæ audientem, eum insano amore nobilis cuiusdam adolescentulæ grauissimè conflagrare, illius conspectū cupiuisse: cúmq; mirandam illius formam, venustatem, & ele-

gantiam contemplata esset (vt erat obstupefacta) nihil mali importasse, sed in hæc verba erupisse, Hæc illa est forma & gratia quæ virum meum fascinauit, & Deos quoq; fascinare posset. Certè quæcunq; pulchra conspiciuntur in toto hoc mundo & singulis partibus illius, documenta sunt totidem ac velut radij diuinæ pulchritudinis, nec aliunde quàm à Deo pulchritudo obuenit. At nunquam Saga comperta est quæ carminibus alióue pacto sic fucare faciem suam potuerit, vt visa sit speciosior, sed contrà vulgo dici solet, deformis vt Saga: & Cardanus quoq; non postremus Magorum habitus nunquam Sagam à se testatur fuisse visam nisi deformem: quod facilè crediderim. Nam etiam non negauit Cardanus sibi patrem fuisse Magum, & se cùm voluit agi ecstasin, qua ratione superior fuit parente artifex: addit præterea fœtere malignos spiritus, & locum quem frequentauerint: qua ex re factum arbitror vt veteribus *fœtentes*, & Vasconibus *fetilleres* Magę diçerentur à fœtore, quem illę

Lib. de subtilit. 30.

(opi-

(opinor) ex conſortio diabolorum contrahunt, ſuſpenſorum fortaſſe corpora aut eiuſmodi alia ad Venereas & corporales actiones mutuantium: Vierius item fœtere dæmoniacos annotauit: & Hippocrates (qui tamen dæmoniacos ex morbo ſacro putauit laborare) eos fœtere dicit: quibus ex rebus iudicari poteſt mulieres, quæ ſpirant ſuauius à natura quàm viri, conſortio Satanæ præter naturam horrentes, tetras, deformes, putidasq́; effici. De expetita autem Sagarum amatorumq́; voluptate, ſuprà demonſtrauimus plerasq; captas, euictas, & confeſſas Magas dixiſſe Satanam rem ſecum habuiſſe nec ſine dolore, quia perfrigidum neſcio quod ſemen ab eo ſuſciperent ſibi (vt aiebant) ingratum: & confeſſiones earum annotauimus. Sprãgerus ſcribit quæſtionem à ſe de Sagis quàm plurimis habitam, quæ omnes nec rogatæ fatebantur ſe cum Satana Venerem expertas eſſe. Eas, ſi darentur meliora, hæſuras iſtis amatoribus non eſt credibile, qui dies & noctes infeſtant ipſas,

nisi in seruitute istius domini perstiterint. Quòd ad gratiam hominum quam isti ambiunt, vitari istos & in odio capitali esse vident omnes. Triscalanum Cenomannum memini artificio suo, quod præsente Rege exercuit, animum Regis perculisse: nam orbes catenæ aureæ è longinquo eductos (vt videbatur) in manum suam acciebat, sed catena tamen posteà integra comperta est: Rex itaque statim eum exire iussit, neque ex eo tempore sustinuit eum aspicere, adeò vt pro eo quod gratiam putabat promereri, iudicium fuerit constitutum, & ipse artis magicæ à Præfecto prætorio condemnatus, vt antè diximus. Honores autem & dignitates quod attinet, videmus non alios homines contemni magis & abominationi esse: & apud Samuelem legimus (quod Hebræi optimè annotarunt) dixisse Deum, honorantem me honorabo, & contemnentem me exponam cõtemptui. Non hominis vox sed Dei est illa, omnibus mundi demonstrationibus certior. O si ambitiosi homines istud arca-

1. Sam. 2.

Lib. Pirke aboth.

arcanum agnoſcerent: quantopere efferrent gloriam Dei vt laudem æternam compararent: quantum ſibi à dedecore importando in Deum metuerent, ne porrò exponerentur contemptui atque ludibrio: Neronem ait Suetonius Magorum facilè principem extitiſſe omnis religionis contemptorem: an verò quiſquam tam contemptus, tam abiectus, tam crudeliter exagitatus eſt? Quem Deus non ſolùm florente ætate de honoris culmine deturbauit, in quo antequam Magus fieret eum collocauerat, verum etiam fecit vt ab omnibus amicis, cuſtodibus, & domeſticis deſertus ac damnatus baculis nudus ad mortem vſque cæderetur, & ad necem tam ſæuam vitandam ipſe ſibi violentas manus inferre cogeretur. Verùm qui contemptus, quod dedec⁹, quæ turpitudo magis horrenda cogitari poteſt, quàm illa Magorum, qui Satanam hirci fœtentis ſpecie coguntur adorare, eáq; parte oſculari quæ nec ſcribi nec dici honeſtè poteſt? Quod mihi quidem omnino incredibile

videretur, nisi id legissem in confessionibus Magorum addictorum morti, & conuictionibus innumeris. Hic verò dixerit quispiam inde à Syluestre secundo ad Gregorium septimum inclusiuè Papas omneis fuisse Magos, vt in Nauclero Platinaq; legimus. Respondeo Benonem Cardinalem, qui Papas Magos annotauit, quinq; solùm comperisse, Syluestrem secũdum, Benedictum nonum, Ioannem vigesimum & vigesimum primum, Gregoriumq; septimum. Quinetiam ex istis omnibus Augustinus Onophrius Papæ cubicularius (qui è Vaticano actisq; veteribus historiam Paparum composuit diligentissimè) duos refert solummodò, Syluestrem secundum, & Benedictum nonum: quorum hic quidem sede (ad quam duorum Paparum, qui patrui erant, gratia peruenerat) posteà eiectus est: ille verò (cui prius fuit Gilberto nomen) Floriacensis monachus fuit ad Ligerim, qui tam nauiter operam dedit literis, vt Roberti Regis Francorum, Lotharij Ducis, & Othonis tertij

tertij Cæſaris Pædagogus effectus ſit: quorum operà, non autem Satanę (quod iſti miſeri arbitrantur Magi) ad faſtigium Papale euectus eſt. Reſipuit verò Syluester tandem, & deceſſurus de vita poſtulauit linguam ſibi & manus abſcindi, quæ diabolis ſacrificauerant: ſe verò non antè diabolo fuiſſe addictum confeſſus eſt quàm Rhemorum fuiſſet Archiepiſcopus. Quæ cùm ita ſint, omnem poteſtatem, honorem dignitatemq́; à Deo venire concludimus, verámque illam voluptatem ſecuritatem & tranquillitatem animi quam Deus ſuis fidelibus tribuit: cuius voluptatis ne minimam quidem ſcintillam ſpiritus à Satana poſſeſſi perceperunt, adeò crudeliter aſſiduéq; ipſorum animæ tyrannide illius opprimuntur. Quod autem diuitias attinet, omnibus notum eſt atq; certiſſimum magnos in terræ ſinu theſauros eſſe abditos, eorumq́; ſedes Satanæ eſſe cognitas: ſed nunquam Magus exſtitit qui arte iſta aureum vnũ comparauerit, vt fatẽtur omnes: Imò quicunq; diuites

ſe addicunt rebus magicis vt diuitijs augeantur, ferè in paupertatem abeunt, egentes verò tota vita paupertatem perferunt. Bona enim dicuntur in Scriptura benedictiones, quia dantur à Deo: vt Iacob munus de gregibus, quos ſibi Deus iuſtè dederat, Eſau fratri offerens, accipe, inquit, de benedictione quam mihi dedit Dominus. At cur theſauros humi conditos ſuis mancipijs non impertitur Satanas? cur fame ſinit emori? cur panem mendicari miſerè? Certè nec aliter vult Deus, nec diabolus poteſt: qui alioqui (vt videtur) in ſuas partes plurimos fuiſſet pertracturus. Ogerius Ferrerius medicus doctiſſimus, cùm Tholoſæ eſſem, eleganteis ædes & bono loco ad Burſam ſitas minimo conduxit anno M. D. LVIII. quia malignus ſpiritus inquilinos earum infeſtabat: quod ipſe non amplius curabat quàm Athenodorus philoſophus, qui deſertam Athenis domum incolisque propter ſpiritum vacuam auſus eſt habitare. Sed cùm illud audiuiſſet quod nunquam crediderat, non

Plin. iun. in epiſt.

poſſe

poſſe tutò adiri cellam, nec quietem interdum capi: monitus Luſitanum quẽdam ſtudioſum in vrbe eſſe qui res occultas in vngue pueruli videndas exhibebat, fecit vt ſtudioſus ille ſua arte vteretur: puella verò conſulta dixit mulierem à ſe videri ornatam accuratiſſimè pretioſiſſimis catenis & auro, quæ ad columnam quamdam manu geſtabat tædam: itaque Luſitanus reſpondit medico vt in cella ad columnam humi curaret fodi, theſaurum ab ipſo inuentum iri. Gaudens medicus fodi iuſſit: ſed cùm theſaurum inuentum propè cogitaret, exſurgens turbo exſtinxit lucem,& ſpiraculo cellæ exiens, ad 14. pedes pinnarum fregit in propinquis ædib9, quarum pars in prothyrum corruit,pars in cellæ ſpiraculum, pars in mulierem ferentem aquã cuius hydria effracta eſt. Nihil poſteà à ſpiritu auditũ vnquam. Luſitanus poſtridie factus de re tota certior, theſaurum dixit à ſpiritu exportatum eſſe, mirari ſeſe quod medicum non offenderit, qui poſt biduum mihi narrauit hiſtoriam.

hæc

hæc die 15. Decembris anno M. D. LVIII, gesta ſunt claro & ſereno cœlo, vt eſſe ſolet dieb' Halcyonijs: & nos eodem tempore deiectas domus propinquæ pinnas prothyrumq; ad tabernam fractum inuiſimus. Putauerunt Hebræi priſci, qui theſauros præſertim malè partos in terra defodiunt, eos damnationem iuſtamq; ſuæ impietatis pœnam ad ſuos theſauros ſuſtinere, & carere conſpectu Dei, ac propterea in Eccleſiaſtico maledictionem exſtare contra eos qui in ruina theſauros addunt. Affert Melanchthon hiſtoriam perſimilem, homines decem Magdeburgi ruina turris oppreſſos eſſe, cũ ad theſauros quos docuerat Satanas, reperiendos effoderent. Georgius Agricola in libro de ſpiritibus ſubterraneis ſcribit Annebergæ in ea fodina quæ dicitur Corona roſæ ſpiritum ſpecie equi duodecim homines occidiſſe, & feciſſe vt fodina plena argenti cederet quam Magi ope Satanæ repererant. A quodam Lugdunenſi accepi, qui poſteà in æde S. Mariæ virginis Lutetiæ Capellanus fuit, ſe
cum

cum ſocijs magica arte Arcolij prope Lutetiam theſaurum retexiſſe: ſed cùm ciſtam in qua erat conditus habere cogitarent, eam fuiſſe exportatam turbine, in ipſum verò muri labem corruiſſe, ex qua toto vitæ ſpatio claudicaturus eſt. Et ſacerdos Noribergenſis nuper cum ope Satanæ theſaurum inueniſſet, & iamiam ſcrimnium aperturus eſſet, ruina domus extinctus eſt. Non eſt autem nouum theſauros magicis artibus perquiri: nam etiam Lex ait theſauros eorum non eſſe qui puniendis ſacrificijs aut alia quauis arte prohibita ſcrutantur, & ob eandem cauſam literas permiſſionemque vetat à principe exorari ad effodiendum alienum agrum. Ex Lugdunenſi quoque pragmatico (quem etſi magna voce in frequentia magna recitauit, nominare nolim) audiui ipſum de nocte cum ſocijs abiuiſſe, vt enunciatis coniurationibus theſaurum perueſtigarent: cumque cœpiſſent fodere, velut hominis, qui rotæ impoſitus in propinquo fuerat, vocem audiuiſſe, horribiliter inclamātem, ad fu-

L. vnica de theſau. C.

ad fures: ſic in fugam fuiſſe verſos, malignos verò ſpiritus eodem momẽto perſequentes cæcidiſſe ipſos ad eam vſque domum vnde prodierant, & tanto ſtrepitu eam ingreſſos eſſe vt tonare hoſpes cogitauerit: atq; ex eo tempore iurauit ſe theſauros nunquam perueſtigaturum eſſe. Ita malignos ſpiritus videmus nolle, ac potiùs Deum non ferre, vt his rationibus diteſcat quiſquam. Hebræi dicunt eos qui ſuo ipſorum amore furentes de vita inuiti cedunt, infernum ſuum (vt ita dicamus) in ſepulchro pati cadauerũque ſuorum ambitu, vt per æternam Dei iuſtitiam in eo ipſo quo offenderũt pœnas luant. Flatores etiam Chymici pleriq; animaduertentes ſe ad lapidem philoſophalem (quem vocant) peruenire non poſſe, familiareis ſpiritus ſolent cõſulere. Sed ex Conſtantino (qui inter peritiſſimos Pyrotechniæ & artis metallicæ in Gallia numeratur, eſtque in toto regno celeberrimus) audiui ſocios ipſius, cùm perdiu flantibus nulla ſpes ſpecieſúe boni oſtenderetur, conſilium à diabolo

bolo petiuisse recténe facerent, & rem optatam cõfecturi essent: illum verò vnico verbo respondisse, *trauaillez*, laborate: hoc exhilaratos flatores perrexisse & flauisse adeò strenuè vt omnia in nihilum multiplicauerint, etiamq́; porrò flaturos fuisse nisi Constantinus dixisset ipsis, hunc esse morem Satanæ vt ambigua responsa edat, illud autem verbum *laborate* innuere abijciendam esse Alchymiam, & in laborem aliquem ac honestam artem vtilis ad vitam scientiæ incumbendum: hominis purè dementis esse, siquis cogitauerit tam breui temporis spatio aurum effingere, in quo efficiendo natura annos amplius mille solet cõsumere. Itaq; illis hominibus qui scientias arte diabolico student comparare similiter oportet dici, *trauaillez*, laborate, siue (vt maiores nostri pronuntiabant) *tresueillez*, vt in versu Lucilij: *noctes vigilate serenas*: & orandus Deus vt labori nostro (quod rei totius est caput) successum felicem tribuat. Quod in principio Sapientiæ Salomo admonet singulos

inuitans, arcanumq́; maximum & germanum ſapientiæ acquirendæ modum explicans, nempe vt ex animo petatur à Deo, in ipſum habeatur fides, ac non
Sapient 8. tentetur Dominus: quamobrem orationem adijcit quam apud Deum habue-
Sapient.9. rat. Moſes quoq; Maymonides hanc demonſtrationem ſtatuit eſſe certiſſimam, nunquam hominem ſapientiam Dei coniunctam ſcientia virtutibusq́; moralibus (vt ait Salomo cap. 8. Sapientiæ) adepturum eſſe niſi ſe ἀνυποκρίτως abijciat humilietq́, coram Deo. Nos autem ſuprà oſtendimus Magos eſſe omnium hominum imperitiſſimos, qui rabie furijsq́ue plurimùm in morte agitantur, nec vllo tempore plus mente capti ſunt quã cùm à Satana poſſidentur. Si quis autem cum Auguſtino dixerit, Satanam ſciẽtiſſimum eſſe, eò quod vixerit diutiſſimè (vt certè diaboli quæcunq; hic geruntur explorant & recognoſcunt ſingula, nouẽrq; ſanctorum vitam ad minima peccata vſq; non ſolùm obſeruare, ſed etiam calumniari) vt dem⁹ à diabolis teneri vi-

res plantarum, metallorum, lapidum, animalium, motumq; & facultatẽ astrorum, omnino tamen eorum finis est & consilium propositum vt homines in errore fonte malorũ omnium & ignorãtia summa educentur: quamobrẽ seruos suos aut mẽdacijs pascit semper, aut ambiguis vocib. Hic tyrannorũ modus, vt in summa ignorãtia & cęcitate alãt populareis, ne apertis oculis rationẽ videant qua se ipsi explicẽt à dõinatu eiusmodi. Quas ob res si hæc ita se habent (vt profectò se habent) si inquam diabolus neq; ditare põt, neq; thesauros abditos, neq; hominũ gratiã, neq; voluptatũ fructum, neq; scientiã præstare, sed vltionẽ solũ inimicorũ, nec tamẽ omniũ, efficere: ꝙ malũ, obsecro grauiꝰ dici põt q̃ ꝓ tantilla remuneratione in hac vita incerta hominẽ sese mãcipare Satanæ, & damnationem æternam in vita altera comparare? Anteq̃ finem huius capitis facio, recentem historiam & memorabilem hoc loco placet apponere. Fuit Blesis insignis Magus natione Allobrox, mense Ian. ann. 1577.

qui nomen Comitis ſibi arrogabat, licet neq; ſeruum neq; ancillam haberet comitem. Hic libellum ſupplicem (qui in priuatum conſilium relatus eſt) exhibuit Regi, promittens ſe effecturum vt terrà fructus centenos ederet (cùm tamen optimus ager Galliæ non plus duodenis afferat) oblitis ſeminibus oleo quod erat demonſtraturus, hac lege vt Rex ipſi decimam traderet, alteram ſibi haberet, quæ domanio Regis (vt vocant) ita acceſeretur vt nunquam alienari poſſet. Idem ſe Arithmeticam perbreui ſpatio docturum pollicebatur. Ego tum illic conuentibus maximis interfui. Poſtulatum in priuato conſilio acceptum ad Curias cum literis publicis fuit tranſmiſſum, vt res promulgaretur atque in acta referretur. Exemplum Laodunum attuli, & exhibui multis. Curia Pariſienſis non maiores quàm cæteræ Curiæ rem totam æſtimauit. At potiùs, iudicio meo, fuit comprehendendus Magus, & de eo ex iure cognoſcendum: fuit enim re vera Magus, vt Phiſezius conſilij Regij Secre-

Secretarius vnus ex delegatis aperuit, quem ille rationem cognoſcendi chartas luſorias etiam non viſas docere voluerat; nam rogatus parietem verſus obuertebat ſe nebulo, & cum diabolo muſſitabat vt chartarum puncta exponeret. Non eſt autem omittendum iſtud, Satanam ſua compendia quæſiuiſſe ex fertilitate & abundantia quæ anno M. D. LXXVIII. obtigit (nam ex toto decennio vberior annus non exſtitit) vt fidem in Deum fertilitatis & ſterilitatis autorem hominibus adimeret. Quo argumento etiam adducor vt credam diabolos ex præuiſis procellis & ſterilitate poſſe ijſdem artibus perſuadere Magis, procellas famemq; per ipſos aduocari. Quapropter inquit Ouidius;

Carmina læſa Ceres ſterilem vaneſcit in herbam.
Illicibus glandes, cantataq; vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Dixerit quiſpiam, at forent diuites qui ludo primæ & fluxus (vt vocant) ludunt, ſi ea quæ in chartis luſorijs latent peruiderent. Reſpondeo, quicunque ſcripſerunt

runt & quæstionem de Magis habuerunt, hoc indubitatum esse axioma tradunt, non posse Magos augeri vnico aureo ex artibus & agyrmatis omnibus quæ à Satana didicerunt: imò plerumque ex confessione ipsorum compertum esse in crumena gramen, cùm plenam auri & argenti manum à Satana accepti eò intulisset. Risum quidem Magi, nec omnes tamen, commouent & spectatores efficiunt attonitos: vt Triscalanus ille Magus de Curione quodam præsentibus parochis dixit, Videte istum hypocritam, qui fingens se breuiarium ferre fert chartas lusorias. Tum Curio volens ostēdere vt ferret breuiariū, visus est sibi habere chartas lusorias, & quicunq; aderant chartas sibi videre visi sunt, adeò vt Curio breuiarium suum abijcerit & pudibundus abiuerit. Superuenientes verò paulo pòst alij breuiariū collegerunt nudatum illa chartarum similitudine: qua ex re fuit manifestum multis in rebus Satanam illudere, nec tamen singulorum oculos præstringere. Nam qui priori a-

ctioni non interfuerant cùm præstigias Magus adstantium oculis offudisset, merum videbant breuiarium, cùm alij contrà speciem chartarum cernerent: quēadmodum etiam accidit vt viro bono timenti Dei & fidem in eum habenti Magus non possit fraudem in discernendis punctis facere, aut præsenti illudere. Postremò autem vt ostendamus quem exitum sperare Magi teneantur, exitum solùm Magorum qui vnquam exstiterunt principum oportet obseruari: vt Simonis Magi, quem elatum in aere præcipitauit Satanas, Neronis & Maxentij, qui duo summi Magi inter Cæsares, ille damnatus interfecit, hic demersit sese: Iezabel Regina insignis Maga à canibus vorata est, Methodis maximus sui temporis Magus in Noruegia discerptus à populo, vt scribit Olaus: Matisconensis Comes à Satana spectante populo exportatus, Raziorum Baro crematus, vt alij quoq; innumeri viui perierunt igne. Ex his itaq; statuitur Satanam per se nihil magnum præstare, permittente verò Domino

nocere, offendere, cædere, & homines ac pecudes enecare posse: denique solam vindictam, idq; in certos homines, penes ipsum esse: quemadmodum suprà de Pragmatico quodam (vt vocant) annotauimus, cuius vestigijs diabolus insistebat & ab omni quiete animum auertebat: eum disertè apud me fuisse confessum, neque scientiam rei vllius sibi à diabolo datam, neque aurei vnius accessionem factam, sed animum solùm ad vltionem inflammatum. Iam verò dicamus possintne Magi omnibus promiscuè, & his amplius quàm alijs afferre damnum: nam hoc argumentum, sententia mea, nondum fuit satis illustratum ad iustam ipsius intelligentiam.

An his plus quàm illis Magi nocere possint. Cap. IV.

MVltas quidem Theologi quæstiones nectunt, sed tres ante alias extant in Magorum causa: Prima, cur sua arte ditari non possint Magi: Secunda, cur Principes Magis quos habẽt comites

non vtantur ad cædendos & fundendos hoſtes: Tertia, cur ijs nocere nequeant qui ipſos perſequuntur. Primam proximè præcedente capite expoſuimus. Secundam quod attinet, Theologi dicunt Angelos quos Deus elegit ad regum regnorumque conſeruationem conatus maleficorum abrumpere, & victorias per Deum eſſe, qui magnus Deus Sebaoth vel exercituum appellatur, non ob eam poteſtatem ſolùm qua in aſtra & cœleſtes Angelos vtitur (hos enim Scriptura vocat exercitus) ſed etiam in Principum copias. Imò tantum abeſt vt Principes opera Magorum abutentes ſuperiores hoſtibus eſſe poſſint, vt illud veteres contrà pro indubitato annotauerint, Ex duobus Principibus inter ſe dimicantibus eum cadere qui Magos adhibet, & qui diabolum de ſua ſuorumq; dignitate conſulit, eum cum ſuis periturum miſerè, videt enim Deus & vindicaturus eſt. Neque dicendum vt ille interpres Pſalmi primi:

Cumq; viri nunquam Domini ſit cura ſceleſti,

ſed ita potius ſententia mea:

Cumq; viro nunquam Domino ſit cura ſceleſto,
Impia mens, greſſusq; atq; improba facta peribunt.

Cui translationi optimè cum Pſalmo 34. conuenit, vbi ait Pſaltes:

Clara Deus ſemper defigit lumina cœlo
In ſcelus, vt nomen tollat ab orbe mali.

Sexcenta quidem poſſemus exempla adducere, ſed duo in præſentia triáve ſuffecerint. A Cn. Pompeio magno ſtabant Romanum imperium, Principes & Reges quiq; potentiſſimi cum legionibus triginta aduerſus Cæſarianas legiones quinq; aut ſex, eò anguſtiæ adductas vt interirent fame, & mari infeſto atq; oppidis circumcluſæ eſſent quando prælium conſertum eſt: verumtamen placuit Pompeio antè accerſi Magos, & Arcas illa Erichtho peritiſſima illius ætatis Saga (vt apud Lucanum legimus) ad ipſum adducta eſt. Funeſtum verò illius qui ſtatim obuenit exitum nemo neſcit, cùm idem ſemper victor in Europa, Aſia, Africa, & in mari præcipuè mediterraneo prius exſtitiſſet. Ariouiſtus imperator Theu-

Theutonum, quorum copiæ ex quadringentis fermè hominum millibus erant constitutæ, Sagas Germaniæ consuluit (nam eis semper Germania abundauit) & à Cæsare fundit⁹ euersus est qui ridebat Sagas. Neronem, Domitianum taceo, & alios innumeros, quibus hanc ob causam exitus obuenit infelicissimus. Nequeo amplissimum seculi nostri principem silentio inuoluere, qui cùm expetiuisset modis illicitis videre castra hostium, exitumq; prælij ex Mago cognoscere, anceps à Satana oraculum reportauit, quo fretus miserè fusus est. A certo etiam homine didici, cùm paruulus eiusdem puer decumberet grauissimè, Magum de morbi euentu consultum esse: qui respondit magistros peritiores è Germania accersendos esse vt euentus cognoscatur: nam inter diabolos & Magos alios alijs aptiores ad eam rem esse: paulo pòst aduentasse Magos, sed vtcunque spem boni facerent puerum tamen obijsse. Omnes denique qui Magis vsi sunt, non eo minus calamitosè periuerunt.

Quòd

Quòd si magis eorumq; domino facultas esset omnibus nocendi promiscuè, ludibundi profectò Reges aut cereis imaginibus aut sagittis in aera missis, aut simplice verbo, aut vento gladijs sui hostes conficerent. Contrà verò omnes docti totius vetustatis experientia vno ore tradunt non esse penes Principem, licet ex toto terrarum orbe Magos adhibuerit, vt principes exteros aut hostes suos, siue bonos, siue malos, sic afficiat morte. Amplius dicam, hominibus ipsos persequentibus nocere non possunt Magi. Ita Sprangerus & Niderus, qui Sagas innumeras iusserunt concremari, testantur vno consensu Sagas nocere non posse iudicibus vel improbissimis: & interrogatas de hac re dixisse omnia quidem à se fuisse tentata vt Iudicibus afferrent mortem, sed nihil effecisse. Sunt apud me quæstiones propositæ Ioannæ Heruilleriæ, vt qui iudicio illius interfui: quarum 6. cap. fatetur illa ex quo tempore venit in manus Iudicum nihil in ipsam diabolum potuisse, neque ad liberandum

Augustin. lib. 10. de ciuit. Dei. Thom. in secūda secundæ. q. 95 art. 5. & tit. de mira.

randum ipſam è vinculis, neq; ad vitam ipſius conſeruandam. Sprangerus tamen & Danæus ſcribunt diabolum in colloquio & communicatione cum Magis pergere, & conſilium dare vt obmuteſcant coram iudice, adeoq; manus & pedes numelis eximere. Quod de Apollonio Tyanæo legeram apud Philoſtratum principe Magorum ſua ætate habito, cum Romæ in carcere ſpectantibus alijs captiuis cippum artubus exuiſſe, ac propterea mandaſſe Domitianum Cæſarem vt omni ex parte raderetur (vt hodie facit Germania) & in iudicium adduceretur nudus: Sed non poteram ſatis videre qui Magum diabolus cippo exuere poſſet, nec carcere poſſet eximere, niſi D. Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunenſis agens confirmaſſet, dum quæſtio de Saga S. Probæ (quæ viua ex iudicio illius concremata eſt) haberetur, quærenti ſibi cur non euaderet, reſpondiſſe illam ſe è cippo quidem, at non è carcere exiri poſſe: eodemque tempore, cum aliorſum ipſe reſpiceret, ipſam ſibi mani-

manicas exuiſſe, quod nulla ars humana potuiſſet. Quapropter Danæus ſcribit in dialogo Sagam in vinculis relinqui non oportere ſolam, ne cum diabolo communicet, aut ſilentij faſcinum accipiat à Satana, quo faſcino permulti Magi homicidiorum aliorumq́; criminum accuſati ne quid faterentur abuſi ſunt. Execrandi huius faſcini exemplum legi excuſum typis cum priuilegio: ſed hoc loco non placet apponere, ne cui occaſio præberi vel minima videatur hoc argumento noſtro abutendi. Mirabilius verò illud, non poſſe Magos, quocunque tandem dolore opprimantur, lachrymam vnicam oculis emittere: quo ſigno Germani Iudices, velut præſumptione certiſſima, mulierem Sagam eſſe arguunt. Nam procliues ad lachrymandum eſſe mulieres nemo neſcit: verumtamen Sagas compertum eſt nunquam lachrymari, vtcunque oculos ſputis conentur madefacere. Ante omnia verò mirabile eſt quod Sprangerus Quæſitor annotauit, Sagam, licet captiuam, Iudicis ani-

mum ad misericordiam posse inflectere
si prior oculos potuerit in Iudicem defi-
gere. Idemq; autor est nihil tantopere Sa-
gas, de quibus ipse cognoscebat, à custo-
dibus in carcere flagitasse, quàm vt suos
iudices ante congressum videre possent:
itaq; omneis iudices qui priores visi à Sa-
gis fuerant, quamuis iam antè plurimas
longè minorum criminum affines con-
demnauissent, tum repentè à condem-
natione earum abhorruisse. Constantis-
simus autem est consensus omnium,
Magos administris iuris nocere non pos-
se: quamquam lictores multi ponè ad-
orsi attollunt è terra Sagas, alij verò in-
trepide ad intimas vsque ipsarum specus
persequuntur. Arcanum Dei mirabile,
& à iudicibus optimè recolendum, ipsos
non aduersus humanas potestates so-
lùm, sed etiam contra spirituum malig-
norum vires à Deo protegi. Ac propterea
in Lege dicitur, Cùm iudicabitis ne me-
tuatis ab vllo: nam iudicium est Dei: & Deut. 1.
Iosaphat Rex Iudæ commēdans Iudicib'
officium suū, videte, ait, quid sitis facturi,
& me-

& mementote à vobis exerceri iudicium Dei. Et in Orientis partibus actores sine viatorum opera prehendentes oram vestimenti eorum quibuscum iure experturi sunt, dicere solent, adeamus iustitiam Dei. Hebræi veteres affirmabant Angelos Dei interesse iudicijs, & Franciscus Aluarezius scribit Iudices in AEthiopia insidentes subsellijs relinquere vacuas in editiore loco cathedras 12. & dicere has sedes Angelorum esse. Dixerit fortasse quisqiam, captiuas Sagas in ecstasin rapi (vt antè ostendimus) exortesq; sensus fieri posse: ego verò non posse confirmo, cum supplicium non possint effugere. Exemplum vnum adhibebo: Fuit Cazereis ad Tholosam Saga, quæ benedicto pane altari oblato ad submergendum se abijt: cumq; retracta esset, benedictum panem fassa est se veneno infecisse: canibus proijcitur panis, moriuntur illi. Hæc in vinculis ecstasin horas amplius sex passa est omnis sensus expers, deinde exsurgens clamauit se valde defessam esse, & nuntios à multis locis retulit cum cer-

tis indicijs. Cùm autem damnata illa propè eſſet vt iudicatum fieret, diabolum aduocauit dicens eum ſpopondiſſe tam vehementes futuros imbres vt non eſſet ignem expertura: ſed ea nihilo magis defenſa eſt ab ignis violentia. Itaque non eſt cur metuant iudices à conficiendis liberè ſagarum iudicijs: prout ſunt qui fugiunt trepidi,&Magos non audent in os reſpicere. Quamquam ne decimam quidem eorum quos vellent morte afficiunt Magi: vt Niderus ſcribit Magum quemdam in confeſſionibus dixiſſe, rogatum quidem ſe fuiſſe vt inimicum occideret, ſed omnibus diabolicis facultatibus conſumptis Satanam dixiſſe homini iſti nocere non poſſe. Videmus itaq; ne improbos quidem à Magis offendi poſſe, niſi Deus permiſerit: ecqui igitur ei nocere poſſint.

Qui ſedet in latebris & celſi numinis vmbra, Pſal. 91.
Arx & perfugium, ſtatuit mens conſcia recti,
Et ſpes certa Deus: hoc vno freta quieſcit, &c.
Nil metues vnquam, terrores nocte ruentes
Vt frendant, ſtridant volitantes luce ſagittæ,
Lethiferum tenebris vt peſtis virus oberret,

g Vt

Vt clara de luce lues mortalia tundat
Corpora, mille ruant dextris & mille sinistris
Tela, nec attingent vnquam minitãtia mortẽ, &c.
Cùm tibi perfugium Deus est tectumq́ receptus,
Non te mica mali attinget, non vulnera tectum:
Angelicas etenim præcepit stare cohortes,
Sollicitaq́ vijs te semper mente tueri.

Hebræorum Theologus Salomo, pro his vocibus *pestis virus* & *lues*, voces חטב & דבר interpretans, voce *Deber* tradit significari dæmonem qui offendit noctu: eum verò qui interdiu potest offendere, *Cheteb.* Verumtamen dies & noctes speculatur Satanas, æquè interdiu ac noctu offendit: licet eum Veteres omnes consentiant plus de nocte posse: quemadmodum in AEgypto primogenita hominũ pecudumq; noctu è medio sustulit. Hoc innuit Psalmus 104. cùm leo & agrestes feræ dicuntur nocte ad prædam ex antris procedere, & die illucescente latebras repetere: & Zoroastes prouerbio suo, Ne exito cùm præterit carnifex. Non quòd ab affligendis electis suis abstineat Deus, affligit enim sæpenumero: sed hoc fructuosum est ipsis, vtile & honorificum, prout

prout de Iobo diximus, nec vnquam fidem in ſe habentes deſerit: quemadmodum dicebat Iob, vt morte me afficiat Deus, ſemper tamen ſperabo in ipſo: & Salomo in libro Sapientiæ agens de improbis qui occidunt bonos vt videant ſitne eos ſeruaturus Deus, iuſtos ait pauculo dolore ex hoc mundo liberatos vita æterna perfrui. Hæc annotare viſum eſt, quia Moyſes Maymonis afflictionem niſi ex peccato negat accidere, pœnámque niſi ex culpa: quam ſententiam Baldad & Eliphaz in libro Iobi defenderunt, Deus improbauit iudicio & facto (qui Iobum illum quem virum rectum & integrum eſſe prædicauerat, affecit malis) & ipſe Eliphaz in libro Iobi damnauit: quod propè intelligi omnino neceſſe eſt. Sunt quidem raræ afflictiones iuſtorum: nam quotuſquiſque eſt Iobo ſimilis? quis iuſtus poſſit appellari? atque hæ afflictiones amoris virgæ appellantur. Nam etſi docet Ambroſius Deum peccata in hoc mundo impunita non planè relinquere, ne quis aut Deum non eſſe

Lib. 3. more nebocim.

aut fauere improbis putauerit, neq; omnium pœnas exigere, ne quis post hanc vitam non credat esse alteram: hæc tamen ratio Hebræis non satisfacit, qui axioma istud certissimum & indubitatum esse volunt, afflictionum quæ bonis accidunt vsum esse, vt probetur ipsorum constantia, felicitasq; geminetur & benedictio, aut etiam vt in hoc mundo purgentur ab ijs peccatis quæ vel sanctissimus quisque solet committere, vt post hanc vitam felicitate perfecta frui possint: quod autem voluptates improbis & diuitias interdum largitur Deus, id boni præmium esse quod in hac vita fecerint (nemo enim est tam improbus quin Deus perficiat ex ipso gloriam suam, & ipse aliquid faciat boni) vt post hanc vitam luant pœnas meritas: atq; eo pacto & offensæ puniantur, & benefacta recipiant mercedem iustam: hoc illud amplissimum sacræ Scripturæ documentum esse, cùm dicitur Deus iustitiam, iudicium, & misericordiam exercere: Iustitiam, cum veram mercedem tribuit bonis

Lib. Pirke aboth.

bonis operibus: Iudicium, cùm discernit pœnam ex iusto maleficij merito: & misericordiam, cùm præmium virtute maius aut pœnam minorem peccato infert. Bonorum igitur afflictionem ipsis in bonum permagnum cedere certo certius esse statuimus, improborum verò præmia in ruinam grauissimam: quod Stoici vno verbo dixerunt, nihil boni posse improbis accidere, nihil mali bonis. Interdum enim ad honores improbus tollitur ad eum duntaxat finem, vt gloriæ Dei (quod ait Salomo) in die vindictæ seruiat. Nunc postquam de modis licitis ad præuertenda & impedienda maleficia Magorum diximus, agedum videamus de modis illicitis, qui anticipandis maleficijs, aut si illata fuerint amoliendis adhibentur.

De modis illicitis qui ad præuertēda maleficia adhibentur, morbosq́ & fascinationes auertendas. Cap. V.

HAEC quæstio difficilima est omnium quæ in hanc causam afferri

possunt, de qua nondum inter Theologos, Canonistas, & Iurisconsultos conuenit. Horum enim est sententia, licere maleficia superstitiosis modis depellere: sic Canonistæ sentiunt, nominatim verò Hostiensis, Panormitanus, Goffredus Humbertinus, & alij nonnulli etiam Theologi, vt Scotus subtilis Theologus libro quarto distinctione tricesima quarta superstitionis esse dicens si quis statuat non esse maleficium superstitione depellendum. Cæteri verò Theologi ac peritissimi, ad idololatriam & apostasiam tradunt pertinere, si quis diabolorum & Magorum vtatur ope ad impedienda depellendáue maleficia (sic deciditur hæc quæstio lib. 2. sententiarum distinct. 7. sic Aquinas in eandem distinctionem, sic Bonauentura, Petrus Albertus, & Durandus) siue maleficium per Magi operam tollatur maleficio, siue is qui non est Magus superstitiosis modis eximat à maleficio & illud in alterum transferat, siue expressè aut tacitè diabolus inuocetur: omnesq; honestam mortem anteponen-

L. eorum de malefic. C. Raymundus de villa noua scripsit remedia cõtra maleficia.

ponendam ſentiunt. Atque hæc quidem ſanctiſſima opinio eſt, altera damnanda & Lege Dei vetita, vt poſteà demonſtrabimus. Itaque D. Baſilius in Pſalmum 45. eos deteſtatur vehementiſſimè qui Satanam vel Magos adeunt, & iſtis præſtigijs valetudinis ergò abutuntur: & Chryſoſtomus homil. 8. in epiſtolam ad Coloſſenſes, Citiùs, inquit, mors homini Chriſtiano ſubeunda, quàm vita ligaturis redimenda. Sed hæc breuiùs ſecant Theologi quàm ſit opus, iudicio meo. Nam ſumma tantùm attingunt artium magicarum capita, cùm tamen omnes viæ præcludendis malis, peſti, bello, fami, morbo, calamitatibus, ſiue vniuersè ſiue ex parte coniunctæ ſuꝑſtitioni pro illicitis habēdæ ſint. Superſtitionem dico, quia naturales & diuini modi quos ad præuertenda pellendaq; mala nos docuit Deus, ſunt fueruntque ſemper conceſſi atque laudabiles. Quoniam verò in Iobo legimus nullam eſſe in terris potentiam quam formidet Satanas, ſuperſtitioſum eſt ſuperliminari

ianuæ appendi ſquillam ad impediendum faſcinum: ſed res creatæ cum precibus ſanctis adhiberi poſſunt, vt Deus qui ſolus eſt in mundo omnipotens exoretur: quemadmodum legimus Angelum hepate piſcis & ſuffimentis vti, precibusque malignum ſpiritum depellere qui ſeptem illius puellæ viros quam To-
Tobiæ 5. bias duxit occiderat. Et quamuis ſalem perhorreſcant diaboli velut æternitatis ſymbolum, & Deus ſalem omnibus ſa-
Leuit. 1. crificijs imperet adhiberi, vt populum fortaſſe auocet ne diabolis ſacrificet: quicunque tamen ſalem circunferunt non propterea ſunt exortes inſidiarum Satanæ, niſi fidem in Deum habuerint: alioqui ſalem ferri aut politum dactyli nucleum (quod eſt apud Plinium lib. 13. cap. 4.) vt ſine precibus impediantur aut abigantur maligni ſpiritus, illud eſt idololatriæ. Latini quæ ad amoliendum & præuertendum malum pertinent, amuleta vocant: quæ ad medicandum depellendumq́;, remedia. Verùm & horum amuletorum & προβασκανίων adminiſtrum,
auto-

autorem & inuentorem Satanam esse demonstremus, itémque remediorum quibus sortes & maleficia depelluntur: veteres ac Romani ipsi puerorum collo solebant pudendi membri speciem appendere quam appellabant fascinum, vt esset (prout aiebant) præfiscine, & sortilegia auerteret, idq; ex electro maximè, quod Plinius innuit lib. 36. cap. 3. turpem omnino modum & diabolicum animis ad libidinem inflãmandis. Cumq; ab Hispanis Occidentales insulæ subigerentur, compertum est Pæderastiæ imaginem, Pædiconis inquam, & Cinædi, ab Insulanis suspensam collo gestari pro amuleto, turpissimo instituto. Etenim circumfluebant gentes illæ Sodomia, turpissimis & detestandis sceleribus, magicisq; artibus omnis generis: ideoque omnes ferè sunt ab Hispano profligati. Hoc diabolicum inuentum esse nemo sanus infitiabitur. Alia quoque amuleta exstant non æquè turpia quidem illa, sed æquè illicita, vt cum illigatæ scripturæ chartulæq; gestantur εἰς προφύλαξιν, de

quibus Auguſtinus libro de doctrina Chriſtiana, Ad hoc genus, inquit, pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, ſiue votis ſiue quibuſuis alijs rebus ſuſpendendis & ligandis: quibus quando adhibetur fides, illicita eſt idololatria. Barbara Dorea (quæ decreto Curiæ ſententiam Præfecti S. Chriſtophoro ad Sanliſium confirmante cremata fuit 19. Ianuarij M. D. LXXVII.) fatebatur ſe ijs quos faſcinauerat medicinam feciſſe diffiſſa columba & ægroti ſtomacho impoſita cum his verbis, In nomine Patris, filij, & Spiritus ſancti, D. S. Antonij, & D. S. Michaelis Angeli curari poſſis ab hoc malo, & mandauiſſe vt nouem diebus miſſam in templo illius vici curarent celebrari. Nemo tam catholicus eſt cui hæc ratio non probetur ſummopere: Ego verò (licet per ſe bona verba eſſent) confirmo id blaſphemum eſſe cõtra maieſtatem Dei, cùm à Satana aut Mago diſcipulo Satanæ fuerit traditum: præterea officium eſſe omnium vt orationes iſtas à Satana profectas perhorreſcant: hæc enim

nim remedium se fatebatur à Satana didicisse, vt apparet ex quæstionibus illius, quarum exemplum misit ad me generosus Dominus Pipemontensis. Similiter cùm nuptæ annulus accipitur ad nodationem soluendam, & per eum fit illud quod horreo dicere, res illicita est: nã in hac re vir auersus à Deo auxilium esse statuit, nec dubium est quin diabolus ad eam manum porrigat. Sunt etiam qui nuptias eodem ritu repetũt quo antè celebrauerant, cùm alligati sunt, atq; hoc pacto exsoluuntur. In Germania quoq; sunt homines qui in olla feruefaciũt lac illius vaccę quam Saga exhauserit, & certis vocibus (quas reticere placuit) enuntiatis ollam ictibus baculi feriunt, eodẽq; momento dicunt diabolum Sagam dorso tot ictibus petiturum esse: & hoc illicitum. Sic enim mos consilio Satanæ geritur, qui eam quæ Saga non est hac via ad idem facin⁹ allicit, dum rem animaduertit adeò mirabilem. De antidotis Apuleij ad speciem asini amittendam idem iudicium, recẽtes rosas, anisum, aut
folia

folia laurina ex aqua fontana comedi oportere. Sprangerus ipſe in hoc errore eſt, hominem in beſtiam transformatum, ſi aqua peremni lauetur, figuram recipere. Naamanem quidem Syrum Eliſæus curans ſepties iuſſit in Iordane profluente lauari: at eum non aqua purgauit, ſed Dei gratia. Non diſſimili remedio cognituri Germani quæ Saga impotentem equum & languentem effecerit, ad certas ædes vſq; trahunt alterius equi viſcera, in non ianua ſed cella ingreſſi aut ſpecu ſubterranea, viſcera illa conſumunt igne. Tum malefica quæ commiſit malum, dolorem colicum in inteſtinis ſentiens ad ædes contendit rectà vbi cremantur viſcera, vt prunam candentem poſtulet, & dolor illi⁹ deſinit: Quòd ſi non aperiantur fores, ædes offunduntur tenebris, tonitru perſonant horrendo, ruinámque minitantur niſi qui intus ſunt aperiant: quod Sprangerus ſcribit in Germania obſeruatum, & à ſe viſum. A D. Antonio Lonanio generali Regis legato apud Ribemontēſes accepi fuiſſe

Magum qui cribro Magum alterum pronuntiatis quibuſdam vocibus retexerit. Proferebantur nomina omnium qui in ſuſpicione erant, cumq́; viri illius nomẽ cui culpa inerat efferretur, indeſinenter mouebatur cribrum, & Magus affinis culpæ eodem aduentabat: quod vbi cõpertum eſt, fuit damnatus Magus. At illius quoq; Κοσκινομάντιος conſtituendum erat iudicium. Hæc omnia ex arte ſunt diabolica, vt quicunque iſthæc viderint miracula audacius ad perueſtigandas omneis Magiæ artes prouehantur: nam Magum iam nouit Satanas eſſe ſuum, venatur alios. Memini aliquando mihi narrare D. Bordinum generalem procuratorem regis, cùm totum ipſius pecus in villa apud Meldenſes moreretur, fuiſſe vxori dictum beſtiam quandam occidendam eſſe quam hic non placet exponere, eamq́; pedibus ſurſumuerſus ſub limine ſtabuli ſuſpendere oportere enunciando certas voces quas hic apponi nõ eſt opus: hoc facto, nullam ex pecudibus ſuis periuiſſe: Qua in re hoc lucri faciebat

Sata-

Satanas, quòd sacrificium fiebat ad placandum ipsum detestanda idololatria. Sprangerus ait vt Sagæ templum ingressæ prohibeantur egredi, moris in Germania esse vt puerorum aliquot calcei axungia suilla oblinantur: hoc facto, dum in æde morantur pueri, non posse Sagas sine illorum venia excedere: idemque certis verbis quæ hic reticebo scribit præstari posse. Nónne verò, dixerit quispiam, optimum institutum est Magos, qui pœnas luunt maleficiorum, reuelari? fateor illud quidem, etiam fures latronésque reuelari optimum: sed nunquam faciendum malum (inquit Paulus) vt eueniat bonum: idq; in rebus magicis minimè omnium. Atqui hac in re duplex Satanæ fit accessio, tum quòd Sagæ ab eorum locorum accessu auertuntur vbi Dei verbum audituræ essent, tum quod his technis iuuentus ad diabolum de rerum occultarum veritate consulendum pertrahitur. Plurima antidota cuiusmodi sunt hæc ridiculáque amuleta in Plinio legimus, vt nouas nuptas Lib. 28. cap. 19.
cum

cum viris primùm congressuras postes lupino adipe solitas perungere, ne quid mali medicamenti inferretur. Sic Libro 37. cap.9. Sapphirum albam si Lunæ nomen ac solis scribatur in ijs atque ita suspendantur è collo capillis cynocephali, resistere veneficijs & adesse reges aditu-ris: sed Cynocephalos, qui nusquam extant, oportet inueniri: & cap. sequente eiusdem libri, Antipathen coctam in lacte contra effascinationes auxiliari, sed eam nigram nec translucentem, in quo altera fraus est ineptissima. Antirrhinon quoque herbam perunctos venustiores efficere, nec vllo malo medicamento lædi posse aut veneno qui eam in brachiali habeat: Euplea perunctos commendatioris esse famæ: Artemisiam aduersus mala medicamenta prodesse: omnes fabulas certissimas. Sed non mediocriter miratus sum qua specie Christiani Cæsares legibus promulgauerint licere istis superstitionibus tempestates & morbos propellere, cùm Romani eos capitali supplicio affecerint qui furem

Lib. 25. cap. 10.

solùm

ſolùm magicis artibus retexerant, dum adhuc à fide Chriſti alieni eſſent, nec fidem iſtis artibus haberi voluerint. Extat l. item apud Labeonem. §. ſi quis aſtrologus, de iniurijs. ff. Hoc etiam inſuper addimus, nefas eſſe in liminibus ianuarum perquiri ad tollendum cereas imagines, ſemina, oſſáve quæ appoſuerint Magi hominibus vt putant, & pecoribus enecandis (In hoc enim incumbit Satanas vt credatur has ab ipſo vires indi ceræ atq; pulueribus) ſed Deum ſolummodò adiri oportere, & pro certo haberi quod in Cantico Moſi dato dicitur, ab eo ſolo mortem & morbos immitti, neque malum aut afflictionem vllam niſi ab ipſo obtingere. Cum itaq; hoc malo Satanas abutatur & delectetur plurimū, ſapienter eos Sorbona damnat hæreſeos qui ab iſtis pulueribus venire putant maleficium : & D. Hieronymus de vita S. Hilarionis agens narrat Satanam in puella dęmoniaca quam obſidebat loquutum eſſe, dicendo ſe non exiturum niſi lamina ærea quam amator puellæ ſubdiderat

derat ianuæ auferretur: hoc noluiſſe Hilarionem facere, & precibus apud Deum puellam liberauiſſe. Alij per flammam tranſmittunt puerulos præſeruandos à malo, & traducunt igne, quam Amorrhæorum abominationem notauit Scriptura ſacra: & huic perſimilem ſtolidioribus mulierculis imperant Sagæ, vt liberos inter duas cruces geſtent, ſic eos beatos fore: quod nos in ſupplicationibus vidimus. Oportet igitur ad Deum ſolum confugere: ac propterea Sorbona definiuit hæreſin eſſe planè, ſiquis maleficia maleficijs depulerit: idque in determinatione facta die 19. Septembris M. CCC. XCVIII. vbi non illud dicitur, non poſſe Satanam & adminiſtros ipſius maleficium maleficio pellere, ſed hoc impietatis eſſe ſi quis remedia iſta quæſiuerit. Nam ſi corporis malum Satanas curauerit, ſemper animæ infligit vulnus. Exemplum producam, quod Ioannes Martinus vices Præfecti Laodunenſis agens mihi expoſuit: non enim aliunde veritas meliùs cognoſci poteſt quàm ex

Iudicibus in hac causa versatis & frequẽtibus quæstionibus habitis certissimam adeptis exercitationem. Cùm igitur ille de Saga S. Probæ in iure cogniturus esset (hæc autem cæmentarium tanta affecerat inualetudine vt ipsi' caput inter crura ferè propenderet incuruo corpore, quod malum ipse à Saga sibi suspicabatur importatum) vt consyderatus iudex, Sagæ renuntiari iussit ipsam non alia ratione posse vitæ suæ consulere quàm si cæmentarium sanauerit. Fasciculum itaq; à filia sua domo afferri iubet, diabolum inuocat, directo in terram vultu carmina quædam coram omnibus mussitat, & fasciculum tradens cæmentario lauari eum in balneo præcipit, & illud quod fasciculo inclusum erat in balneum indere cum his verbis, abi per diabolum, hunc ait, non alium esse reualescẽdi modum. His factis curatus fuit cæmentarius. Verumtamen antequàm ea inderentur balneo volentes nonnulli cognoscere quid in fasciculo esset (quod illa fieri vetuerat) tres paruulos in eo lacertos deprehende-

henderunt: Cæmentarius verò dum in balneo esset, quasi tres grandos carpiones sentiebat in eo: cùm excessit ex eo, quamuis peruestigarentur diligentissimè, nec carpio nec lacertus inuentus est. Saga viua fuit concremata & permansit ἀμεταμέλητος. Hic verò manifesta est idololatria blasphemiaque pariter, quando res vlla in nomine diaboli & cum inuocatione illius perficitur. Astutiores & improbiores alij, nec ita impudentes Magi, qui loquuntur sanctè & ieiunia indicunt hominibus, vt nobilis ille Nortmannus fecit anno M. D. LXXII. Aliud legimus in horto Antonij de Turquamedia, lib. 3. de Mago quodam, qui homini rustico quem videbat à cane rabido fuisse morsum dixit se esse *Salutador*, seruatorem, *pero que no perdais la vita*, vt (inquit) non amittas vitas: cumque ter illius nasum ad missionem vsque sanguinis pupugisset, ille sanatus est. Videmus vt iste impostor se seruatorem dicat, qua blasphemia fides in Deum non minus abominanda voce eripitur

quàm si inuocetur Satanas. Deus autem apud Esaiam, ego sum, inquit, maximus Deus æternus immittens vitam & mortem, sanitatem & morbum: neq; alibi quàm in me vno est salus. Dum hæc à me conscriberentur: Carolus Martinus Præfectus Laodunensis factus certior mulierem pauperem in valle (id suburbij Laodunensis nomen) fuisse à Saga vicina fascinatam, misertusq; illius, necem interminatus est Sagę nisi morbum vicinæ adimeret. Metuens illa promisit se curaturam: itaq; ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus iungit, diabolum maximum magna voce appellat, subinde preces renouat voces incognitas aliquot repetens, & frustum panis ægrotæ tradit, quæ eodem momento cœpit reualescere. Hoc facto Præfectus reuertens domum statuebat eam comprehendere, & igni quamprimùm tradere: sed illa in his partibus ex eo tempore non fuit conspecta. Quo in facto illud est euidens, diabolum æquè ab ægrota atq; à saga inuocatum & adoratum

ratum esse: præstat autem mori millies
quàm detestandum remedium corpus
seruans animamque occidens experiri.
Gestum quoq; sagæ vultum applicantis
in terram animaduertimus ritum imitari
prophetarum veterum, Mosis, Iosuæ,
Eliæ, de ira Dei sedanda laborantium.
Omnium autem sceleratissimæ Sagæ &
summè execrabiles in fossulas quas fecerunt
capita inferunt, vt testificentur Satanam
à se non Deum inuocari, & clara
voce aduocant Satanam. Quò spectat illud
Apuleij de Pamphila Saga Larissana
in horribileis suas coniurationes incumbente,
cùm ait, Deuotionibus in scrobem
procuratis. Alijs neq; inuocare libet,
neq; diabolicis inuocationibus interesse,
at non dubitant adire Magos vt
valetudinem consequantur. Exemplum
recens producemus, acceptum à Præside
Vitriaci Franci honorato viro, qui ad
conuentus maximos Blesis fuerat allegatus
anno millesimo quingentesimo
septuagesimoseptimo. Cùm indigeremus
opera illius vt alij alios in communi

onere iuuaremus, instititi accerrimè ne antè loco excederet quàm Ordines dimissi essent: respondit sibi amicum esse quemdam qui ad mortem decumberet, ab eo se accersi & hæredem institutum esse: hunc inde ab annis quinque aut sex ægrotum fuisse & membris fractum: ideoque parentem admonitum in Flandria esse hominem à quo filius curari possit eò statim abiuisse: Magum parenti morbum filij quem nunquam viderat explicasse, & in Lusitaniam vsque ad Magum alterum (cuius indicauit nomen) in comitatu regio versantem ablegasse: Hoc ferentem æquo animo patrem in Lusitaniam abiuisse, vbi Magus parenti, antequàm solùm hisceret, Amice, inquit, filius tuus breui sanabitur, abi in Galliam, inuenies Nouiodunum versus ad vigesimum milliare à domo tua quemdam M. Benedictum (sunt autem multi hoc nomine) hic filium tuum curaturus est: Miratum itaque parentem peregrinationem tantam susceptam

esse

esse vt peruestigaret procul quod propè aderat, sumpsisse animum, & ad M. Benedictum iuisse: hunc autem parenti dixisse, plurimum laboris consumpsisti in Flandriam Lusitaniamque proficiscens vt restituatur filius tuus, abi, iube ipsum venire ad me, ego is sum qui curabo eum: ad hæc parentem respondisse iam ex annis amplius quinque cum lecto non exiuisse, ac ne tantillum quidem mouendi facultatem inesse eis: tandem verò maxima molestia ægrotum eò fuisse perductum, & ex parte quidem fuisse subleuatum, verumtamen non diu bene habuisse. Non debet autem videri mirum si aliquando imperiti remedia hæc conquirunt, cùm publicè permissa sint certarum legum specie & deprauatis Canonistarum opinionibus, quæ ex diametro cum lege Dei, sed non nouo instituto, pugnant. Etenim apud Suidam legimus inde à Minois temporibus homines exstitisse, qui verbis & sacrificijs

curabant morbos, & apud Homerum à profluuio ſanguinis Autolycum liberari verbis. Scribit etiam Hippocrates libro de morbo ſacro, multos fuiſſe planos qui ſe pollicebantur comitialem morbum curaturos poteſtate (vt inquiebant) dæmonum, infodiendo humi ſortem expiationis aut in mare immittendo, horum pleroſq; nebulones eſſe: tandem itaque hæc verba ſubijcit, Sed Deus, qui ſceleratiſſima quæque purgat, noſtra eſt liberatio. Ethnici huius hominis (vt appellamus) verba placuit apponere, vt nos doceat quantopere teneamur hæc impietatis genera perhorreſcere. Eodem argumento Iacob. Sprangerus Magorum Quæſitor ſcribit Epiſcopum à ſe in Germania viſum qui aduerſa vtens valetudine ex Saga vetula cognouit ſe ex maleficio ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam eſſe quàm vt eadem Saga ſortilegio pereat quæ ſortem in ipſum coniecerat. Miratum Epiſcopum celeribus equis miſiſſe Romam ad Nicolaum V. Papam vt veniam
indul-

indulgeret huius curationis adhibendæ: Papam qui Episcopum deamabat vnicè, indulsisse hac clausula dispensationi adiecta, *vt ex duobus malis fugiatur maius:* Sagam diplomate allato dixisse, cùm Papæ & Episcopo placeat se illud effecturam: Sic media nocte restitutum fuisse Episcopum, Sagam verò quæ eum fascinauerat in morbum ex quo obijt incidisse. Sic à Satana videmus procuratum vt Papa, Episcopus, & Saga in eodem facto homicidæ essent, quibus simul persuasit vt sibi seruirent & obsequerentur mandatis suis. Intereà verò Saga illa quæ vita defuncta est nunquam voluit resipiscere, sed ad recuperandam valetudinem se indesinenter Satanæ commendauit. Hic verò horrendum videre est & ineuitabile iudicium Dei inimicos suos (quod ait in Ieremia) per inimicos vlciscentis: Magi enim plerumq; retegunt maleficia, & alij necem alijs inferunt: quandoquidem non curat Satanas quo pacto efficiat consilia sua, modò genus humanum perdat, conficiens corpus,

animámue, aut vtrumq; ſimul. Huius rei exemplum accidit in Pictonum agro anno M. D. LXXI. Carolus IX. Rex à prandio Triſcalanum (cui veniam indulſerat vt affines criminis deferret) ad ſe adduci iuſſit. Hic apud regem & frequentem procerum coronam confeſſus eſt modum quo exportantur Magi, ſaltationes, ſacrificia Satanæ oblata, nefarios concubitus cum diabolis virilem & mulierem formam habentibus: addebat à ſingulis pulueres acceptos eſſe quibus homines, pecora, fructusq́; enecarent. Hæc illius dicta ſingulis mirantibus Gaſpar Collignius Galliæ Amiralius (nam hic fortè intererat) dixit adoleſcentem in Pictonum agro ante aliquot menſes fuiſſe comprehenſum, de nobilibus duobus enectis accuſatum: hunc fuiſſe confeſſum vt ſeruus eorum fuerit, eosq́ue viderit pulueribus in domos ſegetésq; iniectis dicentes hæc verba, Maledictio in iſtos fruct9, in domum, in regionem iſtam: ſe itaq; hos pulueres nactum cepiſſe & in cubile inieciſſe vbi
duo

duo illi nobiles recumbebant, ſic vtrunque mortuum in cubili fuiſſe compertum, ſed tumentes & atros valde. Puerum Iudices abſoluerunt. Tum audiens Triſcalanus iſtud permulta etiam narrauit eiuſmodi. Credibile eſt autem ſi Rex (cuius alioqui corpus optima fuit compage & conſtitutione) hunc Magorum principem & alios aſſeclas iuſſiſſet concremari, Deum pro iſtis iudicijs fuiſſe ipſi diuturniorem vitam & beatiorem cõceſſurum. Nam Dei verbum ſibi ſemper conſtat, qui virum morte dignum abſoluerit, hunc in ſeipſum meritam illius pœnam refundere: vt Propheta regi Achabo dixit ipſum, quia gratiam viro morte digno fecerat, moriturum. Id verò inauditum eſt ab omni ſeculo, Magis gratiam indulgeri. Factum quidem dicetur iſtud, vt ab illo indicarentur conſcij: ſed omnes nihilominus effugerunt. Verùm vt eò vnde diſceſſerat reuertatur oratio, Sprangerus (qui Sagas innumeras adiudicauit morti, earumq; ſecreta peruidit) maleficiorum ſcribit alia eſſe incurabi-

curabilia, alia curari non aliter posse quã si in alterum sors transmittatur: alios curare in eum reiecta sorte qui prior iniecerit, alios ab vnico sanare morbo, alios à pluribus, alios nõ curare nisi ad miliaria 2. in ambitum domus suæ, idq́, homines certos, alios nunquam sortem nisi ex illius consensu qui immisit eximere. Ipsi autem ex Magis sciscitanti causam respondisse, pro ratione contractus cum Satana initi conuentionumq́; ab ijs expressarum qui sese mancipant fieri omnia. Atq; hoc in Germania tam fuit frequens illius tempore (vt omnibus seculis fuerat) vt idem scribat dominum vici Richtighaffen in Constantiensi agro canonem ab ijs exegisse qui effascinationis causa Sagam vici sui accedebant: sic conueniebat optimè & reciproca erat obligatione inter dominum illius vici & Satanam: imperitum autem vulgus deludebatur à diabolo, cum loco dei quem (vt magnus ille Elias aiebat Regi Ochoziæ) debuerant accedere, adirent diabolum consulturi. Idem autor est multos nobiles

nobiles viros nundinationem iſtam in Germania factitaſſe, cuius tamen reos fuiſſe Magos non exiſtimo. Conſtat apud omnes Rupellæ hominem lethali vulnere affectum, de cuius ſalute Chirurgi omnes deſperabant, Magi cuiuſdam opera ſic fuiſſe inſtitutum vt incederet & diebus aliquot loqueretur: nempe geſtabat illum Satanas ac non alius, vt Magis ſuis autoritatem compararet. Illud verò in primis admirandum quod ſcribit Petrus Mamorius, oſſa equi fracta impedimento eſſe ne tollantur ſortes, nec magnam habet veritatis ſpeciem: nec illud ſimiliter quod ait Albertus Magnus lib. de animal. eſſe volucres ad effaſcinandum vtiles: qua ratione homines ad Ethnicorum auguria facilè reuocarentur. Sed hoc totum nefas eſſe confirmo, atq; hoc pacto ad idololatriam & cultum lapidum homines adduci. Certiſſimus enim eſt ſermo Dei dicentis non eſſe poteſtatem in terra quæ viribus Satanæ poſſit obſiſtere, vt eſt in Iobo: quo ſermone Deus propterea vtitur vt

Iob. 41. & c. ſi quis per ſortia.

ad

tias. 23. q. 1. & 26. q. 7. cap. ad- moneant. in secunda secundæ, q. 96. ar- tic. 2.

ad ipsum solum ac non alium recurra- tur, vtq; res creatæ & remedia ab ipso in- stituta in bonis rebus adiunctis precibus (vt fecit Tobias) ac non aliter occupen- tur. Amplius dicit Aquinas, omnia re- media & προφυλακτικὰς medicinas quæ ve- risimili ratione malum curare, depelle- re, aut impedire non possunt, pro illici- tis habendas esse: & Augustinus lib. 10. de ciuitat. Dei contra Porphyriū & Iam- blichum disserens (qui cœlestes virtutes rebus elementaribus conabantur attra- here) omnia remedia amuletaq; aduer- sus diabolum prohibet præter orationē & pœnitentiam: & medicamenta quæli- bet in verbis, characterib. ligaturis, alijsq; rebus vanis posita Satanæ retia confir- mat esse. Eandem quoq; sententiam tex- tus ipse canon. ostendit; ne quis Scoti o- pinione aut Hostiensis fallatur, cum ait, Vana vanis contundere licet, aut ipsius glossæ *vana* interpretantis ea quæ non fuerint illicita: id enim fieri nunquam potest. Damnandus est itaq;, velut impi- etatis plenus, superstitiosus ille Ethnico- rum

Can. ad- moneant. 26. q. 7. & d. can. si quis per sortiari- as. 23. q. 1.

rum ritus, cum ſpiritus abigerent certo legumine (quod indicare non placet) in os indito & retrorſum iacto, nudis pedib⁹ certaq; precum formula nouies repetita: ſic enim adoratur omnino Satanas, ne q̄d importet mali. Id priſci latini mēſe Maio per triduū faciebant placandis (vt aiebant) Lemurib⁹ ſiue Remuribus: quā inſtitutionem à cæde Remi dicebant ortam, quòd ſpiritus eo mortuo incolas loci infeſtarent. Hæc autem vana eſſe atq; illicita demonſtrant tum ea quæ antè diximus, tum ſeuerū illud interdictum legis, ne per ignē liberi traducantur. Moſes Maymonis, Hebræorum Theologorum habitus præſtantiſſim⁹, Amorrhæos ſcribit inter alia ſolitos per flammam recentes ex vtero fœtus tranſmittere, & crediſſe liberos à calamitatib⁹ plurimis vindicari: eādemq; ſuperſtitionem nutrices adhuc obſeruantes à ſe in AEgypto viſas. Quòd ſi ab hac ſuperſtitione tantopere abhorret Dominus, quanta deteſtatione putādum eſt ipſum ea carmina & remedia proſequi, quæ aduerſus maleficia adhiben-

2. Reg. 22. & 23. 2. Para. 28. & 33. lib. 3. More nebocim.

hibentur? De hoc argumento poteſt Moſem Maymonis lector conſulere, qui plurimas ſuperſtitiones deſcribit ab Amorrhæis frequentatas vt ex veteribus libris didicerat: quæ ſuperſtitiones in lege Dei nec reticentur planè, nec minutatim explicantur, ne id doceri videretur quod ſepeliri opus eſt obliuione ſempiterna. Verumtamen exempla quædam afferemus, vt neq; improbi occaſionem habeant, neq; Iudices ſeipſos excuſandi ignorantiæ nomine. Fertur hæc ſuperſtitio & videtur paſſim, quod pueri imponuntur vrſis vt aduerſus pauores confirmentur, quod arboribus alligatur ſtramen vt ſeruentur fructus, prout in Valeſiorum agro: hæ pernicioſæ ſuperſtitiones ſunt, quibus ſemper ineſt auerſio à Creatore, & in res creatas fides. Quamobrem Mahomed Aben Thaulon Sangiach AEgypti nuper cremari iuſſit crocodilum plumbeum portæ cuiuſdam ædis in AEgypto ſubditum, quia ſe hoc pacto incolæ à crocodilis tutos eſſe cogitabant. Hæc de illicitis modis per quos ſor-

tile

tileg. occurritur: Nunc etiam videamus an aliquis extet modus malignos ſpiritus ab hominibus obſeſſis depellendi.

De iis qui obſidentur & vim patiuntur à malignis ſpiritibus, & an ſit modus ſpiritus iſtos depellendi.

Cap. VI.

DIximus de ijs qui voluntariè tacitis aut expreſſis conuentionibus cum ſpiritibus malignis communicant: iam dicamus de obſeſſis hominibus qui vim ab eis patiuntur, & an ſit vllus eos depellendi modus. Hic verò non diſputo an ſint homines quos maligni ſpiritus obſideant, quibus plenæ ſunt diuinæ atq; humanæ hiſtoriæ, & Euangeliorum maximè. Sic in Actis Apoſtolorum capit. 16. ancilla fuiſſe legitur adoleſcentula ſpiritum in ſe habens quem Scriptura vocat ἐγγαστρίμυθον, res occultas euentaque prædicentem multis, denaq; mendacia vero vni dicto connectentem (prout ſalutis viam à S. Petro & Paulo dixit prædicari) quæ ita lucro non mediocri an-

gebat herum, diabolus verò homines ita perducebat vt se autorem mendacij de veritate consulerēt. Monasterij in Vvestphalia narrat Sleidanus, cùm Anabaptistæ rerum potirentur, lege de communione bonorum promulgata, necessitatem singulis fuisse impositam vt conferentur in commune bona: cumque nimos suos dissimularent & celarent multi, puellas duas exstitisse quæ reuelabant omnia. Certissimum autem eorū quos diabolus obsidet argumentum est, quod varijs linguis loquuntur quas nunquam didicerint. Huius generis sunt pauci in Gallia, vidētur tamen. Fuit ante annum puer nomine Samuel annos duodecim natus in pago Vuanteleti ad Laodunum, filius nobilis viri Landarum domini, qui post mensem à matris obitu occupatus à spiritu, infestatus plurimùm, colaphisq́; cæsus est: etiam in corpus illius ingrediebatur spiritus, & si quis puerum volebat subducere, ille retrahebat violētia. Eum exorcizari pater noluit religionis quam profitetur nomine: an fuerit ab eo tem-

pore

pore liberatus neſcio. Annus quoq; duodecimus vel decimus tertius agitur, ex quo Veruinenſis fœmina à maligno ſpiritu poſſeſſa hic Laoduni exorcizata eſt, quam hiſtoriam quia excuſis compluribus libris fuit expoſita prætcribo. Iis abundant Italia atque Hiſpania, quos numellis opus eſt conſtringi: atq; hi Græcè, Latinè, & linguis alijs quas non didicerunt vnquam, nouerunt loqui, ac potiùs ſpiritus in ipſis loquitur: nam ſi quando Veruinenſis illa linguam valdè protuderet, ſpiritus diſertè loquebatur. Mulierem dæmoniacam Melanchthon ſcribit à ſe in Saxonia viſam, neſcientem legere aut ſcribere, quæ Græcè tamen & Latinè loquebatur, & ſæuum illud Saxoniæ bellum prædixit his verbis, ἔςαι ἀνάγκη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ. Narrat Fernelius in li. de abditis rerum cauſis ſe puerum vidiſſe dæmoniacum loquẽtem Græcè, cum tamen literas neſciret. Hippocrates lib. de morbo ſacro comitalem morbum putauit eſſe; diſcrimẽ verò poſteri optimè annotauerũt etiam in Græ-

cia, cùm obſeſſi auditi ſunt varias linguas & diuinationes proloqui, quod in comitialibus non poteſt percipi. Signa enim atque ſymptomata videntur differentia: & Magi ipſi, cum periculum facturi ſunt, in aurem hominis affecti dicunt, Exi dæmon, quia Ephimolei tibi præcipiunt: ſtatim dæmoniacus ruit in terram quaſi λειποθυμῶν, deinde poſt tempus aliquod reſurgens nuntios veros & ignotos è lõginquo affert, atq; hoc facto à dæmone liberatur: in morbo autem comitiali ſecus. Alij verò quorum corporibus diabolus ineſt, ſunt Magi, quos ab eo vexari non animaduerteris: itemq; illi qui religione ducti & putantes benefacere, à dæmonibus ad tempus occupantur, vt fuerunt in Græcia Pythiæ, quas poſſidere credebatur Deus, ac propterea ἐνθουσιασμὸς dicebatur, cum Sibyllæ aut Pythiæ, quæ in Delphica Deliáue ſpecu iacuerant, ſic occupabantur & per eas diabolus (quem vocabant Deum Apollinem) reſponſa dabat, quo facto ab eis ſuperſedebat Dæmon. Veri autem dæmoniaci non-

nunquam certis ſuperſtitionibus libe-
rantur, quarum Hippocrates in libro de
morbo ſacro meminit: Sed non rarò
Magi (vt adhuc faciunt) dæmonas de-
pellebant. In primitiua Eccleſia Chriſtia-
ni precibus vtebantur, deinde catechu-
menos & energumenos coniurationi-
bus ac exorciſmis obſtringebant, licet is
qui ſe baptiſmi cauſa ſiſtebat, matura æ-
tate ſapientia prudentiaq; inſtructus eſ-
ſet, nec vlla maligni ſpiritus in eo cerne-
retur ſpecies: qui ritus ſemper fuit ob-
ſeruatus & adhuc obſeruatur, cùm in-
fantes in ea religione quæ dicitur catho-
lica baptizantur. Hic enim de ijs ſolùm
agitur q Magi non ſunt, & à maligno ſpi-
ritu obſidentur. Contrà autem ex infini-
tis iudicijs inter Magos conuenire con-
ſtat, ſi quis ex profeſſo Magus & conuen-
tione cum diabolo expreſſa obſtrictos in
perpetuum ſeruituti eius renuntiet, ip-
ſumq; pœnituerit facti ſui non inuoca-
to Domino, eum malè multari, vexari, &
cædi, niſi Deus ſingulari gratia ipſum cō-
ſeruauerit. Hominem à nobis viſum fu-

isse antè meminimus quem malignus spiritus ita persequebatur vbiq; vt eo nō posset liberari, dormientem suauissimè vellicando nasum & aureis excitabat, & sciscitabatur numquid ab ipso flagitare vellet. Sprangerus complureis Sagas à se condēnatas fuisse dicit quæ sibiipsis gratulabantur mortem, dicentes se à diabolo cædi nisi morem mandatis ipsius gerant, nec alia vnquam ratione quiescere. Virum quoque nobilem ad Vellerios Coteretanos fuisse notauimus, cui Hispanus miles spiritum malignum cum annulo vendiderat, cumq; ille nobili, prout exspectauerat, non obsequeretur, annulum in ignem fuisse à nobili coniectum, ex eo tempore à spiritu nobilem non requieuisse. Sunt etiam qui cùm fuerint Magi, Deo renuntiauerint, & cùm Satana in fœdus iurauerint, technis eius cognitis contemnunt quidem, sed à Satana tamen minimè infestantur, quia suos esse nouit eoq; contentus est. Sunt etiam alij qui videntur stulti, intempestiuè ridentes & exultantes, vt ille

apud

apud Philoſtratum quem Apollonius Tyanæus Magorum princeps demonſtrauit obſideri à maligno ſpiritu atque liberauit: etenim ita res habet, niſi hominis ſtultitia ex morbo naſcatur, indicio eſt eum à maligno ſpiritu poſſideri. Sunt etiam qui non deſipiunt quidem, ſed ita dormientes incedunt ac ſi vigilarent: ſed hic lethargus eſt, aut aliud malum cerebri quo etiam viri ſapientiſſimi nonnunquam opprimuntur. Non treis ex iſto malo & ſine dolore laborantes vidimus, & ſe Galenus ſemel ex eo morbo fatetur laboraſſe cùm milliaris octauam obiret dormiens, donec in lapidem incurrens corruiſſet, eoque caſu expergefieret. Verumtamen ſunt qui ſæpe clauſis oculis de nocte ambulant, domos, templa, cellaſq; & inacceſſa loca cõſcendunt, quò nemo peruigil, quantumuis ſaperet, aſcẽſurus eſſet: quòd ſi de nomine ſuo vocentur, repentè concidunt. Sprangerus hominem ita corruentem à ſe viſum fuiſſe narrat Aurelijs. Fuit etiam vir hoc modo agitatus nocte, quem

ſocius qui cum ipſo cubabat proſequens: cùm in profluentem ire animaduerteret non proceſſit quidem vlterius, ſed ne ille procederet nomine appellauit: ſic ille repentè corruit dormiens & ſubmerſus eſt. Hunc præſumptio eſt à maligno ſpiritu fuiſſe actum, verumtamen non poſſum confirmare: nam fieri poteſt vt quis audito ſuo nomine ex improuiſo excitetur eoq́; pacto corruat: vt verò inacceſſa loca conſcendat dormiens & periculoſa præcipitia, & inoffenſo pede per ſe reuertatur, non eſt probabile. Vtcunque ſit, hominem obſeſſum & vexatum à maligno ſpiritu non abeſſe à ſalutis via credibile eſt, vt ſancti homines putauerunt. Itaq; Paulus priore epiſtola ad Corinthios de eo loquens qui rem cum ſocru habuerat, Expedit, inquit, hominem illum tradi Satanæ, vt ſpiritus ſaluus ſit in die iudicij: quibus verbis excommunicationem, quæ hodie quoq; eſt in vſu, credibile eſt intelligi. Reſtat vt modos depellendi malignos ſpiritus ex hominibus, beſtijs, ædibusq́; videamus. Aſſentitur enim

nim Thomas Aquinas, bestiam quoque rationis expertem cogi adiuratione posse, velut à Satana hominibus offendendis actum, acproinde malignos spiritus abigi. Quod autem modos eijciendi dæmonas attinet, Alexander primus Papa instituit aquam benedictam, Notæ sunt coniurationes, Exorcizo te N. per Deum viuum, &c. tum oratio, Deus misericordiæ, &c. pòst execratio, Ergo maledicte diabole, &c. deinde oratio altera, postremò execratio (tres enim adiurationes adhibentur) ac tum demum quæcunq; sortes maleficíve pulueres in domo viri à dęmone obsessi deprehensi fuerint traduntur igni: quod S. Hilarionis & Hieronymi iudicio (vt antè diximus) planè aduersatur. Confessiones etiam, Sacramenta, stolas, aliaq; adijciunt plurima: etsi non sæpe maligni spiritus his omnibus procuratis & effectis exeunt. Mulieris à maligno spiritu possessæ Menilij ad Dammartinum commorãtis suprà meminimus, quæ per spiritum inde à 18. ætatis anno ligabatur, nec alio afficiebatur

In secunda secundæ q. 90.

Lib. de ceremonijs Ecclesiæ Rom.

malo. Hanc Picardus Doctor & complures alij exorcizauerunt Lutetiæ (vt diximus) anno 1552. ſed tentatum fruſtrà. Alios verò audiui, cùm Diabolum vellent exorcizare, ipſos fuiſſe occupatos: prout in Actis Apoſtolorum legimus duos fuiſſe diſcipulos, qui malignum ſpiritum ex humanis corporibus tentabant eijcere dicentes hæc verba, Adiuro vos per Ieſum quem Paulus prædicat, &c. reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis, Ieſum noui & Paulum ſcio: vos autem qui eſtis? & ſtatim diabolus vtrumq; inuaſit, eo dimiſſo quem antè vexabat. Similem hiſtoriam in primo Greg. dialogo legimus, Sacerdotem quendam qui mulierem à diabolo occupatam animaduertebat, ſtolam accepiſſe & impoſuiſſe mulieri, ſtatimq́; diabolum relicta muliere in Sacerdotem irruiſſe. Ait etiam Niderus Monachum fuiſſe Coloniæ facetum Magum, quem opinio erat malignos ſpiritus abigere. Hic roganti diabolo quò iturus eſſet, abi, inquit, in latrinas meas: quod fecit diabolus, ſed eum

nocte

nocte latrinas adeuntem sic cõtudit plagis vt proximè à morte abfuerit. Interdũ verò diaboli ex Magorum mandato abeunt, vt Apollonius Tyanæus dicitur eos abegisse, ac potiùs diaboli paruisse illi, vt opinionem deitatis (quam affectabat) conciliarent ei: quo instituto discipulos tam multos adeptus est qui portentum istud anteponebant Christo, vt Eusebius octo libros contra Philostratum Apollonij Euangelistam coactus fuerit conscribere. Idem quoque Simon Magus fecerat: nulla enim fraus tam subtilis est quã non comminiscatur Satanas vt detrudat homines in idololatriam: quo non euertitur, sed stabilitur potentia eius. Exemplum Bohemi Sacerdotis Sprangerus Quæsitor narrat, Dachonis nomine, qui diu possessus à diabolo Romam deductus est: dicebat autem, ea sibi odio capitali esse quæ Satanas diligit maximè. Magdeburgi quoque fuisse sacerdotem alterum quem Diabolus possedit annos septem, qui rogatus cur Sacerdotem illum inde à tribus mensibus

cœpiſſet agitare dixit ſe iam antè in cor-
pore illius conſediſſe: quærenti autem
exorciſtæ, vbi lateret cùm hoſtiam ſa-
cram Sacerdos ſumeret, ſuberam, ait ille,
linguæ: cumq; inueheretur in eum ex-
orciſta dicens, cur non fugis à præſentia
Creatoris tui? reſpõdit diabolus, at dum
vir bonus ſuper pontem ambulat, quid
obſtat quo minus ſub pontem illum trã-
ſeat improbus? Hæc Sprangeri Quæſito-
ris verba. Queritatur etiam interdum
diabolus tanquam ſi grauiſſimo dolore
premeretur, dicens ſe huius animam aut
illius eſſe, vt in errore homines detine-
antur. Hiſtoriæ hoc argumento exſtant
quàmplurimæ. Petrus Mamorius in Gal-
lia narrat Confolenti ad Viennam fluui-
um hiſtoriam accidiſſe in Caplandi cu-
iuſdam ædibus anno M. CCCC. LVIII.
diabolum, qui animam defunctæ ſe eſſe
prædicabat, gemitibus, clamoribus &
querimonijs omnia compleuiſſe, mo-
nentem habendas preces peregrinatio-
nesq; obeundas, & res veras plurimas re-
uelantem: ſed dicente ei quodam, ſi tibi
vis

vis haberi fidem, dic Miſerere mei Deus ſecundum, &c. reſpondiſſe hoc à ſe fieri non poſſe. Tunc ludificantibus ipſum ijs qui adſtabant, fremebundum aufugiſſe. Idem Nicolaæ Alberiæ Veruinenſi accidiſſe narrat D. Bartholomæus Fayus Conſiliarius Pariſienſis Curiæ, Satanam huic ad foſſam patris oranti apparuiſſe tanquam è ſepulchro prodeuntem, qui miſſas plurimas celebrari, certáſque peregrinationes ſuſcipi iuſſit, nec propterea miſeram exagitare deſtitit: & quamuis ſeipſum priùs auum illius eſſe reſpōdiſſet, tandem Beelzebubum eſſe confeſſus eſt. Diximus ſæpenumerò quod eſt in Iobo, non eſſe poteſtatem in terris à qua metuat Satanas. Itaq; pernicioſa eſt Ioſephi hiſtorici Hebræi ſententia quam anteà perſtrinximus, cùm Iudæum è ſua gente ſcribit à ſe fuiſſe viſum, quo annulum indente ad naſum hominis obſeſſi fugiebat diabolus illicò: ſic enim homines ad reuerentiam rerum creatarum, lapidis, annuli inflectuntur. Neque tamen ait adamentem in annulo fuiſſe,

etsi fuerunt in hac sentētia quidam tantas esse adamāti vires, vt vana somnia & malignos spiritus amoliatur (quod obscurus quidam poeta dixit:

Et noctis lemures, & somnia vana repellit) sed non definiunt quódnam sit illud adamantis genus. Sunt enim sex illius genera diuersa maximè, in quibus numeratur sextus adamas Arabicus aceruis magnis compertus in Pyrenæis montibus, sic tritus viatorum pedibus vt centum pondo in loco tribus solùm aureis venale habeatur. Hic à natura tam bellè formatus & expolitus est vt omnia opificum mangonia & omneis artes dignitate superet, sex angulis æqualibus, duabus extremitatibus acuminatis, figura conoîde, multis etiam colore variantibus. Apud veteres credebatur gladiorum aciem à diabolis timeri vehementissimè: Plato enim & complures Academici spiritus posse diuidi arbitrantur. Memini anno M. D. LVII. malignum spiritū cum fulmine irruentem Tholosę in sutoris ædes Pudoti nomine Salino adiacentes,

Plin. lib. 37. cap. 4.

vibra-

vibrare lapides per ſingulas partes cubili,
vnde tam magnus lapidum aceruus col-
lectus eſt, vt domina ædium ingẽs ſcrim-
nium quod obſerabat claue lapidibus
plenum habuerit: & quamuis ianuis fe-
neſtriſq; obditis, nihilominus tamen ſpi-
ritum ſine cuiuſquam damno alios lapi-
des apportare. Quid rei eſſet inuiſit Lato-
mius tum Præſes quartus: ſed ille ſpiritus
decuſſit pileum eius lapide, & in fugam
vertit præcipitem. Iamque dies ſextus a-
gebatur, cùm D. Ioannes Morquæus Præ-
ſidialis Iudicis Conſiliarius monuit me
vt miraculum iſtud inuiſerem, vbi dua-
bus tribúſve horis conſumptis non per-
cepi quidquam. Me autem ingredien-
te dixerat quidam, Deus ſit in his ædi-
bus: deinde cognita hiſtoria indixit Do-
mino ædium vt ſeriò ex animo oraret
Deum, & gladium in cubiculi totius
ambitum agitaret: fecit poſtero die mu-
lier, dixit nihil à ſe ex eo tempore fuiſſe
auditum, & dies ſeptem ſine quiete vl-
la tranſegiſſe. Horum ſpirituum λιθοβό-
λων plenæ ſunt veteres hiſtoriæ: qualem
Guiliel-

Guilielmus Parisiensis scribit fuisse Pictauij in parochia S. Pauli anno M. CCCC. XLVII. qui cyathos & vitrea-mina frangebat iniectis lapidibus, offendebat neminem. Dicitur præterea malignos spiritus, cùm eijciuntur, in certum aliquem locum ablegandos esse. Sic Christus in Euangelio dicitur ad porcorum greges diabolos transmisisse, & in Tobia Angelus abactum malignum spiritum vinxit in superiore AEgypto: ex quibus videtur Deus non potestatem modò, sed etiam loca circumscripsisse quibus maligni spiritus includuntur. Scribit in dialogo Cæsarius, Coloniensis Sacerdotis filiam ab Incubo spiritu maligno agitatam ex phrenesi laborasse: monitum autem patrem illius effecisse vt filia trans Rhenum deportata migraret: sic diabolum à filia discessisse, verùm parentem adeò contudisse vt post triduum vitam amitteret. Illud quoque legimus, malignos spiritus frequentiores esse in pagis quàm in oppidis, & in desertis & aquosis locis quàm in pagis, vt in Iobo

es

est XLI. capite: Quapropter maligni ſpiritus de nocte flammantes (ſtultos ignes appellant noſtri) ſecundum aquas ſpectantur plurimùm & ad ſubmerſionem homines prouocant. Ac iſti quidem ſpiritus vt propulſentur, credo res creatas cum timore & verbo Dei coniunctas poſſe conducere, ſed nihil planè ſine timore Dei efficere. Exemplo ſit Muſica, quæ ante alia plurimum contra ſpiritus malignos poteſt, vt à Saule infeſtando ſcribitur malignus ſpiritus deſtitiſſe cùm Dauid pulſaret fides. Erat quidem tunc temporis Spiritus ſanctus in Dauide, verumtamen Saulis cruciatus pulſatis demum fidibus deſinebat: ſiue eo quòd Muſica res diuina quædam eſt, diabolus verò nihil tantopere quàm diſcordias diligit, ſiue quòd harmonia conſpirans cum anima effugientem rationem ad ſua principia reuocat: prout annotabant veteres à Muſica interuentu animæ ſic curari corpus, vt interuentu corporis curatur medicamentis anima. Sic in Germania quoddam hominum

furioſum genus inſtrumētis ſolùm muſicis curatur, cum modulos ſuos Muſicus choreæ furioſorum accõmodat, & paulatim efficit vt furioſus ſeſe pro cantione Muſici leniter temperet: ſic tandem quiete allata ſanatur furioſus: hunc S. Viti morbo Germani dicunt laborare. Prophetam quoq; Michæam legimus ab Achabo Rege Samariæ accerſitum antequàm prælij exitum prædiceret, iuſſiſſe coram Rege vt inſtrumentum muſicum pulſaretur, eoq́; pacto occupatum à Dei ſpiritu prophetaſſe. Samuel item conſecrato Saule, abi illuc, inquit, vbi inuenies Prophetarum turbam deſcendentium de monte qui pulſant inſtrumenta, tum Spiritus Dei inceſſet te: itaq; ſimulatque ad Prophetas ludentes inſtrumentis acceſſit Saul, irruit in eum Dei ſpiritus, quo ſe mutari ſenſit. Etſi credibile eſt Spiritum illum Dei quo plena erat Prophetarum turba non Saulem modò igne diuino inflammaſſe, ſed etiam omni ex parte malignos ſpiritus depuliſſe. Itaque dum Saul à Deo & Angelo ipſiꝰ relictus, & occupa-

cupatus maligno ſpiritu Dauidis necem quæreret, ſicarios quidem bis in comitatum Samuelis miſit qui illum interficerent: ſed vt primùm acceſſerant, occupati à ſpiritu Dei benedicebant & laudabāt Deum qui Dauidem occiſuri venerant: quod Saul audiens aduenit ipſe, & in alium repentè conuerſus prophetauit & laudauit Deum. Nam Hebræi priſci docuerunt, certiſſimamq; ἀπόδειξιν & indubitatam eſſe ſtatuerunt, nihil tantopere Deo acceptu eſſe quàm laudes ipſius integro animo atq; hilari decantatas, quod ait Pſaltes, Pſal. 33.

Recti labra decet ſummũ laudare parentẽ: nec exſtare quicquam abigendis ſpiritibus malignis tam aptum, aut potens cogendis: quod tamen non res creatæ, ſed laus Creatoris efficit. Quî ergo dixerit quiſpiam, Apollonius Tyaneꝰ Magus ille potuit Dæmonas eijcere? quomodo nũc etiam Magi momento poſſunt malignos ſpiritus depellere? Reſpondeo quod anno M. CCC. XCVIII. Sorbona definiuit, Hæretici ſunt qui putāt dæmones

maleficijs cogi poſſe,qui ſe cogi fingunt. Cùm itaque à Magis cernimus ſpiritus malignos extrudi, neque extrudunt ipſi neque exire cogunt, ſed colludunt inter ſe: vt apud Leonem Africanum legimus à Magis (quos illi vocant Muhazimim) poſt ductos aliquot circulos & characteras in fronte dæmoniaci interrogatumq́ue dæmonem, dari mandatum ei vt exeat, & ſtatim exire illum (quod item ſcribit Sprangerus de Germaniæ ſortilegis) quo facto Satanas qui nihil niſi corpus tenebat antè violentia, in tranquillam animæ poſſeſſionem mittitur. Item ſi quando ſuperſtitioſi ritus idololatriáq; adhibentur, malignus ſpiritus abſcedit & cogi ſe fingit, vt imperitos protrudat in conſtantem & obfirmatam idololatriam. In Germania ſi quis dæmoniacus aut ſortibus affectus ſuſpicetur per Sagam aliquam malignum ſpiritum ſibi maleficiúmue importatum, Iudices ipſaq́; Imperij Camera coram homine affecto hæc verba à Saga pronuntiari iubent. Benedico tibi in nomine Patris, &

Filij,

Filij, & Spiritus ſancti in tuis bonis ſanguine & armento: & momento affecti homines reſtituuntur valetudini. At hoc ſi vir Germaniæ optimus eadem verba pronuntiauerit non effecturus eſt: vnde eruitur inde diabolum & Magum optimè conuenire, qua lege olim Magi è corporibus hominum diabolos leguntur exegiſſe dum Hippocrates viueret, vt idem in libro de morbo ſacro teſtis eſt. Dæmoniaci autem inueniuntur quàm plurimi in Hiſpania, Italia, & Germania maximè, qui decem aut viginti annos ſic à dæmonibus poſſidentur vt arceri nequeant. Sic Amſterodami pueri dæmoniaci triginta anno M. D. LVI. comperti ſunt, à quibus nullo exorciſmo dæmones potuere propulſari: id autem ſortibus & maleficijs contigiſſe iudicium fuit, quia ferramenta, vitrea fragmenta, capillos, acus, pannos, & ſimilia excernebant, quæ ſolent ex ſortilegijs homines affecti eijcere. Puellas dæmoniacas & mulieres 80. antè diximus Romæ à Benedictino monacho, quem Cardinalis

Gondius Parisiensis Episcopus eò abduxerat, exorcizatus fuisse anno M. D.LIIII. sed nihil opera illius totis sex mensibus fuisse cōfectum. Huic percontāti à Satana cur miseras istas puellas occupasset? respondit se fuisse à Iudæis missum indignè ferentibus quod istæ quarum pars maxima ad Iudæam gentem pertinebat fuerint baptizatæ: quod à Satana credebatur dici, quia Theatinum Papam cogitabat procuraturum Iudæorum necem quibus erat infensissimus: sed Iesuita quidam coram Papa defendit non esse penes homines facultatem istam, ac ne penes Satanam quidem: hoc posse fieri si his aut illis Deus permiserit, cōsilium autem Dei à peruestigantib⁹ non posse cōprehendi. Quamquam non puto fuisse Satanam à Iudæis missum, qui homines potius religione fuisset possessur⁹, quàm eos qui participato baptismo legi illorū renuntiant. In Kendorpiensi autem monasterio ad Marchiā Germaniæ, vbi moniales maligni spiritus anno M. D. LII. mirificis tormentis cruciarunt, interro-

gati Magi & moniales Sagæ responderunt fuisse istud ab Elisabetha Kama coqua monasterij procuratum, quæ Sagam se agnouit esse, Satanam rogauisse, & sortilegia ad hanc rem exercuisse. Hæc viua cum matre incendio perijt. Efferebantur autem dæmoniacæ in aerem vnoquoq; die, interdum horis singulis, & sine dolore in terram recidebant, tum plāta pedum titillatæ sine intermissione ridebant: aliquando etiam inter se percutiebant ictibus. Quod si quis vir bonus aderat orationem habens serióue de Deo proloquens, vexabantur illæ: sin horas Latinè legerent aut ritus suos pronūtiarent, aut de ludis & ineptis sermo haberetur, dolore carebant aut leuabantur plurimùm: omnes halitu erant fœtidissimo. Eodem tempore in propinquis oppidis & pagis dæmoniaci complures fuerunt deprehensi: qua ex causa plurimæ Sagæ comprehensæ & supplicio vltimo affectæ sunt. Similiter in monasterio Nazaret Coloniensis diœcesis opera adolescentis cuiusdam Sagæ Gertrudis

nomine (quam ſingulis noctibus dæmon iniuerat ex quo nata fuerat annos 12.) moniales omnes à ſpiritibus malignis fuerunt obſeſſæ. Apud Fernelium in libro de abditis rerum cauſis legimus, ipſum ad inuiſendum quemdam nobilem adoleſcentem dæmoniacum fuiſſe ductum, qui literarum expers Græcè loquebatur tamen: hunc dixiſſe patri vt torquem ordinis equeſtris collo eximeret: rogatum autem ſpiritum quiſnam eſſet, reſpondiſſe per hominem (cuius nomen nolebat exponere) fuiſſe factum vt in corpus veniret pueri. Hunc hominem fuiſſe ſtudioſiſſimum Satanæ clientem eſt veriſimile: quamuis nec Satanæ nec Magis omnibus hęc poteſtas inſit aduerſum homines, niſi prout Deus permiſerit: vt nuper in Flandria res admirabilis contigit, quæ ab eo tempore toti Chriſtiano orbi innotuit. Antonio Suqueto Equiti ordinis Vellerei Conſiliario in priuato conſilio Brabantiæ filius erat nothus, qui antequàm vxorem duceret familiaritatem cum altera quæ Saga credebatur

debatur esse coluerat. Hæc puellæ nobili quæ amatori nupsit inuidens, ita cum Satana egit vt mulier iuuenis incesseretur à maligno spiritu, vexaretur in maxima frequentia, & quamuis obnitentibus viris in altum attolleretur & huc illuc proijceretur. Instante partu dum accerseretur obstetrix, Saga quam metuebat oderatq; mulier grauissimè ingreditur, mulier defecta animo & soporata corruit, fœtumque paulo pòst eiectum sentit. Discedit Saga, accedit obstetrix, puerperam solam offendit, partus nunquam ex eo tempore visus est. Creditum est vulgo Satanam in corpus fœminæ ab inuidente Saga immissum esse: verùm hoc non aliter quàm secreto Dei iudicio affectum est. Persimilis huic historia dicitur in Lotharingia fuisse gesta, de muliere quam Satanas ad fœtum habendum extulit: sed patrem affirmatur fuisse Magum, & Satanæ vouisse fœtum. Nonnunquam verò bruta mulierum cupido efficit vt dæmon esse videatur qui in turpes actiones incumbit: quemadmodum in diœ-

cesi Coloniensi anno M. D. LXVI. canis qui dæmon esse dicebatur, in monasterio fuit deprehensus qui monialium vestes attollebat vt abuteretur ipsis. Hic naturalis fuit (opinor) canis, non autem dæmon. Comperta est Tholosæ mulier sic abuti cane, cui vim palàm canis afferre voluit: hæc rem confessa igni fuit tradita. Alia eiusdem criminis euicta anno M. D. XL. in vincula Lutetiam abducta est. Videtur autem in Lege Deo non fuisse satis, vt istud propter abominandum malum, indicta nece caueretur, nisi etiam eodem in capite mercedem meretricis offerri Deo & pretium canis prohiberet. Illud etiam potest fieri vt Satanas mittatur à Deo, prout omnes pœnas cõstat ab eo siue ordinarijs modis siue præter modos ad vlciscendum hoc turpe facinus proficisci. Sic in Monasterio montis Hessi in Germania erant moniales dæmoniacæ, & super earum cubilia videbantur canes tentantes impudicè eas quæ in suspicione erant istius sceleris & mutum (vt vocant) peccatum commiserant.

rant. Cuiꝰ rei lectorem placuit commonefacere, vt caueant omnes ne qua vis voluntati puellarum quæ à castitatis voto alienæ fuerint afferatur. Exorcismos autem à multis adhiberi mirum, quibus nunquam sancti Prophetæ vsi sunt. Etenim horruissent illi Satanam interrogare, aut de re vlla consulere, aut imperata illius facere, sed præsentes sancti viri ad Dei vnius laudem malignos spiritus propulsabant. Itaq; in prisca Ecclesia dæmoniaci in cœtum adducebantur, & populus totus orabat Deum, vt apud Chrysostomum, Clementem (qui orationem tradit elegantissimam) & Theodorum anagnostem legimus. Persarum Regem in prisca Ecclesia imperauisse legimus vt abigerentur dæmones, & precibus in Ecclesia habitis dęmonas fugatos esse. Apameensem Episcopum in Theodoreto legimus vultu in terram demisso Deum interpellasse precibus & Dæmonem ex æde Iouis eiecisse. Ac propterea diserte Lex Dei imperat deleri templa vbi Gentiles dijs suis supplicabant, ne vllo pacto in eis

Lib. de incomprehensibili Dei natiuitate.
Lib. 8. cap. 32.
Lib. 2.
Lib. 5.

Deut 12. in eis pollueretur, contaminaretur, aut inuocaretur Dei nomen. Augustinus quoque & Sozomenus scribunt nihil aliud Dæmonibus pellendis olim fuisse vsurpatum quàm preces coram Deo, nullum familiare colloquium, nullas facetias, nullas interrogationes Satanæ fuisse propositas: prout in Germania quibusdam accidit, quorum alij Satanæ verbis habuerunt fidem, alij mandatis paruerunt damnanda impietate & detestabili. S. Dionysius in Hierarchia, & Theo. de sacra Synaxi, testantur dæmoniacis hostiam nunquam fuisse datam. Hieronymus in vita S. Hilarionis scribit iuuenem Magum, qui puellæ animum non potuerat pellicere, laminam æream ianuæ subdidisse insculptis in ea quibusdam notis, itaque paulo pòst obsessam à dæmone puellam furore agere cœpisse & loqui, dæmonem dixisse à puellæ corpore se non exiturum donec lamina adempta esset: Hilarionem verò vetuisse vt adimeretur, & solis precibus sine hostia, adiuratione, aut quæstione vlla Diabolis

Lib. 22. de ciuit. Dei. Lib 6. cap. 28.

bolis proposita (nã à rebus istis abhorrebat) puellam eo liberauisse. Ioannes Vierius narrat puellam dæmoniacam à se in Germania visam, & roganti exorcistæ Satanam respondisse fore opus vt puella Marcodurum Germaniæ oppidum religionis ergò petat terno quoque passu in genua procidens, & missam in altari S. Annæ celebrari curet, sic futurum vt puella liberetur: adeoq; signum liberationis sub finem Missæ venturũ prædixisse. Hoc facto sub finem Missæ puella & Sacrificus albam quandum viderunt imaginem, & illa dæmone soluta est. Similiter in Loenensi pago Iuliacensis Comitatus anno M. D. LIX. die XVII. Decembris Dæmonem, à quo obsidebatur puella quædam, rogare ausus est Curio an bona esset Missa, & quare simulac datum fuerat signum puellam repentè ad missam cogeret, Satanas respondit sibi consilium de hac re capiendum esse: Ita reuocabat ille in dubium religionis suæ fundamentum, cuius Satanam constituebat iudicem. De his quæstionibus ait

Lib. 5. ca. 14.

Pylo-

Lib.2.cap. 24. crates, Mali dæmones faciunt sponte quod inuiti videntur facere, & simulant se coactos vi exorcismorum quos fingũt in nomine Trinitatis, eósq; tradunt hominibus, dones eos crimine sacrilegij & pœna damnationis inuoluant. Extat exemplum aliud Philippi Vvosolichij Coloniensis religiosi in Kuectana Abbatia, obsessi à Dæmone anno M. D. L. qui dæmon interroganti respondit se Matthiæ Durensis Abbatis præcedentis animam esse: eum pictori, qui Mariæ virginis tam accuratam pinxerat imaginem, non soluisse mercedem, monachum verò liberationem consequi non posse nisi religiosam profectionem Treuiros & Aquisgranum versus obiuerit: dictum factum, religiosus morem gerens liberatus est. Hæc historia Coloniæ typis excusa est. D. Bartholomæus Fayus libellorum supplicum in Parlamento Præses scribit, cum Nicolaa Alberia Veruinensis ad aui sui sepulchrum haberet preces, emersisse è terra hominem inuolutum linteo, qui mulieri dixit se auum ipsius esse, atq; vt

à poe-

à pœnis Purgatorij liber esset Missas cani plurimas, & profectionem in ædem virginis Mariæ à Lætitia dictæ suscipi oportere, tum seipsum retegens auus esse visus est: hunc ingētem missarum numerum procurauisse, cùm desinebatur ab earum celebratione mulierem exagitatam fuisse grauissimè, sed eum dixisse tandem se Beelzebubum esse. Sed hæc historia cùm per totam Galliam innotuerit, nihil dicam ampliùs. Ecce autem recentiorem aliam, notam Parisiēsibus necdum mandatam typis, quæ Lutetiæ ad insigne equi rubri in vico S. Honorati accidit. Quidam metaxaris neptim suam quam esse videbat orphanam ad se receperat: hæc cùm propter Geruasij ad sepulchrum patris haberet preces, Satanas se illi soli proceri hominis & atri figura obtulit, eamque prehendens manu dixit, Amica ne timeto, pater tuus & mater bono loco sunt, verùm Missæ aliquot dicendæ sunt, eundum peregrinatione suscepta ad nostram dominam virtutum, sic in Paradisum rectà ituri

sunt:

ſunt: ſcilicet humanæ ſalutis ſtudioſus eſt Satanas. Roganti puellæ quis eſſet, reſpondit ſe Satanam eſſe, & ne conſternaretur monuit. Puella imperatum fecit: quo facto eam iuſſit Satanas peregrinationem Compoſtellas ad S. Iacobũ ſuſcipere, cui illa, non poſſum ait, tam longinquum iter conficere. Ex eo tempore non deſiuit Satanas importunè vrgere illam, & vacantem operi cum ſola eſſet familiariter compellauit dicendo, quàm crudelis es? nollet iſta propter me forfices in ſinum indere: quod illa cum effeciſſet vt ei ſatisfaceret atque ab eius importunitate expediret ſeſe, rogabat ille vt ſibi aliquid daret, profectusq́; tandem eò eſt vt de capillis peteret illius, illa crinem roganti dedit. Nonnunquam etiam tẽtauit perſuadere vt illa ſe in aquam daret præcipitem, nonnunquam etiam vt ſe ſtrangularet, & ipſe indita in collum reſte eam fuit ſtrangulaturus niſi exclamaſſet: etſi auunculus aliquando volens illam defendere verberibus ita exceptus eſt, vt dies amplius 15. ægrotus decubuerit.

rit. Semel etiam tentauit Satanas cum ea cõcumbere & vim afferre illius pudicitiæ: illa verò fortiter obſiſtens ita fuit affecta plagis, vt ſanguis ex illius corpore manauerit. Inter eos qui viderunt puellam, quidam Epiſcopi Valentini Secretari⁹ nomine Choinius puellæ dixit, modum pellẽdo dæmonio eſſe aptiſſimum ne quid reſpondeatur ad dicta illius, quamuis Deum orari præciperet: quod nunquam niſi blaſphemans facit, aut ludificans nomen illius creatis rebus coaptatum. Videns itaque Satanas nihil à puella ſibi reſponderi causáue ſua fieri, prehenſam proſtrauit in terram: ab eo tempore non eſt puellæ oblatum viſum. Huic D. Amiotus Altiſſiodorenſis Epiſcopus & Curio parochiæ in qua puella habitabat mederi nequiuerant. Hoc remedium mihi probatur valde: nam Satanas (vt habetur articulo 12. determinationis Sorbonæ contra Magos factæ anno M. CCC. XCVIII.) ieiunia, preces, & orationes imperat, etiamq; hoſtia abutitur vt imperitos decipiat. Hiſtoriã

Petri Mamorij antè notauimus ex lib. de Sortilegis quem ante 120. annos in lucem edidit, Satanam in domo cuiusdam Caplanti anno M. CCCC. LVIII. Consollemi ad Viēnam dixisse animam defuncti se esse, ingemuisse tanquam si dolores maximos perferret, monuisse vt missæ quàmplurimæ canerentur, peregrinationesq; obirentur, & non paucas res occultas vt erant reuelasse: Cùm autem ei dixisset quispiam, si tibi vis haberi fidum, dic Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, renuisse illum, & fremebundum indigneque ferentem sibi hac ratione illudi aufugisse.

IOANNIS BODINI DAEMONOMANIAE MAGORVM

Liber quartus.

De quæstione aduersus Magos. *Cap. I.*

Actenus de modis abigendorum ſpirituum malignorum diximus: ſed fruſtrà, ſi Magi reuocent cùm eos expuleris. Semper enim obſeruat Satanas, vt vocatus veniat, & non vocatus accurrit ſępenumerò. Suaues igitur modos medicinasq; faciles expoſuimus, nẽpe vt populus inſtituatur in Lege Dei, & ad cultum ipſius perducatur. Quòd ſi neque improbi his rebus contineri in timore Dei, neque Sagæ à deteſtabili vitæ inſtituto reuocari poſſunt, tum cauteria oportet adhiberi candenteſque la-

minas,& putrefactas partes resecari. Etsi reuera quocunque tandem animaduersionis genere torreantur ad ignem lentum & crementur Magi, plurimum tamen abest hæc pœna ab illius pœnæ grauitate quam in hoc mundo ipsis importat Satanas, vt pœnas æternas taceamus quæ ipsis comparatæ sunt. Ignis enim ne dimidium quidem horæ, nedum horam perdurat quin absumantur Magi: sed ex omnibus maleficijs quibus pœnæ contrahuntur, vt sunt auaritia, inuidia, ebrietas, adulterium, & si qua sunt eiusmodi, sola Magia virum suum vlciscitur crudelissimè & diutissimè, corpus & animam conficiens pœnis. Quod enim Mediolanensis quidam inimicum vltus quem in manu habebat fecit (hic pugione faucibus admoto sese iugulaturũ esse minatus cum nisi renuntiaret Deo, ad renũciandum compulit, nec semel fecisse contentus renũtiare iussit ex animo idemq; sępius repetere: quo facto, eum iugulauit dicẽs, Ecce vt de corpore animoq; vindictam sumimus) id igitur facit diabolus

subdi-

ſubditis. Magos docuimus nec opes ſuis artibus, nec voluptates, nec honorem, nec ſcientiam adipiſci, ſed modos ſolùm faciendi res turpes nefariasq; ad quas eos Satanas perducit, inuenire: Atque hanc illam mercedem eſſe quam reportant in hoc mundo, quòd Diabolus cogit eos vt Deo renuntient, ſe adorent, & poſteriora ſibi figura hirci aut turpis alterius animalis oſculentur, & quòd quietis loco mancipia ſua exportat noctu ad ea ſcelera perpetranda quæ antè explicauimus. Quamobrem quod ſupplicium capitale in Magos decernitur, non eò fit quòd res grauiores in ſupplicijs perferre poſſint quàm priùs tulerint, ſed vt ira Dei impēdens toti populo ſedetur, tum etiam vt ſanentur affecti reſipiſcentia: aut ſaltem ſi noluerint pœnitere, vt numerus eorum minuatur, improbi conſternentur, & electi conſeruentur. Itaq; ad ſalutem pertinet totius Reipub. vt diligentia maxima perueſtigentur & ſummo iure puniantur Magi: alioqui periculum eſt vt Magiſtratus & Magi à populo lapidibus

obruantur: Sic Haguenonæ ad Laodunum nostrum, cùm Sagæ duæ ante annum ex iure mortem promeritæ, fuissent dãnatæ vnà, vt cęderentur flagris, altera vt inter flagellandum assisteret, populus prehensas Sagas magistratu eiecto lapidauit. Alia famosa Saga Verignij habitans (quæ postremo Aprili vita defuncta est) obstetrix, cùm sortilegiorum aliquot accusata fuisset, fuit absoluta: sed posteà tam atrociter vindicauit factum, vt innumeros homines pecoráque nece affecerit, prout ex incolis audiuimus. Equidem sæpe miratus sum cur à multis Principibus quæstiones institutæ & iudices extra ordinem dati delegatiq; fuerint in fures, quæstores ærarios, fœneratores, & viarum obsessores, per quos tamẽ turpissima & summè horrenda impiaq; Magorum facta manserunt impunita. Hoc quidem iam olim compertum est, fuisse Principum alios magos, alios abutentes Magis, per quos ex honorũ fastigio semper in barathrum calamitatum & ęrumnarum omnium dati fuere præcipites.

Nam

Nam si Magos de victoria consulunt, Deus facit vt victi abeant: si indicari à Satana successorem petunt, hostibus successionem largitur Deus: si Magos rogēt an sint reualituri à morbis suis, Deus ipsos enecat, vt infinitis historiarum exemplis ostendimus. Sic Deus animaduertit in Magos Principes, in quos nihil magistratus possunt. Aliquando etiam autor est Dominus vt in Magos Principes rebellēt subditi: plerunq; punit ipsorum Magorum opera, eo quòd Satanas sacra sua opertanea de nocte exercet cum Magis, quorum signa in abdito latent, quorum facta digito monstrari nequeunt oculisúe cerni, de quibus ardua est quæstio & probatio difficilis: hæc autem res inprimis Iudices impedit quò minus sententiam ferant, aut homines esse euictos putent tam horrēdi sceleris, quod maleficia omnia (quæcūq; tandem excogitari possint) comitātur, vt suprà demōstrauim⁹. In causis igitur huiusmodi cùm tam execranda crimina sic fiunt abditè, vt p viros bonos nequeāt retegi, p conscios & reos

eiuſdem criminis maleficos opus eſt reuelari, vt fit latronibus: & vnicus vt innumeros accuſandos eſt ſatis. Demonſtrauit modò illud factum Caroli 9. Regis, cùm Triſcalanus conuictus ea feciſſe quæ humana facultas non poteſt, nec ſpecioſam vllam rerum à ſe geſtarum rationem valens afferre, omnia ope Satanæ fieri confeſſus eſt, veniamq; ſibi à rege dare poſtulauit, plurimos ſe indicaturum pollicens. Rex ea lege indulſit poſtulanti veniam, vt conſcios deferret affinesq; eiuſdem criminis: fecit, multorumq; nomina & cognomina quos nouerat protulit: quos autem in cœtibus viſos de facie ſolùm cognouerat, eos vt agnoſceret, iubebat ſe in publicos conuentus duci, humerumq; aut aliam corporis partem in ijs qui Magicam coluerant curabat inſpici, vt deprehenderetur ſignum: eos verò ex medio oculorum interuallo noſcebat quibus ſignum deerat, & quibus Diabolus tanquam fideliſſimis ſubditis ſummopere confidebat. Verumtamen iſtorum hominum perſecutio

cutio delatioque statim suppressa est siue fauore & concussione, siue insano studio tegendi certos homines affines istius criminis, de quibus nulla fortè vnquam fuisset orta suspicio, siue propter immanem istorum numerum: & effugit index. Non secus etiam accidit, cùm cæcus ille è trecentorum cæde & alij criminis eiusdem rei fuerunt suspensi Lutetiæ, & rei centum quinquaginta fermè delati sunt; sed qui ex eis vitam laqueo finiuerunt, hostiam sacratam ad suas sortes conuicti sunt non raro adhibuisse. Ex eo tempore paulatim cœptum est ad rem hanc attendi: maximè verò ab obitu Caroli 9. Regis non ita hæserunt in difficultatibus Iudices, vt eo regnante fecerant, quas difficultates Henrico 2. regnante non fuisse auditas constat: qua de re D. Bartholomæus Fayus Præses libellorum supplicum in operibus suis expostulat. Multæ sunt autem de Magis cognoscendi viæ, vt pœnas luant, siue per ordinarios iudices, siue per Commissarios (vt vocant) extra ordinem datos. Etenim

præter Iudices ordinarios vnum duósue minimum extra ordinem dari in præfecturas singulas necesse est: etsi non propterea cognoscendi ius ordinarijs iudicibus velim adimi, siue præueniant siue concurrant in eandem cognitionem, vt alij ad rem tam sanctam alijs sint adiumento. Olim ad Ecclesiasticos iudices, non autem ad laicos hæc cognitio pertinebat: quam in sententiam persequente Episcopo Parisiensi decretum Parlamenti factum est anno M. CC. LXXXII. Postea verò Iudicibus laicis cognitio attributa, Ecclesiasticis adempta est sancto Parlamenti eiusdem decreto, anno M. CCC. XC. Deinde Pullallerius Laodunensis Tribunus militum captis cõpluribus Magis cùm de ijs vellet cognoscere, impedit⁹ est decreto Curię, quo tempore sic architectabatur Satanas, vt quicquid de Magis prædicabatur pro fabulis haberetur. Verùm ne fortè expectent Iudices dum fiat expostulatio aut instent Procuratores Regis, tenentur ex officio de suspectis inquirere: quæ ratio magis occulta est,

Bar. in l. 2. §. si publi.

est, atq; haud scio an omnium sit tutissima. Sed quoniam metuunt alij, & eò se alij inferre dubitant vt inquirant ipsi, Regios certè Procuratores & vicarios actionem opus est intendere: atq; hæc secunda ratio. Horum enim propriùm munus est, vt ante omnia in persequutionē maleficiorum incumbant studiosissimè. Cumque non rarò Iudicibus ipsis Regij Procuratores negligentiores sint in suo munere, expedit vnumquemque in hoc crimine ad accusandum admitti iuncto Procuratore Regis: quòd si renuat, à priuatis tamen hominibus audiri accusationem ad publicam vindictam istius criminis, ac non quid huius intersit obseruari, prout in hoc regno ad omneis criminales causas fieri necesse est: si modò ea quæ ex communi iure solennia sunt, retineātur, sicut scripta sunt l. q accusare. de publicis iudicijs. ff. quæ tertia est nec incommoda quærendi via. Quarta ratio delationum est, cùm Regij Procuratores indicū nomina non coguntur edere, nisi aut calumnia sit euidētissima, aut accu-

co. de acc. ult. l. nullum. de test. ff. l. si quis in hoc. de Episc. & cler. C.

satus

ſatus in totum abſoluatur, vt Molinnarum edicto cautum eſt: nam ſi reus conditione purgandi ſui quouſque reuocetur vinculis exeat, aut amplı⁹ fuerit pronuntiatum, ratio diuerſa eſt, puta ſi indicia aut præſumptiones extent. Quia autem iſtud Magorum ſcelus in pagis & ſuburbijs frequentius eſt quàm in oppidis, itaque imperitum vulgus plus ſibi à Magis quàm à Deo & Magiſtratibus metuens neq; accuſare audet neque deferre illos: ad inquirendum tam horrendum crimen oportet laudabilem illam Scotorum conſuetudinem quæ Mediolani eſt recepta (Indictum vocant) vſurpari: nempe cauum truncum in Eccleſia eſſe, quò liceat cuiq; chartulam inijcere, nomen Magi, rem geſtam, locum, tempus, & teſtes exponentem, eumque truncum præſente Iudice, Procuratore Regis aut fiſci (quibus ſingulis vna clauis trunci bina ſera occluſi futura eſt) quindeno quoq; die reſerari, vt clàm de ijs inquiratur quorum deprehenſa fuerint nomina: atq; hæc quinta eſt certiſſimaque agendi

gendi ratio. Sextam fieri oportet monitorijs, quæ via est pernecessaria ad cogendum eos qui accusare, deferre, aut expostulare non audent, nec volunt. Septima est vt consortes istius criminis ad accusandum alios eiusdem reos admittantur, impunitate accusatori promissa atq; præstita, si ipsum pœnituerit & Satanæ renuntiauerit. Hæc Ioannis Durandi Iurecoss. sua ætate præstantissimi opinio in tit. de accusation. qui hoc priuilegium consortibus Magicæ artis irrogandum putat: quamuis communi iure non possint consortes accusare. Nisi illud fortè legis Tulliæ de ambitu adducitur, competitoribus prærogatiuam eamdem tribui, si ad honores consequendos alter corruptionis alterum euicerit, cuius rei pretium dabatur victori, impunitas, & competitoris status qui cecidisset causa. Licet autem fuerit comprehensus antequàm accusatus Magus, semper tamen & impunitas promittenda, & pœna eorum minuenda est qui sine quæstionis tormento fatebuntur & affines criminis

In speculo.

accu-

accuſabũt: quæ ratio certa & expedita eſt vt innoteſcãt alij. Nihil enim tantopere veram criminis confeſſionem impedit quàm metus mortis: quod in hac cauſà manifeſtò vidimus, quando Rex Carolus 9. Triſcalano morti ob res magicas addicto veniam hac lege dedit, vt conſortes criminis accuſaret, quorum (vt antè diximus) infinitum numerũ indicauit. Quòd ſi hæc via non ſucceſſerit, Sagarum puellas opus eſt comprehendi. Etenim non raro compertum eſt illas à matribus informatas & in cõuentus fuiſſe perductas: itaq; tenella adhuc ętate facilè perſuaderi poterunt & promiſſione erigi impunitatis, quam ab ætate & matrum ſollicitatione ipſis iuſtũ ſit exorari: ſic homines, tempus, locum frequentatum conuentibus, & res quæ illic geruntur indicabũt. Hac via Boninus Caſtelli ruſſi præfectus reſciuit omnia quę geſta fuerant, ex puella adoleſcentula quam mater ſeduxerat: & apud Potezanos Lognianæ Sagæ (quarum anteà meminimus) puellæ operâ delatæ ſunt. Quòd ſi rem ex veritate corã

multis

multis dubitabunt proloqui, Iudicis officium eſt vt duos aut tres certos homines poſt aulæum ſtare iubeat, qui dicta auribus non ſcripto excipiant, vt decerptæ confeſſiones deinde mandentur ſcriptis. Sed quia res grauis Iudicibus illis futura eſt qui nunquam de Sagis cognouerint, qui eas non viderint, qui nunquam earum cauſam tenuerint: debet Iudex ſimulatque potuerit prima occaſione interrogare Sagam: quod ad omnia crimina eſt inprimis vtile, in hoc pernecеſſarium. Hoc enim ſemper compertum eſt, ſentire Sagam cum primùm prehenſa fuerit ſe à Satana deſeri, velut attonitam animo conſternari, ac tum fateri vltrò quod nulla vis vnquã quæſtióue expreſſerit: ſin autem aliquandiu in vinculis ſinitur torpeſcere, non eſſe dubium quin eam Satanas informaturus ſit. Quamobrem initia duci oportet à rebus leuioribus atq; ridiculis, vt ſunt agyrmata, idq; ſine actuario, & diſſimulari cautè iudicij conſtituendi ſtudium (quod iſtis mulieribus allubeſcit maximè) deniq; ſenſim

ad

ad quæſtionem prolabi de parentibus, an artem iſtam coluerint. Sic de matre Ioannæ Haruilleriæ diligenter inquirendum eſſe iudicaui, cuius hiſtoriam ſuprà explicauimus: & certo homine Verberium in natalem vicum illius miſſo, cõpertum eſt matrem ante annos 30. fuiſſe adiudicatam igni, filiam verò Ioannam adoleſcentulam ad flagra damnatam: Id enim eſt frequentiſſimum filias à matribus ſeduci, & dicari Satanæ, idque ſæpe cum primùm natæ ſunt. Sic Ioannæ Haruilleriæ filia, quæ effugit vt matrem prehenſam vidit, eiuſdem criminis poſteà comperta eſt: Barbaræ item Doreæ filiæ ſtatim effugerunt, cùm mater fuiſſet capta artium magicarum nomine, nulla accuſatione aut quæſtione preſſæ: Magus autem quidam familiaritatem cum Dorea colẽs, pòſt in iudicio dixit totum genus teneri iſto crimine. Secundum caput eſto de patria Sagæ, & an non ſolum verterit. De Sagis enim ferè comperies eas de loco in locum, de pago in pagum migrare, niſi bona certo in loco remorentur

rentur ipſas: quod retectæ ſolent facere metuentes ab accuſatione. Cognoſcēda itaq; eſt occaſio cur ſedem mutauerint, & oculi ſtudiosè in vultum earum configendi (non enim gens iſta homines audent in os aſpicere) omnes deniq; actiones, geſtus, & ſermones in acta diligentiſſimè inſerendi. Exploratum autem illud eſt, nunquam lachrymari Sagas: præſumptio validiſſima, quia fœmina tempeſtiuè & intempeſtiuè lachrymas & ſuſpiria iaculatur. Paulus verò Grillandus & Sprangerus Quæſitores ſcribunt ſe ne à Saga quidem vnica potuiſſe lachrymas exprimere. Dicta quoq; variantia optimè animaduerti opus eſt, & per interualla eaſdem quæſtiones ſubinde proponi. Neceſſarium etiam videtur illud, vt de criminibus ſingulis, ſi fieri poteſt, vno tenore inquiratur, ne eas deinde Satanas à vero dicendo auocet. Optimè itaque Danæus in dialogo nunquam eſſe ferendum ſcribit vt Saga in vinculis ſit ſolitaria, quia ſermonem habet cum diabolo, qui aut à dicendo vero abducit eam, aut

à rebus confeſſis iubet diſcedere eamque ſemper non eſſe morituram pollicetur, vnde multa accedunt incommoda: fuerunt enim quę putantes ſe in carcere (vt extra carcerem fecerant) volaturas eſſe, ſibi ipſi ceruices diffregerunt. Ex D. Adamo Martino Procuratore Laoduni audiui Biebranam Sagam (quam adiudicauit & affici curauit morte) ſibi dixiſſe vt ad mortem damnata eſſet, & fore vt concremaretur viua: quod nemo prægterquā Satanas ipſi indixerat. Hoc enim Iudices maximè ſunt admirati, quòd eam ſtrangulationi primùm, deinde igni iudicio ipſorum addictam carnifex viuam concremauit, quia ſententiam ritè non potuerat exequi. Sunt etiam quas post hanc vitā Satanas fore beatas pollicetur, itaq; efficit vt nō pœniteat ipſas, ſed in ſuo ſcelere obſtinatæ moriantur. Sunt quæ ſibi violentas manus afferunt: poſtquam dānatæ ſunt, vt perſæpe accidit: ſunt quę res in quęſtione equuleóue confeſſas pernegant, ſuosq; Iudices in eas cogunt anguſtias, vt probatione competente defecti

cogantur carcere eas eximere. Sin autem inficietur is q sine tormento scelera confessus est, eum nihilomin⁹ oportet damnari, si confessionem pręsumptiones alię indiciáq; adiuuerint. Sed quandoquidē aduersus inimicos scelera sua exercent Magi, diligenter peruestigandus est, an is qui occisus aut fascinatus præsumitur odium contra Sagam suspectam gesserit, singulaq; ex Saga capita inimicitiarum inquirenda sedulò. Prætereà vt ab accusatis aut suspectis Sagis exprimatur veritas, Iudices oportet commiserantium speciem induere, non ipsas dicere, sed diabolum autorem esse & compulisse vt necem hominibus quærerent, proinde ipsas videri innocentes. Quòd si nihil fateantur Magi, tum mutandæ vestes & pilus omnis radendus est: ita ad interrogationem veniendum: Sin probationis aliquid, aut violentæ præsumptiones habebuntur, adhibendus equuleus. Nam inter omneis conuenit Magis pharmaca taciturnitatis esse: & quamuis diabolus eos confirmet solus & animos

addat, isti tamen amisso pharmaco quæstionem à se ferri non posse putant, qua desperatione plurimum ad dicendam veritatem sine tormento adducuntur. Sic Inquisitorem Cumanum legimus in Varniserano agro finium Mediolanensium, vnam & 40. Sagas an. M.CCCC. LXXXV. ad ignem damnauisse, quæ omnes sine quæstione fuerant confessæ abraso pilo & mutatis vestibus: quod olim Domitianus Imperator Apollonio Tyaneo Mago fecisse apud Philostratum Lemnium legitur, eum nudari planè & abradi iubens: nam inquisitor Sprangerus ait si Magus penes se silentij sortem habuerit, eum ad tormenta nihil doloris experturum, nec veritatem confessurum vnquam. Huc pertinet quod Gregorius Turonensis scribit Mummonem magnum præfectum prætorio (de quo antè diximus) in tortura versantem iussisse nuntiari Childeberto Regi se omnis doloris expertem esse: tunc mandasse Regem vt distenderetur trochleis, & aculeis inter vngues pedum manuumq; positis

ita in diuersum traheretur vt defetiscerent ex labore carnifices, quod genus quæstionis omnium valentissimum apud Turcos obseruatur: Non enim disrumpuntur membra, sed nullo negotio ob dolores grauissimos citò extorquetur veritas. Paulus Grillandus in tractatu de quæstionibus q. 4. num. 14. & Hippolytus Marsilius scribunt sæpe sortem silentij in Magorum crinibus inuentam esse, qui alioqui in tormentis dormire, velut expertes omnis doloris videbantur: itaq; Paulus Grillandus, qui multos viderat, monitus est vt diceret, Domine labia mea aperies, &c. sic dolores sentiri & veritatem pronuntiari: quod ego quidem non essem facturus, nec rei veritatem perquisiturus carmine. Antequàm autem ad quæstionem veniatur, sic oportet agi tanquã si magnus instrumentorum numerus & funium præparetur & tortores serui instituantur, eaq; ratione Magos aliquantisper terrefacere. Expedit etiam si antequam reus introducatur in torturæ locum, subornetur aliquis

qui horribili exclamat voce tanquam si in tormento esset, tum reo dicatur hominem torqueri, & à cõsternato hac via exprimatur veritas. Iudicem videre memini tam atroce vtentem vultu & laqueum voce adeò terribili minitantem nisi proderetur veritas, vt reos grauissimè ita percelleret, animoque abiecto omnia fateri compelleret. Hæc ratio aduersus meticulosos, non autem pręfractos vtilis futura est. Exploratores etiã versutos prudentesq; submitti opus est, qui se ex eadẽ causa contineri dicãt carcere ex qua Magus fuit comprehensus, vt veritatem hoc modo eruant: sin fateri abnuat, vtile erit persuaderi ipsum à socijs criminis accusatum esse, licet nihil tale fuerit cogitatũ: sic fortasse vlciscendi animo par pari referet. Hæc omnia licent diuino & humano iure: quicquid August. in lib. de mendacio & Aquinas sentiant ab octo mendacij generibus quę exponunt copiosè, † abstinendum esse. Has opiniones non amplectũtur Iudices: * & AEgypti quoq; obstetrices meretricemq; Rachabam legimus

† Cap. omne genus &c. si quis ad te. dist. 22. q. 2. &c. quæritur eod.

* Can. vtilem. 22. q. 2.

gimus eo quod mentitæ essent mercedē à Deo accepisse. Nam contrà quidam ob enūtiatam veritatem digni sunt laqueo, vt si peruestiganti & sciscitanti grassatori indicabitur innocens. Quod autem Canonistæ negant Abrahamum vxori autorem fuisse mentiendi vt cædem ipsius auerteret, sed tantùm hoc voluisse, vt reticeret verum, friuolæ excusationis est: mentiri enim (vt ait Nigidius Figulus) est contra mentem ire, & quisquis aliud dicit quàm cogitat hunc mentiri constat, quod fecit Abrahā, Isaac, Sara, & alij innumerabiles. Quas ob res fateamur istud necesse est, bonum esse, laudabile & necessarium, si ad seruandam hominis innocentis vitam mentiare, damnandum si veritatem dixeris vt gladio exponatur. Itaq; Plato & Xenophon magistratibus permiserunt vt ad Reipub. administrationem sic mendacia proferant, vt erga ægrotos & puerulos adhibētur. Sic ergo in iure faciendum, vt occultorum scelerum peruestigetur veritas. Ex omnibus autem sceleribus quæ in orbe terrarum

extant, nullum insignius esse aut detestabilius maleficio antè ostendimus. Dicamus ergo de probationibus ad euincenda hæc scelera necessarijs.

De probationibus ad euincendum crimen Magiæ necessariis. Cap. II.

PRobationum ex quibus legitimum est iudicia ferri, tres necessariæ planè dici & indubitatæ possunt: prima est veritas notorij & permanentis facti: secunda confessio eius voluntaria qui reus factus atq; peractus est: tertia certorum testium firmorumq; testimonium. Nam rumores publici, vi extorta confessio, præsumptiones iuris, & si qua sunt eiusmodi, sunt quidem hæ præsumptiones aliæ alijs grauiores, non indubitatæ probationes appellandæ. Ac veritas quidem notorij & permanentis facti omnium est euidentissima†, Nam est quidem notitia euidens facti, est notitia iuris, est etiam præsumptionis violentæ: sed euidens notitia permanentis facti solùm ac propriè omnium est valentissima, omneis totius

† Bald. in l. Deo nobis. de Epis. & cler. D. coll. 3. per cap.

totius orbis teſtes, & voluntarias reorum confeſſiones ſuperans. Verbi gratia, ſi teſtes quinquaginta exhibeantur Iudici, qui omnes vno ore pro teſtimonio dicant, facto illius qui accuſatur homicidij Petrum mortuum & faſcinatum eſſe, Petrus verò coram Iudice viuus & incolumis compareat: tum nullam teſtium teſtimoniorumq́; habebit rationem Iudex, licet reus non infirmauerit eos, ſed eorum dicto ſeſe permiſerit: nam hi ex iure infirmantur, quod ius tenetur ſupplere Iudicis autoritas. Similiter plus valet hæc probatio quàm voluntaria ipſa accuſati hominis in iure confeſſio. Exemplum eſto ex Valerij Maximi lib. 8. ſeruus vltrò confeſſus hominem qui aberat à ſe fuiſſe interfectum, ſupplicio vltimo affectus eſt: ille verò poſteà domum redijt incolumis. Ideóque Piſo Conſul non leuem ſubijt permagnæ crudelitatis notam ſeueritatis militaris ſpecie. Nam cùm militem in caſtra ſine contubernali reuertentem vt cædis illius reum adiudicauiſſet morti, quamuis eum ſequi &

quod autē 27. q. & Inno. cap. propoſuiſti, de probat.

mox venturum esse miles exponeret, Centurioni Proconsul mandat, vt eum damnatum necet. Cùm iam propè esset vt plecteretur morte, contubernalis aduenit incolumis. Tum Centurio à sententiæ executione supersedens vtrumq; militem sistit Proconsuli: hic autem indignè ferens quòd adeò temere hominem ad mortem damnasset, simul enecari iussit, & Centurionem eò quòd non paruisset, & damnatum militem quòd esset damnat⁹, & militem alterum quòd neci vtriusq; causam attulisset: ita ob vnius innocentiam tres viri damnati & trucidati sunt, vt narrat Seneca. Standum igitur est veritati permanentis facti quam videt, agnoscit, tangit, aut percipit vno è sensibus Iudex. *

In lib. de Ira.

* L. si irrupti. § ad officium. fini. regund. ff. Bal. in l. 1. si aduers. l. ber. & in l. penult. fin. de per. tut. C.

Etenim hæc probatio nec edictis, nec sententia, nec consuetudine excluditur. †

† Bal. in l. contra negantem, ad l. Aqu. C. & rub. de prob. C. Barbatia in c. euidentia, de accusat. excu. & in c. 1. de officio ordinarij, & cons. 7. lib. coll. 4. Alex. in l. cum qui §. vlt. col. pen. de iureiur. & cõs. 116. fin. li. 1. & cons. 186, coll. 4. lib. 2. & cons. 137. col.

col.4.lib.4.& conſ.63.col.pen.li.4.Curt.Sen.in tepet. l. admonendi. coll. 89. de iureiur. Carol. Ruinus conſil. 138. lib. 5.

Et quamuis nemo ad probationes afferendas admittatur poſtquàm commiſſa eſt iudicio publico inquiſitio, huic tamen probationi locus eſt quæ facto permanente nititur, vt doctores aiunt. *

* Baldus in l. ſi quis teſtibus. ad fin. de teſtib. C. & ibidem Salicet. coll. vlt. de teſtib. c. Rom. in repet. l. ſi verò. §. de viro. ſolu. matr. ff. Stephanus Bertrandi conſ. 337. de arbitrijs col. 9. Alex. conſ. 63. l. 3. Iaſon conſ. 31. coll. 2. lib. 1.

Quòd ſi edicto aut conſuetudine vlla cauebitur ne qua admittatur exceptio, omnino tamen accipienda ac non repudianda eſt euidentis facti exceptio, vt ait gloſſa in l. 1. §. hoc interdictũ, verbo imperfectum, de tabul. exhib. ff. & Baldus in l. ex prædijs, de euictionibus C. Multo magis igitur in cauſis criminalibus, in quibus probationes nunquam excludũtur, ſemper accipietur euidentis facti probatio. Si ergo penes Sagam venena aut ſortilegia fuerint deprehenſa, ſi in conclaui aut ciſta illius, ſi limen effodiens ſtabuli, ſi venena ſubmittens videbitur,

bitur, si ea submissa, si pecudes mortuæ comperientur, factum in hac causa euidens & permanens dici potest: Item si ea quæ Saga dicitur reperitur instructa bufonibus, hostijs, membris humanis, imaginibus cereis quæ acubus transfixæ sint, ea in hoc crimine facta sunt permanentia: Si deprehendatur Saga suspectaúe sortilegij infantem occidens (vt quędam non furiosa Saga die 2. Februar. M. D. LXXVII. Coparis duas puellas iugulans fuit deprehensa) hoc factum dici potest euidens ad conuincendam Sagam cum furore vacet, quamuis non fateatur (quod illa fecit) se eò furoris à Diabolo perductam esse: nihil enim Sagæ tam habent in more quàm infantum cędes. Illi fuit Catharinæ Areæ nomen. Si audietur Saga inimico incolumi minitans, si tangens animaduerteretur, & ille repentè mortuus concidat, aut afficiatur elephantiasi, membrorum distortione, apoplexia, subitóue morbo, vt compluribus exemplis antè ostendimus, euidens factum est & permanens, quando rumor de

de arte illius in vulgus manauerit. Si Iudex ſortem faſcinumque per Sagam diabolo voce clara ſupplicantem viderit eximi, factum euidens & notorium eſt: quod ſi Iudice præſente geſtum eſt, is ſine alia quæſtione ad condemnationem mortis tenetur procedere: ſin eo abſente, ſed coram teſtibus, recognitis ille teſtimonijs debet cum inficiante Saga teſtes committere. Si inſtrumentum obligationis mutuiq́; inter Magum & diabolum pacti ab eo ſubſignatũ reperiatur in ſcrimnio eius (vt antè annotauimus) factum eſt permanens, cùm manum ſuam agnoſcit Magus. Hæc ergo euidentiſſima eſt firmiſſimaq́; probatio, quæ veritatem ἐκ τῶν αἰσθητῶν perquiſitam oculis exhibet. †

† L. ſi irruptione. §. ad officium. fin. regund. ff. Bald. in l. ſi quis teſtibus, de teſtib. C. & in l. 1. ſi aduer. lib. Azo in ſumma ad l. Aquil. C. Alex. in l. eum qui. § vlt. col. penult. de iureiur. & conſil. 116. lib. 1. & conſ. 186. lib. 2. & conſ. 35. l. 4. & conſ. 39. lib. 9. Carolus Ruinus conſ. 138. lib. 5.

Illud etiam euidens facti exemplum afferri poteſt, ſi cum diabolo Saga ſermonem

nem habet, & ille quamuis non cernatur respondeat, non enim auditus incertior visu, sed longè certior est, ac eo quidem certior quòd minus auditus fallitur, visus frequentissimè. Euidens quoque factum est, si cubili domoque Saga momento aberit foribus occlusis, quæ vesperi incubuerat lecto suo, ac posteà in idem cubile reuertatur, cuius rei satis multa exempla suprà congessimus. In omnibus istis factis euidentibus & consimilibus quæ sunt Iudici exposita, Iudex pro varietate facti iudicium ferre condemnationis potest (vt posteà demonstrabimus) quamuis omnia infitiantè Saga: quanto magis si cum euidente facto confessio Magi concurrerit? eoque amplius si testimonia ἀπαραάτγεπτα habebuntur? Euidens item certáq; probatio est, si Magis oculos fascinat incantátue carmine: quod lex Dei verbis expressis

Exod. 22. notauit dicens, quæ præstigias oculis fecerit plectatur morte, & vtens propria voce *Mecaspha*. Hāc enim probationem lege definit Deus tanquam certissimam,

qua pacti cum Satana expressi Magus abundè conuinci possit. Ac proinde si quis homines, pecora, fruges incantauerit, in aerem ascenderit, cani sermonem indiderit, exectis membris sanguinem eiecerit eademq; denuò adunauerit, euidens probatio est. Secūdus claræ & certæ probationis modus est, si complures testes ἀξιόπιστοι res quidem αἰσθητὰς ex sensibus, quæ verò in sensus non cadunt ex certis argumentationibus rationibusque pro testimonio dixerint. Notorij enim facti euidentem oportet Iudicibus alijsq; presentibus apparere, neq; Iudici aut alijs solùm eā apparere satis est: * probatio aūt ἐπαρκουντήτων testium in transeuntibus actionibus, ex facto permanente notoria non est. Exempli causa, si testes dixerint Sagam à se fuisse visam vnū plurave Necromantiæ acta committentem, aut inuocantem Satanam, aut ratione occulta discedentem & redeuntem foribus obditis, hę transeuntes sunt actiones quibus haud sæpe Iudices possunt adsistere. Eo autem firmior probatio futura est, si

* L. referi. pro. §. si quis accusatorem. de munerib. & honor. ff.

testes

testes actiones complures testificati, de tempore, loco, hominibus, & alijs circumstantijs consenserint, qui Doctoribus Contestes † appellãtur: firmior etiam, si coram iudice & alijs diabolum Saga inuocauerit, quæ notoria est probatio facti & validissima vt ad condemnationem procedatur: harum verò omnium probatio est certissima, si cum accusatæ confessione sermoni testiũ cõuenerit. *

† Bald. in l. super. col. 5 de bono. posse. Inno. c. qualiter, de accus. Decius in l. quę extrinsecus de verborum oblig. Alex. cons. 47. lib. 2. n. 6.

* Cornæus cons. 149. lib. 2. 2. q. 1. cap. prohibentur. cap. peruenit. cap. consuluit. cap. cum speciali. de appel. l. qui sententiam. de pœnis. C.

Quamquam nihilominus certa est probatio hęc, si eas res quas antè diximus aut consimiles alias Saga infitiabitur. Non enim satis futurum esset, si testes complures dicerent post aliquod tempus quàm rea inimico interminata fuerat eum morbo correptum esse: hæc demum foret præsumptio iuuandis probationibus, quandoquidem siquis illicò mortuus conciderit postquam à Saga minis tactúve exceptus est, Iudices Sagam damnare dubitant, nisi qua alia probatio, prę-

sumptio,

ſumptio, aut confeſſio acceſſerit. Equidem in hoc caſu ad alias corporales pœnas damnare auſim, ad mortem minimè: nam communi omnium populorum conſenſu receptum eſt prout fuerint probationes ita grauari aut leuari pœnas oportere, & antiquatam eſſe maiorum formam reum abſoluentium, niſi clara planè integráque extaret probatio. † Sed de pœnis poſteà dicturi ſumus. Quod autem complures teſtes ἀξιοπίστους dixi, Lex duos minimùm poſtulat. * Certè in tam deteſtandis rebus, & quæ noctu in antris & locis abditis perpetrantur, iniquè magnum teſtium numerum deſyderaueris. Quid ergo ſi tres teſtes tria diuerſa facta pro teſtimonio dixerint? puta ſi hic dixerit ſe vidiſſe Magum ſub limen ianuæ aut in compito fodientem (nam in hæc ferè loca iaciuntur ſortes) deinde homines aut pecora moriantur, alter quemdam à Mago eodem tactum ſubitò morte oppreſſum eſſe, tertius vicinum elãguiſſe, ex quo idem fuerat cõminatus. Ego tres iſtos ἀξιοπίστους

† L. qui accuſare. de accuſ. C. l. ſi autem de probat. ff.

* L. vbi numerus. de teſtib. ff.

teſtes adiuncta aliqua præſumptione alia ſatis eſſe iudico ad ferendam mortis ſententiam: nec etſi horum ſingularia ſunt de ſingulis factis teſtimonia, vniuersè tamen in ſortilegij crimine conſentiunt: inter Doctores autem conuenit † probationem iſtam ſufficere in occultis criminibus, vt ſunt concuſſio, graſſatio, fœnus, adulterium, adeoq; ſortilegia, & alia crimina, quæ ſemper quoad eius fieri poteſt clanculum perpetrantur.

† Accurſ. in l. ob carmen. §. vlt. de teſt. Specula. de inquiſitio. §. 1. Iacob. Butrigarius in l. Arriani. de hære. C. Baldus in l. actor. de probat. C. & in l. 1. de teſtam. Doct. in l. inter pares. de re iudic. ff. Alex. lib. 7. conſ. 13. num. 24. & conſ. 72. li. 19. in l. de pupillo. § ſi quis ipſi. de ope. no. nun q. 8. Alex. in d. §. ſi quis ipſi. n. 22. & Iaſ. n. 10. & Bart. in l. ſi quis ex argentarijs, §. an verò. num. 3. de eden. & ibi Iaſ. ſub §. prætor. n. 18. Alex. conſ. 89. viſa, per totum lib. 2. Dec. conſ. 577. viſo. nu. 12. Soci. conſ. 32. Hippol. conſ. 61. poſt reditũ. nu. 31.

Quòd ſi in hoc genere ad probandum fœnus, concuſſionem, aut adulterium tres teſtes dicuntur ſufficere, quanto æquius eſt ijs haberi ſatis ad probandum ſcelus turpiſſimum, & omnium quę excogitari vnquam potuerint criminum

occul-

occultissimum? Neque hæc solùm probatio sufficit ex Doctorum omnium cõsensu, verum etiam Bartolus amplius asserit: nam in criminibus adeò abstrusis præsumptionem & coniecturalem probationem iudicat sufficere, quam in sententiam alij quoq; descenderunt. Atque hoc quidem ad iudicium mortis ferendum non esset satis, sed ad quaslibet alias pœnas excepta morte irrogandas sufficeret. In hac opinione sunt non modò iuris ciuilis Doctores, sed etiam Canonici, & ipse Innocentius quartus iuris inter Papas consultissimus. * Huius autem sententiæ manifesta est ratio, quia de vniuerso capite & generali crimine inter testes omnino conuenit: quod itaq; in hac causa singulare est alterum ab altero non euertitur, nec obest alterum alteri, sed probationem adiuuat & firmiorem facit. Hoc probationis genus singularitatem adminiculatiuam vocauit Baldus, † plurimùm differentem à singularitate contradictoria & sibi ipsi repugnãte quam obstatiuam nominat, cùm videlicet

* Inno. in c. qualiter. de accusa. Inno. in c. cùm oporteat. de accusationibus.

delicet testis vnus probationem euerti alterius loco, tempore, similibúsve circumstantijs ab eo dissidens: tum enim probatio est insufficiēs, maximè vbi vita pœnaúe corporalis agitur, quo in genere firmior probatio opus est quàm in causis ciuilibus.

† Bal. rubric. de controu. inuestitura. de vsibus feud. & in authen. rogati C. de testibus & in l. de quibus. col. antepen. Curt. in tractat. de test. conclu. 46.

Quamobrem in causis criminalibus iusiurandum non admittitur, quo tamen in ciuilibus suppletur probatio minoribusq́; litibus: & consimiliter repudiatur conuentio qua se testis vnius dicto permittit reus, quoties de honore aut vita iudicium oportet fieri, quod in ciuili tamen controuersia ex partium consensu frequentatur. *

* Bar. in l. Theopompus de dote præleg. fin. Roma. & Alex. in l. 1. §. vlt. de verbo. obl. Bald. in l. iudices. de sentent. & interlo. C. Felin. in c. veniens. de testibus Ias. in l. iureiurandum, princip. de iureiur. ff.

Cùm itaq; imperfecta vna probatio dicitur cum altera imperfecta coniungi non

non posse, † id de probationibus, testibus, præsumptionibus, aut criminibus, differentibus intelligatur necesse est: veluti si testis vnus de homicidio, alter de adulterio, tertius de furto dixerit, hæc hominem quidem scelerosum esse probant, adulterum verò, homicidam, aut furem non ita probant vt corporalem pœnam ex eis imperes.

† Panor. in c penul. de prob. Alex. conf. 94. l. 7. n. 3. Doct. in c. vlt. de succes. ab intest.

Nam neque lex Dei testimonium vnius satis esse voluit vt iudicio condemnetur reus, neq; ciuilia iura ex ea pecuniariam condemnationem vel minimam fieri permittunt. Hac in re Doctores omnes tam ciuilis iuris quàm Canonici consentiunt, quacunque dignitate, sanctimonia, & existimatione testis ille fuerit. † Et quamuis Ioannes Andreas & Doctor Alexander putauerint bonum testem & ἀξιόπιστον satis esse vt ad quæstionem rapiatur reus, * nemo tamen illis suffragatus est, idq; Rex Lodouicus 12. expresso edicto in hoc regno fieri vetuit. Satis quidem

Deut. 17.

† L. vbi numerus. de testib. Dd.

* Ioannes Andr. in addit. ad Spec. tit. de præsum. §. species ver su violenta. Alex. conf. 77. li. 1. num. 1.

dem futurum illud eſt vt in omnibus a-
lijs criminibus reo exhibeatur quæſtio
aut ſi qua præſumptio ad teſtem fide di-
gnum acceſſerit, vt applicetur in ijs cau-
ſis quarum pœna capite aut corpore lu-
enda eſt: In hoc autem horrendo & tam
abſtruſo crimine, opinionem Alexan-
dri & Ioannis Andreæ ſequendam cen-
ſeo, vt ad quæſtionem rapiatur reus ſuf-
ficere vnius teſtimonium viri boni fide
digni, cui nulla mali ſuſpicio hæreat
quod teſtimonium nitatur aut ratione
certa aut ſenſibus. Viri boni appellatio-
ne non eos ſolùm accipio aduerſus quos
nihil adduci poſſit, & qui à Doctoribus
omni exceptione maiores appellantur
ſed eos etiam qui nullius infamiæ fue-
runt damnati: † non autem eos qui ex
homicidij, inceſtus, adulterij cauſa infir-
mati fuerint, aut aliorum criminum
cõperti quæ infamia ex facto appellatur.
Verumtamen horum teſtimonium ali-
js coniunctum non eſt inutile, * prout
in hoc regno obſeruatur: omiſſa iſtius
infamiæ ex facto ratione, itemq; Cano-
num

† ex l. infamem de pub. iudi. ff.

* l. Lucius. de ijs qui not. infá. ff.

num qui hanc infirmandorum testium viam iniri iubent: † quod certè non oportet fieri. Nam si exceptiones contra indemnatos testes à reis adductæ admitterentur, opus esset cognosci de singulis testibus in obiectis causis, itaq; improbi elaberentur, & viri boni persæpe calumnias subituri essent. Quinetiam quamuis sit compertus testis, conuict⁹ & damnatus non verbalis iniuriæ quæ ex Canonico iure * (quod in hac causa obseruatur) non affert infamiam, sed publici criminis infamiam importantis: vtut ex lege infamis habeat, † damnatus tamen & infamis testis ad testimonium dicendum admittitur, si est prouocatio, neque pendente iudicio (ait lex) * ac non confirmato eam ob causam refelli potest. Verumtamen reum non debet Iudex quæstioni subijcere ob testimonium viri infamis ex facto, licet non condemnati in iure, nisi hic testis aut alijs testibus aut præsumptionibus violentis adiuuetur: alioquin vltimam de teste reiecto sententiam opus est expectari. †

† Glos. & Pan. in c. sup. eod. 1. de testib. Felin. ibid.

* c. cum te. de senten. & re iud.

† l. 1. de ijs qui not. infam.

* l. furti. de ijs qui not. infam. ff.

† Iacob. Butrig. Bar. & Cuneus in l. furti de ijs qui not. infam. vult valere teſtimonium etiam ſi ſententia confirmata ſit, quia non debet negligentia accuſantis obeſſe procedenti.

Quandoquidem ſi quis dixerit à Iureconſulto teſtimonium mulieris quæ accuſata fuerit adulterij quamuis abſolutę damnari: Puto notam obeſſe, ait Iureconſ. idq; de mulieribus, quibus ſemper minus quàm viris creditur. † Itaque ex Venetiarum legibus anno 1524. latis & ex totius Orientis iure binæ mulieres vnius viri, & quaternæ duorum æquant testimonium, & Rom. legibus ad rem teſtamentariam aut corporalem obligationem mulierem non licet adhiberi teſtem. * Quinetiam ex iure Canonico mulieres in cauſis criminalibus teſtari non poſſunt, ob imbecillitatem & fragilitatem ſexus. † At cùm Iurecoſſ. & Imperatores animaduerterēt maxima quæque ſcelera impune abitura niſi his teſtimonijs daretur locus, ſapientiſſimè proſpexerunt vt de crimine omnes homines teſtimonium ferre poſſint, * idq; ratione euidentiſſima: nam in legitimis quidem

† L palā. §. quæ. de rit. nupt. ff.

*L. qui teſtamento. §. mulier. de teſtament. ff.

† c. foras. de ver. ſignif & can. mulier. 32. q. 5.

* L. ex eo. de teſtam. ff. Nouel. Leonis Philoſophi 48.

quidem actionibus quos velimus testes promptum est adhibere, in criminalibus verò quoscunq; possumus. Quamobrem tum in hoc regno, tum in optima quaq; Repub. in hoc argumento negliguntur Canones, & ius ciuile obtinet. In hac certè causa opus est mulieribus haberi fidem, quamuis sint infames ex facto, vt loquuntur Doctores nostri, aut etiam ignominiosæ (vt Iureconsf. & Latini autores aiunt †) cuiusmodi mulier impudica est.

† Festus & Nonius ex Cicero. li. 4. de Repu. l. infam. §. quæ. de ritu nupt. ff. l. cognitionum. de varijs & extra. cog. ff.

Iurecoss. enim mulierum adhibent testimonium, ne impunita maneant crimina, quæ ratio (ait Iureconsf.) maxima est & consideratione digna.* Ex hac igitur adeoque grauiore causa homines ex facto & iure infames ad testimonium contra Magos dicendum oportet adhiberi, modò plures cum indicijs concurrerint: alioqui nulla spes est execrandam istam impietatem pœnas luituram vnquam.

* L. ita vulner. ad l. Aquil. ff.

† Doct. in c.qu. de te. stib. Butri. Panor. Felin. ibi. Aretin cõ. 61. Glossa in l. vlt. de accus. C.

* in consil. 24. & sequitur Grammatic. con. n. 15. & 16.

Omnibus autem notum est † & à iudicibus optimè obseruatum, ex alijs grassationis eiusdem cædísve conreis probationem in alios peti, cum non aliter põt facti inuestigari veritas: neq; solùm in alios qui grassationem similẽ perpetrauerint, vt Petr. Anca. definit,* sed etiam cõtra reos eiusdem criminis cuius testis cõuict⁹ est, maximè si testis in seipsũ dixerit. Ita memini cũ D. Gele⁹ Quæsitoris rerũ capitalium vices Lutetiæ agens, de sentẽtia Presidialium Iudicum in Castello Parisiensi (id carceri nomen est) tres grassatores accusatos & ex sua confessione deprædationum cædiumq; multarum cõuictos damnauisset, quartum ab eis accusatum esse qui ne ad tormẽtum quidem voluit quicquam agnoscere, nihilomin⁹ tamen ob præsumptiones certas & cõreorum testimonia fuisse damnatum, affectum morte, & rotæ impositum: & quãuis (vt plériq; faciunt) palàm exponeret se morti immerẽtem tradi & blasphemo ore nomẽ Dei assumeret, vt suum honorem apud homines tueretur, confessario

tamen

tamen ſuo declaraniſſe tam reum ſe eſſe quàm alij fuerint, ſed ne indicaret cuiq̃ rogauiſſe: confeſſariũ verò à iudice poſteà accitum rem totam explicaſſe. Peſſim⁹ eſt mos ille Germaniæ, reum niſi confeſſum non multari morte, vt mille teſtibus peractus ſit reus: etſi tam violentæ & ſæuæ quæſtioni deditur, vt membris captus langueat toto vitæ ſpatio. Quemadmodum autem his probationib⁹ locus eſt in exceptis ſolùm ac non alijs criminibus, vt Doctoribus placet † (qui ne conſortes quidem criminis teſtes cum præſumptione in alijs ſatis eſſe putant vt quæſtioni dedatur reus) ita neceſſe eſt vt in exceptis criminibus (puta veneni, ſortilegij, læſę maieſtatis, & graſſationis*) teſtimonium ab affinibus eiuſdem criminis audiatur & ſufficienter probare iudicetur, niſi peremptoria ſit exceptio, veluti ſi eius quem fuiſſe accuſat maleficij participem capitalis eſt inimicus qui dicit teſtimonium.

† gl. & Doct. in l. fin. de accuſ. C. & cap. de confeſ. l. quoniam liberi. de teſtib. C. l. 1. §. diuus de quæſt. Doct. in c. ſunt c. veniens. ca. perſonas. de teſti. Spec. tit. de teſte, § . 1. ver. item quod eſt So.

Cynus,

Cynus, Petr. Salic. in l. fi de accusat. Alex. cons. 89. li. 4. & cons. 169. lib. 2. & cons. 128. lib. 4. Marsil. in practica crim. §. diligenter. num. 59. in sing. 209 Decius cons. 130. 175. 189.

* Glos. in l. fi. de accus. C. & in tit. de malefi. C. l. parentes. de testib. C.

Sed ne illud quidem animaduerti opus est, sitne pater aut filius qui pro testimonio dicit. Nam in his quidem testimonium alterius contra alterum Lex iubet excludi ad sanguinis reuerentiam, dum alia aguntur crimina, licet testes non extarent alij: hoc verò singulare est, itaque filiæ contra matrem est audiendum testimonium in hoc maleficio, cùm ex infinitis iudicijs omnino constet filiam à Saga matre in perditionem abripi sæpissime. Boninus Præfectus Castelli russi vnam ex triennio viuam cremari iussit quæ filiam in cœtus deduxerat, cuius filiæ opera (vt antè diximus) omnia retecta sunt. Lognianæ item Sagæ in Potezanis per filiam quam mater eodem duxerat fuerunt accusatæ. Quòd si patri & filio in læsæ maiestatis crimine testari licet atq; inter se accusare, † si præmium

† Doct. in d. l. parentes. & in l. quisquis. ad l. Iul. maiest. C.

ei le-

ei legibus decernitur qui parentem aggressum salutem patriæ occiderit (prout omnes constituisse lex ait *) quare non admitterentur dicturi testimonium alter in alterum in læsæ maiestatis diuinæ crimine, & in eo scelere quod longo interuallo cætera omnia superat? Quapropter in tam horrendo crimine nihil necesse est religiosè hærere quemquam regulis procedendi, aut refellendorum recipiendorúmve testium ordinarijs. † Verum vt religiosæ mentes in hoc iudiciorum genere confirmentur, in Exodo habemus insigne exemplum, * vbi Moses aureum vitulum à populo factum videns, Qui stant à Domino, inquit, accedant ad me, deinde accedentibus Leuitis imperauit vt arma induerent, & singuli occiderent fratrem ac proximum suum qui se in idololatriam & cultum vituli abiecisset: cùmque illi ad tria hominum millia occidissent, Moses dixit ipsos manum suam Deo consecrauisse, vt benedictionem eius acciperent. Deus itaq; elegit eos quibus ius traderet

* l. minimè de religios. ff.

† L. 3 §. lege. de test.

* Exod. 32.

deret primogenitorum, & prærogatiuam hanc, vt in perpetuum ſtarent coram Deo, populoq; ius dicerent. Ex quibus apparet quantopere diſpliceat Deo idololatria, qui ad vlciſcendam iniuriam ſibi factam noluerit rationem vllam ſanguinis haberi & neceſſitudinis: quãuis non alio conſilio (ſicut in textu legimus) feciſſet populus quam vt Deum qui eduxerat ipſos ex AEgypto adoraret, & aureum vitulum contra interdictum eius ad honorem ei habendum conflauiſſet. Quanto igitur magis odit Deus diabolum adorari? Nihil ergo attinet inſiſti vijs ordinarijs, quæ filij in patrem teſtimonium, aut patris in filium audiri vetant, cum ab hoc crimine cætera omnia ſuperentur. Ex iure autem certum eſt † ſicubi aut periculum inſtat aut vrget neceſſitas, aut res ſe offert exorbitãs, tum regulis iuris conſtringi non oportere, ſed potiùs legitimè ex iure agi ſi ordo iuris omittatur, cap. tua nos, & cap. veſtra, de cohabitation. clericorum. Itaque teſtis qui non citatus ſeſe obtulerit, vt

contra

contra Magum dicat teſtimonium audiri debet, licet alijs in cauſis admitti non ſit legitimum.

† Alex. & Iaſ. in l. de pupillo. §. ſi quis riuos, de oper. no. nunc. & in l. 1. & ibi. Decius, de offici. eius cui. ff. & cap. pro neceſsitate. 1. q. & ca. cum ceſſante. de appellat. & in l. quæ propter. de reg. iur. textus in l casus & ibi Bal. & Salicet. in l. notabili. C. de teſtam vbi propter neceſsitatem diſpoſitio iuris ſuſpenditur. l. filio. § hi autem. de iniuſt. rupt. ff. Ang. in l. nemo carcerem. de exacto. tribut. C.

Hic verò ſolam obiectionem ſemper excipimus odij capitalis, quod aliunde quã à ſortilegiorum cauſa proceſſerit. (Quis enim vir bonus inimicos Dei & humani generis non proſequatur odio iuſtiſſimo?) quia priuatæ & ſingulares inimicitiæ alia ex cauſa ſuſceptæ hominem ſtimulare poſſent vt calumniam innocenti obtruderet. Quamuis etiam alijs in cauſis teſtis conuinci periurij eoq; refelli poſſit ac debeat, * in hoc tamen crimine cum alijs dicturus admittitur, niſi odio capitali proſequatur reum.

* Bar. in l. poſt legatum. §. his. de ijs quib. vt indig. Alex. con. 72. l. 2. Bal. in l. 3. de teſtib. & in auth. ſi dicatur eo. C. & ibi Salic. Innoc. in c. cùm Ioannes, de re iudic. Panorm. & Felin. in ca. quoties. de teſti b.

Imò

Imò cum aduocatus & Procurator ex iure nec poſſint nec debeant cogi vt in clientium ſuorum cauſa teſtimonium dicant, † eos tamen in iſto crimine oportet cogi. *

† c. teſtimoniū de teſtib. c. ſi ſacras. diſt. 90. Bal. & Salicet. in l. ſi ex falſis. de tranſactio.

* Ex l. mandatis. de teſtib. ff. c. Romana, co. & ita iudicatum areſto Pariſiorum. 1386.

Hos tamen poſtulante aduerſario cogi poſſe cùm in ciuilibus cauſis tum in criminalibus vt de clientium ſuorum cauſa teſtimonium dicant, permulti ſentiunt. Quinetiam licet à conreis in criminibus alijs probatio neceſſaria erui non poſſit, † Magi tamen conrei ſocios eiuſdem criminis accuſantes aut dicentes in eos teſtimonium, maximè verò ſi plures fuerint, probationem ſatis firmā afferunt ex qua damnentur rei.

† Bart. in l. deferre. §. idem. de iur. fiſci. iudicatum Gratianopoli 1454. ca. vlt. de teſti. Bald. in l. quoniam liberi. eo. C. & gl. in c. 1. in verbo ad teſtimo. Alex. conſ. 120. li. 7. nu. 3. & conſ. 69. lib. 2. & conſ. 89. li. 3. nu. 10. Soc. con. 95. coll. 1. li. 3. textus l. vlt. de accuſat. C. Bar. in l. 1. §. ſi ſeruum. de quæſtion. Alex. conſ. 160. lib. 3 n. 8.

Nemo enim eſt qui neſciat nō alios quā

Magos

Magos testari posse vt illi cætibus quos adeunt de nocte interfuerint. Itaque Germaniæ Iudices apud Sprangerum legimus ex consortium testimonio ad cōdemnationem reorum, licet obfirmatè infitientur accusati, procedere. Idem scribit Paulus Grillandus de Iudicibus Italiæ: idem omni tempore in hoc regno factitarunt nostri ad miserum illud vsq; tempus quo data est opera vt quorumdam infamia tegeretur qui huius nefarij sceleris tenebantur. Neq; obstat illud, quòd nemo ad proferendam & reuelandam suam turpitudinem admittitur: * hoc enim de ijs oportet accipi qui emolumentum suum ex eo captant, non autem de ijs qui contra suum emolumentum veniunt, cùm alij ab alijs accusantur. Quamquam facti potius est quàm iuris quæstio quicquid est in causa testium vel dici de ea potest, quam fidem ipsis haberi oporteat, & quæ probationes sufficiant aut non sufficiant. Quam in sententiam notari oportet illud Callistrati. † *Quæ argumenta probandæ cuique rei*

* l. cùm profitearis. de reuo. don. C. & l. si creditoribus de seruo pign. C.

† l. 3. § quæ de testib. ff.

sufficiant, nullo certo modo satis definiri po
test. & paulo pòst: *Aliâs numerum testi*
um, aliâs dignitas & atrocitas, aliâs velut
consentiens fama confirmat rei de qua quæri
tur fidem. Ac propterea dicebat Adria
nus Cæsar credendum esse testibus, non
testimonijs: Iudex enim exercitatus in
suo munere, prudens & considератus de
testimonio iudicium faciet conspecto
teste ex vultu, constitutione, & circum
stantijs alijs innumeris. Illud verò ante
omnia obseruandum, non perinde cog
nosci de sortilegij crimine atque de alijs
sed aliam viam extra ordinem teneri o
portere ob eas causas quas modò expli
cauimus. Hactenus de primo & secun
do probationis euidentis genere: iam de
tertio, quam confessionem diximus esse,
videamus.

De voluntaria & coacta Magorum confes-sione. Cap. III.

PErsæpe Iudices in Sagarum confessi-
onibus animi pependerunt, dubita-
ueruntq; iudicium facere commoti mi-
raculis

raculis quæ fatentur illæ: eò quòd alij quæcunq; ab ipsis dicuntur statuunt esse fabulas, alij metuunt vt isti homines acti desperatione nihil procurẽt quàm mortem, vt malorum suorum exitum. Volenti autem mori, ait lex, non est habenda fides.† Sic memini me apud Tertullianum legere, cùm ostiarius quidam Proconsulis Africæ in prætorio clara voce rogauisset an illic Christiani essent quos pœnis de more afficeret, plurimos illicò sublata manu dixisse ex eo numero se esse, vt oppetentes mortem martyrium reportarent: Proconsulem verò eos ad mortem paratos animaduertentem sic loquutum esse, Ite proijcite vos in mare quod ante vos est, è montibus dominisq; vos date præcipites, aut arboribus vosipsos suspendite: quærite qui vos cõdemnet. Iulianum quoq; Cæsarem, cùm fœminam Christianam iuuenem videret cum puero mammæ admoto procurrere ad suppliciũ martyrij cõsequendum, vetuisse ne Christiani plecterentur morte: non vt fœminam festinantem

† l. absentem. de pœnis. l. 2. cum glos. de ijs qui ante sent. mort. sibi consci.

ad mactationem ſeruaret, ſed quia illo
poſt mortem ab alijs Chriſtianis in Deo
rum numerum referri criminabatur
Sunt alij ex Magis qui mortem expetun
non quod honorem ſperent, ſed quia de
ſperant ſummoq; dolore cruciantur: at
que hi non ſunt audiendi, vtcunque eo
excuſet Lex, & Plato honeſtum iudice
τὸ ἐξάγειν ἑαυτὸν & ſpiritum antequàm ex
trudatur emittere. Sprangerus auten
Sagas ſe vidiſſe narrat quæ ſcelera ſua cõ
feſſæ vltrò orabant iudices vt ſe mort
plecterent, alioqui ſe ſibi ipſis conſcitu
ras mortem, quia ſe à diabolo niſi paré
rent vexari confirmabant. Qua in ſpecie
legi dicenti, in confitentem nullæ ſunt
partes iudicantis, * &c. locus eſſe non
poteſt, nec tenetur Iudex iſtorum homi
num voluntati obſequi. Nam opinio eſt
Sagam quam vexat diabolus reſipuiſſe
& in via ſalutis eſſe: eam itaq; oportet in
carcere contineri, inſtitui, & modicis
pœnis ſalutaribusq; corrigi: ſin percipi-
atur nihil ad reſipiſcentiam, tum de con-
demnatione agere, quãuis ſe Saga morte
roget

* l.1.de cõ-feſsis.

oget affici. Quæ autem confessæ resiuerunt antequàm accusarentur, de ijs udex non cogniturus est, nisi euidentia nt quæ fatebitur homicidia, modò res ne fraude fiat, nec ea quam pœnitet fai accusationem à se effugi non posse rospexerit: vt Magdalena Crucia Corubensis Abbatissa (cuius antè memiimus) cùm se infamem esse plurimumue suspectam animaduerteret, seipsam onsortij cum Satana triginta annis haiti accusauit. Est autem duplex confesso, vna voluntaria, coacta altera, siue in re, siue extra ius facta sit. Ac confessio uidem extra ius aut coram pluribus fit, ut coram vnico, amico, necessario, iniico, aut confessario. Has circumstanas singulas oportet obseruari, nō quòd us in iudicio quàm extra iudicium vesit veritas, aut plus coram populo quā onfessario: contrà enim pleriq; palàm ijs rebus fucum faciunt pudore aut etu quas confitentur clamculum, vt rædones sępe videmus quod nunquam iure dicturi fuerint, id confessarijs ex-

ponere. Verumtamen non eſt tanti pro-
batio ex confeſſione extra iudicium fa-
cta quàm ex iudiciali, neque ex violenta
quàm ex voluntaria, & inter voluntarias
confeſſiones plus illa poteſt quæ antè fit
quàm rogetur reus: nam interdum Iu-
dex reum circumuenit, interdum verò
inſtituit & adornat eum, vt cùm adole-
ſcentem accuſatum parricidij Auguſtus
interrogauit his verbis, Certè non occi-
diſti patrem: interdum facta duo triáue
confundit Iudex, è quibus vnum verum
cætera falſa ſunt. Qua in ſpecie Iuriſcon-
certant ad factáne ſingula protendi con-
feſſio aut negatio debeat, prout quidam
ex eis ſentiunt.† Certum quidem eſt (vt
agamus Dialecticè) cùm facta ſingula
per diſiunctionem, puta *aut*, &c. enunti-
antur, ſi vna pars vera eſt, licet falſæ ſint
reliquæ, totum enuntiatum eſſe verum:
cùm verò per copulam &, ex vno falſo
totum falſum eſſe. Cùm autem ij qui
iuri dicundo præſunt, in templo æquita-
tis & veritatis verſentur, hominem de
factis pluribus ſibi cognitis interroga-
tum

†Ioan. An. ad Specu-lat. tit. de litis con-teſtat. par-te 2.

tum oportet alia ab alijs diuidere, & pro-
ut veritatem ipse tenuerit hæc confiteri,
negare illa. Atque hæc Bartoli * & Pa-
normitani † sententia Aresto Imperia-
lis Cameræ confirmata * contra Comi-
tissam Orientalis Frisiæ, quod Minsinge-
rus Senator refert. † Prudentis verò &
periti in sua functione est Iudicis, vt facta
interrogando diuidat. Neque accipien-
da est eorum opinio, * qui Iudicem fa-
cta ex accusatoris postulatione haben-
tem cognita putant adijcere posse, ita
confessionem exceptum iri vt si extra
iudicium fieret: id enim abhorret à ra-
tione, cùm interrogationes acta sint iu-
diciaria, † ideoque extet titulus de inter-
rogationibus in iure faciendis. Ipsa ete-
nim partis confessio sine interrogatione
facta coram Iudice etsi articulis facto-
rum non comprehenditur, validior ta-
men est (ait Lex *) quàm si interrogatus
respondisset: in causis verò criminalibus,
ac in primis sortilegij ordinariam ac-
cusationum teneri non oportet viam,
quin potius Iudex quibuscunque modis

* in l. 1. § si stipulanti. de verb. obligat. ff.
† Panor. in c. 1. de plu. pet.
* lib. 2. ca. 55 á 1554. octob. 27.
† l. qui iurasse. § pé. de iureiur. & c. ad hoc de test.
* Inno in c. cũ Bert. de re iudi. Alex. in l. cui. de iurisdict. ff.
† l. si sine. §. 1. de interrogato. act. ff. c. quoniam contra de probationibus.
* l. ordo. de publ. iudic. ff.

potuerit veritatem debet exprimere. Rei autem accusati responsio aut certa, aut incerta est: quæcunq; certa est, ea aut affirmatur, aut negatur, aut deniq; accusatus quid illud rei sit se nescire dicit. Incerta responsio est † cùm per ambages dubiè respondet reus, se credere vel putare, aut per voces æquiuocas.

† vt l. sancimus. de iur. delib. §. 1. & l. vlt. de cond. indeb. C.

Sin autem accusatus rem falsam affirmauerit * aut veram negauerit, † non æquè reus est atque is qui per ambages responderit. Hic enim responsionem æquiuocam legitimum est pro confessione haberi in damnum ipsius, * quia vnusquisque factum suum nouit, nec ineptè respondenti in hac causa prodest erroris excusatio. † Sed difficilior est quæstio, an accusatum qui nihil respondet pro confesso haberi oporteat. Si ergo in ciuili causa vir talis extet, non est dubium quin illius damno pro confessis habeantur facta in rebus interrogatorijs & scriptura agnoscenda: * aut quando caput hominis a-

* l. si quis iure & l. de ætate, de interrogator. act. ff.
† l. non alienum. eod.
* l. de ætate. §. nihil. eod.
† l. 1. §. 1. eod. cap. ab excommunicato. de rescriptis.

nis agitur, nec ſic quidem facta pro confeſſis tenenda ſunt niſi teſtes acceſſerint: à quibus ſi probatio habebitur, accuſati hominis ſilentium effectum confeſſionis ſortietur, vt pro rei conditione ad cõdemnationem procedatur.

* d. l. de ætate. §. qui tacuit. & l. ſi defenſor. eod. ff. ca ſi teſtes. §. itẽ. 4. q. 2. & c. literas de præſum.

Quòd ſi ad probationem vnius teſtis ſiluerit, non ita futurum eſt, ſed eum multis & carcere oportet cogi. †

† l. vnic. ſi quis ius dic. ff. l. 1. §. igitur de ventre inſp. ff. d. l ætate. §. qui tacuit. & c. quoniam. vt lite conteſt.

In eum verò qui magicarum ſortium accuſatus nihil reſponderit, Iudex quæſtionibus primùm vſurus eſt pro qualitate perſonarum, ſi teſtem vnum aut præſumptiones complures habuerit: ſi nihil quæſtioni admotus dixerit, crimen dimidia ex parte confeſſum eſt: itaque prout probationes erunt punietur, vt dicemus poſteà. Similiter qui de induſtria reſponſionem obſcurat pro confeſſo habetur: * & quamuis reſponſio eiuſmodi ſufficiat ex interpretatione iuris ad pro-

bationem criminum corporalem pœnam merentium, nisi testes adsint (quod in clara ac voluntaria confessione non est opus) tamen in tam occulto detestandoq; crimine præsumptionibus alijs coniuncta sufficit.

* Accurs. in l. certum de reb. cre. ff. Bart. in l. 1. de rela. C. Bal. in l. 1. quomod. & quan. Iudex. C. Cæpolla cautel. 123.

Ac Doctores quidem inter necessarias probationes & indubitatas confessionem retulerunt, vt in ciuilibus causis verum est: sed insignis tamen confessionum est differentia propter locorum, temporum, personarum, criminum circumstantias. Differunt enim confessio pueri, & viri ætate iusta, sapientis & stulti, maris & fœminæ, amici & inimici, in iudicio & extra iudicium, iniuriæ & parricidij, in quæstione & sine quæstione: quam varietatem sapiens & consyderatus Iudex tenetur expendere. Neque verò l. 1. de confessis, oportet accipi de capitalibus criminibus alijs, nempe confessum pro condemnato haberi, † nisi de

alijs præsumptionibus sufficientibus cō-
stet, si nulla probatio (ait lex *) religionem indicantis instruat: maximè verò si fiat confessio cùm reus in quæstionem datus aut etiam oblatus est, † quia confessionem ad tormentum factam Lex similem ei confirmat esse quæ fit in tormento ipso, * quoddam enim tormentum est tormenti metus.

† l.1.de confes. C. nec reuocabilis est.l.si is.de confes.ff. sed non in atrocibus. l. 1. §. si quis vltro. de quæstio. ff.
* l.1.§. Diuus Seuerus.de quæst. ff. argu. l. ex incendio,& l.pædius.de incendio. ff.
† l.3.quor.appel.non recip.C.l.item apud.§.adijcitur vers. quæstionem de iniur.ff.
* l.metum autem,de eo quod met. ff.

In causa autem sortilegorum qui expressa pactione cum diabolo inita fatentur se conuentibus & sceleribus alijs interfuisse, quæ aliunde quàm ex ipsorum aut consortium confessione possunt innotescere, hæc confessio quæ extra torturam fit vim probationis obtinet, † si à reo præuento fiat qui in suspicione istius criminis aut existimatione fuerit, etsi non

† l qui sententiam. de pœnis C. Azo in summa. de quæstion.

non parebit, eum homini pecoríue mortem intulisse: nam hoc scelus omni parricidio detestabilius est quod excogitari ab vllo possit. Quòd si dicatur confessionem rei contra naturam (vt loquuntur quidam) excludendam esse: * ergo-ne impuros quidem Sodomitas peccatum contra naturam confessos plecti oportebit: sin autem contra naturam esse accipiant τὸ ἀδύνατον, id planè falsum est: non enim quicquid à natura fieri non potest, illud est ἀδύνατον. Nam eiusmodi sunt omnes actiones intelligentiarum & Dei opera quæ extra naturæ ordinem cernũtur sæpenumero: etiamq; morbi omnes epidemici (vt Hippocrates annotat) à Deo procedunt, adeoq́ue, vt idem loquitur, nescio quid diuini habent prȩter cursum ordinemq; causarum naturalium, ad quos cæciores talpis sunt medici. Sophisticum ergo illud est, hoc improbè factum à natura est impossibile, impossibile igitur: ac si quis de improbo dicat, bonus cantor est, bonus igitur. Iam verò diuina & humana autoritate, vetustatis totius

* l. confess. l. si cuius. de interrogator. act. ff.

tius consensu, diuinis & humanis legibus, experientia, iudicijs, conuictionibus, commissis testibus, & confessionibus Magos exportari probauimus, eorũque operâ sterilitatem & procellas inferri: est igitur possibile. Cùm itaque lex dicit, † vt admittatur confessio, rem possibilem & veram ea contineri oportere, veram autem nequire esse si est ἀδύνατος, nihil esse ex iure possibile quin à natura idem possit fieri,* sophistica vtuntur fallacia qui falsam ex eo assumptionem astruunt. Nam maxima illa & admirabilia Dei opera ex natura sunt impossibilia, re tamen vera sunt: spirituum quoq; intelligentium facta & quæcunque sunt μετὰ τὰ φυσικὰ natura sunt ἀδύνατα, ideoque Methaphysica scitè distinguitur, & re vera differt à Physica naturam solùm explicante. Spirituum igitur dæmonumque facta non sunt reuocanda ad naturalium effectorum legem. Quamquam si ex naturali demonstratione primum mobile momento vno milliarium amplius quingenta millia dicitur percurrere,

† l. inde Neratius. ad l. Aquil. ff. c. fin. de confess. li. 6. Baldus in l. 1. de cõfess. C.

* l. 1. de cõditionib. institutionum. ff. & ibi gloss.

rere, ęquè profectò ſpiritus malignus poteſt Sagæ corpus exportare in ambitum terræ, quæ punctum quoddam eſt ſi cum ampliſſimo cœlo comparetur. Magorum itaq; confeſſionem de exportatione poſſibilem eſſe verámq; affirmamus, & (quod amplius eſt) homines & pecora à Magis occidi malignorum ſpirituum ope & inuocatione: vt in AEgypto ſub mediam noctem primogenita hominum pecorumq; à diabolo momento vno fuiſſe occiſa è ſacra ſcriptura didicimus. Fuit autem AEgypti regnum (vt Strabo & Plinius conſentiunt) latum ducenta milliaria magna, longum quadringenta, omnium quæ ſub cœlo fuerunt frequentiſſimum & opulentiſſimum. Deus verò, teſte Scriptura, noluit vt deſtructor Satanas populi ſui ingrederetur domos. Hoc quidem natura eſt ἀδύνατον: atqui tam verum eſt quàm lucere Solem conſtat. Etſi Auicenna putat & Algazel ſpirituum actiones naturales eſſe atq; à natura poſſibiles: quæ ſententia ferri poteſt ſi ea poteſtate præditos eſſe

ſpiritus intelligamus ex permiſſione Dei, vt ignis vrendi poteſtatem habet: ſed illud (vt antè diximus) de cauſis naturalibus & ordinarijs non poteſt accipi. Verum vt confeſſionum quas Magi faciunt probationem confirmemus, eas cum aliorum Magorum confeſſionibus oportet comparari. Etenim diaboli actiones ſemper ſibi & vbiq; conſtant, quemadmodum ſimia ſiue tela ſiue purpura induatur, ſemper eſt ſimia. Itaq; Magorum confeſſiones Germanorum, Italorum, Gallorum, Hiſpanorum, veterumq́ue Græcorum & Latinorum ſimiles eſſe animaduertimus, & Magi plurimùm alij ab alijs accuſantur: vt de Lochiano illo diximus, qui accuſans vxorem confeſſus eſt ſe illius ſuaſu conuentum Magorũ adiuiſſe, quæ poſtquàm omnia fuiſſet confeſſa igne viua abſumpta eſt: cui perſimile factũ in Caſtello heraldino accidit, vbi vir & vxor à tertio quodam magicarum ſortium comperto fuerunt accuſati. Dicebat vir ſe Magorum cœtum ſemel tantùm adiuiſſe, vt quònam vxor

ſcor-

scortatura proficisceretur posset resciscere, non iuisse illuc ab eo tēpore: fatebatur mulier se ex eorum esse numero, eodemque iuisse virum suum. Hic verò difficilis quæstio oborta est, an viri confessionem ἀχώριστον, sine diuisione ad purgationem ipsius oporteret accipi: quemadmodum permulti Doctores *a* sentiunt integram confessionem sumendam esse ex qua grauetur aut leuetur confessi crimen, siue articulum vnum siue plures ea comprehenderit. Horum præcipua est ratio, quòd iurisiurandi sacramentum vnum ac indiuisum est: quæ ratio planè est friuola. Nam eodem iure quinquaginta stipulationes ad vnum contractum (quē vnius iuramenti religio confirmat) pertinentes, vnius stipulationis loco ponerentur. Id verò falsum & absurdum esse inter omneis conuenit, cùm totidem in contractu stipulationes extent quot insunt clausulæ, & vicissim tot sententiæ quot stipulationum capita: quapropter etiam in prouocationibus sic possunt diuidi, vt de vno capite reliquis integris appel-

a Faber. in §. item si qs postul. princ. de actio. & in l. vna. ver. contra. de confe. ex l. publia. §. vlt. depositi. ff. & ex l. si filius. § vlt. de interr. act. Cyn' in l. 2. q. vlt. de dō. ā. nup. C. Iacob. Rau. Petr. bella perti. & Cy in d. l. vna. q 13. Alber. ibi. q. 10. de cō fes. C. arg. l. etiā. §. 1. de mino. Alex. cōs. 22. ver. pter- ea. li. 2. de dō. ā. nup. text. in l. neminē. de lega. 2. & l. Pōponi'.

appellari poſsit *b*. Contra verò bona pars Doctorum diuidi poſſe cõfeſsionem indicat: quæſtionem hanc enim fuiſſe Iacobi Rauennatis tempore agitatam, & conſtitutum fuiſſe diuidi confeſsionem oportere *c*. In hanc ſententiam iudicia quàm plurimis areſtis facta ſunt *d*: itaq; in cauſis ciuilibus & criminalibus obſeruatur, adeò vt ſi reus fatebitur ſe quidem occidiſſe, verùm cùm priùs inuaſiſſet alter, prius illud cõfeſsionis caput pro vero ex indubitata probatione habebitur, poſterius verò ad purgationem confeſsi pertinens non exiſtimabitur probatum, ſed accuſatus defenſiones ſuas ad ſe purgandum probare tenebitur: ſi non faciet, ſubibit condemnationem *e*. Propriè tamen hoc pacto non diuiditur confeſsio: ſi enim diuideretur & reijceretur, omnino accuſatus excluderetur à purgatione ſui afferenda. Vbi verò probatio deficit & probationis conſequendæ ratio, exempli gratia de nocturnis magorum congreſsibus, quæritur an tota confeſsio tãquam vera admitti debeat, cùm

§. 1. & ibi Iaſ. col. 2. de acquir. poſſeſ. ff. Bal. in l. 2. de tráſact.

b l. in hoc iudic fam. hercıſc. Bald. & Florẽt ibi. per l. Corne. de iu. patronat. Bal. in l. 2. de re iudi. C. Fe. in c. cùm inter, prima fallen. de re iudic.

c Ex l. pfecta. de donat. C. & l. pub. §. vlt. depoſ. & ibi Accurſ. Ang Salic. Bart. Pan. in c. bonæ memoriæ, verſ. extra. de poſtu. præla. Cępola cautę.

in eo quod pondus tum in eo quod le-
uamen causæ accusati affert. Nam in hac
demum specie tota cōfessio vniuersè ac-
cipienda aut repudianda est, quam sente-
tiam iureconsultus Alexāder defendit *a*.
Iudici enim virum interrogāti cur suam
vxorem non accusauisset, respondit illi
se voluisse honori suo & familię suę con-
sulere: vxor verò dicebat virū semel tan-
tùm eò abiuisse. Verūtamen ne hoc qui-
dem responso fuit excusabilis, cùm vxo-
rem suam turpissima atq; inprimis hor-
renda scortatione quæ vnquam excogi-
tari possit contaminatam sineret perma-
nere, atq; (vt ita dicam) lenocinij conui-
ctus esset. Etenim Sagas omneis frequē-
tem habere cum diabolo cōsuetudinem
antè ostendimus: præterea constat inter
omneis eum læsæ maiestatis cōuinci qui
cōiurationem cognitā non reuelauerit,
licet in coniurationem minimè omniū
consenserit *b*: quanto igitur magis reus
futurus est qui per spectum læsæ maiesta-
tis diuinæ & humanæ crimen antè om-
nia detestandū dissimulauerit *c*. An verò
hie

884. simu-
tuam, per
l.3. §.1. de
iureiu. Fel.
in c. cùm
dilecti, de
accu. fine.
a Boer. in
decis. Bur-
deg. 243.
num.7.
b l. si non
conuitij.
de iureiur.
C. & l.1. de
sicarijs. C.
c In cons.
80. col.2.
vers. posse.
li.7. Rota
decis. 408.
fuit dubi-
tatum, in
nouis. Ca-
strensis cō.
269. fi. lib.
2. Steph.
Bertrand.
cons. 151.
viso. lib. 3.
et cōs. 148.
ex thema-
te. nu. 3. li.
4. Ancha-

hic vt Magus censeri, & qua pœnæ affici debeat, dicemus posteà. Sed videamus q̄ sint Iudicis partes, si primū Saga fateatur, deinde infitietur factum. In hac causa distingui oportet, atq; obseruari an prima confessio coram Iudice competēte & sine quæstione facta sit, cum præuēta Saga & accusata est: tum. n. confessioni primę hærendum, & quāuis non alia extaret ꝓbatio, ad condemnationē ꝓcedendū (nā sæpenumero fuit exploratū Sagas in vinculis ꝑ Satanam informatas ab integra cōfessione discessisse) & qa hoc crimē supra omnia turpe & detestandū est, voluntaria Magorū q̄ præuenti fuerunt cōfessio habēda est certæ & indubitatę ꝓbationis loco. Canonicū Lauellensem memini an. 1569. veneni infusi in Lauallēsis Decani calicē accusati, q̄ nocturnā missā faciēdo medicatā potionem hausit & in terrā prostratus est, deinde verò euomuit. Reus voluntariè & sine quæstione agnouit factum, cōdemnatus Curiā Parisiēsem appellauit, interea verò informatus id q̄ antè fuerat confessus ꝓnegauit. Placuit

rān. conf. 208. Iudex conf. pen. & conf. 207. quęst. col. 2.
b Do. in l. quisquis. ad l. Iul. maiest. C.
c c. vergentis. de hæreti. & l. vlt. de malefic. C.

a Ex l. diu' de custo. reo. vbi Ba. & D. in c. at si cleri. ci. & Felin. de iudic. ext. Alber. in l. Magistratib. de iuris. Ang. Aret. in §. sed si quis. Instit. de suspec. tut. decis. Capel. Tolos. q. 425. So. cons. 108. nu. 5. li. 4. Guido decis. Del. 120.

b Felin. pro regula ponit cum 9. fallē. in c. olim. de rescrip. Cornæus cons. 128. lib. 1. Bald. cons. 122. vers. nā fama. li. 1. Castr. in l.

cuit tamen Curiæ hominem igni ded[...] eumque vidi cùm ad supplicium raper[...]tur: quod Curia, si confessionem exto[...] sisset quæstio, nō fuisset iudicatura. Qu[...] verò, si confessio coram incompeten[...] Iudice fuerit edita? an vim probation[...] obtinet? Statuunt plerique ne idonea[...] quidem præsumptionem esse ex qua to[...]queatur reus, nedum probationem i[...]stam *a*. Quinetiam Canonistarum b[...]na pars putat confessionem extra iudic[...]um factam neque confitenti neque co[...]sortibus eiusdem criminis vlla ration[...] damnosam esse *b*: alij eam quæ cora[...] Iudice incompetente fuerit, idem pra[...]stare quod præsumptiones & coniectur[...] solent *c*. Hic autem error profluxit [...] dicto Vlpiani in l. certū. §. si quis abse[...]te, de confessis. ff. vbi ait si quis absent[...] aduersario sit confessus, eum pro iudica[...]to non haberi: verùm ex eo minimè se[...]quitur confessionem siue in iudicio fa[...]ctam siue extra iudicium, siue apud com[...]petentem Iudicem probationis hanc, il[...]lam minus pro rei conditione non effi[...]

ere. Itaque viri forenſis adminiſtratio-nis peritiſſimi *d* putãt confeſſionem abſente aduerſario factam nihil eſſe, ſi eum adeſſe poſtulet neceſſitas: Quòd ſi Iudex incompetens de facto cognitionaliter quæſtionem habuerit & reus coram ipſo fuerit confeſſus, etiamſi propter incompetentiam aliámve nullitatis cauſam cognitio fiat irrita, ſua vis tamen conſtat probationibus. Alioqui multa crimina, multi ſontes impunè abirent: cui malo occurri omnino præcipit *e*, & ita proſpici vt ab iniquitate & abſurditate vindicetur lex *f*: in primis verò ob incompetentiam Iudicis probationes intercidere foret iniquiſſimum in Magorum cauſa, vbi tam difficiles probationes & tam abdita ſunt ſcelera, vt vix è millenis vnus ſupplicium perferat. Diximus de voluntaria confeſſione, quæ tertia eſſe probatio neceſſaria dicitur: nam quod ad confeſſionem violentam & extra ordinem quæſtione extortam, probationem aliquam efficit ſi reus à quæſtione remotus in confeſſione perrexerit: ſi deſtiterit,

transferre. ver. & licet. de trãſ act. C. Sal. in l. & bonę fidei, de iureiur. C. *c* Immola in c. per inquiſition. de electio. & in c. 2. de cõf. Io. And. in c. qualiter de accu. Ang. cõſ. 28. q̃dã Rom. con. 28. viſo. p̃ tex. & gl. in l. 5. de adul. ff. & p̃ l. ictus fuſtiũ. de ijs q̃ not. infa. Panor. in c. de hoc de ſimõia & in c. olĩ. de reſcrip. *d* Ang in l. Papinian. §. meminiſſe. de inof. Bar. in l. cũ

præsumptio magis est quàm probatio necessaria. Dicamus igitur de præsumptionibus quæ contra Magos haberi possunt.

facta de iur. & fa. ign. Im. & Ant. Butr. in c. si cautio. de fide instrumēt. *e* l. ita vulnerat. ad l. Aquil. ff. *f* l. Salui 9. de legatis præst. ff.

De præsumptionibus aduersus Magos.
Cap. IV.

Cùm tres probationes euidentes illæ deficiunt, factum permanens atq; notorium, sermo consentiens testium ἀνεπιλήπτων, & voluntaria repetitaq; confessio rei ante confessionem præuenti, tum præsumptiones oportet expendi quę ad probationem & punitionem Magorum possunt conducere. Præsumptionum autem aliæ sunt temerariæ, aliæ probabiles, & violentæ aliæ. Ex eis postrema iure potest statui, estque aliarum probationum omnium valentissima, cuius autoritate probationes cæteras excludi omnes Doctores consentiunt *a*. Talis fuit præsumptio ex qua Rex Salomo litem diremit matrum de puerulo inter se contendentium *b*: & Imperatoris Claudij *c*, qui matrem ei iubebat nubere

a c. ad id. c. is qui. de sponsal. c. per tuas. de cond. appo. l. si quis adulterij. de adulter. C. *b* in c. afferte. de præsump. *c* Sueton. in Claudio.

bere quem filium esse negabat suum. At errare Salomo & Claudius in ista causa potuerunt. Fateor: sed in causis quoq; inculpatorum testium & confessionum errari potest: quemadmodum suprà mãcipium multatum fuisse morte ostendimus eò quòd hominem qui desyderabatur occisum à se fateretur, qui tamẽ posteà comparuit: ideoq; lex dicit [d] non esse soli occisoris confessioni habendam fidem, nisi de occiso appareat. Sed præsumptiones iuris [e] & ex iure constitutæ, rationis naturalis nituntur fundamento [f]. Etenim præsumendum est matrem, quæ omnia tentauerit ad redhibendum filium præoptaturam vt adiudicetur alteri quàm vt tradatur morti: Similiterq; is qui factum quod negat renuit eiurare, aut iuramentum deferre aduersario offerenti, se reum peragit. Alphonsum regem Neapolitanum legimus cùm pater filium suum negaret esse, mandauisse vt mercatori Afro vænum daretur filius, tum filium à patre receptum esse: ita præsumptione lis fuit sublata. Verumtamen

[d] l. item Mela. ad l. Aquil. ff.
[e] l. manifesta. de iureiur. & ibi Bart. l. si hi qui adulterij, ad l. Iul. de adult. C. l. excipiuntur ad SC. Syllan. ff.
[f] auth. nõ licet de liberis præt. C. l. iura sanguinis de regu. iuris. ff.

a Alex.cōs. 158.li.2.n. 9. & gl. in l. si tutor. de peric & cōmo. Tiraquel.in l si vnquā. de reuoc. donat.nu. 133. C.
b Doct.in l. manifestæ turp. de iureiur. ff. Panor. in.c. afferte. & in.c. quanto.de præsump.
c c.quanto de præsūp. Ioan.de Grassis in d.c. quanto. & Cyn' in auth. sed id.eod. de donat. ant. nupt. C.& § 1. in auth. de æqualitate doris.
d l. vlt.pri.

si qua probatio euidens contrarij fac extabit, contra præsumptionem admittitur a: quicquid probationem mul excludi contendant præsumptione iuris b. Nam hominis acceptilationen exhibentis probatio admittitur c, quam uis de solutione nec iurare ipse nec iuramentum deferre voluerit, eo quòd non satis meminisset facti, nec sciret an haberet penes se acceptilationem. Præstigia autem Magorum & miracula contra naturam haberi in præsumptionibus iuri est iniquissimum: nam Lex Dei hanc certam & indubitatam probationem statuit, mulierem præstinguentem oculos non sines viuere, quod illæ tamen propalàm faciunt: sic enim Lex Dei statuit, eos qui fascinant cum Satana pepigisse vt res contra naturam faciant. Si igitur (vt ad præsumptiones contra Magos veniamus) liberi ad matris manum reperiantur occisi, quamuis nemo præter ipsam sit domi, non oportet præsumere cædem fuisse ab ea perpetratam, cùm aduersetur iuris præsumptio d: iudi-

cio

cio abſoluitur illa, niſi probatione euidentiſſima cædis conuicta ſit. Sin autem Sagam eſſe rumore prædicabitur, eam ſuorum ipſius liberorum parricidam eſſe præſumitur, niſi probationibus ſe in contrarium probet. Çatharina Darea Coparis die ſecundo Februar. M. D. LXXVIII. duas puellas iugulauit, vnam ſuam, alteram vicinæ, cùm tamen rei magicæ non fuiſſet infamata. hæc diabolum confeſſa eſt hominis proceri & pernigri ſpecie curauiſſe vt id faceret, poſteà cremata eſt prouocare nolens quamuis Copararum Præfectus licere exponeret: nam agnoſcebat ſe hoc genus mortis eſſe promeritam. Sic conuictus Raziorum Baro ſe octo infantes cõfeſſus eſt occidiſſe & ſacrificaſſe diabolo, & ſibi Satanam indixiſſe vt ſuum ipſius puerum adhuc ſacrificaret auellens ab vtero matris, quæ rem ſubodorata eſt, itaque iudicium in eum conſtitutum. Manaſſem Iudææ Regem, maximum ſua ætate Magum, liberos ſuos diabolo ſacrificauiſſe legimus, qui promiſſis de

deeur. furio. l. penult. §. de vno. de rit. nupt. l. creationibus de Episcop. audient. l. humanitatis. de impub. & aliis substitution. C.

summa amplitudine ab eo acceptis, ab hostibus comprehensus & dignitate deiectus est. Magum ergo ex præsumptione diuini iuris parricidã esse præsumitur *a* & siquãdo Magi hominis infans desyderabitur, præsumendum est ab eo sacrificatum fuisse diabolo, nisi secus probauerit. Atq; hæc iuris diuini pręsumptio ratione nititur: nam qui omni pietate in Deum abiecta seipsum diabolo mãcipauit, omnem humanam pietatem studiumq́; naturale & στοργὴν exuit. Eum ergo præsumendum est confecisse omnia quę Magi solent: & quamuis facta errori potius quã malitiæ æquũ sit accepta ferri *b*, nisi appareat secus *c*, Magos tamen nihil errore fecisse, sed malitia & impietate semp pręsumimus. Omnia improbitatis genera q̃ Magi in vsu habẽt de mago homine præsumi necesse est: cùm tamen vir furti falsiué damnatus, alterius improbitatis nomine quàm furti aut falsi neq; diffametur, neq; præsumatur reus *d*. Siqua itaq; Saga damnata fuerit sortium magicarũ, Saga semper esse præsumetur, ac proinde

omni-

a Deut. 18. Leuit. 20. 2 Reg. 18. 4 Reg. l. qui si nolit. §. quia assidua, de ædilit. ed. l. fin. in fine, de fideiu. C. l. si pri?. §. certè. de aqua pluu.

b Alex. cons. 229 lib 7. nu. 11.

c l. quoties. §. tantũdẽ de hære. instit. & ibi Bart. Bal. Ro. Castr. con. 203. li. 3. Immola con. 104. Bald. cons. 344. l. 1. Cumanus cõs. 135. et 242. Dec. in l. si librarius. de re. gul. Cepola cons. 21. nu. 4. Cur.

omnibus impijs ſceleribus inquinata de quibus notantur magi: & quamuis non proceſſerit aduerſus eam condemnatio, ſufficiet tamen accuſatio, rumor, & publicus ſermo ad pręſumptionem violentam infamiamq; facti. Si enim lex mulierem accuſatam adulterij, nec damnatã, nihilominus in vitam notari præcipit *e*, quanto æquius ea notabitur & infamis habebitur quæ Magiæ nomine traducitur? Nam cùm mulierem Sagam eſſe fertur, eã Sagam eſſe præſumptio eſt vehementiſſima, ex qua indicijs quibuſdam coniuncta iure poteſt ad quæſtionem rapi: etſi cauetur edicto Lodouici 12. Galliarum Regis ne quæſtioni dedatur quiſquam niſi inculpatus teſtis cum indicijs exſtiterit. Certè in alijs criminibus ex iure non poteſt quiſquam ob communem famam quęſtioni ſubijci, vt inter omneis ferè Doctores cõuenit *f*. Quamquam ex Mantuana conſuetudine ſi teſtes quatuor communem famam à ſe auditam dixerint, in criminibus ſingulis capitalibus quæſtionem legitimum eſt adhiberi:

ſenior cõſ. 55. Alex. conſ. [illegible] li. 7. m[illegible] *d* Canoniſtæ in c. [illegible] 1. de pſump.

e l. palàm, §. quæ in adulterio. de rit. nup. ff.

f Io. And. in add. ad Specul tit. de probat. §. videndum verſ. 13. Bal in l. milites. de quæſt. Cynus in l. vlt. eod. C. Butrig. in c. veniens. col. 4. de teſtib. Alex. con. 5. col. 2. lib. 1. Iaſ. L. admonendi. col. 15. de iureiur. ff. Marſ.

multo magis ad quæſtionem rapietur ille de cuius arte magica communis rumor & conſtans increbruerit, cum fama conſtans legitimæ probationis vim habeat, niſi contraria probatione refellatur *a*. Contrà verò ſi mulier nunquam ſuſpecta Magiæ mortis in vllum illata accuſabitur, niſi manifeſta fuerit probatio homicidij, non eſt in iudicio ſtatuenda condemnatio *b*, ſed amplius decernendum, & illa intereà dum cognoſcitur vinculis eximenda. Verumtamen ſi ſermoni communi & famæ hærendum eſt, eam non ab aduerſarijs ſed ab hominibus fide dignis oportet naſci *c*. Hæc diſtinctio videtur neceſſaria, vt præripiatur improbis occaſio appetendi bonos calumnijs. Neque verò illud neceſſe eſt, quod multis video placuiſſe *d*, vt communis rumor à maxima parte populi

in l. de minore. §. plurium. col. 5. verſ. alterius. de quæſt. Felin in c. veniens 1. de teſtib. col. 5. Marſil. in praxi criminum §. diligenter. nu. 8.

a l. ſi matre de ſtat. defun. C. l. 2. ſi ſeru9 vel libert. C. c. tranſmiſſa. qui filij ſint le. *b* c. cum in iuuent. de præſũ. ext. l. non omnes. §. à barbar. de re milit. ff. l. 4. de ſuſpec. tut. ff. l. 1. ſi quis imperatori maled. l. vlt. de actioni. *c* c. qualiter & quando. de accuſat. Bart. in l. de minore. §. tormenta. de quæſt. Alex. ibi in addit. Salice. in l. ea quidem. de accuſ. C. Textus. in c. iuuẽtute. extrà de purg. Canonic. Deci9. cõſ. 37. in cauſa, coll. 6. nu. 9. & 10. & conſ. 133. viſo proceſſu. *d* gloſſ. in l. 3. §. eiuſdem, de teſtib. Bar. in l. de minore. §. plurium de quæſtio.

defini-

definiatur: in magno enim oppido esse rumorem suffecerit à vicinis omnibus, quia res propinquorũ suorum propinq melius, quã longinq alij cognouerunt. Itaque viginti homines (hic enim iustus duarum turbarum numerus) satis futuri sunt ad rumorem comprobandum. Si quis autem dixerit vocem populi negligendam esse, eamque vanam existimari *e*: id quidem verum est si contrà aut sensus aut ratiocinatio iudicandum esse euicerit. Sed in Magorum causa vix fieri potest vt vox popularis erret *f*, maximè si qua species adfuerit, quam Doctores legitimam famam nominant *g*. Multo magis autem id oportet statui si præter communem famam indicia exstiterint, verbi gratia, si saga dum comprehenditur dicat, actum est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enunciabo: tum enim mutationem admirabilem cum animo suo sentit: vt fecit quædam Saga, cuius à Præfecto Tenalliarum fuit allatum ad me iudicium. Certissimum profectò indicium maleficij, cùm quis se antè

e l. decurionum, de pœnis.

f Panorm. & Felin. in c. veniens. 1. de testib.

g Paris. cons. 154. li. 4. num. 12. vsque ad 18.

antè condemnat quàm accuſetur: vt ille fecit, qui poſtquàm parentem occidiſſet, nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc facto crudelitatis reprehenſus: Iamdiu, inquit, hoc mihi ſolùm exprobrant me parenti meo necem intuliſſe, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehenſus patricida in quæſtionem raptus eſt, & agnouit factum: aut ſi curationẽ afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, vt Ioanna Heruilleria (cuius antè meminimus) fecerat. Quiſquis enim ab iſto crimine purus eſt, calumnias à quibus in criminibus alijs metuitur nunquam pertimeſcet a. Verborum item coniurationes & inuocatio Satanæ qua ad maleficia eximenda vtuntur Magi, præſumptiones ſunt violentiſſimæ, quæ hominem Magicæ artis arguunt. Etenim exorciſtas quoq; ipſos capitali pœnæ lex ſubijcit, l. 2. & 3. de maleficis C. qui colebant artem eiurandi diabolos atque depellendi: hi enim fuerunt Magorum facilè principes, qui religionis prætextu (ait Hippocrates in libro

a Bald. in l. diffamari. de ingen. manum. C. & in l. veritatis, de iureiur. & in l. proprietatis. ff. de probationib. C.

bro de morbo ſacro) adiurationes coniunctas precibus exercebant: & quamuis hominem qui hac ratione ſanat affectos lex morti non adiudicet, Magum tamen lex Dei morte multari iubet. Hunc enim certum eſt pactione teneri cum Satana, & loco vnius quem ſanat binos affligere, vt antè oſtendimus: vt autem nihil interuenerit quàm quòd Deum abnegans obligauit ſe diabolo, hoc ſcelus meretur mortem omnium atrociſſimã. Alia indicia ſunt hæc, geſtꝰ Magi (nam ferè vultum defigit humi, nec in os audet aſpicere) nutationes reſpondẽtium incertè ad interrogata *b*, ante omnia verò ſi vno aut vtroque parente Mago natus eſt. Nã hoc caput ſi cũ ſermone publica coniunxeris firmiſſimum eſt argumentum: quia nullum eſt ſacrificiũ quod ab iſtis hominibꝰ tãtopere diabolus expetat, quàm vt ſuos ipſorum liberos, ſimulac hauſerunt lucẽ, voueant dicentque diabolo ad cultum ipſius, vt exemplis commonſtrauimus. D. Antonius Lonanenſis vicarius generalis regis apud Ribemõtenſes nup mihi narrauit

b l. vnius. §. teſtes. de quæſt. c. literas de præſcrip. Bar. in l. vlt. de q̃ſt. Ancharan. conſ. 288. Alex. conſ. 77. li. 1. Socin. conſ. 15. lib. 4.

antè condemnat quàm accuſetur: vt ille fecit, qui poſtquàm parentem occidiſſet nidum cernens hirundinum pullos occidit & attriuit pedibus, atque hoc facto crudelitatis reprehenſus: Iamdiu, inquit, hoc mihi ſolùm exprobrant me parenti meo necem intuliſſe, ex hoc indicio (ait Plutarchus) comprehenſus patricida in quæſtionem raptus eſt, & agnouit factum: aut ſi curationẽ afflicti pollicetur Saga & re infecta fugit, vt Ioanna Heruilleria (cuius antè meminimus) fecerat. Quiſquis enim ab iſto crimine purus eſt, calumnias à quibus in criminibus alijs metuitur nunquam pertimeſcet a. Verborum item coniurationes & inuocatio Satanæ qua ad maleficia eximenda vtuntur Magi, præſumptiones ſunt violentiſſimæ, quæ hominem Magicæ artis arguunt. Etenim exorciſtas quoq; ipſos capitali pœnæ lex ſubijcit, l. 2. & 3. de maleficis C. qui colebant artem eiurandi diabolos atque depellendi: hi enim fuerunt Magorum facilè principes, qui religionis prætextu (ait Hippocrates in libro

a Bald. in l. diffamari. de ingen. manum. C. & in l. veritatis, de iureiur. & in l. proprietatis. ff. de probationib. C.

bro de morbo ſacro) adiurationes coniunctas precibus exercebant: & quamuis hominem qui hac ratione ſanat affectos lex morti non adiudicet, Magum tamen lex Dei morte multari iubet. Hunc enim certum eſt pactione teneri cum Satana, & loco vnius quem ſanat binos affligere, vt antè oſtendimus: vt autem nihil interuenerit quàm quòd Deum abnegans obligauit ſe diabolo, hoc ſcelus meretur mortem omnium atrociſſimã. Alia indicia ſunt hæc, geſt⁹ Magi (nam ferè vultum defigit humi, nec in os audet aſpicere) nutationes reſpondẽtium incertè ad interrogata *b*, ante omnia verò ſi vno aut vtroque parente Mago natus eſt. Nã hoc caput ſi cũ ſermone publica coniunxeris firmiſſimum eſt argumentum: quia nullum eſt ſacrificiũ quod ab iſtis hominib⁹ tãtopere diabolus expetat, quàm vt ſuos ipſorum liberos, ſimulac hauſerunt lucẽ, voueant dicentque diabolo ad cultum ipſius, vt exemplis commonſtrauimus. D. Antonius Lonanenſis vicarius generalis regis apud Ribemõtenſes nup mihi nar-

b l. vnius. §. teſtes. de quæſt. c. literas de præſcrip. Bar. in l. vlt. de q̃ſt. Ancharan. conſ. 288. Alex. conſ. 77. li. 1. Socin. conſ. 15. lib. 4.

rauit

rauit se cognouisse in iure de Claudi[illegible] Vvaterio quodam sortilegiorum mul[illegible]torum reo, cuius pater Nicolaus Vvate[illegible]rius eiusdem impietatis reus in carcer[illegible] vita defunctus est, & auia nomine Ca[illegible]tharina (cathonem Picardi vocant) viu[illegible] igni tradita. De Ioanna Heruilleria iden[illegible] notauimus: matrem eius Aresto crema[illegible]tam fuisse viuam, eam verò iamq; dica[illegible]tam Satanæ cùm prehenderetur mater[illegible] Barbaram quoq; Daream (quæ parite[illegible] combusta est) Lognianas Sagas apud Po[illegible]tezanos, Valerianas in Sabaudia, & illam[illegible] Castelli russi filias suas malis artibus im[illegible]buisse: ex quibus omnibus confici potes[illegible] regula amplissima & exceptiones pau[illegible]cissimæ. Si enim Saga est mater, est eti[illegible]am filia: quod in causa impudicitiæ di[illegible]citur filiam esse matri persimilem non[illegible] semper verum est, de magis verò omni[illegible]bus ferè certissima est regula, vt ex innu[illegible]meris iudicijs compertum est. Alia quo[illegible]que præsumptio est, si non fleuerit Saga, quam præsumptionem Paulus Grillan[illegible]dus & Inquisitores illi quorum opera

crema-

rematæ fuerunt innumeræ annotant
ſſe valentiſſimam. Regius ille vicarius
ipud Ribemontenſes, cuius modò men-
ionem feci, vnam Sagarum (de quibus
cognouit) in iure confeſſam narrabat
Sagarum dexterum ſolummodò ocu-
um ternas lachrymas eijcere: quod non
omittendum eſſe putauimus. Item ſi Sa-
ga in domo aut ſtabulo alterius depre-
hendatur, & mors aut ſubitus morbus a-
iquem paulo pòſt opprimat, præſump-
io aduerſus eam eſt, quamuis neque pul-
ueribus comperiatur inſtructa, neq; ſor-
em viſa ſit inijcere, quæ probatio futura
eſſet euidens. Atque hæc poſtrema præ-
ſumptio vires habet maximas, qua vtun-
ur Cornificius *a* & Bartolus *b* aduerſus
eum qui inſolens in loco viſus eſt vbi cri-
men fuit commiſſum dum committe-
retur, aut qui in propinquo deprehenſus
uit cùm perpetraretur illud *c*. Extant re-
centes hiſtoriæ huiuſmodi, vt apud Pe-
demontanos Cazalij quædam nomine
Androgyna videbatur cùm intraret in
alienas ædes, & paulo pòſt homines in-

a Rhet. ad Herenniũ.
b Bar. in l. vlt. in fin. de quæſt. Salic. l. vlt. eod. C. Paris de Puteo in trac. Syndi verbo viſo, ex l. 1. §. quid ergo ad Sc. Syllanian.
c Bar. in l. furt. de furtis ff.

a arg. l. 3. §. nullus, de excus. tu. l. item apud Labeone. §. ad-duxisse, de iniur. ff. l. nullus. §. 1. de actio. empti. ff. l. aediles. §. Paedius, de aedilitio edicto. ff.
b Bald in l. pacumenius, de haered. insti. ff. arg. l. si hi qui adulterij. de adulter. C. l si verò nō mandat. ff. l. 3 de re pudijs ff. l. famosi. ad l. Iul. maiest. ff.
c Specu. ti. de pscript. §. species. ver. sed po ac. Alberi.

teribant: Comprehensa itaq;, Sagarum omnium consortium eiusdem malefici retexit coniurationem (erant autem 40 fermè) quæ exteram ianuarum manum ad enecandos homines perungebant. Id anno M. D. XXXVI. accidit. Geneuæ quoq; posteà idem effectum est anno M. D. LXVIII. vbi ad septennium fuit pestilentia ex qua occubuerunt multi. Non absimile est quod de centum septuaginta Sagis legimus, quæ Romæ ex eadem causa sublatæ sunt Claudio Marcello & Valerio Flacco Coss. quo tempore pro veneficis adhuc habebantur. Adhæc frequens cum certis & conuictis Magis consuetudo, præsumptio est perualida & obseruatione digna: similis enim simili plerumq; adhærescit a. Etiam hæc permagna fuerit præsumptio, si mulier suspecta soleat comminari. b Impotens enim natura mulierū incredibili vindictæ cupiditate feruet, nec linguam à minis cohibere potest siquam nocendi facultatem habuerit: mors itaq; si minas sequtur, maximè violenta est in criminibus alijs præsump-

sumptio *c* in hoc necessaria. Baptista Ziletus insignis Iurecons. consilio 79. cuiusdam Germani Antonij Zund exemplum adducit, qui necis Valentino cuidam illatæ accusatus est eo ꝙ paulo ante mortem illius dixisset, non esse pręteriturum annum quin ille tanquam baculus exaresceret, itaque ille obijsset. Fuit autem Magus in quæstionem raptus ob comminationem istam: hæc enim ad quæstionem sufficeret in omnibꝰ alijs criminibus *d*, in hoc verò præsumptio est violentissima. Sic confessio extra iudicium facta in alijs criminibꝰ ad quæstionem sufficit, *e* in hoc ad cōdemnationem: Similiter si quādo extra iudicium reus perpetrati homicidij veniā postulauerit, idēq; in iudicio negauerit, quęstioni ex iure deditur: in hoc verò tam detestando crimine legitimè ad pœnam condemnatur, idq; pro conditione personarum. Omnes enim Doctores rerumq; forensium periti consentiunt *f* reum conuictum esse, si criminis cuius insimulatur veniam in iure postulet, quāuis id deinde abne-

cus in sa-metum. ꝙ met. cau. C. Bal. & Im. in l. 1. de seruis. fugit. C. Fel. in l. cū oportet. de accusat.
d l. de minore. §. tormenta. de quæsti. Ang. Aretinꝰ in sua inquisiti. in gl. super vers. comparent.
e l. 5. de adult. ff. gl. & Bart.
f c. venerabilis. de electio. & Docto. in c. exhibita. de homicid. Io. Andr. Hostien. Butri. Cardina. Panorm.

get: similiterque confessionem extra iu-dicium factam, posteáq; reuocatã, in cri-minibus alijs ad quæstionem sufficere *a*. Eadem mendaciorum *b* responsorumq; variè nutantium est ratio: sunt enim vi-olentissima indicia & præsumptiones aduersus Magos ex quibus torqueri eos legitimum est. Huius autem execrandi criminis iudicium extra ordinem opor-tet fieri diuersa à criminibus cæteris ra-tione: in quo si quis ordinem iuris fo-rensesque formulas obseruare voluerit, ius diuinum & humanum planè peruer-tit *c*. Verumtamen non est temerè ad-uersus Magos adhibenda quæstio. Hanc enim parui à Magis fieri Iudices anno-tant: itaque fieri posset vt impune abi-rent Magi, propterea quod à quæstione, si præfractè infitiari potuerint, plurimũ soluuntur rei: quo instituto nullum gra-uius periculum potest accidere in quæ-stione istius criminis maiestatem Dei hominumq; minuentis, & crimina om-nia quæ homo comminisci potest con-tinentis *d*. Nam nisi Magum Satanas è manu

a Bart. in d. l. 5. de adult. ff. gl. l. ict9 fust. de ijs qui not. infa. Bartol. & alij Doct. in l. quoniam. de infa. Alex. & Soc. in l magist. de iuris. dict.
b l. vnius. §. testes. de quæsti. & c. literas de præsumpt. extrà.
c c. tua nos. c. vestra de cohabitat. cleric. c. cùm dilectus. de consang. & affin. 2. q. 1. c. pro libentur. §. vlt.
d l. 3. 4. & vlt. de ma.

manu Iudicum nequit eximere: tamen compertum illud eſt, niſi reſipuerint, à Satana non relinqui Magos, ſed ipſius quoque aduerſarij nomen ab ipſo indicari reis. Ex D. Adamo Martino Biebrano Præfecto audiui perſæpe Biebranam Sagam, cùm quæſtio de ea haberetur, dixiſſe ipſi, Noui futurum vt me excipias malè, & amplius prædixiſſe ipſo autore è igne perituram, cùm nondum lata fuiſſet ſententia: Etſi hoc culpa euenit carnificis, qui eam ex ſententia ſtrangulare iuſſus non potuit. Contrà verò diſſuadet his Satanas ne verum enuntient, & nonnunquam etiam torturæ ſenſum adimit *e*, vt inquiſitor Sprangerus ait, qui Sagas non temere quæſtioni admouendas cenſet. Hæc mea tamen fuerit ſententia, ſi puella ætate parua puérve fuerit, aut tenera mulier, aut delicijs aſſuetus iuuenis, ſi præſumptiones fuerint violentæ, vt alijs cum terrore exhibeatur quæſtio, & ſubdatur alijs: at Sagis veteris minimè, quæ obfirmationis callum in nequitia ſua obduxerint. Sed poſtquã

lefic. C. c. vergentis de hær.

e Paris de puteo in tract. de Syndi. c. tortura. Syluest. Prieras in tract. de ſtrigib. de. monſt. Mirand. li. 4. cap. 5. Paulus Grilland. in trac. de quæſt 4. q. Hippolytus. Marſil. in l. repetit. coll. 4. de q̃ſt. vide ſuprà li. 4. ca. 1.

ab homine torto veritas expressa est, et studiosè oportet asseruari ne cum eo diabolus colloquatur, deinde post horas 24. eandem confessionem iteratò repeti, v Rex Ludouicus 12. edicto sanxit. Nam perseuerari in confessione opus est vt necessaria fiat probatio, vt edictum præcipit compluribus Arestis confirmatum a. Alioqui si extra quæstionem Saga reuocauerit confessionem suam, non potest hoc argumento ad mortem damnari aliáue pœna corporali affici, nisi præsumptiones aliæ exstiterint. Diximus anteà Edictum Lodouici 12. (quo cauet ne ad testimonium vnius inculpati testis subijciatur questioni reus nisi alia indicia accesserint) non obtinere in isto crimine, vbi difficillimum est probationem inuenire. Etenim si ob læsæ maiestatis humanę crimen ex sola præsumptione legitimè in quæstionē rapi suspectus potest c: vt semper fuit obseruatum: prætereà si in alijs criminib⁹ ex constantissimo Doctorum consensu d ob sermonem vnici inculpati testis quæstionem licet offerre reo,

a an. 1535. mense Augusto.
b l. 1. §. D. Seuerus de quæst. ff. l. sicut. eod. C.
c Faber in l. si quis. ad l. Iul. maiestatis. C.
d Accurs. in d. l. si quis. & ibi Bald. & Salic. Matthæus Afflictus in const. Napolit. tit. de ijs qui fideiusso res. num. 17. licet verba l. mariti. de quæstion. ff. repugnare videantur.

ad condemnationem mortis, ſi duo teſtes idem pro teſtimonio dixerint, ex lege Dei & inſtitutis humanis procedere: planè iuſtius multò futurum eſt, ſi reum promptè Iudices (vt Baldus & Alexander loquuntur) ad quæſtionem applicauerint ob crimen tam abominandum *e* ſi vnus teſtis inculpatus dicat, aut violentę vrgentesq; grauiter præſumptiones extent. Nam vnus inculpatus teſtis dimidium probationis efficit. Exempli cauſa, ſi teſtabitur maritus ſe ab vxore in Magorum conuentus deductum eſſe, & negabit illa, torturæ debet ſubijci, niſi aut capitale odium aut periurium viri adduxerit. Hæc enim duo in teſtibus infirmãdis capita ſemper admitti ſolent: inprimis verò periuri hominis teſtimonium nunquam admittitur ad præſumptionem aut indicium conſtituendum, niſi aut teſtis certus aut præſumptio violentiſſima eum adiuuerit: verbi gratia, ſi comperietur ſignatus Magus, quo indicio Triſcalanus retexit plurimos. Ego tamẽ cum Danæo ſentio principes quoſq;

e Bald. in l. 3. de epiſcop. aud. C. Ang. in l. 1. de malefic. C. & in l. quicũque. de ſeru. fugit. C. Alex. li. 3. conſ. 60. Afflictus in conſuetud. Neapol. li. 3. de nox. cap. 2. c. teſtimonium. de teſtib. & c. ſicut nobis. fine. Raphael Fulgo. conſ. 173. & cõ. 107. & Decius conſ. 189.

Magos carere ſigno, aut illud habere lo
co tam abdito, vt eos ſigno retegi ſit di
ficillimum. Nam à Valeſio quodam no
bili viro accepi quoſdam à diabolo ſu
palpebrarum altera, quoſdam ſub vn
ex labijs, quoſdam in podice obſignari
Triſcalanus autem dicebat ſignatis Ma
gis ineſſe quaſi veſtigium leporis, & quā
uis ad oſſa vſque indatur acus, locum ta
men ſenſus expertem eſſe. Firmiſſim
quidem præſumptio hæc, & cum indi
cijs alijs ſufficiens vt procedatur ad con
demnationem: quemadmodum etian
ſermo reſipiſcentis Magi conſcios in
morte accuſantis præſumptio eſt contr
alios vehementiſſima: hoc enim præ
ſumi opus eſt *a*, cùm pœnituerit ipſum &
Deum inuocauerit, ab eo rem verè enū
tiatam eſſe. Sed illius dicto fidē non con
uenit adhiberi ſi mortē obſtinatus oppe
tat, vt pleriq; faciunt ab auditione verb
Dei abhorentes vehementiſſimè. Atque
hæc circumſcriptio illius regulæ futur
eſt quam veteres Doctores tradiderunt,
morientem præſumi ex veritate dicere

a ex l. vlt. ad l. Iul. repet. & c. ſancimus. 1. q. 7. l. cū quis decedens. §. codicillis, de lega. 2 ff. auth. q ob rinet, vbi Bal. de prob. & in l. 2. comm. de legat. C. Doct. in ca. quāuis. de re iudic. Alex. in l. ſi de do. de col. C.

Maiores

Maiores itaq; ex ſermonibus eiuſmodi ad condemnationem procedebant, vt obſeruatum eſt in læſæ maieſtatis crimine. Sic Nero intimos & familiares quoſque curauit interfici ex ſermone morientium, qui tamen nihil aliud inter moriendum ſpectabant quàm vt de aduerſarijs vltionem ſumerent. Verùm iſta omnia ex prudentis Iudicis & conſiderati iudicio pendent, vt obſeruet an vltionis ſtudio loquatur moriturus, [b] & diligenter quærat an vllæ inimicitiæ contra delatos præceſſerint, Saga quædam Beronda nomine Malbeci ad Bellomontium Lomanienſe cremata eſt, quæ iamiam moritura cùm interrogaretur an nobilis quædam fœmina quam indicauerat fuiſſet in eo numero, nobilis autem fœmina cum ea commiſſa pernegaret, his verbis reſpondit Saga, *No ſabes tu pas quæ lo darrein çop que nos hemes lo baram a la crotz deu paſtis, tu partaues lo topin deus poſons?* id eſt, an neſcis cùm poſtremò ſaltationem haberem? ad crucem artocreatis, te portaſſe pharmacorum poculũ? ad hæc obmuteſ-

[b] Bald. in tit. de pace Conſt. ver. vaſal. in fi. Iaſ. in l. 1. col. 2. Oldra cõſ. 192. viſo. Hippol. Marſil. in pract. §. reſtit. col. 12. & in rubr. de fi deiuſ. col. 7. 8. & ſeq. latiſſ. Bar. in l. ſi quis in graui §. 1. ad Syllan. ff.

a l. diuus de in inte. restit. 22. q. 2. c. est & c. ne quis arbi-tretur.
b l. antiquæ. ad Vellei. C. l. vltima ad Macedon. l. vltima. arbitrium tutelæ. C. l. à diuo Pio. § si pignora. de re iudicata. ff. Alexand. in l. inter stipulantem. § 1. de verborum oblig. & consil. 47. & consil. 91. coll. finali. Lib. 6. Roman. cons. 250. Hippolyt. Marsil. in l. 1. §.

mutescens fœmina non respondit quicquam, ita se conuictam ostendit. Sin autem Magus obstinatus moritur, eum certissimum Dei hominumq; aduersarium esse præsumitur, qui viuens omneis enecare cupiat: vt Nero facilè Magorum princeps dictum illius qui cœlum & terram in cineres abire optans dicebat, *me moriente*, illius ergo dictum volens corrigere dicebat ἐμοῦ ζῶντος, me viuente. Hæc illa est species in qua præsumptionem vnam euertit altera *a*. Nec tamen debet testimonium morientis Iudex contemnere: fieri enim potest vt ex veritate sit: vt suprà demonstrauimus non rarò Magos à Magis interire, & (quod ait Ieremias) Deum inimicos suos opera inimicorum euertere. Sed si is quem obfirmatus Magus accusauit dixerit ad probationem sui se ita semper vixisse vt virum bonum decet, audienda est illius defensio: sin autem eum contrà suspectum esse pateat, aut antè fuisse reum, sed neq; absolutum sententia neque damnatum, eum Magum esse præsumitur. Sed etsi le-

gitur

gitur probationem contra præsumptionem iuris admitti non oportere *b*, & diuino iure in Sagam est homicidij & parricidij præsumptio: ferenda tamen est Saga, vt exhibeat aut viuos demonstret eos de quorum nece accusatur. Hæc enim defensio coniuncta euidentiæ permanentis facti plus potest quàm probationes omnes & præsumptiones contrariæ: *c* quemadmodum suprà ostendimus veritatem permanentis facti contra Sagam probationem esse omnium euidentissimam. Regula autem iuris est *d*, probationem minus legitimam in atrocibus & nocturnis maximè criminibus (quale istud est) sufficere, quoties probatio certa non potest obtineri. Sapiens verò Iudex ad consequendum veritatem omneis præsumptiones comportaturus est: modò ne id faciat quod multi Iudices in Germania solent. Hi enim aut magos alios conquirunt, vt per eos ad saltum cribri resciscant an reus sortes exerceat: aut puerulis templum adeuntibus nouos calceos

ad quæstionem, de quæstionib. Speculat. in tit. de præsumptionib.
c Felin. in cap. quanto. de præsumptio. Bald. in l. contra negantem. eod. Roman. consil. 350. col. 8. Alexan. in l. vnic. vt quæ desũt aduocatis. C. & consil. 118. col. pen.
d cap. præterea. cũ gloss. ext. de testib. Panor. in c. venerab. col. 2. eo. l. si ij qadul. ad l. Iul. de adulter. ff.

axungia

axungia suilla perunctos curant indui, vt Magæ inde nequeāt egredi, nisi eis visum fuerit qui pingues calceos ferunt: aut ambos pedes Sagæ & manus colligātes eam imponunt aquæ leniter, eámque si saga fuerit, in fundo mergi non posse putant. Hac enim via diobolus indicia, quæ sancta oportet seruari, commutat in scholā Magiæ. Similiter ne illud faciat quod in libro Coniurationum Romæ & Aueniones impresso legimus, vbi ratio exponitur faciendi caseum mulieris Sagæ nomine, ex quo accusetur. Nobis verò neque illam formam, neque alias consimiles quas legimus, placet exponere. Verùm quæstio est si neq; Magi extabit confessio, neque inculpatus testis, neque permanentis facti euidentia, sed violentæ præsumptiones erunt, puta à vicinis omnibus haberi pro Mago^a, aut bufones in ollis locisve abditis alentem deprehendi, quamuis nemini sit comminatus Magus, qui in hac causa statui oporteat. Ego violentā præsumptionem eiusmodi non sufficere statuo ad sententiam mortis ferendam,

^a à vicinis veritas melius haberi potest. Bart. in l. dominus horreorum locati. ff & arg. l. si ita. §. mulier. & ibi Bart. de fūd. instr. ff.

rendam, ad alias pœnas sufficere. Dicamus igitur de Magorum pœnis, quas pro amplitudine probationum maleficiorumque prudenter augeri minuique necesse est.

De pœnis quas merentur Magi. Cap. V.

DVO sunt omnino modi quibus sua Rebuspubl. amplitudo cõseruatur, præmium & pœna: quorum vnus ad bonos pertinet, alter ad improbos, & nisi iustè ex æquo & bono singulis tribuantur, nulla spes alia nisi ineuitabilis casus Reipub. maximęque ruinę ostenditur. Non quòd pœnas de omnib⁹ delictis sumi necessarium videatur: nam neque Iudices reis iudicandis sufficerent, neque plectendis carnifices: imò vix vnum crimẽ è denis p Iudices castigatur, sed tenuissimos solùm quosq; videris pœnas luere, qui gratia amicis aut pecunia valent os plerumque manus hominum effugere: quamquã nec amici nec facultates illæ eos à Dei manu vindicaturę sunt.

Hi au-

Hi autem falluntur plurimum qui no
alia de causa pœnas institutas putant
quàm ad castiganda maleficia: At hic m
nimus est me iudice fructus, qui ad Rem
pub. inde perueniat: Maximus enim &
summus omnium est, quod sedatur ir
Dei, præcipuè si directè peccatum fuer
contra maiestatem Dei, vt in hac caut
a Num. 25 est. Videm⁹ itaq; a cùm Dei populus se
Moabitis adiungens ad Bahal pehoris sa
crificia declinasset, viginti quatuor mi
lia ex eis occubuisse, & longè plures fuis
perituros, nisi repentè Pinhas Eleazar
filius iram Dei cernens exardescere vn
è ducibus populi cum Moabitide cuba
tem transfixisset. Tum mors desiuit pe
uadere: Deus autem Mosi, Pinhas, inqui
sedauit furorem meum ardēte zelo qu
zelotypus fuit honoris mei, & obstitit n
populum istum perderem: dicito ei m
fœdus cum ipso ac posteris ipsius initu
rum, vt sacerdotio fungantur mihi. Po
cà trecentos annos vixit, eiusque poste
ampliùs bis mille annos sacerdotio h
nore amplissimo perfuncti sunt. Hic ig

tur primus punitionis improborum fructus, vt sedetur ira Dei, & vindicta eius in vniuersum populum auertatur. Ideoq; Iudicibus fuit imperatum *b*, si postquàm perquisiuerint autorem homicidij non poterunt deprendere, vt sumentes vaccam sacrificent in loco vbi cædes commissa fuerit, manus abluant vt innocentes facti, & Deum orent ne ob effusum sanguinem ira sua populum perfundat. Secundus punitionis fructus est, vt in regionē totam accersatur Dei benedictio, prout in lege Dei scriptum est *c*. Postquam igni & gladio tradideritis oppidū è populo meo fratribusq; vestris qui deserentes Deum idola coluerint, & omnem animam homines & bestias occideritis, aggerem è lapidibus trophæi loco accumulabitis: ac tum extendam amplas misericordias meas erga vos, & gratijs vos benedictionibusque cumulabo. Tertius fructus ex improborum punitione procedens est, vt metus & terror incutiatur alijs: sic enim lex Dei, *d* vt alij videntes punitionem metuant

b Deut. 21.

c Deut. 13.

d Deut. 15. & 19.

pecca-

peccare. Quartus fructus, vt caueatur ij
quos nondum infecit & corrupit impro
bitas, vt incolumes pestilentia inficit at
a Leuit. 12. & 13. & 14. que elephantiasis *a*. Quintus, vt impro
borum numerus minuatur: qua sola ra
tione vetus Britanniæ consuetudo san
cit suspendi fures, quia nimius eorun
numerus futurus esset. Atque hæc ver
ba ineptæ illius consuetudinis, *cùm om
nes regionis syluæ non satis facturæ essent
mors autem grauior sit quidem puniendis fu
ribus, sed furtis impediendis leuior*: verum
tamen consuetudo isto solo argumento
nititur. Sextus, vt boni securè vitam po
sint transigere. Septimus, vt puniatu
b Deut. 19. improbitas *b*. Hæc bona atque commo
da ex improborum supplicijs proficiscē
tia placuit attingere. Si quis autem mo
dus vnquam exstitit sedandi iram Dei
benedictionem eius obtinendi, alio
perterrendi aliorum supplicijs, hos ab il
lorum corruptione conseruandi, im
proborum numerum minuendi, bono
rum vitam confirmandi, & improbita
tes summè detestandas quas ingeniun
homi

hominis excogitare poteſt puniendi, hic certè vnus eſt vt omni rigore caſtigentur Magi. Quamquam non ſatis reſpondet rigoris vocabulum, cùm nulla ſit tam crudelis pœna, quæ puniendæ Magorum improbitati queat ſufficere: omnia enim ipſorum ſcelera, blaſphemiæ, & inſtituta inuehuntur in maieſtatem Dei, vt mille artibus irritent & exacerbent eum. Plurimùm apud veteres fuit dubitatū, quod genus mortis in eum inſtitueretur qui patrem aut matrem occidiſſet: vt ex lege Pompeia in parricidas conſtat, cuius nouum & accuratum ſupplicium lenius posteà viſum eſt. Quamobrem Tarquezium maiorem, qui parentem ſuum Pictauienſem Electum occidi curauerat, Curia Parlamenti voluit diſcerpi candente forfice, diffringi artus ad rotam, ac poſtremò concremari: etſi ne hoc quidem pacto condignas pro merito pœnas is perferre videbatur, qui vitam ademit ei à quo acceperat. Altero quoque Areſto eiuſdem Curiæ nobilis quædam fœmina quæ virum ſuum occidi curauerat,

viua exusta est: quod illa satis patienter tulit, cruentam subuculam viri sui ante oculos habens. Quidam etiã Magos dubitãt igni tradere, etiam eos qui pacto expresso se diabolo adiunxerunt. Horum enim præcipuè vindictam diligentissimè & summo iure oportet persequi, vt iram Dei amoliamur vltionẽq; nobis superuenturam. Quoniam verò sortilegium autores nihil ampliùs quàm hæresin esse interpretantur (quamuis hæresis vera læsæ maiestatis diuinæ crimen est igne puniendum ex cap. vergentis. de hæreticis) ideò tenenda est istius criminis à simplice hęresi differentia. Primùm enim hanc professionem Magorum primã esse demonstrauimus, quòd Deum omnemq; religionem abnegãt. Hominem qui Deum verũ deserit vt hæreat alteri Lex Dei iubet lapidibus obrui *a*, quod supplicium tradunt Hebræi interpretes esse grauissimum *b*. Hoc verò ante omnia oportet obseruari. Mago enim (de quo dicimus) non videtur satis si Deum abneget vt religionem alterã amplectatur, sed omni religio-

Primum Magorum crimen.

a Deut. 13.

b R. Maymon. lib. 3. more hanebocim.

religioni veræ ac ſuperſtitioſæ renuntiat qua homines in offenſæ metu contineri poſſunt. Secundum Magorum crimen eſt, quòd vbi Deo renuntiauerunt, maledicunt, blaſphemant, & prouocant eum deſpectu maximo, & quemcunq; Deum aut idolum antè metuerint. Lex autem Dei, *c* Quiſquis Deum, inquit, blaſphemauerit, peccatum eius manebit in eo: & quiſquis maximum Dei nomen per contemptum pronuntiauerit, plectatur morte: qui locus Philonem torſit, omnesq; Hebræos Doctores mirificè. Videtur enim prius legis iſtius caput ad eos ptinere qui Deum ſuum quem ꝓ Deo habent blaſphemauerint, & hos dici reportaturos peccatum ſuum. Alij interpretes dicunt ei qui blaſphemauerit Deum, nūquam condonari (quodcunq; tandem ſuppliciū perferat) niſi ipſum pœnituerit: & eum qui maximum Dei nomē audacius expreſſerit morte affici oportere. Ipſa Legis *d* verba obſeruatione digniſſima afferemus, ונקבשם יהוה מות יומת:
איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו,

II crimen. *c* Leuit. 24 *d* Leui. 24

Quamobrem Hebræi ſanctiſſimum De
nomen neque ſcribunt vnquam, nequ
pronuntiant. In priore autem legis ca
pite videmus non dici יהוה propriam
Dei appellationem, ſed אלהים, quod no
men Dijs omnibus & Angelis tribuitur.
Etenim videtur Deus innuere ab ijs blaſ
phemari Deum qui id blaſphemāt quod
Deum eſſe opinantur. Sic Deus qui cor
dа & voluntates hominū ſcrutatur, con
ſilia ipſorum reſpicit: vt cùm olim Mag
crucifixorum, quos deos putabant eſſe
manus & crura confringebāt, aut ſump
ta hoſtia bufones paſcebant. Iam itaque
duplicem videmus & deteſtabilem Ma
gorum impietatem eſſe, quòd Deum ve
rum non dubitant blaſphemare & quic
quid diuinitate aliqua præditum eſſe pu
tant, vt omnem pietatis opinionem e
uellant & offenſæ metum. Tertium cri
men ampliùs abominandum eſt, quòd
dant fidem diabolo, adorant eum atque
ſacrificant: & eorum ſceleratiſſimi facta
foſſa vultum humi abijciunt orantes ex
animo & adorantes diabolum. prout de

III Magorū crimen.

Pam-

Pamphila Lariſſana Saga in Theſſalia antè notauimus ex Apuleij teſtimonio. Sed ne procul abeamus, fuit in Laodunenſi ſuburbio cui nomẽ eſt à valle, Saga menſe Maio M. D. LXXVIII. quæ idem fecit multis præſentibus. Iſtud autem abominandum ſcelus omnia ſupplicia quę ab homine excogitari poſſunt grauitate ſuperat, cùm diſertiſſimo Legis contextu præcipiat Deus *a* vt qui inclinatione ſolùm honorem imaginibus quæ Græci εἴδωλα vocant, habuerit, plectatur morte: nam Hebræum *Tiſtaueh*, Chaldęum *Tiſgud* nihil quàm inclinare denotat, quod omnes Latini interpretes dixerunt adorare. At Magi non ſatis eſſe ducunt ſi adorauerint ſolum aut coram Satana ſe inclinauerint, niſi ſe dedant ei, orentque & inuocent eum. Quartum crimen præcedente grauius eſt, quod permulti Magi fuerunt conuicti adeoque confeſſi ſe progeniem ſuam Satanæ deuouiſſe: qua impietate Deus ſe in lege adduci pronũtiat *b* ad vltionem in eos inflammãdam qui Molocho dedicauerint liberos, quẽ

a Exo. 20. & 32. Deut. 13. & 27. Num. 25.

IV Magorũ crimen.

b Leuit. 21. Deut. 18.

Iosephus Priapum interpretatur, Saturnum Philo, vtut sit, Satanæ & spiritibus malignis offerebantur. Quintum prouehitur vlterius, Sagas ferè ex confessione ipsarũ conuictas esse quòd paruulos pueros necdum baptizatos sacrificabant diabolo tollentes in aera, deinde aciculam crassam in caput eorum inferẽtes vt eos enecarent, crimine grauissimo. Sic Sprãgerus narrat vnam se autore crematam esse, quæ hoc pacto vnum & quadraginta necauerat. Sextum crimen horribilius superiore est, quòd Magis non est satis suos ipsorum liberos diabolo sacrificauisse & cremauisse sacrificiorum ritu (aduersus quæ Deus lege inuehitur a, dicens se populos terræ ob istam abominationẽ exstirpasse) sed eos inde ab vtero deuouent Satanæ. Sic Raziorum Baroni Satanas indixerat vt filium suum adhuc in vtero versantem sacrificaret, eoque pacto matrem cum fœtu enecaret: quod ille fuerat facturus nisi anteuertisset vxor, vt idem agnouit atq; confessus est. Duplex verò parricidium turpissima cõiunctum idolo-

V crimen.

VI Magorũ crimen.

a Deut. 18.

idololatria. Septimum ac frequentissimum est, quòd iurati Magi promittunt diabolo se quoscunq; poterũt ad cultum ipsius perducturos: idq; reipsa præstant, vt antè demonstrauimus. Lex autem Dei præcipit *b*, vt quisquis ita vocatur, cum lapidibus curet obrui qui animum ipsius sollicitauerit. Octauum crimẽ est, quòd honoris causa inuocatur & iuratur per nomen diaboli: nam Magi eum semper in ore habent, & per eum duntaxat iurant, nisi cum abnegatur Deus. Sic apertè veniunt contra legem Dei, quæ per alium quàm per Dei nomẽ iurare vetat *c*, quamobrem Scriptura dicit, da gloriam Deo, quàm formulam Iudices cùm à litigantibus aut testibus iusiurandum exigerent, obseruabant, dicẽtes, tribue gloriam Deo. Nonum est, quod Magi incesta colunt adulteria, & eo nomine omni seculo infamati atq; conuicti sunt: nam eos docet Satanas neminem perfectum Magum aut incantatorem esse quin sit ex patre & filia, aut ex matre & filio genitus. Quò spectat Catul. disticho:

VII Magorũ crimen.

b Deut. 13.

IIX crimen.

c Ierem. 5. 12.

IX crimẽ.

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia relligio.

Epiphanius contra Gnosticos & Athenagoras in Apologia incestum Magis frequentem esse annotant. Omnia hæc impia scelera directè in Deum & honorem ipsius committuntur, quæ summo iure vlcisci tenentur Iudices vt iram Dei à nobis amoliantur. Cætera Magorum crimina ad iniuriam hominibus factam pertinent, & quæ illi cùm possunt vlciscuntur. At nihil tantopere odit Deus *a*, quàm vt videat Iudices iniurias sibi aut alijs factas vlcisci, horrendas verò blasphemias dissimulare quæ in maiestatem Dei euomuntur, qualeis à magis pronũtiari antè ostendimus. Alia itaq; crimina persequamur. Decimum est Sagas homicidiorum artem exercere, adeoq; infantium cædes committere, ac posteà elixare donec humorem & carnem eorum fécerint potabilem: quod Sprangerus ex ipsarum confessionibus scribit cognouisse, & Baptista Porta Neapolitanus libro

a 1. Sam. 2.

X crimen.

ibro de Magia. Neq; omittendum illud
ſt, infantes priùs ab eis enecari quàm fu-
rint baptizati, quibus quatuor circum-
tantijs exaggeratur crimen homicidij.
Vndecimum crimen eſt, quòd humanas XI crimẽ.
carnes ac puerorum maximè comedunt
Sagæ, & palàm bibunt ſanguinem: quod
celus admirabatur Horatius, cùm di-
ceret:

Neu pranſæ Lamiæ viuum puerum extra-
hat aluo.

Verumtamen iſtud eſt exploratiſſimum.
Quòd ſi pueros habere non poſſunt, ho-
minum cadauera è ſepulchris effodiunt,
ut ſuſpenſorum eximunt è patibulis,
prout perſæpe compertum eſt. Huc per-
tinet quod Lucanus olim cecinit,

-- laqueum nodosq́; nocenteis
Ore ſuo rupit, pendentia corpora carpſit,
Abraſit cruces, percuſſaq́; viſcera nimbis
Vulſit, & incoctas admiſſo Sole medullas.

Propterea ſe Apuleius narrat, cùm Lariſ-
ſam Theſſaliæ aduenisset, ſex aureos lu-
cratum eſſe ex nocturna corporis vnius
cuſtodia, eo quòd Sagæ (per quas illa re-

gio famosa effecta est) nisi certa custod[illegible]
adhiberetur, veniebant intrò quacun[illegible]
forma videbatur, & ossium ten⁹ circu[illegible]
rodebant corpora. Hæc verò detestabi[illegible]
persuasio à diabolo mentibus huma[illegible]
inditur, vt alij alios cædant vorentque[illegible]
euertant humanum genus. Hoc etia[illegible]
addendum, Magos omneis plurimù[illegible]
esse veneficos, quo vno crimine ad mo[illegible]
tem damnari possunt ex Cornelia le[illegible]
de sicarijs, quamuis non fuerit venenu[illegible]
traditum. l. 1. in verbo, venenum conf[illegible]
ceris de sicarijs. ff. Homicidium autem [illegible]
a Deut. 19. lege Dei *a* & humanis legibus *b* capita[illegible]
b toto tit. ad l. Cornel. de sicarijs. C. iudicatur: similiterq carne humana ve[illegible]
cuntur aut vescendam præbent, mor[illegible]
digni sunt. Sic Lutetiæ dulciarius pisto[illegible]
suspensorum carne faciens artocreata[illegible]
viuus crematus est, domus euersa, & i[illegible]
terdictum ne ædificaretur denuò: sic lo[illegible]
cus perdiu in icuncularum vico desert[illegible]
XII crimen. mansit. Duodecim crimen singulare e[illegible]
quod venenis & sortilegijs enecãt ab ho[illegible]
micidio simplice disparatis lege Corn[illegible]
lia de sicarijs & veneficis ff. grauior eni[illegible]
offe[illegible]

offensa est si quem veneno quàm si aperta vi sustuleris, & grauius adhuc est necare sortilegio quàm veneno. Grauius est, inquit Lex c, occidere veneno quàm gladio. Decimum tertiũ Magorum crimen est frequentissimum, quòd ab eis pecora enecantur. Ideò Augustanus quidã Magus an. M. D. LXIX. forficibus discerptus est, quòd redempto corio pecorũ mortem eis intulisset. Decimumquartum est ordinarium expressum Lege, quòd fruges necãt, & famem sterilitatemq; inuehunt in regionem totã. Decimumquintum est, quòd Sagę cum diabolo rem habent, etiam dum maritis accubant, vt omneis confiteri suprà notauimus. Hæc detestabilia quindecim crimina, quorũ minimum morte dignum est accuratissima: non quòd singuli Magi rei sint criminum istorum omnium, sed illud tamen compertum est Magos qui cum diabolo expressè pepigerunt, reos omnium istorum scelerum ferè, aut certè plurimorum esse. Cùm autem multa crimina & multis actionibus ab homine committun-

c l. 1. de malefi. C.

XIII crimen.

XIV crimen.

XV crimẽ.

mittuntur, ſingulorum pœnas oporte
repeti: neque vnum impunitum relin
qui ex concurrente altero *a*, ſed plure
pœnas (vt ait Bartolus *b*) diſtinctas im
poni ſiue legibus & inſtitutis, ſiue arbi
tratu Iudicis *c*. Si plura crimina in facto
eodem committuntur, idem iudicium
eſt: niſi crimina ſint vnius ſpeciei, vt par
ricidium in homicidijs quidem nume
ratur *d*, ſed reus ſola parricidarum pœna
tenebitur: lex autem Dei pœnam capi
talem ſanciens non diſtinguit minuta
tim Magorum ſcelera, ſed Sagam viuere
ſimpliciter vetat, מכשפה לא תחיה: quā
in locum Hebræus Philo his verbis, *lo te*
chaie, ſignificari dicit. Sagam eodem die
quo euicta fuerit morte afficiendam fu
iſſe, & ita à maioribus obſeruatum. Sic
ergo non ſolum grauitatem criminis ex
ponit Deus *e*, ſed etiam demonſtrat quā
topere expetat vt iuſtitiæ leges in iſtos
homines exerceantur. Nominatim verò
Lex morti Sagam adiudicat, ne pœna ob
ſexum minuatur: vt legitimè in omni
bus alijs criminibus obſeruatur. l. ſacri

a l. nūquā depriuatis delict. ff.
b ex l. 3. de termino moto. ff. l. prætor. §. ſi mihi plures. de iniur. ff. l. ſi adulteriū cum inceſtu. de adult. ff.
c l. non eſt nouum, de acti. empt. l. qui ſepulchri. de ſepulc. viol. C.
d l. Senatus. de accuſat ff. & ibi Bart. l. prætor edixit. §. 1. de iniur. ff.
e Exod. 22.

legij

legij. de peculatu. ff. l. ſi adulterium. §. ſtuprum. de adulter. ff. cap. ſicut de homicidio. Plus enim eſt offenſionis in cæde fœminæ quàm viri, ait Ariſtoteles in Problematis lib. 29. cap. 11. Itaq; ſi nihil aduerſus Magum probabitur idololatrię, blaſphemię, ſacrificiorum, parricidiorum, homicidiorum, adulteriorum, ſcortationum cum Satana, & aliorum ſcelerum: cùm tamen probatum fuerit Magum reum eſſe, meretur mortẽ. Amplius Iura ciuilia *f*: nam non ſolùm ea cui expreſſo pacto cum Satana conuenit afficienda eſt morte, ſed etiam is qui Sagas conſulit: hæc enim tantopere ſunt abominationi ex Lege, vt ea modò hoſtes ſalutis cõmunis *g*, modò ob facinorum magnitudinem Magos maleficos *h*, modò peregrinos naturæ *i* (hos, inquit, tanquam naturæ peregrinos feralis peſtis abſumat) modò hoſtes humani generis *k* nominet. Auguſtinus etiam in libro de ciuitate Dei Magos appellat maleficos ob maleficiorum magnitudinẽ. Quod autem ad Magos aulicos, quia iſtud

f l. nemo aruſpice. de maleſi. C.

g l. vlt. eod.

h l. nemo. eod.

i l. multi. eod.

k l. etſi. de maleſi. C.

ſtud malum quàm maximè poteſt acc
dit Principes,idq́; non noſtra ſolùm m
moria ſed ab omni ſeculo, ad Rempu
totam euertendam (nam Principes e
dem pellicit à quibus populares itide
pertrahuntur) hanc ob cauſam lex in
a d.l.et ſ. gnis extat a, qua ita ſancitur, ſi quis M
gus, vel magicis cantaminibus adſuetu
aut aruſpex, aut ariolus,aut certè augu
vel etiam mathematicus,aut enarrand
ſomnijs occultans artem aliquam diu
nandi, quibuſcunq; tãdem præditus h
noribus & potentia ſit,in comitatu Pri
cipis fuerit, vt præſidio dignitatis exutu
cruciatus & tormenta non fugiat. Han
legem literis aureis in portas Principu
incidi oporteret: peſtem enim capitalio
rem in comitatu eorum non inueneri
Vt autem agnoſcamus quantis laudibu
Principes Ethnici digniores ſint Chriſt
anis multis, apud quos faciunt ſtipendi
Magi, mulierem Martham nomine, M
rij temporib[9] in exilium à Senatu Ron
b Plutarc. in Mario. miſſam legimus b, quæ ſe totius prẹlij ac
uerſus Cimbros euentum prædicturan
confi

onfirmabat: & Claudi⁹ Cæsar in Rom. quitem agi summo iure voluit, adeò vt morte multatus fuerit *c* & publicata bona, eo quòd galli gallinacei ouum circumferret (alij serpentis dicunt) vt eo pacto religionem falleret Iudicum, litemq́; gratia vinceret. Fuerunt homines imperante Tyberio ex minima opinione Necromantiæ ad mortem damnati *d*. Caracalla Imperator etiam condemnauit eos qui herbas & alia id genus ad curandas febreis faucibus appendebant *e*: quod Deus lege prohibet, cùm ritus Amorrhæorum & Cananæorum abominatur. Nam in eis Moses Maymonis ligaturas numerat, quas etiam Augustinus damnat, vt suprà demonstrauimus. Hoc iudicium Caracallæ Cæsaris oculis eorum proponi conuenit, qui lege Dei abutentes condonant execrabilia Magorum scelera, ex quibus tam multa mala perpetimur. Sed eos qui res istas præbēt, non qui imprudentes accipiunt bona fide, eos inquam persequendos in iure cēseo, (ista enim idololatriæ & sortilegiorum

c Tacitus. Plin. li. 29. cap. 3.

d Tacitus.

e Spartian. in Caracalla.

rum principia sunt) quo exemplo palā demonstrabitur Magos qui expressę cū Satana pactionis tenentur mereri m tem. Cumque sit ante omnia detestā dum crimen, eo grauior pœna conuei maleficio: nempe aut lapidationis, hoc genus pœnæ receptum est, aut ig atque incendij, quod supplicium ferè pud Christianos iam olim fuit obseru tum. In Belgico & multis Germani partibus damnatæ mulieres immergu tur aqua: verùm Sagas colligatis art bus in aquam proiectas compertum non posse mergi, nisi admota vi in aq inferatur caput, vt suprà diximus. Qu si præter sortilegij crimen siue confessi ne, siue testibus, siue facti euidentia pr betur aliquem à Saga enectum esse, i fantem verò maximè, crimen est gra us. Et quamuis forte quam Saga ad i micum tollendum iniecerit alteru comperiatur enectum esse, digna tam est morte: aut si philtrum cogitans m tem intulerit, etiam quæ Saga non est facto meretur mortem, ait lex *a*. Sed h

a l. si quis aliquid. §. qui abortiones de pœnis. ff.

i

us leniorem esse pœnam conuenit quæ non fuerit Saga. Nihil tamen plerumq; ... m difficile est quàm probatio, & in ea ... aximè Iudices occupantur. Quamobrem si neque inculpati testes, neque reorum confessio, neque euidentia facti habebitur (quæ tria esse genera probationum diximus ex quibus mortis iudicium ferri potest) sed præsumptiones solum erunt, vtrum infirmæ sint an violentæ præsumptiones animaduertimus. Si præsumptiones infirmæ fuerint *b*, neque reum oportet vt Magum condemnari neque absolui, sed ampliùs dicere ad commoditatem quæstionis, & intereà è vinculis reum eximere. Sin autem violentæ fuerint, an ad condemnationem mortis procedi sit opus dubitatur, propter discrimen huius criminis ab alijs amplissimum. In alijs enim criminibus nemo ex præsumptione licet violentissima damnari ad mortem potest *c*: ad alias verò pœnas, puto trimeres, flagra, multam honorariam aut pecuniariam pro qualitate personarum *d* & probationum gra-

b Bald in l. fide probat. C. & in l. presbyteri. de episc. C. l. absenté. de pœnis. ff. l. vlt. de probat C. l. singuli. de accus. C. Gand. in tract. malefi. sub rubri. quando puniātur plu. Ancaran. con. 217. Alex. im. conf. 15. li. 1. & conf. 14. li 3. Cæpola conf. 41. Castré. conf. 192. Alex. conf. 81. li 5. Angel. de malefic. in verbo, & Andreā. n. 22.

d l. capitalium. §. in

seruorum. de pœnis. ff.l. vlti.de incendio. ff.

a Deut.13.

b l. vlt. de probat.l. sciant. co. C.l qui accusare.& D.ibidem.

c Asconius in Verrem.

d l.ordo.de public. iudic.ff.

e in l.quicunque de seru.fugit. co.vlt.ver. & nota octauo et in auth. quas actiones, circa fin. de sacrosanct.C.

uitate damnari potest. Itaq; videtur in isto abominando crimine ad iudicium mortis ex violentis præsumptionib procedi posse. Verumtamen ex violen præsumptionibus statuendam non ce seo mortis condemnationem, sed ali omneis pœnas excepta morte. Hoc n in pari causa docet Lex Dei dicens a, quod ex oppidis popularium tuorum a diueris apud alios instare vt Deum æte num deserant orentq́; Deos alios, verit tem rei diligenter peruestiga. Si eam ce tam esse cognoueris, tum incolas illiu oppidi obsideto, perrumpito, igne cæd busq́; misceto. Veritatem igitur tene certò opus est, vt sententia feratur mo tis. Hic verò dixerit quispiam, Aut abso uere, aut damnare opus est. Si verum cr men est, mors non suffecerit: sin falsum oportet absoluere, aut certè amplia donec amplius quæstione habita cogno scatur, reum verò hac lege vinculis sol uere vt vadimonium eodem statu obeat &c. non supplicio corpus afficere, au honorem cuiquam ob præsumptione

adime-

idimere, ex prisca Rom. lege *b*, apud quos tres erant notæ *c*: vna A. altera C. tertia NL. absoluo, condemno, non liquet. Respondemus hanc iudiciorum formam sublatam esse *d*, & alteram extra ordinē inuectam, cùm Romani imperium obtinerent. Nam illud dictum legis, Actore non probante reus absoluitur, verum est: sed ea demum probatio est non solùm quæ probat necessariò, sed etiam quæ ad indubitatam probationem accedit proximè. Inprimis verò eorum criminum quæ clàm committi solent, probatio ex bonis certisq; rationibus petita sufficit, quod Baldus *e* & Ioannes Andreas *f* hoc modo dixerunt, ratione difficilis probationis sufficit probatio præsumptiua: quam ob causam probatio quoq; domesticorum testium admittitur in rebus clàm gestis intra priuatos parietes *g* quam probationem alioqui fora excluderent *h*. Magorum autem scelus de nocte ferè committitur, deserto loco & ab hominibus remoto, ijsque modis quos nemo præsumere vel cogitare possit.

f in c. cùm dioecesi. glos. super verbo, argumentis. & in c. illo vos. de pignor. & in c. ad nostram. de emptio.

g l. consensu. de re. pud. & ibi Bar & in l. lex quæ tutores. de administr. tut. & Cynus. in l. parentes. de test. C. Not. in c. 3. loco de proba. & in c. veniens. 2. de testib. & in c. cum dilecti. de electio.

h l. omnibus, & ibi Doct. de testib. C.

Violentas igitur præsumptiones in cau
tam deteſtabili haberi ſufficit, vt ſupp
cia corporibus quantumuis grauia, ca
tali ſolùm excepto, irrogentur, fuſtiga
ones, ſectiones, notæ, perpetua vincu
multæ pecuniariæ, publicationes, & p
næ conſimiles, præterquàm exſilium,
ſi in locum aliquem certum relegetu
Magus. Solent enim plerumq; Magi
lum vertere vbi retecti ſunt, peſtemq
importare aliò: ſin vno in loco iubent
conſiſtere vbi ſe obſeruari & in ſuſpici
ne eſſe viderint, nihil audent ampliu
De perpetuo autem carcere, etſi ex con
muni iure prohibetur a, melius tame
in Canonico iure proſpectum eſt, max
mè verò in præſente cauſa. Nihil enim
tantopere formidant Magi quàm carc
rem, prout carcer modus eſt potentiſſi
mus ad veritatem exprimendam & aff
rendam reſipiſcentiam: ſed alij comite
expertes rei Magicæ ſemper ſunt adiun
gendi, quia dum ſoli ſunt eos à diabol
in ſua improbitate confirmari monſtra
uit experientia, aut etiam vt ipſi morten
ſibi

a l. mandatis. de pœnis. ff.

bi conciſcant adiuuari. Si igitur Saga
uſonibus, lacertis, hoſtijs, oſſibus, ping-
ibusúe ignotis inſtructa deprehenditur,
t famoſa eſt rerum magicarum nomi-
e, præſumptiones ſunt validiſſimæ: ſi a-
quando reprehenſa in iure, nec abſolu-
eſt, vehemens eſt præſumptio: ſi ex ſta-
ulo inimici aut ouili viſa fuerit egredi,
oſteáq; pecudes moriantur, aut ſi ij mo-
antur vel langueſcant quibus intermi-
atæ ſint Sagæ, ſiue vnus ſiue plures, vio-
nta eſt præſumptio. Ex his præſumpti-
nibus, vt neq; vllius confeſſionis neq;
ſtium extet probatio, in pœnas tamen
las condemnari debent, præterquam
d mortem. Hæc nobis regula tenenda
t *a*, ſublata mortis pœna & rigore le-
um mitigata, cùm præſumptionibus a-
tur: neq; eorum probanda ſententia,
ui ex præſumptionibus licet violentiſſi-
is corporalem pœnam irrogari non
oſſe putant *b*, ſequuti opinionem Al-

a Ant. But Pá. Felin. Io. And. in c. affert. de præſump. text. in c. illud. de cleric. ſecũdũ Felin. in c. qualiter & quando.

b Gand. in trac. de maleſic. tit. de præſũ. col. 3. Spec. tit. de p̃ſump. §. ſpecies. ver. in ſumma. Oldr. cõſ. 129. viſo. Bald. in l. præsbyt. col. 1. verſ. & adde. de epiſ. C. & in l. nõ eſt verif. quod met. ff. & in l. eius. §. 1. de teſtib. etiam. Ca. de ſer. fu. Ancarã. in

in l. ſciant cuncti. de probat. C. fin. verſ. 6. vbi
enſ. Bal. in l. fugitiui. col. 2. & ibi Cæpola vlt. charta.
. C. Bal. in c. 1. fin. tit. quibus mod. feudum amit.
g. ſemel malus. col. 10. de reg. iur.

a Castrēs. cons. 299. visa. col. vlt. lib. 2. b Gand. in tract. malefic tit. de præsump. Rom. in l. 1. §. si quis in villa, ff. ad Syllan. Franci. Aretin. in l. eius qui. §. si cui. de testam. Barbat. cō. 26. col. 7. vers. modo, lib. 1. & cons. 23. sapientissimus. col. vlt. lib. 2. Alex. in l. 1. col. 8. versu ad vnū, si cer. pet. ff. & cons. 15. viso processu col. 2. lib. 1. & con. 115. in causa li. 3. & con. 2.

berti Gandini & Pauli Castrensis. Hic e-
nim (vt gloriatur ipse) impedimento fu-
it ne corporali pœna afficeretur prędo,
qui deprehensus fuerat stricto gladio
loco exiens vbi inimicus recens occisus
compertus est, & cui etiam occisori p
ter imperauerat ne regrederetur dom
quin rem confectam resciuisset, deind
verò post rem gestam cum pater adm
nuit vt fuga sibi consuleret: quod in iu
re fuit comprobatum. Humanus spiri
tus, ait Paulus Castrensis, non poter
dubitare, quin is qui accusabatur cæde
perpetrauisset, vtcunq; infitiaretur: v
rumtamen non fuit affectus corpora
pœna. Atq; in hanc sententiam Bon
nienses Doctores consenserunt b, fre
quodammodo antiqua Rom. opinion
absoluendum planè aut condemnan
dum ex lege, aut amplius decernendu
dimisso reo: cum tamen ex insignib
præsumptionibus omnes semper mu
tam pecuniariam committi censean
Quid ita multam? inquies. Etenim
præsumptiones eas non esse iudicant

quib

...ibus ferri sententia possit, non debent ...i ad multam condemnari, maximè cũ ...omo damnatus criminis, si soluendo ...on est, ex diuinis & humanis legibus ...orpore pœnas luere teneatur c. Sin au...m reum ex violentis præsumptionibus ...œna dignum iudicent, quare dubita...erint in enormi crimine ad corpora...m pœnam procedere? Iudices huius ...gni & fora non sequuntur Italicorum ...octorum sententiam, sed in pœnam ...orporalem damnant pro modo proba...onis, non solùm in hoc, verumetiam in ...mnibus alijs criminibus quæ ab huius ...trocitate absunt longissimè. Nobilem ...irum Cenomannum noui (cuius no...ien propter honorum necessariorum ...lius reticebo) qui postquàm certo con...lio inimicum suum occidisset, cum li...eris ad patruum fuit comprehensus, ...uibus orabat ad se pecuniam mitti vt ...eniam criminis impetraret. Interroga...us negat manum suam esse. Simo Cor...utus actuarius eum iubet scribere, sed ...a scriptionem suam dissimulat vt nulla

post princ. lib. 7. con. 188. col. vltima. li. 7.

c l. 1. § generaliter. de pœnis. ff. l. si quis id quod. de iurisdictio. ff.

similitudo huic cum illa intercedere. Biennium fuit in carcere sine alia probatione, tandem verò ad annos nouem fuit ad remigium relegatus (vt ipse mihi confessus est) cùm nihil nisi presumptiones haberentur. Frequentia sunt in hoc regno iudicia eiusmodi, neglecta Doctorum Italicorum sententia. In Belgico & certis Germaniæ locis ratio diuersa est. Sunt enim (vt aiunt) consuetudines quędam & institutiones Caroli magni, quib⁹ ex rumore & admodum infirmis præsumptionib⁹ morte plectuntur rei: quod etiam nuper in Carinthia factum est, vt ex præsumptione morti tradebatur homo, ac posteà instituebatur capitalis quęstio. Sic improbè iustitiæ illudebatur. Sed vbi ex violentis præsumptionibus quales suprà exposuimus iudicium fuit constitutum, iudicium corporalis supplicij opus est pronuntiari. Alioqui impunita semper manebunt scelera si ea demum crimina quæ in oculis, ad manum sunt commissa puniantur: quod malum Iureconsultus adduxit a, vt eo casu

a l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff. l. si in rixa. cod. l. item mola. §. sed si plures.

cas[u]

casu ad condemnationem procedatur, quamuis ex offendentium multorum numero quis pœnæ debeat subijci dubitetur. Nam etsi illic de damno agitur, quæ tamen est multæ pecuniariæ in causa ciuili ratio, eadem est suppliciorum corporalium in criminali causa, inprimis verò enormium criminum, cuiusmodi illud est quod agitur. Quamquam non obscurè demõstrat Baldus *b* ex præsumptionibus ad corporaleis pœnas instituendas procedendum esse, cùm ait mitius agi in pœnis corporalibus quando est dolus præsumptus & non verus, & citat l.1. ad legem Corneliam. de sicarijs. ff. Præstat quidem, fateor, absolui sontem quàm innocentem damnari: sed eum qui præsumptionibus certis cõuincitur innocentem non esse contendo, vt fuit is qui prope occisum sol⁹ cum gladio cruento fuit deprehensus, & alijs coniecturis oppressus quas modò annotauimus. Quamobrem Henricus 2. in hoc regno edictum salutare sanxit promulgatum & relatum in acta anno M.

b in c. 50: in fine. tit. quib. modis feudũ amitt.

D. LVI. quo mulierem eo loco haberi iubet ac si fœtum occidisset ac morte af-fici, quæ grauiditatem partumq́; celaue-rit, eum sine baptismo siuerit emori, ne-que testimonium cuiusquam adhibue-rit: fidemq́; haberi vetat dicenti mortu-um fœtum ex vtero prodijsse. Hoc mul-tis decretis ab eo tempore fuit obserua-tum. Perditæ enim & deploratę mulieres necabant fœtum, easq́; Sagæ ad illud fa-cinus instigabant. Hæc iuris præsumptio ex quo edictum latum est: edictum verò ex humana præsumptione natum eaque vehementissima, sed non æquè valida ac præsumptiones illę quas antè diximus: & tamē ex ea non solùm ad corporale sup-plicium, sed etiam ad mortem procedi-tur. Verumtamen fieri potest vt mulier ad integrum suum honorem conseruā-dum, fœtum suum grauiditatem partū-que celet, & fœtus quem studiosè fuisset educatura in doloribus expiret puerpe-rij: sed quia hac specie non rarò animad-uersum est parricidia plurima perpetrari dum puer mortuus nasci dicitur, sapien-

ter

ter fuit institutum præsumptionē istam sufficere, vt vindicando sanguini innoxio ad capitalem pœnam procedatur. Nam ex vno incommodo quod rarò cōtingit, non est committendum vt bona lex & salutaris omittatur a. Ac propterea mulierem Mureti ad Suessiones morti adiudicandam censui, quæ cęlata grauiditate & partu infantem humi in horto condiderat mense Martio anno M. D. LXXVIII. Quinetiam in causa non perinde graui, si qui accusati adulterij, deinde absoluti, si ergo coniugium posteà inierint, prout ipsis à repudio licuisset b, eos Lex summo iure puniri præcipit velut adulteros c: hi autem ad mortem damnantur lege. Itē si cui ter maritus denunciauerit ne cum vxore versetur, si eos sine crimine simul versantes offenderit, huic lege permittitur vt eos interficiat sine vlla forensis cognitionis formula d. Et quod grauius est, Nicolaus Palermitanus Abbas licere negat Iudicibus pœnam Legis minuere, quæ tamen præsumptionibus solùm humanis nititur. Etenim

a l. 3. & 4. de legib. ff. Sic Cato dicebat nullam legem omnibus satis commodam esse.

b l. si qui adulterij. de adult. C.

c l. quamuis eo. C.

d auth. matri & auię. §. his quoque. Pano. in c. accedens. versi. nō obstat. de accus. Mathes. in singu. 116.

legum

legum præſumptio nihil eſt aliud quàm humana eorum præſumptio qui ob præſumptiones tulerunt legem: imò ex præſente facto lex præſumit præteritum, atque ex præſumptionibus procedit ad cōdemnationem mortis, vt antè demonſtrauimus. Hoc verò accuratè opus eſt obſeruari, quod ea de cauſa ſolùm fuit inſtitutum: quia difficillimè poſſunt adulteri in facto deprehendi. Quanto igitur magis neceſſe eſt procedi ad corporaleis pœnas, cùm violentæ præſumptiones aduerſus Magos extant? Sed ſi qua ineſt facti euidentia, tum veniendum eſt ad capitalem pœnam: verbi gratia, ſi quis rei magicæ accuſatus deprehendatur humana membra, maximè verò puerulorum habens, oportet liberè ad condemnationem mortis procedere. Ineſt enim permanentis facti euidentia, ſi quis magicarum ſortium accuſatus ad curādum alterum clara voce diabolum inuocauerit, aut ſummiſſa voce in terram proſtratus magiſtrum paruum (vt vocant) orauerit; itaq; capitalis pœna eſt intrepidè

decer-

decernēda. Sic M. Ioan. Martinus viuam cremari Sagam S. Probæ iussit sententia lata, q̄ structorem S. Probæ accusabatur impotentem & tonicū effecisse. Hęc balneum fieri mandauerat, & tribus lacertis in sudario datis iusserat eos conuolutos in balneum à structore ꝓijci cū his verbis, abi in nomine diaboli. Nam diaboli inuocatio est detestabilis idololatria, qua sola cōuinci poterat licet nihil fateretur, neq; de infirmato structore extaret probatio: multi enim fascinum morbumq́; alijs Magis immissum eximūt. De his autem cognosci in iure op⁹ est, si neq; à natura esse neq; conuenire remedia videbuntur (vt tres illi lacerti qui nunquam posteà in balneo comperti sunt, & sicut Andina Saga, cuius meminimus, ad curationes cerebro felium, veneno certissimo, corui capite, alijsq́; sordibus vtebatur) & adhibitis alijs pręsumptionibus ac quæstionibus ad corporale supplicium perueniri. Quòd si diabolum inuocet aut appellat Saga, tum ob antegressus rationes sine cūctatione damnari ad mor-

tem

a l. seruos. ff. de vi pu. C. Lucas Pē. l. 1. col. 1. verbo dis sculerit, princ. de sortil. lib. 12. C. b l. 2. fin. de commerc. C. & ibi Bald. c. si- cut inqt, c. negligere. 2. q̄st 7. & ca. error. 80. dist. l. 1. de cars ce. prin. C. c d. l. ser- uos. Hosti ēs. & Ioan. Andre. in nouel. in verbo eadē Panor. fin. & Dec. co. vlt. in c. de causis. de offic. deleg. Rō sing. 77. Ioan. Plat in l. 1. de deserto. C. d tex. in d. l. 1. de deserto. Pano. in l. si veri. §. de viro. 26. fall. soluto matrim. e text. in autheu. vt neq; milit. neq; fœdè. f l. 1. fin. & i. bi Bald. vlt. not. de monop. C. l. si quis sepulch. de sepulch. violato. C. et l. p̄ter §. diuus. eod tit. & l. 1. pub. lætit. C. Bartol. & Bald. in l. mācipia. de seruis fugitiuis. Cod.

tem debet, nec mortem quidem vulgarem: sed viua cremari hæc portenta debent, prout consuetudo publica iam olim à Christianis recepta est: quam consuetudinem & generalem legem non possit legitimè Iudex omittere, de ea derogare, pœnámve minuere, nisi qua grauissima ratio & maxima exstiterit. Nam perinde esse ait Lex *a* pœnam minueris aut omnino sustuleris: imò verò Iudicem reum esse statuit qui legitimam pœnam condonat aut minuit *b*: Et si Iudex inquit, non vindicat repertum, tegere vi conscius criminosa festinat: & quod amplius est, iudicem eo nomine notat infamia: Atq; hoc in iure est extra omnem controuersiam *c*. Quinetiam eum qui pœnam legitimam remiserit aut diminuerit, lex modò bonorum publicatione *d*, modò exsilio *e*, modò alijs pœnis pro ratione peccati multari iubet *f*: non-

nunquam etiam eousq; inuehit vt iudicem eadem pœna castigari velit, quam reus cōuictus fuisset perpessurus, quemadmodum his verbis innuit, *nisi ipse pati velit quod alijs dißimulando concesßit.* g In hanc sententiam Andreas Iserinus narrat Carolum Francum I. eius nominis Regem Neapolitanum iussisse vt suspenderetur Iudex, qui certo occisori pœnam hanc solùm indixerat vt ei præscinderetur manus. Quòd si Iudex qui supplicium maiestatis læsæ remiserit aut etiam minuerit, reus est, suppliciúmq; læsæ maiestatis subire tenetur lege, quanto æquius est teneri iudicem qui supplicium viro dimiserit minueritve læsæ diuinę maiestatis reo? Commodissimam iudicij istius rationem Tullius affert his verbis: Non istum Verrem maius in se scelus cōcepisse cùm fama spoliaret, cùm tot homines innocentes necaret, cùm ciues Rom. morte, cruciatu, cruce afficeret, cùm prædones accepta pecunia dimitteret, quàm eos qui istum tot, tantis, tam nefarijs sceleribꝰ compertum iurati sen-

g l. nulli. fine, ne sacrum baptisma. C. Andr. Iser. in c. 1. tit. quæ sunt reg. Castr. in l. etsi seuerior. col. 1. Io. And. in c. qualiter. col. 7. de accus. Bart. in Clem. in verbo salutem, col. 13. vers. 13. l. Christianis fin. de paganis C. Faber in d. l. nulli.

tentia sua liberarent. Idem quoque d
iudicibus Sagas, licet conuictas, abso
uentibus dici potest, qui se hoc solùm ex
cusant nomine se id non posse credere
quod de Sagis dicitur, easque morten
promereri. Sic enim vocantur in dub
um lex Dei, humanæ leges & historiæ, &
executiones innumeræ & annis bis au
ter mille hac de causa factæ, & tribuitu
Magis impunitas. Si quis autem in ho
regno supplicia criminum esse arbitra
ria dixerit, fateor illud quidem, nisi edi
cto aut consuetudine pœna definita sit
antiquissima autem consuetudo in tota
Europa obtinet, vt viui concrementu
Magi. Hactenus de ijs præcipuè Magis
dixim⁹, qui iurati pacto & societate cum
Satana constringuntur. Sed alij quoque
sunt Magi de quibus libro secundo egi-
mus, non perinde quidem detestandi,
sed tamen actionibus diabolicis cum di-
abolo communicant. Eiusmodi sunt
qui nodant ligulas damnabili scelere: ex
quibus etsi nõnulli sunt qui hoc sine ex-
pressa conuentione aut societate cum
diabo-

diabolo inita faciunt, actio nihilominus est diabolica & supplicio capitali digna *a*. Nam quisquis artem istam colit, Dei legem omnino ac natura violat, impediens effectum matrimonij quem Lex Dei imperat: cùm hac de causa aut matrimonia solui oporteat *b*, aut sine prole conuiuere, quod planè est sacrilegum. Neq; verò negari potest quin sit homicida: nam enim homicida est qui liberorum procreationem impedit, quàm qui alium iugulat. Tertiò mutuam matrimonij amicitiam tollit sanctissimum naturæ & societatis humanæ vinculum, odiúmque Vatinianum affert. Quartò eodem momento fit ista nodatio quo sanctas voces minister pronuntiat, & dum quiq; debet ad Deum attendere, nodator voces interserit mysteriaq; diabolica, impietate execranda. Quintò causam affert scortationibus & adulterijs ex eo consequentibus: nodati enim cùm simul versantur, vruntur cupiditatibus & ruunt in adulteria. Sextò multæ eam ob causam committũtur cædes hominum

a Lucas Penna ad hoc litus l. 1. de priua. carcer. C. & l. 2. de sepul. viol. & l. vlt. ad l. Iul. de vi pub. & l. præcipit. C. de cau. larg.

b c. vlt. de frigid. & malefic. c. si per sortiarias. 33. q. 8.

à quibus id procurari ſuſpicio eſt, quan
uis ne in mente quidem habuerint. Ha
igitur quinq; aut ſex crimina nodator
perpetrant, quæ modò annotauimus
iudices (quorum autoritate ſaccularij v
crumeniſecæ ſuſpenduntur) iſtud capit
le ſcelus impunè non ſinant effugere
quod Iudex quidam Niortanus fecit, q
poſtulato prępeditorum coniugum mu
lierem, cuius facto vicina nubens ſic fu
rat impedita à coniugali officio, egit i
vincula, & nunquam egreſſuram inte
minatus eſt, niſi impedimentum exime
ret. Sed cùm hæc elapſo triduo nouis cõ
iugibus indixiſſet vt ſimul concũberent
ſoluti coniuges certiorem fecerunt iudi
cem, & ille impunem demiſit malefic
eo quòd plurimi etiam pueri hanc arten
colerent. Cùm itaq; hoc crimẽ pullulet
atque hæc Magorum principia & funda
menta ſint, omnino capitali pœna in i
ſtud crimen (quod ex diametro Legi De
& naturæ aduerſatur) oportet animad
uertere. Quòd ſi quis dum nodare capi
in facto deprehẽdatur, aut nodationem
feciſſe

ecisse comperiatur sed eo irritam quòd mentes Dei nodari nequeant, is flagris rimùm ferróq; candente dignus est. Si nim is qui venenum miscuit, quamuis onsilium non assequatur, tenetur homicidarum subire pœnas, vt lex disertè *a* Doctorumq; iudicia statuunt: si vir cum eneno deprehensus, aut illud emisse it vendidisse compertus, in eamdem œnam condemnatur *b*: si deniq; is qui nonialis attentat pudicitiam *c*, licet re nfecta damnatur ad mortem, quibus tamen in rebus est crimen vnicum: certè nulto æquius est nodatores istos, qui facultatem suam eò contulerunt vt genituram auerterent, grauiùs quàm flagris astigari, cùm maxima sit criminis atrocitas, & Doctores vno ore statuant *d* conatum licet irritum in atrocibus maleficijs capitali pœna plectendum esse: adóq; studium & voluntatem (vt ferè obseruatur) capitalem esse in læsæ maiestatis crimine *e*. Nunc igitur læsæ maiestatis diuinæ crimen esse demonstrauimus, cùm Sacramenta aut preces sacræ car-

a l. 1. §. præterea. l. eiusdem. de sicar. D. in l. si quis nō dicam. de episc. C.

b D. l. 1. eo.

c D. l. 1. & l. vlt. de cu presſ. C. l. vlt. de indicta viduit. C.

d D. in l. si quis non dicam.

e l. cogitationis. de pœnis, & ibi Doctores.

t 2 mini-

a l. 1. prin. de extraor. crim. ff. l. quáuis, de adult. C. Bad. in l. 1. §. hæc autem. quod quisq; iur. ff. Alex cō. ponderatis li. 1. col. pē. Bald. con. 443. Mœchus. lib. 3. gl. in. § in summa. de iniur. inst. Florian. in l. itē si ob-stetrix, fin. ad l. Aqui. ff. Cæpo. in repet l. fugit. col. 12 Fel. in c. ex literis. de constit. Bald. con. 34 casus calis. lib. 1. fine.

b l. 3. de sic. car. ff.

c l. 3. de ma.

minibus diabolicis inspurcantur: lic in alijs criminibus conatuum minor quàm effecti pœna *a*. Quod autem nodantium conatu diximus, eadem tione ad Magos pertinet qui iniecceru sortem aut ianuas inunxerunt, quam nullius mors consequuta sit: maxi cùm lex ei pœnam homicidarum irr get qui cum veneno comprehensus f erit, aut illud emerit, etiam nullo effec consequuto. *b* Cætera Magiæ gene quæ noscendis rebus futuris exercentu puta Geomantia & alia eiusmodi qu libro secundo notauimus, cùm diuin tiones diabolicæ sint commentáq; di boli omnia verbo Dei vetita, eâ quicu que coluerint & conuicti fuerint coler primùm pecuniaria aut honoraria mu ta oportet affici, secundò flagris & ca dente ferro, tertiò suspendio. Qui auter sese medicinam facturos pollicentu dempto (vt aiunt) carmine, aut diabo licis artibus procellas arcent, imbrésv & grandines auertunt, hos quidem Le puniri non sinit *c*: sed istos tamen medi

co

os interrogandos esse & peruestigan-
os confirmo, vt cognoscatur an sint
lagi: quòd si nulla probatio habebitur,
sis nihilominus indicta corporali pœ-
a interdicendum ne medicinam exer-
ant, & studiosè quid agant obseruan-
um. Chiromantiam verò (qua ex line-
mentis manuum ferè audent quidam
turos successus prædicere) quicunque
ercuerint, ijs primum sub pœna arbi-
aria volumus interdici illius vsu: libros
erò Chiromantiæ & Geomantiæ, qui
biq; venales prostant, concremari, &
ypographis librarijsq; interdici ne por-
o excudant aut vendant, constituta in e-
s qui secus faxint, 1. pecuniaria multa,
honoraria. Ne quis verò se nomine
gnorationis excusari putet, necesse fue-
t autorum nomina speciatim exprimi,
in mandatis Iudici cuiq; dare vt libros
lagicos qui faciundis inuentarijs de-
rehensi fuerint comburat illicò. Hæc
nim Iudices Ethnici factitarunt, neq; in
erum diuidundarum numero censue
unt ista *d*, vt Ephesi quoq; in primitiua

d l. cætera, fam. hercisc. ff.

a in Actis Apo. Ecclesia fuisse legimus obseruatum
Sic impia ista scelera quæ Christiani d
simulant, ab antiquis capitali supplic
legimus fuisse vindicata. Ab Aprom
Romano Prætore Hilarium quemda
b Ammia. Marcellin. lib. 26. ad mortem damnatum fuisse legimus
conuictum Mago filium suum instit
endum tradidisse, eumque ex Ecclesia a
necem fuisse raptum: hęc enim legis ve
c l. 4. de male. C. ba sunt c, culpam similem esse tam pr
hibita discere quàm docere. Valente
d Socrat. lib. 4. cap. 29. Sozo. lib. 6. c. 35. Nicephor. lib. 11. cap. 45. Zonaras li. 3. in vita Valen. quoq; Cæsarem d, cùm resciuisset Ian
blichum Alectryomantia scrutatum
se quis ab ipso Imperator futurus esse
foueam Iamblicho ante obitum cu
uisse, & omnes conscios aut suspectos
necasse suprà annotauimus. Præter
Bassiani cuiusdam bona publicata fu
e Ammia. Marcell. lib. 29. eo quòd de vxore diuinos consuluisset
vtrum ea filium filiámve esset paritur
f Niceph. lib. 10. Ali⁹ Lollianus f nomine iuuenis adm
dum in exsilium missus & bona fisco a
notata sunt, quòd librum magicum e
scripsisset: & præstigiatori cuidam Sici
dæ adstantium oculos fascinanti, oc

sc

sententia lata fuerunt eruti *g*. Præstigiatores autem & fascinatores, & quicunq; Necromantiam, Psychagogiam, Goetiam, & improbatas artes alias exercent, pactione expressa teneri cum Satana est compertissimũ. Naturalem verò Astrologiam & cognitionẽ eius quod attinet, quia p eam admirabilia Dei opera, cœlestium luminũ conuersatio, anni, & tempestates noscuntur, estq; ad medicinam & meteoricorum instrumẽtorum vsum necessaria, hanc certè cum alijs nõ oportet confundere: sed eorum abusum auersari q cõditionem vitamq; hominum se prædicturos ex ea pollicentur, instituto diffidentiæ Dei & impietati maximæ cõiunctissimo. Itaq; præstantissima hæc scientia fuit infesta criminationibus, adeò vt his appellationibus, Astrologus, Mathematicus, Chaldæus, in legibus sæpe intelligantur Magi *h*. At non abusus nomine decet præclaras explodi scientias: alioq artes scientiasq; omnes & ipsam legem Dei necesse foret condemnari. Sic p magni viri cùm rectũ vsum Astrologiæ

g Nicetas lib. 4.

h l. 2. de malefi. & mathem. l. item apud. §. si quis astrologus. de iniur. ff. l. vl. de malef. & mathem. C. Valerian⁹ lib. 1. ca. 4. ait Chaldæos ex Italia exire iussos intra 10. diẽ Coss. Popilio Lenate, & Lucio Calphurnio.

& abuſum non ſeparauiſſent, in errorem plurimos induxerunt: Ioannes Franciſcus Picus Mirandulanus Princeps eam præter modum criminatus eſt, Philippus verò Melanchthon plus ſatis diuinatrici Aſtrologiæ tribuit. AEgyptij cum neque abuſum poſſent tollere neque ſcientiam prohibere, hominibus Aſtrologos diuinos conſulentibus indixerunt canonem quem Blaſeunomion velut ſcrutinium ſtultorum appellabant: quemadmodum memoria noſtra quidam illos fures & prædones conſulunt quos vocant AEgyptios, maxima ex parte Magos, vt iudicijs pleriſq; compertum eſt. Deniq; quibuſcunq; in rebus mens humana ſuperſtitioſo metu conſternatur, aut à fiducia in Deum vnicum reuocatur vt vanitati cuilibet hæreat, illis Deus offenditur, eaque demum vera eſt idololatria: propterea pœnas grauiſſimas in iſtos homines Ethnici decreuerunt, *a* quemadmodum in conſtitutione M. Aurelij hæc verba legimus, *b Si quis aliquid fecerit quo leues animi ſuperſtitione terreatur, D. Marcus*

a l. ſi quis aliquid. de pœnis. ff. l. ſaccularij. §. ſunt quædam. de extra. ord. crim. ff.

b l. ſi quis aliquid. de pœn. ff.

us in insulam relegandum hunc rescripsit. Accuratè igitur animaduertenda est sortilegiorum distinctio, vt rectè turpitudo & grauitas magicorum scelerum dijudicari possit, tum quæ homines conuentione expressa cum Satana iuncti commiserint, tum quæ nodatores aliorumq; sortilegiorum artifices. Sunt enim quædam eiusmodi quæ à magistratu nec tolli nec puniri possunt: vt communis illa multorum superstitio à qua Ethnici metuebant, in agro nendum non esse, inauspicatum esse si è sinistra nare sanguis effluxerit, aut si ante prandium mulieri grauidæ occurratur. Verùm longè grauior eorum est superstitio qui chartaceos orbiculos de collo pendentes, aut cõsecratam hostiam in pera circumferunt (vt penes gentilem Præsidem deprehendit hostiã carnifex, qui in patibulo montis falconis suspendit eum) & superstitiones aliæ consimiles, quæ à Scriptura sacra & Rabbi Maymonide inter vias Amorrhæorum numerantur, & seuerissimè in lege Dei ac Prophetis ob diffiden-

tiam à Deo & insanam erga res creatas i-
dololatriam prohibentur: quod malum
non aliter potest quàm Dei verbo corri-
gi. Agyrtas verò & nugiuēdulos circum-
foraneos Magistratus castigare tenetur,
& in exsilium relegare. Si enim Cæsares
Ethnici exsilio multauerunt eos qui ex-
ercebant ista quò leues animi superstiti-
a d.l. si qs aliquid de poenis. ff. one terrerentur a, quid Christianos eis o-
portet facere? & eis pariter qui, vt Aure-
lijs & Bernæ, spiritus effingunt? Hos cer-
tè mortis reos esse constat, vt Bernæ effe-
ctum est, quid eis qui flentem inducunt
crucifixum? quod Mureti ad Tholosam,
in Picardia, & Aurelijs in æde S. Pet. pu-
ellaris factum est: sed hæc omnibus tem-
tatis impunè abierunt. Hæc verò duplex
est in sacerdotibus & pastoribus impie-
tas: multo maioris, inquam, impieta-
tis sacerdos tenetur aut pastor, qui pa-
ctus cum Satana detestabile sortilegium
ex sacrificio facit. Etenim omnes Theo-
logi vno ore docent à Sacerdote non
consecrari, nisi consecrandi intentio-
nem habuerit, quamuis Sacramentalia

verba

verba pronuntiet. Itaq; Lugduni Curio S. Ioannis minoris viuus crematus est anno millesimo quingentesimo quadragesimooctauo, eo quòd dixisset (prout in iure confessus est) se in missa non consecrare hostiam vt damnationi parochos suos subijceret, quia sibi (vt aiebat) lis cum ipsis erat: etsi iustam miseri popelli ignorantiam excusabat Deus. Quanto grauius igitur supplicium meretur Sacerdos Magus, qui blasphemat horribiliter consecrationis loco? Quamobrem princeps Plato in legibus *b* scripsit, Sacerdotem magum sine exoratione morte plectendum esse: turpitudo enim Magicarum sortium in eo qui procurat sacra est atrocissima, cùm ea quæ sanctificare debuit polluat, inquinet, ac execrabilibus blasphemijs obruat. Itaque Suessionum Curio, Froissardo teste, qui bufonem baptizauerat hostiamque sacratam ei ministrauerat, viuus exustus est, neglecta autoritate Canonum qui Sacerdotes Magos solùm excommunicari iubēt *c*; etsi hoc potest regeri,

b lib. 11. de legi.

c c. si quis clericus. ex concil. Aurelia. & c. aliquant. ex conci. Agathensi. & c. si quis Episc. ex conci. Tolet. 26. q. 5.

geri, non præiudicare pœnam Ecclesiasticam quin magistratus laici supplicia sua irrogent. Quemadmodum autem ex proportione iustitiæ harmonicæ grauior pœna, & atrocius crimen est pro personarum de quibus agitur qualitate, vt si medicus veneficio vtitur, si tutor pupillæ vim facit, si Iudex iniuria afficit, si aurifex monetam adulterat, si vasallus prodit dominum, si patriam vendit ciuis, si principem suum occidit subditus, si Princeps fidem non præstat, hi grauiores merentur pœnas & ij omnino qui contra suum officium venerint *a*: sic etiam Sacerdos Magiam colens non istis solùm omnibus peior est, sed etiam Magos omneis alios execratione vincit qui non funguntur sacerdotio: hic enim Deum suum deserit se expositurus diabolo *b*, & res sacras prodit quas sanctas & inuiolatas debuit ante omneis conseruare. Quisquis itaq; Sacerdos aut minister cōuictus fuerit speculis, annulis, securibus, cribris, & rebus consimilibus quæ etiam sine expressa diaboli inuocatione adhibentur

a l. quis de curio. de falsis. l. q̄dā de pœnis. ff. Thomas prima 2. q 7. arti. vlt. Dinus, Bal. Sal. Iacob. Arena in l. nemo. de summa Trinit. C.

b l presbyt de Episc. C. l. qui, de pœnis. Rom. sing. 476. & 669. Bal. in c. si quis vero. de pace iuram. Fel. in c. pastorales de iureiur.

bentur magicas ſortes exercuiſſe, mortis ſupplicio dignus eſt, cæteri verò exſilij. In criminibus alijs, præter ſortilegia & ſacrilegia, iniquum foret Sacerdotem puniri grauius, ob cuius dignitatem ſupplicia oportet minui: & qui Sacerdotes aut miniſtros Dei offenderit eum oportet puniri grauius quàm aliarum offenſarum nomine, quia maior eſt ipſius dignitas propter quam ipſe inuiolatus & ſacer manere debet c: Si quando verò eo dementiæ venit vt Satanæ ſeipſum voueat, ſatis magna pœna infligi non poteſt. Ex innumeris enim iudicijs ſæpe compertum eſt, Magos aut ſacerdotes eſſe, aut conſcijs vti Sacerdotibus, qui ſiue pecunia ſiue gratia adducti Miſſas pro Magis canunt, hoſtias ſubminiſtrant eis, puram membranam conſecrant, annulos, notatas characteribus laminas, & alia eiuſmodi imponunt altaribus aut ſubdunt linteis, prout non rarò compertum eſt. Sic nuper deprehenſus eſt Curio: ſed impunè abijt fretus autore optimo qui ipſi annulum dederat linteis altaris, dum caneretur

c Philo in lib. de ſacrificijs. Leuit. 2.

neretur missa, supponendum. Secũdum Sacerdotes & administros Dei, Magistratus iustitiæ custodes & depositarij sunt peruestigandi, & si qui deprehendantur summo iure puniendi. Nam si quis magistratu fungẽs in eo numero fuerit, præbebit effugia Magis, eoq; pacto regnum Satanæ promouebit. Primaria verò in Magistratum præsumptio est eum magum esse, cùm ludificatur sortes: sic enim risus specie virus lethale obtegit. Vt autem Areopagitas legum custodes mandauit Solon, si leges infregissent, auream sui ponderis statuã persoluere, Plutarcho teste: *a* sic Magistratum magum qui pœnas de Magis tenetur reposcere, si viam euadendi eis aperiat, castigari opus est seuerissimè: fecit enim Iudicum dissimulatio vt hoc malum in infinitum propagaretur, cùm Triscalanus Regi Carolo 9. dixerit in hoc regno esse ampliùs trecenta Magorum millia. Aulicos itẽ Magos promiscuè sine cõditionis discrimine, vt Lex ait, *b* cruciatibus exponi est æquissimũ. Nec immeritò lex seuerè Magos

a In Solone.

b l. nemo aruspice. de malefi. C.

os aulicos iubet pœnas luere: vnicus e-
im in comitatu Magus omnibus viris
æminisque principibus corrumpendis
ufficit qui ſequuntur aulã, adeoq; ſum-
no principi peruertendo: quia principes
uriosè ſtudent præſtigias Magorum vi-
ere & cognoſcere, tanquam ſi hac via a-
quid magni effecturi eſſent. Satanæ ve-
o nihil antiquius quàm vt eo principes
ttrahat, quia ſimulac immerſi ſunt, ni-
il procurant aliud quàm vt voluntati
lius pareant, omnem religionem ludi-
centur, exemplum popularibus adul-
erij, inceſtus, parricidij, crudelitatis, exa-
ionumq; præbeant, & ſeditiones inter
ubditos bellaq; ciuilia moueant ad ſpe-
andas cædes exhibendaque diabolo ſa-
rificia ſanguinis innoxij, quæ ei ſunt ac-
eptiſſima: prout improborum conſer-
ationi conſulit. Hos ex ordine ſequun-
ur matres, quæ filias ſuas in diabolicos
œtus deduxerint. Ac filiæ quidem, ſi
atres ſuas antè indicauerint quàm in
re cognitio de eis inſtitueretur, duob⁹
ominibus merentur veniam, tum quia
factum

factum accusarunt, tum quia ipsas po
nitet: Sin post cognitionem susceptan
minores ætate & resipiscentes virgis ca
di suffecerit, deinde verò honestæ alicu
matronæ instituendas committi. Nar
etsi in castigandis delictis ętati minorur
veniam iniquum est dari, aliquid tame
ait lex *a*, de rigore legum oportet resec
ri, præsertim si reus minor fuerit ann
18. *b* Sinautem neq; expressa pacta nec
magicorum conuentuum aditum fate
voluerit, sed aliorum vincatur testim
nijs, morti adiudicandus est: sic enim fi
mum statumq; consilium cum diaboli
initum à se fuisse ostenderit. Si enim le
impubem puerum *c*, qui dum occideba
tur herus non exclamauerit nec occiso
res accusauerit, addicit morti (vt pue
vndecim annos natus qui puellam ict
lapidis occisam abdiderat, decreto Cu
riæ anno M. CCC. XCIIII. sirpicul
ad patibulum tractus vitam finiuit la
queo) multo æquius est puerum magun
qui pubertatem attigerit capitali suppli
cio affici, nisi diabolicos cœtus indica
uerit

a l. 1. si ad-
uer. delict.
C. l. auxi-
lium. de
minor. ff.
b auth. si
captiui, cũ
glos. de E-
pisc. & cle.
C. Iacob.
Are. Sal. in
l. si quis in
tantum,
vnde vi. C.
Philipp.
Corn. con.
247. lib. 1.
c l. excipi-
untur. ad
Syllan. ff.

erit, maximè si præoccupatus in iure &
uictus infitiabitur. Nam etsi parentes
agi liberos suos diabolis dicare solent,
simul atq; ex vtero processerũt, illi an-
q̃ in lucẽ fuerint editi: tamen diabolos
presse cum pueris sibi dicatis non antè
cisci demonstrauimus q̃ pubertatẽ at-
gerint, vt ex interrogationibus Ioannæ
rruilleriæ didicim⁹, quæ se quidẽ à ma-
Satanę fuisse dicatã exposuit, sed non
tè nuptui traditam ei, neq; de cõcubi-
à Satana, & de abnegatione Dei & om-
s religionis compellatam, q̃ duodeci-
ũ ætatis annũ attigisset. Similiter Mag-
lena Crucia Cordubensium in Hispa-
monialium Abbatissa cõfessa est, Sa-
ã rem nõ antè secum habuisse quàm
odecimum annum ageret. Sed suppli-
m ignis, cui maiores annis adiudicari
ortet, mitigari potest. In hac aũt causa
n execrabili supplicium ob imbecilli-
ẽ sexus fœminei non debet minui, ni-
ria pœnitẽtia ductæ Deum ex animo
ocabunt: qua in specie supplicio ignis
lato pœnitentem pręfocari aut stran-

a lib.4.sen tent. & c. quod aũt. 32 q.1.& c. vlt. de pœnis. item dist.7.& c. 2. fi. de cõsec. dist. 4. Cald. Anto. Butrig. Imola, Fel. in c de his. de accusa. glos. vlt. 49. dist.

b l. 2. §. si qs à pr. ne qd in loco pub. ff. & c. supeo. de off. deleg. & c. ex tuarum, de author. & vsu pallij.

c c. 1. de alien. feu. & can. vlt. 29.

gulari ęquum est. Quisq; aũt in pactio cũ diabolo perstiterit ἀμεταvοήτως, vt pl riq; faciunt, eum supplicio ignis oport subijci, ac non pœnã (q̃ ex iure & lege D capitalis est) minui, siue baptismi nom ne siue pœnitentiæ: quæ pœnam aliqu ten⁹ imminuit a. nulla enim pœnitent suppliciũ istud abolere potest b, cùm E clesiæ potius & canonici iuris consiliu sit iustitiam coli c. Quamobrem Can nistæ omnes cõsentiunt eum quem pœ nituit sui criminis in foro laico accusa & puniri posse: nam Ecclesiæ absoluti inquit Baldus d, nullũ præiudicium br chio seculari facit. Pleriq; etiam Doct res & ciuilis iuris & Canonici e pœnite tiam aiunt quãuis amplissimam nihil d grauitate supplicij legib⁹ imperati dem nuere. In hãc sententiam scribit Deci⁹ iudicium contra Iudæum pronũtiauis

q. vltima. d in l. placet. de sacros. eccles. C. e in c. a môere ver. pœni. 32. q. 2. & glos. Inno. & Hostiens. in col. vlt. fi Io. Andr. Ant. But. Panorm. in c. gaudemus. de diuort. Maria & Franc. in d. c de his. de accus. Card in Clem. 1. §. sanè. de vsu Luc. Pẽna in l si apparitor. col penult. de cohortib. C. lib. 12. D cius in c. q̃ in Ecclesiarum. col. vlt. de constit. & con. 130.

ui ad ſupplicium criminis à ſe commiſ-
i minuendum Chriſtianus eſſe volue-
at: ſed magiſtratum Paduæ de ſententia
octorum omnium nihil de pœna de-
ogaſſe. Idem quoq; iudicium Theolo-
orum eſt *f*, & lex ipſa Dei hominem qui
erto conſilio alterum occiderit à ſacro
ltari necandum iubet abripi, ne fortè
eligionis, libertatis, aut pœnitentiæ ve-
o ſe obtegant improbi vt ſupplicia legi-
us inſtituta queant euadere, ſed potius
uocunq; modo meritas pœnas luat im-
robitas: quem ad ſcopum omnes Iure-
oſſ. animum aduerterunt maximè *g*.
Atq; hæc reſponſio ad eorum dicta qui
pecie pœnitentiæ Magis effugia nitun-
ur comparare. Nam ſi homicidam cùm
eſipuerit nihilominus morte iubemur
fficere, cur effugiat Magus millies ſcele-
atior? De ijs autem hæc volumus acci-
i quos anteuertit cognitio Iudicum, &
ui ſe poſteà ingerunt in monaſteria, nō
lio conſilio quàm vt domus dicata ſan-
timoniæ ſpelunca parricidarum atque
Magorum ſit. Nō eſt igitur quòd eorum

f Alex. Ales. in 4. ſentent. q. 20. mem. 1. artic. Bonauent. in d. 4 ſenté. diſt. 2. artic. 1 q. ité Thomas in 3. parte ſum. q. 68. art. 5. Aſteſanus li 4. tit. item. 4. artic. 1. col. vlt. Ant. Florent. in 1. parte 3. q. princ. tit. 14. cap. 13.

g l. ita vulneratus. fin. ad l. Aquil. ff. l. conuenit, de pactis dotalib. l. ſi maritus. §. legis. verſu cæterùm. de adulter. ff.

a Oldrad. consl. 4. & Laic. Bar. in l. de poenis. Bald. in l. 1. fine. an ser. ex fac. sup. Caepola cautela 9. Ias. in l. pé. princ. vlt. not. de iurisdict. Bar. Guillelm. Iaco. Butrig. & Bald. in l. vlt. qui satisd. Ioan Andr. in c. 1. de oblat. ad ratio. Cynus in auth. causa quae sit. de Episco.

b l 1. ne tu. vel cur. C. auth. sed nouo iure. C. de poena Iud. qui malè iud. c. vl. & ibi glos. de fur. & c. inter corporalia versic. sanè. de transl. episc. & c. vlt. & ibi glo. 50 dist. & cap si quis omnẽ fin. 1. q. 7. & c. non dicatis 12. q. 1. glo. not in l. nõ omne. § vlt. de re milit. Panor. in c. at si clerici. & ibi Felin. col. 2. l. edicto princ. de iure fisci, l. 3. §. vlt. de al. iu.

Magorum persecutionem Magistra differat, qui se in monasteria iudicijs p uenti conferunt, sed eorum supplici exemplo esse alijs opus est neglecta a ctus priuilegiorumque ratione: quib (vtcunq; alij statuerint *a*) non debet in hac causa locus. Nam si homicida Lex Dei ab altari sacro rapi ad suppli um iubet, quid Magum parricidis o nibus deteriorem reclusum monaste à iustissimis poenis iure eripuerit? Si v rò praeuentus quidem, sed non con ctus Magus fatebitur verum, & consort criminis indicabit, non alienum à rati ne fuerit, si poenitebit eum, supplicium ignis mitigari *b*, cùm quia minus reus e tum quia caeteri hac via ad confessi nem veri & resipiscentiam adducuntu Athenis etiam, ait Plutarchus in Alcibi de, reus absoluebatur qui necdum co uictus fatebatur: sed lex ita non obtin

it, qui

, quia consequebatur ex ea maleficio- impunitas. Imò verò ex diuina lege c ui furtum suum sacerdoti fatebatur, rtum restituere & quintam superadde- tenebatur præter oblationem pecca- : multo igitur minus lenienda pœna t si confessus euinci potuerit d. Si quis rò neq; accusatus, neq; præuentus, ne- ne reus actus fatebitur qui conuinci nõ tuerat, & facti pœnitentia ductus cõ- os accusabit, hic venia dignus est: non òd istud capitale non sit adorauisse tanam & Deum abnegasse, sed vita ic permittenda est, cùm vt sit delatio- s præmium, tum vt hac arte allician- r cæteri. Alioqui confessio e quæ præ- ntionem sequuta ante probationem ta est vllamúe probationis speciem, inuere quidem at non tollere suppli- um potest f: nisi fortè edicto aut lege ertè caueatur ne Iudices pœnam le- constitutam minuant: ita enim vo- ntaria confessio accusationem ante-

c Exod. 22. & Num. 5.

d Pan. & Felin. in c. at si cleri. ci. col. 2. vers. nota. de iud. extra. gl. os. in c. 3. 50. dist. per c. vlt. 24. dist.

e Pan. in c. de hoc. de simonia.

f Bald. in l. eaque. de cõd. indeb. C. q 10 c. vlt. de iuram. calũ. lib. 6. Bal. in l. contra negantẽ. col. 1. de l. Aquil. C. & in c. vasallus, ibi col. 3. si de feudo fue. c. controuer. & in ex malefi. §: porro. col. 4. tit. quæ fu. prima cau. feu. Ang. in §. 18. Barbat. cons. 28.

a l. id quod fer. §. 1. de pecul. leg. & ibi Bar. et l. palam. §. vlt. de rit nupt. ff. Bald. in l. ea quę. q. 2. de condic. indeb. C. Pet. Ancaran. in c. perpetuę col. 1. de elect. lib 6. Florian. in l. 2. ad l. Aquil. Ang. Aretin. in tract. malefic in verbo dedu-cta 4. parte. Bald. in l. vlt. col. 2. de exec. rei iudic. C.

b l. sed & si viuus. §. si iussu domin. de in. iur. ff & l. vlt. fine & ibi gl. de

gressa *a* nec absolutionem nec leuamen vllum afferret supplicij. Hic enim legis interdictum plus potest, quàm Magistratuum omnium autoritas. Quæstionem aliquis fortè iniecerit, si princeps vassalum, dominus subditum, herus seruum, pater filium, aut mater filiam coegerit cum Magis facere, adire cœtus, abnegare Dominum, an ij legalibus pœnis teneantur. Equidem quæstionem hanc nihili esse duco, cuius species nec vera est nec verisimilis, quia plenam assensionem liberamq; hominum voluntatem Satanas postulat, prout exemplis antè commonstrauimus. Quod si quis pater aut dominus tanta improbitate esset qui filium suum eò compelleret vt abnegaret Deum, non continuò magus aut supplicij in Magos constituti reus hic dicendus esset: nam peccatum nisi voluntarium non est peccatum, vt Augustinus inquit. Atq; in hac quidem causa ij legibus absoluuntur *b* quos necesse fuit obsequi: eorum verò qui potuerunt non obsequi, sed reuerentia aliqua ducti paruerunt

pœn

pœnæ summo iure non repetuntur, sed
nius cum eis agitur. Verùm hoc ad a-
ocia crimina pertinere non potest, ad
tud verò inprimis detestandum mini-
è: cùm in hac causa Lex Dei occidi
andet *c* quisquis facinus solùm suaserit
m execrabile. At puellæ erga matrem,
ueri erga patrem, seruuli erga herum
bsequium pœnam mitigari flagitat, si
ntè confessio & pœnitentia quàm con-
ictio pateat *d*. Huc accommodari po-
est illud Senecæ in Thyeste, *quem peccas-
pœnitet pene est innocens*, si vera fuerit ac
on ficta pœnitentia. Et quamuis Prin-
ipis aut summi Magistratus preces plus
ossint quàm violentia *e* obsequium ta-
nen in tam execrando scelere caret ex-
usatione: nam neque Principi imperi-
m est in subditum contra legem Dei,
eque vlla subdito ad obsequendum ne-
essitas. Iubet tamen æquitas supplicio
dhiberi modum, si cõfessio facti pœni-

bo. damn. & l. seruus & ibi. de act. & oblig. ff. l. liberorũ. §. excusantur de ijs qui not. in fa. ff. l. liber homo. 2. ad l. Aquil ff. l. ad ea. de regu. iur ff. aub. sed nouo iure de custo. reor l. si seruus, de sepulc. viol. C. & ibi Faber, Gellius li. 2. cap. 7.
c Deut. 13.
d l. seruos, & ibi Bal. & Salicet. ad l. Iul. de vi pub. C. & in l. 2. & 14 q. 5. & glos. Bart. in c. petitio

bi glo. Faber & D de sepu. vio. C gl in c. dixit Domin⁹ n c. quod quis de regul lib. 6. *e* l. 1 quod iussu, & ibi n tract. de tyran. q 7 Castren. cõ. 70 col. 4. li 4 Innoc. princ de iureiur. Socin. conf 263 can. rogo 11. q. 3:

tentiaq; aderit: sin autem aperta vis i-
stusq; mortis metus presserit immorigi-
rum (etsi mori præstat quàm obsequi)
hic tamen obsequium ad euitãdam pœ-
nam corporalem præstitum quodam-
modo accusatione dignum est *a*, etiam
Magus sortilegio quo fuit impulsus ho-
minem occidere, non esset propterea
homicidarum pœnam subiturus *b*. Doli
enim & fraudis non potest accusari, mo-
dò præcisa fuerit (vt dixi) indicta morti
aut cruciatu impulsio *c*. Sed quid de e-
dicturi sumus qui Deum & suam religio-
nem abnegans se dedit Satanæ lege ma-
cipij, vt reualescat à morbo, vt à metu
mortis hostisúe liberetur? quo supplici
dignus est qui seipsum vouet Satanæ, v
curetur à morbo incurabili? etsi ante
ostendimus vix fieri vt vnus ex denis, id
que à sortilegijs solùm reualescat. Cert
imperitus aliquis in hac causa quodam-
modo à supplicio capitali excusatus es-
set, non autem literatus quispiam: lice
in isto crimine nullus sit ignorantiæ lo-
cus. Nemo enim ausit bona fide dicere

pe-

a D. in c sa cris. de ijs quæ vi metúsve cau. & c. presbyteros. 50 dist. Alexand. Ales in 3. parte summæ. q. 41. membro 4. artic. 7.

b Bal in. §. iniuria. ti. de pactis iuram. firmandis. & Petrus in l. scientiam. §. qui cum aliter ad l Aqui. Cynus & Faber in l. 1. vnde vi C. Bar. in l. 2. noxali. ff

c l. metum autem. de eo quod met. ff. l. rani. de regul. iur. ff.

per errorem factum vt Deo Creatori suo renuntiaret & se Satanæ permitteret: prætereà ex omnibus iudicijs constat voluntatem liberam Satanæ acceptam esse. Error verò hominum in illicitis demum sortilegiorum formis est excusabilis, quæ non habent conuentionem cum Satana iuramento confirmatam, vt sunt annulorum, speculorum, cribrorum, & similium sortes, in quibus multi (vt antè diximus) aliorum exemplum imitantur. Sed hæc tamen actione prima non oportet impunè abire, quin potius aliquo pacto multari, secunda corpore pœnas luere, tertia ad mortem damnari: cùm saccularius tertiò conuictus ex generali consuetudine vltimo supplicio afficiatur plurimùm *d*. Quid autem fiet illis qui malignos spiritus inuocarunt, eisque pelliciendis suos ritus mysticos obseruarunt, licet non aduenerit Satanas (quamquam semper aduenit) neq; responderit? Imitatur enim scorta callidissima quæ rogari expetunt. Horum profectò non tentamẽtum solùm est, sed de-

d Angel. de maleficijs, verbo etiam vestem, pag. 198. Gandin. in tract. de malefic. rub. de furib9, & lege Friderici de pace Constantiæ.

restabile sortilegium, idq; perfectum atque absolutum. Hic est igitur pœnæ capitali locus, neq; in hac causa æquum fuerit de pœnis minui quæ in conatus irritos ac non effectos constitutæ sunt *a*: non enim conatus simplex, sed gestum scelus atq; perfectum dicendum est *b*, cùm inuocatus fuerit & orat⁹ Satanas, quod certissima Dei renuntiatione coniunctum est. Is ergo diuinis legibus & humanis abutitur, qui ea specie ignoscit pœnitenti Mago, quòd hæretico pœnitenti leges *c* & Canones *d* iubeant cōdonari: etsi magistratus permultis locis antehac ita prospexerint, vt quisquis die Veneris edebat carnes viu⁹ igni traderetur, nisi hominē pœniteret (sicut apud Andes anno M.D. XXXIX. factum est) si pœnitebat, per commiserationem vitam finiri laqueo iubebatur. Quisquis enim rem legi Dei aduersantem credit, vt sit hæreticus, tamen opinione mutata conscientia integra permanet. Qui verò Satanam adorat Deumúe abnegat (quæ duo sunt coniunctissima) is rem effecit quæ non po-

tes

a l. 1. §. diuus. & ibi Bart. ad l. Corn. de sicar. ff. & in l. si in rixa col. 1. e.od. Bal. in l. si quis nō dicam, de episc. C. & l. is qui cū telo, & duab. seq. de sicarijs. C.
b Bal. l. Alex. Salic. in limitat. l. si quis, non dicam. de episc. C.
c l. Manichæos. de hæretic. C.
d c. ad abolendam. §. pœnitenti. de hæretic. li. 6.

rest non esse facta: prout in iure dicitur, factum infectum esse non potest. Si qui autem Deo non renuntiauerint, sed characteras, circulos, & inuocationes vsurpauerint prout in libris vetitis scriptas inuenerunt, nec familiaris (vt vocãt) spiritus aduenerit, personarum discrimen oportet obseruari. Si imperitus fecerit, nesciens istos spiritus è numero diabolorum esse, huic honoraria & pecuniaria multa imperabitur: Nam etsi voluntas effectu carens pœnas non luit in Gallia [e], est tamen aliquis effectus in hac causa, puta inuocatio. Sin autem literatus vir & iudicio valens vtatur inuocatione, reus est mortis: sciens enim prudens Satanam inuocauit, vt vidẽt omnes. Quòd si vir in multam honorariam damnatus malificij istius nomine recuset cõtumaciter iudicatum facere, hunc morti adiudicari necesse est, quemadmodum ex decreto Curiæ die 17. April. M.D.XXIX. Ioanne Berquino factum est, qui honorariam multam hæreseos nomine recusans subire, damnatus est ad ignem viuus, & statim

[e] Bar. in l. si rixa & l. 1. §. diuus. de sicar. ff. Ang. de malef. verbo in platea, nu. 31. Doct. in l. si quis non dicam. de episcop. C. & ibi Baldus.

ſtatim iudicium effectum. Quod tamen in Gallia conatus irritus pœnas dicitur non luere, non ſemper verum eſt: cùm in atrocibus criminibus conatus effectu carens puniatur *a*, & qui venenum præbuit, re non ſequuta quamuis non æquè grauiter, puniatur: quod in omnibus delictis obtinet. Non eſt autem in poteſtate Principum, vt crimen condonent quod Lex Dei capite plecti iubet, vt eſt ſortilegium. Principes certè Deo permagnam iniuriam faciunt, ſi tam horrenda maleficia directè in maieſtatem ipſius commiſſa condonauerint, cùm minimus quiſque Princeps iniurias ſibi factas capitali pœna vindicet. Quamobrem quicunque Magis effugia comparant, aut eos ſummo iure punire nolunt, ij pro certo habeant fore vt Magorum arbitrio à Deo permittantur: ſimilitérque regionem quæ eos tolerauit, peſte, fame, bellis afflictum iri: & qui vlti fuerint, eos benedictionem Dei percepturos eiúſque furorem ſedaturos. Atque hæc cauſa eſt cur virum magicarum

a Bal. Salic. in l. ſi quis non dicam. de epiſ. C. & in l. cogitationis. de pœnis. vbi Bart. l. is qui cum telo, de ſicar. C. & Bart. in l. generaliter. §. 1. de calumniat. ff.

rum ſortium accuſatum nunquam planè abſolui conuenit, niſi accuſatorem indicémve calumniatum eſſe luceat meridie clarius: horum enim ſcelerum probatio adeò abſtruſa & difficilis eſt, vt ex centenis Magorum millibus ne vnus quidem accuſaretur aut pœnas lueret ſi defecti probationibus aduerſarij ad ordinarias iudiciorum leges cogerentur: ac propterea in cauſis criminalibus Edicto prohibentur Iudices ne id ſinant fieri, niſi res comparatæ ſint: quamuis Lacedæmonios Plutarchus ſcribat de more nunquam planè ſecundum reos iudicaſſe, ſed carcere ſolùm liberauiſſe ad reuocationem vſque in omni crimine. Cùm Sibylla Dinſcops Saga in Ducatu Cliuenſi cremata eſſet, ſuprà annotauimus manum quæ viatores inſectabat momento deſtitiſſe: cremata quoque Biebrana ad Laodunum Saga, lues quæ veneficijs homines & pecora infeſtabat fuit ſublata. Nec illud omittendum eſt quod ex D. Adamo Martino illius iudice accepimus, cùm illa mulieri

cuidam

cuidam comminata dixiſſet eam nunquam puerum lacte vberum ſuorum alituram, exaruiſſe vbera: & quamuis multos ex eo tempore pepererit, nihilominus lacte caruiſſe, donec Saga iudicio facto cremaretur viua Deo iudice iuſtiſſimo, contra quàm Iudices (quibus ſtrangulari eam placuerat) conſtituerant, & cogitabat carnifex. Etſi grauius eſt obrui lapidibus (quod Lege Dei præcipitur) quàm viuum cremari, vt Moſes Ramban annotat a. Memini me in Malleo maleficarum legere peſtem de vico Germaniæ in agro Conſtantienſi non abiuiſſe, donec Sagam quamdam humo eruiſſent, & in cinerem redegiſſent corpus. Sic Verigni ad Cucium fœmina quædam fuit accuſata & traducta multorum maleficiorum nomine, qua liberata ex probationum defectu pecudes innumeræ & homines enecti ſunt, vt ex incolis audiuimus. Hæc menſe Aprili anno M. D LXXIX. deceſſit de vita: ex eo Verigniani homines & pecudes quieuerunt

a Lib. 3. more nebocim,

ab hoc

ub hoc malo, nec amplius vt ſolebant moriuntur maleficijs. Ex his facile cognoſcitur ceſſare effecta cauſis præcipuis eorum deſinentibus: quæ tamen Deus pro voluntate ſua ſolet im̄ittere ad eos quos viſum fuerit affligendos.

O P I-

OPINIONVM IOANNIS VVIERI CONFVTATIO.

VB finem iſtius operis, cùm propè eſſet vt excuderetur, Typographus cui mandaue-ram miſit ad me nouum Ioannis Vvieri Medici librum de Lamijs, in quo defendit Magos & Magas ſupplicijs affici non oportere: hoc impreſſionem operis diſtulit. Iamdiu fuerat Vvierus in hac ſententia *a*: quia verò leui brachio firmamenta opinionis illius attigerant quidam, nec ei valde obſtiterant, ſic ille reſpondit vt ſi victoriam adeptus eſſet. Hæc mihi data eſt ad reſpondendum occaſio: non quòd abripiar odio, ſed primùm ad tuendum honorem Dei, contra quem ſe armauit ille: ſecun-

a lib. de præſtigijs.

cundò vt quorumdam Iudicum opi-
onem eximam, quorum iste mutatam
a opera sententiam fuisse gloriatur, &
ntum suis libris effectum, vt iam lege
otima è vinculis liberentur Magi, Iudi-
s alios quorum calculis damnãtur illi,
ocans carnifices. Hoc ab vllo homine
ci non mediocriter miratus sum, cùm
oinionem istam ab homine aut impe-
rissimo aut improbissimo necesse sit
oficisci. Ex libris autem Ioann. Vvie-
animaduertimus eum non imperi-
m, sed medicum esse. Verumtamen in
oris suis mille sortilegia damnabilia e-
ocet *b*, etiamq; voces, inuocationes, fi- *b* li 3. & 4. de præsti- gijs.
ras, circulos, characteras apponit Ma-
orum principum qui post omnem ho-
inum memoriam extiterint, vt exe-
abilia mille scelera, quæ sine horrore
on potui legere, perpetrentur. Præterea
gulos autores Magos seculorum om-
um adducit & celeberrimos, vt à le-
ntibus consulantur: & (quod grauius
) in fine libri de præstigijs excusi Basil.
. D. LXXVIII. Monarch. diabolicæ

indicem conſcripſit, nomina & cogn
mina 72. principum exponens & diab
lorum 7405926. ſaluo errore calcu
Nam diabolorum plebem in legion
refert, quibus ſingulis ſexies millen
ſexcentenos ſexagenos ſenos attribu
addens eorum conditiones, propriet
tes, & quos ad vſus inuocari poſſint. Po
quàm verò doſes diabolorum docuit r
ligioſiſſimè, hæc verba ſubijcit, ſed h
nefarium eſt. In l. 1. §. medicos. de var
cognitionib. ff. dicitur eum vocari m
dicum non oportere qui incantauit, q
imprecatus eſt, qui (vt vulgari verbo i
poſtorum vtar) exorcizauit: non ſunt
ſta medicinæ genera. Id verò Lex D
non impoſturam ſimplicem, ſed det
ſtabilem impietatem eſſe dicit. Is igit
dici Impoſtor poteſt cui non ſatis eſt e
ercere, ſed qui etiam libris impreſſis ſc
lera docet eiuſmodi, eáque vt fucet, al
quid de Deo & lege ipſius nonnunqua
interſerit: qua fraude Satanas & adm
niſtri eius ſemper abutuntur, vt obduct
rerum ſanctarum velo impietatis gene
qua

uælibet venditent. Fernelius inquit *a* Magum à se fuisse visum, qui orationes & voces sacras cum barbaris confusas enũ-ans, quicquid placuerat in speculo vi-endum exhibebat: idem narrat Orige-es & Græcus interpres Synesij *b*. De Vviero autem & similibus illud meritò rædicari potest, quod Dionysius ad So-patrum de Apollophane, diuinis ad-ersus Deum nefariè vtitur. Itaque fa-etur Vvierus se Ioannis Tritemij Stega-ographiam exscripsisse quam in mu-eo Magistri sui Agrippæ repererat, li-rum orationibus dæmonumque inuo-ationib⁹ plenum, & supra omnes libros vt ait Carolus Bouillus) detestabilem. ollianum quemdam iuuenem multa-um exsilio, & bona eius publicata legi-nus *c*, quod librum magicum descripsis-t: quid igitur ille mercatur qui defen-t eam, adeoque scriptis & sermone do-et? Non est igitur Vvierio cùm Dei me-init habenda fides, in cuius libris blas-hemiæ tam horribiles offenduntur. Vt nim nullum venenum tam capitale est

a lib. 1. de abditis rerum causis.

b In lib. περὶ ἐνυπνίων.

c Niceph. lib. 20.

quàm illud quod ex ſaccharo aut con-
mentis ſuauibus infunditur, quia aui-
ùs ſorbetur & difficiliùs egeritur: ſic n-
la eſt maior impietas quàm cui pieta-
ſpecies prætexitur. Satanæ fuiſſe Mag-
omnis generis antè oſtendimus. Fu-
runt complures Papæ, vt Cardinalis I-
no, Nauclerus, & Platina ſcribunt, fu-
runt Reges, Principes, Sacerd. Conci-
natores, Iudices, & Medici permultis l-
cis, fuerunt deniq; in omnibus opifici-
Sed gratiores certè adminiſtros non h-
bet ijs qui alios efficiunt Magos, eosq;
ſua retia ſermone aut ſcriptis pertrahũ-
& qui impedimento ſunt ne pœnas l-
ant meritas. Guilhelmum Luranu-
Theologiæ Doctorem Concionatore-
celebrem *a* antè notauimus ob crime-
Magiæ Pictauij damnatum eſſe anno M-
CCCC. LIII. die 12. Decembris, teſt-
monijs & confeſſione propria conuict-
(quæ adhuc in actis Pictauienſibus e-
tant, vt ex Saluerto Pictonum Præſid-
cognoui) quòd mutuo obligationis in-
ſtrumento cum Satana confecto (ho-
auten

a Petrus Mamor. in flagello maleficor.

tem penes eum fuit deprehensum) nuntians Deo & sacrificans diabolo omisisset se prædicaturum (vt fecit) bulas esse quicquid de Magis dicitur, udele factum esse ad mortem damna- Magos: hoc pacto, inquit ille, Mago- m punitio cessauit, regnumq; Satanæ gescente in infinitum Magorum nu- ero fuit confirmatum. Nondum om- s socij Concionatoris istius perierunt. enim nuper Sacerdos extitit Motanus omine famosus Magus, qui agebat ex- cistam: diabolus verò nullius causa se turum quàm istius prædicabat. Vvie- m diem scribentem legimus quod ille abologiæ Doctor prædicabat. Neque rò leuiter illud omittendum, quòd vierus confitetur b se fuisse Agrippæ scipulum Magorum sua ætate facilè ncipis, nec discipulum modò sed ad- nistrum & seruum: bibisse, comedis- & cubuisse cum eo (vt fatetur ipse) stquàm Agrippa diuortium ab vxore cerat. Quod autem Paulus Iouius c & ij scripserunt nigrum Agrippæ canem,

b lib. 2. ca. 5. de præstigijs.

c In Elogijs.

quem vocabat Dominum, poſtquàm il-
in Xenodochio Gratianopoli vita def-
ctus eſt, ſe coram omnib⁹ in fluuium d-
diſſe præcipitem, nec fuiſſe viſum ab e-
tempore: hunc ſcribit Vvierus non fuiſ-
canis ſpecie Satanam, ſed verum cane-
quem ipſe loro poſt Agrippam duxerit,
umq́; medium inter Agrippam & ipſu-
cubuiſſe. Cum verò Magi recordat-
magiſtri ſui, fidelis memorię Agrippa, i-
a Lib. 3. cap. 35. quit *a*, aut venerandi præceptoris mei A-
grippæ: quamuis nemo ſana mente pr-
ditus non confiteatur lectis Agrippæ
bris eum inter Magos principatum ob-
nere. Manifeſtũ illud eſt ex epiſtolis qu-
adiecit ad finē libri tertij de occulta ph-
loſophia, vbi ad Italum quemdam or-
nis Auguſtiniani ſcribens clauem occu-
tæ philoſophiæ à ſe amicis ſolùm dicit a-
ſeruari: is autem liber quart⁹ eſt, diſcip-
lorum & amicorum Agrippæ opera p-
magiſtri obitum mandat⁹ typis, qui lib-
tãquam clara luce deteſtabile Magiæ v-
nenum retegit, omnes dæmonum inu-
cationes, circulos, characteras, & ſacri-

a Satanæ oblata. Hactenus qui vir fue-
: Agrippa placuit ostendere, ne cui vi-
eatur mirum si Vvier⁹ tantopere ad de-
nsionem Magorum exarserit, vt Magi-
ratus sæuos carnifices & lanios non du-
tet appellare. Quinetiam legem Dei
onatur corrumpere *b*, vbi sic dicitur, *b* Exod.22.
ræstigiatricem non sines viuere: arripiens
nim Græcã interpretationem affirmat
gis sensum esse, vt venefici ac non Magi
adantur morti, & fretus voce æquiuo-
a Hebraicum textum præterit, cui⁹ ma-
ma est euidentia. Atqui hæc Legis ver-
a sunt מכשפה לא תחיה. Hebræum vo-
abulum fit à כשף quod est præstigias o-
ulis offundere: vnde מכשפים dicuntur
ræstigiatores in Exodo *c* & alijs scriptu- *c* Exod.7.
æ locis *d* quos annotauimus, vbi vox nõ *d* Haba.3.
lios designat quàm Magos. Sed quo- Miche.5.
iam Magi hominibus mortem pluri- 2.Reg.9.
nùm afferunt, & pulueribus, ossibus, 2.Paralip.
c venenatis animalibus abutuntur, eos 33.
Græci φαρμακέας, φαρμακὸς, & φαρμακευτὰς Esai.47.
ixerũt, fœminas verò φαρμακίδας & φαρ- Ierem.27.
ακευτρίας, prout pars Magorum maxima Daniel.2.
Nahum.
13.

Medicos solet ac Exorcistas agere. Vvi
rus autem fucum volens legi Dei face
verbis Hebraicæ scriptæ, obducta spec
Græcæ interpretationis turpiter laps
est, cùm ait Veneficos φαρμακένους appe
lari, quod vicio typographi non accidis
accentus arguit: nam etiam itidem scr
ptum est in præfatione libri de præstigij
& lib. 3. cap. 38. & lib. 6. cap. 22. & libri d
Lamijs cap. 4. cùm φαρμακέας aut per cr
sin φαρμακεῖς fuisset dicturus. Sed in rebu
lapsus longè est grauior. Nam Hebræu
Philo & septuaginta duo interpretes cō
modiore Græca voce destitui sic inte
pretantur Mecaspha, qua significantu
Sagæ. Græcum autem φαρμακεῖς & seplas
arios seu pharmacopœos, & veneficos, &
infectores, & herbarios, & Magos deno
tat, & eos qui olim purificabant impura
ta templa, & qui eijciebant diabolos (ho
lex impostores & exorcistas vocat a
quod Eustathius in librum vigesimun
secūdum Odisseæ annotauit sub finem
A Græcis autem plerumq; ac non ὁμωνύ
μως Magos appellari φαρμακοὺς non auten

a l. 1. §. medicos. de varijs cognitionibus. ff.

vene

veneficos, demonſtrat Dioſcorides cùm de Rhamno inquit: ἀποκρούει τὰς τῶν φαρμακέων κακουργίας, & Ariſtoteles agens de hippomane lib. 6. cap. 18. de hiſtoria animalium, Magos τοὺς περὶ τὰς φαρμακείας vocat, cùm Hippomanes tradit vſui eſſe Magis: quod tamen non venenum eſſe vſus Magorum indicat, qui ex eo conficiunt amatoria. Theocritus etiam Hippomanes herbam eſſe narrat in Theſſalia naſcentem, hoc eſt, Theſſaliæ pharmacum. Hæc in Ecloga Sagæ (φαρμακεύτριαν nominat) quæ carminibus, votis, precibus, & inuocationibus omnibus vtitur apud aſtra & dęmonas, adhibita volucri quam Græci ἴυγγα, Latini Motacillam, Galli *Mouette* nominant, non ad tollendum veneficio, ſed ad pelliciendum amaſium qui procul aberat: nam motacillæ non eſt inſuauis cibus. Quamquam Seruius voce ἴυγγος ait ſignificari fiſtulam ſonandis Magorum criminibus accommodam: itaq; oſtendit nihil veneni eſſe, vtrauis ſignificatione acceperis. Ariſtoteles *b* etiam de Sippe volucri

b Lib. 9. cap. 17. de hiſtoria animalium.

loquens eodem ſenſu φαρμακείαν accipit, cuius hæc verba ſunt, Σίππη τὸ μὲν ἦθος μάχιμος, τὴν δὲ διάνοιαν ἔθιστος, καὶ ἐνθύμιον καὶ εὐβίοτος· καὶ λέγεται φαρμακεία εἶναι διὰ τὸ πολύιδρις εἶναι. Et in Hippocrate *a* legimus πεφαρμένους dici quos ſortilegijs affecerunt Magi: totus enim liber de morbo ſacro in Magos ſcriptus eſt (μάγους, γόητας, φαρμακοὺς, ἀγύρτας vocat) qui ſe gloriantur, inquit, Lunam deducere, Solem obſcurare, tempeſtates ciere, Deos ſubijcere. Nemo autem eſt qui neſciat Magos ſine veneno enecare, ſeu pomum dantes, ſeu manu aut virga attingentes: vt Pataui Sagam à ſe viſam Cardanus ſcribit, quæ puerum enecauit illicò, dum virga leniter dorſum illius contingeret. Medea Saga zelotypa quòd Glauca Regis Creontis filia Iaſoni quem deperibat nuberet, coronam auream miſit ei nuptiarum die, cumq́; eam capiti ſuo impoſuiſſet Glauca, exarſit flamma ex qua repentè obijt, vt Euripides in Medea ſcribit φαρμάκων τῶν σῶν ὑπὸ, inquit, hoc eſt, non venenis tuis, ſed pharmacis. Medea enim ſuos ipſius liberos dicitur ſacri-

a Lib. de morbo ſacro.

ſacrificauiſſe, vt Glaucæ mortem inferre poſſet: quod è ſacrificiorum genere oporet accipi l. ex ſenatuſconſulto, de ſicarijs, ff. Ex Sc. eadem legis Corneliæ pœna tenetur qui mala ſacrificia fecerit, habuerit, puta deteſtabilia Magorum ſacrificia, non autem Paganorum (vt Accurſius in gloſſa tradidit) cùm autor ipſe legis Paganus eſſet: vnde apparet Senatum ad legis contra ſicarios latæ interpretationem decretum addere in eos qui ſcelerata Magorum ſacrificia fecerint, habuerint. Verùm vt optimè differentia conſtet veneni à ſortilegio (quod vtrumq; ſonat φαρμακεία, vt Latina voce veneficij & naturale venenum & ſortilegium deſignatur) Platonem lib. 11. de legibus oportet conſulere. Alterum enim ab altero diſtinguens capitalem pœnam in Sacerdotes & aruſpices decernit qui ſacrificijs, ligaturis, incantationibus, aliíſve ſortilegijs (ἢ τῶν τοιούτων φαρμακειῶν ὡντινωνοῦν, inquit) hominem eneccauerint. Atque hæc legis illius inſcriptio, λόγος ὁ δὲ νόμος περὶ φαρμακείας: in qua ligaturas eiuſ-

modi

modi nominat illecebras & incantamēta κατάδεσέσεις, ἐπαγωγὰς, ἐπῳδὰς. Tum verò alterum legis caput subijcit de eo qui veneficio ἄνευ μαντικῆς vtitur: deinde Magos adijcit mirabilib⁹ modis operari, & q̧ incredibiles planè viderentur nisi obseruauissent alij, cũ cereas suas imagines in cõpitis, ad parentũ sepulchra, sub ianuis ponerent. Ex q̧bus manifestũ est iã Platonis seculo & ante illud in vsu fuisse cereos typos, quos Magi nostri (licet Platonē non legerint) imitantur, & quibus ope Satanę mortem hominibus afferunt. Quamobrem Azo in hæc verba l. 1. de maleficis & mathematicis, plus est occidere veneno quàm gladio, addit, venenũ arte magica datũ: & in l. venenum. ad l. Corneliã de sicarijs, & l. venenum. de verb. signif. ff. vox veneni vtrumq; complectitur. Sed quoniam Vvierus ambigua Iosephi interpretatione nititur, agedum, ne legem Dei ampliùs corrumpat, τὸ ὁμώνυμον ei detrahamus. Philonem igitur Hebr. consulamus socium Iosephi & familiarem: hic caput illud legis Dei Hebræis verbis

con-

conſcriptum Græcè interpretans in libro de ſingularibus legibus, lex Dei, inquit a,à Magis & veneficis abhorret (μάγους καὶ φαρμακευτὰς vocat) qui modis artibusq́; damnandis mille mala perpetrãt, & eos quo die fuerint intercepti morte multari iubet: quemadmodum ſancit l. vltima. de malefic. C. vt qui magum retexerit illicò ad publicum pertrahat. Tũ explicatis magorum & maleficorum ſceleribus Philo naturalem Magiam, id eſt, Phyſicam ab incantatorum magorum præſtigiatorumq́; magia diſtinguit exorciſmis & incantationibus abutentium, odia capitalia amicis ingerentium, aliaque ſcelera incredibilia committentium. Et his itaque euidens Io. Vvieri calumnia tenetur manifeſtò, defendentis legem nolle vt mulieres Magæ,ſed veneficę ſolùm multentur morte.In hac quęſtione omnium maxima diutius hæreo, vt cognoſcatur an tot innocentes, vt Vvierus loquitur,abſolui oporteat, & vtrum præſtet calumnijs hominis inſiſtere quàm autoritati legis diuinæ obſequi,

a Lib. περὶ τῶν ἀναφερομένων ἐν εἴδει νόμων.

quæ

quæ præſtigiatricem die vnico relinqu
vetat ſuperſtitem. Et quis, obſecro, He-
bræam linguam & Dei legem meliù
quàm Hebræi & Prophetæ intelligat? E-
lias autem Leuites omne ὁμώνυμον ſubla-
turus vocem Mecaſpha exponit Lami-
am, qua voce Horatius *a*:

a In arte poetica.

Neu pranſæ Lamiæ viuum puerum extra-
hat aluo.

Heſychius λαμιώδεις γυναικὰς nominat: et-
ſi Euſtathius in Homerum ſcribit *b* voce
Lamiæ ſignificari dæmonem ſpecie mu-
liebri, eodemq; ſenſu ait Philoſtratus La-
miam pueros deuorantem Corintho ab
Apollonio Tyaneo expulſam eſſe. Vvie-
rus dicit Scripturam ſacram nuſquam
Lamiarum meminiſſe: certè, nam vox
Græca eſt, at teſtamẽtum vetus ſcriptum
Hebraicè: Eſaias verò ob ſortilegia Baby-
lonem deteſtatus ait, non eſſe mãſurum
lapidem vnum alteri impoſitum, prout
re vera effectum eſt (iamdiu enim non
potuit quiſquam lapidem vnicum è ru-
deribus oſtendere illius oppidi, cuius
ambitus fuit milliarium triginta, ſiue iti-

b in Odyſſ. 13. num. 33. vide Dion. Chryſoſt. in Lyb. fabu. in vita Apollonij.

neris tridui, vt narrat Herodotus) ſed illic Satyros & Dæmonas ſaltaturos eſſe, & ibi commoraturam Lamiam. Hebraicè vocatur לילית, 72. interpretes ἐμπῦσαν vertunt, Latini Lamiam eodem ſenſu. Cùm autem plerumq; Dęmones ſpectētur in deſertis locis, prout eſt maxima ex parte Africa, Lamiam in hiſtoria Africana deſcribit Dion ſimilem feræ habenti vultum fœminæ elegantiſſimum, mammas & pectus pelliciendis viatoribus regenti, modeſtis & gratis oculis: cæterùm loco pedum habere ſerpentis caput, & ſquamigerum ſerpentem eſſe, qui hominem cum primùm acceſſit vorat auidiſſimè: quò referri poteſt illud Ieremiæ, Lamiæ nudarunt vbera, Threno. 4. ideóque iſti ſpiritus voratores appellantur ſiue Lamiæ παρὰ τὸ λέλαμμαι, aut à voce λαμὸς, id eſt, ingluuies, vt ait Porphyrio *c*: & eodem iure piſcis omnia deuorans, etiam homines integros, teſte Nicandro Colophonio *d*, appellatur Lamia: cumq́; Sagæ humanum ſanguinem hauriant auidiſſimè, eas Apuleius nominat Lamias.

c In illud Horat. neu pranſæ Lamię.
d apud Euſtath. in Odyſſ. 13.

Sic

Sic ea nominatur quę ſectis faucibus Socratis (id ſodalis Apuleij nomen) accubantis ei atq; dormientis ſanguinem excepit vaſe & obduxit plagam: quod experrectus Socrates ſe non ſentire dicebat ludificabaturque, & poſtridie tamen vita defunctus eſt. Huc illa pertinet Salomonis allegoria, Aquilam pullos ſanguine paſcere, id eſt, Satanam iſto cibo ſubditos ſuos educare: & à dæmonibus ſpiritibusque malignis amari ſacrificia ſcribit Porphyrius libro περὶ ἀρχῆς τῶν ἐμψύχων, non indigno qui latinus fiat. Quãobrem Deus populum ſuum à ſacrificijs dæmonum auocare volens, ſanguinem ſuper altare & ad dexteram eius effundi iubet: atque vt omnes intelligant id à ſe iuberi vt populum ſuum ab impijs illis ſceleribus aſtrahat, ſic ait, Nec vobis vnquam deinceps accidat vt euntes ſacrificetis diabolis & Satyris, quos ſequuti cõmiſiſtis idololatriam & adulteria. Solebant enim (ait R. Moſes Maymonis *a*) dæmonibus ſacrificare ſub arboribus & collibus, partemque ſanguinis in foſſam inij-

a li. 3. more nebocim.

nijcere, ad cuius ambitum conuiuabũ-
ur cum malignis ſpiritibus. Sic accipi-
nus illud legis diuinæ caput *b*, Ne come *b* Leui. 19.
atis ſuper ſanguine, & præſtigiatores ne
itis. Hebræa verba ſunt עׄל חרם, quæ
nterpretes vertunt *cum ſanguine* præter
aturam præpoſitionis על ſignificantis
uper, quia videlicet morem illum non
nimaduerterant, quem R. Maymoni-
es ſcribit à Chaldæis profectum eſſe. I-
aq; Propheta Nahum *c* ſcortum Baby- *c* Nahum.
onis metropoleos Chaldæorum dete- 3. 4.
atus, dicit Babylonem præſtigijs poten-
em eſſe, & omnes populos terræ præſti-
ias ſuas docuiſſe: vbi Propheta vocibus
ſdem vtitur בכשפות & מכשפימ, quæ
. Dauid Kimhi interpretatur בעביתם
ari Magorum ſignificatione, & Chal-
æus Paraphraſtes Ionathan Vrielis fili-
s exponit חרשין, id eſt, ſortilegia. Hic e-
im & tollit homonymiam, & verum
luſtrat Scripturæ ſenſum. Id autem fo-
et ineptum, ſi quis venena populis &
egibus terræ à Babylone ſubminiſtrata
iceret, cum ſit vbique veneni copia, vt

y Plinius

Plinius expostulat: Babylonios verò Ma-
gorum principes exstitisse apud omnes
constat, & inter Græcos Latinosq; con
uenit eam ob causam Chaldæi nomin
sortilegum significari, diuinum, ma
gum: Sic Hesychius, χαλδαῖοι, τὸ γένος τῶ
a Lib. de diuinat. Μάγων: sic sæpe Tullius *a*, sic leges no
b l. nemo de malefic. & mathe. C. strae *b*, sic etiam Scripturæ sacræ *c*. Nam
c Dani.10. Esai.47. 1.Reg.18. cùm in libro Regum dicitur Iezabel
Reginæ Samariæ sortibus inquinata fu
isse terra, legitur vox illa מכשפים, qu
non possunt venena intelligi: cùm Pro
phetas Dei (quos odio capitali oderat
& Nabothum aperta vi, non autem ve
nenis tolli curauerit, & ex quo Saga i
Samariam inuexit Magos (vt Medea Re
gina in Thessaliam) sexcentos annos Sa
maria hoc modo referta manserit, ade
vt vulgo diceretur, Samaritanus es, dia
bolum familiarem habes: quam calum
d Ioan.8. niam aduersarij impegerunt Christo *d*
Hinc Simon ille cognomento Magus
magister Menandri. Vvierus autem ca
put istud diuinæ legis, *Præstigiatricem n*
e Exod.21. *sinas viuere*, *e* petens calumnijs, non an

maduer

maduertit quid causæ fuerit cur lex non
dicat præstigiatorem: quod tamen non
eo consilio dixit, vt Magis, medicis, &
Pharmacopœis ignoscat si fuerint vene-
fici, quibus notiora sunt venena quàm
mulieribus, sed eo pacto Lex Dei innuit,
hoc malo non perinde inquinari viros,
& pro viro vnico quinquagenas mulie-
res ex eo laborare: vt in prouerbio He-
bræorum est *f*, quo plus mulierum, eo *f* Libro
plus magorum est, מכשפים מרב חנשים Pirke a-
רב. Quamobrem scribit Plinius *g* fœmi- both.
narum scientiam in veneficio præuale- *g* Lib. 25. cap. 11.
re: quod vocabulum de veneno accipi
nõ oportere idem autor demonstrat ex-
emplo Circes homines in bestias trans-
formãtis, quod omnia mundi veneficia
non essent effectura. Quintil. etiam
hanc præsumptionem affirmat esse *h*, *h* In decla-
Latrocinium in viro facilius, ait, venefi- matione.
cium in fœmina credam. Legantur om-
nes eorum libri qui de Magis scripserunt;
fœminæ quinquagenæ comperientur
Sagæ aut dæmoniacæ vnius viri loco, vt
antè diximus. Hoc autem mea senten-

tia non ex ſexus fragilitate accidit: nam inexſuperabilem peruicaciam in pleriſq; cernimus, easq; ferendo quæſtionis tormento ſæpe viros antecellere: vt coniuratione in Neronem fuit exploratum a & poſt mortem Hippiæ Athenarum tyranni (cum fœminæ ſibi ipſis linguas præciderent vt omnem veritatis confitendæ ſpem tortoribus eriperent) & plurimarum quoq; fœminarum martyrijs. Illud maiorem veri ſpeciem habuerit, ſi dicamus iſtud vi brutæ cupiditatis effici, quæ eò fœminam redigit vt perfruatur ſuis cupiditatibus aut ſeſe vindicet: qua ex cauſa videtur Plato inter virum & animantem brutam, fœminam collocauiſſe. Etenim grandiora eſſe videmus fœminarum viſcera quàm virorum, qui non perinde feruent cupiditatum violentia: hominum verò capita craſſiora, quia plus cerebro prudentiaq; valent quàm fœminæ. Hoc illud eſt quod poetæ olim figurabant, cum Palladem ſapientiæ Deam è Iouis cerebro natam ſine matre dicerent, vt oſtenderent nun-

a Tacitus lib. 14.

nunquam à mulieribus manare ſapientiam, quæ naturam brutarum animantium accedunt propiùs: nam etiam fœminam quæ ſeduxit virum, Satanas primum aggreſſus eſt. Prætereà ſic Deo viſum fuiſſe ſtatuo in ordinem cogere & debilitare Satanam, cùm facultatem plerumque ac inprimis ei concederet in creaturas indigniores, puta ſerpentes, muſcas, & alias quæ lege Dei immundæ dicuntur eſſe, deinde in alias ſimiliter expertes rationis potius quàm in homines, tum in fœminas potius quàm in viros, poſtremò in eos potius qui vitam more pecudum brutarum tranſigunt quàm in cæteros. Adde quòd Satanas fœminarum opera viros & liberos eodem pertrahit. Stabit itaq; diuinæ legis conſtitutio, præſtigiatrices ſtatim morte mulctari oportere: & Vvieri calumnia contra legem Dei & magiſtratus probè officio fungentes repudiabitur. Vvierus enim aſſentitur *b* Sagis communicationem cum diabolis & pactum intercedere, easque ope diaboli non pauca ſcelera com-

b Lib. 2. de præſtig. cap. 4. & 8. & 34 & lib. 4. cap. 14. & lib. 5. cap 9. & ſæpe alibi.

mittere: idem verò libro de Lamijs modò pactionem interueniri negat, modò probari non posse ait, modò Sagarum confessioni non habendam fidem, falli quæ putant ea fieri à se pro confessione dicunt, eas morbo melancholico infestari. Atq; hunc prætextum imperiti & Magi adhibent, vt effugium paribus afferant, regnumq; Satanæ adaugeant. Quicunq; antehac dixerunt id esse à melancholia, non esse dæmonas putauerunt, nec fortasse dæmonas Deumúe vllũ crediderunt subsistere. Vvierus autem Deum fatetur esse, fatentur etiam diaboli (vt in Scriptura legimus) & de potentia illius contremiscunt: fatetur etiam omnibus scriptis bonos & malignos spiritus existere, quib⁹ cum homine societas pactumq; interuenit. Et quare Magorum exportationes, maleficia, actionesq; mirabiles oportuit acceptas ferre melãcholiæ? quare (id quod est incredibilius) fœminas melãcholicas efficere? nam id esse admirãdum notauit antiquitas ac inauditum potiùs, cùm nunq̃ fœmina ex melancho

ancholia aut vir gaudio moriatur, ſed contrà fœminas complures ſumma læ-titia enecet a. Certè Vvierus, vt eſt medi-cus, non poteſt ignorare humorē fœmi-næ planè aduerſari aduſtæ melancholiæ vnde furor naſcitur, ſiue à bile flaua adu-ſta oriatur, ſiue à ſucco melancholico, vt inter omneis medicos conuenit: Vtrum-que enim procedit à calore & ſiccitate nimia, vt Galenus ſcribit libro de atra bi-le. At fœminę frigidę à natura & humidę ſunt, vt idem autor, omnes Gręci, Latini, & Arabes vno conſenſu docent. Ideoq; Galenus b ſcribit virū calida & ſicca con-ſtitutione in regione calida & ſicca per ę-ſtatem in melancholiæ morbum incide-re: cùm tamen Olaus magnus, Gaſpar Peucerus, Saxo Grammaticus, & Vvierus ipſe cum Germanicis omnib. Magorum Quæſitoribus aſſentiantur ſub Arcton vbi congelaſcit mare, in Germania, per Alpes, & apud Allobrogas omnia Sagis circumfluere. Populos autem Borea-leis conſtat tam abeſſe à melancholia, quàm abſunt à pituita Afri. Illos enim

a Plinius lib. 7. Valeri9 Max. Solinus.

b Lib. de atra bile.

albos esse videris, virentibus oculis, rufi[s]
& tenuibus capillis, rubicunda facie, hi-
lares & loquaces: quæ omnia humor[i]
melancholico planè aduersantur. Quin
etiam Hippocrates libro ἐπιδημιῶν primo
& Galenus ibidem confirmant fœmi-
narum in genere certiorem esse quàm
virorum valetudinem ob profluuium
menstruum, quo ab innumerabilibus
morbis vindicantur. Nunquam fœmi-
næ, ait Hippocrates, podagra, nunquam
pulmonum exulceratione, Galenus in-
quit a, nunquam epilepsia, aut apople-
xia, aut phrenesi, aut lethargo, aut con-
uulsionibus, aut tremore infestantur
dum menses profluunt. Et quamuis di-
cat Hippocrates b comitialium & dæmo-
niacorum morbum (quem vocabant
sacrum) naturalem esse, hunc tamen
pituitosis solùm ait accidere, biliosis
nunquam: quod Vvierus medicus non
potuit ignorare. Fœminas autem ferè
dæmoniacas potiùs esse quàm viros su-
prà demonstrauimus, & Sagas sæpe cor-
pore exportari, sæpe ἐκστατικῶς abripi mo-
dis

a Lib. de venæ sectione.

b Lib. de morbo sacro.

s diabolicis, animaq; à corpore separa-
, & corpore rigente experte sensus. Il-
ud verò magis ridiculum, quòd Saga-
um morbus dicitur à melancholia pro-
edere, cùm morbi ex melancholia nati
ericulo semper coniuncti sint c. Ve- c Galen. lib. de atra bile.
umtamen videmus Sagas in arte ista
uadraginta annos aut quinquaginta
ersatas inde à duodecimo ætatis anno
vt Ioanna Haruilleria, quæ viua crema-
a est die 29. Aprilis M. D. LXXVIII.
: Magdalena Crucia Cordubensis Ab-
atissa in Hispania M. D. XLV.) fami-
aritatem coluisse, & consortium cum
liabolo habuisse, illam quadraginta,
anc triginta annis. Necesse est itaque
Vvierus fateatur insulsum esse, indig-
num medico, & crassissimæ ignorantiæ
itium (etsi ignorantiam quid dico?)
i melancholici morbi fœminis tribu-
untur, quibus illi non magis competunt
quàm laudabilia effecta temperatæ me-
ancholiæ, quæ virum (vt prisci omnes
philosophi & medici annotarunt) sapi-
entem, modestum, & consideratum ef-
y 5 ficit:

a Arist. in problem. sectio. 30. princip.
b In Prouerb.

ficit: a nam affectiones istæ non mulie-
ampliùs quàm ignis aquæ cohærere po-
sunt. Salomo b quoq; ante omnes tem-
peramenti muliebris peritissimus se vi-
disse ait de millenis viris sapientem v-
num, sed ex omnibus fœminis ne vnam
quidem. Nunc igitur lymphatorum ho-
minum errorem omittamus, qui fœmi-
nas statuunt esse melancholicas. Etenim
Vvierus ipse videns suum illud velum
melancholiç certissima demonstratione
sublatum esse, & euidentissima veritate
tot diuinarum humanarumque legum,
tot gentium omnium & populorum hi-
storijs, tot confessionib9 voluntarijs aut
vi extortis, tot iudicijs, conuictionibus,
condemnationibus, executionibus a
annis ter mille toto orbe terrarum edi-
tis: alteram technam sed obesiorem cō-
mentus est, vt Magorum supplicia impe-
diat: cùm Sagas dixit c à diabolo sedu-

c Cap. 4. & cap. vlt. de lamijs.

ctas esse, eique persuasum esse quod ipse
fecerit id ab eis effici. Itaque in speciem
se vehementissimè Satanæ aduersari si-
mulat, re conseruat Magos, id est (vt pau-

cis ex-

s explicemus) colludit verbis cum Sa-
na, reipſa verò amplitudinem & pote-
atem illius ſtabilit, cùm non ignoret
agiſtratui neque iuris dicundi, neque
iabolos prehendendi facultatem eſſe.
tqui hoc argumento abſoluuntur non
olum Magi, ſed etiam occiſores omnes,
trones, inceſtuoſi, parricidæ, & quicun-
ue ab hoſte humani generis ad malefi-
ia committenda impelluntur. Deinde
erò laudibus effert mirificè *d* multam *d* lib. de la- mijs cap. 24.
n Papali Camera imperatam, quæ ad
eniam conſequendum binûm ducato-
um eſt in quamq; pœnitentem Sagam:
um dicit alibi *e* ſi defenderet non ſolùm *e* Lib. 3. de præſtig. cap. 35.
x lege Dei non eſſe mortem Sagis irro-
andam, ſed ne vllam quidem Sagarum
nentionem extare in Scriptura ſacra, ip-
ſum non facilè cõuictum iri. Hic ego te-
tem appello Deũ & legem ipſius ad iſtũ *f* Exod. 7. & 8. & 9. & 22. Leuit. 19. & 20. Deut. 18. 2. Reg. 9. & 21. & 23.
hominem euincendum, appello ſexcen-
tos Bibliorum locos *f*. Imò verò vt cerna-
mus oculis nihil eſſe coram Deo tam ab-
ominabile, nihil frequẽtius in Scriptura
ſacra prohiberi, Baleham à Deo inſpira-
tus,

2.Paral.33. Esai.8.& 34. & 47. Daniel.2. Miche.3. & 5. Ezech. 13. Ierem.19. 23. 27. & 50. Actor.16. Nahum.3. Num.13.

tus, quamuis summopere instante Bala-
co Moabitarum Rege ne faceret, popu-
lo Israelis benedixit, & tanquam Pro-
pheta rationem reddidit: nam neque in-
cantator est, inquit, neque Magus in isto
populo, sed Deus ipsi cùm opus est expo-
nit voluntatem suam. Cúmq; Deo pla-
cuit ostendere quantopere à magicis
sortibus abhorreret, inquit, Cauete
vobis pro vita vestra, ne sequamini con-
suetudines abominandas istarum genti-
um quas excidi è terra propter sortilegia
magicas artes, & diuinationes, atque ibi-
dem nouem recenset genera quibus re-
liqua continentur *a*. Sed illud inprimis
oportet obseruari, non homicidij, parri-
cidij, incestus, tyrannidis, idololatriæ
nomine Deum dicere populos illos à se
exterminari, sed ob sortes magicas: &
quoniam populi suos liberos diabolo
Moloch consecrabant ad facienda sorti-
legia sua, Deum præcipere vt quisquis
rem istam abominandam commiserit
lapidibus obruatur *b*, morte omnium
(vt R. Maymonides ait *c*) crudelissima:
tum

a Deut.18.

b Leui.20.

c lib.3.more nebocim.

um verò Deum adijcere se furorem su-
m immissurum contra populum qui
mpune scelera ista abire siuerit. Itaque
olens Samuel grauitatem peccati regi
auli exponere, Peccatum, inquit, tuum
què magnum est ac magorum crimen.
imiliter vt demonstretur quantopere
Manassem Regem Deus exhorruit, scri-
um est Manassem suis execrandis scele-
ibus prouocasse Deum, atque subijcitur
um fuisse magum, & conuentionem
um diabolis iniuisse: itaque spoliatum
uisse regno, & numella in carcere fuisse
oercitum. Et quamuis eum posteà pœ-
ituerit, eo tamen exstincto post annos
uinquaginta Ieremiæ dixit Deus *d*, Igne *d* Iere. 19. & 15.
x cædibus delebo istud oppidum pro-
ter execrabilia scelera Manassis Regis:
e loco verò Topheth vbi Satanæ sacrifi-
auerat, dicitur is fore locus cædium ad
indictam iræ diuinæ (vt contigit) ex-
rcendam. Similiter libro IIII. Regum
ap. 17. dicuntur decem tribus extermi-
atæ & in exilium raptæ, quòd in res ma-
icas & sortilegia incumberent. Atque
hos

hosquidem locos apprimè cõuenit o
seruari: nititur enim hoc vno crimi
decem tribuum captiuitas: de duab
autem reliquis tribubꝰ, dicitur Deus (q
ad vltiones est tardissimus) post ann
quinquaginta sortilegia Manassis vin
casse, cùm igne cædibusq́; permista fu
runt Hierosolyma & duæ tribus depo
a Iere. 15. tatæ. Alibi verò dicitur *a*, Gladius ad d
uinos, gladius ad Chaldæos: & apud M
b Miche. 5. chæam *b*, delebo è terra magos diuino
q́ue: Et cum Esaias euersionem Babylo
minatur, cædes & incendia, omnes h
calamitates, inquit, eueniẽt tibi propt
amplitudinem scelerũ tuorum execra
bilium quæ commisisti cum Magis tui
Deniq; infinitũ esset omneis sacræ Scri
turæ locos minutatim expẽdere: vt mi
sos faciamus Doctores, Legislatores, Ph
losophos, Historicos exemplis circum
fluenteis, ex quibus apparet magos po
omnem hominum memoriam Deo &
hominib. visos fuisse execrabiles. In han
quoq; sentẽtiam suprà annotauimus a
Augustino scribi, supplicia contra Mago
ab ho

b omnibus sectis decreta esse: vt demõ-
raremus Vvierum quidem legisse opti-
nè & intellexisse pœnas diuinis & hu-
nanis legibus constitutas, sed de indu-
ria appetiuisse cauillis atq; calumnijs,
ùm eas non de Magis dixit, sed de vene-
cis solùm agere. Iam igitur videamus
uid Lamiarum nomine intelligat: in
oc enim vertitur tota disputatio. Hæc
Vvieri definitio c. Lamia est quæ ob fœ- c Lib. 7. de præstig. cap. 1. & li. de Lam i. Is, cap. 5.
us præstigiosum aut imaginarium cum
æmone initum, propriè ex suo delectu,
el maligno dęmonis instinctu impulsu-
e, illiusq; ope qualiacunq; mala vel co-
itatione, vel imprecatione, vel re ludi-
ra atq; ad institutum opus inepta desig-
are putatur: id est (vt paucis contrahã)
aga est quæ putatur fœdus habere cum
æmonibus, & id quod non facit ope eo-
um facere. Hic verò nemo non videt,
multum Vvierus ab arte medica aber-
auit cùm de melancholia fœminarum
geret, eum iterum errari in ratione Di-
lectica & longè grauiùs, cum definiti-
nem in imaginatione ponit: proprium
enim

enim definitionis mun⁹ est vt tanqua digito pertingat & commonstret ocu germanam rei naturam siue essentia cuius est definitio. Id verò magis est ri diculum, quod in definitione sex disiun ctiones coaceruat: cum vitiosa sit defi

a Lib. 6. Topic. nitio, ait Aristoteles *a*, quæ vel vnicam disiunctionem continet, velut si dixeri occisor est is qui percutere putatur, au occidere, aut ludificari alterum. Hui persimilis est Vvieri definitio. Atqui ea Saga est quæ putatur esse, & non e Saga aut Lamia, certè nec fuerunt de La mijs scribendi libri, nec peruestigand rei quæ non est definitio. Primùm enim quæritur vtrum id quo de agitur sit in re rum natura, nécne igitur an sit, tum qui sit, deinde quale sit, postremò cur sit. Li brum igitur Vvieri de Lamijs deleri o portuit, non autem rei quæ nusquam e definitionem poni: qui lapsus in re phi losophica est vitiosissimus. Vvierus ta

b Lib. 2. de præstigijs cap. 2. men sortilegum *b*, quem magum infa mem vocat, definit eum qui conatur ac cersere & inuocare diabolum, vt se exhi

bea

at & ad postulata respondeat. Hæc
ucis placuit annotare: nam Vvieri de-
itio paginam propè continet, ac dis-
nctiones duodecim. Non ita facilè
nuinci Petrus de Appono potuit, qui
emonas existere non audebat confite-
tum vt eleuaret opinionem vulgi (nã
agus habebatur vulgo) tum vt alios
dem perduceret: at Vvierus postquam
nfessus est esse malignos spiritus, eti-
nq; indicem eorum conscripsit ad fin.
. de præst. Magis prætereà confessus
communicationem cum Satana &
dus intercedere, mirum est profectò
od idem negat Sagam cum Satana
deratam esse, idq; totum imaginari-
n asserit, cùm disertè lex Dei Sagæ cum
aligno spiritu fœdere iunctæ memine-
. Quia verò Inquisitores quinq; *c*, qui
mmatim infinitum Sagarum nume-
m conscripserunt quæ in Germania i-
s autoribus fuerunt neci traditæ, com-
erunt ex confessione omnium eas
m Satana fœdus consertis manibus
pigisse, hic Vvierus *d* adducit fieri non

c In malleo maleficarum.

d Lib. de Lamijs. cap. 7.

poſſe vt conſerantur manus, quia dæm
nes, inquit, non carnea ſed ſpirituali c
cretione conſtant. Atqui vox conc
tionis naturæ ſpirituum omnino adu
ſatur: nihil eſt, ait Tullius *a*, in anin
concretum, nihil miſtum: idque ex A
ſtotele *b*, qui intellectum vocat ἀμικτον
ἀπαθῆ. Quòd ſi in ſpirituum natura co
cretio admittitur, id quoq; fatendum
rit eis eſſe corpora: vt fecit Auguſtin
ſequutus definitionem Apuleij, qui d
monas vocat natura corporeos, ite
Philoponus Peripateticus *c*, Porphy
us, *d* Iamblichus *e*, Plethon, Pſellus, Pl
tinus Academici, & Gaudentius Meru
hoc vno argumento freti quòd res i
corporea non poſſit quicquam à corp
rea perpeti. Itaq; Baſilius ipſe æquè A
gelis ac Dæmonibus eſſe conſtituit co
pora, eademque occaſione veteres dix
runt dæmonibus diuiſionem conting
re. Communis verò Theolog. opini
ac nominati Ioannis Damaſceni, Gr
gorij Nazianzeni, Thomæ Aquin
tis *f* & Magiſtri ſententiarum eſt dæm
na

a In Tuſcul. qu.
b Lib. 2. de anima.
c Lib. de anima.
d lib. περὶ ἀρχῆς τῶν ἐμψύχων.
e Lib. de myſter.
f lib. 3. ſent.

...as & Angelos eadem natura esse, om-
...es formas puras simplices: quamuis in
...m quoq; rem consentiunt, bonos &
...alignos spiritus sibi cùm opus est, for-
...are corpus aspectabile, vt id σωματικῶς
...ficiant, quod volunt. Plena est Scrip-
...ra exemplis, vt visionis Abrahamo ob-
...tæ, Iacobo, Mosi, Eliæ, Manohæ, Aba-
...cho, Tobiæ, alijsq́ue innumeris: pleni
...nt libri Iamblichi de mysterijs AEgyp-
...orum, Plutarchi f, Procli, Porphyrij, & f lib. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.
...lotini, denique omnes totius antiqui-
...tis libri ad nostrum vsque seculum: vt
...laus magnus scribit frequentissimè in
...gionibus singulis ad Boream sitis spiri-
...us spectari humana forma, qui tangunt
...ominum dexteras, posteaq́ue euanes-
...unt. Verumtamen ponamus nec na-
...uræ concretionem in dæmonibus esse,
...ec eos corpus vllum assumere, sed na-
...uras esse puras, simplices, & planè dispa-
...atas, vt de Angelis siue intelligentijs lo-
...uitur Aristoteles: Vvierus tamen nega-
... non potest quin velit illudere, cum ar-
...umento isto abutitur vt probet nullum

 pactum

pactum hominibus nullam conuenti-
nem cum Satana intercedere. Eteni
ad conuentionem simplex consens
sufficit, qui consensus sine stipulation
sine verbo, sine scriptura, oculo & nu
solo, ait lex *a*, fieri potest. Imò Vvier
ipse annuit Magos pacisci & conuenti-
nem inire cum Satana, & hunc eos all
qui & responsa dare: Cur verò Mag
potius quàm Magas? nam lex Dei de M
gis fœminis disertè loquitur & nos fœ
minas exemplis innumeris infestior
hoc malo quàm viros esse suprà com
monstrauimus. Amplius etiam Vvieru
assentitur *b*, dæmonas sibi corpora ho
minum bestiarumq; assumere: adeò v
ex scriptis ipsius iudicari queat contradi
ctio, & ἀνακόλυθον conclusionum ipsiu
vinci. Nobiscum enim in eo conuenit
quòd Dæmonas tradit exportare homi
nes & in aera efferre sine corpore: cuiu
rei plurimas adducit historias *c*, & visas à
seipso narrat. Ridet quoq; Vvierus *d* sua-
uiter Magorum cum Dæmonibus copu-
lationem, quam omnis autiquitas om-
nesq;

a l. nutu. de legat. 3. ff. lib. 2. de præstig. cap. 2.

b Lib. de Lamijs, cap. 16. & lib. 3. de præstigijs, cap. 12. & lib. 4. cap. 14.

c Lib. 3. & 4. de præstigijs.

d Lib. de lamijs.

sq; populi certissimam esse duxerunt Theologi confirmarunt: Augustinus e libro 15. de ciuitate Dei, magnæ im-dentiæ scribit esse si quis hoc negaue- Hæc illius verba, Dæmones creber-na fama est, quos Latini Incubos, Gal-Dusios vocant, mulierem attentare at-e peragere concubitus: & hanc assi-è immunditiam & attentare & effice-plures talesq; asseuerant, vt hoc nega-mpudentiæ esse videatur. Constat a-d omneis non esse moris vt fœminæ scortationibus suis glorientur: quî er-faterētur illæ, rem sibi fuisse cum dia-lis, nisi ita se habuisset? Omnes autem ermaniæ, Hispaniæ, Galliæ, Italiæq; Iu-es monumentis literarum consigna-nt, & nos legimus Sagas omneis iudi-ipsorum condemnatas, fuisse confes-& in suis confessionibus ad mortem q; perstitisse, complureis etiam quibus nia data est dixisse copulationem sibi isse cum dæmonibus, & frigidum illo-m semen expertas esse, vt ex libro Quę-orum quinque *e* (per quos innumeri fuerunt

e malleo maleficarum.

fuerunt ad mortem damnati) & ex Pa-
a Lib. de sortileg. lo Grillando a didicimus. Demonstra-
suprà multis singularium iudiciorum
exemplis quæ ad me perlata sunt, id opti-
mè cùm factis ἀϐασανίϛως confessionibus
tum conuictionibus certis comprobari,
neq; dubium est quin scortationis cor-
poreæ cupiditas fœminas præsertim ad
spiritualem scortationē pertrahat. Hu-
referri potest abominanda illa & execra-
b Deut. 4. bilis impietas expressa Lege b, qua om-
nes qui diabolo Pehoris sese coniunxe-
rant, miserè dicuntur perijsse. Cumque
c Exod. 22. lex Dei c prohibuit ne Saga sinatur viue-
re, paulo pòst subijcit, qui animanti bru-
tæ concubuerit plectatur morte. Verbo-
rum autem in lege Dei series obscurè
perstringit turpia & incredibilia scelera.
Sic vbi dicitur, non offeres Deo merce-
dem meretricis aut pretium canis, scor-
torum coniunctio cum canib⁹ ostendi-
tur, quam insignibus exemplis antè de-
monstrauimus: & Leuitici 17. dicitur,
nec euntes ampliùs sacrificabitis Satyris
vestris diabolis, post quos scortati estis.

Sce-

d cum Vvierus medicus animaduer-
ret, neq; oppilationem hepatis, neque
nteriam ſanis & incolumibus fœmi-
s adſcribi poſſe, atque hunc morbum
ormienti ſolum accidere, à tota verò
ntiquitate non ſolùm dęmonum (quos
ræci Ephialtas, Latini Incubos vocant)
um fœminis copulationem, ſed etiam
rorum cum dæmonibus ſpecie mulie-
ri, Hiphialtas vocant aut Succubos, e-
mque inter vigilandum fieri, & in qui-
uſdam 30 aut 40 an. perdurare, vt ipſe
'vierus agnoſcit: propterea non dixit
unc morbum eſſe in Magis, ſed nega-
it, dicens fœminas eſſe melancholicas
uæ id ſe putant facere quod non faci-
nt. Atqui nunquam ex eis cremantur
urioſæ *d*: ſed fraus in eis cernitur, diſcre- *d* l. diuus. de offic. præsid. ff. l. pœna. §. ſanè de parrici. ff.
io, iudicium, quo negant conſtanter fa-
tum, vt quædam faciunt, aut excuſant
eniamque poſtulant, vt aliæ, aut ſe ab-
lunt & proripiunt fuga, quæ actiones fu-
rioſorum non ſunt. Adde quòd conui-
ctiones, teſtimonia, comparationes te-
ſtium, & confeſſiones gentium omnium

ad Indos occidentales vſque maxima
inter ſe habent conuenientiam & ſimi
litudinem, item Dæmonum cum fœmi
nis copulationes: vt in hiſtorijs Indici
legimus, & ſuprà annotauimus. Vnum
ex Vviero libenter quæſiuerim, quiſnam
iſte ſit Sagarum morbus, quo puerulo
qui deprehenduntur occiſi putant ſe oc
cidiſſe, quo elixant & liquant eos vt pin
guedinem ex eis habeant, vt fatentur il
læ & ſæpe compertæ ſunt. Imaginantu
(ait Vvierus a) ſe id totum effeciſſe, fal
luntur tamen: Cui verò in tam execran
do ſcelere fides habebitur, niſi oculis ha
beatur? niſi ſenſui? niſi tactui? niſi in
culpatis teſtibus? niſi confeſſionibus vo
luntariè aut ad quæſtionis tormenta fa
ctis? niſi deniq; euidenti & permanent
facto, vbi fuerint deprehenſæ? Spranger
rus ſcribit b obſtetricem vnam quæ fre-
quenter aderat puerperijs, in Conſtanti-
enſi agro fuiſſe morti traditam eo quòd
XLI. pueros recentes ab vtero necauiſ-
ſet, inditis clàm in eorum capita grandi-
bus aciculis. Eadem parricidia à Medea
Saga

a Lib. de Lamijs cap. 8.

b In malleo malefic.

Saga legimus fuiſſe perpetrata, cum modò fratrem, modò ſuos ipſius liberos occideret. Sortes quoq; magicas Canidiæ apud Horatium legimus *c*, Erichthonis apud Lucanum, bufones, angues, oſſa, quæ Sagæ noſtræ plerumq; ferunt & quibus comperiuntur inſtructæ. Nulla ſors magica eſt quam Orpheus ante annos ferè ter mille non deſcripſerit, & Homerus ex parte, quam lex Dei ante annos ter mille quingentos non annotauerit. Suprà ex Ammiano exemplum Magi adduximus, qui mulierem grauidam execuit vt haberet fœtum, Valente imperium obtinente. Ante annos 100. Raziorum Baro conuictus eſt quòd poſt multas puerorum cædes vxorem ſuam prægnantem conatus ſit diſcindere, vt Satanæ ſacrificaret filium, idque edoctus à Satana, cui nihil gratius poteſt accidere: non autem vt pingue haberet ad res deteſtabiles conſumendum. Iſta Satanæ eſt perſuaſio, vt Magos adducat ad parricidia: nam pingue infantis defuncti ex natura lege ineptum eſſe ſuis rebus prædicant.

c Lib. Epodon. ode 5.

Demõſtrauit modò id exemplum quod adducebamus puerorum 41. quos intere mit Saga, necdum baptizatos, ſed Satanæ conſecratos. Vvierus autem ſimulans ſe nihil eorum credere quæ tam bene quàm magiſter ipſius Agrippa nouit, auſus eſt ſcribere ac potiùs fingere ſe Baptiſtæ Portæ Itali opinionem ſequi, eumque ſummopere laudibus euehit. Scribit tamen iſte Sagas ſibi confeſſas eſſe, vnguentum à ſe ex pueris elixis & liquatis fieri, & pharmaca quædam adhiberi, quæ hic diſſimulari præſtat: Sic reipſa docet parricidia iſta committere, idq; ex falſa diaboli perſuaſione hoc vnguento fieri, vt homines huc illuc tranſuolent. Sagæ autem Gallicæ nec agiliores nec leuiores ſunt Germanicis aut Italicis: verumtamen pars earum maxima (vt in Cenomannis, Verberianis, Lognianis apud Potezanos quas antè obſeruauimus) ſcopis ſolùm quos inter crura ponebant & verbis quibuſdam vtentes, in aera ſubitò attollebantur: & Paulus quoq; Grillandus earum plurimas quas in Italia necari

vidit

vidit confeſſas narrat hircum ipſis præ foribus adeſſe, quem conſcendebant exportandæ ſine pingui vnguentóve vllo. Baptiſtam Italum in libro de Magia, id eſt, ſortilegio, & Vvierum in id videmus incumbere, vt iſtud vnguentum eſſe doceant facultate naturali & ſoporifera, ne quis periculum dubitet facere. Etenim herbæ ſoporiferæ ſunt mandragora, papauer, ſolanum mortiferum, hyoſciamus, cicuta: at nunquam medicus Græcus, Arabs, aut Latinus extitit, qui dorſo, brachijs, cruribus vnguenta impoſuerit quibus eo vſque hominem ſoporaret vt planè careret ſenſu. Sin autem quid extrinſecus adhibuerit, frontale fortaſſe fuerit ex ſeminibus frigidis quæ miſtionibus & infuſionibus emendantur. Pingue verò (vt medicorum placitis exponitur) calidum eſt & inflammat natura ſua. Quo igitur pacto afferret ſomnum, ſiue dorſo ſiue brachijs adhibitum? ſomnum enim faciunt venæ carotides ſanguinem à corde ad cerebrum exportantes, & lenis humorum fluxus (qui vt vapores in

aerem,

aerem, sic in cerebrum ascenderunt) suauiter in partes cordi adiunctas recidens. Verùm vt doceamus animam à Satana extra corpus abripi, tanquam si vitæ & sensus expers relictum esset (quemadmodum in capite de ecstasi disseruimus) neq; id sommo simplici adscribendum esse, omnia simplicia soporifera manifestum est impedire non posse quin homo, quamuis soporatus & sepultus somno, ignem cuti admotum sentiat: magos verò in ecstasin abreptos nec ignem sentire nec dolorem vllum, est exploratissimum, vt suprà demonstrauimus, in locum Virgilij agentis de Saga,

-- quæ se promittit soluere mentes.

Alio quoq; argumento quod nullæ machinę labefactare possunt, confirmamus neq; id vnguentum efficere, neque somnum esse, sed verè animam extra corpus abripi: nempe quòd omnes qui sic rapiuntur post semihoram redeunt, aut simulac videtur ipsis: hoc verò homines narcoticis soporati non possunt, sed vnum duosúe interdum dies obruti somno per-

no permanent. Vſus prætereà comprobauit homines ecſtaſi abreptos (vt antè oſtendimus a) veritatem rerum ad centeſimum milliare geſtarum annotare. Illud verò notari conuenit, vnguenti illius confectionem quam autor Magiæ naturalis docet, non ex ſimplice vllo ſoporifero conſtitutam eſſe, ſed ex periculoſis venenis compluribus. D. Auguſtinus de hac ecſtaſi (quam certam eſſe & indubitatam affirmat) loquens, & vires diaboli admirans, Serpit, inquit, hoc malum dæmonis per omneis aditus ſenſuales, dat ſe figuris, accommodat ſe coloribus, adhæret ſonis, odoribus ſe ſubijcit. Si ergo dæmones iuſtiſſimè annuente Deo animam à corpore ſeparare poſſunt, ecqui non poſſent eos corpore exportare? Illud enim multo plus habet admirationis, ſi ſoluta anima ſeparabitur à corpore atque eodem reuertetur, quàm ſi corpus animaq; ſimul à diabolo auferantur. Equidem iſtam ecſtaſin ſiue aphæreſin ſecundum legis diuinæ teſtimonia validiſſimum eſſe argumentum iudico, quo demonſtre-

a In c. de ecſtaſi.

monstremus animas immortales esse, & Aristoteleam illam decidamus hypothesin *a*, animam si quid potest sine corpore immortalem esse: corpus enim Magorum principes (qui id experientia, vt Orpheus, cognouerant) carcerem dicunt animæ. Empedocles & Zoroastes nobilissimi sua ætate Magi sepulchrum vocant, Plato σῶμα, corpus, tanquam σῆμα, monumentum, appellari putat, quod Sacrates animæ cauernam appellabat *b*. Ad arguméta & rationes istas, quas Vvierus non soluit, adest clarorum virorum omnium ab omni seculo autoritas Plutarchi *c*, à quo plura & innumerabilia exempla afferuntur, Plotini *d*, Plinij *e*, Augustini *f*, Thomæ Aquinatis *g*, Doctoris Bonauenturæ *h*, Durandi, Theologorum denique omnium, item Syluestris Prieræ, Pauli Grillandi, *i* & quæsitorum quinque Germaniæ *k*, qui de innumeris Sagis iudicia habuerunt, & acta earum breuiter in librũ vnum retulerunt. Cùm itaq; præter autoritatem hominum tam multorum, ordinaria quoq; ex infinitis iudi-

a Lib. 2. de anima.
b Lib. 7. de Repub. Plato.
c Plutar. in Romulo.
d Plotin. li. de anim.
e Plinius lib. 7.
f August. li. 10. & 21. de ci. Dei.
g Thom. in secunda secundæ, q. 95. art. 5. tit. de superst. & in tract. primæ partis q. 8. & tit. de mirac. q. 16. art. 5. & 6. tit. de dæmon.
h Bonauẽ. in li. 3. sen. dist. 19. q. 3
i Grilland. lib. 2. de sort. ca. 7.
k in malleo malefic.

iudicijs habeatur experientia, in quibus extant teſtimonia, repetitiones, comparationes teſtium, conuictiones, & confeſſiones ad mortem vſque ſtabiles, non iſthæc pertinacia eſt Vvieri quòd ſententiam contrariam defendit, ſed maxima impietas eſt ſtudium, quo rapitur vt Satanæ regnum amplificet. Viſa enim eſt Sagarum probatio, quæ cùm de nocte abfuiſſent, confeſſæ verum cauſam abſentiæ ſuæ indicarunt. Tempus quoque viſum eſt, cùm ij qui recentes in illos cœtus venerant, ope Dei implorata aut earum rerum quas videbant metu aut horrore concepto ſe procul à domo abeſſe compererunt ad milliaria quinquaginta aut centum, & eò reuerti maximis itineribus vnde ipſos Satanas momento exportauerat. Exempla recentis memoriæ notauimus, Lochianum, Lugdunenſe, Cenomannicum, Pictauienſe, Caſtello ruſſanum, Lognianum, aliaque innumera apud autores à nobis adductos expoſita, qui omnia ſimul Vvieri argumenta reſecant dicentis Magos eſſe melan-

melancholicos: iſtud enim de duobus ſaltem non poteſt dicere, qui domum itineribus maximis reuerterunt. Quamquam Vvierus *a* ſibi ipſi contradicens paſſim aſſentitur Simonem Magum, cui Nero honorariam ſtatuam dedicauit, in aerem volauiſſe: quod priſci etiam Doctores *b* nec pauci conſignauerunt ſcriptis. Summæ igitur dementiæ iſtud eſt, Vvierum confiteri Simonem magum per aera volitaſſe, & nihilominus contrariam ſententiam affirmare, falli nempe Magos cæteros qui ſe per aera exportari in cœtus Magorum putent. An minus virium iam habet Satanas quàm tum habuerit? hæc enim poſt mortem Chriſti geſta ſunt. Quinetiam Vvierus ipſe *c* narrat hiſtrionem magum à ſe in Germania viſum, qui ſpectante populo cœlum verſus aſcendebat clara luce, cumque vxor pedibus eum prehenderet pariter ſublatam eſſe, hac item comprehenſa ancillam ſurſum abiuiſſe: ita multo tempore in aere verſatos eſſe, corona populi attonita & miraculum admirante. Si-

a Lib. de Lamijs, cap. 3.

b Ambroſius in Hexamero, Irenæus, Euſebius, Clemens in itinerario, Hegeſ. li. 3. de excid. Hieroſ. c. 2. Niceph. li. 2. hiſt. eccleſ. c. 27. Fulg. li. 8. cap. 11.

c Lib. de præſt.

Simile exemplum in Hugonis Flo-
censis historia legimus, Matisconen-
m quemdam Comitem maxima voce
amantem, amici adiuuate me, abrep-
m in aera & delatum esse, nec deinceps
sum: sicuti nec Romulus apparuit ex
io præsente exercitu in aerem fuit sub-
tus. Quamquam ex contextu Euan-
lij discimus Christum à Satana ad tem-
i verticem, deinde ad cacumen mon-
fuisse exportatum: vnde Aquinas cō-
it id dubio procul esse consectarium,
hil minus Satanam ex permissione
ei alijs quoq; transferendis posse, cùm
rtissimè apud omneis sanos constet
rum hominem ac non imaginarium
isse Christum. Ego verò satis habue-
, si Vvierum ex sermonibus ipsius &
iptis vicero. Idem enim *d* qui se ho- *d* Lib. 2. de
ines vidisse scribit à diabolis in aerem præstigijs,
blatos, eamq; rem non esse absurdam cap. 12.
cit: qui rem falsam ibidem scribit, quę- pag. 6.
um fuisse in Germania Magum qui se
llicebatur liberos Frācisci I. Regis Ma-
ico ex arce educturum & ex Hispania

in Galliam per aerem deuectum esse:
at nihil fuisse effectum, quòd metuer-
tur ne hoc duce ruerent & ruentib
ceruices diffringerentur: qui n ampli
a de præstigijs. lib.4.cap.19 *a*. scribit diabolum causidi
specie agentem causam, cùm audiret a
uersarium diabolo sese dedere si ab ho
spite pecuniam accepisset, dimissis co
festim subsellijs periurium spectantib
omnibus exportasse, eamque historia
re vera in Germania confirmat accidi
se: qui multis exportatorum à diabol
virorum accumulatis exemplis, id om
nino certum nullaq; ex parte absurdu
concludit esse: idem ergo nihilomin
in libro de Lamijs rem planè contrar
am asserit, eoq; pacto leuitatem sui cere
bri & confusam instabilitatem omnibu
vbique testatum facit. Ac multoru
quidem historicorum & Theologoru
b Lib.2. cap.13. de præstigijs. repudiat fidem *b*, verumtamen Legend
quoque aurea vtitur, ex S. Germani vit
producens historiam, S. Germanum a
visendam Sagarum saltationem abiui
se, inde repentè ad cubilia virorum aduc

nis

nisse in quibus illæ compertæ sunt, tanquam si leuior Satana S. Germanus extitisset, ac non eadem celeritate qua deuexerat eas potuisset reuehere. Quod autem Vvierus ait non esse in propria Sagarum facultate vt tonitru immittant aut grandinem, accipio lubens: ac ne homines quidem cereis imaginibus aut vocibus enecare posse. Sed illud negari non potest, & ipse Vvierus annuit homines, bestias, fruges à Satana perdi, nisi seruet Deus, idq; sacrificijs Magorum, votis & precibus, iustaq; Dei permissione inimicos suos operâ inimicorum vlciscentis. Itaque Magi ante alios supplicijs mille digni sunt quòd Deo renuntiauerint & Satanam adorauerint: & quidem grauioribus digni supplicijs quàm si suis ipsorum manibus parentes occidissent & segetes incendissent. Hæ enim offensæ contra homines sunt, ait Samuel *c*, illa directè petit maiestatem Dei. Multo igitur magis supplicia merentur illi qui & Deum ipsum non obscurè prouocant offensionibus, & homines sortibus suis

c Lib. 1. cap. 2.

enecant, & fruges perdunt: ac propterea 12. tabulis in eos constituebantur pœna qui fruges incantassent: quod Vvierum ludificari non miror, cùm ipsam Dei legem petat calumnijs. Atqui hoc potest regeri, debuisse Vvierum de colore & hypostasi vrinę & rebus consimilibus iudicium facere, non res sacras attingere & in diuinas humanasque leges attentare. Etsi enim à Satana Vvierus illud fatetur fieri, minimè tamen negaturus est eum à Magis incitari, pelli, pertrahi, adiuuari, itemque à Satana Magos, vt ea quæ perpetrantur scelera perpetrent: quemadmodum id etiam dici nec iniuria potest, populos ardentibus Mosis, Eliæ, Samuelis, aliorumque sanctorum votis seruatos esse, cùm Deus ad preces eorum inclinans manum subduxerit & ab accensa ira conquieuerit. In eam ergo sententiam Magi dici possunt abominandis precibus & sacrificijs in causa esse cur tam multæ calamitates accidant. Fatetur Vvierus ipse *a* cùm famosæ illius Sagæ Cliuensis meminit ad Eltanum pagum,

lib. 6. de præstigijs, cap. 15.

um, Sibyllæ Dinſcops nomine, ſtatim
t cremata eſt illas viatorum infeſtatio-
es deſtitiſſe, qui manu aſpectabili (nihil
nim ampliùs conſpicuum erat) atro-
iſſimè cædebantur: ex quo manifeſtum
ſt hanc primariam illius vexationis
auſam extitiſſe, cùm effecta repentè
eſſauerint ea cauſa expugnata. Hoc e-
im commune in omni ſcientia axio-
na obtinet, ceſſante cauſa ceſſare effe-
tum *b*: quemadmodum ex contrario
ici potuiſſet iſtam non fuiſſe cauſam *c*,
i infeſtationes illę perſtitiſſent. Nihilo-
ninus tamen apud omnes conſtat iudi-
ium aduerſus Satanam à Iudicibus non
uiſſe latum, ſed eo vim ac potentiam il-
us imminutam eſſe, quòd Sagam illam
uſtulerint quæ manum ſuam ei com-
nodauerat, eum orauerat adorauerat-
ue, eiusque conatus adiuuerat. Biebra-
æ Sagæ ſuprà meminimus, quæ ad Lao-
unum cremata fuit anno M. D. LVI.
Hæc infirmabat homines, mirificéq; di-
ortos reddebat, eosq;, beſtias, & fruges
erdebat. Sed vt primùm fuit exuſta, ceſ-

b l. adigere. §. quamuis. de iure patronat. ff.

c l. conditionis. §. pupillus, princ. de condit. & demon. ff. l. pen. ex quibus cau. maio. res. ff.

ſauerunt hæc omnia, vt ex Iudice qui de ea quæſtionem habuit cognouimus. Idem mihi prætereà narrauit, cùm iſta cuidam fœminæ comminata eſſet eam nunquam lactaturam, ita accidiſſe & lac eius ſubitò exaruiſſe, & quamuis multos liberos pareret, tamen vbera ſemper aruiſſe: Cremata verò Saga ſtatim copioſè lacte abundaſſe, quamuis non proptereà Satanas viuere deſtitiſſet. Ex quodam nobili honorato viro cognoui, vxori ſuæ ab amita impedimentum fuiſſe factum ne páreret (ſic illa moriens confeſſa eſt) vt ſucceſſionem liberis acquireret: Illa vt mortua eſt, hanc breui grauidam factam peperiſſe ſemel atq; iterum, cùm annos iam vndecim coniugati vixiſſent. Satanas verò (quem Vvierus ſolum in cauſa fuiſſe dicit) non erat mortuus. Hebræis coram Bahal pehore procumbentibus & orantibus eum, exarſit ira Dei in populum totum, & occubuerunt breui tempore viginti quatuor hominum millia. Populum autem ad iſtam idololatriam à Satana fuiſſe prouocatũ

nemo

mo negauerit: Verumtamen Pinhas cerdos zelo honoris Dei percitus trās- it ducem cuidam Madianitidi con- mbentem, quæ ad istam idololatriam m pellexerat: itaque repentè ira Dei data est, qui Pinhaso benedicens am- is benedictionibus, furorem suum ac- ensum contra populum ab eo extin- tum esse pronuntiauit. At Satanas ta- en non erat mortuus, quem Vvierus, lanè excusans Sagas, fuisse & esse auto- em asserit istorum malorum omnium. x his igitur concludimus Sagas συνεργοὺς impellentes causas esse morborum & ecis hominibus pecoribusq; illatę, cùm llis affectis morte omnia ista desinant: tque hoc responso argumenta singula uertuntur quæ adduci solent, & quæ Vvierus deprompsit è Doctorum quo- umdam scriptis a similiter vt ipse dispu- antium, id est, Physicè de Metaphysi- cis, insigni errore innumeraque absurda pariēte. Nam si Physicè agetur ex naturæ lege, dicendum erit Sagas nec fruges nec animalia enecare posse, quia præditas

a Alex. cō. 128. lib. 1. Alciatus.

esse potentia oporteret: vt autem poten-
tiam habeant tria sunt opus, vis & facul-
tas agentis, apta constitutio rei patien-
tis, & conueniens quæ possit fieri com-
modaq; rei vnius ad alteram applicatio.
At mulieri non inest facultas constitu-
endi de elementis, nec verbis alia facul-
tas quàm illius qui ea pronuntiauerit: si
autem ne illa quidem potest, certè nec
illius verba (quicquid Ioannes Picus in
positionibus magicis asserat) vt suprà de-
monstrauimus, adeò quamuis Sagæ in-
esset potentia, ineptus tamen modus
quo vtitur, verborum pronuntiatio, e-
am carere potentia arguit. Hoc argu-
mentum ratione nititur. Quòd si nega-
bitur Saga id cum Satana non posse fa-
cere quod sola per se non potest, vt Vvie-
rus ait, id verò falsum est. Hoc argumen-
tum captiosum est, & elenchus sophisti-
cus à simplicibus ad composita. Est enim
certo certius, quemadmodum nec so-
lum corpus sine anima quicquam po-
test, nec sola anima corporeas actiones
præstare, puta bibere, edere, dormire, di-
gerere,

erere,& quæcunque naturalia ſunt animæq́; coniunctè & corporis communia, ad alterum cum altero ſuis actionibus optimè defunguntur: eadem quoq; ratione dici id poſſe fieri vt nec ſola Saga, nec Satanas ſolus ac ſeorſim poſſit quod alter cum altero coniuncti poſſunt. Fundamentum rationis huius eſt naturalis cauſarum demonſtratio ad vnum effectum concurrentium & inter ſe adiuuantium, vt progenies à mare & fœmina iunctis, ad quam nihil diſparati poſſunt: & apud veterem quemdam Rabinum memini legere corpus & animam ſubire pœnas, quia coniunctè peccauerint. Iſtorum itaq; à rebus diſiunctis ad coniunctas excuſatio tam probabilis eſt, quàm illa cæci & pedibus capti, quos accuſabat holitor ingreſſos fuiſſe hortum & fructus eius comediſſe. Reſpondenti cæco, at nihil video, nec hortum, nec arbores, Capto pedibus dicenti, non ſunt mihi pedes quibus iuerim, Regeſſit holitor, cæcus captum pedibus baiulauit, hic duxit illum: ſic coniuncti fecerant quod

 nun-

nunquam ſeorſim potuiſſent. Quinetiam in hac cauſa maior eſt veritatis ſpecies, cùm ſolus Satanas res admirabiles (vt antè diximus) poſſit efficere *a*, cædere, necare, fruges perdere, ventos agere, ignes, grandines, fulmina diſijcere, vt Deo permittente caſtiget tanquam carnifex & ſummæ illius iuſtitiæ adminiſter: ac proinde multo magis ſi iuuetur, rogetur, adoreturq; à Sagis vt id faciat, cùm ſine precibus earum, inuocatione & adoratione infirmentur vires illius, debilitetur potentia, & ita nocendi occaſio præcidatur: vt ſæpe mortuis Sagis loripedes videas erigi, curari morbos, lucem deſinere, quod ſuprà demonſtrauimus. Iſtud autem argumentum, Sagas indignas eſſe ſi eis Satanas ad efficiendos conatus ſuos abutitur, nec poſſe actionem ſimul & perpeſſionem eidem rei incidere, ſophiſticum & captioſum eſt. Nam actionem ſimul & perpeſſionem certiſſimum eſt poſſe eodem tempore concurrere, ſed reſpectu vario, vt ſiquis hominem deijciat in terram qui alterũ ſibi adſtantem proſternat

a Iob. 1.

ernat ruens. Alterum argumentũ quo Wierus adſtruit (vt paſſim nititur) Sagas pœna indignas eſſe, quia Satanas earum opera abutitur, non modò ſophiſticum eſt, ſed impietate pleniſſimum. Etenim ſi huic eſſet argumento locus, maxima quæq; hominum impietas abiret impunita: nam etſi homines aut vindictæ ſtudio ad occidendum feriendumúe adducuntur, aut bruta impotentía ad pudicitiam alterius tentandam impelluntur, non ſunt tamen ex officina hac ſcelera grauiſſima, ſed commiſſa cædes de induſtria (vt ſunt Magorũ homicidia & veneficia) puerorum cædes, parricidia, & conſimilia crimina quæ homines etiam à re magica alieni faciunt, à Satana ꝓcurantur, itaq; impunita forẽt. Ne plura ſi Wvieri & Doctorum à quibus ſua tela habuit argutiæ obtinerent, ſemper graſſatoribus latronibusq́; eſſet effugium vindiciæq́; à diabolis, in quos nec iuriſdictionẽ habent Iudices, nec præhenſionis facultatem: itaq; omneis diuinas & humanas leges de ſupplicijs criminum oporteret

cancellari. Hoc argumento quidam Academicus aduerſus Poſſidonium Stoicum vtebatur vt abſurditatem illam demonſtraret quam efficiebat planè fatalis neceſſitas Stoicorum omnia ex neceſſitate fieri confirmantium. Iureconſultorum enim axiomate l. ſi ſtuprum. de adult. ff. cum ſimilib9, quod diſertè in lege Dei confirmatur, ille abſoluitur cui vis facta eſt, & qui ad faciendum aliquid coactus eſt, quia neceſſitas (quod aiunt) non habet legem, nec ſubeſt diſcretioni legum Itaque hanc abſurditatem vt effugeret, à ſententia ſua diſceſſit Poſſidonius *b*. At hæc noſtra cauſa eſt potior: nam inter omneis Magos conuenit non cogi à Satana quemquam vt Deo renuntiet, aut ſe diabolo voueat, ſed contrà puram liberamque voluntatem à ſuis ſubditis exigit, & cum eis contrahit liberis conuentionibus. Fatali ergo Stoicorum neceſſitati non eſt hic locus, nec edicto De eo quod metus cauſa. ff. eum enim edictum reſtitui iubet quem metus mortis aut tormentorum oppreſſerit:

b Galen. lib. de placitis Hippocratis.

:c alius metus quicunq; fuerit, dolo- ,infamiæ, bonorum amiſſionis, non cuſatur lege d ſed eas actiones volun- rias lex eſſe iudicat. Itaq; multo magis ntractus, conuentiones, ſacrificia, ad- ationes,& deteſtabilia Magorum cum æmonibus conſortia non ſolùm vo- ntaria oportet dici, ſed liberæ ac ſpon- neæ (vt philoſophi nominant) volun- tis effecta, & ſpontè ἑκουσίως καὶ αὐτομάτως vt Græci loquuntur) facta. illud ergo inimè dicendum eſt, quod Vvierus ra- onem ſequutus Doctoris cuiuſdam di- t, ſi Satanas Magis vt inſtrumentis vti- r,non eſſe plectendos Magos, quia ab ſtrumentis non æſtimantur actiones, d in quæſtione de ſupplicijs ad finem lum attendi opus eſt e: quæ rationes è edio iure petitæ f Doctoribus iſtis ex ametro aduerſantur. Saga enim mali- nos ſpiritus veluti inſtrumenta ad ma- faciendum & nefarios ſuos conatus ef- ciendos adhibet, cùm nec pulueri, nec rbis, nec carminibus facultas vlla ſit. am Magos communicantes cum Sa- tana

c l. metum. de eo quod met. cauſa. ff.

d l. mulier. cod. ff.

e l. diuus. ad l. Corn. de ſicar. l. aut facta. de pœnis. l. verum. de iniur. ff.

f arg. l. qui mihi. de donat. ff.

tana antè ostendimus orare Satanam v
hunc interimat, infirmet illum, prou
id permissione Dei à diabolis præsta
posse Tertullianus doctè exponit in A-
a cap.22. pologetico *a*, & in singulis quoq; Mago-
rum iudicijs videmus confessiones ipso-
rum istis rebus abundare. Quamobrem
longè grauiora supplicia promerentur
b l. non so- Magi quàm ij qui certo condictoq; pre-
lum. §. nec tio locant prædonum operam vt inimi-
mandatu. cos interimant: quos sine spe veniæ iur
de iniur. l. addicunt morti *b*, quamuis homicidium
qui mihi prædo non perpetrauerit *c*, & quotidia-
bona §. na iudicia condemnant. Quanto igi-
qui iussu. tur est capitalior Magus, qui in rebus i-
de acquir. stis Satanam occupat? qui orat? qui ad-
hæred ff. orat? Non est igitur quod Vvierus & bo-
& ibi Bar. ni eius Doctores expostulent Magos pœ-
c l. si quis nas dare de Satanæ maleficijs, aut indig-
non dicam nè calumnientur legem Dei *d* quæ ho-
rap. de e- vetat illorum pœnas luere: nam tot
pisc. C. & scriptura Sacra documentis istis plena
ibi Bald. est, Deum à Magis summè abhorrere
Angel. Sa- cosq; plus quàm parricidas, incestuosos
licet. atq; Sodomitas abominationi esse, imò
d Ezec.21.
l. crimen
patronum
de pœnis.
C. l. sanci-
mus. cod.

tanto

tãtopere eos deteſtari vt quoties eorum meminit, toties æſtum, furorem, vltionem pronuntiet: quod nuſquam in alio ſcelere fit præterquam in cauſa idololatriæ *e*. Eodem reſponſo argumentum alterum refellitur quod Vvierus à bonis ſuis Doctoribus mutuatur, confeſſionibus ſtari non oportere niſi verę ſint atq; poſſibiles: fateor. Sed aſſumptio qua dicit nihil eſſe ex iure poſſibile quod à natura nõ ſit poſſibile, hæc ergo aſſumptio falſa eſt & impietatis plena: tollit enim ſingula Dei miracula operáque contra ordinem naturæ facta, adeóq; ipſa religionis & pietatis omnis in Deum fundamenta: imò ſi huic axiomati daretur locus, omnes articuli fidei delendi eſſent. Verùm vt in argumento iuris conſiſtamus, Hermaphroditas aliáq; monſtra contra naturã eſſe nemo negauerit: ea verò admittit atque agnoſcit lex *f*. Nec verò negari poteſt id contra naturam eſſe quod ſe Vvierus oculis ſuis vidiſſe narrat, cùm homo feras ita ſiſtit verbo vt tandem ad ſe pertrahat. Etiam contra naturam eſt diuinare

quis

e Exod. 15.32. Leuit. 20. 26. Num. 11. 25. Deut. 29. 33. Ioſue 7.23. 1. Sam. 24. 2. Reg. 13. 2. Paral. 12. 28. 29. & 36.

f l. Hermaphroditus. de ſtat. hom. ff.

quis furtum fecerit: capitali tamen supplicio afficitur *a* quisquis Magos de furto consulit, & quisquis ex hac præsumptione furem in ius vocauerit. A natura fieri non potest vt homines grandinem tempestatémve cieant, frugésve carminibus enecent: at id leges accipiunt tanquam certissimum *b*, quamuis natura ἀδύνατον, & supplicium capitale vtentibus hac arte irrogant. Non iura solùm igitur gentium, sed diuinæ leges quàmplurima agnoscunt natura quidem impossibilia, sed possibilia contra naturæ ordinem & legem: sed has leges Vvierus & consortes eius è Pandectis & Codice ipso lubentissimè eximerent: etiam Dei lege animus esset idem faciendi, dum aiunt si quarum legum causæ non ampliùs comperiuntur veræ, eas leges corrigi oportere. Scilicet id pro confesso habent quod est totius disputationis caput, & principium, τὸ ἐξ ἀρχῆς petunt, vt dicitur in re sophistica, id assumentes quod fuerat concludendum, errore in Dialectica grauissimo. Atqui tantum abest vt assumptionem

a l. item Labeo. §. si quis astrologos. de iniur. ff.

b l. eorum. l. multi. l. nemo aru. & toto titul. de malefic. C.

[t]em iſtius argumentationis eis conce[d]amus, & res poſt omnem hominum [m]emoriam ab annis quater mille de [M]agis exploratiſſimas nunc demum [W]vieri & Doctorum eius ſeculo dicamus [p]ſi compertas eſſe, vt contrà Auguſti[n]us ipſe (quod antè diximus) annota[u]erit omneis philoſophorum & religio[n]um quæ vnquam extiterunt ſectas Ma[g]iæ pœnas decreuiſſe. Plutarchus etiam [i]n Apophthegmatis à Perſis ſcribit ſup[p]licio omnium crudeliſſimo affectas fu[i]ſſe Sagas, quarum caput inter duos lapi[d]es elidebant. Multos ſcripturæ Sacræ [l]ocos annotauimus quibus hoc ipſum [i]nculcatur, & grauiſſima mortis ſuppli[c]ia aduerſus Magos in lege Dei decer[n]untur. Platonis quoq; leges annota[u]imus capitali ſupplicio addicentis Ma[g]os. Hiſtorias complureis adduximus (at ne centeſimam quidem earum par[t]em) iudiciorum in Magos capitalium, & in eos pariter qui libris Magicis vte[b]antur. Erroris igitur & ignorantiæ to[t]am antiquitatem neceſſe eſt condem-

nari, deleri omneis historias, diuinas & humanas leges antiquari, vt falsas ludicras & falsis nitentes principijs: atque his omnibus opponi Vvieri & aliorum aliquot Magorum sententiam, qui inter se ad stabiliendum & confirmandum regnum Satanæ consociati sunt. Hoc Vvierus infitiari non potest, nisi verecundiam omnem abiecerit; qui in libro de præstigijs *a* plus execrabilium magicarum sortium promulgauit quàm magister ipsius Agrippa vnquam fecerit. Ille enim libros suos de occulta philosophia planè retractauit cap. 48. de vanit. scientiæ. hic verò discipulus illius cõmonstrat digito & ante oculos ponit quicquid Satanas principes Magos docere possit: sed multas Dei voces sanctorumq; Doctorum interserit, vt venenum cum melle infundat animis, prout hic est semperq; fuit communis stylus Satanæ. Quamquam isti homini mentem sic ademit Deus, vt non ampliùs aquæ aduersetur ignis quàm ipse sibi. Fatetur enim locis quàmplurimis, non Sagas, sed eum qui

a Lib. 5. ca. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 17. 18. 21. 25. de præstigijs.

artem

artem magicam exercet capitali suppli-
cio affici oportere. Confiteor, ait *b*, ma-
gicas artes capitales esse, sed Lamiæ non
continentur: vt si quis dixerit homi-
cidas suspendi oportere, sed grassator-
ibus condonari. Innumera sunt dicta e-
iusmodi. Alibi autem dicit *c* non eo sup-
plicium mereri magos quod cum Sata-
na pepigerint & Deo renuntiauerint,
quia decepti sunt & causam prębuit con-
tractui dolus: ideoq; contractum esse ir-
ritum, & hominibus deceptis, ac non de-
cipientibus ignoscendum. Hæc ridicula
sunt Doctorum Italicorum argumenta,
qui tam strenuè in ista arte profecti sunt
vt ista lues Italiam totam peruaserit &
infecerit Galliam, vim facientes legibus
vt istud malum induant aliqua probabi-
litatis specie. Nemo autem tam stupi-
dus est aut demens, qui insulsum isto-
rum argumentorum non videat ἄτοπον.
Si enim à subdito facta conuentio suasu
alterius qui eius principem odit capita-
liter, sine vlla spe veniæ punitur morte,
quo tandem iure conuentio facta cum

b Lib. 6. cap. 24. de præstig.

c Libr. de Lamijs cap. vlt.

Satana excusari posset infensissimo Deo & piorum aduersario? Etenim vt nunquam Magus homines, pecudes, fruges nece maleficióve affecerit, sed homines sortibus infestos semper sanauerit, & tempestatem propulerit (vt quidam Magus Curio Sauillaci ad Tholosam tempestates semper à parochia sua arcebat) cùm tamen Deo renuntiauerit & cum Satana pepigerit, dignus est qui viuus pereat incendio. Nam conuentio hęc longè est capitalior quàm si igne gladióve fruges homines aut pecora enecet, quia hoc maleficium in res creatas intenditur, quibuscum iniri potest con-
a 1. Sam. 2. uentio a: qui autem cum Satana paciscitur, maiestatem Dei oppugnat palàm & contemnit eum. Itaq; lex Dei mulierem Sagam statim necari iubet, non adhibita distinctione vtrum fruges an pecudes perdiderit: quem in locum annotauimus Legem vti voce מְכַשֵּׁפָה, id est, præstigiatricis, oculos fascinantis, vt Doctor Abram Aben Ezra, & interpretes omnes consentiunt. Atque hoc quidem apprimè

pprimè oportet obseruari (nam lex Dei
a se habet vt nulla vox emphasi sua ca-
eat) vt illud neminem fugiat, Magos
on eam ob causam præcipuè castigan-
os quod homines pecoráve necaue-
nt, sed quòd Satanæ pactum iniuerint.
't verò nascuntur ij qui cum Satana pe-
igerint, Lex vnam speciem oculis exhi-
et digitoq; monstrat, puta illius qui sic
culos præstinguit atque fascinat vt id
uod non est sæpe videndum præbeat,
ut qui incantat carmine: itaque statuit
ertissimam hanc & indubitatam inter
lias probationem esse existimandam
acti cum Satana initi, si quis oculos fa-
cinet, incantet carmine, aut alia com-
mittat eiusmodi: Hæc enim Magi persæ-
pe faciunt, vt risum moueant, & industrij
homines habeantur. Sic Vvieri & socio-
rum dicta radicitus exsecantur, & Iudici-
bus materia præciditur ampliùs quæren-
di, vtrum Magus cum Satana pepigerit,
aut an nociturus alicui sortem vllam
maleficiúmve immiserit: harum enim
rerum probationes penè forent ἀδύνατοι,

quia non nisi in tenebris & desertis locis, & modis propè incredibilibus ijs qui factum non audiuerint, plurimùm committuntur. Non quod alienum sit ab æquo & bono, si de his rebus quæstio habebitur: sed Deus lege docere voluit illud sufficere si Magum probabitur carmine fuisse vsum, aut oculos fascinasse: quod præsente Rege Triscalanus fecit, orbes catenæ aureæ quam gestabat nobilis quidam ad manum suam pelliciens intactos, cùm tamen integra ad collum nobilis illius catena permaneret: itemq́ue alibi Breuiarium Sacerdotis ita dissimulans, vt chartarum ludus esse videretur. Ista probatio sufficit vt ad condemnationem Magi procedatur, quia res istas quæ non vllo diuino miraculo fiunt sed contra naturam veniunt, à Satana præstari constat certissimè, idq́; expressa conuentione cum eo facta & iuramento confirmata. Hæc eò dicimus vt ad istos magistros sortium artificesq́ue probè attendatur, & tempestiuè ac seriò animaduertatur. Sic fuit Iudæus Magus

nomine

omine Sedechias qui (vt narrat Ioan.
bbas Tritemius) emittebat hominem
aera, in membra discerpebat, eaq; re-
ollecta adunabat, vt Simon magus Ne-
one præsente fecit: currum etiam onu-
um fœno cum equis & agitatore co-
am toto populo absorbebat. Vvierus
ise *a* non auditum à se in Germania sed *a* Lib. de
isum tradit fuisse hominem qui cœlum præstigijs.
ersus ascendebat, & trahebat post se vx-
rem atque ancillam hærentes pedibus
anc heræ, illam viri, cum maxima po-
uli admiratione, vt suprà meminimus.
Atque hoc quidem pacto & Vviero &
Doctoribus illius responderi potest, id
credendum esse negantibus quod natu-
ra est impossibile, cum à se Vvierus ipse *b* *b* Lib. 1.
res eiusmodi confiteatur visas quæ natu- cap. 12. de
ra tamen sunt impossibiles: vt idem se o- præstigijs.
culis suis vidisse autor est cùm puella
Henrietta nomine à diabolo sine quiete
vlla per aerem ferebatur in arce Lalde-
brocensi Ducatu Geldriæ: quæ histo-
ria, vt sola esset, labefactandis omnibus
Vvieri sociorúmque argumentis suffi-

 ceret.

ceret. Quamquam totus liber eius exemplis abundat rerum quæ contra ordinem & facultatem naturæ acciderunt, & quas fatetur idem ſpirituum malignorum opera effectas eſſe: vt de cultro extracto è ventre puellæ cui nullum vlceris veſtigium inerat, quod ſe in maxima virorum frequentia vidiſſe narrat, & cultrum adhuc in rerum natura eſſe: ſimiliter quod ſe vidiſſe ait *a*, cùm Vlrici Nuſſenſeri faſcinati corpus ſecaretur, ex eo educi cultros quatuor, baculum craſſum, clauos multos, & fili plurimum, multis medicis alijsq́; præſentibus ſpectaculum illud admirantibus. Falſus igitur ſermo & impietatis plenus, quod natura fieri non poteſt id credi non oportere. Verumtamen vt miraculoſas iſtas actiones & faſcinationes contra naturam venientes omittamus, id præcipuè agitur vt ſummo iure puniantur ij, qui Deo renunciauerint & ſe Satanæ permiſerint, quam actionem eſſe impoſſibilem Vvierus non affirmauerit. Quoniam verò difficilis eſt iſtius impietatis probatio, lex

a lib. 4. de præſtigijs, cap. 6.

Dei

lei multari morte fascinatores iubet oculos phantasiamq́; præstinguentes, idq́; sine cunctatione: nimirum pro certo habens fascinatorem esse magum pactionis cum Satana expressæ tacitæúe reum. Multò igitur magis summo iure cum eo agi opus est, si aut confessionibus aut testimonijs aut scripto patebit conuenisse cum Satana, aut maleficia exercuisse quę natura committi nequeunt. Illud enim notari (vt dixi) & sæpe inculcari conuenit, legem Dei, cùm de Magis & pœna eorum capitali loquitur, disertè non meminisse necis pecorũ hominúmve, aut maleficiorum fruges infestantium (nam hæc minima sunt mala quæ Magi perpetrent) sed eorum qui fascinant & carminibus oculos præstinguunt, qui mortuos consulunt, qui denique res faciunt cæteras quarum interpretationem antè attulimus. Nam quia θαυματουργοὶ isti contra naturam venientes ludibria persæpe exhibent, molliuntur Iudicum animi, & nihil eis inesse mali omnes existimant. Sic vir quidam magnus & autoritate va-

lens, qui post mortem incusatus est magicarum sortium, solebat seueritatem iudicum ad risum flectere vt Magos eriperet. Sic eleuando impietatis cumulo Satanas risus excitat: sic carminibus indulgent Sagæ, & procurant vt denis sortilegijs vnum aliquod factum agyrticum illabatur, vt quicquid faciunt agyrticæ subtilitatis & agilitatis esse videatur. Quamobrem Deus nominatim cauit vt qui oculos fascinant plectantur morte, & (quod grauius est) præcipit ne sinantur viuere, vt statim eo ipso die (inquit Hebræus Philo a) dedantur morti: quod idem autor ait fuisse obseruatum. Quibus ex verbis apparet, iudicia non laborauisse de inquirendis alijs magorum maleficijs, ne probationis grauitas supplicia retardaret. Vvierus autem vt euertat leges in magos latas, omneisq; historias in dubium vocet, in refutanda opinione Lycanthropiæ operam consumit, id meram esse illusionem prædicans. At ne eo quidem pacto respondet ad legem Dei, quæ præcipit vt qui sic illudunt

a Lib. de specialib. legibus.

ludunt plectantur morte: neq; hic quæstio agitur sitne vera mutatio corporis humani in lupum ratione integra permanente, an plena corporis & animæ transmutatio, an verò simplex illusio & fascinatio eorum qui spectant corpore animóq; integris. Amplius tamen Vvierus audet *b*, nihilque nisi illusionem defendit esse. Id verò nec Mathematici hominis nec philosophi factum est, id temere affirmare quod non intelligas: sed in hac causa ad effectum attendi necesse est, idq; obseruari quod dicitur ὅτι ἐστὶ, causam verò, id est, τὸ διότι, permitti Deo. Omnia autem Vvieri argumenta nituntur caduco & putri fundamento, cùm de spiritibus, dæmonibus, & actionibus eorum perinde disputat ac si de rebus naturæ ageret, cœlum terræ miscens, vt in præfatione operis demonstrauimus. Historiam Iobi veram confitetur esse, à Satana excitari ventos, fulmina, ignem, inimicos, quibus euertit & consumpsit domos, liberos, familiam, pecoraq; Iobi momento vno, hunc quoque

b August. li. 18 de ciuit Dei, cap. 18. & lib. de spiritu & litera cap. 26.

opera

opera illius à vertice ad pedes imos vlcere incurabili afflictum esse, quæ omnia factu difficiliora sunt, quàm in lupum transfiguretur homo: at permagnam istam potentiam Satanæ Deus tradidit. Nabuchodonozorem quoque Monarcham Assyriæ Vvierus non negaturus est in bouem mutatum esse depascentem herbam annos septem, versa pelle, pilo, vnguibus formáq; tota, deinde figuram pristinam recepisse, vt Danielis Prophetæ historia docet. Quòd si mutationem istam Regis Nabuchodonozoris non fabulosam illusionem, sed veram historiam esse cum sacra Scriptura dixerit, fateatur ergo æquè posse fieri vt homines in lupos aliasq; feras transfigurentur: Sin Magorum mutationem in lupos & alias feras affirmet fabulosam illusionem esse, certè historiam quoque sacram fabulosam illusionem esse concluserit: Nam si factum est in vno, in alijs etiam potest, cùm potentia Dei minuta non sit. Hoc argumento vtitur, vt ostendat re vera Magos à Satana deportari, exemplo veri homi-

nominis Iesu Christi super templum & montem à Satana exportati. Quòd si Deus Satanæ in Iobum & Iesum Christum hanc facultatem dedit, quis dubitet in Magos atq; impios etiam ampliorem dari? Etenim Vvierus *a* assentitur in libro de Lamijs Nabuchodonozorem à Satana in bouem mutatum esse: Rem pudendam planè, Vvierum in Nabuchodonozore confiteri (nam infitiari qui posset?) transfigurationem in bestiam in Satana effectam esse, negare in alijs. Nam Canon Episcopi *b* & consimiles alij de transformatione eos spectant solummodò qui facultatem efficiendi res istas Magis aut Satanæ per se inesse putant. Illud verò dementiæ foret atque hæreseos, si quis facultatem istam, cùm videtur, Satanæ dari à Deo non putet improbis castigandis: blasphemiæ, si terminos potentiæ Dei præfigeret: capitalis temeritatis, si de secretis eius iudicium faceret. Nam, vt apertè dicam, potentia rerum creatarum est potentia Dei, nec minus elucet Dei gloria in potentia quam

a Lib. de Lamijs. cap. 16. & lib. 1. de præstigijs cap. 24.

b 26. q. 5.

quam tradit Satanæ, quàm in omnibus creatis quæ in terra degunt, cùm in Iobo dicatur, non existere in terra potentiam quæ cum potentia illius comparetur: quibus ex verbis cognoscimus actiones Satanæ supra naturam esse, nec eas ad legem causarum naturalium metiri oportere. Magos quoque Regis AEgypti legimus baculos in serpentes exemplo Mosis conuertisse: Mosem verò nequaquam illusisse certum est: fuerunt igitur serpentes veri, quod longè est difficilius quàm vt natura vnius animalis in alterum transformetur. Verum quidem illud est Deum creauisse omnia, nec alium creatorem esse quàm Deum solum: at illud non dicitur, nec vsquam legitur à Satana aut Magis omnibus creatam nouam speciem vnicam aut formatam esse. Sed si potestatem hanc Deus Mosi contulit, eam certè potuit & adhuc potest Satanæ & Magis tradere: ea enim semper est potentia Dei, siue ordinaria, siue extra ordinem, siue ἀμέσως siue per res creatas, vt Aquinas a & Scotus consentiunt, &

a Lib. 1.

nos

nos antè demonſtrauimus. Sed Vvierus fallitur, cùm creationem pro generatione, & generationem pro tranſmutatione accipit. Prima eſt de nihilo, Creatoris propria: Secunda ex eo quod ſubſiſtit, diciturq́; γένεσις in formarum generatione: tertia non eſt motus, ſiue κίνησις, ſed ὁμοίωσις ſolùm & μεταβολή, mutatio & accidentalis alteratio eſſentiali forma remanente [b]. Quod itaq; ſemel à Creatore creatum eſt, id creaturæ generant ſucceſſione, & transformant proprietate ac potentia quam dedit ipſis Deus. Hanc Aquinas [c] virtutem naturalem vocat, de ſpiritibus ſic loquens, Omnes angeli boni & mali habent ex virtute naturali poteſtatem tranſmutandi corpora noſtra. Veteres autem inde ab Homeri ſeculo, & quicunq; de Magis mutationem iſtã expertis cognouerunt, conſentiunt (vt ſuo loco diximus [d]) rationem formamq́; eſſentialem manere immutabilem. Hęc ergo ſimplex accidentalis formæ & corporis eſt alteratio, nõ vera trãsformatio. Sed Vvier⁹ Phyſicè de reb⁹ metaphyſicis

diſſe-

[b] Ariſtot. lib. 3. & 5. φυσικῆς ἀκροάσεως.

[c] Diſt. 7. art. 5.

[d] Lib. 3.

differens, ad fundamenta & principia Physicæ impingit passim: cumq́; se infinito diuinarum humanarumq́; historiarum numero de transfiguratione hominum in bestias oppressum vidit, dicit corpora à Satana soporari. Atq; id quidem in horam posset diemúe fieri: sed hominem incolumem amplius sex dies sine cibo à natura viuere est impossibile. Id Plinius autor est *a* explorauisse veteres in ijs omnibus qui sententia lata necabantur fame, iuuenesque magis quàm senes fame affici: quamobrem fame in obsessis locis priores, teste Hippocrate *b*, moriuntur. Sed in Liuouia dies minimùm duodecim homines in lupos versi manent, alij treis menses: etiam veteres annotarunt *c* qui decem annos transformati fuerint postquàm fluuium quendam traiecissent. Illud verò obseruatu dignum, non extare exemplum vllum ferarum versarum in humana corpora, vt Peucerus scribit. Prætereà iudicio in Parlamento Dolensi lato 18. Ianuarij. M. D. LXXIIII. contra AEgidium Garne-

a Lib. 11. cap. 54.

b Lib. de carnibus.

c Plinius.

Garnerium Lugdunensem continetur
psius confessio: nempe puellas duas pu-
rumq; vnum ab ipso voratos esse, pri-
nam die S. Michaelis ad Serranam syl-
am in vico Castenoij, dimidio milliari
b oppido, eamq; occisam & vnguibus
pecie lupi fuisse laniatam, vt suprà copi-
sius diximus d: quæ confessio puero- d Lib. 2. cap. 6.
um morte, loco, tempore, forma, & te-
imonijs eorum qui superuenientes fa-
to speciem viderunt lupi fuit confirma-
. Certè aut corpus in figuram lupi ver-
um oportuit, aut humanam animam
n corpus lupi transmeasse, vt omnia
m accuratè obseruare posset. Quamuis
x posteriore hac sententia fatendum es-
t duas simul formas in vnum subie-
ctũ concurrere, quod ex diametro prin-
pijs Physicæ aduersatur e: Vvierus au- e Aristot. lib. de ortu & interitu.
em qui de rebus Metaphysicis disceptat
hysicè, fatetur sexcentis suorum libro-
um locis diabolos (hi autem sunt intel-
gentes formæ (ingredi corpora homi-
um quos ea de causa veteres δαιμονῶντας
ppellabant. Quamobrem nunquam

Aristoteles in libris Physices de spiritibu
& intelligentijs disputauit, sed reiecit i
libros τῶν μετὰ τὰ φυσικά, ab ijs incōmod
rebusq; absurdis metuens quibus se prie
res implicauerāt qui Mathematicas que
stiones cum Physica confundebant, eoc
a Lib. 1. φυσικῆς ἀκροάς. nomine reprehensionē ipsius subierūt.
In eundem errorē Vvier⁹ labitur, & qu
cunq; adhærent eius argumentis. Nam
Aristoteles Physicum axioma statuit, for
mam physicā separatam à naturali cor
pore interire, in Metaphysicis verò ani
mam humanam excipit, quam in lib. d
partibus animantium ait θύραθεν ἐπεισιέναι
i. θεόθεν, οὐρανόθεν, ὑψόθεν, extrinsecus ad homi
nem venire, & corrupto humano corpo
re subsistere. Vvierus etiam qui actione
spirituū Physicæ conatur exponere, mil
lies in libris suis asserit diabolos migrare
de loco in locū: & ita res habet, prout in
eis cernimus quos obsident exportantúq
dęmones: nihilomin⁹ si vera sunt princi
pia Physicæ q̄ statuit Aristoteles, à natura
fieri non potest quin res omnes mobile
q̄ locum occupāt sint corpora: id autem
spiri

spirituum naturæ planè aduersatur. Idẽ verò Aristot. Theolog. id est, Metaphysicè disputãs ait b separatos spiritus motionis autores esse corporib. cœli, & per accidẽs motum quoq; excepto primo mouente perpeti. Et De⁹ ipse purissima simplicissimaq; natura Angelos omneis superans de seipso dicit, Cœlum & terram ego impleo, ac ꝓptereà appellatur מקום id est, locus, quia mundus in ipso est, non autem ipse mundo includitur, vt Hebræi Doctores in illud Esaiæ tradunt, Cœlum mihi sedes est & terra scabellum pedum meorum. Quòd siquis cum Augustino dixerit ex Apuleiana definitione dæmonum quam Academici acceperunt, Dæmonas esse corporeos: id verò admirabilius, & à cõuenientia naturæq; lege alienius futurum est. Nam corpus vnum in alterum penetrare posset: itaq; tota penè Physica euerteretur hoc principio nitens, non posse in dimensiones penetrari; cum dæmones in hominum corpora penetrent, quod Vvierus ipse confitetur passim. Ineptum igitur fuit fundamenta

b Lib. 8. τῶν μετὰ τὰ φυσικά.

argumentorum de Magis & actionibus dæmonum ex principijs & hypothesibus Physicis petere, ijsque pessimè (vt diximus) intellectis. Hæc ita se habere videbit manifestò quisquis Philosophorum libros seriò legerit & intellexerit: illis enim, inprimis verò Academicis, in causa Dæmonum, bona ex parte cum Theologis conuenit. Nam cœlorum motus & cœlestium luminum æquè à Scriptura sacra atque à Philosophorum grege Angelis tribuitur, vt videmus apud Ezechielem & Psal. 68. vers. 18. vbi ait Chaldæus interpres esse vicies mille luminaria, & eis mouēdis Angelos totidē. Thomas itē Aquinas (quem recentiores Græci pro philosopho tanto habuerunt vt librorū illius præstantissimum fecerint è Latino Græcum) singulas spirituum Magorumque actiones veras esse putat, vt antè demonstrauimus: nec mirum esse asserit *a*, quòd Simon Magus diabolorum opera fecit vt loqueretur canis. Sic Magi quatuor qui Pictauij anno M. D. LXIIII. fuerunt cōcremati, dicebant hircum quem

a Clemens In itinerario.

dorabant de nocte ſecum loqui ſoli-
um: & Paulus Grillandus *b* ſcribit Sa-
am à ſe Romæ fuiſſe viſam cùm illic eſ-
et, Franciſcam Sienenſem nomine, quæ
oram omnibus faciebat vt loqueretur
anis. Atq; hæ quidem actiones omnes
ſimiles aliæ mirificæ, quas Vvierus fa-
etur, contra naturam fiunt. Hic ergo
eceſſe eſt ceruices coram Deo demitta-
nus, & tenuitatem confitentes noſtri
ngenij principia naturæ rationesq; ne-
ligamus: quibus toties profectò falli-
nur quoties ex eis volumus ſpirituum
ctiones, dæmonumq́; ſocietatem cum
Magis expendere, eoque pacto παρασυλ-
λογισμὸν iſtũ conficere, actiones iſtas veras
ſſe non poſſe, quia cõtra naturã ſunt, &
uicquid à natura fieri non poteſt id eſſe
mpoſſibile. Purũ certè paraſyllogiſmũ
elenchum ſophiſtcum: vt ſiquis de ſce-
erato homine dixerit, bonus laniſta eſt,
on⁹ igitur: nam à coniũctis ad ſimplicia
õ valet conſequentia. Vvierus autem *c*
mnino volens quacunq; ratione Sagis
rębere effugiũ, eas à diabolo poſſideri &

b Lib. de ſortilegijs, ſection. 7. num. 24.

c Lib. de Lamijs. cap. 16.

vim pati narrat. Atqui nemo tam oculis captus est qui non videat quantum sit discrimen inter eas Sagas, quę se vouerunt, dicarũt addixerúntq; Satanæ, & eas quas malignus spiritus obsidet: cùm illas prostibulis impurissimis, has pudicis virginibus vim passis comparandas constet, prętereà quis Satanam erga suos fideles subditos credat tam inconsyderatè agere? Idem posteà cõfirmat fieri non posse à natura vt Sagę tam breui temporis spatio in cœtus suos transportentur. Nos autem ad sermonem istum copiosè satis respondimus. Hic verò Vvierus demonstrat quã parum sit Mathematicus, quem perpusillum Physicæ degustauisse suprà ostẽdimus. Nam 8. cœlum cum astris omnibus horis 24. videmus conuersari, cuius ambitus est supra quam 133000000. milliariũ, vt bis mille passus Geometricos milliari assignemus. Etenim licet Archimedes & Ptolemæus interuallum Solis à terra solùm demonstrauerint 1209. semidiametra terræ cum dimidio capere (est aũ semidiametrum milliariũ 1800. vt milli-

rib. bis mille passus tribuas, ambitus aũt terræ ſemidiametrorum 6. cum 7. parte ſemidiametri, vt collectis Hipparchi obſeruationib⁹ Ptolemæus demonſtrauit) Arabes tamen Alphragã, Albategni, Tebit, Cãpan vlterius ꝓcedentes ſcripſerũt diſtare terram ab 8. cœlo 20081. terræ ſemidiametris, & minutis viginti octo, quę efficiunt milliaria 36145800. R. Moſes Ramban lib. 3. More nebocim ampliùs eſſe ſtatuit, quia demonſtrationes Aſtronomicæ ex ſenſu fiunt. Verumtamen vt minimum ex omnibus numerum retineamus, certa eſt illa Ptolemæi demonſtratio, tantam eſſe proportionem ſemidiametri cum arcu quanta eſt 52. ad 60. ex Euclidis autem demonſtratione in li. 3. ſex ſemidiametra vnius circuli præcisè faciunt hexagonum: itaq; ſemidiametrũ à cẽtro terræ ad cœlum octauum vſq; ſexies planè comperietur in octauo cœlo. Interſũt igitur ſexies 6146800. milliaria, cum dimidio circuli graduum 48. Quòd ſi octo gradus ad vnumquęq; arcum hexagoni circuli, aſſumpſeris præter ſex illa

ſemidiametra, conficientur mil. amplius 28916690. adde quæ omiſimus minuti 28. milliarium 800. totus ambitus octaui cœli futurus eſt 245991440. milliarium quæ horis 24. percurruntur. Longè ampliora ſunt nonum decimumq́; cœlum. Optimè enim Ptolemæus in Almagesto monſtrat totam terram (cuius ambitus eſt 11160. milliarium) cum Solari tantùm circulo comparatam qui longè octauo minor eſt, tam exiguum punctū eſſe vt ſenſu nequeat percipi. Quòd ſi horis viginti quatuor fit octaui cœli conuerſatio, certè minuto horæ (ſexagena autem minuta conſtituunt horam) emetitur octauum cœlum 1706155. mill. motu Angeli diuinitus hac facultate præditi, quem Hebræi ª vocant Cherubinum verſantem rotam flammantis gladij. i. cœleſtium luminarium: an igitur non poſſet Satanas, quem Deus tanta in terram poteſtate inſtruxit, horæ ſpatio hominem ad centum ducētáve mill. tranſuehere? Manifeſtum eſt igitur non eſſe hūc motum à natura ἀδύνατον. Ioanna Har-

ª Leo Hebræus li. 2.

na Haruilleria (quam viuam die April. vltimo anno M. D. LXXVIII. crematam fuisse suprà meminimus) se postremò in longinquissimas partes fuisse exportatam, multumque temporis antequam perueniret ad cœtum consumpsisse fatebatur, reuersam verò defatigationis plurimum ac lassitudinis expertam esse, vt ex iudicio illius didici quod mihi Claudius Fayus Procurator Regis apud Ribemontenses attulit. Illa verò spectata est Vieri malitia, cùm scribit cap. 8. de Lamijs confiteri Sagas id sibi negotij à Satana mādari, vt dum monstratur hostia aut terram inspuant, aut crucem terant pedibus. Quam occasionem Vvierus arripit vt eos decipiat qui à missa defecerunt, dicens rem esse ridiculā. Sprangerus etiam scribit, se quæstionem de Sagis habentem audiuisse multos expresso cum Satana pacto recipere se artus diffracturos Crucifixis, idq; præsertim die antepaschalis Veneris. Hoc Vvierus totum stultitiæ imputat. Hic verò non placet quæstionem aggredi de religionis

 merito,

merito, quam multi Theologi copiosè explicauerunt, neque est præsentis argumenti: sed technas Satanæ affirmo esse incredibiles nisi optimè attēdatur, quod ille non fecit qui puerilem admodum conscripsit librum de Satanæ stratagematis. Istud enim est consilium Satanæ, vt ipsius subditi ad contemptum abnegationemq; Dei solum adducantur, sed etiam omnis religionis & earum omnium rerum quæ putantur esse Dij & metu à maleficijs absterrere possunt, & ad Satanam omnino auertantur. Inter Magos itaq; conuenit, id primum Satanam à tyronib. nouitijsq; Magis exigere vt Deo & omni religioni renuntient, pro certo habens quisquis religioni cuiuis renuntiauerit eum ad omnem impietatem & scelus proiectum fore. Etenim Romæ in nocturnis etiam Bacchi sacrificijs innumeri Magi comperti sunt, qui mille incestos & nefarios coitus exercebant, innocentissimos quosq; mactabāt: quamobrem per totam Italiam in perpetuum fuerunt vetita, & Magi quamplurimi affecti morte.

e. *a* Sic in primitiua Eccles. (vt Epiphanius testis est) insinuauit Satanas damnabilem Magorum Gnosticorum sectam, qui religionis specie sacrificabant infantes ex incestis congressibus ipsorũ natos, tundebant in mortarijs cũ farina & melle, factasq; ex eis placẽtas suis sectatoribus vescendas dabant, atq; hanc suam cœnã esse prædicabãt. Hi veri fuerũt Magi edocti à Satana, cuius hic præcipuus est scopus vt omnem religionẽ ex humanis mẽtib. eximat ad stabiliendum potẽtiam suam, aut etiam vt superstitiosa religionis specie tegat omnia scelera quæ fieri possunt ad contemptum Dei vel eius qui putatur Deus. Nam quisquis aliquid committit ad contemptum lapidis materiæúe alterius quam habet pro Deo, hũc tantundẽ penè cõfirmo offendere, quãtum is offẽdit qui Deum verum æternũ quẽ nouit blasphemauerit: vt olim Caligula *b* Iouis assumens imaginem in aurem eius insusurrabat cõtumelias, & statuam comminuebat Vestæ quam vestales osculandam ei præbuerant. Non quòd à natura sit ma-

a Liuius.

b Suet. in Caio.

ſit maleficium comminui Veſtalium ſtatuam: ſed in Caligula blaſphemum fuit & impium facinus, cuius iſtud fuerat propoſitum vt eum contemptu prouocaret quem habebat pro Deo. Deus enim ad animum ſemper mentemq; hominum reſpicit, & geſtus negligit, ideoq; ſcrutator cordium appellatur. Sciens itaque Baruc populum in Babylonia captiuum eò impelli vt coram imaginibus è metallo, ligno, lapide procideret, ſcribit in hanc formam, Cùm imagines humeris portari videbitis vt reuerentia ipſis habeatur, dicite cum animis veſtris, ad te, ô æterne Deus, hic honos pertinet. Idem in priſca Eccleſia factitabant multi, qui vi aut metu intererant gentium ſacrificijs, aut ad præuertendum ſcandalum ne exiſtimarentur Athei, & quamuis in genua coram imaginibus prociderent, Deum orabant tamen vt ſe ab omni pollutione & idololatria integros cõſeruaret, bonumq; ipſorum animum & conſcientiam ac ignari rudisque populi accipiat æquo animo & probet. Ex his igitur

[I]gitur concludimus cuiuſcunq; actionis [ſ]eu bonæ ſeu malæ fundamentum eſſe [v]oluntatem & intentionem hominis [i]n omneis partes: adeò vt ſi voluntas cō[t]ra id venerit quod bonum ratio iudicat: [e]tiam decepta ratione offendatur Deus. [H]æc deciſio Thomæ Aquinatis *a* in tra[c]tatu de bonitate actus interioris volun[t]atis, vbi ſic ait, Quando ratio errans po[n]it aliquid vt præceptum Dei, tunc idem [e]ſt contemnere dictamen rationis & Dei [p]ræceptum: quod item Auguſtinus ſen[t]it *b*. Quapropter videns Satanas Deum [a]d intentionem attendere, vim, metum, [i]uſtamq; ignorantiam excuſare, tentat [n]on veram modò religionem euellere, [ſ]ed etiam omnem diuinitatis opinionē [e]x humanis mentibus eximere: itaque [n]ullum lapidem non mouet vt qui vni[c]um adorat Deum plures ei adhibeat ſo[c]ios, tum à Creatore ad res creatas auo[c]at, à creaturis intelligentib⁹ ad eas quas [ſ]enſus percipit, à nobilibus cœleſtibúſq; [c]reaturis ad elementareis, ad immundas [i]ſq; animantes, ſerpentes bufonesq́;, & à

crea-

a In prima ſecundæ, q. 19. ad 5.

b Libr. retractat.

creaturis Dei ad hominum opera. Est e-
nim abominabilius si idolis quæ fabrefe-
cerint homines honor habeatur, quam
si ante bufones & crocodilos, quos ado-
rauerunt AEgyptij, creaturas Dei atq; o-
pera procidatur. Quamobrem procurat
Satanas vt secundum has humanis ope-
ribus honos habeatur, puta imaginibus
& statuis quas Græci idola, Hebræi Pesi-
lim appellabant: neq; hoc contentus eò
tandem homines perducit, vt imagini-
bus ipsis (quarum metu ab offensionib᷈
quodammodo absterrentur) renuntian-
tes adorent ipsum: atq; vt impediat suos
ne redire in gratiam cum Deo possint, e-
os obstringit maleficijs insignib᷈ & hor-
rendis blasphemijs ne vnquam veniam
sperare audeant. Verbi gratia, autor est e-
is vt ad Dei cõtumeliam sacratas hostias
præbeant bufonib᷈ comedendas, institu-
to execrabili, ꝙ ab eis solũ seruari iubet q
pro certo habent hostiam esse Deum, vt
suprà docuimus: similiter vt ad despe-
ctum Dei sagittis configant crucifixos,
altero non minus detestando scelere, ꝙ
Magos

Magos Sagittarios in Germania dictos antehac Satana duce feciſſe notauimus: iam verò deſiuerũt iſti ex quo bona pars Germanię credidit nihil in crucifixis diuinum eſſe. Vt enim animos ſcrutatur Deus & conſilia hominum introſpicit, ſic imitatus Deum Satanas ſe coli pro Deo curat, quod maximi quiq; Magi factitant eum demiſſa in terram facie adorantes, idq́; adhibitis etiam ceremonijs & ritibus honorificis qui Deo putantur grati, vt cùm oſcula iunguntur reliquijs, & lucernæ accenduntur. Sic cultum ſibi Satanas exhiberi iubet, vt in iudicio cõpertum eſt Magorum quatuor qui apud Pictonas viui cremati ſunt anno M. D. LXIIII. Hi enim dixerunt ſe ad crucem quamdam cum lucernis ardentibus podicem Satanæ apparentis hircina ſpecie oſculatos eſſe. Si Sacerdotes illi quos Monſtreletus & Froiſſardus meminerunt cum bufonibꝰ baptiſmum communicauiſſe hoſtiamque illis præbuiſſe, nequicquam diuinitatis in hoſtia eſſe putauiſſent, non fuiſſet id officij deſy-

deratu-

deraturus ab eis Satanas: neque Neron
Magorũ ab omni memoria facilè prin-
cipi, aut Caligulæ iſtius patruo futuru
autor vt ſtatuas Iouis, Veſtæ, aliorumq́
proculcarent, niſi aliquam eis diuinita-
tem eſſe putauiſſent. Itaque in ſortileg
omnibus & abominandis Magorum
communicationibus ſingulæ propè vo-
ces cruce, ſingulæ orationes Ieſu Chriſti
& S. Trinitatis nomine ac luſtrali aqua
(benedictam vocant) aſperguntur: & ſi
quod ſcelus cereis imaginibus opus eſt
perpetrari, eas corporalibus, dum miſſa
canitur, Satanas ſubdi iubet (vt permul-
tis iudicijs fuiſſe cõpertum Paulus Gril-
landus a narrat) baptizari in eorum no-
mine quos diris volunt defigere, & hor-
rendas voces myſteriáque vſurpari quæ
profectò non vnquam imprimi ſed in
perpetuum ſupprimi oportuit. Illud ve-
rò ante omnia opus eſt obſeruari, Sata-
nam ab omni ſeculo Sacrificos, Aruſpi-
ces, & ſacerdotes ad ſe pellicere, vt omne
genus religionis inquinet, eisque plus
ſemper quam alijs facultatis ad nocen-
dum

a Lib. 2. de ſortilegijs qa. 5. n. 11.

lum conferat. Itaq; Plato lib. de legibus
).capitale suppliciũ in Sacerdotes decer-
nit qui sacrificijs & arte magica occide-
unt: quod Rom. Senatus cons.iudica-
um fuisse suprà annotauimus ad legis
Corn. interpretationem l. ex Senatuscõ-
ulti de sic. ff. legis de sicarijs latæ pœna
amnari qui sacrificia ista fecerit habue-
it. Et apud Sprangerum, Paulum Gril-
andum, & Pontanum legimus maxi-
nos quosq; Magos sacerdotes exstitisse,
t populum totum corrumperent: nam
uo sanctiorem atq; integriorem mini-
rum Dei oportet esse vt populum san-
tificet, orationésq; & laudes Deo accep-
as offerat, eo magis abominandum est
acinus & detestabile, cùm se is addicit
atanæ sacrificiáq; exhibet qui Deo sa-
rificare debuerat. Ipse enim Porph. à ve-
eribus annotatum fuisse scribit, si quæ
acrificia Ioui, Apollini, & alijs Dijs indi-
nè fierent, superuenire malignos spiri-
us & preces in execrationem verti: non
uod Deus idololatrias (quas indicta ca-
itali pœna vetat) probauerit, sed eum

probabile est ad imperitorum mentem respexisse, & pro voluntate qua erant d eis iudicauisse. Iacobum Perusinum sa cerdotem Grillandus ait *a* maximum fuisse totius Italiæ Magum, qui cum mis sam canens versus populum sese obuer tisset vt diceret, *Orate pro me, &c.* die quo dam dixit, Orate pro castris Ecclesiæ, qui laborant in extremis: eodemq́; momen to cæsa fuisse castra, quæ Perusio (vbi ca nebat missam) viginti quinque millia ribus aberant. Similem historiam in Phi lippo Comminæo legimus de quodam Italo Viennensi Archiepiscopo, qui præ sente Ludouico Rege XI. die Epiphania Missam celebrans in æde S. Martini Tu ronensis, quando pacem Regi osculan dam præbuit, hæc verba pronuntiauit Pax tibi, ô Rex, hostis tuus est mortuus: & hora eadem compertum est Carolum Ducem Burgundiæ ad Nanceum in Lo tharingia occidisse. Prophetas alios sub id tempus quàm nunc afferat an pepere rit Italia nescio: equidem valde metuo vt artem illam coluerit quæ ab alijs gen tis isti-

a Lib. 2. de sortileg. cap. 6.

is iſtius frequentatur, quibus Satanas a-
pud Principes vtitur emiſſarijs vt iſta lue
inficiat eos: multa enim de hoc bono
Archiepiſcopo Comminæus narrat, quæ
nihil magis redolent quàm veri Magi ef-
fecta certiſsima. Atque hæc ad dictum
Vuieri reſponſio, ridiculum id eſſe præ-
dicantis quòd ſuis Satanas imperat Cru-
cifixos effringere, in terrā deſpuere cùm
ſpectanda hoſtia proponitur, aquam lu-
ſtralem vel benedictam non attingere.
Idem verò Sagam neſcio quam ridet, cui
Satanas mandauit vt accuratè calceos
veteres aſſeruaret qui pro amuleto ab a-
lijs Magis eſſent. Iſtud conſilium Satanæ
eſſe duplex aſſero ſignificatione: calcei
qui ſemper ſordibus obducuntur, pecca-
ta ſignificant: nam edicens Deus Moſi
& Ioſuæ, amoue calceos tuos, hic locus
purus & ſacer eſt, innuebat (inquit He-
bræus Philo) animam optimè à peccatis
purgandam eſſe vt Deum contempletur
& laudet. Vt autem cum Satana conuer-
ſetur, eam opus eſt inquinari & immergi
perpetua impietate ſceleribusq; atrociſ-

ſimis: tum bonis ſuis adminiſtris auxil-
atur Satanas. Quòd ſi proprium iſtiu
rei ſenſum præoptaueris, Satanam dix
mus omnem operam conſumere vt ho
mines à fide in Deum ad res creatas al
ducat, quæ vera eſt definitio idololatri
à Theologis tradita: ac proinde ſiqui
crediderit ſe calceis veteribus, periaptis
alijsúe magis perlatis conſeruari à mal
poſſe, hic in perpetua hæret idololatria
Aliud etiam Satanas ſpectare ſolet, vt ſu
os ſubditos ad obſequium informet a
ſuefaciatq́; : ſicut Satanam ſuprà oſten-
dim⁹ puellam ad ſuam voluntatem pel
lecturum edixiſſe ei vt ſibi daret de capil
litio, quod illa fecit: poſteà mandauiſſe v
ad ædem S. Marię virtutum proficiſcere
tur: hoc cum animaduerteret factũ, ro-
gauiſſe vt peregrinationem Cõpoſtellas
ad S. Iacobum ſuſciperet: id negãti poſſe,
indixiſſe Satanã vt in ſinum forcipes in-
deret: quod poſtquam illa hoc cõſilio fe-
ciſſet vt à maligno ſpiritu ſeſe liberaret,
eum longè grauiùs q̃ antè fecerat inſtitiſ-
ſe. Hoc autem certo certi⁹ eſt blaſphemũ
illud

llud in Deum fore, si preciperet Satanas
egem diuinam obseruari, & illud quispi-
m studio obsequendi prestaret. Quãob-
em illud in primis cauẽdum est, ne quis
llo pacto Satanæ obsequatur. Quod ad
Canonẽ Episcopi, toties à Vviero incul-
atum, anteà demonstrauimus neq; ge-
erali Concilio, neq; Synodali fuisse fa-
tuta, sed in Cõciliabulo: & quod Mago-
um exportationem negat id à Theolo-
is omnibus improbari a: cùm eam con
ra affirment Augustinus, Thomas A
uinas, Durandus, Bonauentura, Sylue
ter Prieras, Inquisitores 5. Paulus Gril
andus, & alij innumeri. Nihilominus
amen in canone, nec mirum, §. magi.
6. q. 5. dicuntur Magi solo verbo fasci-
are & maleficium violentum commit
ere: idemq; confirmant Hebræus Philo
n libro de specialibus legibus, Augusti-
us, & Tertullianus in Apologetico. Id
tiam Lucanus hoc versu innuit:

Mens hausti nulla sanie polluta veneni
Incantata perit.

Spranger⁹ scribit se in Germania vidisse

a August. lib. 10. & 21. de ciuit. Dei. Thomas in secunda secundæ, q. 95 art. 5. tit. de superstit. & in tract. 2. part. q. 2. & tit. de miracul. q. 18. art 5. & tit. de dæmon. Bonauentura in 3. sent. dist. 19. q. 3. Sprang. in malleo ma. Paul. Grilland. lib. 2. de sortil.

Sagas, quæ repentè verbo vnico homines enecabant, rem multo plus miraculosam quàm sit transuectio: non quod istud efficiatur verbo, sed opera Satanæ, quem adorans Saga de ea re exorauerit. Quamquam non perficitur cædes huiusmodi, nisi aut Deus iustè maleficium hominis malè meriti vlciscatur, aut etiam permittat, vt antè demonstrauimus. Postremo cap. de Lamijs Vvierus cœlum terræ miscet, vt effugium Magis comparandum esse doceat ridiculo quodam elencho, nec absimili ab eo quem à Corace Tisiáque prolatum narrat Gellius. Nam sic ait ille, Sagis pœnitentibus oportet ignosci, vt hæreticis ignoscitur: obfirmatis verò condonari, ne corpus & anima perimantur pariter. Sic magistro suo in iure dicebat Tisias, si psuasero me nihil debere soluere, absoluar sententia: si persuadere non potuero, ne tum quidē exoluam quicquam: nam effecturum se promisit Corax vt bonus orator fiam, id est, quicquid placuerit oratione persuadeam: Ad illud magister dixit, si iudicib⁹

pote-

poteris pſuadere nihil deberi abs te, mihi tamen ſoluturus es, quia bonus orator fueris iudicatus: Sin autem eo condemnaberis quòd pſuadere non potueris, etiam mihi ex ſententia ſolues: Iudices ſententiam ferent, mali corui malum ouũ. Κόραξ, coruus. Ita Vviero regeram, ſi prædones atq; ſicarij, quamuis reſipiſcentes, diuinis humanisq; legibus addicuntur morti, quia executio iuris & pœna maleficiorum à culpa & pœnitentia diſtant longiſſimè: omnino æquius futurum eſt vt obſirmatus Magus, omnib⁹ prædonibus, ſicarijs, & parricidis peior, reusque diuinæ & humanæ maieſtatis læſæ, multetur morte. Pœnitentia autem efficit vt condonetur culpa, quàm Vvierus à pœna neſciuit diſtinguere. Poſtquàm Dauidi indicaſſet Deus culpam eius condonari, non eo minus pœnas de eo viſum eſt ſumere: & quamuis Deus dixiſſet Moſi peccatum populi condonatum eſſe, ſeuerè tamen fuit caſtigatus. Quamobrem paulo pòſt, Ego ſum, inquit a, Deus maximus, æternus, exercens miſericordiam, condonãs a Exo. 34.

peccata & iniquitates, ſed impunita non ſinens: vt habet textus Hebræi veritas & Vatabli interpretatio. Non quod peccata omnia pro merito eorum puniat, nam humanum genus iam olim perijſſet: verùm exercet Deus iudicium, iuſtitiam, & miſericordiam: iudicium quidem, peccata hoſtium coniuratorum ex merito eorum puniendo: iuſtitiam, mercedem cuique benefactorum cauſa tribuendo: miſericordiam verò, tum ampliùs benefaciendo, tum lenius caſtigando quàm promereatur quiſquam. Hoc vnum eſt è præſtantiſſimis ſacræ ſcripturæ myſterijs, ac fortaſſe minimè omnium à pleriſque intellectum: Ieremias enim has proprietates cum vehementiſſima exclamatione aſſignat Deo. Quòd ſi Deus deliberauerat populum ſuum in deſerto morte afficere (is autem erat animarum octies decies centies mille minimùm) quòd procidiſſent coram imagine contra Legem venientes, ſacrificia ei obtuliſſent, ſi etiam vtcunque reſipuerint, ex eis tria millia repentè

entè enecauit: quid, obſecro, merean-
ur Magi, Satanam adorantes & ſacrifi-
antes ei? Ecquis igitur Vvierum non
ixerit à Deo planè reiectum eſſe, qui
em adeò abſurdam ſit auſus ſcribere,
ondonari eis oportere qui blaſphemãt
Deum peruicaciſſimè & bellum ἀδιάφορον
duerſus eum gerunt? Melius fuiſſet cum
Vviero actum, ſi apertè dixiſſet vt Ageſi-
aus *a*, qui de amici cuiuſdam cauſa ad
udices ſcribebat in hanc ſententiam, ſi
us cum eo faceret, ſecundum eum iudi-
arent: ſin contra ius ageret, viderent ta-
nen Iudices ne litem amitteret: nam
tcunque eſſet, amicum in lite volebat
incere. Idem Vvierus ſatagit, qui Magis
i reſipuerint, veniam dari cupit: ſi per-
icaces fuerint, itidem condonari, ne
orpus & anima eorum intereant: itaq;
eus eſt communis Magorum ſupplicij,
rout diſertè cauetur lege *b*, quiſquis
Magum reum publicum ſeueritati le-
gum ſubtraxerit, is vltimo cum Magis
upplicio pereat. Quod autem Vvierus
ub finem incaleſcens & ira percitus Iu-

a Plutarc. in Apophthegm.

b l. vlti. de malefic. C.

dices vocat carnifices, magnum certè illud est præsumptionis argumentum, ab eo valde metui ne quis Magus plus satis eloquatur, eumque puerulos imitari qui ex metú de nocte canunt. Res autem omnium absurdissima quæ in diuinis & humanis legibus obseruari possit, persæpe à Deo in Lege & à Iurecoss. *a* adducta, nimirum ne crimina impunè abeant, res inquam ista argumentis Vvieri implicatur, quando voce maxima asserit blasphemis, incestis, parricidis, aduersarijs Dei & naturæ, id est, Magis condonandum esse, licet in blasphemijs sceleribusque horrendis perseuerent. Animaduertens autem Vvierus tandem diuinas æquè ac humanas leges sibi obsistere omniumq; gentium consuetudinem, vt dicta sua circumuestiat aliqua specie, Dei legem in duobus locis sibi putauit corrumpendam. Primùm enim scribit *b* lege Dei præcipi vt falsi testes afficiantur morte: deinde mandari vt fur occidatur qui de die domum alterius vi perruperit. Si acta notarius, actuarius, aut Iudex corruperit

a l. conueniri. de pact. dot. l. si maritus. §. legis. de adult. l. ita vulneratus. ad l. Aquil. ff.

b ca. 24. de Lamijs, colum. 5. num. 10.

uperit, dignus est suspendio. Vvierus his duabus lineis Dei corrupit legem. Nam falsum testem lex Dei *c* supplicio idem addicit quod in alterum fuisset importaturus: si falsum pro testimonio dixerit ad tollendum vitam, testi vitam ademptum iri: si ad flagra incutienda, perpessurum flagra: si ad multam vnius aurei, aureo multatum iri. Impudentius verò altera Lex ab eo corrupta est: Lex enim siquis interdiu furem occiderit, eum sancit reum esse sanguinis *d*: contra quam Vvierus asserit. Capitalius verò falsi crimen illud est, cum legem Dei vetantem ne præstigiatrix sinatur viuere, de venefica solùm dicit accipi oportere. Nam lex Dei de ea loquitur quæ fascinat, quæ prestinguit oculos, & id quod non est videndum exhibet: nempe id pro certo statuens, non posse hoc fieri nisi cum Satana fœdus interuenerit. Sed vt tandem aliquando finem scribendi faciamus, restat vt omnes videant & iudicent, potiúsne blasphemijs & falsis sermonibus Vvieri sit hærendum quàm lege Dei toties in sacra

c Deut. 19.

d Exod. 22.

ſacra Scriptura inculcatæ, qua pœnæ capitales in Magos maxima grauiſſimáque Dei execratione infeſtos decernuntur: potiúsne cum tenui medico faciendum, quàm cum libris & ſententijs philoſophorum omnium qui vno ore condemnauerunt Magos: potiúsne tenendæ pueriles Vvieri argutiæ, quàm Platonis leges, 12. tabulæ, prudentum reſponſa, Imperatorum placita, decreta populorum legislatorumq; Perſarum, Hebræorum, Græcorum, Latinorum, Germanorum, Gallorum, Italorum, Hiſpanorum, Anglorum capitales pœnas conſtituentium aduerſus Magos & eos qui aut receptauerint Magos, aut impunitatem eorum procurauerint: potiúsne habenda Vviero fides quàm communi populorum, Regum, Principum, Legislatorum, Magiſtratuum, Iurecoſſ. experientiæ, qui euidẽtiſſimè impia & execrabilia cõperta habuerunt ſcelera quib. contaminantur Magi: potiúsne eundum in ſententiam illius hominis qui diſcipulus fuit Magi omnium qui ſuo ſeculo vnquã extiterint

peri-

peritiſſimi, quàm Prophetis, Theologis, Doctoribus, Iudicibus, & Magiſtratibus accedendum, qui veritatem explorauerunt permultis millibus violentarum præſumptionum, accuſationum, teſtimoniorum, repetitionum, comparationum, recognitionum, reſipiſcentium animorum, & confeſſionum ſibi ad mortem vſq; conſtantium. Habemus quoq; Dei ipſius iudicium *a*, qui ſe exponit Palæſtinæ gentes è terra exſtirpaſſe non aliam ob cauſam quàm propter horrenda ſortilegia quibus vtebantur, qui ſe non Magos ſolùm pronuntiauit exterminaturum, ſed eos omneis etiam qui Magos ſinent viuere *b*, qui Ieremię edixit *c* quàm maxima voce prædicaret ſe igne cædibusq; euerſurum eſſe Hieroſolyma omneisque incolas ob execranda Manaſſis Regis ſortilegia. Hæc ergo mihi videntur ad Vvieri libros reſponderi poſſe. A te autem, vir clariſſime, lectoribusq; omnibus veniam mihi dari poſtulo, ſi quid aſperius fortè conſcripſerim: etenim fieri non poteſt vt quiſquis vel leuiſſimo

a Deut. 18.
b Leui. 20.
c Ierem. 5.

uiſſimo honoris Dei ſtudio afficitur, to
blaſphemias audiat & legat ſine ſtoma-
cho iuſtiſſimaque indignatione, prou
ſanctiſſimis hominibus Prophetisq; ac-
cidit ſi quando rerum tam abominan-
darum meminiſſent: quarum recorda-
tione totus perhorreſco & zelo accen-
dor, quo omneis inprimis opus eſt in-
flammari, ne Dei honos ſic teratur &
proculcetur eorum pedibus, qui ſcele-
ra blaſphemias impunitatem-
que Magorum ſolent
defendere.

FINIS.

FRANCOFVRTI AD
Mœnum, apud Nicolaum
Baſſæum, Anno
1590.

